

ACADEMIA REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
Institutul de Istorie

STUDII

Revistă de istorie și filozofie

III

ANUL 7

IULIE — SEPTEMBRIE 1954

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
www.dacoromanica.ro

„STUDII” REVISTĂ DE ISTORIE ȘI FILOZOFIE
APARĂ TRIMESTRIAL

COMITETUL DE REDACȚIE

PROF. UNIV. V. CHERESTEȘIU și CONF. UNIV. A. ROMAN (Redactori responsabili),
PROF. UNIV. L. BĂNYAY (Cluj), ACAD. P. CONSTANTINESCU-IAȘI, CONF. UNIV.
BARBU CÎMPINA, PROF. UNIV. C. I. GULIAN, PROF. UNIV. ATHANASIE JOJA,
PROF. UNIV. I. IONĂȘCU, CONF. UNIV. V. MACIU, CONF. UNIV. V. POPOVICI (Iași),
PROF. UNIV. S. ȘTIRBU, PROF. UNIV. D. PRODAN (Cluj), ACAD. MIHAIL ROLLER.

BUCUREȘTI, B-DUL GENERALISSIMUL STALIN nr. 1, TEL. 2-87-43

ABONAMENTE: OFICIUL SPECIAL DE EXPEDIERE A PRESĂI, STR. CONST. MILLE nr. 14.
LA TOATE OFICILE POȘTALE ȘI LIBRĂRIA ACADEMIEI R.P.R., CALEA VICTORIEI nr. 27,

ACADEMIA REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
INSTITUTUL DE ISTORIE

STUDII

Revistă de istorie și filozofie

III

ANUL 7

IULIE—SEPTEMBRIE 1954

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMINE
www.dacoromanica.ro

„STUDII” REVISTĂ DE ISTORIE ȘI FILOZOFIE
APARE TRIMESTRIAL

COMITETUL DE REDACȚIE

PROF. UNIV. V. CHERESTEȘIU și CONF. UNIV. A. ROMAN (Redactori responsabili),
PROF. UNIV. L. BĂNYAY (Cluj), ACAD. P. CONSTANTINESCU-IAȘI, CONF. UNIV.
BARBU CÎMPINA, PROF. UNIV. C. I. GULIAN, PROF. UNIV. ATHANASIE JOJA,
PROF. UNIV. I. IONAȘCU, CONF. UNIV. V. MACIU, CONF. UNIV. V. POPOVICI (Iași),
PROF. UNIV. S. ȘTIRBU, PROF. UNIV. D. PRODAN (Cluj), ACAD. MIHAIL ROLLER.

BUCUREȘTI, B-DUL GENERALISSIMUL STALIN nr. 1, TEL. 2-87-43

ABONAMENTE : OFICIUL SPECIAL DE EXPEDIERE A PRESEI, STR. CONST. MILLE nr. 14,
LA TOATE OFICILE POȘTALE ȘI LIBRĂRIA ACADEMIEI R.P.R., CALEA VICTORIEI nr. 27.
TEL. 4-08-50.

C U P R I N S U L

	Pag.
Adunarea festivă pentru sărbătorirea celei de a 10-a aniversări a eliberării României. <i>Cuvîntarea tovarăşului Gh. Gheorghiu-Dej</i>	5

STUDII ŞI REFERATE

AL. TĂNASE şi AL. R. NIGHIITA, Grijă faţă de om — legea supremă a activităţii Partidului Muncitoresc Român şi a statului democrat popular	23
GII. CHEPEŞ, Unele probleme privind întărirea alianţei dintre clasa muncitoare şi ţărâniimea muncitoare în ţara noastră	49
N. FOTINO, Propunerile P.C.R. din anul 1947 în vederea îmbunătăţirii situaţiei eco- nomice şi financiare a ţării	73
S. I. SAMOILOV, Avîntul mişcării muncitoreşti revoluţionare din România în perioada crizei economice mondiale (1929—1933)	101
EUGEN STĂNESCU, Colaborarea militară dintre români şi cazaci în ultimul sfert al veacului al XVI-lea (I)	119
VASILE MACIU şi CONSTANTIN VASILESCU, Ion Ionescu de la Brad, luptătorul revoluţionar, gînditorul progresist, introducătorul ştiinţei agricole în patria noastră	145

23 AUGUST 1944—1954. V. CHERESTEŞIU, Eugen STĂNESCU şi I. IONAŞCU, Despre dezvoltarea ştiinţei istorice din Republica Populară Română în dece- niul 1944—1954	161
F. MEZINGESCU, Un an de la apariţia hotărîrii C.C. al P.M.R. cu privire la îmbună- tăţirea activităţii cadrelor de ştiinţe sociale din învăţămîntul superior	173

VIA ŢA ŞTIIN ŢIFICĂ

Lucrările sesiunii Institutelor de istorie, filozofie şi cercetări economice ale Academiei R.P.R. închinăte celei de a 10-a aniversări a eliberării patriei (18—19 August 1954)	183
Cuvînt de deschidere de Acad. P. Constantinescu-Iaşi	183
Dezbateri: D. Hurezeanu, S. Ghiţă, V. Livianu, M. Andercou, E. Ghcran, M. Ionescu, I. Banu, A. Roman, L. Lupşa, E. Munteanu, T. Necşa, M. Lupan, V. Spiridon, Pavel Dan, R. Băleanu, I. Dumitriu, Gh. Dobre, N. Belli, C. Sabin, H. Wald, Tr. Udrea, C. Şerban, E. Flutira, I. Berceanu, H. Marinescu, Acad. Mihail Roller	188
Cu' privire la revista „Studii”	213

DOCUMENTARE

Starea economică şi social politică în ajunul anului 1877. Mişcarea revoluţionara (1871—1881)	217
--	-----

RECENZII

Documente din istoria Partidului Comunist din România (1923—1928) (E. C. Munteanu)	257
Mao Tze-dun, Opere alese, vol. I (Tr. Udrea)	268
Documente alese din istoria mişcării muncitoreşti maghiare (vol. I, 1818—1890) (C. Cimpeanu şi A. Eged)	279

СОДЕРЖАНИЕ

	<u>Стр.</u>
Торжественное заседание, посвященное десятой годовщине освобождения Румынии. Доклад товарища Г. Георгиу-Деж	5

СТАТЬИ И РЕФЕРАТЫ

А. ТЭНАСЕ и А. Р. НИКИТА, Забота о человеке — высший закон, руководящий деятельностью Румынской Рабочей Партии и народно-демократического государства	23
Г. КЕПЕШ, Некоторые вопросы, касающиеся укрепления союза рабочего класса и трудящегося крестьянства в нашей стране...	49
Н. ФОТИНО, Предложения, внесенные РКП в 1947 г. для улучшения экономического и финансового положения страны	73
С. И. САМОЙЛОВ, Подъем революционного рабочего движения в Румынии в годы мирового экономического кризиса (1929—1933)	101
Е. СТЭНЕСКУ, Военное сотрудничество румын и казаков в последней четверти XVI века (I)	119
В. МАЧУ и К. ВАСИЛЕСКУ, Ион Ионеску де ла Брад — революционный борец, передовой мыслитель, основоположник отечественной сельскохозяйственной науки	145

23 АВГУСТА 1944 — 23 АВГУСТА 1954. В. КЕРЕСТЕШИУ, ЕУДЖЕН СТЭНЕСКУ и И. ИОНАШКУ, О развитии исторических наук в Румынской Народной Республике за десятилетие с 1944 г. по 1954 г.	161
Ф. МЕЗИНЧЕСКУ, Годовщина постановления ЦК РРП об улучшении работы кафедр общественных наук в вузах	173

НАУЧНАЯ ЖИЗНЬ

Работы сессии Научно-исследовательских институтов истории, философии и экономических наук Академии РНР, посвященной 10-й годовщине освобождения родины (18—19 августа 1954)	183
Вступительное слово академика П. КонстантINESКУ-Яшь	183
Прения: Д. Гурезяну, С. Гица, В. Ливяну, М. Андеркоу, Е. Геран, М. Ионеску, И. Бэну, А. Роман, Л. Лупша, Е. Мунтяну, Т. Некаша, М. Лупан, В. Спиридон, П. Дан, Р. Бэляну, И. Думитриу, Г. Добре, Н. Белли, К. Сабин, Г. Вальд, Т. Удря, К. Шербан, Е. Гутира, И. Берчану, Х. Маринеску, акад. М. Роллер	188
По поводу журнала «Студи»	243

ДОКУМЕНТАЦИЯ

Экономическое и социально политическое положение накануне 1877 г. Революционное движение (1871—1881)	247
--	-----

РЕЦЕНЗИИ

Документы из истории Румынской Коммунистической Партии (1923 — 1929) (Е. К. Мунтяну).	257
Мао Це-дун, Избранные сочинения, т. I (Т. Удря)	268
Избранные документы, из истории венгерского рабочего движения, т. I, (1848—1890) (К. Кымпяну и А. Егиед)	279

ADUNAREA FESTIVĂ PENTRU SĂRBĂTORIREA CELEI DE A 10-A ANIVERSĂRI A ELIBERĂRII ROMÂNIEI

Cuvîntarea tovarăşului Gh. Gheorghiu-Dej

Tovarăşi,

Sărbătorim astăzi zece ani de la eliberarea patriei noastre de către glorioasele armate ale Uniunii Sovietice, zece ani de cînd forţele populare patriotice, conduse şi organizate de Partidul Comunist Român, au doborît dictatura fascistă, deschizînd o perioadă nouă în dezvoltarea istorică a Romîniei. (*Aplauze*).

Veacuri de-a rîndul, pămîntul ţării a fost stropit cu singele vărsat de poporul nostru în lupta sa pentru libertate. De multe ori vitejia poporului a înfrînt pe cotropitorii care veneau să subjuge Romînia şi s-o jefuiască. Dar, de fiecare dată, ţara încăpea din nou în mîini străine, deoarece clasele exploatoare erau gata oricînd să negocieze independenţa ţării. Jugului otoman i-a urmat jugul imperialiştilor occidentali.

Cît de adînc era înfeudată Romînia burghezo-moşierească monopolurilor imperialiste o arată faptul că în industria petrolului capitalul strain stăpînea 91,9%, în industria metalurgică 74%, în industria gazului şi electricităţii 95%, în industria chimică 72%, în industria lemnului 70%, ş.a.m.d. Cîrdăşia burgheziei şi moşierimii romîne cu imperialiştii germano-fascişti a aservit şi mai mult ţara şi bogăţiile ei şi a împins Romînia în criminalul război antisovietic.

Cu 10 ani în urmă economia romînească se caracteriza printr-o dezvoltare relativ slabă a industriei, prin starea înapoiată a agriculturii, în care dănuiau puternice rămăşiţe feudale. Mizeria maselor largi de oameni ai muncii era o caracteristică esenţială a acestei economii. Criza economică din 1929—1933 cu scăderea producţiei în industria grea şi în industria uşoară a ascuţit la maximum exploatarea clasei muncitoare. Concedierile în masă, curbele de sacrificiu, sporirea masivă a şomajului erau mijloacele cu ajutorul cărora burghezia romînească, împreună cu capitaliştii străini, aruncau urmările crizei pe spinarea clasei muncitoare. Criza industrială s-a împletit cu o criză agrară, care a aruncat în mizerie paluri largi ale ţărănimii muncitoare.

Monopolurile imperialiste rezervaseră Romîniei rolul de anexa agrară şi de sursă de materii prime a ţărilor capitaliste dezvoltate.

Acestor stări de lucruri li s-a pus capăt odată pentru totdeauna.

23 August este pentru poporul român cea mai mare sărbătoare națională, deoarece ea a însemnat cotitura spre o schimbare radicală în viața sa — de la regimul burghezo-moșieresc de asupra și exploatare sălbatică a maselor muncitoare, de înrobire politică și economică a țării de către puterile imperialiste, la regimul democrat-popular, în care poporul eliberat și-a luat soarta în propriile mâini și a devenit singurul și adevăratul stăpân al țării. (*Aplauze prelungite*).

Astăzi, ne amintim cu un sentiment de emoție și îndreptățită bucurie de mărețele evenimente din august 1944. Ofensiva victorioasă a Armatei Sovietice eliberatoare, lovitura zdrobitoare pe care a dat-o trupelor germano-fasciste din zona Iași-Chișinău, a creat condițiile favorabile pentru punerea în aplicare a planului de acțiune elaborat de Partidul Comunist Român în vederea răsturnării dictaturii fasciste.

În condițiile sîngeroasei terori fasciste, partidul a unit în jurul său forțele patriotice populare, a organizat și înarmat garzi patriotice. În primăvara anului 1944 a fost format Frontul Unic Muncitoresc, ceea ce a avut drept rezultat întărirea frontului patriotic antifascist. În noaptea de 23 august, executînd directivele partidului comunist, gărzile patriotice înarmate au arestat căpeteniile guvernului fascist trădător și au trecut, împreună cu unitățile armatei, la dezarmarea trupelor germano-fasciste, la apărarea fabricilor și uzinelor, la ocuparea instituțiilor publice care se aflau în mâinile fasciștilor în București și în alte localități.

La 23 august, poporul român, în sînul căruia clocotea ura împotriva criminalului război antisovietic, împotriva sîngeroasei dictaturi fasciste, împotriva înrobitorilor hitleriști, a sfărîmat călușele alianței cu Germania fascistă, pe care burghezia și moșierimea română i-o impusese. Armata română s-a alăturat cu elan Armatei Sovietice în marea luptă eliberatoare de zdrobire a fascismului. Patrusprezece divizii române, în frunte cu divizia de voluntari Tudor Vladimirescu-Debrețin, formată pe teritoriul Uniunii Sovietice, divizii încadrate în Frontul II Ucrainean, au acoperit cu glorie steagurile lor în luptele duse împotriva armatelor hitleriste.

Faptele de armă ale diviziilor române au fost în repetate rînduri citate în ordinele de zi ale Inaltului Comandament Sovietic. Mii de soldați și ofițeri români au fost decorați cu ordine și medalii române și sovietice.

Zeci de mii de ostași români și-au vărsat sîngele, alături de ostașii sovietici, pentru zdrobirea jugului fascist.

Niciodată nu se vor șterge din amintirea poporului nostru glorioasele fapte de armă ale ostașilor sovietici și români care și-au dat viața pentru eliberarea Romîniei, pentru dobîndirea independenței Romîniei, pentru fericirea poporului nostru muncitor. (*Aplauze puternice*).

În timp ce ostașii români luptau vitejește pe front, forțele reacționare din țară, cu sprijinul cercurilor imperialiste, puneau la cale un complot în vederea menținerii Romîniei sub jugul imperialist.

Dar complotul imperialist a fost zădărnicit de masele populare organizate și conduse de partid.

Perioada de după 23 august 1944 a fost o perioadă istorică clocotitoare, în cursul căreia clasa muncitoare, însuflețită de un uriaș avînt revoluționar, s-a afirmat ca forța conducătoare a poporului. Sub steagul par-

fidului clasei muncitoare au fost atrași în luptă milioane de oameni ai muncii de la orașe și sate.

Uneltirile reacțiunii burghezo-moșierești, pentru a izola țaranimea de clasă muncitoare, au fost dejucate și înfrînte. Partidul a mobilizat clasa muncitoare în sprijinul țărănimii, care a trecut la exproprierea pămînturilor moșierești pe cale revoluționară și împărțirea lor la țărani fără pămînt și cu puțin pămînt puțin. Făurirea alianței dintre clasa muncitoare și țaranimea muncitoare a decis soarta bătăliei pentru putere și la 6 martie 1945, a fost instaurat guvernul democratic, în care clasa muncitoare avea rolul conducător. (*Aplauze*).

Partidele reacționare burghezo-moșierești, la ordinul stăpînilor lor imperialiști, s-au coalizat, intensificîndu-și activitatea de sabotare a efortului militar în spatele uneia din principalele fronturi ale Armatei Sovietice, cît și de provocare a hoasului economic și financiar și de agravare a situației materiale a maselor muncitoare, cu nădejdea de a slabi în acest fel avîntul de luptă al maselor și sprijinul entuziast pe care îl acordau partidului.

Partidul a chemat masele populare să-și încordeze forțele în vederea asigurării aportului Romîniei la înfrîngerea Germaniei hitleriste, în vederea zădărnirii sabotajului capitalist și pentru refacerea economiei distruse de război. Datorită efortului eroic al clasei muncitoare și al întregului popor muncitor, programul elaborat de partid pentru redresarea economică și lichidarea inflației a fost aplicat cu succes. Economia țării a fost scoasă din haosul în care tindeau să o tîrască dușmanii poporului. Repe-tatele încercări ale reacțiunii de a submina regimul democrat și de a recucerii pozițiile pierdute au fost zdrobite prin lupta maselor. Procesul de demascare, izolare și zdrobire a partidelor reacționare burghezo-moșierești a fost dus pînă la capăt, și la 30 Decembrie 1947 a fost lichidată monarhia și proclamată Republica Populară Romînă.

Victoria istorică, dobîndită de Uniunea Sovietică în cel de-al doilea război mondial, a creat condițiile pentru ca poporul nostru să-și poată lua soarta în propriile mâini și să-și faurească o orînduire socială și de sfat conform cu voința sa

De aceea, astăzi cînd sarbătorim zece ani de viață liberă a patriei, poporul romîn își exprimă recunoștința cea mai profundă față de marele popor sovietic eliberator, față de gloriosul Partid Comunist al Uniunii Sovietice și față de guvernul sovietic. (*Aplauze furtunoase*).

Tovarăși,

După răsturnarea monarhiei și proclamarea Republicii Populare Romîne, partidul și guvernul nostru au trecut la înfăptuirea actului revoluționar al naționalizării principalelor mijloace de producție în industrie și transport, cît și al sistemului bancar, luînd astfel ființă un puternic sector socialist în economia noastră. În acest sector, relațiile de producție noi, socialiste, se află în concordanță cu caracterul forțelor de producție. În locul legilor economiei capitaliste, care și-au pierdut puterea, în sectorul socialist au început să acționeze legi noi, specifice orînduirii socialiste, ca legea economică fundamentală a socialismului și legea dezvoltării planice, proporționale, a economiei naționale.

Incepe astfel perioada construirii bazei economice a socialismului în țara noastră. În aceasta perioadă, dezvoltarea economică are loc în condițiile coexistenței a trei sectoare economice: sectorul socialist, sectorul privat-capitalist și sectorul micii producții de mărfuri. Între sectorul socialist și cel capitalist se duce o luptă care are drept rezultat creșterea și întărirea continuă a sectorului socialist din economie pe calea industrializării socialiste și a transformării socialiste a agriculturii, prin atragerea micii producții de mărfuri pe fagașul socialismului. Construirea bazei economice a socialismului are loc prin largirea continuă a formelor socialiste în toate ramurile economiei naționale. Obiectivul politicii economice a partidului și guvernului, politica întemeiată pe cerințele legii economice fundamentale a socialismului, este ridicarea continuă a nivelului de trai material și cultural al oamenilor muncii din țara noastră. (*Vii aplauze*).

Dezvoltarea industriei socialiste a luat un mare avânt în anii puterii populare. Producția industrială, care în 1949 atinsese nivelul de producție antebelic, a depășit simțitor acest nivel în anii următori; astfel, în 1953, producția industrială a depășit de 2¹/₂ ori nivelul producției din 1938. În același timp, a crescut continuu ponderea sectorului socialist în industrie, astfel că el reprezintă astăzi aproape 99%, sectorul capitalist în industrie fiind redus la 1%. Aceasta înseamnă că în industrie problema „care pe care“ a fost rezolvată în mod definitiv și irevocabil în favoarea socialismului. (*Aplauze puternice*).

În primii ani de economie planificată (1949—1953) a crescut considerabil greutatea specifică a producției mijloacelor de producție. Din 1954, ritmul de creștere al producției bunurilor de consum depășește ritmul de creștere al producției mijloacelor de producție, conform hotărârii plenarei C.C. al P.M.R. din august 1953. Aceeași linie se va urma și în 1955.

În această perioadă, pe lângă dezvoltarea puternică a ramurilor industriale existente, în țara noastră au fost create noi ramuri industriale: construcția de mașini electrice, construcția de mașini și unelte agricole, construcția de utilaj petrolifer și minier, construcția de mașini-unelte pentru prelucrarea metalelor, industria de coloranți, industria chimico-farmaceutică, ș.a. Baza tehnică a industriei noastre s-a întărit și lărgit, ea fiind în stare să producă o mare parte din mașinile, uneltele și bunurile de consum metalice necesare țării noastre. În prezent, industria noastră metalurgică este în măsură să utilizeze industria petroliferă și miniera cu cea mai mare parte din instalațiile și agregatele necesare acestora.

O deosebită însemnătate are faptul că industria noastră metalurgică este în stare să utilizeze agricultura cu o mare parte din mașinile și uneltele agricole necesare. Producem astăzi în România tractoare cu șenile, batoze de cereale, cultivatoare, discuitoare, semănători, secerători-legatori, care nu s-au produs niciodată în vechea Românie burghezo-moșierească. Este în curs de însușire producția tractorului pe roți MTZ (Bielorus) și a camionului „Zis“. În același timp industria noastră produce în cantitate din ce în ce mai mare piesele de schimb necesare mașinilor agricole.

Ca urmare a dezvoltării întreprinderilor existente și a creării de întreprinderi noi, atât în ramurile industriei grele cât și în ramurile industriilor ușoare și alimentare există mari rezerve de capacitate pentru o însemnată creștere a producției bunurilor de consum. Folosirea acestor rezerve constituie una din sarcinile imediate în vederea sporirii producției

bunurilor de consum, în scopul îmbunătățirii nivelului de trai al oamenilor muncii din țara noastră. Relațiile de producție socialiste permit an de an îmbunătățirea folosirii capacităților de producție, îmbunătățirea indicilor de utilizare a acestora.

Planul de electrificare se realizează cu succes. Construirea centrelor termo- și hidroelectrice, construirea și extinderea rețelelor de transport a energiei electrice asigură nevoile crescânde de energie electrică ale industriei noastre. Este în curs electrificarea satelor, energia electrică este folosită pentru electrificarea ariilor și pentru alte nevoi ale agriculturii. Toate acestea confirmă justetea politicii partidului nostru, care a întocmit la timp planul decenal de electrificare a țării și a urmărit în mod stăruitor îndeplinirea lui. Puterea electrică instalată și în curs de instalare permite dezvoltarea celorlalte ramuri ale economiei naționale, fiind cu un pas înaintea lor.

Noile relații de producție din industrie s-au dovedit a fi motorul unei dezvoltări furtunoase a forțelor de producție. La sfârșitul anului 1953, industria socialistă producea peste 9 milioane tone țigări pe an, aproape odată și jumătate mai mult ca în 1938, cca. 6 milioane tone carbuni, de 2 ori mai mult ca în 1938, 720.000 tone oțel, de 2 $\frac{1}{2}$ ori mai mult ca în 1938, 450.000 tone fontă, aproape de 3 $\frac{1}{2}$ ori față de 1938, peste 3.400 milioane kilowatt-ore de energie electrică, de 3 ori mai mult ca în 1938, 3.500 milioane metri-cubi gaz metan, de peste 10 ori mai mult ca în 1938.

S-a dezvoltat puternic baza de materii prime a industriei. Producția minereurilor de fier a fost în anul 1953 de aproape 5 ori mai mare ca în 1938, a piritei de 3 ori, a minereurilor de mangan de 3 ori, a minereurilor cuprifere de 15 ori.

În industria chimică, aflată în plină dezvoltare, producția de acid sulfuric, soda caustică și sodă calcinată este aproape dublă față de 1938, iar cea de negru de fum de peste 13 ori mai mare.

Industria bunurilor de consum produce de peste 2,5 ori mai multe fire de bumbac, de peste 2 ori mai multe țesături de lână, de peste 2 ori mai multă încălțăminte de piele, de 2,5 ori mai multe articole de sticlărie.

A început fabricarea în serie a bicicletelor și a aparatelor de radio românești. Industria alimentară produce de peste 6 ori mai multe paste făinoase, de aproape 3,5 ori mai multe ulăiuri comestibile, de 1,2 ori mai mult zahăr, de aproape 4 ori mai mult săpun decât în 1938.

Planul cincinal de dezvoltare a economiei naționale a R.P.R. prevede înzestrarea industriei noastre cu unelte de producție moderne și mecanizarea procesului de muncă. În acești aproape patru ani au fost create puternice întreprinderi noi în toate ramurile de producție, iar întreprinderile vechi au fost înzestrate cu utilaje perfecționate.

Ajutorul tehnic al Uniunii Sovietice, colaborarea cu țările de democrație populară au permis dotarea industriei noastre cu mașini de înaltă tehnicitate. Aceasta a permis creșterea productivității muncii, astfel încât în anul 1953, productivitatea muncii în industrie a crescut cu 38% față de anul 1950.

Întărirea continuă a clasei muncitoare, ridicarea nivelului sau de cultură generală și cunoștințe tehnice au o însemnată hotărâtoare pentru dezvoltarea social-politică a țării noastre, pentru construirea socialismului.

Din toate succesele obținute în această perioadă unul din cele mai de scama este faptul ca am reușit să formăm mii de noi conducători ai industriei, zeci de mii de cadre tinere, de muncitori calificați și de tehnicieni care, alături de muncitorii și tehnicienii vechi, și-au însușit tehnica nouă și au făcut sa progreseze industria noastră socialistă.

In agricultura noastră există astăzi trei sectoare: socialist, al micii producții de marfuri și capitalist. Sectorul socialist în agricultura este în continua creștere, cuprinzând peste 20% din suprafața arabila a țării. În acești ani s-au creat, pe baza liberului consimțământ al țăranilor muncitori, 2.018 gospodarii agricole colective cu o suprafață totala de 850.000 ha. și 2384 întovarașiri pe o suprafața de peste 270.000 ha. Gospodariile de stat, gospodariile colective și întovarașirile obțin recolte superioare gospodariilor individuale ale țăranilor muncitori.

Față de acum zece ani, când aproape 7% din numarul proprietarilor agricoli moșieri și chiaburi — stăpîneau aproape 35% din totalul suprafeței agricole a țării, astazi, pământul se afla în stăpînirea celor ce-l muncesc. În urma reformei agrare și a celorlalte schimbări care au avut loc în agricultura, principala cantitate de producție marfa nu mai este produsă de moșieri și chiaburi, ci de țăranii muncitori. Aceasta constituie o importanta victorie obținută de țărănimea muncitoare, cu sprijinul frățesc al clasei muncitoare, al statului democrat-popular, victorie care stă la baza îmbunătățirii simțitoare a traiului țăranimii muncitoare.

Principalul factor care a contribuit la obținerea acestor rezultate îl constituie înzestrarea agriculturii cu un numar crescînd de tractoare și mașini agricole, în vederea creării unei puternice baze tehnico-materiale, necesare creșterii producției agricole și transformării socialiste a satului.

Numarul tractoarelor și mașinilor agricole a fost sporit considerabil: față de circa 4.900 tractoare convenționale în 1950, avem în prezent peste 25.000 tractoare convenționale. Numai în anii 1949—1954 agricultura a fost dotată cu peste 13.000 pluguri de tractor, cu peste 5.000 semănători cu tracțiune mecanica, cu 6.000 cultivate, cu 3.000 seceratori-legători. Combinatele, care în trecut nu se foloseau în agricultura noastră, sînt astăzi în număr de peste 1.000.

Numarul stațiilor de mașini și tractoare a crescut la 220, fiind astazi în masura sa mecanizeze o buna parte din muncile agricole de bază în sectorul socialist și sa dea un sprijin din ce în ce mai puternic țăranimii muncitoare cu gospodarii individuale.

La obținerea unei producții crescînde la hectar a contribuit extinderea aplicării agrotehnicii, a folosirii îngrășămintelor naturale și minerale, a semînelor de soi.

În structura culturilor agricole au avut loc insemnate schimbări calitative. S-a dezvoltat producția de plante textile și de plante uleioase. Bumbacul se cultiva astazi în mai multe regiuni ale țării, constituind tot mai mult o baza proprie trainica de materie primă pentru industria noastră textila.

Cu zece ani în urma șeptelul se afla considerabil redus. În ultimii ani efectivele de animale au crescut, făcîndu-se eforturi pentru sporirea numarului lor, ca sa poată fi îmbunătățită aprovizionarea populației cu carne și alte produse animale.

Rolul cadrelor calificate, de ingineri, agronomi, tehnicieni agricoli, tractoriști, zootehnicieni, este hotărâtor pentru dezvoltarea agriculturii și a creșterii animalelor. Numărul cadrelor de specialiști pentru agricultura a crescut considerabil. Fața de 1938, cînd exista un inginer agronom la 12.500 ha., astăzi revine un inginer agronom la 2.000 hectare.

Partidul și guvernul îndreapta principalele eforturi spre lichidarea raminerii în urma a agriculturii și sporirea producției bunurilor de consum, în vederea ridicării nivelului de trai al oamenilor muncii.

Succesele dobîndite în domeniul industriei grele — care va fi dezvoltată mai departe în mod rațional, neforțat — au creat o temelie trainică pentru ca, într-un timp relativ scurt, sa se realizeze, în interesul maselor muncitoare, o creștere rapidă a producției agricole și a producției obiectelor de consum.

Proiectul pentru Directivele Congresului al II-lea al P.M.R. cu privire la dezvoltarea agriculturii în următorii 2-3 ani prevede măsuri pentru identificarea și valorificarea tuturor rezervelor de pămînt, astfel ca în 1956 suprafața arabilă a țării sa crească pînă la 10 milioane hectare.

Aceasta ne va da posibilitatea sa extindem suprafețele culturilor principale, cum sînt grîul și în special porumbul, precum și a plantelor tehnice și alimentare, de asemenea sa marim în mod corespunzător suprafețele pașunilor și fînețelor naturale și artificiale la nivelul nevoilor de furajare a animalelor.

Pentru dezvoltarea agriculturii socialiste sînt necesare importante investiții. Pîna în anul 1953 investițiile acordate agriculturii au fost insuficiente, ceea ce explică într-o măsură raminerea în urma a acestei ramuri a economiei. Incepînd din anul trecut volumul investițiilor în agricultura a crescut simțitor, iar pentru anul acesta se prevede realizarea unui volum de investiții și construcții cu peste 70% mai mare decît în 1953. Creșterea din an în an a investițiilor din agricultura trebuie sa serveasca creșterii productivității în agricultura, obținerii unor recolte bogate, sporirii șeptelului și mării producției animale.

Proiectul de Directive prevede creșterea în apropiatii 2-3 ani a producțiilor globale la culturile de baza :

La cereale pîna la 10.500.000 tone fața de 4.530.000 tone, obținute în medie pe an în perioada 1949/1953 și fața de 8.880.000 tone planificate pe 1954 ;

La plantele leguminoase pîna la 206.000 tone fața de 97.000 tone în perioada 1949-1953 și 172.000 tone planificate pe 1954 ;

La plante tehnice pîna la 3.020.000 tone fața de 1.700.000 tone în perioada 1949-1953 și fața de 2.640.000 tone planificate pe 1954 ;

La cartofi și legume pîna la 5.640.000 tone fața de 3.190.000 tone medie pe anii 1949/1953 și 4.949.000 tone planificate pe 1954 ;

Furajele cultivate pîna la 6.340.000 tone fața de 2.100.000 tone medie în perioada 1949/1953 și fața de 4.870.000 tone planificate pe 1954.

Suprafața viilor va ajunge la : 257.500 hectare fața de 227.000 cit avem astăzi ; iar în plantațiile de pomi se prevăd 96.000.000 pomi fructiferi, fața de 53.000.000 cit avem astăzi.

Măsurile prevăzute pentru dezvoltarea continuă a creșterii animalelor vor asigura : crearea bazei furajere corespunzătoare, aplicarea metodelor superioare de creștere, asistență și îndrumare zootehnică permanentă și

calificata și participarea efectivă a stațiunilor de mașini și tractoare pentru mecanizarea muncilor grele din zootehnie, care vor duce la sporirea numerică a șeptelului și mărirea producției de carne, lapte, lână și alte produse animale.

Inzestrarea stațiunilor de mașini și tractoare și încadrarea lor cu cadre bine calificate vor mari capacitatea tehnică și organizatorică a S.M.T.-urilor, pentru o cât mai largă mecanizare a proceselor de producție din gospodăriile agricole colective, întovărășirile agricole și pentru cuprinderea unui volum cât mai mare din lucrările agricole de baza ale sectorului particular.

Pentru îmbunătățirea activității gospodăriilor agricole de stat se prevăd masuri pentru justa folosire a terenului și pentru mărirea producției vegetale și animale.

Suprafața arabilă la G.A.S. va crește în 1956 la 700.000 ha. față de 660.000 hectare cât este astăzi.

Datorită mecanizării proceselor de producție, pe lângă faptul ca va crește producția cantitativ și calitativ, se va diminua în mod simțitor necesarul de forțe de muncă, care astăzi constituie una din greutățile cele mai mari ale sectorului agricol de stat

Directivile cuprind recomandări pentru consolidarea economică, organizatorică și politica a gospodăriilor agricole colective și întovărășirilor agricole.

De asemenea se prevede mărirea investițiilor la cca. 3 miliarde lei în anul 1955 și cca. 4 miliarde lei în anul 1956 pentru dezvoltarea agriculturii și creșterii animalelor.

La baza întregului program de măsuri privitor la dezvoltarea agriculturii și creșterii animalelor a stat principiul cointeresării materiale a producătorilor în scopul măririi producției agricole, pentru ca după predarea cotelor obligatorii către stat și livrarea cantităților contractate, producătorii să poată pune în vânzare în piețe, târguri și oboare surplusul de produse peste nevoile lor gospodărești.

Tovarăși,

Înca în 1947 au apărut în țara noastră, primele forme ale comerțului socialist, care a obținut succese importante. După 1948, comerțul de stat și cooperatist a luat o mare amploare. Volumul circulației mărfurilor, prin rețeaua socialistă a depășit în 1951 — 15 miliarde lei, în 1953 — 19 miliarde lei, iar în 1954 se prevede realizarea a cca. 22 miliarde lei.

Odata cu dezvoltarea comerțului socialist s-a intensificat schimbul dintre oraș și sat, mai ales pe calea cooperăției de consum. În 1953 volumul mărfurilor desfăcute de cooperăția de consum a depășit 7 miliarde lei. O însemnătate deosebită a luat comerțul de întâmpinare, prin care se schimbă mărfuri agricole alimentare cu produse industriale, la prețuri convenabile. Ca urmare a măsurilor de cointeresare a țăranimii la mărirea producției agricole și ajutorului dat de stat, apar pe piața țărănească cantități mai mari de mărfuri agro-alimentare, iar în ultimul timp se înregistrează tendința de scădere a prețurilor pe această piață.

În cadrul cantității totale de mărfuri desfăcute prin rețeaua comerțului socialist a crescut greutatea specifică a mărfurilor alimentare, ceea

ce influențează în sens favorabil și prețurile produselor alimentare pe piața țărăneasă.

În scopul mării producției agricole se prevede pentru anul 1954 și următorii ani o sporire însemnata a vânzării de unelte agricole manuale și a mașinilor agricole cu tracțiune animală către țărani, prin rețeaua comerțului socialist.

O însemnătate deosebită în dezvoltarea economiei noastre a avut-o introducerea monopolului de stat al comerțului exterior. Volumul schimburilor externe a crescut considerabil în cursul ultimilor ani, îndeosebi cu Uniunea Sovietică și țările de democrație populară. Au fost încheiate acorduri comerciale și convenții de schimb cu peste 40 de țări capitaliste. R.P.R. este dispusă să dezvolte schimburile externe cu oricare țară în condițiile egalității depline și avantajelor reciproce.

După actul naționalizării din 1948 venitul nostru național a crescut an de an, fiind în 1953 de peste 2 ori mai mare decât în 1948.

Partea venitului național provenită din sectorul socialist a crescut și mai mult. În felul acesta, participarea sectorului socialist în crearea venitului național a ajuns în 1953 la aproape trei sferturi din totalul venitului național.

S-a schimbat fundamental distribuția venitului național. Astăzi partea covârșitoare a venitului național se repartizează în interesul celor ce muncesc, atât direct sub forma veniturilor personale, cât și indirect pe calea finanțării dezvoltării economiei naționale și a cheltuielilor social-culturale.

Datorită creșterii continue a venitului național și a lichidării consumului parazitărilor al fabricanților și moșierilor, s-au putut alocă an de an fonduri din ce în ce mai mari pentru lucrări capitale. Volumul lucrărilor capitale economice și social-culturale a fost în 1953 de trei ori mai mare decât în 1949. Fondurile investite în acești ani în industrie au început să dea roade prin creșterea producției industriale, datorită lărgirii și reconstruirii întreprinderilor vechi, cât și intrării în funcțiune a numeroase noi întreprinderi moderne dintre care numai în industria republicană peste 80.

Trebuie menționat totodată că, așa cum a constatat plenara din august 1953, ritmul de investiții a fost forțat. Plenara a stabilit o reducere a părții din venitul național destinată investițiilor și o mai rațională împărțire a investițiilor pe ramurile economiei naționale, îndreptând mijloace importante pentru dezvoltarea agriculturii.

Prin stabilirea amplasamentelor noilor întreprinderi industriale a fost îmbunătățită vechea repartizare teritorială, moștenită de la regimul burghezo-moșieresc, apropiind industria de sursele de materii prime și de centrele de consum și dând un suflu de viață nouă regiunilor rămase economicește în urmă.

Asfel, în Moldova se dezvoltă un mare bazin petrolifer, se construiește puternica hidrocentrală de la Bicaz. Au fost construite și puse în funcțiune întreprinderi noi: termocentrala de la Comănești, uzinele textile „Moldova”, o fabrică de ciment cu o capacitate de producție egală cu întreaga producție de ciment a țării noastre din anul 1938, o fabrică mo-

derna de rulmenți și altele. În cursul anului viitor, țara va fi aprovizionată cu penicilină fabricată în noua întreprindere care se construiește în regiunea Iași.

În toate domeniile construcției economice, noi am primit din partea Uniunii Sovietice un neprețuit ajutor în utilaje, materii prime, semifabricate, în specialiști de înaltă calificare. Frațescul ajutor acordat de U.R.S.S. poporului nostru în opera de construire a socialismului este o pildă înaltă de internaționalism, un exemplu al relațiilor de tip nou statornicite între țările lagarului socialist. (*Applauze furtunoase*),

Tovarași,

Întreaga producție socialistă din țara noastră este subordonată scopului principal al regimului democrat-popular: crearea bunăstării a poporului.

În cei zece ani de la eliberare a avut loc o îmbunătățire simțitoare a nivelului de trai material și cultural al oamenilor muncii de la orașe și sate.

Clasa muncitoare a încetat să mai fie o clasă exploatată, devenind clasa conducătoare în stat, stăpina pe mijloacele de producție din industrie, pe bănci, transporturi etc.

A fost lichidat șomajul și crizele economice, a dispărut teama de ziua de mîine. Numărul muncitorilor aflați în producție crește an de an. El este astăzi de aproape 2 ori mai mare decît în 1949 — anul primului nostru plan de stat.

Avîntul întrecerii socialiste, creșterea mișcării inovatorilor, desfășurarea largă a inițiativei creatoare în producție exprimă noua atitudine față de munca a clasei muncitoare eliberate de exploatare.

În prima jumătate a acestui an, venițiul mediu al muncitorilor a crescut cu 15% în comparație cu aceeași perioadă a anului trecut. Statul cheltuiește în fiecare an sume importante pentru asigurări sociale, pentru sănătatea și învățămîntul muncitorilor și funcționarilor. Astfel, asistența medicală pentru muncitori și funcționari este gratuită, sute de mii de oameni ai muncii se odihnesc anual în casele de odihnă în localități climatice, oamenii muncii au asigurată pensii plătite de stat la bătrînețe sau în caz de pierdere a capacității de muncă. Statul asigură spitalizare gratuită femeii muncitoare în caz de naștere, concediu cu plată înainte și după naștere; acordă ajutoare mamei cu mulți copii și mamelor singure, asigură învățămîntul gratuit în școala elementară pentru copiii oamenilor muncii, acordă burse tineretului studios.

Numai în anul 1953, cheltuielile social-culturale au reprezentat peste 5 miliarde lei, de circa 8 ori mai mult decît în anul 1948. În centrele industriale s-au construit și se construiesc cartiere și blocuri muncitorești. Asemenea măsuri social-culturale sînt de neconceput în condițiile capitalismului.

S-au schimbat nu numai condițiile de viață, ci și condițiile de muncă ale muncitorilor și funcționarilor. Condițiile de muncă din întreprinderi exprimă grija regimului pentru sănătatea și securitatea muncitorilor. Statul

a cheltuit sume însemnate pentru prevenirea accidentelor și îmbolnavirilor, pentru ușurarea muncii grele.

Succese de seamă au fost obținute în ridicarea nivelului de trai material și cultural al țărănimii muncitoare. A ramas de domeniul trecutului viața grea, amara, din satul în care domnea moșierul cu jandarmii și vechilii sai. Față de proasta alimentație, care dădea naștere unor fenomene de degradare biologică în masa țărănimii, astăzi consumul populației rurale s-a îmbunătățit; a crescut consumul de produse vegetale pe cap de locuitor în anul 1953 față de anul 1938, cu circa 50% la grâu, secară și porumb, și cu circa 150% la cartofi. La colectivități, creșterea este și mai însemnată. În sate s-au construit numeroase școli, spitale, dispensare, case de naștere, puncte sanitare.

Sporirea simțitoare a consumului populației de la orașe și sate, dublarea numărului muncitorilor din orașe și centre industriale, precum și creșterea continuă a nevoilor și cerințelor oamenilor muncii care s-au ridicat în anii puterii populare la o viață demnă, omenească, pun în fața partidului și a statului democrat-popular probleme deosebit de complexe.

În spre rezolvarea acestor probleme și în primul rând în spre lichidarea lipsurilor care mai există în aprovizionarea oamenilor muncii cu produse agro-alimentare și alte produse de larg consum, sînt îndreptate măsurile luate de partid și guvern pe baza indicațiilor plenarei C.C. din august 1953.

În anii puterii populare au luat un mare avînt cultura, știința, arta.

Analfabetismul — greaua moștenire lasată de moșieri și capitaliști — este aproape lichidat. Școlile de toate gradele au devenit cu adevărat accesibile oamenilor muncii și fiilor lor; numărul școlilor și institutelor de toți felul, al elevilor și studenților a crescut considerabil.

Cultura, arta, sportul au devenit un bun al oamenilor muncii. Peste 6.000 de cluburi și colțuri roșii muncitorești și peste 12.000 cămine culturale satești, mii de biblioteci, numeroase sali de spectacol și baze sportive stau la dispoziția oamenilor muncii. Ziarul, cartea, radio-ul, filmul, cluburile și echipele artistice au intrat în viața de zi cu zi a oamenilor muncii.

Au disparut vremurile cînd carturarilor noștri erau tratați cu nepăsare și dispreț și lipsiți adesea de cele mai elementare condiții de trai și activitate creatoare. Regimul democrat-popular a creat condiții deosebit de favorabile activității științifice și literar-artistice. Niciodată oamenii de știință, scriitorii și artiștii nu s-au bucurat de asemenea posibilități de viață și de munca, de atîta cinstită și dragoste ca astăzi, în condițiile regimului democrat-popular, interesat vital în progresul creației științifice și artistice.

Premiile de Stat decernate anual demonstrează contribuția tot mai însemnată a oamenilor de știință la dezvoltarea forțelor de producție în industrie și agricultură, rezultatele rodnice ale colaborării creatoare dintre savanți și practicieni, realizările remarcabile ale oamenilor de cultură vîrstnici și tineri — scriitori, muzicieni, artiști plastici, cinematografiști, autori și artiști dramatici.

Preluind munca nobila a intelectualitații noastre creatoare, poporul cere oamenilor științei și culturii sa țină pasul cu viața, sa raspundă problemelor noi, arzatoare, ridicate de viața, de cerințele construcției socialiste, sa creeze noi opere științifice și artistice de valoare, capabile sa-l ajute și sa-l însuflețeasca în lupta pentru dezvoltarea continua a economiei naționale, pentru un avânt puternic al industriei și agriculturii, pentru creșterea continua a nivelului de viața material și cultural al maselor muncitoare.

Toșarași,

Succesele obținute pe toate tarimurile de poporul nostru în acești 10 ani sînt rodul muncii eroice a clasei noastre muncitoare, a țaranimii noastre muncitoare, a intelectualității țării noastre, rodul uriașului avînt al forțelor creatoare ale poporului devenit stăpîn pe soarta sa.

Făcînd bilanțul marilor realizări dobîndite de poporul român și minoritățile naționale, noi sintem conștienți de sarcinile importante care ne stau în fața.

Marele Lenin ne învața ca principiul fundamental al construirii socialismului este alianța dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare și asigurarea rolului conducător al clasei muncitoare în această alianță.

Intarirea continua a alianței muncitorești-țărănești a fost și rămîne sarcina primordială a partidului și guvernului. Trebuie să mobilizăm toate forțele pentru a înfaptui programul de măsuri în vederea unei simțitoare ridicări a producției agricole în următorii 2—3 ani, program expus în proiectul de Directive ale celui de-al II-lea Congres al P.M.R. Trebuie sa asiguram un belșug de produse agricole vegetale și animale pentru o din ce în ce mai buna aprovizionare a oamenilor muncii cu alimente și a industriei cu materii prime. Trebuie să acordăm o permanentă atenție dezvoltării sectorului socialist al agriculturii, întăririi economico-organizatorice a gospodăriilor colective și întovărășirilor agricole.

Trebuie să muncim neobosit pentru continua dezvoltare a producției industriale, pentru realizarea sarcinilor planului cincinal la toți indicii, să ridicăm productivitatea în fiecare secțor de muncă, sa obținem pe toate caile reducerea prețului de cost, să aplicăm un regim de stricte economii, sa ridicam calificarea muncitorilor, inginerilor și tehnicienilor la nivelul tehnicii înaintate de care dispune economia noastră națională, în vederea unei cit mai bune utilizări a rezervelor interne ale întreprinderilor și extinderii metodelor de muncă înaintate.

Trebuie întărit și largit continuu schimbul de mărfuri între oraș și sat, îmbunătățită activitatea comerțului nostru de stat și cooperatist, dezvoltat comerțul de întîmpinare.

Desființînd vechiul stat burghezo-moșieresc, arma a asupririi și exploatarii celor ce muncesc, poporul muncitor din țara noastră, condus de partid, a faurit statul democrat-popular, în care toată puterea aparține oamenilor muncii de la orașe și sate. A fost creat un nou aparat de stat, pus în slujba poporului muncitor. A fost creată armata populară, devo-

tată trup și suflet patriei și poporului muncitor, scut de nădejde a păcii și securității Republicii Populare Române. (*Aplauze puternice*).

Statul democrat-popular constituie instrumentul principal al construcției socialiste, pavăza marilor noastre cuceriri revoluționare. Sarcina noastră este de a întări necontenit statul democrat-popular, de a veghea la stricta respectare a legalității populare, de a munci pentru perfecționarea și ieftinirea aparatului de stat, pentru îmbunătățirea muncii lui, pentru stăpînirea birocratismului, de a ridica necontenit vigilența revoluționară față de dușmanii poporului muncitor.

Statul nostru este puternic prin conștiința maselor, prin participarea lor activă la conducerea treburilor obștești. Este necesar să îmbunătățim activitatea sfaturilor populare, să întărim legătura lor cu masele largi de oameni ai muncii. Să antrenăm la o participare și mai activă în opera de construcție economică, culturală și de stat minunatul nostru tineret. Să facem din milioanele de femei din patria noastră o forță și mai activă a construirii socialismului la orașe și la sate.

Unul din izvoarele tăriei statului democrat-popular îl constituie prietenia frățească dintre poporul român și minoritățile naționale. Aplicînd politica națională leninist-stalinistă să întărim legăturile frățesti dintre toți oamenii muncii din Republica Populară Română, indiferent de naționalitate, să combatem cu toată hotărîrea manifestările de șovinism și naționalism burghez, să educăm masele de oameni ai muncii în spiritul frăției oamenilor muncii de toate naționalitățile, în spiritul internaționalismului proletar, să întărim unitatea oamenilor muncii din R.P.R. în lupta pentru înflorirea patriei.

Chezășia realizării cu succes a marilor sarcini care ne stau în față este întărirea continuă a partidului, conducătorul luptei poporului pentru socialism și bunăstare.

Toate realizările dobîndite în acești 10 ani de poporul muncitor se datorează faptului că în fruntea poporului se află partidul, călăuzit de învățătura marxist-leninistă și de experiența istorică a construirii socialismului în U.R.S.S., un partid puternic prin unitatea de nezdruccinat a rîndurilor sale, prin legătura indisolubilă cu masele populare — un partid a cărui politică este expresia intereselor vitale și a năzuințelor celor mai scumpe ale poporului muncitor. (*Aplauze prelungite, ovații*).

Partidul nostru a dat dovadă de o mare capacitate de mobilizare, fiind urmat în toți acești 10 ani, cu hotărîre și devotament de cele mai largi mase ale poporului. Îndatorirea organizațiilor noastre de partid este de a îndrepta toate eforturile și toată forța creatoare a maselor muncitoare de la orașe și sate în vederea aplicării măsurilor elaborate de partid și guvern pentru dezvoltarea continuă a economiei naționale și ridicarea nivelului de trai a celor ce muncesc.

Pregătirea celui de-al II-lea Congres al Partidului Muncitoresc Român trebuie să determine îmbunătățirea și intensificarea activității organizațiilor de partid, ridicarea nivelului de conștiință și a spiritului de răspundere al comuniștilor, întărirea rolului de avangardă al organizațiilor de partid și a legăturilor partidului cu masele cele mai largi ale poporului.

Tovarăși,

Perioada de care ne ocupăm se caracterizează prin schimbări profunde pe arena internațională, schimbări care au o importanță istorică.

Uniunea Sovietică a devenit și mai puternică, influența ei în lume și mai considerabilă. Alături de Uniunea Sovietică, țara în care s-a construit societatea socialistă și se săvârșește trecerea treptată de la socialism la comunism, au apărut țările de democrație populară, care construiesc cu succes socialismul, a apărut o nouă mare putere mondială — Republica Populară Chineză. Statele lagărului democratic cuprind o suprafață uriașă a globului pământesc.

Între țările lagărului democratic s-au statornicit relații frățești de prietenie încă necunoscute în istorie — relații care se bazează pe comuni-tatea căilor de dezvoltare social-economică, pe caracterul comun al ideologiei, pe unitatea scopului final. 900 de milioane de oameni s-au unit sub același steag, într-un singur lagăr — lagărul democrației și socialismului, cea mai mare cucerire a popoarelor. (*Aplauze furtunoase*).

De aproape patru decenii omenirea muncitoare și tot ce este înaintat în lume urmărește cu o caldă simpatie grandioasă operă de construcție economică, culturală și de stat din U.R.S.S.

Uriașul progres al economiei sovietice, faptul că poporul sovietic a reușit în anii de după război să ridice de, mai bine de două ori și jumătate producția industrială în raport cu 1940, realizările fără precedent dobândite de agricultura colhoznică, înflorirea și avântul culturii sovietice, înțietatea științei și tehnicii sovietice în folosirea energiei atomice în scopuri pașnice, trezesc admirația popoarelor din lumea întreagă.

Mărețele succese dobândite de Statul Sovietic în mobilizarea uriașelor rezerve ale agriculturii colhoznice și în realizarea unei abundențe de obiecte de consum constituie pentru noi o puternică pildă însuflețitoare.

În vreme ce în Statele Unite ale Americii și în alte țări capitaliste are loc decăderea agriculturii, restrângerea suprafețelor cultivate, în U.R.S.S. se pun în valoare zeci de milioane de hectare de pământ cultivabil, mecanizarea muncilor de bază în agricultură este aproape completă, se introduc pe scară largă în producția agricolă cele mai noi descoperiri ale științei, sporește considerabil de la an la an producția și productivitatea agriculturii colhoznice.

Succesele țărilor democrat-populare sînt privite de oamenii muncii din lumea întreagă ca o nouă dovadă a superiorității socialismului.

Chiar acele foruri din lumea capitalistă care se străduiesc să prezinte într-o lumină trandafirie starea de lucruri din economia capitalistă, să ascundă contradicțiile ei și pe de altă parte să denatureze starea de lucruri din țările lagărului socialist, sînt nevoite să recunoască succesele țărilor democrat-populare. În trecut — cu excepția extracției de petrol — România nici nu figura în statisticile internaționale privitoare la dezvoltarea industriei. Anul acesta, în „Darea de seamă asupra situației economice mondiale“, întocmită de secretariatul O.N.U., se arată că producția industrială a Republicii Populare Romîne a crescut în 1953 față de 1950 cu 81%, în timp ce în țări cu o industrie dezvoltată ca Anglia, creșterea în aceeași perioadă este de numai 6%, în Franța de 14%, în Suedia de 3%.

Orientarea principalelor eforturi ale țărilor lagărului democrat spre ridicarea agriculturii și sporirea producției obiectelor de consum este vădit deosebită de cea a economiei țărilor capitaliste, orientată spre război, spre intensificarea cursei înarmărilor, ceea ce are ca urmare scăderea producției obiectelor de consum, scumpirea vieții, împovărarea populației cu impozite insuportabile, restrângerea tot mai mare a utilizării capacităților industriale, creșterea șomajului.

Tovarăși,

U.R.S.S. și țările democrat-populare promovează o politică de pace și colaborare internațională, depunând eforturi neobosite — așa cum au dovedit-o și conferințele de la Berlin și Geneva — în vederea rezolvării chestiunilor litigioase pe calea tratativelor, în vederea slăbirii continue a încordării în relațiile internaționale.

Republica Populară Română ca și celelalte țări ale lagărului democrat pornește de la principiul posibilității coexistenței pașnice a celor două sisteme. La baza acestui principiu se află profundul interes al popoarelor tuturor statelor, indiferent de sistemul lor social, pentru menținerea unei păci îndelungate și trainice, pentru legături economice și culturale între popoare. (*Aclamații puternice*).

Colaborarea în apănarea păcii, intensificarea legăturilor economice și a schimburilor culturale constituie acea bază reală pe care poate și trebuie să fie organizat sistemul relațiilor internaționale în zilele noastre.

Propunerile U.R.S.S. cu privire la organizarea securității colective în Europa constituie intruchiparea concretă a principiului coexistenței pașnice între cele două sisteme.

Viața demonstrează că principiul coexistenței pașnice ca și principiile egalității și reciprocității de interese care stau la baza politicii externe a statelor lagărului democratic sînt pe deplin aplicabile și în relațiile cu state capitaliste. Asemenea principii au fost recunoscute și așezate la temelie relațiilor dintre R. P. Chineză și India, dintre R. P. Chineză și Birmania.

Cercuri tot mai largi din țările capitaliste se declară pentru coexistența pașnică între cele două sisteme și militează activ pentru rezolvarea litigiilor dintre state pe calea tratativelor, pentru destinderea încordării internaționale, pentru intensificarea schimburilor comerciale.

Aceasta însă nu este pe placul cercurilor agresive din Statele Unite, care nu se împacă cu destinderea încordării internaționale, care sînt furioase că forțele păcii au reușit să stingă cele două focare de război aprinse de imperialiști în Coreea și Indochina.

Cercurile agresive din Statele Unite desfășoară tot felul de acțiuni provocatoare împotriva Uniunii Sovietice, a Chinei populare și a republicilor democrat-populare, alocă în fiecare an sume considerabile în vederea finanțării activității de subminare în aceste țări, se dedau la acțiuni care contravin celor mai elementare norme internaționale, acțiuni fără precedent în relațiile dintre state suverane și independente. În ceea ce privește România, lucrurile au ajuns pînă acolo încît guvernării americani, care-și zic pasă-mi-te „republicani“, și-au făcut obiceiul de a publica în fiecare

an o declarație în care se aduc amare reproșuri poporului român ca a alunecat de pe tron dinastia Hohenzollernilor care — după cum se știe — a servit cu atita promptitudine și conștiinciozitate interesele capitalului internațional.

Numai niște oameni care au pierdut simțul realității, mai pot crede că poporul român ca și celelalte popoare care au scuturat pentru totdeauna lanțurile robiei capitaliste, ar putea să-și pună din nou aceste lanțuri de dragul monopolștilor americani și al protejaților lor de felul Hohenzollernilor.

În cei zece ani de cînd România s-a eliberat din jugul imperialist, poporul român a muncit neconținut pentru a consolida noua sa orînduire socială și de stat, pentru a o face puternică și de neclintit.

Superioritatea lagarului democrat pe arena mondială este un fapt evident și incontestabil. Politica de pace a Uniunii Sovietice, a R. P. Chineze și a celorlalte țari ale lagarului democrat se bucură de un sprijin tot mai larg printre oamenii iubitori de pace din lumea întreagă.

Barbăția și forța luptătorilor pentru pace din lumea întreagă își are izvorul în faptul ca după al doilea război mondial mișcarea pentru pace a găsit un sprijin în cea mai puternică forța organizată pe care a cunoscut-o istoria — lagarul păcii, democrației și socialismului.

De aceea, întărirea continua a lagărului democrației și socialismului este în zilele noastre sarcina primordială a apărării pacii în lume. (*Aplauze puternice*).

Pentru poporul român conștiința ca face parte integrantă din marea lagar al democrației și socialismului, în frunte cu Uniunea Sovietică, constituie un izvor de forță, de siguranță și încredere în viitor. (*Aplauze înalungate*).

Poporul român vede în prietenia de nezdruccinat cu marea Uniune Sovietică chezașia succesului în lupta pentru victoria socialismului, chezașia independenței și libertății patriei noastre. Poporul nostru va întări și pe viitor prietenia de nezdruccinat dintre R.P.R. și U.R.S.S., frăția între poporul român și poporul sovietic eliberator și prieten. (*Aplauze puternice, ovații*). Poporul nostru va întări relațiile de prietenie și frăție cu China populară, cu toate țările de democrație populară. (*Aclamații, aplauze*).

Politica guvernului român de pace și de colaborare cu toate țările, indiferent de sistemul lor politic, este expresia firească și continuarea logica a politicii de construcție pașnică și de făurire a buneistarii a poporului, pe care o duce în interiorul țării. (*Vii aplauze*).

Roadele acestei politici externe sînt astazi clare în țara noastră tuturor celor care-și iubesc patria și doresc pacea, înflorirea și fericirea ei. Niciodată România nu a avut atîția prieteni. La a zecea aniversare a eliberării patriei, asigurăm pe toți prietenii poporului român și în primul rînd poporul sovietic eliberator și popoarele țarilor democrat-populare că vom sta neclintiți la postul nostru de răspundere și vom contribui activ și plini de hotărîre la lupta mondială pentru pace și democrație, pentru triumful principiilor colaborării frățești între popoare. (*Aplauze prelungite, ovații*).

Traiasca 23 August, ziua eliberării patriei noastre! (*Aplauze puternice*).

Traiască și înflorească Republica -Populară Română! (*Aplauze puternice*).

Traiască Partidul Muncitoresc Român, conducatorul și organizatorul tuturor victoriilor poporului muncitor! (*Aplauze puternice*). Trăiasca guvernul Republicii Populare Romine! (*Aplauze puternice*).

Traiasca marea Uniune Sovietică, eliberatoarea și prielena țării noastre! Trăiască în veci prietenia romîno-sovietică! (*Aplauze îndelungate, ovații*).

Traiască marele și invincibilul lagar al democrației și socialismului! (*Aplauze îndelungate*).

Trăiască pacea între popoare! (*Aplauze îndelungate. Publicul, în picioare, ovaționează pentru Partidul Muncitoresc Român, pentru Republica Populară Română și pentru Uniunea Sovietică, marea noastră eliberatoare și prietenă*).

(Din «Scînteia» nr. 3059 din 23 august 1954)

GRIJA FAȚĂ DE OM — LEGEA SUPREMĂ
A ACTIVITĂȚII PARTIDULUI MUNCITORESC ROMÎN
ȘI A STATULUI DEMOCRAT POPULAR

DE

AL. TĂNASE și AL. R. NICHITA

Odată cu apariția marxismului ca doctrină științifică a proletariatului revoluționar au fost dezvăluite pentru prima oară cauzele adânci, social economice, ale exploatării și asupririi omului de către om și au fost indicate căile concrete pentru făurirea unei societăți în care — după cum spune Marx — pentru om, ființa superioară este chiar omul. Victoria revoluției din Octombrie 1917 și, ca rezultat, înflorirea ne mai auzită a tuturor ramurilor de activitate omenească, din U.R.S.S., au demonstrat întregii lumi cât de uriașă este forța creatoare a omului eliberat de sub jugul exploatării și asupririi, stăpîn al muncii și al vieții sale. Un astfel de om, creator conștient al istoriei, se formează și în țara noastră în focul luptei revoluționare pentru bunăstarea poporului, pentru socialism. Pooparele din lumea întreagă privesc cu încredere și cu speranțe reînnoite cum — în opoziție cu lagărul capitalist unde se face totul pentru înrobirea și înjosirea omului — în lagărul socialismului, unde poporul muncitor este ocupat cu munca pașnică, constructivă, grija față de om este legea supremă a întregii activități economice, sociale, culturale. Aceasta este expresia umanismului socialist care a revoluționat în întregime concepția despre om — dominantă în veacurile trecute — și care astăzi însuflețește la o luptă și mai activă pentru pace, pentru democrație, pentru progres, masele cele mai largi de oameni cinstiți din toate țările lumii.

I

De ce grija față de om este legea supremă în activitatea oricărui partid marxist-leninist, a oricărui partid care se călăuzește după nemuritoare învățătură a lui Marx-Engels-Lenin-Stalin? În virtutea căror temeuri grija față de om a stat întotdeauna în centrul atenției partidului nostru, conducătorul încercat al poporului muncitor în lupta sa împotriva exploatării, pentru construirea unei vieți noi?

Pentru a răspunde la aceste întrebări este necesar să analizăm în prealabil trăsăturile esențiale ale umanismului socialist în opoziție cu

umanismul burgheziei din perioada ei de ascensiune, și mai ales în opoziție cu concepțiile dușmănoase omului ale ideologilor imperialiști din zilele noastre.

Ceea ce deosebește principial și în chipul cel mai radical umanismul socialist de vechiul umanism, fie el sub forma dragostei creștine „față de aproapele“, fie el în varietățile sale mai recente de nuanță burghezodemocratică, este tocmai faptul că, în opoziție cu acestea, umanismul socialist nu reprezintă teoria și practica inconsecventă, și în cele din urmă fățarnică, a „bunelor intenții“ sau a „dragostei față de om“. Dimpotrivă, sprijinindu-se pe învățătura marxist-leninistă și oglindind astfel legile obiective ale dezvoltării societății, umanismul socialist pornește de la faptul că numai desființarea oricărei exploatare a omului de către om, numai zdrobirea prin forță a rezistenței minorității exploatare, numai desființarea cu ajutorul dictaturii proletariatului a claselor exploatare și construirea societății socialiste, pot aduce majorității uriașe a omenirii binefacerile materiale și culturale fără de care nu se poate vorbi despre o existență și o dezvoltare a omului cu adevărat omenească.

Prin natura sa de clasă, umanismul burghez n-a putut și n-a vrut niciodată să aibă în vedere pe oamenii muncii, adică majoritatea covârșitoare a omenirii. Umanismul burghez a avut întotdeauna în vedere numai minoritatea restrânsă a exploatare, a deținătorilor mijloacelor de producție, a capitaliștilor. În numele individualismului și al umanitarismului mic-burghez, ideologii burghezi proclamă cu fățarnicie apărarea individului, a libertății sale nelimitate, dar rămân indiferenți față de crunta exploatare a maselor — mai mult, apără și justifică în fel și chip această exploatare. De aceea toate perorațiile ideologilor burghezi despre om, despre „libertatea“ și fericirea omului rămân false și ipocrite.

Ca în orice societate bazată pe exploatare, contradicția dintre rolul hotărâtor al maselor ca făuritoare ale istoriei și situația lor de inrobire și exploatare este caracteristică și pentru orînduirea capitalistă. Burghezia, ca clasă exploatare, își bazează întreaga sa dominație și avuție tocmai pe exploatarea și asuprirea crîncenă a maselor muncitoare. Odată cu apariția proletariatului a fost pusă la ordinea zilei sarcina de a rezolva contradicția dintre rolul istoric determinant al maselor muncitoare și situația lor mizeră, umilitoare, lipsita de condițiile unei dezvoltări libere și multilaterale la care sînt condamnați de o minoritate privilegiată și uzurpatoare.

Numai odată cu apariția marxismului, umanismul a dobîndit o temelie științifică revoluționară. Pentru Marx și Engels, proletariatul nu este numai clasa care suferă mai mult, ci este în primul rînd singura clasă căreia îi revine sarcina istorică obiectivă de a pune capăt întregului ocean de suferință a tuturor maselor muncitoare și nu într-o lume iluzorie cum predică moralistii și teologii — ci aici pe pămînt. Ei au demonstrat că proletariatul nu se poate elibera pe sine însuși fără a desființa condițiile inumane de existență a mării majorități a oamenilor din societatea capitalistă. Umanismul socialist apare ca o necesitate obiectivă pe baza luptei revoluționare a proletariatului pentru răsturnarea dominației exploatare și construirea unei societăți lipsite de exploatarea omului de către om. Umanismul socialist nu constituie o anumită parte componentă a învățăturii marxist-leniniste ci o caracteristică esențială a ideologiei și practicii revoluționare a proletariatului.

Căile eliberării omului sînt elaborate de marxism-leninism pe baza studierii și cunoașterii profunde a legilor obiective de dezvoltare a societății, prin generalizarea practicii sociale, prin aplicarea consecventă a principiului luptei de clasă și extinderea sa pînă la dictatura proletariatului. Minoritatea exploatoare nu renunță „de bună voie” la privilegiile sale; ea se împotrivesc cu înverșunare eliberării omului muncitor. Experiența construcției socialiste din U.R.S.S., practica construirii socialismului în țara noastră ca și în celelalte țări de democrație populară, arată că, după înfrîngerea lor politică, clasele exploatoare se dedau cu salbaticie la acte de sabotaj și că, alimentate și sprijinite de către forțele reacționare dinafară, ele nu-și aleg mijloacele atunci cînd încearcă să se opuna mersului spre socialism al omului muncii eliberat. Umanismul socialist nu numai că nu neagă sau încearcă să ascundă lupta de clasă, ci, dimpotriva socotește această luptă drept *condiția principală* pentru smulgerea definitivă a maselor muncitoare din mizeria și ignoranța la care le condamna și le condamnă încă în țările capitaliste, dominația claselor exploatoare.

Tocmai de aceea umanismul socialist nu poate fi caracterizat ca fiind „dragoste de oameni” în general. Umanismul socialist înseamna dragoste fierbinte pentru oamenii muncii și ură față de asupritori, față de toți acei care fac viața omului dureroasă și plină de suferință. Clasicii marxism-leninismului au subliniat în repetate rînduri necesitatea de a se distruge toate condițiile în care omul muncii e o ființă înjosită, înrobă și disprețuită.

Burghézia contemporană a călcat în picioare chiar principiile vechiului umanism burghez. Ideologii ei mai agita steagul umanitarismului, străduindu-se să ascundă sub el fața hidoasă a imperialismului, încercînd cu cinism să-i dea acestuia o justificare morală în lupta împotriva maselor exploatare, împotriva majorității covârșitoare a populației globului pămîntesc. În timp ce ideologii burghezi din zilele noastre declara „primejdioase” și „greșite” ideile umaniste ale luminisitorilor din secolul al XVIII-lea iar Diderot este trecut pe lista neagră a senatorului Mc. Carthy, ei înlocuiesc umanismul cu „teoriile” cinice, nedeghizate, ale canibalismului fățiș, cum sînt de pilda, predicile neomalthusiene cu privire la „necesitatea” reducerii populației globului pămîntesc sau „teoriile” inegalității rasiale și ale urii naționale, a căror zarvă însoțesc astfel de practici criminale ca cea a „pămîntului pîrjolit” folosită în Coreea sau experimentarea bombei cu hidrogen.

În societatea capitalistă ca și în orice altă societate bazată pe clase antagoniste nu poți iubi și servi deopotriva pe toți oamenii. A iubi oamenii în sensul umanismului revoluționar înseamnă a urî dușmanii omnirii și a lupta fără șovăială împotriva lor. A iubi oamenii în sensul umanismului socialist înseamnă a iubi poporul, pe oamenii muncii, aceia pe care I. V. Stalin îi numea copiii nevoii și ai luptei, ai privațiunilor fără seamă și ai eforturilor eroice. Dragostea și stîmă pentru fiecare om în particular sînt în funcție de serviciile pe care acesta le aduce cauzei eliberării oamenilor muncii. Forța umanismului socialist rezidă în principialitatea și intransigența sa, în pasiunea cu care servește interesele și năzuințele clasei muncitoare și ale sutelor de milioane de oameni ai muncii.

Odată cu apariția învățăturii marxiste, problema grijii față de om ca principiu suprem al oricărei activități economice, politice și sociale cu adevărat revoluționare, — problemă ridicată de către însuși mersul dezvoltării istorice, a dobândit pentru prima oară o soluționare teoretică riguros științifică. Acesta a devenit principiul călăuzitor al activității partidelor marxist-leniniste, iar realizarea sa practică, aplicarea sa în viață, a devenit posibilă numai după victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie în U.R.S.S., iar în urma celui de al doilea război mondial, în țările de democrație populară.

În U.R.S.S. a fost lichidată proprietatea privată, capitalistă asupra mijloacelor de producție, care generează relații de exploatare, de învrăj-bire între oameni și a fost instaurată proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție, care generează noi relații sociale, de colaborare și ajutorare reciprocă, tovarășească, între membrii egali ai societății socialiste. Au fost lichidate clasele exploatare și deci exploatarea omului de către om. Au dispărut pentru totdeauna crizele care zguduiau din temelii orînduirea capitalistă, au dispărut șomajul și mizeria maselor. Victoria socialismului a dus la înflorirea fără precedent în istorie a personalității omului muncii, a forțelor sale creatoare.

În marea țară a socialismului victorios, umanismul socialist este o realitate vie în toate domeniile vieții sociale. El se manifestă în activitatea oamenilor ca și în aceea a instituțiilor de stat și obștești, în gândirea teoretică ca și în activitatea practică a omului eliberat. Pe plan intern nu mai există forțe sociale reacționare care să se opună progresului. Politica P.C.U.S. și a statului sovietic, avînd în centrul atenției grija față de om și nevoile sale, se bucură de sprijinul tuturor categoriilor sociale existente în U.R.S.S. — deoarece ea reflectă interesele vitale ale întregii societăți. Formarea trăsăturilor omului nou și realizarea acestei politici nu se face însă în mod lîn, fără contradicții, fără luptă. Există încă rămășițe ale moralei, ale ideologiei burgheze în conștiința unor elemente înapoiate, izolate, ale societății sovietice. Aceste elemente ale vechiului opun rezistență, iar lupta împotriva lor este dusă de către imensa majoritate a societății sovietice în frunte cu comuniștii.

Victoria cincinalelor care au schimbat radical însăși geografia economică a țării sovietice, izbînda strălucită reputerată de poporul sovietic împotriva Germaniei hitleriste și a Japoniei imperialiste în marile războaie pentru apărarea patriei, mărețele victorii obținute azi în construirea comunismului, toate acestea au demonstrat și demonstrează forța vitală și superioritatea noilor relații sociale care s-au statornicit între oameni după răsturnarea burgheziei și zidirea societății socialiste, precum și superioritatea omului sovietic, cu calitățile sale politice și morale, dotat cu o conștiință puternică, animat de ideile înalte, nobile, ale comunismului.

Întreaga politică economică și culturală a statului sovietic este clădită pe cunoașterea cerințelor legilor obiective ale socialismului și, în primul rînd, ea se călăuzește după cerințele legii economice fundamentale a socialismului. Pentru prima dată în istorie, omul cu nevoile sale, omul creator al tuturor bunurilor civilizației a devenit scopul suprem al întregii activități de stat și obștești.

Grija față de om a constituit din totdeauna un obiectiv de seamă al politicii partidului nostru care încă de la întemeierea sa, și-a luat marea sarcină de a organiza și conduce lupta muncitorilor, țăranilor muncitori și intelectualilor legați de popor pentru ridicarea stării lor materiale, politice și culturale, pentru o Românie liberă, democratică și independentă. În condițiile grele ale regimului burghezo-moșieresc din țara noastră, Partidul Comunist din România a fost singurul partid politic care, înfruntând represiunea polițienească teroristă a claselor dominante, a denunțat cu vigoare exploatarea și asupra maselor muncitoare de către burghezie și moșierime în cirdășie cu capitalul monopolist străin.

Care era situația oamenilor muncii în trecutul întunecat al țării noastre ?

România burghezo-moșierească se afla în rîndul acelor țări în care ruina și pauperizarea majorității populației de către capitaliștii autohtoni în vederea realizării propriului lor profit maxim, se împlea cu aservirea și jefuirea sistematică a poporului de către capitalul monopolist de peste hotare. Înțelegerea moșierimii cu burghezia, păstrarea unor puternice rămășițe feudale, înapoierea economică și culturală, toate acestea făceau să crească suferințele clasei muncitoare și ale țăranimii muncitoare din țara noastră.

Înrăutățirea situației oamenilor muncii a atins un punct culminant în anii crizei economice din 1929—1933. Potrivit însăși datelor oficiale din acea vreme, fără îndoială micșorate față de situația reală, indicele real al salariilor reprezenta în 1933 abia 60,3% față de indicele din 1929. După cifre incomplete din 1930, numărul șomerilor reprezenta la acea dată 20% din totalul muncitorilor întrebuințați în industria mare, procent la care nu se ridicaseră pînă atunci nici țările industriale. Pauperizarea maselor muncitoare de la sate și scăderea catastrofală a prețurilor produselor agricole în aceeași perioadă, au făcut ca sub presiunea capitalului bancar aproape de 60% dintre pămînturile țăranimii muncitoare să fie scoase în vânzare.

Călăuzit de ideile atotbiruitoare ale marxism-leninismului, avînd ca țel final desființarea exploatării omului de către om, Partidul Comunist din România a fost inițiatorul, organizatorul și conducătorul unor largi acțiuni de masă împotriva asupririi și exploatării, pentru apărarea intereselor zilnice, imediate, ale oamenilor muncii. Partidul explica maselor că înrăutățirea la maximum a situației lor este provocată de politica militaristă a clicilor guvernante care foloseau o parte imensă din resursele materiale ale țării pentru pregătirea războiului antisovietic, aruncînd întreaga povară a cheltuielilor de înarmare pe umerii maselor muncitoare. Într-o rezoluție a Congresului al V-lea al P.C.R. se sublinia că „războiul contra U.R.S.S.... va fi totodată războiul nemilos contra maselor muncitoare din România însăși“ și că apărînd U.R.S.S. masele „se apără totodată pe ele înșile, apără interesele lor zilnice, interesele lor vitale și istorice“¹.

¹ Documente din Istoria Partidului Comunist din România. Ed. P. M. R. 1951, p. 110.

Ca un rezultat al luptelor eroice ale maselor muncitoare conduse de partid, în condițiile eliberării țării noastre de către glorioasa Armată Sovietică, a fost doborâtă dictatura fascisto-antonesciană, expresia celor mai reacționare pături ale burgheziei și moșierimii din România și a înrobirii țării noastre de către imperialismul german hitlerist. Ziua de 23 August 1944 — cea mai mare sărbătoare a poporului român — ziua doborârii dictaturii fascisto-antonesciene de către forțele populare patriotice conduse de Partidul Comunist Român, marchează începutul unei cotituri radicale în viața țării noastre, de la regimul capitalisto-moșieresc de sălbatică exploatare și aspirire a maselor muncitoare, la regimul democrat-popular, în care oamenii muncii au devenit singurii și adevărații stăpini ai țării, constructorii vieții noi socialiste.

Partidul Comunist din România a știut să folosească cu pricepere condițiile favorabile create de prezența Armatei Sovietice eliberatoare, pentru a organiza și conduce lupta maselor populare în vederea zdrobirii tuturor încercărilor claselor exploatare din România și ale asupritorilor externi ai țării, de a menține țara noastră înhămată și mai departe la carul imperialismului, de a prelungi starea de robie a poporului muncitor.

Una dintre cele mai perfide arme folosite de către burghezie și moșierime după 23 August 1944, pentru a lovi în cuceririle poporului muncitor, a fost acțiunea criminală de înfometare a populației, de dezorganizare a sistemului aprovizionării, etc. Reacțiunea internă, sprijinită pe cea externă, nu și-a cruțat eforturile pentru a înfringe pe tărîm economic guvernul democrat instaurat la 6 Martie 1945. În acest scop, clasele exploatare au folosit cele mai ticăloase mijloace: de la specula deșănțată pentru a provoca urcarea nestăvilită a prețurilor, pînă la sabotajul economic, provocarea haosului financiar și a inflației, etc. Aceste acțiuni profund anti-populare urmăreau să provoace tulburări interne, să discrediteze politica guvernului democrat și să provoace chiar o intervenție din afară — după ce încercările unui complot intern ar fi fost zădărnice — iar în cele din urmă să reinstaureze dominația politică a claselor exploatare, care au cauzat în trecut atîta suferință și mizerie poporului muncitor.

Mobilizînd și conducînd masele muncitoare pe singura cale posibilă a eliberării lor de oprimare și exploatare — lupta revoluționară împotriva burgheziei și moșierimii — partidul clasei muncitoare din țara noastră a indicat sarcinile concrete ale refacerii economice a țării distruse de război și devastate de cotropitorii fasciști. Una dintre sarcinile imediate ale guvernului democrat a fost organizarea aprovizionării populației și, în primul rînd, a muncitorimii. În acest scop au fost înființate economatele și cooperativele de consum care reprezentau în același timp instrumente de luptă împotriva speculei și a sabotajului capitalist. În centrul atenției partidului stătea de asemenea problema asigurării unei juste repartiții a venitului național. Principalele măsuri de ordin economic și financiar inițiate de partid în această perioadă (1945—1947) urmăreau în esență dezvoltarea forței productive a țării și determinarea unei astfel de repartiții a venitului național, care să împiedice realizarea profitului maxim de către capitaliști pe baza pauperizării populației muncitoare în condițiile de ruină economică și inflație monetară. O mare însemnătate prezintă din acest punct de vedere propunerile P.C.R. din iunie 1947 cu privire la redresarea economică a țării și stabilizarea monetară. Nu putem analiza aici mai pe larg

conținutul acestor propuneri care au fost adoptate și realizate, în ciuda rezistenței înverșunate a partidelor burgheze și a social-democrațiilor de dreapta. Putem aminti doar că, controlul de stat efectuat de către Oficiile industriale urmărea printre altele aplicarea legii sabotajului și frinarea beneficiilor excesive *ale capitaliștilor*. Tot astfel stabilizarea moneta din august 1947 a dat o lovitură puternică capitalului speculativ care acumulase în perioada inflației câștiguri enorme; ea a avut ca rezultat și o simțitoare creștere a nivelului de trai al salariaților.

Avînd în egală măsură în centrul atenției sale și îmbunătățirea nivelului de trai al țărănimii muncitoare, puterea populară a împlinit și aplicat reforma agrară inițiată de partid, a izbăvit țărănimea muncitoare de exploatarea moșierească. A fost desființată dijma — una dintre rămășițele feudale din economia noastră.

Luptînd împotriva tendințelor acaparatoare ale chiaburimii — care s-au manifestat cu putere în perioada aplicării reformei agrare și în anii de secetă 1945—1947 — partidul și guvernul au luat măsuri pentru a veni în sprijinul țărănimii muncitoare: au fost anulate vînzările silite de pămînt facute de țărani săraci; s-a elaborat legea circulației bunurilor agricole care a împiedicat concentrarea pămînturilor țărănești în mîinile chiaburilor; a fost întărită cooperația, fiind izgonite din rîndurile ei elementele exploatare, etc.

O însemnată hotărîtoare pentru reconstrucția țării, pentru vindicarea rănilor de război și a celor provocate de secetă, a avut-o ajutorul frătesc al poporului sovietic, acordurile economice extrem de avantajoase încheiate de țara noastră cu U.R.S.S.

Instaurarea Republicii Populare Romîne și naționalizarea principalelor mijloace de producție au încununat această primă etapă de luptă pentru transformarea democratică a țării. Acționînd pe baza legii economice obiective a concordanței obligatorii dintre relațiile de producție și caracterul forțelor de producție, statul democrat-popular a expropriat din mîinile exploatare principalele mijloace de producție, creînd formațiunea socialistă a economiei naționale unde au început să acționeze legi obiective noi, printre care legea economică fundamentală a socialismului.

Cucerirea întregii puteri politice de către clasa muncitoare, în alianță cu țărănimea muncitoare, apariția unei formațiuni economice noi socialiste, avînd rolul determinant în economia națională — au creat și la noi condițiile obiective pentru ca grija față de om ca principiu suprem al activității partidului și statului nostru să poată fi tradusă în viață, ea devenînd o caracteristică esențială a regimului democrat-popular. În mod direct această caracteristică apare pe baza legii economice fundamentale a socialismului, care își lărgește neîncetat sfera de acțiune datorită dezvoltării neîntrerupte a formațiunii socialiste din economia națională.

II

În legătură cu grija față de om ca lege supremă a activității partidului clasei muncitoare și statului democrat-popular se pune problema bazei colective care determină această trăsătură caracteristică a politicii partidului și statului precum și problema căilor concrete de realizare a ei. A răspunde la aceste probleme, înseamnă în primul rînd, a vorbi despre

felul cum acționează în țara noastră legea economică fundamentală a socialismului.

Trebuie să facem în prealabil unele precizări pentru a nu da loc la confuzii. Nu trebuie să identificăm legea economică fundamentală a socialismului cu grija față de om ca lege supremă a activității partidului și statului democrat-popular. Termenul „lege” este folosit aici în două înțelesuri diferite, care nu pot fi confundate fără a denatura însăși esența problemei.

În primul caz avem de a face cu o *lege economică* obiectivă care apare independent de voința sau acțiunea conștientă a oamenilor. Ea există și acționează exclusiv pe baza formațiunii socialiste a economiei, iar sfera sa de acțiune — cum vom vedea mai departe — se lărgeste odată cu dezvoltarea acestei formațiuni.

În al doilea caz este vorba de folosirea termenului „lege” în accepția de normă regulatoare, de principiu fundamental. Acest principiu are un sens mai larg. El constituia o caracteristică esențială a politicii partidului nostru și în perioada cruntei ilegalități când partidul conducea lupta celor ce muncesc împotriva exploatării și asupririi, împotriva politicii de mizerie și înfometare a populației pe care o duceau clasele dominante. Principiul grijii față de om a călăuzit pașii partidului și în anii luptei pentru instaurarea regimului democrat-popular și în trecerea la îndeplinirea sarcinilor revoluției socialiste. Rezultă că principiul grijii față de om este un *principiu politic* care apare odată cu apariția și lupta proletariatului și care este fundamentat teoretic în operele clasicilor marxism-leninismului: el își găsește expresia fidelă în politica partidului de tip nou, care nu a avut și nici nu poate avea alte interese decât interesele poporului muncitor. El decurge din însăși esența ideologiei și politicii partidului de tip nou al cărui țel este eliberarea întregii societăți de înrobirea materială și spirituală și făurirea unei societăți în care omul să se poată dezvolta nestingherit.

În condițiile în care clasa muncitoare aliată cu țărănimea muncitoare deține puterea politică și principalele mijloace de producție, în condițiile în care există o formațiune socialistă dominantă în economia națională, principiul grijii față de om reflectă în *esență* cerințele legii economice fundamentale a socialismului, care acționează în formațiunea socialistă a economiei naționale.

Pentru a înțelege mecanismul intern al acestei legi, trebuie să examinăm contradicția dintre producție și consum, care joacă un mare rol ca pîrghie principală a dezvoltării producției.

Contradicția dintre producție și consum există în toate orînduirile sociale. În capitalism ea apare și se manifestă sub forma *contradicției antagoniste* din ce în ce mai acute, dintre tendința spre lărgirea *nelimitată* a producției și capacitatea *limitată* a consumului din cauza pauperizării și proletarizării maselor muncitoare. Ea decurge din contradicția fundamentală a capitalismului dintre caracterul tot mai social al producției și modulul de apropiere, de însușire a produselor muncii care este individual, capitalist. În imperialism, unde toate trăsăturile specifice ale acestei contradicții decurg din legea economică fundamentală a capitalismului contemporan, intervin factori noi care o agravează: accentuarea fenomenelor de parazitism și dezvoltarea producției într-un sens extrem de uni-

lateral — în scopuri războinice, creșterea considerabilă a șomajului și pauperismului, etc.

Intr-adevăr tabloul pe care îl înfățișează astăzi economia țărilor capitaliste arată că militarizarea economiei acestor țări, departe de a le scăpa de criza economică iminentă, a dus la creșterea impozitelor, a scumpetei, la creșterea șomajului, la o scădere simțitoare a nivelului de trai al clasei muncitoare, al țărănimii și al păturilor largi ale populației. Însăși „Darea de seamă asupra situației economice mondiale“ prezentată de către secretariatul O.N.U. sesiunii din iulie 1954 a Consiliului Economic și Social al Organizației Națiunilor Unite arată că în comparație cu 1950 costul vieții a crescut în Anglia cu 23%, în Franța și Norvegia cu 26%, în Suedia cu 29% etc. Deosebit de semnificativ este faptul că în S.U.A., veniturile a peste 10.508.000 familii (circa 40—50 milioane de oameni) nu ating nici măcar 50% din minimul de trai stabilit oficial.

Spre deosebire de regimul capitalist unde contradicția dintre producție și consum constituie un izvor permanent de crize economice și de cataclisme sociale, în condițiile socialismului victorios, datorită faptului că această contradicție se manifestă în chip neantagonist și capătă un conținut radical deosebit, prin rămânerea în urmă a producției față de cerințele consumului, ea devine un motor al progresului.

Caracterul neantagonist al contradicției dintre producție și consum în condițiile socialismului, decurge din însăși natura relațiilor de producție socialiste. Întreaga producție socială și repartitia venitului național care-i corespunde, sînt subordonate nu realizării unor profituri enorme ale citorva indivizi, ci creșterii buneii stări a maselor muncitoare. Pe de altă parte în condițiile socialismului victorios, contradicția între producție și consum nu se poate transforma în opoziție, în conflict deoarece statul socialist, ca exponent fidel al intereselor întregii societăți și acționînd pe baza cunoașterii legilor sociale obiective, ia din timp măsurile necesare și mobilizează întregul popor în vederea ridicării continue a producției în conformitate cu cerințele consumului.

În țara noastră care se află de abia în perioada de trecere de la capitalism la socialism — perioadă în care lupta de clasă se ascute neconținut — contradicția între producție și consum *nu are* și nu poate avea un caracter antagonist datorită faptului că sectorul socialist ocupă locul predominant și are rolul conducător în economia națională. Aceasta face ca economia noastră să se dezvolte, în ansamblul ei, pe linia unui avînt neîntrerupt fără crize.

În aceste condiții, contradicția neantagonistă dintre producție și consum, care devine un puternic stimulent pentru dezvoltarea producției, se desfășoară în linii mari astfel: creșterea forței productive a țării care se face în primul rînd prin dezvoltarea și întărirea formațiunii socialiste din economia națională, determină satisfacerea trebuințelor oamenilor muncii și apariția unor noi trebuințe; apariția și creșterea trebuințelor oamenilor muncii determină la rîndul lor dezvoltarea producției. Ceea ce deosebește rezolvarea contradicției dintre producție și consum în condițiile perioadei de trecere de la capitalism la socialism de rezolvarea aceleiași contradicții în condițiile socialismului victorios, este tocmai faptul că formațiunea socialistă *nu este încă* unica formațiune din economia națională. Existența micii producții de mărfuri și a sectorului capitalist din economie cu legile lor economice specifice nu

poate să nu influențeze și contradicția dintre producție și consum în condițiile perioadei de trecere. Relațiile de producție din cadrul acestor sectoare nu permit un ritm de dezvoltare corespunzător celui din sectorul socialist.

Atît ritmul dezvoltării producției socialiste cît și nivelul satisfacerii trebuințelor oamenilor muncii au de înfruntat împotrivirea elementelor capitaliste și se rezolvă în condițiile atragerii pe făgașul socialismului a micilor producători de marfuri. Dezvoltarea forței productive a țării determină creșterea și nu scăderea ca în capitalism a nivelului de trai al masei muncitoare, deoarece, pe baza faptului că sectorul socialist ocupă locul predominant și joacă rolul conducător în economie, legea economică fundamentală din economia noastră națională este legea economică fundamentală a socialismului.

Unii tovarăși consideră în mod greșit că în cadrul sectorului capitalist din economia noastră națională ar acționa liber legea economică fundamentală a capitalismului contemporan. Se ajunge astfel la concluzia cu totul eronată că în țara noastră ar exista două legi economice fundamentale — cea a socialismului și cea a capitalismului contemporan. Lipsa de temeinicie a acestei teze apare deosebit de evidentă dacă analizăm astfel de probleme cum ar fi interdependența dintre cele trei sectoare, modul specific în care ele se influențează reciproc, rolul statului democrat-popular în construirea socialismului etc. Toate aceste probleme, avînd aspecte multiple, comportă o analiză mai amplă. Noi vom evidenția doar *unele* aspecte care sînt legate de tema tratată.

Situația specifică existentă în perioada de trecere de la capitalism la socialism — coexistența celor trei sectoare din economia națională — determină anumite particularități ale acțiunii legii economice fundamentale a socialismului care afectează toate laturile acestei legi. Sfera de acțiune a legii economice fundamentale a socialismului este limitată la sectorul socialist care cuprindea, la sfîrșitul anului 1953, 98% din industrie, 100% din comerțul exterior, circa 77,7% din comerțul interior și aproximativ 25% din suprafața arabilă a țării. Peste 70% din venitul național, care este folosit pentru satisfacerea nevoilor generale ale oamenilor muncii, fie în mod direct, fie prin construcții social-culturale și lărgirea continuă a producției socialiste, provine din sectorul socialist. Deci, în perioada de trecere de la capitalism la socialism, partea precumpănitoare a producției sociale este destinată creșterii bunăstării poporului muncitor, potrivit cerințelor legii economice fundamentale a socialismului.

Aici trebuie să ținem însă seama de următoarea situație complexă. O parte a venitului național creată în sectorul socialist și investită în construcții social-culturale de interes general sau pentru reproducția socialistă lărgită, servește pentru ridicarea nivelului de trai al *tuturor* oamenilor muncii — atît al acelor care lucrează în sectorul socialist sau în instituțiile de stat cît și al micilor producători și al oamenilor muncii din sectorul capitalist. Aceasta face ca în condițiile perioadei de trecere de la capitalism la socialism, corelația dintre legea economică fundamentală a socialismului și principiul grijii față de om să fie deosebit de complexă. Există milioane de oameni ai muncii care trăiesc încă în afara formațiunii socialiste, cei mai mulți alcătuiind masele muncitoare neproletare, îndeosebi țaranimea muncitoare, legată de mica producție de marfuri. Pe de o parte,

principiul grijii față de om a partidului și statului nostru se referă și are influență și asupra acestor mase deși în formațiunile economice de care ele sînt legate nu acționează și nu poate acționa legea economică fundamentală a socialismului. Pe de altă parte, țărănimea muncitoare cu gospodărie individuală contribuie la opera de construcție socialistă și la satisfacerea nevoilor tuturor oamenilor muncii prin sporirea randamentului la hectar, impozite, cote obligatorii, contractări, valorificarea produselor sale prin cooperatie, etc. Totodată, statul democrat popular, aplicînd politica de îngrădire a elementelor capitaliste, le împiedică pe acestea să folosească integral valorile create în sectorul capitalist ca instrumente de exploatare nestînjinită a celor ce muncesc.

Dezvoltarea producției socialiste în vederea satisfacerii într-o măsură tot mai mare a trebuințelor celor ce muncesc, stimularea și îndrumarea micii producții potrivit cu interesul construirii socialismului, toate acestea nu sînt cu puțință fără îngrădirea elementelor capitaliste care se opun aplicării principiului grijii față de om, satisfacerii la un nivel tot mai înalt a nevoilor materiale și culturale mereu crescînde ale maselor muncitoare. Lupta neșovăitoare de clasă împotriva elementelor capitaliste se duce în numele grijii pe care partidul și statul nostru o poartă omului muncitor.

Principalul instrument de care se servește clasa muncitoare pentru realizarea acestui scop este însuși statul democrat popular. Statului democrat popular îi este proprie o funcție pe care n-o pot avea statele burgheze — funcția economică-organizatorică și cultural-educativă — care apare ca un rezultat al faptului că el se sprijină pe proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție. Exercițarea acestei funcții înseamnă organizarea întregului proces de construire a socialismului, în industrie, agricultură, pe tărîm social, în domeniul culturii și al educației. Ceea ce dă conținut acestei funcții și totodată îi precizează scopul măreț și nobil, este tocmai grija față de omul muncitor, pentru satisfacerea tuturor trebuințelor sale materiale și spirituale, pentru libertatea și demnitatea sa.

Legea economică fundamentală a socialismului include ca mijloc principal pentru realizarea scopului analizat mai sus creșterea și dezvoltarea producției pe baza tehnicii celei mai înalte. În sectorul socialist acționează legea obiectivă a dezvoltării planice, proporționale a economiei naționale ale cărei cerințe sînt reflectate în planurile de stat. Planul de stat reprezintă o formă principală prin care se manifestă funcția economică organizatorică a statului democrat popular. Un obiectiv fundamental al planurilor noastre de stat începînd de la planul pe 1949 pînă la actualul plan cincinal este tocmai îmbunătățirea condițiilor de trai ale maselor muncitoare, prin sporirea producției mărfurilor industriale de larg consum și prin intensificarea schimbului de mărfuri între oraș și sat, în vederea lărgirii bazei de aprovizionare a populației salariate și a țărănimii muncitoare. Aici nu e vorba numai de faptul că fiecare plan de stat are un capitol special care cuprinde prevederile sale în această direcție. În fond tot ceea ce se face pe tărîmul construcției economice, culturale, politice, etc. este corespunzător intereselor — imediate sau mai îndepărtate — ale poporului muncitor.

În anii de economie planificată numărul muncitorilor și funcționarilor a crescut în medie cu peste 200.000 anual. Omul muncii nu mai trăiește cu grija zilei de mîine www.dacoromanica.ro ingrozitor al foamei și

șomajului, el muncește liber, într-o țară liberă, potrivit aptitudinilor și calificării sale.

O însemnătate deosebită pentru înflorirea țării noastre și prosperitatea poporului muncitor o are electrificarea care asigură reconstrucția tehnică a industriei și agriculturii, mecanizarea și apoi automatizarea proceselor de producție, construirea unor sisteme de irigație pentru sporirea producției la hectar, etc.

Ca un rezultat al luptei duse pentru ridicarea producției și a productivității muncii, volumul producției industriale a crescut în 1953 de circa 2,5 față de 1938 și de 3,5 ori față de 1949. Producția bunurilor de larg consum, deși s-a dezvoltat pînă în prezent în măsură insuficientă, depășește totuși în proporții, variind între 90 și 180%, producția din 1938 la țesături de bumbac, lînă, tricotaje, încălțăminte. În proporții asemănătoare a crescut și industria alimentară.

Plenara lărgită a C.C. al P.M.R. din 19—20 august 1953, care a supus unei minuțioase analize critice situația economiei noastre naționale și a trasat perspectivele dezvoltării ei, a scos la iveală în legătură cu aceasta o serie de lipsuri, cum ar fi forțarea ritmului industrializării și stabilirea unei proporții nejuste între fondul de acumulare și fondul de consum, dezvoltarea insuficientă a agriculturii precum și a industriei noastre alimentare, etc. care au făcut ca nivelul de trai al oamenilor muncii să nu crească proporțional cu dezvoltarea generală a economiei naționale și în măsura prevăzută de partid și guvern. Hotărârile plenarei din august 1953 a C.C. al Partidului nostru sînt de o însemnătate deosebită. Grija față de om a constituit întotdeauna un principiu esențial în politica partidului, dar acest principiu nu și-a gasit niciodată o reflectare atît de profundă ca în Hotărârile Plenarei din august 1953 a Comitetului Central și în toate celelalte hotărîri ulterioare ale Partidului și Guvernului, care reprezintă o aplicare concretă a celor dintîi.

Pe baza analizei făcute, Plenara a elaborat un vast program de măsuri economice, menite să ducă la o creștere considerabilă a producției de bunuri de larg consum, alimentare și industriale. Temelia dezvoltării economiei naționale și a ridicării nivelului de trai al poporului muncitor rămîne și mai departe industria grea; dar aceasta se dezvoltă în mod rațional, neforțat. În același timp crește greutatea specifică a investițiilor pentru agricultură și industria producătoare de bunuri de consum. Noul buget al R.P.R. este orientat tocmai în acest sens. El prevede mijloacele necesare pentru îndeplinirea sarcinilor prevăzute în planul de stat, care are ca obiectiv principal lichidarea rămînerii în urmă a agriculturii și a industriei bunurilor de larg consum. Astfel investițiile pentru agricultură, prevăzute în bugetul pe anul în curs, depășesc cu 60% nivelul de anul trecut, iar cele pentru industria producătoare de bunuri de consum vor crește cu 66,7% față de anul 1953. Investițiile pentru industria ușoară trebuie să atingă în perioada 1953—1955, 1,2% miliarde lei, adică dublul sumei stabilite anterior. Ca un rezultat al eforturilor oamenilor muncii, a fost obținută în trimestrul IV al anului 1953 și în semestrul I al anului 1954 o creștere a producției bunurilor de larg consum, cu 4,8% la pîine, cu 7,2% la paste făinoase, cu 21,8% la conserve de carne, cu 18,6% la preparate de carne, cu 41,8% la produse zaharoase, cu 21,5% la mobilă, precum și la alte produse

Plenara C.C. al P.M.R. din august 1953 a atras atenția că principalul mijloc pentru sporirea produselor de consum popular este creșterea productivității muncii prin descoperirea și folosirea rezervelor interne, folosirea cât mai productivă a timpului de lucru, combaterea cheltuielilor inutile și a risipei, un regim strict, de economii, etc. Toate acestea duc la scăderea prețului de cost al produselor și vor duce la creșterea puterii de cumpărare a oamenilor muncii. Cu toate acestea nu în toate întreprinderile care produc mărfuri destinate consumului popular se acordă importanța cuvenită acestor probleme de mare însemnătate. Mai există încă unele întreprinderi în care se manifestă o preocupare insuficientă pentru economisirea materiei prime și sporirea producției, în care nu s-au curmat încă risipa și lipsa de grijă față de avutul obștesc. Unele întreprinderi producătoare de bunuri de larg consum n-au pus capăt lipsurilor în ce privește calitatea produselor și atenția față de cerințele populației. O contribuție încă insuficientă la aprovizionarea oamenilor muncii cu produse de larg consum o dau cooperăția meșteșugărească și industria locală care sînt chemate să folosească mai larg resursele locale.

În ciuda lipsurilor și greutăților existente, ceea ce caracterizează dezvoltarea economiei noastre este tocmai faptul că ea duce la creșterea și lărgirea neconținută a consumului. Față de 1938, consumul unei familii de muncitori reprezenta în 1953 o creștere de 120% la pâine, 224% la ulei, 148% la zahăr. Cantitatea de mărfuri puse la dispoziția celor ce muncesc a crescut în 1953 cu 54% față de 1950. Mărirea continuă a volumului circulației mărfurilor se oglindește și în faptul că accentuarea vânzărilor din comerțul socialist a reprezentat în trimestrul II 1954 o creștere de 15,3% față de aceeași perioadă a anului trecut și de 12,5% față de trimestrul anterior.

Îmbunătățirea sistemului de salarizare în industria textilă și alimentară, în stațiunile de mașini și tractoare și gospodăriile agricole de stat, la căile ferate, în industria construcțiilor de mașini și siderurgie, etc. reducerea cu 30% în medie a impozitelor asupra salariilor muncitorilor, tehnicienilor, funcționarilor, etc. ca și alte măsuri luate de guvern în urma Plenarei din august 1953 a C.C. al P.M.R. au dus la mărirea veniturilor unui mare număr de oameni ai muncii. Numai în primul semestru al anului 1954 veniturile medii ale muncitorilor au crescut față de aceeași perioadă a anului 1953 cu peste 15%. Importanța acestei creșteri se poate aprecia fie și numai după faptul că în aceeași perioadă de timp într-un singur an de zile depunerile oamenilor muncii la casele de economii au devenit cu 90,3% mai mari.

Schimbări esențiale s-au petrecut și în ceea ce privește condițiile de lucru ale muncitorilor. Protecția muncii este astăzi în țara noastră o problemă de stat, bucurîndu-se de toată atenția din partea guvernului și a sindicatelor. În bugetul de stat pe 1954, volumul investițiilor destinate protecției muncii este cu 129% mai mare decît realizările anului trecut. Îmbunătățirea continuă a sistemului de asigurări sociale și sporirea fondurilor folosite în acest scop își vădesc rezultatele de pildă în faptul că în 1953 au mers la odihnă pe cheltuiala statului 443.000 de oameni ai muncii față de 340.000 în 1952, iar în 1954-55 numărul acestora va depăși o jumătate de milion.

Bunăstarea poporului nu poate fi ridicată însă numai prin creșterea producției industriale, prin construirea socialismului numai la orașe. Micile gospodării țărănești nu sînt în stare să asigure o agricultură înaintată. Construirea socialismului la sate devine o necesitate imperioasă, pentru ridicarea nivelului de trai al tuturor celor ce muncesc. Politica partidului nostru în această problemă a fost expusă în Rezoluția Plenarei C.C. al P.M.R. din 3—5 martie 1949 și în alte documente de partid. Ca un rezultat al acestei politici la sfîrșitul lunii iulie 1954 existau în țara noastră un număr de peste 4300 de gospodării agricole colective și întovărășiri agricole care, alături de gospodăriile de stat și stațiuni de mașini și tractoare alcătuiesc sectorul socialist din agricultură (cca. 1.514.000 ha.). Spre deosebire de situația existentă în capitalism, unde o minoritate restrînsă de țărani puteau ajunge oameni înstăriți, de regulă în dauna și prin exploatarea muncii țăranilor săraci și mijlocași, în condițiile existenței și consolidării sectorului socialist din agricultură se deschid posibilități largi de viață îmbelșugată pentru întreaga țărănime muncitoare.

Formarea de noi gospodării agricole colective și consolidarea economică organizatorică a celor existente, pe de o parte, sprijinirea gospodăriilor individuale ale țărănimii muncitoare de cealaltă parte, sînt strîns legate una de alta și subordonate unui scop unic: creșterea nivelului de trai al poporului muncitor. Încă plenara din martie 1949 a C.C. al P.M.R. a atras atenția asupra faptului că colectivizarea nu se poate produce pe calea ruinării micii gospodării individuale, ci pe calea ridicării economice a acesteia. În timp ce marea producție capitalistă în agricultură o înghite pe cea mică, marea producție socialistă o ajută să se dezvolte și să-și valorifice rezervele.

În condițiile democrației populare s-a pus capăt procesului de destrămarea micii producții prin pauperizarea și proletarizarea micilor producători, ceea ce constituia linia caracteristică a dezvoltării micii producții în condițiile regimului burghez-moșieresc și o constituie și astăzi în statele capitaliste. Cunoscînd legile proprii micii producții, Partidul și statul democrat popular i-au imprimat o linie ascendentă oglindită prin ridicarea nivelului de trai al micilor producători și prin sporirea productivității muncii în acest sector al economiei naționale. Ajutorul direct al statului democrat popular, îngrădirea exploatării chiaburești, „strunirea“ legilor care acționează în sinul micii producții de mărfuri, au făcut să crească considerabil rezervele micii gospodării țărănești.

În primii ani după eliberarea Patriei noastre, desființarea moșierimii ca clasă și împrăștierea țăranilor săraci și mijlocași cu peste un milion de hectare, politica de îngrădire a exploatării chiaburești, lichidarea datoriilor către băncile capitaliste și a datoriilor excesive către stat, politica guvernului democrat de sprijinire a țărănimii muncitoare, au stăvilat procesul de pauperizare a acesteia, jucînd un rol hotărîtor în îndeplinirea primilor pași pentru ridicarea nivelului de trai. După cucerirea puterii de stat de către clasa muncitoare, unul dintre cele mai importante rezultate obținute în opera de construire a agriculturii socialiste este punerea bazelor mecanizării agriculturii, înființarea a 220 de Stațiuni de mașini și tractoare ale statului care, împreună cu gospodăriile agricole de stat, posedă în 1954 peste 25.000 tractoare convenționale.

În același timp, creșterea producției industriale în general, sporirea producției industriei ușoare și alimentare contribuie la îmbunătățirea neconținută a aprovizionării țărânimii muncitoare cu produse industriale de larg consum, la intensificarea schimbului de mărfuri dintre oraș și sat, la îmbunătățirea activității comerțului de stat și cooperatist. Schimbarea survenită în felul de viață al țărânimii noastre muncitoare se oglindește fie numai și în faptul că în 1953 s-au desfășurat la sate de 3 ori mai multe țesături și confecții de bumbac, de 3 ori mai multă încălțăminte de piele decât în 1938 ș.a.m.d. În fiecare sat al patriei noastre se vad rezultatele activității depuse de partid și de către statul democrat popular pentru ridicarea nivelului material de trai al țărânimii muncitoare. În satul românesc, odinioară de tristă faimă în întreaga lume pentru recordul european al mortalității infantile, viețile copiilor nu mai sînt amenințate.

Măsurile luate în urma plenei din august 1953 a C.C. al P.M.R., pentru îndreptarea cursului politicii economice și cu deosebire în agricultură, sînt menite să creeze cele mai favorabile condiții stimulării interesului țărânimii muncitoare pentru sporirea producției agricole necesare alimentării populației muncitoare și aprovizionării cu materii prime a industriei ușoare și alimentare. Politica partidului și guvernului în domeniul dezvoltării agriculturii este ilustrată prin dinamica investițiilor pentru agricultură: volumul de investiții și construcții va crește în 1954 cu peste 70% față de 1953.

Hotărârile Plenei din 19-20 august 1953 a C.C. al P.M.R. atrag în mod special atenția asupra posibilităților pe care le oferă mica gospodărie țărănească în vederea creșterii producției și randamentului la hectar. Este adevărat că mica gospodărie țărănească este mai puțin rentabilă decât gospodăria mare, socialistă, dar aceasta nu înseamnă că ea este lipsită cu totul de rentabilitate. Experiența a arătat că chiar în regiunile secetoase ale țării, atunci cînd se lucrează bine pămîntul, se pot obține recolte mari la hectar. Trebuie să se înțeleagă deci că, în condițiile actuale, nu e posibilă ridicarea agriculturii fără o valorificare mai completă a rezervelor existente în sectorul micii producții. În lucrarea sa de importanță istorică „Impozitul în natură”, V. I. Lenin scria: „Mai urgente decît toate celelalte sînt acum măsurile menite să ridice imediat forțele de producție ale economiei țărănești. Numai *pe această cale* se poate obține și îmbunătățirea stării muncitorilor și întărirea alianței dintre muncitori și țărani, întărirea dictaturii proletariatului.”¹ În gospodăriile individuale ale țărănilor muncitori, randamentul la hectar se poate ridica în cîțiva ani cu cel puțin 25% față de nivelul mediu realizat în prezent.

În condițiile regimului nostru democrat-popular, creșterea producției industriale și agricole corespunde pe deplin atît intereselor individuale ale fiecărui om al muncii cît și intereselor obștești ale mersului nostru înainte spre socialism. Atîta timp înșă cît în țara noastră mai există elemente ale claselor exploatatoare care se opun cu îndrjire mersului spre socialism, realizarea intereselor individuale ale oamenilor muncii, armonizarea acestor interese cu interesele societății se face în focul luptei pentru lichi-

¹ V. I. Lenin, Opere alese, Ed. P. M. R. vol. II, partea a doua p. 493.

darea claselor exploatatoare și desființarea exploatării omului de către om. Nu este vorba numai de faptul că un anumit sector al producției sociale, sectorul capitalist, este potrivit intereselor poporului muncitor, ci și de acțiunea acelor elemente capitaliste, a chiaburimii, de pildă, care se împotrivesc cu disperare politicii partidului de atragere a micii producții pe făgaș socialist. Formele de împotrivire ale acestora sînt multiple și variate: încercări de a-i determina pe țărani muncitori să nu-și lucreze pămîntul după indicațiile agrotehnice, încercarea de discreditare a gospodăriilor colective, acolo unde există, sau împiedecarea formării lor, încercarea de subminare pe dinăuntru, acolo unde elemente capitaliste reușesc să pătrundă, sabotaj economic — refuzul de a-și cultiva pămîntul și de a-și îngriji cum trebuie culturile, etc. Elementele capitaliste urmăresc să împiedice avîntul muncii constructive a poporului nostru, care își făurește, sub conducerea partidului, o viață liberă și fericită. Acțiunile dușmanului de clasă sînt însă sortite eșecului de oarece puterea politică aparține clasei muncitoare iar țărănimea muncitoare se bucură de sprijinul permanent al clasei muncitoare care o conduce pe drumul sigur al izbînzii.

Construirea cu succes a socialismului atît în industrie cît și în agricultură își găsește una dintre condițiile necesare, în colaborarea economică, politică și culturală a țării noastre cu țara socialismului victorios

Marea Uniune Sovietică — cît și cu celelalte țări de democrație populară. Această colaborare constituie totodată chezașia independenței naționale și suveranității noastre de stat. Prietenia crescîndă și colaborarea frățească a țării noastre cu toate țările lagărului păcii și socialismului grăbește și îlesnește îndeplinirea sarcinilor construcției socialiste, constituind un nesecat izvor al forței regimului democrat popular.

În întregul proces istoric al nașterii și dezvoltării democrației populare din țara noastră, ajutorul multilateral al Uniunii Sovietice a constituit și constituie un factor hotărîtor. Cu ajutorul deosebit de ieftin și de prim rang din punct de vedere tehnic al Uniunii Sovietice, am reușit să ne făurim noua noastră industrie. Astăzi, în economia noastră națională, s-a putut trece la o dezvoltare rațională, neforțată, a industriei grele numai pentru că, spre deosebire de perioada corespunzătoare a construcției socialiste din U.R.S.S. cînd Uniunea Sovietică era singura țară care construia socialismul, România se dezvoltă spre socialism în condițiile existenței U.R.S.S. și a întregului lagăr democratic, avînd sprijinul permanent al Țării Socialismului Victorios.

III

Acțiunea legii economice fundamentale a socialismului în formațiunea socialistă care are rolul conducător în economia noastră națională, nu se reduce numai la schimbările care se desfășoară neîncetat în domeniul forțelor de producție și în sfera relațiilor economice dintre oameni, în baza materială a societății. Folosirea conștientă de către partidul nostru și de către statul democrat popular a legilor obiective, economice și sociale, pentru a deschide un cîmp de acțiune din ce în ce mai larg legii

economice fundamentale a socialismului, are drept rezultat atât ridicarea continuă a nivelului material de trai al maselor muncitoare, cât și satisfacerea crescîndă a cerințelor lor spirituale, creșterea neîntreruptă a nivelului lor cultural.

Din punctul de vedere al scopului *obiectiv* al producției socialiste nu se pot face nici un fel de delimitări și nu se pot stabili „urgențe” între satisfacerea nevoilor materiale și cea a cerințelor culturale ale oamenilor muncii. Practica construirii socialismului în țara noastră confirmă și ea că, creșterea nivelului material al celor ce muncesc s-a desfășurat și se desfășoară într-o unitate indisolubilă cu ridicarea nivelului lor cultural. Dacă se poate vorbi totuși despre primordialitatea creșterii mijloacelor materiale față de dezvoltarea culturii, aceasta se referă nu la scopul producției socialiste, ci la caracterul în general primordial, determinant, al producției materiale a societății față de viața ei spirituală. Toate posibilitățile de care dispun astăzi masele muncitoare din Republica Populară Română pentru dezvoltarea însușirilor și aptitudinilor lor fizice și intelectuale, pentru ridicarea nivelului lor cultural, depind de creșterea permanentă a producției socialiste și, înainte de toate, de creșterea productivității muncii în formațiunea socialistă a economiei, condiție hotărîtoare pentru victoria completă a socialismului asupra capitalismului în țara noastră. Asigurarea creșterii continue a acelei părți din venitul național pe care statul democrat popular are posibilitatea s-o acorde pentru nevoile învățămîntului public, pentru sănătatea publică, pentru dezvoltarea științei și artei, ca și pentru activitatea culturală educativă în genere, se poate face numai pe baza reproducției socialiste lărgite din sectorul socialist al economiei naționale. Lărgirea continuă a formațiunii socialiste din economia națională, creșterea permanentă a producției socialiste, dă statului democrat popular posibilitatea să sporească cheltuielile pentru învățămînt, pentru dezvoltarea culturii, să construiască noi școli, cluburi, biblioteci și alte instituții de cultură, să sprijine editarea mai multor cărți, reviste ș.a.m.d. Cheltuielile de stat pentru nevoile sociale culturale ale populației țării noastre au crescut de cîteva ori în 1953 față de 1948.

Ar fi inexact și insuficient să se spună numai că creșterea nivelului cultural al oamenilor muncii depinde de dezvoltarea producției, scăpîndu-se din vedere faptul că, la rîndul său, ridicarea nivelului cultural al maselor muncitoare are consecințe importante asupra creșterii productivității muncii.

Satisfacerea maximă a nevoilor materiale și culturale mereu crescînde ale celor ce muncesc se poate realiza numai prin creșterea și perfecționarea neîntreruptă a producției socialiste pe baza tehnicii celei mai înalte. Or, tehnica superioară a socialismului cere în mod necesar dezvoltarea corespunzătoare a oamenilor care o mînuiesc.

Activitatea statului democrat popular și a partidului clasei muncitoare pentru creșterea nivelului cultural al maselor muncitoare are un rol hotărîtor în formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii, în dezvoltarea multilaterală a aptitudinilor și priceperii lor. Mijloacele variate folosite de către partid și statul nostru pentru creșterea nivelului de cultură tehnico-științifică a muncitorilor își vădesc rezultatele, de pildă, în faptul că în cursul anului trecut (1953) a fost posibil ca în industrie, construcții și transporturi să se introducă peste 16.800 de

propuneri de perfecționari tehnice, raționalizări și invenții venite din masa muncitorilor și tehnicienilor. La începutul acestui an, numărul frunțășilor în producție și al inovatorilor din industrie se apropia de 350.000 de oameni. Progresul tehnic în formațiunea socialistă a economiei naționale ar fi de neconceput fără creșterea continuă a calificării și a nivelului cultural tehnic al muncitorilor, nivelul de dezvoltare a maselor muncitoare manifestându-și influența în toate sferile producției.

Același lucru este pe deplin valabil și pentru înfăptuirea programului de dezvoltare a agriculturii trasat de plenara din august 1953 a C.C. al P.M.R. Hotărârile au și subliniat de altfel însemnătatea cu totul deosebită a muncii de instruire agrotehnică și zootehnică a masei colectivizatorilor, întovărășiților și țăranilor muncitori individuali, arătând că sarcinile sporirii producției agricole vegetale și animale vor fi rezolvate cu atât mai mult succes, cu cât un număr mai mare de colectivști, mecanizatori, țărani muncitori își vor însuși cunoștințele agrotehnice și zootehnice și le vor aplica în producție.

Însăși dezvoltarea aceleiași laturi a muncii culturale în rîndurile țărănimii muncitoare arată gradul la care s-a ridicat în general în ultimii ani nivelul cultural al maselor muncitoare din țara noastră. Să ne reamintim că regimul democrat popular a avut de început revoluția culturală la sate cu lucrul cel mai elementar pentru dezvoltarea oricărei culturi: lichidarea analfabetismului. În ultimii cinci ani au absolvit școlile populare de alfabetizare mai mult de 2 milioane de foști analfabeți sau semianalfabeți, dintre care cea mai mare parte la sate. În 1954-1955 vor fi absolvit aceste școli ultimii neștiutori de carte din țara noastră.

Succesele în lupta pentru lichidarea analfabetismului, faptul că în România aproape nu mai există astăzi cătun fără școală și învățător, crearea premizelor materiale pentru intensificarea muncii cultural-educative în rîndurile țărănimii muncitoare au făcut ca înfățișarea satelor noastre să se transforme în chip remarcabil. Proporțiile acțiunii desfășurate de către partid și statul democrat-popular pentru răspîndirea cunoștințelor politice și științifice în rîndurile țărănimii muncitoare, pentru combaterea superstițiilor și prejudecăților se oglindesc de exemplu în faptul că în cursul primului semestru al acestui an au avut loc la sate peste 60.000 șezători și 70.000 seri culturale, cuprinzînd mai multe milioane de auditori.

În această perioadă de timp numărul spectacolelor cinematografice la sate — unde cinematograful a pătruns în acești ani pentru prima oară, — s-a apropiat de cifra de 11.000. În iarna trecută au fost școlarizați în cadrul diferitelor forme ale învățămîntului agricol de masă peste 95.000 de colectivști, întovărășiți, mecanizatori, agenți agricoli și zooveterinari; sute de mii de țărani muncitori au ascultat la căminele culturale conferințe cu caracter agricol.

Munca cultural-educativă la sate constituie una dintre principalele forme de popularizare, în rîndurile oamenilor muncii din agricultură, a științei și experienței înaintate. Într-adevăr, succesele obținute în aplicarea măsurilor agrotehnice de către oamenii muncii din gospodăriile agricole de stat, gospodăriile agricole colective, întovărășiri precum și de către țărani muncitori individuali, nu pot fi rupte de lupta pentru legarea din ce în ce mai strînsă a muncii culturale la sate de rezolvarea concretă a

sarcinilor de producție. Faptul că în primavara anului 1954 s-au însămîntat plante prașitoare în cuiburi așezate în patrat, pe o suprafața *de opt ori mai mare* decît în primavara anului 1953 este un rezultat al muncii duse pentru ridicarea nivelului cultural al țărănimii muncitoare. Așadar, și în ceea ce privește mica producție de marfuri, creșterea nivelului cultural al celor ce muncesc se manifestă ca unul dintre mijloacele principale pentru sporirea bunei stări generale.

Clasa muncitoare a căpatat posibilitatea largă, neîngradită, de a dobîndi cunoștințele și deprinderile necesare conducerii statului și a treburilor obștești abia *după* cucerirea puterii politice. Aceasta este, printre altele, una dintre condițiile specifice ale desfășurării revoluției socialiste care face clasa muncitoare să fie în chipul cel mai acut interesată, chiar în cursul procesului de construire a socialismului, să-și formeze din rîndurile sale și ale masei celor ce muncesc conducători ai treburilor de stat și specialiștii necesari acestei construcții. Niciodată înainte oamenii muncii din Patria noastră nu s-au bucurat de asemenea drepturi și libertăți, de asemenea posibilități de a-și desfășura inițiativa creatoare, talentele și capacitatea lor, participînd la conducerea statului și a treburilor obștești. Numai numărul deputaților aleși la sfîrșitul anului trecut în Sfaturile Populare este de 135.000 de oameni ai muncii.

Dezvoltarea și întărirea continuă a regimului democrat-popular se face prin intensificarea participării maselor muncitoare la conducerea statului și a treburilor obștești, ceea ce înseamnă valorificarea cea mai importantă a creșterii nivelului lor cultural. De formarea conștiinței socialiste a maselor muncitoare și de înțelegerea de către oamenii muncii a sarcinilor politice interne și externe sociale, economice și de stat, depind în mod direct și în cea mai mare măsură forța și trăinicia regimului democrat popular. Din această cauză, conținutul principal al revoluției culturale este determinat tocmai de sarcina de a învăța oamenii muncii să administreze și să conducă în toate ramurile activității de stat. Practica construcției noastre socialiste arată că pîrghia principală a îmbunătățirii aparatului de Stat este ridicarea culturală atît a clasei muncitoare cît și a maselor largi ale tuturor celor ce muncesc. Astfel, revoluția culturală, care se produce din inițiativa și sub conducerea puterii de stat a clasei muncitoare cu sprijinul activ al maselor de constructori ai socialismului, este o parte constitutivă, organică a întregului proces al revoluției socialiste. În măsura în care caracterul obiectiv necesar al revoluției culturale este dat prin însăși sarcinile și condițiile specifice de desfășurare a revoluției socialiste, în aceeași măsură problemele fundamentale ale revoluției culturale — ca, de pildă, crearea bazei materiale a culturii sau pregătirea de conducători ai treburilor de stat și specialiști din rîndurile maselor muncitoare — nu pot fi rezolvate în afara revoluției politice și a întregului proces multilateral și complex al construirii socialismului.

O deosebită însemnătate în înțelegerea procesului revoluției culturale o are faptul că formarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii nu are și nu poate avea loc de la sine, în mod spontan, ca o simplă reflectare a schimbărilor survenite în baza materială a societății. Rezistența ideologică a claselor exploataoare — a arătat Lenin — „este cea mai profundă și

cea mai puternică¹. Impotrivirea dușmanului de clasă față de întregul mers al construirii socialismului și cu atât mai mult în domeniul ideologiei și culturii este favorizată de faptul că democrația populară n-a preluat și n-a putut prelua nici ea, de la regimul burghezo-moșieresc, oameni gata pregătiți pentru socialism, instruiți și culți, oameni „născuți din nou”, cu o conștiință socialistă gata formată.

Dictatura proletariatului necesită și dă clasei muncitoare posibilitatea de a reeduca și transforma păturile muncitoare neproletare în direcția care asigură organizarea producției socialiste și în același timp de a se educa și căli ea însăși ca forță capabilă de a conduce țara. Înțelegerea de către masele de oameni ai muncii a raporturilor sociale nou formate, făurirea conștiinței socialiste a acestor oameni, ar fi de neconceput fără munca politică ideologică de partid și de stat. De aceea și desfășurarea revoluției culturale, formarea culturii noi, socialiste în conținut și naționale în formă în țara noastră, constituie un proces organizat, condus și îndrumat de către partidul clasei muncitoare și statul democrat popular.

Rolul conducător al partidului clasei muncitoare în procesul desfășurării revoluției culturale constă în primul rând în afirmarea și propagarea concepției științifice a proletariatului despre natură și societate, propagarea marxism-leninismului, ca ideologie dominantă în condițiile democrației populare. Marxism-leninismul, concepția despre lume și societate a clasei muncitoare, este baza ideologică a culturii noi, naționale în forma și socialiste în conținut, în curs de dezvoltare în țara noastră.

Rolul deosebit al ideologiei socialiste în procesul formării culturii noi este determinat de condițiile luptei de clasă în perioada de trecere de la capitalism la socialism, luptă care se ascute neîntrerupt, în mod necesar, și pe tărîmul ideologiei și al culturii. Diferitele forme ale culturii și ideologiei burgheze care se manifestă în toate domeniile vieții sociale mai au în țara noastră o bază de clasă activă, reprezentată de rămășițele claselor exploatoare alungate de la putere și prin persistența inevitabilă pe o perioadă de timp mai mult sau mai puțin îndelungată, a ultimei și celei mai numeroase clase exploatoare, burghezia satelor, chiaburimea. Manifestările ideologiei burgheze își găsesc deasemeni un sprijin activ în legăturile dușmanilor interni ai socialismului cu capitalul internațional, cu cercurile agresive din statele capitaliste, care unellesc împotriva popoarelor din lagărul păcii și socialismului, împotriva regimului nostru democrat-popular.

Cultura nouă n-a putut lua ființă în țara noastră și nu poate să crească și să se dezvolte mai departe decât în lupta intransigentă împotriva culturii și ideologiei reacționare burgheze, împotriva reprezentanților ei înrăiți. Subaprecierea oricărei manifestări a ideologiei și culturii burgheze, atât pe tărîmul științei, artei, literaturii, cât și în alte domenii în care are influență desfășurarea revoluției culturale, ca, de pildă, concepțiile și atitudinea oamenilor muncii față de statul democrat-popular, față de muncă și de proprietatea obștească, concepțiile și comportarea lor față de familie, atitudinea față de femeie, ideile și conduita privind relațiile dintre națiuni, ș.a. — o astfel de subapreciere duce în mod inevitabil la o diminuare

¹ V. I. Lenin. Opere, vol. XXX, ed. a IV-a rusă. p. 435.

a rolului ideologiei socialiste în aceste domenii și, implicit, la o întărire a pozițiilor ideologiei burgheze.

Statul democrat-popular îndeplinește rolul său de organizator al revoluției culturale, concentrând în mâinile sale toate pîrghiile principale de conducere practică a construirii culturii noi, socialiste în conținut și naționale în formă în țara noastră. Din inițiativa partidului clasei muncitoare și sub îndrumarea lui, statul democrat popular a îndeplinit opera de transformare a școlii dintr-un instrument de dominație a claselor exploatare într-un promotor al principiilor socialismului în general, un promotor al influenței ideologice, organizatorice și educative a clasei muncitoare, în scopul educării unor generații capabile să îndeplinească victoria deplină a socialismului. Reforma învățămîntului public îndeplinită în 1948 a deschis larg porțile școlii milioanei de fii și fiice ale oamenilor muncii care în timpul regimului burghezo-moșieresc erau ținuți departe de învățătură. Una dintre sarcinile fundamentale ale revoluției culturale — crearea unei intelectualități noi, a unor cadre de conducători, de ingineri și tehnicieni capabili să înțeleagă politica clasei muncitoare, să-și însușească această politică și s-o îndeplinească cinstit — este rezolvată în deosebi prin învățămîntul tehnic, mediu și superior. În țara noastră, numărul facultăților a crescut în 1953 de aproape patru ori față de 1938, numărul studenților ajungînd la 62.000 față de 29.000 în 1938-1939. Numai la încheierea acestui an școlar, numărul absolvenților din învățămîntul profesional, pedagogic, mediu, tehnic și superior, repartizați pentru toate ramurile economiei, pentru cultură și sănătate, este de aproape 82.000. În fabrici și în întreprinderile de tot felul se desfășoară o vastă acțiune pentru ridicarea calificării celor ce muncesc prin cursuri speciale sau prin instruirea pe locul de muncă. Numărul muncitorilor cuprinși în aceste forme ale învățămîntului profesional a depășit, în 1953, cifra de 217.570 de oameni. În același timp, pînă la sfîrșitul planului cincinal școlile Rezervelor de muncă vor fi absolvite de 140.000 tineri. Crește și numărul muncitorilor care, ridicați în funcții de răspundere, îmbină activitatea lor practică cu învățătura în licee și facultăți serale și prin corespondență, în universități de marxism-leninism. Ridicarea unor cadre de intelectuali din rîndurile clasei muncitoare și ale maselor largi de oameni ai muncii se îmbină cu succesele din ce în ce mai mari obținute în educarea și reeducarea vechei intelectualități în spiritul socialismului.

Grija partidului clasei muncitoare și a statului democrat popular, pentru condițiile materiale de dezvoltare a științei, a artei, literaturii, pentru nevoile materiale ale oamenilor culturii, favorizează în țara noastră crearea unor noi valori culturale, materiale și spirituale. Eliberîndu-se pentru totdeauna de necesitatea umilitoare de a adapta creația lor cerințelor pieței capitaliste și gusturilor exploatare, oamenii culturii au în prezent în țara noastră posibilitatea deplină de a-și închina opera muncitoare și de a pune întreaga lor capacitate creatoare în slujba construirii socialismului.

De pe pozițiile înaintate ale științei marxist-leniniste, partidul clasei muncitoare îndrumă dezvoltarea literaturii și artei noi din țara noastră, sprijinind promovarea în rîndurile scriitorilor și artiștilor a metodei realismului socialist, demascînd pe adversarii spiritului de partid în literatură și artă, pe promotorii apolitismului și ai formalismului, creînd cu grijă

cadre de scriitori, însuflețindu-i și criticându-i. Literatura și arta care se dezvoltă în condițiile democrației populare se manifestă ca o nouă forță de educare și reeducare a oamenilor muncii în spiritul socialismului. Trăsătura disjunctivă a operelor de literatură și artă distinse recent cu premiul de stat pe anul 1952 este caracterul lor militant pentru pace, pentru frumusețea și demnitatea vieții omenești, pentru educarea tinerei generații în spiritul muncii cinstitute și al patriotismului.

Urmînd învățătura marxist-leninistă despre rolul moștenirii culturale în construirea culturii socialiste, partidul clasei muncitoare din țara noastră învață pe oamenii de cultură și de artă că noua cultură se poate forma numai în urma însușirii critice și dezvoltării creatoare a moștenirii culturale a trecutului, pe baza ideologiei socialiste. Munca de partid și de stat pentru combaterea manifestărilor cosmopolite față de moștenirea culturală a trecutului, ca și împotriva tendințelor vulgarizatoare și de preluare necritică a acestei moșteniri, sprijinirea eforturilor de valorificare a tezaurului cultural al trecutului au făcut ca astăzi cele mai de seamă creații dintr-un număr însemnat de domenii ale moștenirii noastre culturale — ca de pildă literatura, muzica, artele plastice — să fie redade poporului. Operele lui Bălcescu, Eminescu, Caragiale, Creangă, Coșbuc, a caror editare în condițiile regimului burghezo-moșieresc nu depășeau niciodată un tiraj de 2.000 exemplare, sînt tipărite astăzi în ediții de cîte 30.000, 75.000 și 100.000 de exemplare.

Sub îndrumarea atentă a partidului clasei muncitoare și a statului democrat-popular, în condiții de dezvoltare pe care nu le-a cunoscut nici cînd înainte, știința din țara noastră a făcut pași hotărîți pe drumul legării ei de sarcinile construcției socialiste, devenind unul dintre mijloacele cele mai însemnate ale satisfacerii nevoilor materiale și culturale ale celor ce muncesc. Numai institutele Academiei Republicii Populare Romîne au prezentat diferitelor ministere în cursul anului care a trecut peste 80 de protocoale privind noi procese tehnologice, metode de calcul și metode de analiză. Lupta pentru ridicarea productivității muncii și sporirea producției bunurilor de larg consum, pentru mecanizarea și întărirea bazei tehnice științifice a agriculturii, pentru întărirea școlii ca izvor principal de cadre pentru construirea socialismului, găsește în oamenii de știință din țara noastră un sprijin din ce în ce mai activ.

Sub dominația burgheziei și moșierimii, ca în oricare altă orînduire bazată pe exploatare, dezvoltarea culturală a minorității exploatare, nu se putea realiza decît pe seama privării de bunurile culturii, a uriașei majorități muncitoare, care nu avea acces la învățătură și era condamnată pe viață la o muncă fizică istovitoare. Acestei situații i se potrivea pe de-a întregul aprecierea deosebit de plastică a lui Marx care arăta că, în capitalism, lumina scînteietoare a științei poate străluci numai pe fondul întunecat al obscurantismului.

Cu totul altele sînt condițiile dezvoltării culturii în regimul democrat popular. Una dintre principalele particularități ale dezvoltării culturii noi este faptul că, pregătindu-se să asigure, în socialism, avîntul cultural al întregii societăți, ea este de pe acum o cultură largă, DE MASĂ. În luna mai 1954 în jurul fabricilor, uzinelor și minelor, pe șantiere și exploatarea forestiere funcționau aproape 5700 de cluburi și colțuri roșii, peste 18.000 biblioteci fixe și mobile, înzestrate cu 11.670.000 volume, 2000

cinematografe sindicale în afara marelui număr de cinematografe din rețeaua de stat. În principalele centre muncitorești funcționează teatre de stat. Creșterea nivelului cultural și politic al maselor populare, cerințele lor culturale tot mai mari, acționează ca un stimulent puternic al dezvoltării continue a culturii noi. Aceasta se oglindește, de pildă, în creșterea uriașă a tirajelor cărților și diferitelor publicații, a numărului de spectatori de teatru etc. În 1953, tirajul total al ziarelor și publicațiilor centrale și locale a ajuns în țara noastră la aproape 5.650.000 de exemplare, iar tirajul cărților tipărite din 1949 și pînă la sfîrșitul primului trimestru al anului 1954, a atins 209.268.000. Ce diferență izbitoare față de situația culturii în regimul burghezo-moșieresc din România, cînd tirajul *total* al ziarelor era de 700.000 exemplare iar tirajul de 4.200.000 volume tipărite în 5 ani de zile de către o editură (Socec) era considerat „record“.

Lichidînd asuprirea națională, regimul democrat-popular a atras spre cultură milioane de oameni ai muncii din rîndurile minorităților naționale în trecut subjugate. În opoziție cu regimul burghezo-moșieresc care a sugrumat și înăbușit pe toate căile cultura proprie a minorităților naționale (ținînd în același timp departe de bunurile culturii masele cele mai largi ale poporului român), democrația populară a deschis cîmp liber dezvoltării culturii naționale în formă și socialistă în conținut a minorităților naționale, care îmbogățesc astfel într-o tot mai mare măsură tezaurul comun al culturii țării noastre.

Dezvoltarea culturii minorităților naționale din țara noastră nu numai că este pe deplin liberă dar se și bucură de încurajarea și de sprijinul neprecupețit al statului democrat popular. În țara noastră funcționează pentru minoritățile naționale mii de școli elementare și medii, 18 institute superioare cu 16 facultăți, 6 teatre, o operă de stat, peste 1800 de cămine culturale și case de citit. Numai între 1949 și 1953 cărțile apărute în limbile maghiară, germană, sîrbă, au avut un tiraj de peste 27 milioane exemplare.

Făcînd accesibile comorile culturii unor mase din ce în ce mai largi de oameni ai muncii, democrația populară a creat posibilități nelimitate de dezvoltare și perfecționare a culturii însăși în toate manifestările și formele ei. Dezvoltarea culturii, prin participarea nemijlocită a maselor în diferitele domenii de creație, a devenit astăzi o trăsătură distinctivă a vieții culturale a țării noastre. Este deajuns să arătăm că în cadrul cluburilor de pe lîngă întreprinderi și al căminelor culturale de la sate activează în prezent aproximativ 9500 echipe de cor, 9600 echipe de jocuri, 8800 echipe de teatru, 325 de orchestre și fanfare, mii de soliști vocali și instrumentiști. Dezvoltarea mai departe a culturii în condițiile democrației populare a devenit de neconceput fără înflorirea talentelor din popor, fără îmbogățirea continuă a culturii cu comorile creației maselor.

Spre cultura nouă a țării noastre, ca și spre cultura tuturor popoarelor din marelui lagăr al păcii și socialismului, privesc cu încredere masele populare din țările imperialismului, ca spre o forță care le însuflește și îndrumă în împotrivirea lor față de decăderea și sălbăcia morală ce însoțesc cultura burgheză putredă, intens „americanizată“ în interesul expansiunii capitalului monopolist din S.U.A.

Ideologia și cultura burgheză din zilele noastre oglindesc întru totul faptul că imperialismul tinde să prefacă omul — și îl și prefacă de fapt —

în „material uman“, brut, bun doar pentru exploatare sau carne de tun. Descriind „societatea viitorului“ deasupra căreia va domni chipurile, „steaua americană a fericirii“, cunoscutul cap al reacționarismului din filozofia burgheză contemporană, Bertrand Russel dă în vileag, fără pic de rușine, caracterul antiuman al culturii burgheze din zilele noastre: „*Această societate a viitorului* — scrie el — străduindu-se să propovăduiască permanentizarea prezentului — și așa destul de precar, al burgheziei imperialiste — va avea nevoie de ființe umane cu un nivel intelectual scăzut. În ceea ce privește pe oamenii muncii fizice, în general, aceștia vor fi învățați mai mult să fie răbdători și să se ocupe de exerciții musculare decît cu munca intelectuală“¹. Din corul acestor cincî propovăduitori ai reîntoarcerii omului pe scara cea mai de jos a istoriei, nu lipsesc nici transfugii „selecționați“ pentru uzul agresiunii imperialiste din rindurile trădătorilor poporului nostru. Fostul trubadur al legionarismului, Emil Cioran, a cărui carte, „Scurtă privire asupra putrefacției“, tipărită nu demult în Franța, s-a bucurat din plin de reclama presei existențialiste, dă glas și el cu un cinism rar întilnit urii neputincioase a burgheziei imperialiste împotriva omului eliberat care se ridică la creația istorică: „Trebuie nimicită în om înclinarea de a crede, facultatea monstruoasă de a spera — comandă cu impertinență Cioran. — Trebuie reabilitat dreptul omului la sinucidere pe baza indiferenței față de viață. Omul care nu-și dă seama că este o absolută nulitate, este bolnav sufletește. Orice om care crede sincer în idealuri, în viitor, în conștiință, poate fi numit bolnav sufletește“.

Omul nou care se formează în patria noastră nu poate decît să respingă cu indignare și ură aceste elucubrații. Experiența l-a convins pe deplin pe acest om că, clasele exploatoare se ridică împotriva „înclinării de a crede și a facultății de a spera“, pentru că în aceste calități ale maselor muncitoare, ele își recunosc inevitabil sfîrșitul.

Capitalismul încearcă să educe oamenii în spiritul egocentrismului și al individualismului extrem, care face ca binele întregii societăți să fie sacrificat în interesul capitalismului. Engels a arătat că — din punct de vedere moral — resortul intern cel mai puternic de dezvoltare a capitalismului îl constituie grija fiecăruia pentru interesele sale egoiste și nu pentru interesele colective, obștești. Lăcomia josnică — scrie Engels — a fost forța motrică a civilizației din prima zi a existenței ei și pînă în clipa de față; avuția, avuția și iar avuția, nu a societății, ci a fiecărui netrebnic de individ în parte a fost singurul ei țel hotărîtor.

În opoziție cu această situație, socialismul introduce în viață principiul colectivismului și valorificarea puterii creatoare a fiecărui om al muncii, pune pe primul plan realizarea binelui social și a fericirii omului și a societății. Numai strîns uniți oamenii muncii pot înfrînge vechiul din viața socială și pot supune și subordona natura intereselor lor. Astfel se crează și la noi condițiile reale pentru asigurarea intereselor individuale ale omului muncitor, pentru înflorirea multilaterală și armonioasă a per-

¹ Citat după articolul lui S. N. Kucerskaia, Despre particularitățile culturii socialiste. „Voprosi Filozofii“, nr. 5, 1953, p. 49.

sonalității sale. I. V. Stalin arată că socialismul nu poate să se abată de la interesele individuale. A da o mai deplină satisfacere acestor interese personale poate numai societatea socialistă. Mai mult decât atât, societatea socialistă reprezintă unica cheazășie trainică a ocrotirii intereselor personale. Realitatea acestui adevăr este simțită tot mai mult de fiecare om al muncii din țara noastră.

Intreaga activitate transformatoare și educativă a partidului nostru și a statului democrat popular se bazuie pe încrederea neabatută în forțele poporului, pe credința fermă în oameni, în cadre, pe posibilitățile nemarginite de creștere și perfecționare a oamenilor în condițiile socialismului. Ca rod al grijii față de omul muncitor, un om nou, cu o morală nouă se formează în țara noastră: înflăcărat patriot, devotat cu trup și suflet patriei sale, educat în spiritul internaționalismului proletar, plin de dragoste față de Uniunea Sovietică. Omul nou din țara noastră care se călește în focul luptei revoluționare de clasă, începe să vadă viața și lupta de la înălțimea intereselor partidului și statului. El consideră că cea mai înaltă datorie a sa, cea mai mare fericire a sa este să participe la construirea socialismului în țara noastră. Acest om nou este întruchiparea cea mai de seamă a umanismului socialist care a început să înflorească și pe pământul României libere, suverane, democrat-populare.

UNELE PROBLEME PRIVIND ÎNTĂRIREA ALIANȚEI DINTRE CLASA MUNCITOARE ȘI ȚĂRĂNIMEA MUNCITOARE ÎN ȚARA NOASTRĂ

DE

GH. CHEPEȘ

Hotărârile istorice ale plenarei lărgite a C.C. al P.M.R. din 19-20 august 1953 au scos încă odată în evidență faptul că mărețele realizări obținute în țara noastră pe drumul democrației și socialismului au la bază alianța frățescă de nezdruncinat a clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare, sub conducerea clasei muncitoare, în frunte cu partidul ei de tip nou. Făcînd un bilanț al politicii economice a partidului și statului democrat-popular, în lumina învățaturii marxist-leniniste și pe baza experienței luptei revoluționare a maselor populare din țara noastră, plenara a subliniat că pe drumul lichidării exploatării omului de către om și al dezvoltării continue și armonioase a economiei naționale, în scopul satisfacerii din ce în ce mai mari a nevoilor materiale și culturale mereu crescînde ale celor ce muncesc — legea supremă a activității partidului și guvernului — sarcina centrală este întărirea mai departe a alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare. „Trebuie să ținem minte mereu indicația marelui Lenin — spune Hotărîrea cu privire la îmbunătățirea muncii de partid și întărirea legăturii partidului cu masele — că socialismul nu poate fi construit fără o alianță trainică cu masele de milioane ale țărănimii muncitoare, alianță în care clasa muncitoare să aibă rolul conducător. A urma neabătut această politică leninistă încercată este îndatorirea principală a partidului și guvernului nostru“¹. Alianța dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare constituie temelia regimului democrat-popular, cheazășia succesului în opera de făurire a noii orînduiri.

În textul de față ne propunem să analizăm unele probleme ale aplicării de către partidul nostru a învățaturii atotbiruitoare a lui Marx-Engels-Lenin-Stalin și a experienței P.C.U.S., cu privire la necesitatea întăririi continue a alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare. Nu putem și nici nu ne punem ca scop să adîncim întreaga problemă în complexitatea ei, ci ne vom strădui să cercetăm îndeosebi acele

¹ Rezoluții și hotărîri ale Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român. 1951—1953. Ed. pentru literatură politică, 1954, vol. II, p. 464.

aspecte esențiale, care au o însemnătate primordială în etapa actuală atât pe plan teoretic, cât și pe plan practic, în lupta pe care o ducе poporul nostru muncitor pentru o viață nouă.

Înainte de Marea Revoluție Socialistă din Octombrie și de crearea unui partid de tip nou, marxist-leninist, nu putem vorbi în țara noastră despre o acțiune unită a proletariatului și țărănimii în lupta pentru eliberarea socială. Țărănimea română, care veacuri de-a rândul s-a ridicat împotriva jugului feudal și moșieresc, pentru pământ și libertate și care a demnstrat în practică — în ciuda teoriilor oportuniste de natură menșevică, troțchistă etc., profund dușmanoase — ca are nemărginite posibilități revoluționare, nu a putut primi un sprijin organizat din partea mișcării muncitorești, cu toate că elementele înaintate din rândurile proletariatului s-au solidarizat în repetate rânduri cu cauza dreaptă a țărănimii. Această situație s-a datorat îndeosebi faptului că în conducerea trădătoare a partidului socialist din România au dominat concepțiile oportuniste ale lui Dobrogeanu-Gherea, care — după cum se știe — subapreciind dezvoltarea și capacitatea de luptă a forțelor revoluționare din țara noastră și negînd însemnățile și rolul alianței clasei muncitoare cu țărănimea, susținea că numai după victoria definitivă a socialismului în apusul Europei se pot realiza la noi transformări revoluționare. Această concepție, profund reacționară, urmărea în esență dezarmarea forțelor revoluționare, apărarea intereselor burgheziei și moșierimii și sprijinea „monstruoasa coaliție“ a celor două clase exploatatoare.

Numai odată cu triumful leninismului în mișcarea muncitorească internațională și după întemeierea Partidului Comunist din România, începînd în țara noastră o luptă *organizată* pentru crearea alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare — forța socială care poate asigura izbîndă atât mișcării democratice a țărănimii, cât și mișcării socialiste a proletariatului, în alianță cu țărănimea muncitoare.

În această direcție o însemnătate deosebită o are Congresul al V-lea al P.C.K., din 1932, care — zdrobind, pe de o parte, concepțiile neo-iobăgiste gheriste și, pe de altă parte, teoriile sectariste „de stînga“, — pe baza analizei materialist-dialectice a condițiilor obiective social-economice, a reușit să indice în mod științific sarcinile revoluționare ale proletariatului din România. Zdrobirea teoriilor antimarxiste cu privire la perspectivele revoluției în țara noastră a avut o deosebită însemnătate, întrucît cele două concepții — cea gheristă prin negarea capacității revoluționare a țărănimii, iar cea sectaristă prin ignorarea revendicărilor maselor muncitoare de la sate — s-au îrtîlnit pe linia comună de subminare a luptei partidului pentru înfăptuirea alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare.

Justetea aprecierilor Congresului al V-lea în legătură cu perspectivele revoluției din țara noastră (desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice și trecerea la revoluția socialistă) se datorește faptului că partidul a ținut cont în mod real de sarcinile antifeudale ale revoluției, de greutatea specifică a micii burghezii și îndeosebi a țărănimii în România, că el a reușit să înțeleagă în mod just nevoile reale ale dezvoltării vieții materiale a societății.

Congresul a arătat că hegemonul acestei revoluții poate să fie numai proletariatul, clasa cea mai înaintată și singura consecvent revoluționară, care „se sprijină la țară pe elementele proletare și semiproletare, duce după sine ca aliat păturile sărace și principalele pături mijlocașe ale țărănimii și care se luptă cu burghezia sătească (chiaburimea) pentru conducerea maselor principale ale țărănimii”¹. Această lozincă strategică exprimă una din *particularitățile* esențiale ale desfășurării procesului revoluționar în țara noastră.

Partidul Comunist din România, pe baza studierii temeinice a contradicțiilor sociale obiective existente, nu a lansat lozincă alianței cu întregă țărănime în etapa desăvârșirii revoluției burghezo-democratice (lozincă P.C.U.S. din etapa corespunzătoare a revoluției), întrucât pe lângă contradicțiile fundamentale (între proletariat și burghezie, între țărănime și moșierime), la noi au existat contraziceri antagoniste puternice, cu o greutate specifică deosebită, și între burghezia sătească (chiaburimea), pe de o parte, și straturile proletare, semiproletare și sărace de la țară, pe de altă parte. Această contradicție din urmă s-a adâncit mai ales după Marea Revoluție Socialistă din Octombrie 1917, când cercurile conducătoare ale regimului burghezo-moșieresc au intensificat puternic acțiunea lor de sprijinire multilaterală a chiaburimii — politica începută după răscocările țărănești din 1907 — pentru a-și crea o bază socială la sate, capabilă să contracareze lupta maselor muncitoare, să împiedice înfăptuirea alianței oamenilor muncii de la orașe și sate.

Cu ajutorul reformei agrare din 1918-1921, folosind de asemenea mai tirziu cunoscuta „lege Mihalache” de liberă circulație a bunurilor agricole, burghezia a urmărit întărirea puterii economice a chiaburimii. Ca rezultat al acestei politici — așa cum reiese din datele recensământului din 1930 — gospodăriile chiaburești (7,2% din totalul gospodăriilor agricole) reușiseră să acapareze aproape 20% din suprafața totală, în timp ce în 1907 ele dețineau numai 8,89% din pământ. Regimul burghezo-moșieresc a creat posibilități nelimitate chiaburimii de a jefui fără milă pe țărani săraci și mijlocași. Sînt semnificative în acest sens cazurile citate în Raportul prezentat de către tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej la plenary din 3-5 martie 1949 a C.C. al P.M.R. De pildă, chiabura Irina Olah i-a putut lua prin vînzare silită țăranului muncitor Augustin Bara din comuna Oar, județul Satu-Mare, în contul unei datorii de 75 de lei: un cal, un ham, carul, un plug de fier, o claie de trifoi și alte lucruri, în valoare totală de aproape 13.000 lei.

În asemenea condiții este evident că, deși clasele stăpînitoare, în scop de diversiune, au chemat la viață tot felul de partide burgheze cu titulaturi țărănești, totuși, contradicțiile de neîmpăcat dintre masele muncitoare de la sate și chiaburimea — contradicții, ce s-au ivit pe baza procesului obiectiv de diferențiere a țărănimii, proces caracteristic dezvoltării capitaliste a agriculturii — s-au ascuțit și mai puternic.

Mergînd pe linia indicată de Congresul din 1932, în centrul atenției partidului a stat crearea alianței de luptă a muncitorilor și țăranilor, sub hegemonia proletariatului și conducerea luptei maselor țărănești atît pentru

¹ Documente din Istoria Partidului Comunist din România. Ed. pentru literatură politică, 1953, ed. a II-a, p. 116.

nevoile imediate ale țărănimii muncitoare cât și pentru „rezolvarea revoluționară a problemei țărănești“.

Această sarcină din urmă s-a putut realiza numai după 23 August 1944. Eliberarea României de către Armata Sovietică a creat condițiile necesare și toate premisele desfășurării cu succes a luptei de decenii a maselor populare conduse de partid, în direcția desăvârșirii revoluției burghezo-democratice și a trecerii la îndeplinirea sarcinilor revoluției socialiste.

Alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare sub conducerea clasei muncitoare în frunte cu P.C.R., s-a făurit în țara noastră în focul luptei pentru realizarea reformei agrare și desființarea moșierimii ca clasa, a eliberării țărănimii de sub jugul impozitelor mari, al cametei, al diferitelor forme feudale de exploatare, în focul luptei pentru democratizarea țării.

Îndeplinirea revoluționară a reformei agrare împotriva voinței partidelor „istorice“ și peste capul guvernului cu majoritate reacționară burghezo-moșierească, împărțirea pământului între cei care l-au muncit și-l muncesc, a demonstrat țărănimii muncitoare că numai alături de proletariat și sub conducerea lui își poate rezolva problemele vitale.

Reforma agrară realizată în timpul regimului burghezo-moșieresc urmarea cu totul ale scopuri: înșelarea țărănimii, menținerea proprietății moșierești și — așa cum s-a aratat mai înainte — întărirea și dezvoltarea burgheziei satelor. Drept rezultat al diferitelor manevre, întreprinse de moșieri în cîrdășie cu burghezia, pînă în ianuarie 1934 — după statisticile oficiale — din cele 2.308.922 de familii înscrise (după înlăturarea de la dreptul de împroprietărire a numeroaselor categorii de țărani săraci) n-au primit pământ decît 1.478.633 de familii, (și acestea prin răscumpărare), ceea ce înseamnă că 34% din cei cărora li s-a recunoscut dreptul de a fi împroprietăriți, nu li s-a satisfăcut cererea. Din suprafața expropriată s-a împărțit numai 56%, cu toate că în 1930 mai existau peste 700.000 de țărani complet lipsiți de pământ. Reforma din 1921, a redus marea proprietate, dar n-a desființat formele de exploatare semif feudale: a rămas, în primul rînd, dijma, ca piedică principală în ridicarea țărănimii și a dezvoltării agriculturii. Legea a dat diferite posibilități moșierilor de a se sustrage de la expropriere și de a tărăgăni aplicarea ei. Încă în 1945 mai existau procese în fața tribunalelor în legătură cu această reformă. De altfel, politica oficială a regimului burghezo-moșieresc a netezit calea expropriării țărănimii muncitoare de către moșieri, chiaburi, cămătari și bărci. În unele regiuni agricole s-a putut constata, în preajma celui de al doilea război mondial, ca țărani săraci și mijlocași, lipsiți de unelte agricole și îndatorați, au fost constrînși să vîndă, în decurs de două decenii, aproape 40% din pământul răscumpărat de ei la împroprietărire din 1921. Caracterul fals și înșelător al reformei se vede de altfel chiar și din datele oficiale ale ultimului recensămînt efectuat de vechiul regim (1930): în timp ce gospodăriile țărănimii muncitoare înglobau abia 48% din suprafața totală, marea proprietate (nici 1% din numărul gospodăriilor) stăpînea încă 32,2% din pământ.

Reforma agrară din 1945, a avut un conținut profund deosebit. Prin efectuarea ei au fost împroprietăriți un număr de 918.000 țărani fără pământ sau cu pământ puțin, cărora li s-a dat 1.109.000 ha din cele 1.468.000 ha expropriate, restul devenind rezervă de stat. Din suprafața

împărțita, care mai înainte reprezenta doar 28.128 de moșii, s-au putut întemeia 400.000 de noi gospodarii, iar alte 500.000 de gospodarii mici și-au sporit și întărit proprietatea, datorită adăugirii terenurilor expropriate. Prin reforma agrară, moșierimea a fost desființată ca clasă.

Ca rezultat, clasa muncitoare condusă de partid a avut sprijinul deplin al țărănimii muncitoare în aducerea la putere a unui guvern democratic: la 6 martie 1945, în instaurarea puterii populare.

Alianța celor două clase s-a consolidat în anii 1945-1947, datorită ajutorului frătesc dat de către clasa muncitoare, având sprijinul dezinteresat al Uniunii Sovietice, țărănimii lovite de secetă; apoi, prin luarea de către puterea populară, a măsurilor de anihilare a încercărilor chiaburimii de a acapara pământurile țaranilor muncitori: s-au anulat fără despăgubiri, toate vânzarile făcute, în timpul secetei, de țărănimea muncitoare chiaburilor și s-a reglementat, prin lege, circulația imobilelor agricole. Un factor deosebit în consolidarea alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare l-a constituit aplicarea propunerilor P.C.R. din 1947, cu privire la redresarea economică a țării și stabilizarea monedărilor, prin care s-a pus capăt haosului economic și financiar.

Toate aceste succese au avut ca efect schimbarea raportului de forță în favoarea clasei muncitoare și a partidului ei. Lupta pentru desăvârșirea revoluției burghezo-democratice, pentru făurirea regimului democrat-popular din țara noastră, a constituit, în același timp, procesul de făurire și consolidare a alianței între clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, sub conducerea clasei muncitoare, în frunte cu partidul ei de avangardă.

Răspunzând la întrebarea, care este problema centrală a revoluției socialiste în toate țările, V. I. Lenin, marele teoretician și conducător al mișcării muncitorești internaționale, spunea: „Problema cea mai fundamentală, cea mai esențială este atitudinea clasei muncitoare față de țărănime, este alianța clasei muncitoare cu țărănimea...”¹.

Alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare, reprezentând majoritatea covârșitoare a societății, în frunte cu clasa muncitoare, este singura forță socială capabilă să înfrângă rezistența claselor exploatare și să ducă pînă la capăt cauza revoluției.

Experiența noastră proprie a demonstrat din nou valabilitatea internațională a acestei învățături. Datorită încheierii alianței oamenilor muncii de la orașe și sate, au putut fi izolate și zdrobite partidele burghezo-moșierești, a putut fi răsturnată monarhia și proclamată Republica Populară Română, a putut fi instaurat regimul democrat-popular — formă a dictaturii proletariatului în țara noastră.

Numai sprijinindu-se pe alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare, puterea populară a putut înfăptui actul revoluționar al naționalizării principalelor mijloace de producție, creînd astfel forme socialiste de economie, în care s-a desființat sistemul exploatării și a căpătat cîmp liber de acțiune legea concordantei obligatorii a relațiilor de producție cu caracterul forțelor de producție.

¹ V. I. Lenin, Opere, vol. III, ed. rusă, p. 130.

CU PRIVIRE LA ÎNSEMNĂTATEA ȘI CONȚINUTUL ALIANȚEI DINTRE CLASA MUNCITOARE ȘI ȚĂRĂNIMEA MUNCITOARE ÎN ETAPA ACTUALĂ ÎN ȚARA NOASTRĂ

Trecerea la revoluția socialistă și la construirea socialismului -- ne învață marxism-leninismul și experiența P.C.U.S. — nu înicșorează nicicum rolul alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare; dimpotrivă, însemnătatea ei *crește* și mai mult. Aceasta se explică prin complexitatea sarcinilor revoluției socialiste, care trebuie: 1) nu să înlocuiască o formă de exploatare cu altă formă, ci să nimicească orice fel de exploatare; și 2) să creeze în acest scop un nou mod de producție, noi relații de producție îndeosebi (bazate pe proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție), inexistente în momentul cuceririi puterii politice de către proletariat. Prin urmare, preluarea puterii politice de către clasa muncitoare, victoria politică asupra claselor exploatatoare -- prima și principala, dar nu singura și nici cea mai grea sarcină a revoluției socialiste — trebuie încununată cu victoria asupra lor și pe plan economic și ideologic.

Sarcina construirii noii baze și a noii suprastructuri, socialiste, în luptă cu rămășițele vechii baze și ale vechii suprastructuri, cu vechile clase, toate acestea necesită ruperea definitivă de burghezie a maselor muncitoare și exploatate, atragerea lor alături de proletariat în opera de făurire a noii orânduiri; necesită, prin urmare, întărirea permanentă a alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, sub conducerea clasei muncitoare.

Justa apreciere a *însemnătății* actuale *politice și economice* a acestei alianțe cere, ca punct de pornire, înțelegerea faptului că, și în țara noastră, în perioada de trecere de la capitalism la socialism sînt prezente trei sectoare economice principale: sectorul socialist, mica producție de mărfuri și sectorul particular-capitalist, cărora le corespund cele trei forțe sociale principale: clasa muncitoare, micii producători (în primul rînd: țărănimea muncitoare) și burghezia (îndeosebi chiaburimea). Coexistența acestor trei sectoare, rolul dominant și mersul ascendent al formațiunii socialiste, în dauna sectorului capitalist și procesul trecerii micii producții de mărfuri spre forme socialiste de economie, reprezintă baza economică a luptei de clasă în țara noastră. Conținutul ei principal în perioada de tranziție de la capitalism la socialism este: „Zdrobirea împotrivirii dușmanului de clasă și izolarea lui de masă țărănime¹ pe baza întăririi alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare, în scopul atragerii acesteia pe făgașul socialismului..“¹.

În condițiile noastre se verifică pe deplin acea teză marxist-leninistă, care arată că în perioada de trecere de la capitalism la socialism lupta de clasă nu se stinge, ci, dimpotrivă, se ascute și ia forme din ce în ce mai variate. Ofensiva din ce în ce mai viguroasă a socialismului întilnește împotrivirea îndîrjită a dușmanului de clasă. Diferitele acțiuni criminale de sabotaj descoperite de organele noastre de stat, rezistența înverșunată a chiaburimii, care văzindu-și îngrădite posibilitățile de exploatare,

¹ Gh. Gheorghiu D. J., Articole și cuvîntări. Ed. pentru literatură politică, 1952, cd. a III-a, p. 456.

recurge la cele mai felurite mijloace dușmănoase, de la sabotarea legilor statului nostru, prin încercări de compromitere a sectorului socialist din agricultură, pînă la acte teroriste, aștărea de către elementele reacționare a șovinismului și rasismului, răspîndirea de către acești dușmani ai poporului în sinul elementelor înapoiate a otrăvii naționalismului burghez și cosmopolitismului — toate acestea, precum și celelalte forme ale luptei de clasă dovedesc că dușmanul de clasă nu părăsește de bunăvoie scena istoriei. De aceea, calea rezolvării contradicției antagoniste dintre proletariat și burghezie este calea ofensivei neîntrerupte împotriva capitalismului, pînă la lichidarea deplină a clasei exploatoare. Realizarea acestei sarcini fundamentale este condiționată tocmai de întărirea alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare.

În lupta sa cu burghezia proletariatul trebuie și poate să mobilizeze în jurul său masele exploatare ale claselor neproletare (și, în primul rînd, masele de bază ale țărâniei), deoarece interesele sale de clasă se contopesc cu interesele majorității covârșitoare a societății. Eliberîndu-se pe sine, proletariatul eliberează și celelalte pături muncitoare de sub jugul exploatării. Tocmai această comunitate de interese în problemele fundamentale constituie *conținutul politic* a alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare.

Lenin a considerat alianța muncitorimeii și țărâniei drept temelie și principiul suprem al dictaturii proletariatului, întrucît esența acesteia din urmă este dominația majorității asupra minorității. Dictatura proletariatului, puterea unei singure clase, a clasei muncitoare, poate fi constituită și exercitată pînă la capăt numai cu sprijinul întregului popor muncitor. Această teză este pe deplin valabilă și pentru regimul nostru democrat-popular — formă a dictaturii proletariatului. „Baza puterii populare în R.P.R. — scrie articolul 2 al Constituției — este alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare, în care rolul conducător aparține clasei muncitoare“.

Alianța celor două clase are, însă, și un *conținut economic*. Combătînd concepțiile antimarxiste care considerau că această alianță are numai un conținut politic, că ea este o alianță numai morală, I. V. Stalin subliniază că alianța dintre clasa muncitoare și țărânie este o alianță bazată pe un calcul, o alianță a intereselor celor două clase, o alianță de clasă a muncitorilor și a maselor principale ale țărâniei în vederea unui avantaj reciproc.

Vom analiza această latură a problemei, ținînd seama de însemnătatea ei pentru țara noastră în etapa actuală.

Clasa muncitoare este vital interesată în dezvoltarea agriculturii, de care depinde aprovizionarea cu produse alimentare a orașelor și cu materii prime a industriei; totodată gospodăriile țărănești reprezintă o parte a pieții interne de desfacere pentru produsele industriale. La rîndul ei, țărănimea este și ea interesată în dezvoltarea industriei, de care depinde aprovizionarea satelor cu produse de larg consum și cu mașini și unelte necesare agriculturii; totodată orașul reprezintă principala piață de desfacere a produselor agricole ale gospodăriilor țărănești. Prin urmare, atît muncitorimea cît și țărănimea sînt interesate în dezvoltarea continuă și

proporțională a întregii economii naționale, în ridicarea neconținută a producției și a productivității muncii, pe baza unei tehnici înalte, întrucât acesta este mijlocul prin care se poate asigura satisfacerea din ce în ce mai mare a nevoilor materiale și culturale mereu crescînde ale celor ce muncesc. Ambele clase sînt interesate în organizarea unei strînse și permanente legături economice între industrie și agricultură. În perioada de trecere de la capitalism la socialism alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare ia forma colaborării dintre oraș și sat. Această colaborare se realizează prin *schimbul de mărfuri* între oraș și sat, care reprezintă *baza economică* a alianței celor două clase. Schimbul de mărfuri constituie singurul mijloc prin care industria socialistă și agricultura bazată pe mica producție pot fi imbinat într-o economie națională unică și se pot realiza acele raporturi reciproce de aprovizionare, care sînt necesare atât dezvoltării industriei, cât și dezvoltării agriculturii și care sînt acceptate de țărani. Arătînd ca exproprierea micilor producători de la saie ar însemna lichidarea alianței cu țărănimea muncitoare, V. I. Lenin a subliniat că procesul antrenării țărănilor cu gospodării mici și mijlocii pe făgașul socialismului este un proces de lungă durată. În cursul desfășurării acestui proces gospodăriile țărănești individuale au un rol predominant în producția agricolă. În prezent, în țara noastră, gospodăriile agricole mici și mijlocii dau aproximativ 75% din cantitatea totală de cereale-marfă.

Pentru asemenea gospodării — producătoare de mărfuri, în care acționează legi economice obiective proprii micii producții de mărfuri (în primul rînd legea valorii) — schimbul prin vînzare-cumpărare reprezintă stimulentele materiale, mobilul principal al activității lor economice. Numai o anumită libertate a circulației mărfurilor poate să creeze o cointeresare economică a țaranului, să sporească productivitatea muncii lui, poate să ducă la un avînt al agriculturii, poate să asigure condițiile necesare dezvoltării industriei socialiste. Lenin considera că încercarea de a interzice comerțul în condițiile cînd există milioane de mici producători, interesează în schimbul de surplusuri ale producției lor pe mărfuri industriale, este o prostie și echivalează cu o sinucidere a partidului care ar urma o asemenea cale: „Ar fi o prostie, deoarece o asemenea politică este economiceste imposibilă; ar fi o sinucidere, pentru că partidele care ar încerca asemenea politică ar da neapărat faliment”¹.

De aceea — în vederea unei alianțe economice între industria socialistă și agricultura bazată îndeosebi pe mica producție de mărfuri — este necesară dezvoltarea prin toate mijloacele a schimbului de mărfuri, ca *singura* formă de legături economice cu orașul *acceptabilă* pentru gospodăriile țărănești și trebuie dezvoltat la maximum comerțul socialist (de stat și cooperatist), în vederea eliminării treptate din circulația mărfurilor a speculanților și intermediarilor.

Această necesitate obiectivă evidențiază justetea politicii economice a statului dictaturii proletariatului, a cărei esență este elaborarea formelor alianței muncitorilor și țărănilor muncitori în perioada construirii bazelor economice ale socialismului. Această politică bazată pe cunoașterea și folosirea legilor economice obiective ce acționează în diferitele sectoare

¹ V. I. Lenin, Opere alese, Ed. P.M.R., 1949, vol. II, partea a doua, p. 496.

social-economice — urmărește asigurarea legăturii economice dintre industrie și agricultură prin schimbul de marfuri, prin intermediul pieții, în scopul aprovizionării reciproce a oamenilor muncii de la orașe și sate. al îngrădirii elementelor capitaliste, al construirii socialismului.

Politica economică a statului proletar (n.e.p.) oglindește *caracterul dublu al producției de mărfuri* în perioada de trecere. Pe de o parte, producția de marfuri servește cauzei întăririi alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, cauzei socialismului. Pe de alta parte, însă, ea creează posibilitatea folosirii comerțului de către elementele capitaliste, domeniu în care se desfășoară cea mai ascutită lupta de clasă. Tocmai acest specific al producției de mărfuri determină necesitatea celor două laturi inseparabile ale n.e.p.-ului. Pe de o parte, ținând cont de faptul că mica producție agricolă trebuie să aibe un imbold, un stimulent corespunzător bazei sale economice, adică micii gospodării țărănești, n.e.p.-ul admite o *unumită* libertate a comerțului privat și, în primul rînd libertatea producătorului de a-și desface pe piață surplusurile producției sale. Pe de altă parte, însă, n.e.p.-ul urmărește încadrarea acestui comerț în anumite limite, cu asigurarea rolului regulator al statului, în scopul împiedicării jocului liber al prețurilor și a tendințelor speculative pe piață. Prin urmare, n.e.p.-ul reprezintă o îmbinare a intereselor particulare ale producătorilor individuali cu cele generale ale statului. Trebuie însă subliniat că cea de a doua latură este *mai importantă* decît cea dintîi, întrucît numai prin ea se pot subordona interesele particulare celor obștești, întrucît prin ea se realizează întărirea pozițiilor clasei muncitoare, asigurarea rolului ei conducător în alianța cu țărănimea muncitoare, îngrădirea economică a pozițiilor dușmanului pe calea lichidării lui ca clasă — scopuri urmărite de alianța dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare.

În luptă atît cu tendințele aventuriste, bazate pe concepții subiectiviste-voluntariste, care au vrut să desființeze prima latură a n.e.p.-ului, „înlocuind” legile economice obiective prin măsuri administrative, cît și cu tendințele de fetișizare a acestor legi, tendințe care au urmărit — în scopul încurajării elementelor capitaliste și a dominației stihiei mic-burgeze — desființarea celei de a doua laturi, statul nostru democrat-popular a obținut o serie de succese în direcția reglementării și intensificării schimbului de mărfuri între oraș și sat. Drept rezultat al mobilizării diferitelor resurse, în 1953 volumul desfacerilor diferitelor mărfuri în mediul urban, de pildă, s-a putut mări față de 1952 astfel: piine cu 35%, făină cu 56%, paste făinoase cu 38%, ulei comestibil cu 30%, preparate de carne cu 13%, orez cu 32%, brînzeturi cu 8%, zahăr cu 8%, marmeladă cu 43% etc. În lupta pentru organizarea schimbului de mărfuri, statul nostru a folosit și folosește diferite pîrghii, ca: comerțul de stat, cooperația de consum și desfacere, crearea — cu ajutorul colectărilor, contractărilor, achizițiilor, comerțului de întîmpinare etc. — a unor rezerve de produse, cu ajutorul cărora poate să influențeze prețurile produselor agricole pe piața neorganizată, folosind astfel legile economice în interesul construcției economice.

Politica economică a statului nostru democrat-popular, avînd drept scop satisfacerea din ce în ce mai mare a nevoilor materiale și culturale mereu crescînde ale celor ce muncesc, urmărește construirea bazelor economice ale socialismului și desființarea exploatării omului de către om,

prin industrializarea socialistă și transformarea socialistă a agriculturii, prin realizarea unei strînse legături economice între onaș și sat.

Acastă cale care corespunde întru totul *politicii proletare de clasă* — o politică neșovăitoare de înfăptuire a socialismului, bazată pe ofensiva permanentă împotriva capitalismului, reflectă, totodată, *interesele fundamentale ale țărănimii muncitoare*. Dovada acestui fapt sînt profundele transformări în situația oamenilor muncii de la sate, pe drumul lichidării înapoierii economice și culturale moștenite din timpul regimului burghezo-moșieresc.

Este știut că starea de înapoiere a Romîniei a fost teoretizată și ridicată la rangul de lege de către ideologii burgheziei și moșierimii. Justificînd existența și interesele moșierimii, proslăvind politica cercurilor guvernante burghezo-moșierești, care căutau să mențină țara noastră în rolul de hinterland agrar și de furnizor de materii prime pentru puterile imperialiste occidentale, acești ideologi au prezentat Romînia drept o țară a căreia i-a fost dat chipurile, să rămînă „eminamente agricolă”. Teoreticienii „monstruoasei coaliții”, negînd necesitatea dezvoltării industriale a țării, deci a creării unei industrii metalurgice care să fabrice tractoare și mașini agricole, împiedicau astfel, în fond, dezvoltarea agriculturii, folosirea în cadrul ei a cuceririlor științei și tehnicii. „Țăranul romîn — după cum era nevoit să recunoască în 1931 chiar și economistul burghez P. P. Nițescu — întrebuințează... coasa și îmblăciul din secolul al XII-lea; hîrlețul și sapa de prin secolul al V-lea înainte de Hristos, iar tăvălugul în gospodăria țărănească la noi este ca o inovație rară, cu toate că fenicienii acum 3.000 de ani îl întrebuințau pretutindeni; semănăm prin împrăștiere așa cum făceau asirienii cu 5.000 de ani în urmă; recoltăm cu seceră și treieram cu vitele exact ca și egiptenii acum 6.000 de ani. Secerătoarea a fost inventată în 1809, ea n-a ajuns însă la țărani. Vînturătoarea inventată de Dombasle la 1840, semănătoarea inventată acum 200 de ani și alte mașini n-au ajuns încă în gospodăria țărănească”¹. În asemenea condiții nu este de mirare că țărănimea muncitoare a trăit în cea mai neagră mizerie. Din 3.078.820 de locuințe rurale în 1935, exista un milion case de pămînt (32,50%) și peste 40 mii de bordeie, în care sărăcimea satelor a trait lipsită de cele mai elementare condiții igienice. În ajunul celui de al doilea război mondial, pentru întregul mediu rural nu lucrau decît o mie de medici. În vechea Romînie, milioane de țărani erau lipsiți de piine și zahăr, iar 3/4 din populația satelor era lipsită de încălzîminte. Acestea sînt cauzele tendințelor spre degradarea fizică a maselor largi ale țărănimii muncitoare în condițiile regimului burghezo-moșieresc.

În anii puterii populare s-a schimbat cu desăvîrșire viața populației muncitoare din satele țării noastre. Desființarea moșierimii ca clasă și împărțirea pămîntului celor fără pămînt sau cu pămînt puțin, sprijinul material permanent acordat gospodăriilor țărănești mici și mijlocii, îngrădirea exploatării chiaburești, punerea bazelor mecanizării agriculturii prin înființarea a 220 de S.M.T.-uri, înzestrate cu aproximativ 10 mii de tractoare și cu diferite mașini agricole, întemeierea a peste 4.300 de gospodării colective și întovărășiri agricole, profunda revoluție culturală în curs de desfășurare

¹ Citat după Calea mării gospodării socialiste în agricultură. Ed. pentru literatură politică, 1953, p. 7.

etc., au avut drept rezultat nu numai ridicarea agriculturii și stăvilirea procesului de pauperizare a țărănimii muncitoare, ci și ridicarea simțitoare a nivelului de trai material și cultural. În anii regimului democrat-popular a crescut puternic consumul propriu al țăranilor. Așa, de pildă, consumul de grâu și secară a sporit aproximativ cu 50% față de 1938. În 1953, în comparație cu 1949, s-au vândut la sate de 3 ori mai multe țesături și confecții de lână, cu 50% mai multe țesături și confecții de bumbac, de peste 3 ori mai multă încălțăminte de piele etc.

În ultimii ani s-au produs mari transformări și în fizionomia satului, în compoziția sa: a crescut și crește continuu numărul muncitorilor care lucrează în agricultură — muncitorii din S.M.T. și G.A.S.; a apărut o nouă pătură — țărănimea colectivistă, în urma trecerii a aproape 300.000 de familii la fermele de producție socialiste; țăranii cu gospodării mici și-au consolidat gospodăria, iar o parte din ei s-au ridicat în rindurile mijlocașilor, al căror număr crește continuu; țăranul mijlocaș a devenit figura centrală a satelor noastre, atât în ce privește numărul lui, cât și în privința însemnătății lui economice. Alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare s-a întărit și se întărește în lupta ascuțită împotriva chiaburimii, față de care regimul nostru aplică o politică fermă de îngădire, urmărind limitarea puterii ei economice și izolarea ei politică.

Iată, în linii generale, *unitatea intereselor fundamentale politice și economice ale clasei muncitoare și țărănimii muncitoare* — baza obiectivă a alianței celor două clase și întăririi ei permanente.

Dacă analizăm raporturile dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, nu trebuie să pierdem din vedere faptul că — pe lângă comunitatea de interese a acestor două clase pe linia triumfului căii socialiste de dezvoltare a economiei naționale, din care rezultă alianța lor de luptă — există între ele și anumite *contradicții cu caracter neantagonist și cu o greutate specifică mai mică* decât comunitatea de interese.

Contradicțiile inevitabile între clasa muncitoare și țărănimea muncitoare sînt determinate de natura obiectiv deosebită a acestora. În timp ce proletariatul își bazează economia pe proprietatea socialistă, țărănimea individuală își bazează gospodăria pe proprietatea privată asupra mijloacelor de producție, iar mica producție de mărfuri, conform legilor ei interne obiective, generează capitalism în mod spontan, în permanență și în proporții de masă (teză pe deplin valabilă și pentru perioada de trecere de la capitalism la socialism, deși puterea populară are posibilitatea să limiteze acest proces). Din poziția sa de clasă derivă dublul caracter al țărănimii muncitoare: pe de o parte, ca om al muncii, țăranul individual este interesat în lichidarea exploatarei și construirea socialismului; pe de altă parte, însă, ca proprietar asupra mijloacelor de producție, el este interesat în consolidarea proprietății private, în libertatea comerțului cu produsele sale, în speculă, a cărei bază economică este pătura micilor proprietari, precum și capitalismul privat, care — după expresia lui Lenin — are în fiecare mic burghez un „agent“.

Tocmai pe linia acestor interese specifice ale micilor producători se manifestă contradicțiile dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare,

mai ales în problema prețurilor. Țărănimea prefera „foarfeca”, deschisă în favoarea prețurilor produselor agricole: să obțină marfuri industriale la prețuri cât se poate de reduse și să-și desfacă produsele la prețuri cât se poate de ridicate. Totuși, aceasta nu înseamnă că în esența țărănimea muncitoare nu este *vital interesată* în justa reglementare a raportului dintre prețurile produselor industriale și agricole, în achitarea îndatoririlor ei față de stat, prin predarea cotelor obligatorii și plata impozitului agricol, întrucât altfel s-ar submina dezvoltarea industriei și a întregii economii naționale, construcția socialistă, adică însăși calea ridicării ei din mizerie și înapoiere. Tocmai de aceea — așa cum dovedește atât experiența istorică a P.C.U.S., cât și experiența noastră proprie — contradicțiile dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare nu se transformă în opoziții de interes, ci ele sînt obiectiv subordonate alianței și se rezolvă în cadrul acesteia, în procesul întăririi legăturii economice — atât pe linia producției, cât și pe linia consumului — între oraș și sat, în procesul ridicării gospodăriilor țărănești și a colectivizării agriculturii, în procesul transformărilor socialiste în general. Totuși, nu putem neglija aceste contradicții, a căror rezolvare constituie partea integrantă și esențială a operei de construire a socialismului.

Pe calea *atenuării* contradicțiilor neantagoniste dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, o însemnătate deosebită are aplicarea hotărîrilor plenarei lărgite a C.C. al P.M.R. din 19-20 august 1953, care urmăresc lichidarea disproporțiilor ce s-au ivit — pe lîngă altele — între dezvoltarea industriei și agriculturii.

Este știut că dezvoltarea armonioasă a industriei și agriculturii este una din cerințele fundamentale ale legilor economice ale socialismului (legea economică fundamentală a socialismului, legea dezvoltării planice, proporționale a economiei naționale), legi care acționează în țara noastră în formațiunea socialistă — formațiunea conducătoare a economiei naționale pe care se bazează politica economică a statului nostru democrat popular. Tocmai de aceea, disproporțiile în dezvoltarea economiei naționale contravin sensului acțiunii legilor obiective, nevoilor reale ale dezvoltării vieții materiale a societății. În mod concret, la noi aceste disproporții au avut ca rezultat rămînerea cu mult în urmă a agriculturii și a producției bunurilor de larg consum, slăbirea schimbului de mărfuri între oraș și sat și, implicit, greutăți serioase în aprovizionarea populației orășenești cu mărfuri alimentare și a industriei cu materii prime, o creștere nesatisfăcătoare a nivelului de trai al oamenilor muncii de la orașe și sate față de dezvoltarea generală a economiei naționale.

Este neîndoelnic că astfel de neajunsuri în domeniul economic se reflectă și pe plan politic. Prin urmare, învingerea lor este o necesitate vitală și pe linia întăririi alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, a unității dintre partid, guvern și popor, în vederea consolidării mai departe a regimului democrat popular în țara noastră.

Forța și invincibilitatea partidului nostru rezidă în faptul că politica sa oglindește nevoile reale ale dezvoltării vieții materiale a societății și, astfel, interesele fundamentale ale poporului muncitor. Studiind mereu felul concret în care politica sa reflectă legitatea proceselor obiective, partidul reușește să sesizeze eventualele neconcordanțe între politica lui și legitatea, înainte de a ajunge la un conflict și să îndrepte din timp politica sa în funcție cu cerințele legilor economice obiective.

Datorită caracterului profund științific al politicii sale, partidul a putut descoperi disproporțiile ivite în dezvoltarea economiei naționale și aprecia în mod real posibilitatea lichidării lor, a putut indica veriga principală, hotărâtoare în momentul de față a dezvoltării economiei, a ridicării nivelului de trai al maselor populare, și anume: ridicarea agriculturii, sporirea pe toate căile a producției agricole și, îndeosebi, pe calea ridicării productivității muncii la hectar. Aceasta este o necesitate arzătoare, deoarece în timp ce în 1953 producția industrială a fost aproape de 3 ori mai mare față de 1938, agricultura noastră abia urmează să depășească nivelul antebelic; iar datorită creșterii naturale a populației, a numărului consumatorilor orașenești, datorită marilor cerințe ale industriei în dezvoltare, nevoile de produse agricole sînt cu mult sporite.

Partidul subliniază că, paralel cu lupta pentru lichidarea rămîinerii în urmă a agriculturii, este necesară dezvoltarea continuă a industriei, chiar și pentru faptul că numai astfel se poate inunda satul cu mărfuri și căpăta în schimb de la el cît mai multe cereale, numai astfel se poate înzestra agricultura și, înainte de toate, gospodăriile agricole colective și de stat, cu mașini, pentru ca să „industrializăm agricultura“ și să sporim producția ei de cereale-marfă. Inșă, asigurînd dezvoltarea rațională, neforțată a industriei grele și, îndeosebi, a industriei producătoare de mașini, se va ține seama de noile condiții istorice, în care spre deosebire de U.R.S.S., care trebuia să meargă pe linia forțării industrializării socialiste, deoarece era singura țară în care se construia socialismul — noi construim noua orînduire avînd ajutorul permanent al Țării Socialismului victorios și colaborînd pe bază de avantagii reciproce cu toate țările lagărului democratic.

În vederea sporirii producției agricole — sarcină centrală ce stă azi în fața noastră — s-au luat o serie de măsuri atît pe linia îndreptării cursului politicii noastre economice în ce privește investițiile (dublarea, în anii 1953-1955, față de planul inițial, a investițiilor destinate agriculturii), cît și pe linia intensificării luptei pentru lărgirea treptată a sectorului socialist în agricultură și, îndeosebi, pentru consolidarea economico-organizatorică a gospodăriilor colective și a întovărășirilor agricole existente.

Dar, pe lîngă acestea, o atenție deosebită se acordă sprijinirii și stimulării gospodăriilor individuale ale țăranilor muncitori. Mergînd pe această cale, partidul nostru ține cont de faptul că vreme îndelungată încă producătorii principali de mărfuri agricole vor fi țăranii cu gospodării mici și mijlocii și că — deși relațiile de producție existente în mica producție de mărfuri nu stimulează în suficientă măsură dezvoltarea forțelor de producție — gospodăriile agricole individuale mai au încă serioase posibilități de ridicare a productivității muncii lor, de sporire a producției agricole, de dezvoltare a creșterii vitelor și a altor ramuri ale agriculturii. Expresia acestei posibilități sînt realizările fruntașilor producției agricole. De exemplu, țăranul muncitor cu gospodărie individuală Toma I. Ștefan, din comuna Grădinari, Reg. București, a obținut în 1953 o recoltă de 2.340 kg grîu la ha, față de producția medie de 1100 kg obținută pe comună. În Reg. Constanța, cu climă secetoasă, țăranii individuali Ion Sforaru din comuna Mircea Vodă și Spirea Iordache din comuna Jegălia au realizat o recoltă de 1.500, respectiv 3200 kg porumb la ha față de

producția pe întreaga regiune de 620 kg la ha. În timp ce în Reg. Galați media obținută la griu a fost 1.400 kg la ha, țărani muncitori din comuna Chișcani (raionul Braila), de pildă, au realizat 2.000 kg la hectar. Faptul, ca multe gospodării agricole, sate și raioane fruntașe, avînd condiții economice asemănătoare cu cele codășe, obțin recolte superioare, o productivitate incomparabil mai mare la hectar, constituie cea mai grăitoare dovadă a folosirii cu totul insuficientă a bogatelor rezerve interne latente existente în majoritatea gospodăriilor țărănești individuale. Prin folosirea mai bună a mijloacelor ce le posedă și cu sprijinul statului, țărani muncitori vor putea să ridice în cîțiva ani randamentul la hectar cu cel puțin 25% față de nivelul mediu realizat astăzi în mod obișnuit, adică la randamentul care se obține în gospodăriile individuale ale țărănimii muncitoare din țările de democrație populară din jurul nostru.

Transformarea *posibilității* ridicării producției agricole în *realitate* cere, în primul rînd, mobilizarea oamenilor muncii pe linia indicată de partid și sub conducerea lui.

Politica partidului se bucură de sprijinul maselor populare, pentru că ea servește cauza oamenilor muncii. Dar pentru a face conștienți pe cei ce muncesc de acest lucru, trebuie să se îmbine în mod just interesele obștești cu cele personale. În această direcție partidul apreciază în mod real că nu toți oamenii muncii vor putea să-și dea seama dintr-odată, după răsturnarea capitalismului, de interesele obștești, de care devine conștientă, în primul rînd, avangarda clasei muncitoare. Însă socialismul poate fi înfăptuit numai de către masele de milioane ale celor ce muncesc, care pot fi antrenate în opera de construire a noii orînduiri numai dacă se conving prin propria lor experiență că aceasta satisface interesele lor personale. Dar dacă această teză este valabilă în general, ea se pune *în mod deosebit de acut* în ce privește mobilizarea milioaneilor de țărani muncitori, a căror situație economică determină natura lor dublă, contradictorie (om al muncii și proprietar asupra mijloacelor de producție, în același timp). De aceea, pentru a educa pe oamenii muncii în spiritul unei noi atitudini față de muncă și de avutul obștesc, pentru a-i mobiliza în întrecerea socialistă și patriotică, în lupta pentru ridicarea producției și a productivității muncii (de care depinde victoria noii orînduiri) este absolut necesară *cointeresarea lor materială* — principiul fundamental al primei faze a comunismului, care derivă din legea economică obiectivă a repartiției după muncă. Numai astfel pot fi puse și interesele personale ale celor ce muncesc în slujba construirii socialismului. Numai astfel pot fi subordonate interesele lor personale celor obștești. Lenin considera acest lucru drept principiu călăuzitor al antrenării maselor populare alături de partid și sub conducerea lui. El subliniază că în perioada de trecere de la capitalism la socialism, economia trebuie construită „nu direct pe bază de entuziasm, ci — cu ajutorul entuziasmului stîrnit de Marea Revoluție — pe bază de interesare personală, și de autonomie gestionară... Interesarea personală contribuie la ridicarea producției; or, înainte de toate și cu orice preț, este nevoie să ridicăm producția“¹.

¹ Principiul enunțat stă la baza întregii politici economice a partidului și a-statului nostru democrat-popular. Hotărîrile plenarei din 19-20 august

¹ V. I. Lenin, Opere alese, Ed. P. M. R., 1949, vol. II, partea II-a, p. 551.

1953 a C.C. al P.M.R. și măsurile luate de guvern pe linia indicată de aceste hotărâri, crează cele mai favorabile condiții în vederea mobilizării țărănimii muncitoare în lupta pentru avântul producției agricole. Plenara a hotărât lichidarea situației, când, în locul îndrumării producției gospodăriilor țărănești individuale, în concordanță cu nevoile economiei naționale prin măsuri care să îmbine just interesele statului cu interesele acestor gospodării și să stimuleze interesul țăranilor individuali pentru sporirea producției agricole — se aplicau unele metode de planificare economică în mod birocratic, neținându-se seamă de acțiunea legilor economice obiective ale micii producții de mărfuri. În general, partidul a indicat *căile lichidării acelor greșeli săvârșite în anii trecuți în domeniul relațiilor economice cu țărănimea*, care au dus la insuficiența ei cointeresare în mărirea producției agricole.

Astfel, producătorilor care încheie contracte pentru livrarea de carne, lapte, lână și altele, li se acordă o serie de avantaje și înlesniri, ca : sistem premial progresiv în caz de depășire a randamentelor fixate la hectar, vânzarea de produse industriale către contractanți la prețuri preferențiale, reduceri sau scutiri de cote obligatorii la anumite produse etc. De exemplu, țăranul muncitor Grădinaru Ion, din satul Veseud, comuna Boarta, raionul Mediaș, a contractat o pereche de boi în greutate de 1075 kg, pe care i-a și predat, în calitate extragrasă, cu un spor de greutate de 133 kg. El a primit 8.803 lei și i s-a făcut o reducere de 120 kg din cota de carne și de 250 kg de coța de porumb. Totodată, a putut cumpăra mărfuri special destinate producătorilor care vînd statului animale pe bază de contract, ca 3 kg talpă, 7 fuse de piele, precum și mărfuri din cadrul comerțului de întîmpinare ca 4,50 kg bumbac și altele. S-a hotărît majorarea prețurilor de achiziții la o serie de produse necesare aprovizionării cu alimente a populației și cu materii prime a industriei; iar producătorii care se învoiesc să vîndă produsele lor vegetale și animale unităților comerțului de stat și cooperatist, vor primi — pe lângă prețurile de achiziții — și alte avantagii în cadrul comerțului de întîmpinare etc. Un imbold deosebit de important în sporirea intereselor țărănimii muncitoare pentru creșterea producției agricole este stabilirea cotelor fixe de colectare pe hectar, indiferent de cantitatea recoltată și a.m.d.

Primele rezultate obținute în urma aplicării acestor sisteme dovedesc justetea lor. De pildă, în satul Solomiț, Reg. Suceava, unde în 1953 au fost încheiate numai două contracte, în acest an 34 țărani muncitori s-au angajat prin contract să cultive o suprafață de 11,60 ha cu cartofi. În raionul Aiud, Reg. Cluj, planul de contractări pe luna ianuarie 1954 a fost realizat la bovine în proporție de 120%, la viței în proporție de 287%, la porci în proporție de 100%, la ovine în proporție de 103% etc. Măsurile de cointeresare materială, care întregesc măsurile luate pe linia acordării unor scutiri de reduceri de impozite și taxe, a anulării restanțelor la produsele de toamnă prevăzute din cotele obligatorii din 1952, a trecerii unor terenuri rezerve de stat, cu suprafața totală de aproape 500.000 ha., în folosință veșnică a unor gospodării colective și a unor țărani muncitori individuali, a acordării de credite ieftine, de ajutor agro-zootehnic, a deservirii gospodăriilor țărănești mici și mijlocii cu tractoare și alte mașini ale statului în condiții favorabile a aprovizionării cu îngrășăminte chimice etc.,

constituie un sprijin uriaș în lupta pentru dezvoltarea agriculturii în țara noastră.

Plenara C.C. din august 1953 atrage atenția și asupra urmărilor dăunătoare ale denaturării „stingiste“ a politicii partidului de îngrădire a chiaburimii — *singura* politică justă în etapa actuală. Tendințele aventuriste de deschiaburire au dus la scăderea producției gospodăriilor chiaburești, la lăsarea în paragină și chiar la părăsirea lor de către proprietari. Hotărârile plenarei subliniază ca în momentul de față este în interesul economiei naționale ca gospodăriile chiaburești să producă cantități sporite de produse agricole, sa predea statului cotele ce i se cuvin și să aducă produse pe piață. Desigur, această indicație nu trebuie să ducă la o atitudine oportunistă, împaciunistă față de exploatarea satelor. Organele de partid și de stat veghează ca chiaburii să respecte legile țării și hotărârile guvernului, să-și îndeplinească la timp și în întregime obligațiile față de stat, prevenind și împiedicând orice act de sabotaj. Luând măsurile împotriva acelor chiaburi care săvârșesc asemenea acte.

Măsurile luate în conformitate cu hotărârile plenarei din august 1953, în vederea lichidării disproporției existente între industrie și agricultură, pentru ridicarea agriculturii la nivelul dezvoltării industriei, au o însemnatate deosebită pe linia *întăririi* alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare.

Pe de altă parte, ele *cimentează* și mai puternic *unitatea indisolubilă de interes* a celor două clase. Clasa muncitoare este vital interesată în sporirea producției agricole, fără de care nici industria nu se poate dezvolta, fără de care nu sînt posibile nici avîntul rapid al economiei naționale, nici asigurarea aprovizionării, nici ridicarea nivelului de trai al oamenilor muncii. La rîndul ei, țărănimea, în calitatea sa de mic producător de marfuri, este interesată și stimulată să producă cît mai multe produse agricole, deoarece numai astfel își poate îmbunătăți considerabil traiul.

Pe de altă parte, măsurile sus amintite duc la *atenuarea contradicțiilor neantagoniste*, existente între clasa muncitoare și țărănimea muncitoare. Deși sprijinul dat ridicării capacității de producție a gospodăriilor țărănești individuale încurajează tendințele speculative ale țăranilor muncitori, ca proprietari asupra mijloacelor de producție, îi *apropie* în același timp și într-o măsură mult mai mare de clasa muncitoare, ca oameni ai muncii, mai ales datorită faptului că se stimulează creșterea veniturilor lor, în special pe calea încasărilor de la stat, prin vînzarea produselor agricole.

Totodată, măsurile luate pentru avîntul producției agricole și intensificarea schimbului de marfuri între oraș și sat, contribuie la creșterea *rolului conducător* al clasei muncitoare în alianța sa cu țărănimea muncitoare, la consolidarea pozițiilor dictaturii proletarietului în dauna celor ale capitalismului. Cu toate că măsurile sus amintite duc la înviorarea comerțului particular, ele *întăresc* totuși în mod obiectiv rolul regulator al statului pe piață, deoarece — aplicînd principiul cointeresării materiale prin diferitele pirghii economice (contractări, achiziții, colectări etc.) — pe de o parte, statul poate îndruma producția agricolă în direcția nevoilor dezvoltării economiei naționale, iar, pe de altă parte, își poate mări rezervele necesare influențării prețurilor pe piața neorganizată, în vederea combaterii tendințelor speculative.

Astfel se pot folosi legile economice obiective specifice producției de mărfuri *în interesul societății*, „strunind“ acțiunea lor destructivă. Astfel, stimulând interesele particulare, ele pot fi totuși în mod just *îmbinate* cu cele generale și *subordonate* acestora din urmă.

Aceasta este *calea dialectică* de dezvoltare în perioada de trecere de la capitalism la socialism, cînd la putere se află clasa muncitoare care stăpînește principalele mijloace de producție laolaltă cu întregul popor muncitor. Această cale își găsește expresia în politica economică a partidului și a statului nostru democrat popular, politică care are în vedere lupta dintre elementele capitaliste și cele socialiste, creșterea rolului elementelor socialiste în dauna elementelor capitaliste, victoria elementelor socialiste asupra celor capitaliste, construirea bazelor economice ale socialismului și lichidarea exploatării.

Recunoașterea existenței și analiza celor două tipuri de contradicții în condițiile perioadei de trecere: contradicții antagoniste — dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, pe de o parte, și burghezia de la orașe și sate, pe de altă parte, și contradicții neantagoniste — dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, studierea naturii deosebite a acestor două clase din urma și justa apreciere a forțelor sociale și a dispoziției de forțe la sate, toate acestea au ajutat partidului nostru să indice — încă prin documentele plenarei C.C. din 3-5 martie 1949 — singura lozincă justă, feministă, în problema țărăneasca, în condițiile dictaturii proletarietului: „Ne sprijinim pe țărănimea săracă, stringem alianța cu țărănimea mijlocasă și ducem o luptă neîntreruptă împotriva chiaburimii“¹.

Hotărîrile plenarei din 19-20 august 1953 a C.C. al P.M.R. subliniază — combătînd denaturările și greșelile ce s-au manifestat în aplicarea acestei lozinci — ca numai prin înlăptuirea întocmai a acestei linii, indicată de V. I. Lenin, vom putea întări, și mai departe, alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare, fără de care nu se pot rezolva cu succes sarcinile ce ne stau în față pe drumul construirii socialismului.

CU PRIVIRE LA LUPTA PENTRU TRANSFORMAREA SOCIALISTĂ A AGRICULTURII ÎN ȚARA NOASTRĂ — RIDICAREA PE O TREAPTĂ SUPERIOARĂ A ALIANȚEI DINTRE CLASA MUNCITOARE ȘI ȚĂRĂNIMEA MUNCITOARE

Prin cele spuse pînă acum, am încercat să demonstrăm faptul ca problema raporturilor dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, dintre industrie și agricultură, constituie problema centrală în lupta pentru dezvoltarea economiei noastre naționale în direcția socialismului, în scopul ridicării nivelului de trai material și cultural al celor ce muncesc.

Din acest punct de vedere nu trebuie să uităm că — deși statul nostru acordă un sprijin din ce în ce mai mare gospodăriilor țărănești individuale — și ele mai au importante posibilități economice nefolosite, totuși, relațiile de producție înapoiate — mica producție de mărfuri și relațiile capitaliste, care mai persistă în agricultură — nu constituie un motor al dezvoltării forțelor de producție, îngreunînd, implicit, și ridicarea rapidă și permanentă a țărănimii muncitoare din starea de înapoiere. Aceste relații de producție nu permit un ritm de dezvoltare corespunzător celui din

¹ Rezoluții și hotărîri ale C.C. al P.M.R. 1948—1950. Ed. pentru literatură politică, 1951, vol. I, p. 95.

industria socialistă, duc la o permanentă rămânere în urmă a agriculturii față de industrie. De aceea, construirea socialismului — care cere îmbinarea industriei și agriculturii într-un tot economic unitar — nu este realizabilă pe două temelii diferite; pe de o parte: industria socialistă, care se dezvoltă planificat și după principiul reproducției lărgite, și pe de altă parte: agricultura bazată pe mica gospodărie țărănească, care nu numai că nu poate realiza o reproducție lărgită la nivelul industriei, dar, în anumite condiții nefavorabile, nici măcar o reproducție simplă. De aici derivă necesitatea economică obiectivă, și în țara noastră, a trecerii la marea agricultură, capabilă să realizeze o reproducție lărgită, să asigure continuu și pe deplin satisfacerea nevoilor crescînde de materii prime ale industriei și de mărfuri alimentare ale populației, să rezolve definitiv problema pîinii.

Trecerea de la agricultura fărâmițată de astăzi la marea producție agricolă poate fi realizată pe două căi fundamentale opuse. Prima cale — cea *capitalistă*, este incompatibilă cu dictatura clasei muncitoare, deoarece trece prin ruinarea maselor muncitoare de la sate, așa cum dovedește situația țărănimii în țările lagărului capitalist. În S.U.A., de pildă, după datele ultimului recensămînt agricol, numărul fermelor s-a redus în decurs de 15 ani cu 1,5 milioane (numai între anii 1940-1950 s-au ruinat peste 750 de mii gospodării mici și mijlocii), iar peste 80% din fermieri au venituri sub minimul de existență. În Franța, în perioada 1947-1952, peste 800 mii ha au trecut din mîinile țăranilor muncitori ruinați în mîinile proprietarilor capitaliști legați de bănci. În Argentina, 60% din țăranii au în proprietatea lor deabia 3% din totalul suprafeței arabile.

A doua cale este cea *socialistă*, cale indicată de Lenin în celebrul său plan cooperatist — calea introducerii principiilor colectivismului în sînul țărănimii, mai întii pe linia desfacerii produselor agricole și a aprovizionării cu produse industriale, iar apoi pe linia producției.

Importanța principală a acestei linii leniniste constă în faptul că — îmbinînd în mod just interesele particulare ale milioanele de țăranii cu gospodării mici și mijlocii cu interesele generale ale clasei muncitoare de a construi socialismul — ea creează premisele cele mai favorabile pentru ca țărănimea muncitoare să pășească mai ușor pe drumul ce duce spre forme socialiste de economie. Calea cooperatistă realizează unirea treptată a gospodăriilor țărănești individuale în mari întreprinderi agricole cooperatiste, în mari gospodării colective, înarmate cu toate cuceririle tehnice și științei, gospodării care au toate posibilitățile să se dezvolte în mod planificat și continuu, întrucît noile relații de producție — bazate pe proprietate socialistă asupra mijloacelor de producție — acționează ca motor puternic al dezvoltării forțelor de producție.

Superioritatea formelor socialiste de economie s-a dovedit pe deplin și în agricultura țării noastre: majoritatea gospodăriilor colective și chiar a întovărășirilor agricole — forme inferioare ale cooperatistă de producție, au obținut un randament la ha cu mult mai mare decît gospodăriile individuale ale țăranilor muncitori. De pildă, gospodăria agricolă colectivă „16 Februarie” din raionul Mizil, Reg. Plocești, în 1952 a realizat o producție medie de 2.200 kg la ha de grâu, 1150 kg la ha la floarea-soarelui, în timp ce gospodăriile individuale învecinate au obținut la aceste produse, 850, respectiv 300 kg la hectar. Colectiviștii din satul Uiheiu, Reg. Arad, au

recoltat în 1953 o producție de 6000 kg de porumb-boabe la ha (pe o suprafață de 30 ha) față de media de 2500 kg la ha obținută în comună. Țăranul muncitor Tudor Alecu, membru al întovărășirii agricole din comuna Domnești, Reg. București, a strâns în anul trecut 2.390 kg grâu la ha, față de 1.240 kg cît recoltase în 1952, cînd și-a lucrat singur pămîntul. Cele 11 întovărășiri din raionul Ineu, Reg. Arad, au obținut în 1953 cîte 300-500 kg de cereale la hectar mai mult decît țărani cu gospodărie individuală. Iar în Reg. Cluj, la porumb, de pildă, în timp ce în 1953 gospodăriile agricole colective și întovărășirile au realizat o producție medie de 2020, respectiv 1850 kg la ha, țărani cu gospodării mici și mijlocii au recoltat în medie numai 1350 de kg la ha.

Transformarea socialistă a agriculturii *exprimă în cel mai înalt grad* interesele țărănimii muncitoare, întrucît ea este drumul eliberării ei depline și definitive de sub jugul exploatării și mizeriei. Calea gospodăriilor colective reprezintă drumul către o viață îmbelșugată, așa cum dovedește exemplul a mii și zecii de mii de familii de țărani muncitori, care au și pornit în țara noastră pe această cale. De pildă, în timp ce cîștigul mediu al membrilor gospodăriei colective din comuna Santăul-Mare, Reg. Oradea, s-a ridicat în 1952 la 6.500 kg de cereale, 900 kg de furaje și 400 de lei, țăranul mijlocăș Zahuli Carol, din același sat, cu 6 ha de pămînt, a obținut în 1952 numai 3.850 kg de cereale și 800 kg. de furaje din care trebuie să mai scădem cotele ce i se cuveneau statului. Membrii gospodăriei agricole colective din comuna Palazu Mare, Reg. Constanța, au putut înființa o creșă, care adăpostește 27 de copii și o grădiniță sezonieră, frecventată de 64 de copii; în curs de 3 ani de la întemeierea gospodăriei, 12 colectivști și-au cumpărat aparate de radio, 38 de colectivști și-au tras lumină electrică în locuință, iar 3 colectivști și-au construit case noi.

Succesele dobîndite în cadrul acestei gospodării colective au constituit cea mai convingătoare muncă de lămurire asupra foloaselor pentru țărarii muncitori a căii socialiste de dezvoltare: dacă în 1950 gospodăria a înglobat numai 64 de familii, în luna mai 1953 numărul familiilor a ajuns la 206, cuprinzînd 96% din populația satului. În general, datorită rezultatelor superioare obținute de gospodăriile fruntăse, numărul colectivștilor se mărește continuu. Astfel, numărul familiilor înscrise în G.A.C. a crescut, în decurs de 2-4 ani în comuna Golășei, Reg. Galați, de la 60 la 383, în comuna Slobozia-Mîndra, Reg. București, de la 65 la 802, în satul Racoșu de sus, Regiunea Autonomă Maghiară, de la 40 la 316 ș.a.m.d. Totodată, în cursul anului 1953, au fost înaintate cereri pentru constituirea a peste 3.000 de noi gospodării colective și peste 1500 de noi întovărășiri agricole.

Transformarea socialistă a agriculturii este *singura cale acceptabilă și avantajoasă* nu numai pentru țărănimea muncitoare, ci și *pentru clasa muncitoare*, pentru că numai astfel se poate înfăptui, din punct de vedere economic, desființarea chiaburimii ca clasă, lichidarea oricărei exploatări a omului de către om, desăvîrșirea construirii bazelor economice ale socialismului. Colectivizarea agriculturii realizează acele condiții, în care se închid și se lichidează toate acele canale cu ajutorul cărora se naște capitalismul. Prin transformarea socialistă a agriculturii, în condițiile existenței relațiilor de producție socialiste în industrie, concordanța dintre relațiile de producție și caracterul forțelor de producție devine deplină pe

scara întregii economii naționale, iar legile economice ale socialismului capata un câmp de acțiune pe deplin liber.

Calauzindu-se după teoria marxist-leninista și experiența P.C.U.S. partidul nostru, încă prin documentele plenarei C.C. din 3-5 martie 1949, a indicat sarcinile pe linia transformării socialiste a agriculturii. În cadrul acestui articol nu avem posibilitatea să analizăm lupta partidului pentru îndeplinirea condițiilor indispensabile colectivizării, nici succesele obținute pe acest tărîm. Menționăm doar ca, dacă în 1950 sectorul socialist din agricultura (G.A.S., G.A.C. și întovărășiri) ocupa numai 9,21% din suprafața arabila a țării, azi greutatea lui specifică a crescut la peste 25%, iar livrarile, de exemplu, de grâu ale sectorului socialist din resursele globale ale fondului centralizat au reprezentat, în 1953, de circa 3 ori mai mult decît în 1950.

Hotărârile plenarei largite a C.C. al P.M.R., din 19-20 august 1953 au pus în fața partidului și statului nostru, sarcina de a acorda o atenție sporită, de zi cu zi, organizării de noi gospodării colective și întovărășiri, pe măsura convingerii țaranilor muncitori individuali asupra avantajelor pe care acestea le ofera pe măsura creării condițiilor tehnice necesare, și a pus în deosebi sarcina consolidării economico-organizatorice a gospodăriilor colective și întovărășirilor agricole existente, în vederea transformării lor în adevărate centre de atragere a țaranimii muncitoare pe fațașul economiei socialiste. Acordînd o mare atenție sprijinirii, stimularii și cointeresării țaranilor muncitori cu gospodărie individuală în lupta pentru avîntul agriculturii, partidul considera totodata ca o sarcină *permanentă* și deosebit de importantă, întărirea și largirea sectorului socialist în agricultura.

Linia politică leninista a partidului nostru în problema colectivizării agriculturii se realizează cu succes în lupta cu diferite concepții și practici antimarxiste, greșite și profund dăunătoare întăririi alianței clasei muncitoare cu țaranimia muncitoare.

În aceasta direcție o însemnată deosebită a avut demascarea și zdrobirea acțiunii contrarevoluționare a deviatorilor de dreapta care — în sprijinul politicii lor de stimulare și avantajare a elementelor capitaliste de la orașe și sate — au urmărit și frînarea operei de transformare socialistă a agriculturii, prin subminarea financiară a S.M.T.-urilor, G.A.S.-urilor, G.A.C.-urilor, prin împiedicarea creării și dezvoltării întovărășirilor de tip T.O.Z. de lucrare în comun a pămîntului, prin folosirea metodelor criminale de constrîngere administrativă și economică față de țaranimia muncitoare ș.a.m.d.

Partidul a avut însă de luptat și împotriva unor practici complet opuse liniei sale.

Pe de o parte, acestea reflectau concepțiile aventuriste de „forțare” a transformării socialiste a agriculturii, manifestîndu-se în deosebi prin calcarea grosolană a principiului liberului consimțămînt în alcătuirea de noi gospodării colective. Purtătorii acestei concepții — unii activiști și unele organe de partid și de stat, care, în goana lor după „succese” cantitative, au organizat chiar și „întreceri socialiste” în legătură cu colectivizarea — au uitat faptul că transformarea socialistă a agriculturii este un salt fără explozie, care se poate realiza din inițiativa puterii de stat proletare existente, *însă numai cu sprijinul de jos al maselor muncitoare ale țaranimii*. Partidul a subliniat și subliniază în toate documentele sale ca,

folosirea metodelor de constringere îndepartează pe țararii muncitori de gospodăria colectivă în loc să-i apropie de ea, dă apa la moara chiaburilor și celorlalți dușmani ai socialismului și duce la subminarea însași a bazei regimului democrat popular — alianța dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare.

Pe de altă parte, practicile antimarxiste oglindeau teoria „mersului de la sine”. Această teorie este antiștiințifică, deoarece — spre deosebire de capitalism, în care satul urmează spontan orașul, pentru economia capitalistă de la orașe și gospodăria individuală cu mica producție de marfuri sînt în esență gospodării de același tip, bazate pe proprietatea privată asupra mijloacelor de producție — în condițiile construirii socialismului satul nu mai urmează spontan orașul, întrucît industria socialistă și gospodăriile țărănești individuale sînt două tipuri deosebite de gospodării. Pentru ca satul, în aceste condiții, să urmeze orașul, este nevoie de *a crea* mari gospodării socialiste, care să *poată duce* după ele masele principale ale țărânimii, *de a arunca punte de trecere* între gospodăriile țărănilor muncitori și formele socialiste de economie, care să înlesnească țărănilui individual să facă pasul hotărîtor spre socialism. În această lumină apar limpede urmarile dăunătoare ale pasivității fataliste ce s-a manifestat, în unele locuri, în ce privește formarea de întovărășiri agricole de lucrare în comun a pămîntului — forme de producție, care, pe lângă faptul că fac cu puțință mărirea producției agricole, dau posibilitate țărănilor muncitori să se convingă prin propria experiență de superioritatea muncii în comun pe suprafețe mari și cu mijloace mecanizate. În ce privește urmările neglijării muncii politice în legătură cu colectivizarea agriculturii este suficient dacă comparăm unele cifre: în timp ce în aprilie 1954 gospodăriile colective și întovărășirile agricole înglobau în Reg. Constanța — 29,6%, în Reg. Galați — 18,1%, în Reg. Arad — 14,5% din totalul suprafețelor agricole, aceste forme socialiste de economie ocupau, din totalul suprafețelor agricole, în Reg. Oradea numai 4,9%, în Reg. Iași — numai 4,1%, iar în Reg. Craiova — numai 3%, deși în toate aceste regiuni condițiile de munca sînt asemănătoare.

Combaterea ambelor concepții și practici — care se întîlnesc în mod obiectiv pe o *platformă comună*, avînd drept rezultat real frînarea colectivizării agriculturii, slăbirea alianței între clasa muncitoare și țărănimea muncitoare — este și astăzi o sarcină de prim ordin, așa cum subliniaza hotărîrile ședinței plenare din august 1953 a conducerii partidului nostru.

Deosebit de dăunătoare în momentul de față, este însă acea concepție, care consideră că măsurile de ajutorare a gospodăriilor țărănești individuale pentru sporirea producției agricole *ar îngreuna* transformarea socialistă a agriculturii. Dimpotrivă — așa cum ne învață marxism-leninismul și experiența P.C.U.S. — în vederea întăririi alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare, pentru scoaterea țărânimii din mizerie și înapoiere, pentru lichidarea rămîinerii în urmă a agriculturii, pentru rezolvarea deplină a problemei cerealelor, este necesară dezvoltarea gospodăriilor țărănești individuale și întregirea acestui proces prin crearea și dezvoltarea pe toate căile a formelor socialiste de producție în agricultură. Încă documentele plenarei din 3-5 martie 1949 a C.C. a P.M.R. au accentuat că gospodăria colectivă nu se opune gospodăriilor individuale ale țărânimii muncitoare ca o forță dușmănoasă lor, ci li se alătură și

constituie un ajutor pentru ele, că alcătuirea de gospodării colective va avea loc nu pe baza ruinerii și distrugerii gospodăriilor mici și mijlocii, nu pe calea luptei cu ele, ci pe calea ridicării lor economice la un nivel mai înalt al tehnicii, culturii și organizării lor, singura linie care corespunde comunității de interese între clasa muncitoare și țărănimea muncitoare.

Justețea acestor indicații se bazează pe următoarele considerente principale: a) Între ridicarea capacității de producție a gospodăriilor țărănești individuale și colectivizarea agriculturii — prin perspectiva construcției socialiste — este o legătură indisolubilă, deoarece numai prin sporirea producției agricole se poate asigura îmbunătățirea aprovizionării cu alimente a oamenilor muncii de la orașe și cu materii prime a industriei, și, astfel, dezvoltarea pe mai de parte a industriei producătoare de mașini agricole; iar mecanizarea agriculturii este o condiție fundamentală pentru transformarea socialistă a agriculturii; b) Ridicarea gospodăriilor țărănești individuale va asigura o bază tehnico-economică mai dezvoltată viitoarelor gospodării colective, care se vor întemeia tocmai pe baza a ceea ce vor aduce țărani muncitori care se vor înscrie în gospodăria agricolă colectivă; c) Creșterea nivelului de trai constituie baza materială a luminării și culturalizării țăranilor muncitori, iar țăranii muncitori înaintați, cu gospodării dezvoltate, pot înțelege mai ușor avantajii aplicării cercirilor celor mai înaintate ale științei și tehnicii, posibilă numai în cadrul gospodăriilor colective. Sînt semnificative, în acest sens, următoarele date: față de 1950, cînd proporția colectivizatorilor proveniți din rîndurile țăranilor mijlocași reprezenta numai 33%, în mai 1953 procentajul lor a crescut la 43%, iar în perioada iunie 1952—mai 1953, de exemplu, din numărul familiilor care au constituit noi gospodării agricole colective, majoritatea au format-o mijlocașii (57,8%), pe cînd țăranii fără pămînt reprezentau doar 7% și țăranii săraci 35,2%; d) Gospodăriile agricole colective, bine organizate din punct de vedere economic, își pot dovedi realmente superioritatea față de gospodăriile țărănești individuale cele mai înaintate, fiind gospodării mari, care de altfel, și în condițiile capitalismului sînt mai rentabile. Un exemplu concludent îl reprezintă, în legătură cu aceasta, faptul că în timp ce vestitul fruntaș decorat al producției agricole, Toma I. Ștefan din comuna Grădinari, Reg. București, a obținut o recoltă record de 2.340 kg grîu la ha, brigada condusă de Baicu Aur, din gospodăria agricolă colectivă satul Călărașii Vechi, Reg. București, a strîns pe o suprafață de 300 ha o producție medie de 3500 kg de grîu la ha (de altfel, de 3 ori mai mult decît producția medie la ha, obținută de țăranii muncitori individuali din comună).

Iată unele argumente care dovedesc că politica de sprijinire a gospodăriilor țărănești individuale și politica de colectivizare a agriculturii nu sînt două politici opuse, care se exclud reciproc, că „teoria” care opune dezvoltarea gospodăriilor țărănimii muncitoare transformării socialiste a agriculturii, este falsă și adînc dușmănoasă. Trebuie dus un război necruțător împotriva acestei concepții profund dăunătoare, deoarece ea preconizează pauperizarea țărănimii muncitoare și, în practică, duce la ignorarea măsurilor economice stabilite de partid, la manifestarea unor tendințe demobilizatoare în ce privește lupta pentru colectivizarea agriculturii sau la folosirea metodelor antipartinice de violență față de țăranii muncitori și, implicit, la slăbirea alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare.

Nu trebuie să uităm, că între întărirea alianței celor două clase și colectivizarea agriculturii este o strînsă *interdependență*. Transformarea socialistă a agriculturii se poate realiza numai pe baza și în măsura întăririi alianței, aplicînd în mod consecvent tripla și indivizibilă lozincă leninistă în problema țărănească, în lupta din ce în ce mai ascuțită cu chiaburimea și rămășițele celorlalte clase exploataatoare, care se opun din ce în ce mai înverșunat ofensivei socialismului. La rîndul ei, colectivizarea agriculturii ridică alianța pe o treaptă *superioară*, pe care treaptă prietenia celor două clase capătă un fundament solid — economia socialista unică, treaptă pe care se șterg și apoi dispar contradicțiile economice existente între ele.

UNELE CONCLUZII CE SE DESPRIND DIN LUPTA P. M. R.
PENTRU ÎNTĂRIREA ALIANȚEI ÎNTRE CLASA MUNCITOARE
ȘI ȚĂRĂNIMEA MUNCITOARE

1. — Ajutorul uriaș pe care l-a dat clasa muncitoare, condusă de partid, țărănimii muncitoare din țara noastră, pentru lichidarea moșierimii ca clasă, exproprierea moșiilor și împărțirea lor la țărani săraci, ajutorul dat în lupta împotriva tendințelor acaparatoare ale chiaburimii, au avut ca rezultat făurirea și consolidarea alianței între clasa muncitoare și țărănimea muncitoare. Legătura din ce în ce mai strînsă pe linia schimbului de mărfuri, sprijinul pe care l-a acordat și-l acordă statul democrat-popular creșterii continue a capacității de producție a gospodăriilor țărănești mici și mijlocii, lupta pentru crearea condițiilor necesare transformării socialiste a agriculturii, toate acestea au dus și duc la *lichidarea treptată* a contradicției antagoniste seculare de interese dintre oraș și sat, spre deosebire de capitalism în care ea căpăta caracterul unei *opозиții* de neîmpăcat. Baza economică a acestei opoziții de interese este exploatarea satului de către orașul capitalist, exproprierea țărănimii și ruina majorității populației rurale prin întregul mers al dezvoltării industriei, comerțului, sistemului de credit în capitalism. În condițiile regimului democrat-popular, însă, în urma preluării puterii politice de către clasa muncitoare și a naționalizării principalelor mijloace de producție, între oraș, în care predomină sectorul socialist al economiei și sat, în care predomină mica producție de mărfuri, nu există și nu poate exista opoziție de interes, ea transformîndu-se într-o contradicție *neantagonistă*. Între oraș și sat, în țara noastră, s-au creat raporturi noi, bazate pe alianța trainică dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, sub conducerea clasei muncitoare, care se cimentează din ce în ce mai puternic în lupta pentru desființarea în întregime a claselor exploataatoare.

2. — Pe linia intereselor comune, de dezvoltare continuă a regimului democrat-popular din țara noastră, se întărește acea forță socială, care reprezintă majoritatea covârșitoare a societății și care sfarmă rezistența forțelor sociale pe cale de dispariție, ce se împotrivesc legilor economice obiective, ce-și croiesc drumul odată cu construirea socialismului în R.P.R. Pe calea lichidării exploataării și făuririi noii orinduirii, alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare, se manifestă ca o puternică forță *motrice* a dezvoltării țării noastre, realizînd consolidarea și lărgirea neîncetată a

noii baze și noii suprastructuri, în lupta cu ramășițele vechii baze și vechii suprastructuri, cu vechile clase, întărind în permanență dictatura proletariatului, poziția și puterea clasei muncitoare, în frunte cu Partidul Muncitoresc Român.

3. — Înaintarea noastră pe drumul construirii socialismului și ritmul ei depind de strângerea legăturii între partid și masele populare — făuri-toarele istoriei și, îndeosebi, de întărirea alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare. Clasa muncitoare, condusă de partid, poate să construiască socialismul numai *împreună* cu masele largi ale țărânimii muncitoare, numai dacă ea este *susținută* și *urmată* de masele muncitoare de la sate. Orice știrbire adusă acestei alianțe dăunează forței și vitalității regimului nostru de democrație populară. De aceea, în lupta pentru avântul agriculturii în țara noastră, în momentul de față prin ridicarea gospodăriilor țărănești individuale îndeosebi, precum și, totodată, prin atragerea acestora pe făgașul socialismului, este antimarxistă și profund dăunătoare tendința de a ignora acea teză a marxism-leninismului, care ne învață că nici o transformare economică, în cazul nostru colectivizarea agriculturii, nu poate fi înfăptuită pînă ce nu s-au copt pentru aceasta condițiile necesare. Chezășia succesului și pe frontul luptei de clasa este întărirea pozițiilor cucerite, prin urmare consolidarea economico-organizatorică a formelor socialiste de economie existente, și pastrarea unei legături strînse cu spatele frontului, adică cu milioanele de gospodării ale țărânimii muncitoare.

Caracterul invincibil al politicii partidului nostru și în problema țărăneasca — politică bazată pe cunoașterea legilor obiective, pe nevoile reale ale dezvoltării vieții materiale a societății — rezidă, pe de o parte, în rigurozitatea ei științifică, îndreptată împotriva oricăror aventuri, iar, pe de altă parte, în faptul că îmbinînd în mod just interesele individuale cu cele obștești, această politică reușește să-și asigure sprijinul maselor populare, *înlesnindu-le să înțeleagă justețea ei*. Luptînd neobosit pentru întărirea alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, sub conducerea clasei muncitoare, partidul nostru se călăuzește după indicația generală valabilă a lui V. I. Lenin: „Să ne aliem cu masa țărănească, cu țărănimea muncitoare și să începem să mergem înainte înflnit mai încet decît am visat, dar în schimb în așa fel ca să meargă într-adevar împreună cu noi toata masa. Și atunci și înaintarea va deveni la momentul potrivit atît de rapidă cum nici nu putem visa în momentul de față”¹.

¹ V. I. Lenin, Opere ale www.dacoromanica.ro, partea a doua, p. 584.

PROPUNERILE P.C.R. DIN ANUL 1947 ÎN VEDEREA ÎMBUNĂTĂȚIRII SITUAȚIEI ECONOMICE ȘI FINANCIARE A ȚĂRII

DE

N. FOTINO

Pentru analizarea „Propunerilor P.C.R. în vederea îmbunătățirii situației economice și financiare a țării” prezentate Consiliului de Miniștri la 14 iunie 1947, nu putem trece cu vederea împrejurările interne și externe din acel moment.

Pe plan internațional, în anul 1947, S.U.A. căutau să-și statornicească o situație de putere dominantă asupra lagărului capitalist și să ia asupra lor apararea lumii „libere” de „agresiunea comunistă”.

În acest scop se continua în mod febril cursa înarmărilor și se fac baze militare în jurul Uniunii Sovietice și a țărilor de democrație populară.

S.U.A. însă nu se mulțumesc cu poziția lor dominantă din lagarul capitalist, deoarece împărțirea lumii în două lagare a dus la destrămarea pieței unice și deci și la pierderea unor numeroase debușee pentru puterile capitaliste și în primul rând pentru S.U.A.

Rivnind la supremația mondială, S.U.A. pregătesc intens un război imperialist împotriva lagărului pacii și al socialismului.

În vederea realizării acestui scop principal, S.U.A. sînt gata să sprijine orice forță reacționară și antidemocratică, chiar și pe cele fasciste împotriva cărora dusesera războiul.

Acestei politici imperialiste i se opun forțele lagărului democratic avînd în fruntea sa U.R.S.S., care luptă pentru o pace democratică, pentru lichidarea fascismului și pentru respectarea suveranității naționale.

Imperialiștii americani sprijină fățiș elementele cele mai reacționare din țară, monarhia și partidele „istorice”, care pentru a putea duce lupta împotriva regimului democrat popular au recurs la elementele fasciste legionare.

Imperialiștii îndeamnă ca unii reprezentanți ai burgheziei să participe la guvern pentru a putea folosi pozițiile lor în sabotarea operei de democratizare a țării. Anglo-americanii încredințaseră palatului rolul de coordonator al întregii acțiuni împotriva regimului. Palatul era într-adevăr locul cel mai nimerit pentru întîlnirile secrete, pentru transmiterea ordinelor, pe care regele le primea de la misiunile diplomatice și le retrans-

mitea grupului tătărescan, partidelor „istorice” sau grupurilor capitaliste din țară. Regele constituie prin situația sa în stat un centru de raliere a tuturor dușmanilor regimului democrat. Atunci când regele aprobă sau nu o inițiativă, înseamnă de fapt că regele transmite răspunsul misiunilor anglo-americane la întrebările puse prin el.

Imperialiștii, conform doctrinei Truman, vor încerca să provoace în România ca și în celelalte țări de democrație populară, sabotaj economic cu ajutorul capitaliștilor din țara noastră.

Față de această politică a imperialiștilor anglo-americani, sprijinită la noi în țară de rege și de partidele burgheze, se impunea, pentru consolidarea cuceririlor democratice și pentru întărirea noului regim, trecerea cât mai urgentă la redresarea economică a țării.

La realizarea unor importante reforme economice s-a putut trece în urma alegerilor din noiembrie 1946, când Blocul Partidelor Democratice, în fruntea căruia se afla P.C.R., realizase o mare victorie care dovedea atașamentul maselor față de B.P.D.

Pentru realizarea programului de refacere și dezvoltare a economiei naționale, pentru întărirea monedei, însănătoșirea finanțelor publice și reglementarea creditului, s-a trecut la împlinirea unuia dintre punctele esențiale ale Platformei-program a Blocului Partidelor Democratice: etatizarea Băncii Naționale a României, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1947, căpătând astfel posibilitatea să ajute la opera de consolidare a țării. Etatizarea B.N.R. reprezintă o lovitură serioasă dată mării burghezii române, care pînă atunci avea cuvîntul hotărîtor în această instituție.

Tovarășul Gh. Apostol, în ședința Camerei din 14 decembrie 1946, arată că proiectul de etatizare a B.N.R. corespunde unei necesități vitale pentru redresarea economică a țării. Tovarășul Gh. Apostol arată situația deosebit de serioasă din industria grea, sector economic de bază pentru refacerea țării noastre. Astfel producția de fontă, care în 1939 a fost de 115.000 tone, în 1946 atinsese numai 61.419 tone (pe 11 luni). La oțel în 1939, producția fusese de 206.000 tone, iar în 1946 era de 146.277 tone, la laminate în 1939, 250.000 tone, în 1946 abia 116.450 tone, cărbuni 219.000 tone în 1939 și 129.817 tone în 1946¹.

Pentru remedierea acestei situații trebuiau acordate credite marii industriei, or această politică, singura care ar fi putut duce la o reală redresare economică a țării noastre, împingea sabotajul capitaliștilor din conducerea B.N.R. Această situație făcea necesară, pentru ridicarea procesului de producție, etatizarea Băncii Naționale, care va face din Institutul de emisiune un bun al poporului și astfel creditele vor fi îndreptate numai spre operațiuni productive, menite să ducă la întărirea monedei noastre naționale.

Această lege a fost primită cu satisfacție de toți oamenii muncii, care vedeau în realizarea acestui punct din Platforma-program chezașia ridicării producției printr-o justă orientare a creditelor.

La discutarea proiectului de lege în Cameră, reprezentanții partidelor democratice și în deosebi reprezentanții P.C.R. au arătat elementele ce caracterizaseră întreaga activitate a B.N.R., activitate determinată de grupul de bancheri liberali și de familia regală, care posedau majoritatea acțiu-

¹ « Scînteia », 15 decembrie 1946.

nilor. Astfel B.N.R. a ținut în loc dezvoltarea industrială a țării, prin politica de credite pe care a practicat-o, finanțând doar acele industrii în care regele sau grupul bancar și monopolist al partidului brătienist erau interesați. De asemenea a împiedicat dezvoltarea agriculturii în general și în special a micilor gospodării țărănești, pe care le-a lipsit de credit ieftin, forțându-i pe țărani să recurgă la cămătări. B.N.R. crease o serie de instituții care trebuiau în teorie să se ocupe cu creditele necesare agriculturii: Creditul național agricol, Creditul agricol ipotecar al României, o rețea întreagă de Bănci populare, precum și Casele țărănești de împrumut și economie. Dar realitatea a demonstrat că fondurile procurate agriculturii de toate aceste instituții, departe de a ajuta această ramură de producție, nu-i aduceau nici un sprijin real¹.

Intrarea în vigoare, la 1 ianuarie 1947, a legii de etatizare a B.N.R. constituie un act istoric de cea mai mare importanță. Băncile reprezintă focarele vieții economice moderne, principalele centre nervoase ale întregului sistem al economiei naționale. În consecință nu putea fi vorba de reglementarea vieții economice, fără a trece la aplicarea imediată a etatizării B.N.R.

Acest act a fost un fapt primordial fiindcă, așa cum a arătat Lenin, „controlarea și reglementarea aprovizionării cu grâne sau în general a producției și repartiției produselor fără controlarea și fără reglementarea operațiilor bancare este un non sens”². Numai așa — după cum subliniază Lenin — controlul exercitat asupra băncilor, asupra acestui pivot principal și mecanism esențial al circulației capitaliste, va permite organizarea efectivă și nu în vorbe, a unui control al întregii vieți economice.

Această acțiune de o mare importanță, ea fiind făcută în condițiunile existenței unui regim democrat popular, în interesul poporului, constituie un pas însemnat către socialism.

Etatizarea B.N.R. este urmată de alte legi economice care vor îngradi acțiunea de sabotaj atât a burgheziei, cât și a moșierimii și a reprezentanților lor din guvern sprijiniți de rege.

Dintre aceste legi face parte și legea de reorganizare a Ministerului Industriei și Comerțului.

Ministerul, așa cum era organizat la preluarea sa de către P.C.R., în decembrie 1946, era un minister conceput să corespundă orînduirii burgheze.

E lesne de înțeles că P.C.R. nu putea să accepte ca acest minister să continue să aibă acest rol. El trebuia să devină dintr-un paznic al intereselor marilor industriasi, un organ de îndrumare și control al statului, în interesul poporului. Pentru aceasta, ministerul se va ocupa îndeaproape cu repartizarea materiilor prime și a semifabricatelor, cu distribuirea produselor alimentare și industriale și va avea de asemenea un cuvînt hotărîtor în fixarea prețurilor.

Pentru a preveni sabotajul din industrie, decretul-lege prevedea că ministerul este competent în urmărirea felului cum se alcătuiesc planurile de producție și cum se realizează aceste planuri. Va urmări de asemenea dacă aceste planuri de producție sînt conforme cu necesitățile cele mai

¹ « Argus », 2 decembrie 1946.

² V. I. Lenin, Opere. Ed. pentru literatura politică, 1954, vol. 25, p. 323.

urgente ale economiei naționale, ministerul avînd latitudinea să schimbe aceste planuri dacă ele nu corespund interesului general. Ministerul are datoria să urmărească felul cum sînt folosite mijloacele de producție și să curme astfel sabotajul unor industriași, care lucrează numai cu o parte a mijloacelor lor de producție. Aceasta instituție devine competentă în controlarea chiar a procesului tehnic de fabricație și astfel poate să împiedice ca pe piața să apară mărfuri necorespunzătoare. Ministerul va fixa pe linga regimul prețurilor și salariilor din industrie, și beneficiile industriașilor, împiedicînd realizarea unor beneficii enorme în dauna calității produselor și în dauna salariaților. În ceea ce privește politica de credite, pentru a putea corespunde cît mai bine intereselor reale ale industriei, ea se va stabili pe baza unui acord între Ministerul de Finanțe și Ministerul Industriei și Comerțului.

Pentru a ajuta punerea în practică a măsurilor de mai sus, legea de reorganizare a Ministerului Industriei și Comerțului prevedea crearea unei direcții generale a controlului, care urma să se ocupe de repartizarea, distribuirea, circulația și consumul produselor, de regimul prețurilor și în deosebi de reprimarea speculei și a sabotajului.

Reorganizarea Ministerului Industriei și Comerțului trebuia să ducă, pe de o parte, la înlăturarea haosului economic, prin ridicarea rentabilității întreprinderilor și asigurarea circulației normale a mărfurilor. Pe de altă parte, aceste măsuri au avut ca scop limitarea posibilităților de sabotaj ale grupării liberale tătărăsciene, care profitînd de faptul că deținea funcții de răspundere în aparatul economic al statului (în deosebi în Ministerul de Finanțe), marea haosul economic și inflația, situație care aducea mari beneficii capitaliștilor și totodată îngreuna la maximum opera de refacere a țării și de consolidare a regimului democratic.

Această lege a stîrnit via opoziție a liberalilor tătărăscieni, care prin fostul ministru al Industriei și Comerțului, Bejan, a susținut că această lege propusă de P.C.R. nu va aduce nici un folos statului, fiindcă statul nu este „un bun gospodar.“ și deci producția trebuie lăsată în grija industriașilor, iar controlul statului nu este necesar, deoarece interesul capitaliștilor înșiși constituie motorul producției.

Această linie a fost sprijinită imediat de opoziția burgheză din afara Parlamentului. Astfel, „Liberalul“ combătea și el legea de reorganizare a Ministerului Industriei și Comerțului care ducea, după afirmația sa, la „zdrobirea individualității“ și la „prefacerea societății într-o masă amorfa“¹.

Parlamentul a respins „sugestiile“ reprezentanților burgheziei. Deputații partidelor democratice au demascat poziția partidelor burgheze, care sub lozinca înșelătoare a „libertații inițiativei private“ voiau să înlesnească marilor industriași sabotarea operei de reconstrucție a țării. Cu această ocazie s-a manifestat pentru prima oară în mod fațiș un front al reacțiunii, care cuprindea pe toți marii capitaliști de la noi din țară, de la reprezentanții burgheziei din opoziție — partidele istorice — la reprezentanții burgheziei din guvern — gruparea liberală Tatarescu — front care se bucura în mod firesc și de sprijinul celui mai mare industriaș din țară, regele.

¹ („Liberalul“, 9 aprilie 1947.

Marii industriași încercau prin toate mijloacele sa împiedice normalizarea producției prin încălcarea legilor economice: nu aprovizionau fabricile cu materiile prime necesare, combustibil, piese de schimb, făcând astfel sa se oprească producția. Muncitorilor nu le dadeau alimentele și îmbrăcămintea respectiva și contractele de muncă nu erau respectate. Marii capitaliști urmăreau ca prin aceste greutăți economice sa zădărnicească opera de redresare economică a țării întreprinsă de guvernul democrat și să ! silească să demisioneze.

Sînt cunoscute cazurile de la fabrica „Letea“, „Reșița“ și altele, unde muncitorii erau aceia care trebuiau să impună conducerii fabricii respectarea planului de producție și contractul colectiv. La uzinele „Reșița“, conducerea reacționara își luase obligația să producă în luna aprilie 1947 11.500 tone oțel lichid, ca apoi sa reducă planul de producție la 9.000 tone și ca pînă la urma, producția sa nu atingă nici 4.500 tone. Tot conducerea acestei uzine, provocînd în mod voit un haos în administrație, a înstrăinat cantități mari de materii prime neputînd justifica la un control peste 35 vagoane de fier. Față de această situație, înființarea oficiilor industriale, care trebuiau sa concretizeze îndrumarea și controlul statului asupra producției industriale, devenise o necesitate națională.

Această noua lege economică trebuia sa puna capat desmațului din sectorul industrial. Tocmai din acest motiv, frontul unic al reacțiunii căuta din rasputeri să împiedice votarea legii oficiilor industriale.

În primul rînd, industriași încercau sa arate ca s-a comis o mare nedreptate neacordîndu-li-se încrederea pe care ei ar fi meritat-o. Iar ziarul mării burghezii, „Liberalul“, vroia sa demonstreze ca prin „sacrificiile lor, prin munca lor, prin inteligența și chiar sănătatea lor, ei, industriași, au dus la dezvoltare întreprinderile din aceasta țară“¹. Iar prin reprezentanții lor din U.G.I.R., industriași au protestat împotriva proiectului de lege care prevedea înființarea oficiilor industriale, arătînd ca ei nu pot accepta ca operațiunile de cumpărare și vînzare să fie facute de catre oficiile industriale, fiindca după părerea lor acest atribut este exclusiv al industriașilor și ei nu pot renunța la el². Într-adevari industriașilor le venea greu să renunțe la acest „atribut“ și să nu facă cu produsele lor un imens trafic de bursa neagra, care le aducea beneficii enorme. Or, în realitate, conform legii oficiilor industriale, statul dădea cel mai larg sprijin pentru realizarea unei producții superioare fiindca aceste oficii puteau asigura colectarea materiilor prime, aprovizionarea cit mai completă și rațională cu combustibil, înzestrarea cu utilaj și echipament industrial și puteau ușura problema finanțării și valorificării produselor. De asemenea oficiile industriale puteau sa repartizeze imediat marfurile produse, obținîndu-se din partea statului întregul concurs în ceea ce privește asigurarea transportului. Dar fabricanții reacționari nu erau preocupați să realizeze un cîștig legal, ci urmăreau pe calea speculei cîștiguri ilicite, mărind totodată haosul economic, provocînd astfel greutați regimului democrat popular.

Partidele istorice căutau prin presa lor să stîrnească panica afirmînd ca prin legea oficiilor industriale s-a hotărît în fapt exproprierea indus-

¹ « Liberalul », 26 februarie 1947.

² « Argus », 22 ianuarie 1947.

triașilor, deoarece industriașul este oprit a-și realiza... beneficiul legal¹.

Dar minciunile și mistificările burgheziei nu se opresc aici. În vremea când se discuta legea oficiilor industriale s-a descoperit o imensă escrocherie în sectorul industriei pielăriei. În industria pielăriei domnea un cartel cunoscut sub numele O.R.A.P., creat sub regimul antonescian și care monopoliza întreaga industrie a pielăriei. În fruntea acestui cartel au fost puși de către regimul antonescian reprezentanți ai partidelor istorice ca : Eugen Hațieganu și Iosif Schmidt, ceea ce dovedește odată mai mult strinsa cîrdășie dintre reprezentanții partidelor istorice și regimul antonescian. Cercetările în afacerea O.R.A.P. au arătat că marii industriași în domeniul pielăriei ca Mociornița, Prodanov, Alexandrescu și alții se făcuseră vinovați de călcarea legilor economice, de sustragerea unor cantități imense de materii prime din producție și de scurgerea lor pe calea bursei negre.

Această nouă afacere dovedea încă odată necesitatea intervenției statului printr-un control foarte sever. Ziarele burgheze vrînd însă să provoace confuzii și nedumeriri s-au folosit de faptul că acest cartel se intitula „oficiu“ al industriei pielăriei, pentru a scrie articole mari cu titluri senzaționale ca : „Oficiile economice, izvor de abuzuri“².

În realitate însă descoperirea fraudelor de la O.R.A.P. era tocmai dovada cea mai concludentă că „nu se mai poate accepta ca organizarea și dirijarea produselor fabricate să fie lăsate pe seama cartelurilor și trusturilor spoliatoare, pe seama asociațiilor industriale în care conducerea și cuvîntul hotărîtor nu-l are statul democrat ci speculanții, sabotorii și afaceriștii instalați pe vremea trecutelor regimuri“³.

Această situație din domeniul industriei pielăriei o regăsim și în alte sectoare, ca de pildă, în sectorul metalurgic. În acest sector există de multă vreme un cartel condus de un grup restrîns de mari industriași. Acest cartel era cunoscut sub numele de Socomet. În 1940, printr-un decret lege, regimul fascist al lui Antonescu a creat oficiul fierului O.D.E.S.F.E.R., care dădea puteri și mai mari cartelului existent, ceea ce însemna în practică, că un grup restrîns de mari industriași dirija întreaga producție, controla desfacerea produselor și dicta prețurile pe piață. Consiliul O.D.E.S.F.E.R.-ului oglindea foarte bine acest lucru : el era alcătuit dintr-un consiliu de șase reprezentanți ai fabricilor și un singur reprezentant al statului, a cărui prezență era pur formală.

Se poate vedea din exemplele citate că legiuirile fasciste, după cum era și firesc, au dus la o întărire a vechilor carteluri, care au căpătat puteri mari cu caracter monopolist în favoarea cîtorva mari industriași și în defavoarea oamenilor muncii. Aceste legiuiri fasciste ale lui Antonescu n-au supărat pe marii industriași din țara noastră ; dimpotrivă ei au sprijinit politica criminală și antipopulară a lui Antonescu, mărind la maximum producția fabricilor respective, iar partidele istorice, ca reprezentante ale marelui capital, nu numai că n-au protestat, dar au oferit „cadre de specialiști“ pentru a pune în practică aceste legi.

¹ « Liberalul », 28 martie 1947.

² Ibidem.

³ « Scinteia », 16 martie 1947.

Atacurile reacțiunii împotriva legii oficiilor industriale erau datorite tocmai faptului că această lege urmărea desființarea cartelurilor industriale, care erau un izvor de mari beneficii pentru industriași și înlocuirea lor cu oficiile industriale, care trebuiau să îndrume și să organizeze producția în favoarea oamenilor muncii.

Un ultim argument, folosit mai ales de deputații liberali tătărăscieni, era că această lege încălca prevederile... Platformei-program deoarece nu s-ar respecta punctul în care se vorbește de dezvoltarea inițiativei particulare.

„Libertatea inițiativei particulare“ era lozincă frontului unic al reacțiunii. Dar ce făcuse până în acest moment inițiativa particulară, cum contribuise ea la redresarea economică a țării ?

Iată încă unele exemple : o mare întreprindere textilă și-a încheiat bilanțul cu o pagubă de 10 miliarde lei. La o analiză mai amănunțită a cifrelor s-a constatat însă că pentru a putea ajunge la acest rezultat, fabrica în chestiune a facturat sute de mii de metri de pînză la prețuri cu mult inferioare celor oficiale, pe cînd în realitate ea le vindea la un preț cu cel puțin 200% mai mare decît prețurile aprobate de Minister. Calculîndu-se încasările ei pe bază de realitate și nu pe ficțiuni din registru, s-a dovedit că departe de a avea o pierdere, întreprinderea în cauză a avut un beneficiu de 800 miliarde lei¹, și acest beneficiu nu a luat în niciun caz drumul investițiilor pentru mărirea producției ci a fost însușit de patron.

În industria auriferă, din lipsa de grijă a patronilor, producția a scăzut de la 200 kg pe zi la 18 kg zilnic, provocînd o completă dezorganizare a acestui important sector al vieții economice.

Pentru sprijinirea inițiativei private B.N.R. a acordat credite dar acestea au fost folosite numai în parte pentru producție, fiindcă cea mai mare parte au folosit la finanțarea unor operațiuni cu caracter speculativ ; s-au cumpărat adeseori stocuri de produse pentru a fi revindute la prețuri mărite. Cu alte cuvinte, creditele acordate de stat erau folosite la subminarea vieții economice și nicidecum la normalizarea ei.

Dar cu toată această rea credință de care dădea dovadă majoritatea industriașilor din țara noastră, legea oficiilor industriale acorda un deosebit interes stimulării inițiativei particulare, atunci cînd această inițiativă era folosită în interesul producției și al normalizării pieței.

Legea oficiilor industriale puneă la îndemîna noului Minister al Industriei și Comerțului un instrument capabil să combată în mod organizat sabotajul marilor capitaliști din țara noastră.

La 24 mai 1947, Parlamentul a votat cu 218 voturi pentru și 6 contra, legea oficiilor industriale. Astfel, toate partidele din Cameră, cu excepția liberalilor, și-au dat adeziunea la această lege.

În lupta grea, care se dădea între elementele exploatoare și forțele populare, aceste două legi — legea de reorganizare a Ministerului Industriei și Comerțului și legea oficiilor industriale — au avut o deosebită importanță, deoarece, datorită lor, burghezia și monarhia pierdeau controlul absolut pe care-l avuseseră pînă atunci asupra producției industriale. Înființîndu-se controlul de stat, reacțiunea nu mai putea organiza

¹ ♦ Scînteia », 25 mai 1947.

un sabotaj sistematic al redresării economice a țării. Prin reorganizarea industriei și mărirea producției, reacțiunea nu mai putea să arunce vina haosului economic pe spinarea guvernului democratic, ci, dimpotrivă, ieșea la iveală că situația grea economică din țară era în mare măsură provocată de sabotajul și specula marilor capitaliști. Datorită vigilenței organelor de control, care în acțiunea lor au fost larg sprijinite de muncitorii din comitetele de fabrică, s-a putut dovedi, ca și în afacerea O.R.A.P., că marii industriași erau aceia care prin acțiunile lor criminale dezorganizau economia națională.

Nu erau rare cazurile când cei descoperiți ca sabotori erau partizanii lui Tatarescu.

Astfel, un exemplu sugestiv în această direcție este următorul caz: minerii nu mai aveau fitiluri pentru a-și aprinde cartușele explozibile: din 10 cartușe dacă explodau 3-4, la celelalte trebuiau schimbate fitilurile și asta cu riscul vieții muncitorului respectiv. Lipsa fitilului se datora unui industriaș, care nefiind mulțumit cu prețul de pe piață aștepta „un preț mai real” care să-l satisfacă. Acest sabotor era un deputat tatărăscian, Răzescu-Braniște, care fusese unul din principalii oponenți în Cameră a legii oficiilor industriale¹.

Acest exemplu, pe lângă multe altele, dovedea că partizanii lui Tătărescu erau potrivnici operei de redresare economică a țării și că profitau de posturile lor de răspundere ca să saboteze. Ceea ce caracterizează noile legi economice este faptul ca ele duc la o centralizare a economiei naționale, forma care permite organelor de stat să controleze și să dirijeze producția. Pentru control, așa cum am mai arătat, guvernul democrat popular mobilizează masele largi ale oamenilor muncii. Comitetele de fabrică din întreprinderi controlează îndeaproape felul cum direcția îndeplinește planul de producție, iar comitetele sindicale din ministere luptă pentru demascarea elementelor dușmanoase, sabotoare. Ca exemplu poate fi dat sindicatul Ministerului de Finanțe care a demascat în repetate rânduri încercările unor virfuri administrative de a sabota hotărârile guvernului.

Aceste legi grăbeau procesul de desăvârșire a revoluției burghezo-democratice și pregăteau trecerea la revoluția socialistă. Aceasta formă de centralizare, de monopolizare, reprezintă — după cum arată Lenin — cea mai deplină pregătire materială a socialismului, fiindcă între această treaptă și treapta numită socialism nu mai există nici o treaptă intermediară².

Trebuie subliniat ca în această perioadă lupta de clasă era extrem de acută la țara.

În urma secetei catastrofale din anii 1945-1946, chiaburii au reușit, speculând situația creată de foamete, să cumpere pământurile țăranilor saraci pe cîte un sac de făina sau chiar mai puțin. În urma acestei acțiuni criminale a chiaburilor, succesul reformei agrare din 23 martie 1945 era amenințat să fie compromis. Marii proprietari expropriați căutau să provoace la rîndul lor neliniște și nesiguranță prin chemarea în fața judecătii

¹ „Scinteia”, 2 iunie 1947.

² V. I. Lenin, Opere. Ed. pentru literatura politică, 1954, vol. 25, p. 353

a sute de țărani și chiar a unor sate întregi, pentru motive fanteziste. Scopul lor era de a purta pe țărani pe drumuri, de a împiedica muncile agricole, precum și de a insinua în mintea țăranilor că reforma făcută prin lupta lor, unită cu a muncitorilor de la oraș, nu este definitivă, nu este legală și că ar exista eventual posibilitatea ca să nu li se recunoască dreptul lor. Astfel, în iunie 1947 erau în toată țara în curs de judecată peste 2 000 de procese.

Această situație grea era speculată de partidele istorice, care în mod ipocrit deplîngeau soarta țăranilor și arătau că ea se datorește reformei agrare din 1945, care ar fi „dus la o situație de sărăcie a țăranilor” și care deci „nu pot decît regreta vremurile trecute”¹.

Reacțiunea urmărea la țară același scop ca și în industrie: dezorganizarea producției, crearea unei situații economice dificile care să provoace nemulțumirea maselor largi din țara noastră și să ducă astfel la compromiterea operei de redresare economică a guvernului.

Burghezia și moșierimea au primit și cu această ocazie din partea lui Tătărescu un sprijin serios în acțiunea de sabotare a guvernului. Astfel, gruparea Tătărescu din Ministerul de Finanțe a recurs la o serie de excese fiscale tocmai în satele pustiite de secetă. Atitudinea neomenoasă a perceptorilor urmărea să creeze o stare de spirit potrivnică guvernului și regimului democratic. Și nu întîmplător în această acțiune, Ministerul de Finanțe a recurs la elementele fasciste din aparatul fiscal care, în loc să fie epurate, au fost avansate în posturi de răspundere².

Partidul Comunist Român a dus o luptă susținută atît în Parlament cît și în presă, arătînd ce vor moșierii și chiaburii, demascînd acțiunile lor cîminale și lămurind pe țăranii muncitori cine le sînt dușmanii care vor să compromită reforma agrară. De asemenea, partidul a demascat acțiunile dușmănoase ale Ministerului de Finanțe și a obligat acest Minister să revină asupra acelor dispozițiuni care erau contrarii intereselor oamenilor muncii.

În această grea perioadă, chiaburimea, care s-a demascat ca dușmană de moarte a țăranimii muncitoare, a fost larg sprijinită de presa reacționară. Cele două oficioase ale partidelor istorice se întreceau în a aduce laude chiaburimii, „elementele de frunte ale clasei țăărănești, care după cum e și firesc, trebuie să se întărească și să prospere”³, după cum arăta „Dreptatea” și oare se arată de altfel foarte înțelegătoare în ceea ce privește felul cum chiaburii realizează această „prosperitate” a lor. „Liberalul” se străduiește să arate că chiaburii, acești jecmănitari ai satelor, ar fi „țăranii cei mai destoinici care alcătuiesc nucleul cel mai sănătos al satelor noastre”⁴. În situația grea economică în care s-a gasit România în primăvara anului 1947, de un imens ajutor au fost livrările repetate pe care țara noastră le-a primit în primul rînd din partea Uniunii Sovietice și din țările prietene.

Astfel, guvernul sovietic, în perioada cea mai grea, ne-a trimis 6.000 de vagoane grîu și 2.000 vagoane orz. Tovarășul A. I. Mikoian subliniaza

¹ « Liberalul », 29 aprilie 1947.

² « Știința », 2 martie 1947.

³ « Dreptatea », 12 iunie 1947.

⁴ « Liberalul », 27 mai 1947.

ca guvernul sovietic nu privește această convenție ca o tranzacție comercială, ci ca un act de ajutorare a României.

De asemenea, Republica Cehoslovacă ne-a acordat credite și ne-a trimis vagoane de cartofi și cereale, Republica Populară Polonă îndeosebi zahăr și unelte agricole, iar Republica Populară Bulgaria alimente.

Acest ajutor frățesc avea loc în timp ce în S.U.A., guvernul american arunca în mare un milion tone de cartofi pentru ca nu cumva prețul cartofilor pe piața mondială să scadă.

Aceasta atitudine criminală a oamenilor de afaceri americani, care a umplut de revoltă pe oamenii cinștiți din țara noastră, și-a găsit totuși apărători în coloanele ziarului burghez „Dreptatea”. Acest ziar afirma, în timp ce țaranii din Moldova mureau de foame, că „nu avem dreptul să ironizăm și mai ales să condamnăm a priori măsura guvernului de peste Ocean”¹. În primavara anului 1947, guvernul nostru a încheiat un acord comercial cu S.U.A. pentru obținerea urgentă de cereale. Dar capitaliștii americani, speculând situația grea în care se găsea țara noastră, au cerut prețuri mari și platibile numai în devize sau aur; trimiterea cerealelor s-a făcut cu multă întârziere, iar o parte din porumbul trimis era alterat.

Acestea erau făcute în scopul de a provoca greutăți guvernului democrat popular.

Este de remarcat că în acele vremuri grele, țărănimea muncitoare în majoritatea cazurilor a răspuns la apelul Partidului Comunist Român de a însămînța întinderi de pământ cât mai mari, oricât de grele ar fi condițiile în care ar trebui făcute aceste însămînțări.

Și astfel citim în „Scînteia” că, de exemplu în județele Ialomița și Fălciu, țaranii lihniți de foame și-au făcut totuși datoria și au însămînțat. Țaranii au răbdat de foame dar nu s-au atins de griul de sămînță dat de Camerele agricole². Țaranii muncitori au dat dovadă cu această ocazie de un mare patriotism și de încredere în P.C.R., sub îndrumarea căruia ei realizasera eliberarea de sub jugul exploatării moșicrești.

Partidul Comunist Român a știut să răspundă acestei încrederi și la 7 iunie 1947, lucrările pentru înfăptuirea reformei agrare săvîrșite de organele prevazute prin legea nr. 887 din 23 martie 1945, regulamentul ei și deciziunile completatoare ale Ministerului Agriculturii și Domeniilor, au fost declarate de Parlament ca acte de guvernămînt care nu pot fi atacate nicî în justiție și nici pe o altă cale. Cu alte cuvinte, aceasta însemna că reforma agrară a creat situații definitive, care nu mai pot fi puse în discuție pe nici o cale și deci nici pe calea justiției. Această importantă hotărîre a guvernului a pus capăt oricărei discuții în jurul reformei agrare.

Prin acest act, reforma agrară care a început prin luptele revoluționare împotriva guvernelor cu majoritate reacționară ale lui Sănătescu și Rădescu, și care a fost legiferată în favoarea țărănimii muncitoare la 23 martie 1945, a fost desăvîrșită la 7 iunie 1947 prin declararea acestei legi ca act de guvernămînt.

Dar țaranii muncitori, scăpați de asuprirea boierilor, trebuiau apărați de jafurile chiaburilor, care așteptau să ia locul boierilor. În acest scop, din inițiativa P.C.R., Parlamentul a votat legea de circulație a bunurilor

¹ « Dreptatea », 12 februarie 1947.

² « Scînteia », 4 ianuarie 1947.

agricole. Această lege prevede, pentru împiedicarea formării din nou a marii proprietăți funciare, interzicerea de cumpărare și deținere a unor suprafețe cultivabile mai mari de 25.ha de familie (înțelegându-se prin familie, soț, soție și copii minori). Pentru că țaranii cu pământ puțin sa nu fie din nou exploatați de chiaburi prin ipotecări spoliatoare, legea prevedea că ipotecarea proprietății agricole nu se va putea face decât numai la instituțiile financiare autorizate în acest scop.

Controlul circulației imobilelor agricole se exercită de către stat prin dreptul de preemțiune, adică dreptul statului de a fi primul cumpărător și prin faptul că pentru orice cumpărare trebuie obținută în prealabil autorizația statului, altfel contractul de vânzare-cumpărare este nul.

De o deosebită importanță este faptul că legea circulației bunurilor agricole anula vânzările de terenuri făcute sub imperiul foămeteii, făcând astfel un mare act de dreptate. Legea prevedea textual că „vânzările terenurilor agricole sub 5 ha din regiunile sanatoase, făcute după 1 august 1946, sînt presupuse că au fost făcute sub imperiul constringerii și ca atare sînt declarate nule“.

Această lege nu a putut să treacă în Parlament fără să nu provoace protestele cele mai violente ale reacțiunii, care își justifica opoziția pe baza faptului că această lege, care ar lovi în dreptul „sînt“ al proprietății este neconstituțională și, în consecință, este de neconceput ca ea să rămîna în vigoare.

Prin declararea reformei agrare act de guvernămint și prin legea de circulație a bunurilor agricole se desăvîrșește reforma agrară și astfel se poate vorbi de dispariția definitivă a moșierimii și imposibilitatea pentru ea de a se reface.

Frămîntările și schimbările din viața satelor noastre, ascuțirea luptei de clasă, demascarea poziției de clasă reacționară a chiaburimii, a determinat Frontul Plugarilor să-și revizuiască cadrele și politica sa în general. În consecință, la 26 aprilie 1947, Comitetul executiv al Frontului Plugarilor face cunoscut că a hotărît să treacă la :

1. revizuirea și regruparea cadrelor sale, astfel încît în toate posturile de conducere ale organizațiilor, de jos și pînă sus, să precumpănească elementele nevoiașe, cinstite și devotate cauzei țărănimii muncitoare ;

2. revizuirea statutelor sale ;

3. intensificarea acțiunii de organizare în cadrul Frontului Plugarilor, a țărănimii muncitoare care formează marea majoritate a țărănimii noastre ;

4. mobilizarea țărănimii muncitoare pentru îmbunătățirea stării sale materiale și culturale ¹.

♦ Ca urmare a acestei reorganizări, Frontul Plugarilor își propune ca principale sarcini :

a) lupta împotriva reacțiunii de la sate și orașe.

b) întărirea colaborării cu clasa muncitoare pentru apărarea bazelor democratice ale statului.

Aceste hotărîri ale Comitetului executiv fac ca Frontul Plugarilor să se așeze pe o linie justă a luptei de clasă, să excludă din rîndurile sale

¹ « Frontul Plugarilor », 25 aprilie 1947.

elementele chiaburești, care se strecuraseră în posturi de conducere și care prin prezența și activitatea lor denaturau politica sa.

De o importanță deosebită este faptul că, cu această ocazie, Frontul Plugarilor se reafirmă ca organizație de luptă și de apărare a țărănimii muncitoare, a țăranilor fără pământ sau cu pământ puțin și a celor ce-și muncesc singuri pământul fără a exploata munca altora.

Frontul Plugarilor își afirmă dorința fermă de întărire a alianței dintre țărănimea muncitoare și clasa muncitoare, sub conducerea clasei muncitoare, pentru dezvoltarea democrației și pentru propășirea țării.

Aceste hotărâri ale Comitetului executiv al Frontului Plugarilor au avut o însemnătate deosebită în lupta care se dădea în acest moment împotriva reacțiunii din țara noastră, consolidând alianța dintre țărănimea muncitoare și clasa muncitoare.

În lupta pentru realizarea Propunerilor P.C.R., un rol important l-au avut și sindicatele. De aceea, alegerile sindicale care au avut loc în plină luptă a clasei muncitoare pentru aplicarea Propunerilor P.C.R., au căpătat o deosebită importanță. Se cerea ca în fruntea sindicatelor să fie aleși oamenii cei mai potriviți, cu autoritate în întreaga masă a salariaților, oameni capabili de a conduce sindicatele în așa fel, încât ele să-și îndeplinească marile sarcini care le stau în față. Trebuiau ca alături de comuniști să fie aleși în conducerea sindicală cât mai mulți socialiști cinstiți, partizani ai F.U.M.-ului și ai unității sindicale, cât mai multe elemente muncitorești cinstite fără de partid.

Rezultatul alegerilor sindicale a arătat că clasa muncitoare a apreciat în mod just importanța acestor alegeri, alegând în organele de conducere elementele cinstite, elementele capabile. Social-democrații de dreapta și alte elemente provocatoare, unelte ale patronilor, au fost înlăturate. Felul cum s-au desfășurat alegerile și rezultatul lor au dovedit maturitatea clasei muncitoare, iar prin eliminarea elementelor sabotoare și scizioniste s-a contribuit la întărirea sindicatelor în lupta pentru mobilizarea întregii clase muncitoare în mărirea producției.

În bătălia care s-a dat pentru redresarea economică a țării și în care forțele populare conduse de P.C.R. au reușit să dejoace uneltirile burghezo-mosierești, un rol deosebit de important l-a avut acordul economic cu Uniunea Sovietică.

Uniunea Sovietică ne livra prin acest acord cocs, cărbuni, fontă, bumbac, diferite piese de schimb, haveuze, lămpi pentru mine, șine de cale ferată îngustă, tractoare, semănătoare și multe alte fabricate și materii prime.

România livra în schimb produse petrolifere, material lemnos, ciment, sticla de geam și altele.

Marea importanță a acestui acord constă în faptul că, prin produsele pe care le primea din Uniunea Sovietică, industria noastră grea metalurgică putea să intre într-un plan de activitate normal. Or, așa cum arătașe tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej, încă de la Conferința națională a P.C.R., din octombrie 1945, „dezvoltând industria grea metalurgică, se deschid posibilitățile cele mai largi pentru utilizarea întregii forțe de muncă a

poporului nostru și pentru crearea acelor bogății care sînt necesare reafacerii țării, ridicării ei și a condițiilor ei de viață la orașe și la sate”¹.

Această linie de dezvoltare a țării noastre a fost combătută de reprezentanții burgheziei, care mergînd pe linia cunoscută a „Romîniei, țară eminamente agricolă”, cereau să se dezvolte exclusiv o „industrie agricolă”², fiindcă după cum explica „Dreptatea”, industria grea este ceva „cu desăvîrșire opus structurii romînești social-economice”³, iar „Liberalul” arăta că niciodată produsele industriei noastre grele nu vor putea găsi debușee pe piața internațională, pe cînd materia noastră primă va putea fi totdeauna vîndută⁴. Această atitudine trădătoare a burgheziei romîne, care voia să mențină industria noastră la un nivel înapoiat, convenea de minune puterilor imperialiste în dorința lor de a-și păstra în țara noastră o sursă ieftină de materii prime și un debușeu larg pentru produsele lor industriale.

Această atitudine trădătoare a burgheziei romîne s-a vădit și cu ocazia tratatului de pace de la Paris din 1946, cînd atît maniștii cît și brătieništii, ca niște adevărați avocați ai trusturilor și cartelurilor internaționale, au susținut pe imperialiștii apuseni, care voiau să ne impună pe calea tratatului de pace, acordarea cunoscutei ciuze a națiunii celei mai favorizate tuturor națiunilor unite. Este lesne de înțeles că acceptarea acestei clauze ar fi deschis larg marilor state industriale expansioniste porțile țării noastre, fapt ce ar fi însemnat totodată lichidarea independenței noastre economice și politice.

În acest timp, în țară, guvernul democrat, nelăsîndu-se înșelat de obiecțiile teoreticienilor burghezi și înlăturînd piedicile puse de reacțiune, trece la industrializarea reală a țării, conform hotărîrii luate de către P.C.R. în Conferința din octombrie 1945. Astfel, la uzinele I.A.R. prin efortul inginerilor și muncitorilor se pregătea fabricarea în serie a primului tractor romînesc „I.A.R. 22”. Presa burgheză s-a uniț pentru a împoșca cu calomnii eforturile muncitorilor și tehnicienilor de la I.A.R. Atît „Dreptatea” cît și „Liberalul” căutau să demonstreze că niciodată nu vom putea fabrica tractoare în serie care să corespundă necesităților. Cel mai bun răspuns la aceste calomnii l-au dat chiar muncitorii de la I.A.R., care au fabricat serii întregi de tractoare, justificînd încrederea pe care le-a acordat-o Partidul Comunist Român.

Ziarele burgheze, făcînd reclama concernelor americane, încercau să ridiculizeze realizările muncitorilor și tehnicienilor romîni, și pentru a descuraja eforturile de industrializare a țării prezentau ca foarte avantajoase propunerile capitaliștilor apuseni. Astfel, ziarul burghez „Argus” face reclamă unui concerr american, care voia să acapareze industria pielăriei din țara noastră, arătînd, chipurile, că numai în cîteva luni România ar putea să realizeze beneficii în valoare de mai multe milioane de dolari⁵.

Sub masca ajutorului american (acțiune cunoscută sub numele de planul Marshall), imperialiștii din Statele Unite au încercat să realizeze

¹ Gh. Gheorghiu-Dej, Articole și Cuvîntări. Ed. pentru literatura politică, 1952 ed. a III a, p. 63.

² « Dreptatea », 8 mai 1947.

³ « Dreptatea », 18 aprilie 1947.

⁴ « Liberalul », 21 martie 1947.

⁵ « Argus », 23 ianuarie 1947.

punctul 3 din doctrina Truman, adică răsturnarea guvernelor democrat populare. Această acțiune este susținută cu mult zel de partidele burgheze de la noi din țară, care, intervenind pe lângă guvern în numele „întregului popor“, cer ca reprezentanții României să participe la conferința de la Paris a planului Marshall, unde imperialiștii americani urmau să dicteze condițiile lor țărilor europene.

Reprezentanții partidelor istorice și în deosebi reprezentanții partidului liberal declarau în mod demagogic că, deși au fost partizanii politiciii „prin noi înșine“, omițând să arate că această politică a făcut din țara noastră o semicolonie a imperialiștilor apuseni, cer ca România să accepte cât mai curând „colaborarea țărilor străine“ și cer ca acest „concurs“ să fie cât mai „masiv“¹.

Burghezia spera că țara noastră va redeveni astfel o colonie în care toate cuceririle clasei muncitoare să fie anulate, iar ea să poată fi din nou reprezentanta capitalului strain.

Guvernul român, la propunerea P.C.R. și cu toată opoziția inversunată a reprezentanților lui Tătărescu, respinge invitația guvernului englez și francez de a participa la conferința planului Marshall de la Paris, declarând că „un program de ajutor reciproc întocmit pe baza disponibilităților europene actuale și tinzând la crearea de curente de schimburi artificiale sau silite, care fatal nu vor ține seama de necesitățile și de realitățile existente, precum și de orientarea economică a fiecărei țări suverane — nu ar putea contribui eficace nici la redresarea economică a României“². Guvernul român arată în această notă care este adevăratul scop al acestei conferințe.

„Guvernul român considera apoi că organizarea propusă de guvernul britanic și francez va duce fatal la rezultate care vor însemna, pe de o parte o știrbire a independenței pe care țările europene vor și trebuie să o păstreze cu privire la politica lor economică, iar pe de altă parte o imixțiune în afacerile interne ale acestor țări“³.

Totodată guvernul român atrăgea atenția că nu poate fi vorba de o reală și sinceră politică de ajutorare a Europei dacă ea nu se întemeiază pe colaborarea tuturor țărilor de pe continent, în primul rând pe colaborarea cu U.R.S.S.

Iată de ce, în încheiere, guvernul român declară că nu poate să colaboreze la o acțiune pe care o consideră insuficientă pe plan economic și primejdioasă pe plan politic⁴.

Aceasta era situația, când la 14 iunie 1947, P.C.R. a făcut cunoscute propunerile sale pentru redresarea economică a țării⁵. Reforma agrară fusese desăvârșită. Clasa moșierilor dispăruse din viața politică și economică a țării, iar prin legea de reorganizare a Ministerului Industriei și Comerțului și mai târziu prin legea oficiilor industriale s-a îngăduit puterea economică a marilor industriași.

Aceste legi economice puteau fi socotite ca o bază reală pentru un plan vast de reorganizare a vieții economice, acțiune capabilă să reziste

¹ « Dreptatea », 16 iunie 1947.

² « Scînteia », 19 iulie 1947.

³ « Scînteia », 19 iunie 1947.

⁴ Ibidem.

⁵ « Scînteia », 16 iulie 1947.

tocmai datorită acestor transformări, sabotajului reprezentanților burgheziei din opoziție și din guvern. Din punct de vedere politic, în această perioadă s-a întărit alianța de luptă dintre țărănimea muncitoare și clasa muncitoare. Exemplele de eroism în muncă, depuse atât de muncitorii de la orașe cât și de cei de la sate, dovedeau atașamentul lor față de guvernul democrat și în primul rînd față de P.C.R.

Reformele din primele 7 luni ale anului 1947 au o importanță istorică deosebită, fiindcă realizarea lor a făcut posibil ca P.C.R. să prezinte planul său de redresare economică a țării.

Dacă la sfîrșitul anului 1946, burghezia era încă stăpîna pe întreaga economie, etatizarea B.N.R., reorganizarea Ministerului Industriei și Comerțului, legea oficiilor industriale, au îngredit mult puterea industriașilor și au permis statului să controleze îndeaproape activitatea patronilor. În această acțiune, clasa muncitoare a dat un real sprijin guvernului, comitetele de fabrică au demascat încercările capitaliștilor de a sabota producția.

Pe de altă parte, la țară, prin declararea reformei agrare ca act de guvernămînt și prin legea de circulație a bunurilor agricole este desăvîrșită reforma agrară, iar puterea chiaburimii, care se demascase ca dușmană a țărănimii muncitoare, a început să fie îngredită.

Aceste transformări au creat partidului și guvernului condițiile favorabile pentru o dezvoltare economică, politica și culturală a țării. Dar — după cum a arătat tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej în expunerea sa în fața Consiliului de miniștri din 14 iunie 1947 — lipsa de economie în folosirea rezervelor materiale și financiare ale țării, sărăcite în urma războiului și a doi ani de secetă, și inflația, amenințau redresarea economică a țării. Inflația, cauzată îndeosebi de sabotajul marilor industriași și care luase mari proporții, a devenit una din piedicile principale în calea refacerii economice a țării.

Lichidarea acestei stări devenise sarcina principală a partidului în această perioadă și constituia punctul central al propunerilor Partidului Comunist Român.

Propunerile P.C.R. prevedeau în mod concret care sînt căile în vederea îmbunătățirii situației economice și financiare a țării, cum se poate realiza o ridicare serioasă a producției, o îmbunătățire substanțială în domeniul nevoilor de materii prime, în domeniul ridicării nivelului de trai al maselor muncitoare, în domeniul exportului.

Pentru a putea îndeplini cu succes aceste sarcini și ținînd seama de interesele clasei muncitoare, Partidul Comunist Român propunea să se realizeze în cel mai scurt timp următoarele măsuri :

- a) raționala repartizare a brațelor de muncă în întreprinderile industriale și de transport ;
- b) o cît mai largă extindere a sistemului muncii în acord ;
- c) stabilirea ordinii necesare în producție prin întărirea disciplinei în muncă.

Aceste măsuri trebuiau să ducă la o sporire a nivelului productivității muncii pînă la 60—70% față de nivelul dinainte de război. Astfel se realiza o importantă scădere a costului producției, ceea ce permitea să se micșoreze prețul mărfurilor.

În domeniul agriculturii, Propunerile P.C.R. prevedeau măsuri urgente pentru ridicarea generală a producției agricole care scăzuse în 1946 la 38—40% din valoarea producției din 1938. Pentru aceasta se prevedea înzestrarea țăranilor împroprietăriți cu unelte agricole, acordând o atenție deosebită folosirii și înmulțirii mijloacelor mecanice existente, prin sporirea numărului de stațiuni de închiriat mașini agricole, puse în special la îndemâna micilor agricultori lipsiți de vite de muncă și de unelte.

Pentru asigurarea stabilității economice, statul urma să creeze stocuri de produse alimentare necesare populației muncitoare. De aceea, din recolta anului 1947 era necesar să se fixeze o cotă de predare obligatorie. După predare, agricultorii puteau să dispună liber de restul produselor lor agricole.

Pentru îndeplinirea acestei prevederi, trebuia stabilit de îndată un control sever asupra operațiunilor de colectare a produselor agricole, precum și asupra întregului proces de producție de mărfuri industriale, asupra circulației și consumului cit și asupra fixării și respectării prețurilor și salariilor. În acest scop se prevedea votarea cit mai urgentă a legii prin care se înființa controlul economic. De asemenea, Propunerile Partidului Comunist Român prevedeau o mai bună reglementare a consumului principalelor materii prime, mărfuri industriale, a combustibilului și a produselor alimentare. Propunerile partidului cereau ca măsurile de evidență și de distribuire a mărfurilor să fie urgent îmbunătățite și se prevedeau măsuri aspre mergînd pînă la detențiuni pe termen lung și confiscarea averilor persoanelor care calcă cu rea credință aceste dispoziții. Pentru îmbunătățirea substanțială a aprovizionării muncitorilor, statul creează și întreține rezervele necesare de mărfuri și alimente.

În domeniul transporturilor și îndeosebi al căilor ferate, Propunerile P.C.R. prevedeau să se atingă, pînă la sfîrșitul anului, nivelul dinainte de război.

În domeniul finanțelor, Propunerile partidului prevedeau măsuri pentru echilibrarea în maximum două luni a veniturilor și cheltuielilor bugetare prin :

a) economia cea mai strictă în cheltuirea mijloacelor materiale ale statului ;

b) reducerea funcționarilor bugetari, care în comparație cu 1938 erau de 140%, în timp ce producția era de 48% față de același an ;

c) crearea unei Comisii guvernamentale pentru elaborarea și prezentarea către Consiliul de miniștri pînă la 1 august 1947 a propunerilor pentru simplificarea și scăderea cheltuielilor întreținerii aparatului de stat și lichidarea instituțiilor de stat care nu sînt strict necesare.

De asemenea Consiliul de miniștri și Comisia de finanțe și buget a Parlamentului trebuiau să cerceteze la începutul fiecărei luni cu cea mai mare atenție rapoartele Ministerului de Finanțe asupra realizării bugetului pentru luna încheiată. Ministerului de Finanțe îi revenea sarcina să formuleze propuneri concrete în vederea realizării întocmai a politicii bugetare. Această propunere a P.C.R. urmărea îndeosebi să îngreădească posibilitatea grupării lui Tătărescu de a sabota echilibrul bugetului.

În ceea ce privește politica de credite, Propunerile Partidului Comunist Român accentuează politica de credite productive, controlate de B.N.R. care urma să joace un rol important în opera de însănătoșire financiară și economică a țării.

În încheiere, Partidul Comunist Român declara că este decis să acționeze cu energie pentru traducerea în viață a măsurilor enumerate mai sus și, fiind convins că redresarea situației economice și financiare nu este posibilă atita vreme cât persistă inflația monetară, propune luarea tuturor măsurilor pentru efectuarea încă în cursul acestui an a stabilizării monetare.

În acest scop, Partidul Comunist Român a formulat măsurile care făceau posibilă înlăptuirea reformei monetare, arătând că trebuie obținut: în primul rind atingerea nivelului de producție și a nivelului de productivitate a muncii corespunzător cu 60—70% față de cel din 1938. Aceasta se va obține prin întrebuițarea mai rațională a forței de muncă, organizarea mai bună a întreprinderilor, scăderea cheltuielilor de regie și prin asigurarea cu materii prime a industriei, obținerea unei producții agricole satisfăcătoare în sensul asigurării consumului intern și asigurării unui disponibil pentru export. A treia condiție esențială se referă la situația bugetară, lichidarea unui trecut de permanent deficit, realizarea unui echilibru bugetar și renunțarea la acoperirea deficitelor prin emisiunile B.N.R. A patra condiție esențială o constituia noua politică de credit pe care trebuie s-o inaugureze și s-o traducă în fapt B.N.R.: o politică de credite stabilită după un plan și îndreptată aproape exclusiv în sectorul producției. În fine, a cincea condiție urma să fie echilibrarea balanței comerciale și de plăți, adică asigurarea unui echilibru în schimbul de mărfuri, și corespunzător acestui echilibru comercial, și un echilibru în plățile față de străinătate.

Imediat ce propunerile partidului au fost acceptate, s-a format o comisie sub președinția tovarășului Gh. Gheorghiu-Dej, care avea sarcina să elaboreze și să aplice programul de redresare economică și de stabilizare monetară.

Această comisie avea depline puteri pentru elaborarea, organizarea, aplicarea și controlul tuturor măsurilor de orice natură, necesare pentru ducerea la îndeplinire a programului de redresare economică și stabilizare monetară.

Una din primele sarcini ale acestei comisii a fost stabilirea unor planuri de producție pe 6 luni. Conform acestor planuri, în industria metalurgică, de exemplu, se stabilea că producția principalelor uzine ca și repararea materialelor feroase și neferoase, precum și a materialelor ajutoare se vor desfășura în conformitate cu programul de producție întocmit de Ministerul Industriei și Comerțului. Întreprinderile care aveau să lucreze pe bază de program de producție erau: Reșița, Hunedoara, Titan-Nadrag-Călan, Industria Sirmei, Costinescu, Malaxa, Laromet, Mica Vulcan, Franco-Romîna, Petroșani etc. Înșirarea de mai sus arată că în aceste planuri de producție au fost cuprinse principalele unități industriale.

Planurile de producție obligau fabricile să comunice lunar stocurile de materii prime aflate la începutul lunii, cantitățile intrate, cele trecute

în fabricație și cele de la sfârșitul lunii ; pe de altă parte, fabricile trebuiau să comunice stocurile de produse fabricate existente la începutul lunii, cele în fabricație, cele livrate și stocul de la sfârșitul lunii.

Acest control foarte sever al întregii producții industriale urmărea frământarea posibilităților de sabotaj ale industriașilor și împiedicarea scurgerii produselor spre târgul negru.

Aceste hotărâri au fost primite cu bucurie de către muncitori, care pornind la ridicarea producției în cadrul planurilor pe 6 luni știau că luptă pentru a da viață Propunerilor P.C.R. în vederea ridicării nivelului de trai al poporului muncitor. Astfel, comitetele de producție ale uzinelor de fier Hunedoara, Titan-Nadrag-Călan și Reșița s-au adunat la Hunedoara pentru a stabili condițiile întrecerii patriotice pe care muncitorii metalurgiști le-au început la 1 iulie 1947, ca răspuns la Propunerile partidului. Tot atunci, muncitorii și tehnicienii din filaturi au inițiat o uriașă întrecere patriotică de mărire a producției la care au participat muncitorii tuturor filaturilor din țară.

Sprijinirea Propunerilor P.C.R. de către clasa muncitoare s-a concretizat în cifre care arată felul cum au fost îndeplinite planurile de producție. Astfel, la 6 iulie 1947, când se decerna la București pentru prima dată drapelul producției în urma întrecerii socialiste din sectorul metalurgic, câștigătorii întrecerii, muncitorii și tehnicienii de la „Vulcan” aduc cu mândrie la cunoștința partidului și guvernului că au reușit să ridice producția cu 80%¹.

Exemplul lor este urmat și de muncitorii de la celelalte întreprinderi. La „Lemaître”, cu tot sabotajul patronilor, datorită întrecerilor inițiate de comuniști, s-a ajuns ca la secția de turnătorie unde în anul 1946 se turnau 8 tone pe lună, să se toarne 8 tone pe săptămână². Același entuziasm antrenează pe muncitorii de pe Valea Jiului, care în luna iunie 1947 au extras 164.232 tone de cărbuni, depășind cu 38% producția din luna iunie a anului trecut³.

Chiar de la jumătatea lunii iulie se observă o serioasă mărire în ansamblul producției noastre industriale ; așa de pildă, 38,6% în industria cimentului, 10,3% în industria lemnului, 12% în industria geamului, 63% în industria concentrațiilor de zinc, 40% în industria plumbului, 11% la soda calcinată, 66% la glicerină⁴. Și iată cum a crescut producția până la sfârșitul lunii iulie 1947 în comparație cu mediile lunare ale anului 1946 și ale primei jumătăți a anului 1947 (producția anului 1938 este socotită drept 100%).

Oțel și fontă, 1946, 52% ; ianuarie-iunie 1947, 53% ; iulie 1947, 75,6%.

Cherestea, 1946, 36,8% ; ianuarie-iunie 1947, 35% ; iulie 1947, 39,7%.

Textile, 1946, 59% ; ianuarie-iulie 1947, 55,91% ; iulie 1947, 73,1%.

¹ « Scînteia », 6 iulie 1947.

² « Scînteia », 23 iulie 1947.

³ « Scînteia », 8 iulie 1947.

⁴ « Scînteia », 27 iulie 1947.

Iată și proporția în care a sporit producția în iulie 1947 față de media lunară a anului 1946 (anul 1938 = 100), în următoarele ramuri industriale :

metale neferoase de la	83,7%	la	89	0/0
produse chimice de la	60,6%	la	68,2	0/0
celuloză, hîrtie, mucava	.. de la	64,9%	la	85,5	0/0
ciment de la	63	0/0 la	128	0/0
ulei de la	18,7%	la	30,6	0/0

Aceste eforturi ale oamenilor muncii de la orașe se îmbinau cu eforturile depuse de oamenii muncii de la sate pentru pregătirea și strîngerea în condiții cît mai bune a recoltei care se anunța în sfîrșit, după doi ani de secetă, satisfăcătoare.

Pentru a ajuta pe oamenii muncii de la sate, Comisia ministerială pentru redresarea economică și stabilizarea monetară a dat o decizie privitoare la felul cum se vor percepe impozitele pe veniturile proprietarilor agricoli pe exercițiul 1947—48.

În primul rînd se stabilea că acest impozit este un impozit în natura și că el este progresiv în raport cu proprietatea, reprezentînd doar 4% pentru plugarul sărac care are pînă la 2 ha, sau 5% pentru plugarul mijlocăș muncitor care are pînă la 5 ha inclusiv, și crescînd la 9% pentru chibaburi.

Acest impozit în natura este astfel conceput încît țărani după ce își plătesc impozitul și își pun deoparte sămînța și cele necesare pentru casa, să le rămînă o cantitate suficientă pentru valorificarea pe piață. Impozitul în natură a constituit mijlocul cel mai bun pentru realizarea acelei propuneri a partidului de a se crea stocuri de cereale și produse alimentare, constituint, totodată, un mijloc foarte important de luptă împotriva creșterii inflației și fiind un factor de seamă în înfăptuirea stabilizării monetare.

Felul cum a fost realizat acest impozit în natura, progresiv și proporțional, a apărut interesele țărănimii muncitoare, fapt ce a dus la consolidarea și mai mult a alianței dintre clasa muncitoare și țărănimia muncitoare¹

Dar dacă Propunerile partidului pentru redresarea economică și financiară a țării s-au bucurat de adevărate mase, ele s-au ciocnit de împotrivirea îndîrjită a dușmanilor clasei muncitoare.

Și în această luptă, o importanță deosebită a avut-o controlul economic care a reușit ca într-un timp scurt, cu ajutorul oamenilor muncii, să descopere cantități uriașe de mărfuri care fuseseră retrase din circulație pentru a fi speculate la bursa neagră și a face imposibilă traducerea în fapt a Propunerilor partidului. Astfel au fost găsite 1.218.485 kg produse farmaceutice și chimice, 1.119.000 m textile, 335.581 perechi încălțăminte și sute de tone de alimente.

Găsirea acestor mărfuri și punerea lor în vînzare a constituit o grea lovitură pentru capitalul speculativ din țara noastră².

¹ « Scînteia », 9 iulie 1947.

² « Scînteia », 6 august 1947.

Presa burgheză se străduia să arate că momentul ales de partid pentru reforma monetară este greșit, că pînă la sfîrșitul anului 1947 este imposibil de realizat o stabilizare monetară¹, iar „Dreptatea”² arăta „că nimic n-a fost făcut pentru pregătirea reformei monetare care deci va fi un mare fiasco”. Ziarele burgheze căutau să creeze o atmosferă de sceptici în ceea ce privește reușita reformei monetare, încercînd să demonstreze ca o redresare economică este valabilă numai pe baza unor credite mari și pe termen foarte lung. Aceasta — afirma „Liberalul” — este condiția primordială pentru redresarea țării³. Se dădea ca exemplu stabilizarea din 1929 care fusese făcută cu „sprijinul” cercurilor imperialiste.

Or, ceea ce era esențial în Propunerile P.C.R. era tocmai faptul că pentru reușita stabilizării se recurgea la mărirea producției naționale și nu la împrumuturi prădalcnice de felul celor din 1929. Stabilizarea, așa cum o propunea partidul, se putea caracteriza ca o stabilizare făcută pe baza producției naționale, o stabilizare a independenței naționale.

Este firesc că față de aceste măsuri, care trebuiau să ducă la o îmbunătățire substanțială a nivelului de trai al oamenilor muncii și la o întărire a regimului democratic, reacțiunea nu s-a limitat la crearea unei atmosfere de neîncredere în jurul propunerilor partidului, ci cu ajutorul agenților imperialiste, a recurs la acțiuni de sabotaj din ce în ce mai desperate.

Cu ocazia procesului de complotiști în frunte cu Auschnitt și Bujoiu s-a dezvoltat amploarea sabotajului pe care conducătorii industriei românești îl săvîrșeau în această perioadă și legăturile lor foarte strînse cu agenții spionajului anglo-american.

În această privință acuzatul Alexandru Popp, fostul director general al societății Reșița, declara la proces :

„Sabotajul industrial a fost inițiat de către reprezentanții americani de acord cu Maniu și a fost executat la Reșița în înțelegere cu M. Auschnitt, care avea rol preponderent în comitetul de direcție a U.D.R., de către mine”⁴.

S-a stabilit că în urma actelor de sabotaj executate la Reșița, producția a scăzut cu o iuțea catastrofală ; între timp, Popp și Auschnitt au împiedicat prin stocări de produse, intrarea acestora în circuitul economic al țării sau au făcut să se producă mărfuri de calitate inferioară. Astiel, dacă în anul 1943, în timpul războiului antisovietic, producția de oțel a Reșiței era de mai bine de 234.000 tone, după 23 August, în urma acțiunii de sabotaj a lui Auschnitt și Popp, producția coboară la nivelul său cel mai scăzut, aproximativ 85.000 tone.

Această activitate sabotoare se încadra pe de-a întregul în planul imperialiștilor americani cu privire la România, plan care a fost expus de Melbourne, consilier la legația S.U.A. din București la un dîneu unde erau de față magnații industriei și băncilor românești, arătînd că : „America vede ca partidele reacționare trebuie neapărat sprijinite financiarmente, că atît marii industriași, marii capitaliști cît și burghezia romînească tre-

¹ « Liberalul », iulie 1947.

² « Dreptatea », 30 iulie 1947.

³ « Liberalul », 30 iulie 1947.

⁴ Procesul grupului de complotiști spioni și sabotori. Ed. de stat, București, p. 52.

buie sa-și dea contribuția“. El a arătat că „grupele teroriste trebuie să fie întărite și sprijinite prin înrăutățirea situației economice din țară, prin sabotajul producției, prin frinarea circulației mărfurilor care să provoace ridicarea prețurilor și deci greutatea financiară care să ducă la inflație. Americanii vor sprijini acțiunea acestora cu informații și prin acțiunea lor politică și diplomatică... și dacă situația nu se va putea redresa ei aveau să dea sprijin prin dotarea grupărilor teroriste și prevederea lor cu instructori din America, sau din locurile unde sînt americani“¹.

Auschnitt, Popp și complicii lor au încercat să provoace paralel cu această acțiune de sabotaj, nemulțumiri în rîndurile muncitorilor. Salariile muncitorilor erau plătite cu întârziere, mărfurile cumpărate din fondurile alocate de stat erau stocate în depozit pînă, se alterau, mărfurile de primă necesitate erau vîndute muncitorilor pe preț de speulă. În acțiunea lor criminală, complotiștii foloseau elementele recrutate din rîndurile social-democraților de dreapta, ca Eftimie Gherman, Mustețiu ș.a.m.d. spărgători de greve din timpul regimului burghezo-moșieresc și care sub regimul democrat popular îndemnau pe muncitori la greve și la sabotarea producției².

Dar, după cum s-a arătat mai înainte, muncitorii au răspuns chemării Partidului Comunist de a mări producția și sub îndrumarea lui au organizat mari întreceri patriotice și au demascat uneltele patronilor, izgomindu-i dintre ei.

Cu ajutorul imperialiștilor anglo-americani se intensifică acțiunea grupărilor teroriste, dar vigilența oamenilor muncii duce la demascarea unei serii de organizații subversive, ca : Sumanele negre, Graiul sîngelui, Sarmisegetuza etc.

Intențiile acestor grupuri erau ca „în măsura posibilităților și în cadrul loviturii de stat, în faza finală, să se dezorganizeze aparatul de stat prin atacarea ministerelor în București, a sediilor importante, a autorităților importante...“³.

Aceasta era activitatea subversivă a burgheziei, dar ea nu se limita numai la atît. În procesul frunțașilor partidului național țărănesc se dovedi că agenții spionajului american Hull și Hamilton au declarat conducătorilor național țărăniști că, spre a cîștiga acțiunea lor armată și o parte din guvern, este necesar să se obțină colaborarea a cel puțin unuia din membrii guvernului sau șefii armatei⁴. Acest rol trădător l-au jucat conducătorii partidului național liberal tătărăscian care făceau parte din guvern.

Astfel, Propunerile P.C.R. pentru redresarea economică și financiară a țării s-au ciocnit în guvern de rezistența grupării liberale Tatărăscu.

Atunci cînd partidul și-a formulat propunerile cu privire la reforma monetară și la redresarea economică, reprezentanții burgheziei din guvern preconizau un împrumut de la imperialiștii anglo-americani ca singura soluție posibilă pentru îndeplinirea reformei monetare și îmbunătățirea

¹ Dușmanii păcii și libertății popoarelor, București, 1952, p. 39-40.

² Ibidem, p. 42.

³ Procesul grupului de complotiști spioni și sabotori. Ed. de stat. București, p. 104-105.

⁴ Procesul conducătorilor fostului partid național-țărănesc. Ed. de stat București p. 27.

situației materiale. Liniei politice a reprezentanților burgheziei în guvern, inspirate de imperialiști, partidul i-a opus hotărîrea de a pune capăt inflației, prin mobilizarea resurselor interne ale țării și a forțelor întregului popor.

Acțiunea subversivă a imperialiștilor anglo-americani împotriva regimului de democrație populară, sub aspectele sale multiple, era completată și printr-o acțiune fățișă de presiune diplomatică. Astfel, atât S.U.A. cât și Anglia trimit o serie de note diplomatice guvernului român prin care își manifestă nemulțumirea față de regimul democrat popular și protestează împotriva arestărilor bandelor teroriste criminale din țara noastră, cerînd ca în numele „...libertăților democratice“, aceste elemente criminale să fie eliberate.

Răspunzînd acestor note, guvernul român arată că nu poate consimți ca legislația sa și măsurile sale să-i fie impuse sau dictate de vreo putere străină și cum puterile anglo-americane se bazaseră pe tratatul de pace pentru a justifica acțiunea lor, guvernul român, atrage atenția că a se da o astfel de interpretare „ne duce la concluzia că prin tratatul de pace s-a creat Romîniei regimul unei țări semidependente și desigur nu aceasta a putut fi intenția autorilor tratatului de pace“. Iar în încheiere „guvernul român se crede dator să atragă atenția că orice intervenție străină e de natură să agraveze situația elementelor vizate de măsurile legale ale guvernului luate pentru apărarea ordinii și așezămintelor statului democrat român“¹.

Trebuie subliniat aici că în luptă cu reacțiunea internă și externă, Romînia a avut sprijinul neprecupețit al Uniunii Sovietice, care pe plan internațional a respins încercările puterilor imperialiste de a interveni în afacerile interne ale țării noastre. Pe plan economic, importarea din U.R.S.S. la începutul lunii august a materialelor necesare pentru ridicarea producției în sectoarele hotărîtoare ale economiei noastre, precum și a grînelor menite să asigure hrana populației pînă la noua recoltă, a constituit un fapt esențial în pregătirea stabilizării.

Pentru prima dată, după cum a subliniat tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej, în istoria relațiilor economice și politice ale Romîniei, o mare putere învingătoare în război arată înțelegere și sollicitudine prietenească față de un stat mic și învins.

Cu toată opoziția inverșunată a marilor industriași și a bancherilor, a partidelor burgheze și a monarhiei, a presiunii diplomatice a statelor imperialiste, guvernul român, datorită faptului că masele largi populare și-au însușit propunerile partidului și prin efortul lor le-au dat viață, a reușit să realizeze reforma monetară la 15 august 1947.

Acest lucru a fost posibil datorită faptului că producția atinsese nivelul propus, de 60,8% față de 1938, iar productivitatea muncii crescuse de la 45% la 80% față de 1938. Venitul național crescuse față de același an, de la 50% la 65%. Rezultatele recoltei de asemenea au fost satisfăcătoare (140.000 vagoane grîu, 500.000 vagoane porumb, 60.000 vagoane sfecla, 50.000 vagoane floarea soarelui, 160.000 vagoane de cartofi²), iar prin colectările făcute de stat se realizaseră 25.000 vagoane grîu care

¹ « Scînteia », 15 iunie 1947.

² « Scînteia », 31 august 1947.

faceau posibilă crearea unor stocuri importante de rezervă la dispoziția statului. Toate acestea au constituit în linii mari condițiile obiective care au făcut posibilă reforma monetară la jumătatea lunii august.

Reforma monetară din 1947 a pus capăt inflației. Inflația începuse încă din perioada de pregătire a războiului antonescian, iar după război a fost stimulată prin bugete dezechilibrate, acoperite în cea mai mare măsură din emisiunile B.N.R. Acest proces de inflație a fost grabit de activitatea sabotoare a miniștrilor de finanțe din guvernele Sănătescu și Radescu care cheltuiau resursele bănești pentru scopuri neproductive sau acțiuni speculative, așa cum a fost „soluția Romniceanu,” cu „medaliile de aur”. După 6 Martie, când Ministerul de Finanțe a fost condus de tătărescianul Alexandrini, lipsa unei politici sănătoase în domeniul creditelor a mărit de asemenea inflația.

Prin stabilizare s-au deschis perspective largi de valorificare a efortului fiecăruia; muncitori, tehnicieni, funcționari, pensionari și în general cei cu venituri fixe și-au văzut prin stabilizare mărită puterea de cumpărare de 2-3 ori față de timpul inflației.

Reforma monetară, stabilind un raport nou între prețuri și salarii, a asigurat creșterea puterii de cumpărare a salariaților. Prin noua politică de prețuri s-a stabilit un raport just între diferitele produse, raport corespunzător situației economice a țării, s-a deschis perspectiva pentru o buna valorificare a produselor românești în străinătate și intensificarea schimbului cu străinătatea.

Atunci când vorbim de reforma monetară din 1947 trebuie subliniate condițiile cu totul neobișnuite în care ea a fost realizată. Această reformă monetară, care a avut un accentuat caracter anticapitalist, a fost realizată cu toată opoziția elementelor tătăresciene din guvern și peste capul ministrului de finanțe tătărescian.

Reușita acestei mari operații financiare făcută în condiții atât de neobișnuite, dovedește grija cu care această reformă de o importanță vitală pentru țara noastră a fost pregătită, și puterea P.C.R. în realizarea ei practică.

Reforma monetară din 1947 se caracterizează în primul rând prin faptul că ea stimulează forțele de producție și creează condițiile unei măriti a productivității muncii. Ea contribuie la însănătoșirea și echilibrarea vieții noastre economice și financiare, iar lichidarea inflației lovea puternic în capitalul speculativ.

Un alt aspect al reformei monetare este caracterul ei profund democratic, prin această reformă realizându-se o nouă distribuire a venitului național între clasele sociale din țara noastră, și, spre deosebire de reformele din trecut, o parte însemnată din venitul național revenind muncitorimii, plugărimii și intelectualității. Această reformă monetară fiind realizată pe baza producției naționale și cu sprijinul economic al Uniunii Sovietice n-a dus la știrbirea independenței noastre economice și politice, ci, dimpotrivă, a consolidat această independență.

În timp ce oamenii muncii din țara noastră dădeau bătălia pentru mărirea producției, conducătorii P.N.Ț., Maniu și Mihalache, ajungând la convingerea că toate eforturile lor pentru răsturnarea guvernului legal al

țării n-au dat rezultatele scontate, ci au dus la o izolare și mai mare a P.N.Ț. de popor, au luat hotărârea să-și creeze în emigrație un așa zis „guvern propriu“ cu ajutorul cercurilor imperialiste ale statelor străine¹.

La ordinul lui Maniu urmau să plece în străinătate următorii frunțași ai P.N.Ț.: Ion Mihalache, vicepreședinte, Nicolae Penescu, secretar general, Nicolae Carandino, directorul ziarului „Dreptatea“ și Ilie Lazăr. Datorita însă vigilentei organelor de securitate, complotiștii au fost arestați pe un aeroport din împrejurimile Capitalei, în momentul pregătirii plecării lor. În urma acestor fapte grave de trădare, în ședința Parlamentului din 29 iulie 1947, deputații au hotărât în unanimitate dizolvarea P.N.Ț. de sub conducerea lui Maniu și să tragă la răspundere în fața Tribunalului Poporului pe acești trădători de țară.

La 29 octombrie 1947 s-a deschis la București procesul conducătorilor fostului partid național-țărănesc.

Procesul a avut în desfășurarea vieții politice de la noi din țară o importanță deosebită. În primul rând, lichidarea acestui complot a reprezentat un uriaș succes al regimului democratic, a fost o manifestare a puterii lui. În al doilea rând, acest proces a însemnat falimentul partidelor burghezo-moșierești, falimentul vechilor clase dominante, al marilor capitaliști și al moșierilor.

Procesul a demascat în mod definitiv pe conducătorii partidelor burgheze, care s-au dovedit a fi oameni de încredere ai serviciilor de spionaj ai puterilor imperialiste și care urmăreau un singur țel, să readucă România în situația dinainte de război, adică în situația de stat dependent de marele capital din Apus.

Acest proces a compromis de asemenea monarhia, deoarece era un lucru cunoscut că frunțașii P.N.Ț., demascați ca spioni și complotiști, erau sfinții cei mai de încredere ai regelui.

Dar acest proces n-a compromis numai partidele burgheze din opoziție, ci a compromis și partidul național-liberal guvernamental și îndeosebi pe șeful său, Gh. Tătărăscu. Din proces a reieșit că Ministerul de Externe constituia unul din cele mai importante centre ale spionajului anglo-american la noi în țară. Fondurile Ministerului Afacerilor Externe erau folosite pentru a finanța activitatea trădătoare a grupului de complotiști fugiți în străinătate, în frunte cu Crețeanu, Vișoianu, Gafencu etc. Crețeanu continua să corespundeze cu Ministerul de Externe pe calea cifrului, dând dispoziții de numiri de personal în străinătate. Astfel, de pilda, este propus un oarecare Popescu voluntar în armata lui Franco, consul general în Spania, iar la Lisabona este numit ca șef al misiunii diplomatice, Totescu, fost legionar și voluntar în Spania, decorat de Franco, invalid de război și pensionar franchist și om de încredere al grupului Crețeanu-Gafencu.

În urma acestor grave fapte de trădare, în ziua de 6 noiembrie 1947, Camera s-a întrunit și discutând situația de la Ministerul Afacerilor Externe a votat neîncrederea în titularul departamentului. În urma acestui vot, liberalii tătărăscieni au fost nevoiți să se retragă din guvern. Această

¹ Procesul conducătorilor fostului partid național țărănesc, Ed. de stat București p. 62.

demitere punea capăt acțiunii de sabotaj a elementelor burgheziei care căutau să lovească regimul democrat din interiorul guvernului.

Tătărăscu, conform instrucțiunilor pe care le primise, manevra în interiorul blocului guvernamental, încercînd să spargă unitatea partidelor democratice și să izoleze P.C.R. Această atitudine a lui Tătărăscu se manifestase prima dată public cu ocazia Conferinței de Pace de la Paris cînd a încercat să determine schimbarea punctului de vedere a delegației Romîniei la conferința de Pace, ceea ce în practică ar fi însemnat renunțarea, pe plan intern, la cuceririle democratice obținute de clasa muncitoare, iar pe plan extern, subjugarea din nou a Romîniei, capitalului anglo-american. Cu tot eșecul său de la Paris, Tătărăscu și-a intensificat acțiunea sa afit în cadrul B.P.D. cît și în afară, redactînd un memoriu prin care el lua apărarea dușmanilor regimului democrat și cerea revizuirea întregii politici, interne și externe a Romîniei.

Cu toate că memoriul era adresat șefilor de partid din cadrul B.P.D. pentru a fi luat ca bază de discuție, el a fost trimis prin Pogoneanu anglo-americanilor¹ pentru a servi drept armă împotriva guvernului și statului român¹.

Grupul Tătărăscu a făcut totul pentru sabotarea operei de stabilizare economico-monetară. Astfel, în politica fiscală, impozitele n-au fost fixate la timp și nici n-au fost încasate, ceea ce a provocat un nou deficit bugetar de 7 miliarde lei stabilizați în scurta perioadă de la 15 august la 1 noiembrie 1947. Ca urmare, prețurile începuseră din nou să se urce slăbind puterea de cumpănare a salariilor. Ministerul de Finanțe continua să sprijine pe industriașii, bancherii, negustorii din țara noastră care duceau o activitate de sabotare a reformei monetare.

Iată un exemplu edificator: Ministerul Industriei și Comerțului a stabilit normele în baza cărora industriașii erau obligați să treacă imediat la reorganizarea întreprinderilor în așa fel, încît să obțină o micșorare a cheltuielilor de regie și prin aceasta a prețului de cost. Drept răspuns însă, Uniunea Generală a Industriașilor a înaintat Ministerului Industriei și Comerțului un memoriu în care se arăta deosebit de „îngrijorată” de soarta surplusului de brațe de muncă din întreprinderile ei.

Adevărul însă era că industriașii nu voiau să renunțe la acest surplus pentru a putea justifica cererile de mărire a prețului de cost.

Prin această atitudine, industriașii urmăreau înfrîngerea politicii de prețuri stabilită, pentru a sili guvernul să intre din nou în cercul infernal al cursei dintre prețuri și salarii, fapt care ar fi dus în mod inevitabil la zădărnicierea reformei monetare, la inflație, la haos economic.

Pentru fiecare lege, decizie sau măsură favorabilă favorabilă redresării economiei naționale și situației materiale a populației muncitoare s-a dus o luptă aprigă cu miniștrii liberali și uneori ele au fost introduse nu numai împotriva voinței acestora, dar chiar și fără știrea lor².

Izgonirea grupului Tătărăscu din guvern și stabilirea unității de concepție și de acțiune în aplicarea măsurilor economico-financiare, nu

¹ Gh. Gheorghiu-Dej, Articole și cuvîntări. Ed. pentru literatura politică, 1952, ed. a III-a. p. 112.

² « Scînteia », noiembrie 1947.

numai ca a înlăturat pericolul de prabușire a reformei monetare, dar a creat una din condițiile esențiale ale consolidării ei.

Înlăturarea tatarascienilor, după cum subliniază tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej, n-a fost o remaniere oarecare de guvern, ci o fundamentală schimbare a caracterului pe care-l are guvernul nostru, o schimbare a caracterului puterii de stat. Guvernul nostru în noua lui structură este un guvern care exprimă fidel interesele clasei muncitoare, interesele țărănimii muncitoare și ale intelectualității înaintate¹.

Demascarea partidelor burgheze ca agenturi ale spionajului anglo-american, epurarea Ministerului Afacerilor Externe și a Ministerului de Finanțe, au obligat reacțiunea și pe sprijinatorii ei din afară să adopte o nouă tactică în lupta împotriva regimului democrat popular din țara noastră.

În disperarea sa, reacțiunea a intensificat la maximum acțiunile sale teroriste, acțiuni ce în general erau pregătite și executate de elemente legionare. Astfel, Gheorghe Manu, unul din principalii conducători ai mișcării legionare, declara la procesul Popp-Bujoiu :

„În toamna anului 1947 am discutat chestiunea cu Dan Zamfirescu care a dat ideea aruncării în aer a salii de ședințe a parlamentului, în cursul unei ședințe solemne la care ar fi prezenți toți membrii guvernului și deputații, printre care toată conducerea Partidului Comunist și a C.G.M. plus un număr de înalți demnitari“².

Dar vigilența oamenilor muncii și a organelor de securitate au făcut imposibile aceste uneltiri ale reacțiunii.

Paralel cu această activitate ilegală, burghezia căuta să se mențină în parlament și mai ales în cadrul Blocului Partidelor Democratice³. Pentru aceasta, fracțiunea parlamentară liberală trece la tot felul de subterfugii, încercînd astfel să înșele vigilența celorlalte partide din B.P.D.

În acest sens, P.N.L. înțelege să-și „epureze“ partidul eliminînd pe principalii conducători ai partidului, care fuseseră pînă de curînd miniștri și care se dovediseră agenți ai reacțiunii în guvernul democrat. P.N.L., se desolidarizează de memoriul lui Gh. Tătărașcu pe care-l califică ca pe un „act personal“ și care în consecință nu este expresia voinței și liniei politice a P.N.L. În ceea ce privește faptul că miniștrii liberali transformaseră departamentele pe care le aveau de condus în centre de sabotaj și spionaj, noua conducere a P.N.L. afirmă că acest lucru ar privi pe miniștrii respectivi care poartă întreaga răspundere... deoarece, ei, noii conducători ai partidului, nu ar fi la curent cu această activitate de spionaj⁴.

Mai mult decît atît, în fața schimbărilor revoluționare din România, care anunțau trecerea la revoluția socialistă, conducerea P.N.L. publică în ziarul „Drapelul“ „noul program al P.N.L.“. Noul președinte al partidului național liberal, ing. Petre Bejan, zelos în a îndeplini sarcinile trasate de imperialiștii anglo-americani de a păstra o legătură cît mai strînsă cu forurile conducătoare ale statului, nu ezită să lanseze un program în care

¹ Gh. Gheorghiu Dej, Articole și Cuvîntări. Ed. pentru literatura politică, 1952 ed. a III a, p. 136—137.

² Dușmanii păcii și a libertății popoarelor, București, 1952, p. 43.

³ « Drapelul », noiembrie 1947.

⁴ « Drapelul », 12 decembrie 1947.

P.N.L., partidul marilor moșieri, bancheri și industriași luptă pentru... construirea socialismului. Una din lozincile de bază ale noului program este abolirea exploatării omului de către om. Trebuie să dispară, spune programul P.N.L., noțiunile de patron și salariați, iar proprietatea trebuie socializată fiindcă este a poporului¹.

Partidul național liberal este chiar „de acord” să se treacă direct la îndeplinirea lozincii societății comuniste „fiecăruia după nevoile sale”².

Numai că toate aceste lucruri, P.N.L., care n-ar fi un partid de... clasa, cere să fie realizate pe calea unei conlucrări comune în cadrul unei armonii sociale, unde realizările să fie făcute în „folosul comun”³.

În îndelungata sa carieră, acest „partid istoric” s-a făcut vestit prin politica sa demagogică, ultimul său act, acest program „ideologic”, cu care de fapt își și încheie activitatea, constituie în genul său un record de perfidie.

Îndeplinirea Propunerilor P.C.R. pentru redresarea economică și financiară a țării, care a permis guvernului stabilizarea monetară, a contribuit și mai mult la mărirea atașamentului maselor largi muncitoare față de Partid. Bătălia pentru aliați, această sarcină de primă importanță în această etapă a revoluției burghezo-democrate fusese realizată. Partidele burgheze erau complet izolate.

Consecința acestei mari victorii, realizarea Propunerilor P.C.R. și a stabilizării monetare, au făcut posibilă transformarea aparatului de stat.

Astfel, imediat după încheierea procesului conducătorilor P.N.Ț. și după îndepărtarea tătarăscienilor din guvern, la mitingul din 7 noiembrie 1947, tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej arată că acum se poate trece la o serie de mari reforme structurale ca: reforma justiției, reforma fiscală, reforma administrativă, crearea și întărirea întreprinderilor industriale și comerciale de stat⁴.

Prin acest program se desăvârșea restructurarea generală a aparatului de stat burghez, se crea un aparat de stat nou, a cărei sarcină era să ajute la făurirea socialismului.

Realizările și reformele, care s-au succedat de la 15 august 1947, au creat condițiile pentru rezolvarea deplină a problemei puterii de stat, deoarece în țara noastră în a doua jumătate a anului 1947 se crease o adâncă nepotrivire între caracterul nou al puterii de stat și forma de stat, medievală, monarhia. Nu se putea concepe consolidarea puterii oamenilor muncii într-un stat în fruntea căruia se găsea cel mai mare moșier și unul dintre cei mai bogați capitaliști ai țării.

Această nepotrivire a fost lichidată la 30 decembrie 1947, prin abolirea monarhiei și proclamarea Republicii Populare Române.

Prin acest act se desăvârșea revoluția burghezo-democrată, așa cum o prevăzuse Congresul al V-lea al P.C.R., care în 1932 arătase că „problema revoluției din România constă în doborârea cu forța a puterii de stat burghezo-moșierești și a monarhiei semi-feudale imperialiste...”

¹ « Drapelul », 23 decembrie 1947.

² Ibidem.

³ Ibidem.

⁴ « Scînteia », 9 noiembrie 1947. www.dacoromanica.ro

Proclamarea Republicii Populare Române a constituit un exemplu de aplicare strălucită a marxism-leninismului de către Partidul Comunist Român. Rînd pe rînd toate forțele reacțiunii — moșierimea, partidele burgheze, monarhia — au fost demascate, izolate și distruse, iar aparatul de stat cu ajutorul căruia burghezia și moșierimea reprimase sîngeros de atîtea ori revendicările oamenilor muncii se transformase, devenind unul din factorii esențiali în desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice și în trecerea la revoluția socialistă.

Succesul în realizarea Propunerilor P.C.R. se datorește, pe de o parte faptului că partidul s-a bazat pe forța socială determinantă și anume alianța dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, zdrobind împotrivirea claselor exploatoare, iar, pe de altă parte, succesul se datorește ajutorului acordat de către Uniunea Sovietică care ne-a ajutat să restabilim producția industrială și să însănătoșim finanțele țării, putînd astfel să respingem cu succes încercările imperialiștilor anglo-americani de a ne înrobi din nou țara.

AVÎNTUL MIȘCĂRII MUNCITOREȘTI REVOLUȚIONARE DIN ROMÎNIA ÎN PERIOADA CRIZEI ECONOMICE MONDIALE (1929—1933) *

DE

S. I. SAMOILOV

Criza economica din anii 1929-1933, care a cuprins țările capitaliste, a luat forme deosebit de ascutite în România burghezo-moșierească. Acest fapt era determinat de trăsăturile particulare ale dezvoltării economice a țării. România era o țară înapoiată, cu o industrie slab dezvoltată. În economia ei predomina agricultura, care avea însemnate rămășițe feudale. După datele recensământului din 1930, în România existau peste 12.000 mari gospodării moșierești, care dețineau 5.500.000 ha de pământ, în vreme ce marea masă a țărănimii era lipsită de pământ. 1.700.000 țărani cu proprietăți mici stăpâneau 2.500.000 ha de pământ¹, 700.000 gospodării țărănești erau cu totul lipsite de pământ².

Arenda în parte și munca în dijmă, precum și munca forțată, erau foarte răspândite. După cum recunoștea revista economică burgheză „Bursa“, agricultura românească se „întemeia pe munca forțată a țărănilor și pe un sistem primitiv de gospodărire“³.

Faptul că criza în industrie s-a produs odată cu criza agrară, a făcut ca în România criza economică să fie deosebit de ascutită.

Numai 7,2% din populație era ocupată în industrie⁴. Potrivit recensământului general al populației din 1930, numărul total al muncitorilor care lucrau în industria extractivă și prelucrătoare, precum și în întreprinderile comunale, era de numai 42.000 oameni⁵. Industria României se dezvoltă într-un ritm foarte lent. O oarecare creștere se putea constata numai în industria alimentară, forestieră, textilă și, în parte, în industria metalurgică prelucrătoare și în cea chimică, care executa comenzile de armament și de muniții făcute de stat. Dezvoltarea industrială era însoțită de

*) Articol publicat în «Voprost istorii», 1954, nr. 8.

¹ Vezi revista «Mirovoe hozeaištvo i mirovaia politika», 1947, nr. 1, p. 48.

² Gh. Gheorghiu-Dej, Articole și cuvântări, Ed. pentru literatură politică, 1952, ed. a III-a, p. 264.

³ «Bursa» din 21 ianuarie 1930.

⁴ Breviarul statistic al României, București, 1939, vol. II, p. 170.

⁵ Anuarul statistic al României, București, 1939—1940, p. 346.

O concentrare relativ puternică a capitalului și de creșterea trusturilor monopoliste și a cartelurilor. Capitalul strain a dominat economia țării. Acest fapt frina creșterea forțelor de producție și imprimă industriei o direcție unilaterală. Monopolurile internaționale controlau cele mai importante ramuri ale industriei românești și, mai ales, industria petroliferă. Din cele 16 întreprinderi care dețineau 94% din cantitatea totală de petrol extrasă, numai în 3 predomină capitalul românesc¹. În 1930 rețeaua telefonică a țării a fost concesionată trustului american Morgan. Înainte de aceasta, monopolistul suedez Kreuger obținuse concesiunea producției de chibrituri în țară, iar alte trusturi străine își asiguraseră concesiuni în producția de tutun, sare și substanțe explozive. În economia României pătrunseseră adînc puternicile companii Dupont de Nemours, I. G. Farbenindustrie, Standard Oil și Royal-Dutch Shell.

Monopolurile engleze, franceze, americane și alte monopoluri dețineau partea covârșitoare a acțiunilor în industria metalurgică prelucrătoare, în industria lemnului, în cea chimică și a zahărului. Exploatînd în mod necruțător clasa muncitoare, monopolurile străine storceau profituri uriașe. Astfel, societatea petroliferă Romîno-Americană, aparținînd trustului Standard Oil, și-a sporit capitalul în decurs de 18 ani — din 1920 pînă în 1938 — de la 150 la 900 milioane lei². Capitalul Astra Romînă, întreprindere subordonată trustului englez Royal-Dutch Shell, a crescut în interval de 20 de ani, cu începere din 1915, de aproape 42 ori³.

Un important mijloc de aservire a României de către capitalul strain erau împrumuturile, pentru care poporul romîn plătea dobînzii cămătărești. Finanțele statului și întreaga economie a țării erau controlate de capitalul bancar francez. Reprezentanții acestui capital ocupau diferite funcții în cele mai importante ministere ale României, ducînd prin intermediul acestora politica de aservire a țării.

Jefuirea țării de către monopolurile străine, exportul de capital, sleirea finanțelor statului prin neconținutele plăți ce trebuiau efectuate pentru acoperirea împrumuturilor din străinătate, contribuiau la adîncirea crizei economice în România. Întreaga industrie extractivă și prelucrătoare, toate ramurile agriculturii, transporturile, finanțele statului și cele particulare, precum și comerțul au fost lovite de criză. Cele mai mari întreprinderi din Transilvania, uzinele metalurgice, fabricile de prelucrare a lemnului, și-au încetat activitatea; extracția de petrol a fost redusă și fabricile de zahăr au încetat lucrul. Industria forestieră din valea Mureșului și cea minieră din valea Jiului și-au încetat aproape integral activitatea. Numai întreprinderile industriei de război lucrau intens.

Lipsa cererii de grîne românești pe piața mondială a avut consecințe catastrofale pentru agricultura României. Scăderea prețurilor la produsele agricole a dus la o reducere considerabilă a suprafețelor însămînțate; în 1928 s-au recoltat 314.450 vagoane de grîu, iar în 1932 — 151.150 vagoane⁴. La sate, țănanii își vindeau în masă avutul. În fiecare an zeci de

¹ « Probleme economice », 1954, nr. 1, p. 77-78.

² « Studii », nr. 4, 1951, p. 165.

³ « Probleme economice », 1954, nr. 1, p. 92.

⁴ Istoria Romîniei, Ed. de Stat, 1948, p. 601.

mii de loturi ale țăranilor muncitori erau vândute la licitație pentru neplata impozitelor și datoriiilor contractate la bănci, camatari, moșieni și chiaburi.

Greutățile economice prin care trecea țara s-au agravat și mai mult datorita faptului că în 1931-1932 cercurile guvernante din România se pregăteau de război împotriva Uniunii Sovietice. Imperialiștii din Anglia, Franța și Statele Unite înjghebau cu febrilitate blocuri agresive antisovietice și pregăteau baze militare de atac împotriva Uniunii Sovietice. În cadrul acestor planuri, ei rezervau un rol deosebit statelor vecine cu U.R.S.S., printre care și României. În legatura cu aceasta, în primăvara anului 1932 a avut loc, sub conducerea statului major francez, o conferință a statelor majore din Polonia, România, Cehoslovacia și Iugoslavia. La 21 Septembrie al aceluiași an, generalul Douglas Mac Arthur, șeful statului major al armatei americane, a sosit în țară pentru a pregăti armata română în vederea războiului.

În vreme ce producția industriei de pace scădea simțitor, industria de război lua o extindere tot mai mare. A fost dată în exploatare o nouă uzină de avioane la Brașov și s-au lărgit uzinele de armament de la Copșa-Mică. Numărul uzinelor din industria de război a crescut de la 4 la 20. Aviația civilă a fost subordonată autorităților militare. S-a întocmit un proiect de militarizare a căilor ferate și s-au terminat lucrările de construcție la o serie de șosele de importanță strategică. Efectivul armatei române a devenit de aproape două ori mai mare, depășind 300.000 oameni. Guvernul cheltuia pentru scopuri de război câte 12 miliarde lei anual, ceea ce reprezenta jumătate din întregul buget al statului¹.

Clasele dominante au trecut pe umerii oamenilor muncii întreaga povară a crizei economice și a pregătirilor în vederea războiului criminal. Salariile muncitorilor au fost reduse. Potrivit datelor oficiale pe anul 1935, deținute de Ministerul Muncii din România, salariile au scăzut din 1920 pînă în 1933 cu 40%². Ofensiva împotriva nivelului de trai al funcționarilor din întreprinderile de stat și, în primul rînd, al salariaților de la căile ferate, era camuflată sub falsa politică de „economii” și sub necesitatea ca muncitorii și funcționarii să „facă sacrificii” în interesul țării. Odată cu reducerea salariilor și cu concedierea în masă a muncitorilor, se practica pe scară largă și sistemul de înlocuire a muncitorilor calificați, care aveau salarii relativ mai ridicate, cu muncitori tineri, mai slab retribuiți. Normele de producție fuseseră mult marite, iar tarifele de salarizare fuseseră în același timp considerabil micșorate. În 1931, salariul muncitorilor din atelierele căilor ferate era cu 75% mai mic decît în 1926³. Un mare flagel pentru clasa muncitoare era șomajul în creștere. Din 1929 pînă în 1933, numărul total al șomerilor crescuse de 5 ori⁴. Majoritatea nu primea nici un fel de ajutor din partea statului. Ziarul burghez „Dimineața” recunoștea că „ajutoarele distribuite șomerilor de către Ministerul Muncii nu acoperă nici măcar necesitățile minimale”⁵.

Delapidările și mita, fenomene foarte răspîndite de cînd există România burghezo-moșierească, s-au înmulțit și mai mult. Strîns legați de

¹ Manifestul C.C. al Partidului Comunist din România (iulie 1932).

² Vezi Istoria României, Ed. de Stat, 1948, p. 603—604.

³ „Scinteia” din 15 august 1931.

⁴ „Scinteia” din 16 februarie 1952.

⁵ „Dimineața” din 5 noiembrie 1933.

trusturile și cartelurile străine, liderii partidului național-liberal, național-țărănesc și ai celorlalte partide burgheze care se succedau la cîrma țării, încheiau tot felul de tranzacții murdare și primeau mită de milioane sub forma a diferite comisioane și procente, ca plată a serviciilor făcute.

În ce hal de descompunere ajunsese orînduirea burghezo-moșierească s-a văzut dintr-o afacere scandaloasă, care a stîrnit multa vîlvă în România din acel timp, și care avea ca obiect achiziționarea de armament pentru armata romîni de la firma cehoslovacă Škoda. În urma tranzacției pe care guvernul romîni a încheiat-o cu Bruno Zelețki, reprezentantul acestei firme, miniștrii național-țărăniști, marii demnitari ai statului și o serie de generali au primit ca mită milioane de lei, iar statul a fost prădat de miliarde.

Odată cu ofensiva împotriva nivelului de trai al oamenilor muncii și pregătirea războiului antisovietic, se intensifică și teroarea îndreptată împotriva clasei muncitoare și a organizațiilor ei revoluționare. Partidul Comunist, care din 1924 se afla în ilegalitate, era supus unor crîncene persecuții. Presa muncitorească era confiscată, sediile muncitorești închise, adunările și demonstrațiile împrăștiate, iar activiștii sindicali arestați.

În aprilie 1929 a avut loc la Timișoara Congresul sindicatelor unitare, revoluționare, din România. Congresul a condamnat cu hotărîre politică conciliatoarea a vechii conduceri sindicale și a chemat clasa muncitoare la luptă împotriva ofensivei patronilor, pentru ieșirea din criză prin mijloace revoluționare. Congresul a îndemnat pe muncitori să intensifice mișcarea grevistă, să îmbine revendicările economice cu cele politice și să ducă lupta pentru abrogarea legii privitoare la interzicerea activității Partidului Comunist din România.

În acele zile a încetat din viață în închisoarea Doftana fiul credincios al clasei muncitoare, comunistul Fonaghi. Trupul lui a fost adus la Căminul sindicatelor unitare din orașul Timișoara, unde aveau loc ședințele Congresului sindicatelor unitare. Poliția, care căuta un prilej de provocare, a interzis muncitorilor să-l înmorminteze pe Fonaghi și a cerut ca trupul acestuia să-i fie predat. Cînd muncitorii au refuzat în unanimitate să dea urmare acestei cereri, poliția și jandarmii au deschis focul împotriva clădirii și, înfrîngînd rezistența muncitorilor care se baricadaseră acolo, au trecut la represalii împotriva lor. Sindicatele unitare au fost dizolvate. Cu toate acestea, activitatea lor nu a încetat. Silite să activeze în ilegalitate, ele au continuat să reunească mii de muncitori și să ducă o luptă plină de abnegație pentru traducerea în viață a hotărîrilor Congresului de la Timișoara.

Chiar de la începutul crizei economice s-a conturat cu claritate deplasarea spre stînga a clasei muncitoare și creșterea mișcării revoluționare în țară. Singeroasa teroare pe care guvernul a dezlănțuit-o împotriva muncitorilor și organizațiilor lor nu putea să stăvilească mișcarea. Mereu alte detașamente ale clasei muncitoare se eliberau de sub influența reformiștilor, adoptînd calea luptei revoluționare. Ofensiva capitalului se lovea de împotrivirea dîră a muncitorilor, împotrivire care se transforma într-o contraofensivă îndreptată împotriva patronilor.

În 1929 au izbucnit tulburări serioase printre minerii din orașelul Lupeni, situat în centrul regiunii miniere din valea Jiului. Condițiile de viață ale minerilor erau deosebit de grele. Ziua de muncă era de 12 ore sau chiar mai mult, nu exista nici un sistem de protecție a muncii, iar sala-

riile erau sistematic micșorate. Salariul muncitorilor, care și așa era foarte scăzut, mai era redus și prin diferite amenzi și rețineri. Din pricina crizei, erau concediate zilnic alte grupuri de muncitori. Când s-a închis mina Vulcan, 3000 de mineri au ramas fără lucru¹. Mereu apăreau noi liste de mineri concediați. Minerii doreau să obțină încheierea unui contract colectiv care să le stabilească drepturile elementare. Proprietarii de mine nu voiau însă cu nici un preț să recunoască muncitorilor vreun drept. La 5 august 1929 toți minerii din Lupeni au declarat grevă. Cîteva sute de muncitori s-au adunat în curtea centralei electrice, așteptînd pe reprezentanții administrației minelor cu care urmau să ducă tratative. În locul administrației însă, și-au făcut apariția autoritățile de stat, care au cerut muncitorilor să se împrăștie. Minerii au refuzat în unanimitate să se supună. Atunci a început măcelul. Zeci de muncitori au fost uciși și sute răniți.

Greva de la Lupeni s-a caracterizat prin combativitatea minerilor, prin voința și hotărîrea lor de luptă. Această grevă a izbucnit în ciuda împotrivirii reformiștilor din sindicate. Când s-a declarat greva, social-democrații de dreapta au început să trădeze fățiș pe mineri, îndemnîndu-i să-și „bage mințile în cap“, să se supună administrației și autorităților și să se împrăștie în liniște pe la casele lor. În vremea aceea influența comuniștilor printre mineri sporise considerabil. Cu toate acestea, partidul nu juca încă un rol destul de mare în conducerea luptei economice a muncitorilor. Aceasta se explică prin faptul că conducerea partidului adoptase o atitudine oportunistă de dreapta față de lupta economică a clasei muncitoare. Vasile Luca și alți oportuniști de dreapta se străduiau să discrediteze lupta eroică a minerilor, declarînd că : „Lupeni este opera provocatorilor“. Ei au împiedicat pe muncitorii din întregul bazin minier să se alăture luptei minerilor de la Lupeni, sub pretextul că la conducerea sindicatului minerilor se aflau pe atunci social-democrații de dreapta.

În perioada marilor greve, un mare rău au pricinuit partidului și clasei muncitoare din România oportuniștii de dreapta.

Comitetul executiv al Internaționalei Comuniste a condamnat linia oportunistă de dreapta din sinul Partidului Comunist din România și a cerut comuniștilor romîni să facă o cotitură radicală în organizarea luptelor de clasă ale proletariatului și în conducerea lor².

Evenimentele de la Lupeni au dovedit că în România începuse avîntul revoluționar. Lupta grevistă creștea vertiginos. Acțiunile muncitorilor sfîrșeau adesea prin ciocniri sîngeroase cu poliția. În valea Mureșului au avut loc greve de mare amploare, la care au participat 10.000 muncitori din industria forestieră. Mii de muncitori textiliști au luat parte la greva de la fabrica de textile din Buhuși. Peste 2.000 muncitori au participat la greva de la uzina de vagoane din Arad³.

În 1930 au declarat grevă muncitorii de la marile întreprinderi metalurgice Reșița și Lemaître. În 1932 s-a produs greva de trei săptămîni a celor 2.000 muncitori de la industria de încălțăminte din Oradea. Această

¹ « Știința », din 6 iulie 1932.

² Vezi Rezoluția secretariatului politic al Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste, adoptată în luna august 1930, în « Lupta de clasă », 1930, nr. 18—19.

³ « Lupta de clasă », 1930, nr. 18—19.

greva a fost condusă de Partidul Comunist. Muncitorii au obținut atunci satisfacerea tuturor revendicărilor: mărirea salariilor cu 15%, acordarea de concedii platite, încheierea contractului colectiv, recunoașterea comitetului de fabrică și punerea în libertate a muncitorilor arestați în timpul grevei¹. Mari greve au avut loc la Satu-Mare, Baia-Mare, Brașov, Galați, Buhuși și în alte centre industriale ale țării. În același timp s-au organizat demonstrații muncitorești, în cadrul cărora s-au formulat revendicări politice, ca de pildă, libertatea asociațiilor, adunărilor și presei muncitorești. Pe alocuri sediile muncitorești care fuseseră interzise de poliție au fost pur și simplu redeschise. În aproape toate orașele mari au avut loc acțiuni ale șomerilor.

Cu o mare intensitate în acea perioadă s-a desfășurat lupta ceferiștilor. În ianuarie 1931, Direcția generală a căilor ferate a dat ordin să se concedieze 1.500 muncitori și să se procedeze la o nouă reducere de 10% a salariilor. Ordinul a provocat revolta plină de ură a muncitorilor. Muncitorii de la atelierele Grivița, Nord și de la depoul din Cluj au ieșit în stradă, hotărâți să-și apere drepturile. Poliția a deschis focul împotriva muncitorilor ceferiști din București. Doi muncitori au fost uciși și mulți alții răniți. Ca răspuns la acțiunile provocatoare ale guvernului, muncitorii de la cele mai mari centre feroviare — Iași, Galați, Brăila, Pașcani, Cluj, Sibiu, Dej etc. — au organizat mitinguri de protest la care au participat mari mase de oameni². Acțiunile muncitorilor au obligat guvernul să renunțe temporar la noi concedieri. Muncitorii au putut astfel să-și dea seama că nu vor putea obține îmbunătățirea situației lor, decît prin lupta revoluționară.

Cu toate acestea, social-democrații, aflați la conducerea sindicatului ceferiștilor, căutau să-i abată pe muncitori de la calea revoluționară. Executînd ordinele burgheziei, liderii social-democrați îi îndemneau pe muncitori să adreseze petiții guvernului. Ei încercau prin toate mijloacele să izoleze Partidul Comunist. Circurile guvernante din România burghezo-moșierească nu s-au limitat să declanșeze numai crîncene represalii împotriva Partidului Comunist. Ele încercau în același timp să descompună partidul în launtrul lui. Ele ațîtau în partid lupta fracționistă, care a dus la sciziunea din 1929-1931 și care a slăbit forțele clasei muncitoare.

Comitetul Executiv al Internaționalei Comuniste a ajutat la lichidarea luptei fracționiste din cadrul Partidului Comunist din România. În hotărîrea privitoare la situația din Partidul Comunist din România (septembrie 1930), Comitetul Executiv al Internaționalei Comuniste a condamnat lupta fracționistă și a indicat măsurile necesare pentru întărirea partidului. El a arătat că Partidul Comunist din România ocupă unul din sectoarele de răspundere ale revoluției proletare, într-o țară căreia imperialismul internațional i-a destinat un rol de avangardă în războiul antisovietic. Comitetul Executiv al Internaționalei Comuniste a subliniat că este necesar să se desfășoare lupta pentru mobilizarea maselor împotriva exploatarei capitaliste și semifeudale, împotriva jugului social și național, împotriva pregătirii unui nou război imperialist și pentru apărarea revo-

¹ • Știința, din 26 aprilie 1951.

² Rezoluții adoptate de C.C. al P.C.R. în aprilie 1932, Ed. P.C.R., p. 47—48.

luționară a Uniunii Sovietice¹. Principatul mijloc de mobilizare a maselor trebuia să-l constituie înfăptuirea frontului unic de jos.

După ce a lichidat urmările luptei fracționiste, Partidul Comunist și-a întărit rindurile. Faptul acesta a avut o influență rodnică asupra mișcării clasei muncitoare. După ce s-a schimbat conducerea partidului, influența lui și a sindicatelor unitare, revoluționare, în masele largi ale muncitorilor a crescut considerabil. Conferința muncitorilor ceferiști, petroliști și mineri, care s-a ținut în martie 1931, a fost o mărturie vie în acest sens. Conferința a ales un comitet de acțiune în frunte cu Gh. Gheorghiu-Dej. Comitetul a hotărât să organizeze comitetele din fabrici și uzine pe baza realizării Frontului unic muncitoresc. În ciuda teroarei crâncene și a mașinațiilor tâlhărești ale autorităților, blocul muncitoresc-tărănesc, condus de comuniști, a obținut în alegerile parlamentare din 1931 — 75.000 voturi față de 36.000 cit obținuse în alegerile precedente.

Congresul al V-lea al Partidului Comunist din România, care a avut loc în ianuarie 1932, a definit clar linia și sarcinile imediate ale partidului. El a arătat că centrul de greutate al muncii de partid trebuia deplasat în uzină și fabrici, că trebuiau întărite organizațiile de partid din marile întreprinderi industriale și că tactica frontului unic de jos, pe baza luptei pentru revendicările curente ale clasei muncitoare, trebuia aplicată cu energie și pricepere. Congresul a subliniat că, în condițiile crizei economice mondiale, lupta împotriva scăderii nivelului de trai al maselor capătă o profundă semnificație politică și călăuzește masele spre lupta pentru o ieșire revoluționară din criză. Congresul a chemat pe oamenii muncii din România să se ridice cu hotărâre împotriva intervenției antisovietice care se pregătea și a arătat că apărând U.R.S.S., masele muncitoare din România se apără pe ele înșile, apără interesele lor vitale².

România se apropia de o perioadă de aprige lupte de clasă. Lupta grevistă a muncitorilor, provocată de criza economică și de faptul că exploatarea oamenilor muncii se intensificase, lua o amploare tot mai mare. Partidul Comunist conducea acțiunile revoluționare ale oamenilor muncii din România.

Tocmai atunci experții străini Rist, Avenol, De Noll, Denis și alții, care nu erau decît emisari ai băncilor engleze și franceze, au întocmit un „plan de asanare“ a finanțelor țării. Planul, care a fost adoptat de guvernul național-tărănesc, prevedea reducerea cu 30% a numărului de muncitori și funcționari din întreprinderile și instituțiile de stat, micșorarea salariilor cu 60%, mărirea impozitelor, precum și alte măsuri, constituind noua ofensivă împotriva nivelului de trai al oamenilor muncii³. A urmat micșorarea retribuției muncii care, împreună cu scăderea pronunțată a ajutoarelor acordate pentru chirie și pentru scumpirea vieții, au redus, în special, salariul mediu al feroviarilor cu 55%⁴. În același timp, represaliile administrației împotriva muncitorilor s-au intensificat. Așa cum prevăzuse pla-

¹ Vezi «Lupta de clasă», 1930, nr. 18—19, p. 4—6.

² Congresul al V-lea al Partidului Comunist din România, Partizdat, Moscova, 1932, p. 35.

³ Vezi Gh. Gheorghiu-Dej, Articole și cuvintări. Ed. pentru literatură politică, 1952, ed. a III-a, p. 522—523.

⁴ Rezoluții adoptate de C.C. al P.C.R., în aprilie 1932, Ed. P.C.R., 1932.

nul, muncitorii de la căile ferate, care nutreau idei revoluționare, au început să fie concediați.

Politica reacționară, antimuncitorească, dusă de burghezia română a provocat împotrivirea hotărâtă a clasei muncitoare. În 1932 au avut loc la București, Iași, Pașcani, Oradea-Mare, o serie de demonstrații muncitorești. Dintre acestea unele s-au încheiat prin ciocniri cu poliția. Partidul Comunist a acordat o atenție mai mare detașamentelor de frunte ale clasei muncitoare. El a desfășurat o activitate intensă printre ceferiști. Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist din România, care a avut loc în noiembrie 1932, a subliniat că, ținând seama de amenințarea crescândă a unui război antisovietic, activitatea partidului în rândurile muncitorilor feroviari capătă o importanță politică deosebită. „Între pregătirile turbate de război făcute de imperialismul internațional și cel român și ofensiva guvernului împotriva feroviarilor există cea mai strânsă legătură, pe care partidul trebuie s-o demaște sistematic în fața maselor”. Plenara a cerut organizațiilor de partid să treacă la anumite forme ale luptei de masă, ca ținerea de mitinguri-fulger, organizarea de comitete de acțiune, alegerea de către diferitele ateliere a unor delegați care să coordoneze acțiunile întreprinse de ceferiști cu acțiunile altor pături ale clasei muncitoare, și organizarea de conferințe deschise ale ceferiștilor.

După ce a luat conducerea mișcării greviste, Partidul Comunist a ridicat masele de muncitori la lupta economică. El a demascat cu hotărâre tradarea reformiștilor și a căutat să realizeze frontul unic de jos.

În cursul verii și toamnei anului 1932, conducerea sindicatelor de ceferiști din Iași, Pașcani, Galați, Cluj, Timișoara și București, acționând sub conducerea Partidului Comunist, a trecut la opoziția sindicală. Comitetul Central de acțiune creat de opoziția sindicală se bucura de un mare prestigiu printre muncitorii de la căile ferate. Lupta revoluționară dusă de muncitorii de la căile ferate împotriva ofensivei capitalului, pentru pînă, pace și libertate, împotriva aservirii țării și transformării ei într-o bază de atac în războiul antisovietic, creștea și se extindea. Ea a luat maximum de amploare în timpul grevelor din ianuarie-februarie 1933, cînd avîntul revoluționar al mișcării muncitorești din România în perioada crizei economice din 1929-1933 a atins punctul culminant.

În ultimele zile ale lunii ianuarie 1933, Direcția generală a căilor ferate a hotărît să reducă avansurile ce se plăteau muncitorilor la mijlocul lunii. Interpretînd această măsură ca o sfidare din partea Direcției generale, muncitorii de la atelierele căilor ferate de la Grivița s-au ridicat într-un elan unanim în apărarea drepturilor lor. În zilele de 28 și 31 ianuarie 1933, peste 7.000 de oameni, adică aproape toți muncitorii de la ateliere, au încetat lucrul¹. În același timp cu grevele s-au ținut adunări și mitinguri în curtea atelierelor și în fața clădirii Direcției generale a căilor ferate. Direcția a fost nevoită să renunțe la reducerea avansurilor. Muncitorii care se ridicaseră la luptă nu se mai declarară însă satisfăcuți cu această neînsemnată concesie.

Comitetul muncitoresc de acțiune, format din 60 de persoane, a elaborat un program de luptă pentru îmbunătățirea situației muncitorilor de la căile ferate. Programul a fost adoptat în unanimitate la adunările mun-

¹ Gh. Gheorghiu-Dej, Ed. P.M.R., 1951, p. 23.

citorilor feroviari. Muncitorii au cerut mărirea salariului cu 20%, plata vechilor sporuri pentru chirie și scumpetea vieții, încetarea concedierilor și reprimirea tuturor muncitorilor concediați, retribuirea muncii ucenicilor în timpul instruirii lor în meserie, plata timpului în care nu lucrau din cauza administrației, găsirea de lucru pentru foștii muncitori ai atelierelor, demobilizați din armată, majorarea salariului foarte scăzut al femeilor de serviciu, asigurarea unui salariu minim garantat cărăușilor, precum și recunoașterea comitetului de uzină ales de muncitori¹.

Aceste revendicări dovedeau că muncitorii erau hotărâți să-și apere cu dârzenie interesele economice. Dar lupta economică a muncitorilor era strâns legată de țelurile finale ale luptei de eliberare. V. I. Lenin a arătat în 1912 că „luptând să obțină îmbunătățirea condițiilor sale de trai, clasa muncitoare se ridică în același timp și din punct de vedere moral, și din punct de vedere intelectual, și din punct de vedere politic, devenind mai capabilă să înfăptuiască marile sale țeluri eliberatoare”².

Comuniștii își desfășurau activitatea chiar la locurile de muncă, direct în ateliere, în mijlocul maselor. Problemele de organizare și desfășurare a grevei erau rezolvate cu participarea tuturor muncitorilor. În felul acesta se realiza peste capul conducătorilor social-democrați un larg front unic de jos. Mișcarea a luat un caracter politic. Oratorii, care luau cuvântul la mitinguri, nu se limitau să ceară satisfacerea nevoilor economice arzătoare ale muncitorilor de la căile ferate. Ei demascau totodată politica reacționară, antipopulară a claselor guvernante din România, care subordonaseră țara intereselor monopolurilor străine și pregăteau un război criminal împotriva Uniunii Sovietice. Cuvintele vorbitorilor erau primite de adăziunea unanimă a celor prezenți.

Iustele revendicări ale muncitorilor de la atelierele căilor ferate au fost respinse de guvern. Ca răspuns, muncitorii au hotărât să declare grevă. Comitetul de acțiune a scos o ediție specială a ziarului „Ceferistul roșu”, în care muncitorii erau chemați să lupte cu dârzenie pentru satisfacerea revendicărilor formulate. Deși liderii social-democrați susțineau reglementarea conflictului pe cale pașnică, muncitorii de la atelierele căilor ferate au proclamat greva.

În dimineața zilei de 2 februarie, sirena a început să urle prelung. Cei 7000 muncitori de la Grivița au încetat pînă la unul lucrul și au ieșit în curte la miting. În cadrul acestui miting a fost ales comitetul de grevă, care urma să conducă lupta începută. Muncitorii au instalat posturi de autoapărare în toate punctele de acces de pe teritoriul atelierelor. În curte patruiau pichete de muncitori. S-a trimis o delegație la muncitorii de la serviciul de tracțiune și mișcare pentru a obține alăturarea acestora la grevă. Vorbitorii se urcau unul după altul la tribuna improvizată a mitingului muncitoresc. Cei care luau cuvântul afirmau că muncitorii sînt hotărâți să lupte pentru satisfacerea revendicărilor lor. Ei își exprimau solidaritatea cu oamenii muncii din Uniunea Sovietică și protestau împotriva politicii antisovietice a imperialiștilor.

La chemarea comuniștilor, spre atelierele din Grivița au început să se îndrepte mase compacte de muncitori. Printre ei se găseau muncitorii

¹ Gh. Gheorghiu-Dej, Ed. P.M.R., 1951, p. 23—24.

² V. I. Lenin, Opere, ed. rusă, vol. 19, p. 68.

de la fabrica de piine Herdan, de la uzina de mașini Vulcan și de la alte întreprinderi, precum și familiile greviștilor. Lozincă lansată de Partidul Comunist: „Sa-i ajutăm prin toate mijloacele pe greviști“ găsisse un puternic ecou în rîndurile oamenilor muncii din București. Mulți muncitori au adus greviștilor sume importante de bani, saci cu făină și alte produse alimentare, precum și tutun. Muncitorii de la fabrica Balcani au declarat greva de solidaritate cu ceferiștii și au ieșit în stradă. „Artera cea largă și Podul Grand — scrie Vasile Bigu, unul din participanții la grevă — s-au transformat într-o mare de capete. Soțiile și familiile greviștilor, muncitorii și muncitoarele de la alte uzine și fabrici, cuprinși de minie, micii negustori din cartier, studenți și școlari, însuflețiți de cuvintele comuniștilor, au făcut în jurul atelierelor un cordon strîns, pe care poliția nu a izbutit să-l rupă. „Trăiască Partidul Comunist din România!“, „Trăiască solidaritatea muncitorilor!“ — iată lozincile care răsuna din zeci de mii de piepturi“¹.

Muncitorii ceferiști de la o serie de importante noduri de cale ferată Cluj, Galați, Pașcani — și-au însușit revendicările muncitorilor de la Grivița și au declarat la rîndul lor grevă. Muncitorii ceferiști din Constanța au trimis celor din Grivița o telegramă prin care îi salutau pe greviști și își exprimau solidaritatea cu ei. Greva ceferiștilor s-a extins în întreaga țară. Ceferiștilor li s-au alăturat muncitorii de la numeroase întreprinderi industriale.

Puternicul val al mișcării greviste a speriat cercurile conducătoare. După cîteva încercări nereușite de a înăbuși mișcarea grevistă cu ajutorul forței armate, guvernul a recurs la o manevră. El s-a declarat de acord să satisfacă revendicările greviștilor de la Grivița. În seara zilei de 2 februarie, Ministerul Căilor de Comunicație a înștiințat în mod oficial pe muncitori că aproape toate revendicările lor vor fi satisfăcute, a recunoscut comitetul de fabrică și a dat asigurări că această hotărîre a guvernului se aplică și la toate celelalte centre de căi ferate. Incredându-se în declarația guvernului, muncitorii au părăsit atelierele după o grevă de 18 ore.

Aproape în același timp cu acțiunea muncitorilor ceferiști s-au ridicat la luptă împotriva exploatării nemiloase și a samavolniciei și muncitorii din industria petroliferă. Criza economică mondială provocase o scădere catastrofală a prețurilor produselor petrolifere pe piața mondială. Aceasta era o grea lovitură pentru industria petroliferă a României. Societățile engleze, americane și celelalte care stăpîneau după bunul lor plac industria petroliferă a țării nu erau însă dispuse să-și reducă profiturile. Ele au hotărît deci să le mențină printr-o ofensivă și mai puternică împotriva nivelului de trai al muncitorilor din această ramură a industriei. La consfătuirea din prima jumătate a anului 1932, reprezentanții societăților petrolifere care acționau în România, au hotărît să reducă extracția de petrol românesc cu 30%, să micșoreze salariile muncitorilor în medie de 40-50%

¹ Vasile Bigu, Amintirile unui participant, în revista «Narodnodemokraticeskaja Rumfnia», 1951, nr. 2, p. 5.

și să concedieze aproximativ 25% din numărul total al muncitorilor și funcționarilor de la întreprinderile petrolifere¹. Punerea în aplicare a acestui plan a început în vara anului 1932 la rafinăria Orion. În luna septembrie a aceluiași an, la rafinariile societății Romîno-Americană, muncitorii și-au văzut salariile reduse cu 35%, iar mulți dintre ei au fost concediați².

Ofensiva capitaliștilor a provocat o rezistență energică din partea muncitorilor petroliști. În fruntea acestei rezistențe se aflau comuniștii. Partidul Comunist din România a folosit toate posibilitățile legale de desfășurare a luptei revoluționare. Catre sfârșitul anului 1932, la cele mai mari rafinării de petrol din Prahova (Astra Romînă, Romîno-Americană, Orion, Unirea), unde existau grupe de partid, sprijinite de organizațiile sindicale revoluționare, s-au creat comitete de acțiune. La Ploești s-a organizat de asemenea un comitet orășenesc de acțiune³.

La mijlocul lunii decembrie 1932, comitetul de acțiune de la rafinaria Astra-Romînă s-a adresat administrației uzinei cerind să se încheie cu muncitorii un contract colectiv care să prevadă mărirea salariilor cu 8-10%, încetarea concedierilor și unele îmbunătățiri ale condițiilor de muncă. La început, administrația a refuzat să trateze cu comitetul de acțiune, pe care nu-l recunoștea ca reprezentant legitim al muncitorilor petroliști. Ulterior însă, sub presiunea acestora din urmă, ea a fost totuși nevoită să semneze contractul colectiv.

Nu au trecut nici două luni și, nerespectînd contractul pe care-l iscalise, administrația a anunțat concedierea a 40 muncitori. Ca răspuns la această măsură a administrației, aproape 4.000 muncitori din uzină au încetat lucrul. Adunîndu-se în fața clădirii direcțiunii, ei au cerut administrației să-și explice atitudinea. Declarînd că nu are de gînd să stea de vorbă cu „bolșevicii“, directorul rafinăriei a chemat poliția și armata. La apariția poliției, muncitorii s-au îndreptat repede spre sirena rafinăriei. Au răsunat șuerături de alarmă. După o jumătate de oră o mare mulțime de oameni se adunase în fața porților rafinăriei. Printre ei se numărau numeroși membrii de familie ai muncitorilor greviști, muncitori de la alte întreprinderi din regiune și șomeri. În timp ce poliția împrăstia mulțimea adunată pe străzile din vecinătatea rafinăriei, muncitorii s-au prezentat cu revendicările lor în biroul directorului și l-au silit să făgăduiască că va anula concedierile și va respecta cu strictețe condițiile contractului colectiv.

Vestea victoriei obținute de muncitorii de la rafinăria Astra-Romînă s-a răspîndit cu repeziciune printre petroliștii din Ploești și din împrejurimi. În aceeași zi, muncitorii de la marea rafinărie de petrol Romîno-Americană au fost înștiințați ca plîngerea pe care o trimiseseră cu peste un an în urmă la Curtea supremă a fost respinsă. Insuflețiți de exemplul muncitorilor de la Astra-Romînă, muncitorii de la Romîno-Americană i-au anunțat pe muncitorii din Ploești că au început greva. Muncitorii de la rafinariile Astra-Romînă, Orion, Unirea și din alte întreprinderi din oraș

¹ « Probleme economice », 1954, nr. 1, p. 97.

² Istoria Romîniei, Ed. de Stat, 1948, p. 617.

³ C. Stoica, Eroicele lupte ale muncitorilor ceferiști și petroliști din 1933, Ed. pentru literatura politică, 1953, p. 74.

și din împrejurimi au încetat la rîndul lor lucrul și au pornit spre rafinăria Romîno-Americană.

În fața porților s-a adunat o mulțime imensă de muncitori. Puțin după aceasta, cînd au aflat că o parte din membrii delegației de muncitori care fuseseră aleasă pentru a trata cu administrația, au fost arestați, miile de oameni s-au îndreptat spre oraș, la sediul poliției.

Clădirea poliției a fost înconjurată de un cordon de soldați, iar pe acoperișurile caselor fuseseră instalate mitraliere. Marea de oameni înainta încet, apropiindu-se de clădirea poliției. Soldații se retrăgeau pas cu pas, cedînd sub presiunea miilor de oameni. Muncitorii le strigau să nu tragă în frații lor, să nu aperse interesele capitaliștilor străini și romîni, care vind țara imperialiștilor de peste hotare și condamnă pe oamenii muncii la mizerie. Soldații începură să șovaie spunînd muncitorilor: „Mergeți înainte, noi nu vom trage”¹. Văzînd puternica presiune a muncitorilor din Ploești, poliția își pierde cumpătul și este nevoită să pună în libertate pe arestați. Insuflețiți de victoria repurtată, miile de muncitori, împreună cu delegații eliberați, s-au îndreptat spre piața orașului, unde a avut loc un miting. În cursul acelei zile, muncitorii au fost stăpîni orașului. Poliția nu a îndrăznit să intervină. Administrația uzinei a fost obligată să renunțe la reducerea salariilor pe care o anunțase. Greva de o zi s-a încheiat printr-un succes. Astfel, acțiunile hotărîte și buna organizare au permis proletariatului din Ploești să obțină victoria asupra patronilor.

Această victorie nu a fost totuși de lungă durată. Burghezia romînă nu făcuse concesii muncitorilor decît pentru a localiza lupta ceferiștilor și petroliștilor și pentru a preveni izbucnirea unei greve generale a clasei muncitoare din România. Ea nu renunțase însă la politica de ofensivă împotriva clasei muncitoare, la traducerea în viață a faimosului plan de „ăsanare”, prin ruina și pauperizarea clasei muncitoare. În acest scop, guvernul național-țărănesc a hotărît în primul rînd să se răfuiască cu proletariatul luptător și cu partidul său.

Încunajat de faptul că în Germania veniseră la putere hitleriștii, guvernul național-țărănesc a promulgat o serie de legi care tindeau la fascizarea țării. La 13 februarie 1933, guvernul a trecut prin parlament — cu sprijinul social-democraților — legea privitoare la proclamarea stării de asediu. Primul ministru Vaida-Voievod a declarat în parlament că „în urma adoptării acestei legi, capitaliștii străini vor fi mai liniștiți în ceea ce privește menținerea ordinii în țara noastră”². Pe baza legii amintite a urmat dizolvarea celor cîtorva organizații democratice care mai ființau încă la acea dată, printre care și a sindicatului muncitorilor ceferiști. S-a proclamat o „cruciadă” împotriva Partidului Comunist aflat în ilegalitate. În toată țara au început arestările de comuniști și activiști sindicali. Au fost arestați printre alții și conducătorii ceferiștilor de la Grivița. În noaptea de 14—15 februarie a fost arestat președintele Comitetului Central de acțiune, Gh. Gheorghiu-Dej. Guvernul a răpit toate drepturile pe care muncitorii le cuceriseră în timpul grevei din 2 februarie.

Toate aceste măsuri nu au reușit însă să înfrîngă spiritul de luptă al

¹ C. Stoica, Eroișele lupte ale muncitorilor ceferiști și petroliști din 1933. Ed. pentru literatura politică, p. 78—80.

² „Universul” din 5 februarie 1933.

ceferiștilor. Știrea ca guvernul a răpit drepturile cucerite de muncitori și a arestat pe conducătorii ceferiști a provocat un sentiment de revoltă în rîndul maselor muncitorești. Muncitorii de la atelierele Grivița s-au ridicat la luptă, ca un singur om. La 15 februarie 1933 greva ceferiștilor a reînceput cu o nouă forță. Lupta a luat un caracter politic pronunțat. În cursul acestei lupte voința muncitorilor s-a călit, iar conștiința lor de clasă a crescut. Clasa muncitoare acționa tot mai hotărît ca conducător al maselor populare în lupta împotriva fascismului și a pregătirii războiului antisovietic. Muncitorii nu cereau numai restabilirea drepturilor cucerite la 2 februarie, ci și ridicarea stării de asediu, imediata punere în libertate a conducătorilor clasei muncitoare arestați, recunoașterea comitetului de fabrică, acordarea dreptului de existență legală sindicatului ceferiștilor, încetarea teroarei polițienești și a pregătirilor de război, ducerea unei politici de pace și prietenie cu U.R.S.S.¹

Membrii comitetului de grevă arestați au fost înlocuiți cu alți conducători ai muncitorilor-comuniști și fără partid. S-au luat din nou măsuri de apărare și s-au organizat pichete de grevă. S-au ridicat baricade. În tot cursul zilei s-a scurs spre atelierele căilor ferate un șuvoi de muncitori de la numeroasele fabrici și uzine din București. Spre sfîrșitul zilei, numărul muncitorilor adunați în ateliere ajunsese la 20.000². „Jos starea de asediu!”, „Jos teroarea!”, „Cerem eliberarea celor arestați”, „Muncă și Pîine!”, „Jos războiul antisovietic!” — acestea erau lozincile pe care le lansase partidul și care răsuna acum repetate de mii de muncitori³.

În unele întreprinderi au început greve de solidaritate cu ceferiștii (fabrica de pîine Herdan, Uzinele comunale din București, fabrica Durer etc.). La Malaxa, Vulcan și Mociornița s-au ținut mitinguri în cadrul cărora muncitorii și-au exprimat caldă lor simpatie față de ceferiști și au cerut satisfacerea cît mai grabnică a revendicărilor acestora.

Intreaga țară a aflat că la Grivița lupta a reînceput. Muncitorilor de la Grivița li s-au alăturat ceferiștii din Cluj. Aceștia s-au baricadat în ateliere și au aplicat experiența de luptă a ceferiștilor de la Grivița. Ei au fost sprijiniți de muncitorii de la fabrica de încălțăminte Dermata din Cluj, care au declarat greva de solidaritate cu ceferiștii. În centrul orașului Cluj muncitorii au organizat demonstrații, care s-au terminat prin ciocniri cu poliția. În centrele feroviare Iași și Galați au izbucnit de asemenea greve. Mari adunări și demonstrații au avut loc la Pașcani, Constanța, Medias, Oravița și alte orașe.

Unitățile de poliție, chemate de direcția căilor ferate; nu au reușit nici măcar să-și croiască drum pînă la porțile atelierelor de la Grivița. Masa miilor de muncitori de la alte întreprinderi înconjurase atelierele cu un corđon strîns apărîndu-i cu dîrzenie pe greviști. Polițiștii au încercat fără succes să-i aresteze pe cei adunați în jurul atelierelor: muncitorii îi smulgeau pe arestați din mîinile polițiștilor. Văzînd că poliția e nepuțincioasă, guvernul a trimis împotriva muncitorilor pe soldații din regi-

¹ Gh. Apostol, 20 de ani de la glorioasele lupte ale ceferiștilor și petroliștilor din ianuarie-februarie 1933, în «Scnteia» din 18 februarie 1953.

² D. Petrescu, O pagină glorioasă din istoria clasei muncitoare și a poporului român, în «Lupta de clasă», 1933, nr. 1—2.

³ «Scnteia» din februarie 1933.

mentul 21 infanterie, cu ordinul de a deschide focul, asupra greviștilor. Dar muncitorii au stabilit legătura cu soldații și i-au îndemnat să nu traga împotriva fraților lor.

Vasile Bigu, care a participat la aceste evenimente, descrie astfel emoționantul tablou al fraternizării soldaților cu muncitorii: „Era o noapte întunecoasă. Grupuri de soldați și polițiști își croiau cu greu drum prin mulțime. Mulțimea indignată le opunea o rezistență dârza. Trupele nu au cutezat să patunda dintr-odată în curtea atelierelor. Un grup de soldați a spart un geam de la subsol și au intrat astfel, hoțeste. Colonelul Hotineanu l-a chemat din front pe soldatul Gheorghe Seberanu, care îl avea și pe fratele și pe tatăl său printre greviști. „Jură“ — i-a ordonat colonelul. „Jur“ — a răspuns soldatul. Repetă: „Jur, cu mâna pe armă, că voi trage în tatăl și în fratele meu, dacă ei nu se vor supune ordinelor“. — „Jur, cu mâna pe armă, că niciodată nu voi trage nici în tatăl meu, nici în fratele meu și nici în tovarășii lor de muncă, care toți îmi sînt frați“. Acest răspuns a stîrnit un entuziasm de nedescris. Strigătele: „Soldații sînt cu noi!“¹ nu mai conteneau. Nedelciu, soldat în același regiment, i-a îndemnat deschis pe camarazii săi „să nu se supună ordinului ofițerilor și să nu tragă în frații lor, muncitorii“. A fost imediat arestat și apoi condamnat la mulți ani de munca silnică. Unanimitatea și înalta organizare a muncitorilor îi făcea pe soldați să șovăie. În rîndurile lor fierberea creștea și ei nu se hotărau să tragă în muncitori. Comandamentul a cerut ca soldații să fie rechemați de urgență în cazărmi².

Ațiunea ceferiștilor de la Grivița nu a fost înăbușită decît după ce, în ordinul guvernului și al regelui Carol al II-lea personal, s-au trimis împotriva greviștilor unități de grăniceri și unități speciale de jandarmerie și după ce poliția a fost întărită. În dimineața zilei de 16 februarie grănicerii și jandarmii, împreună cu poliția și cu o haită de agenți secreți ai siguranței, au pătruns în curtea atelierelor și au deschis foc de mitraliere împotriva muncitorilor. Muncitorii au făcut minuni de eroism, împotriva vindu-se dușmanilor. Postul muncitoresc de pază staționat lângă porțile uzinei nu a lasat să treacă nici un polițist, nici un jandarm, pînă ce ultimul dintre muncitorii care-l alcătuiau nu a căzut sub focul dușmanilor. Muncitorii din pichete au luptat cu abnegație, ținîndu-i în loc pe cei din detașamentele de pedepsire. Greviștii și-au apănat cu multă înverșunare fiecare poziție. Înarmați cu drugi de fier și ciocane, ei aruncau în atacatori pietre și bucăți de metal și îi stropeau cu apă clocotită din pompe. Poliția și jandarmii au fost nevoiți să cucerească prin luptă fiecare palmă de pămînt de pe teritoriul atelierelor, lăsînd dîre de sînge pe unde treceau. Fapta muncitorului utecist Vasile Roaită este o pildă de eroism și de sentiment al datoriei. El nu și-a părăsit postul ce-i fusese încredințat de comitetul de greva pînă în ultima clipă și stînd neclintit sub focul jandarmilor a făcut să sune sirena uzinei, care vestea că lupta ceferiștilor de la Grivița continuă. Ciuruit de gloanțe, Roaită și-a îndeplinit datoria pînă la ultima suflare. În urma bestialelor represiuni ale poliției și ale jandarmeriei, peste 400 muncitori au fost uciși și aproximativ 2000 arestați. Muncitorii

¹ « Narodnodemocraticeskaia Rumînia », 1951, nr. 2, p. 5—6.

² Documente din Istoria Partidului Comunist din Romînia, Ed. P.M.R., 1953, p. 180—181.

arestați au fost batuți și chinuți în beciurile siguranței. În timpul nopții, poliția scotea pe ascuns cadavrele muncitorilor și le ardea. După cum recunoștea ziarul „Curentul”, „atelierelor cailor ferate fac impresia unor clădiri distruse de un bombardament aerian”.

Clasele dominante își sărbătoreau victoria. Reacțiunea română își exprima satisfacția față de acțiunile guvernului. Primul ministru al României, Vaida-Voievod, a declarat în parlament că și de aici înainte „guvernul va lua toate măsurile pentru a lichida definitiv toate încercările de a viola ordinea socială”¹. Social-democrații au profitat de situația creată pentru a organiza o campanie deșănțată împotriva Partidului Comunist. Presa lor, în cor cu presa fascistă, cerea sa se ia măsurile cele mai hotărâte pentru a înăbuși mișcarea muncitorească revoluționară.

Orbită de victoria tremelnică pe care o obținuse, reacțiunea română nu înțelegea că mișcarea revoluționară prinsese rădăcini adânci în clasa muncitoare și că nu putea fi nimicită prin nici un fel de mijloace. Muncitorii au răspuns la împușcarea luptătorilor de la Grivița cu noi greve și demonstrații. Exprimându-și protestul plin de minie împotriva acestui măcel sîngeros, coloanele muncitorilor din București au defilat prin fața porților atelierelor de la Grivița, prin fața închisorii și a cazarmilor unde erau deținuți arestații, prin fața spitalelor unde zăceau ceferiștii răniți și prin fața crematoriului unde se incinerau în ascuns cadavrele celor uciși. La uzinele Malaxa, Lemaître, Voinea, Saturn, Set, Mociornița și în alte întreprinderi, s-au ținut mitinguri de masă, în semn de solidaritate cu luptătorii de la Grivița. Muncitorii și-au donat salariul pe o zi în folosul familiilor celor uciși, răniți sau arestați și au format comitete de ajutare a ceferiștilor arestați și a familiilor lor.

Lupta ceferiștilor și petroliștilor și, în special, evenimentele din Valea Prahovei și împușcarea ceferiștilor din București și Cluj au provocat agitație în rândurile muncitorilor din întreaga țară. 7.200 mineri din bazinul carbonifer Petroșani au încetat lucrul și au ocupat minele. Ei au cerut punerea în libertate a celor arestați, abrogarea tuturor legilor extraordinare, acordarea dreptului de existență legală Partidului Comunist și celorlalte organizații revoluționare².

Luptele din februarie 1933 au provocat o mișcare de solidaritate nu numai în sîrul clasei muncitoare, ci și în rândurile țărănimii muncitoare și ale unei părți din mica burghezie orășenească. Se creaseră condiții favorabile pentru o grevă generală în țară. Cu toate acestea, din cauza siăbiciunii organizatorice a Partidului Comunist și a lipsei de hotărîre de care au dat dovadă elementele oportuniste aflate pe atunci la conducerea partidului, lozincă grevei generale nu a fost lansată.

Acțiunile revoluționare ale muncitorilor romîni au provocat o serioasă îngrijorare printre imperialiștii străini. Oficiosul francez „Le Temps” scria în acele zile: „Insuși faptul că guvernul român a fost nevoit să recurgă la măsuri excepționale, ca proclamarea stării de asediu în toată țara, dovedește că mișcarea comunistă din Balcani a înregistrat o creștere fără precedent”³.

¹ • Izvestia, din 18 februarie 1933.

² • Izvestia, din 22 februarie 1933.

³ • Le Temps, din 7 februarie 1933.

Guvernul român a organizat procesul conducătorilor ceferiștilor și petroliștilor în speranța ca cu ajutorul justiției va putea desăvârși zdrobirea mișcării revoluționare. Aceste procese s-au întors însă împotriva clicii de la conducere, care i-a pricinuit o nouă înfrângere morală. În țara a luat naștere o largă mișcare în apărarea acuzaților. În ciuda stării de asediu și a teroarei, la uzine și fabrici, la căile ferate, în mine și în instituții, s-au organizat mitinguri și s-au adunat zeci de mii de semnături pe petițiile pentru punerea în libertate a celor arestați.

La procesul ceferiștilor, care a avut loc în orașul Craiova, acuzații s-au transformat în acuzați: ei au înălțat sus steagul clasei muncitoare și al Partidului Comunist și au demascat fără cruțare guvernul burghezo-moșieresc al României și acțiunile lui criminale, antipopulare. De pe tribuna tribunalului militar, acuzații au popularizat tactica revoluționară aplicată de muncitori în cursul luptelor din februarie. Ei au ținut la stilul infamiei pe conducătorii partidului social-democrat și ai sindicatelor reformiste, demascând rolul trădător, mîrșav, pe care l-au jucat în luptele revoluționare ale clasei muncitoare din România.

Președintele tribunalului a primit zilnic mii de scrisori și rezoluții ale adunărilor muncitorești în care se cerea încetarea procesului și punerea în libertate a celor arestați. Aceste cereri au fost semnate de 40.000 de oameni. La Craiova, au sosit numeroși reprezentanți ai muncitorilor care, depunând ca martori, s-au ridicat cu curaj în apărarea acuzaților. Sala tribunalului a găzduit și delegații ale țăranilor din fostele județe Dolj, Argeș și Dej. Delegația din satul Cetatea, fostul județ Dolj, a prezentat tribunalului o cerere pentru punerea în libertate a conducătorilor muncitorilor arestați, pe care o semnaseră 300 țărani¹.

Procesele ceferiștilor și petroliștilor români au prilejuit o minunată demonstrație a solidarității internaționale a clasei muncitoare. La Moscova, Leningrad și în alte orașe din Uniunea Sovietică, au avut loc mari mitinguri de protest împotriva teroarei fasciste la care erau supuși conducătorii ceferiștilor și petroliștilor români². La tribunalul militar s-au primit proteste din partea organizațiilor muncitorești din Cehoslovacia, Belgia, Canada și alte țări. La proces au asistat reprezentanți ai Comitetului mondial antifascist și delegați ai muncitorilor de la căile ferate franceze. O impresie de neuitat a produs citirea la proces a scrisorii trimise de cunoscutul scriitor revoluționar francez Henri Barbusse. „Intelectualii din lumea întreagă — scria Barbusse — urmăresc cu deosebit interes acțiunea puternică a reprezentanților poporului român, aflați pe banca acuzaților. Prin gura lor, muncitorii ceferiști își exprimă voința fermă de a participa la lupta pentru dreptul la existență pentru toți, la lupta împotriva războiului. Noi ne solidarizăm cu curajoșii noștri tovarăși, cu eroicii luptători ai poporului român, cu care ne mîndrim întocmai cum vă mîndriți și voi”³. Tribunalul militar i-a condamnat pe conducătorii grevei la mulți ani de muncă silnică.

¹ Procesul de la Craiova contra conducătorilor români ceferiști și însemnătatea sa, Ed. P.C.R., decembrie 1934, p. 15—16.

² «Lupta de clasă», 1953, nr. 1—2, p. 71.

³ Gh. Gheorghiu-Dej, Ed. P.M.R., 1951, p. 32.

Acțiunile revoluționare ale proletariatului din România în anii crizei economice mondiale din 1929-1933, acțiuni al căror punct culminant l-au reprezentat luptele din februarie, au constituit o etapă importantă în istoria clasei muncitoare și a întregului popor român. Plenara din iulie 1934 a Comitetului Central al Partidului Comunist din România arată ca: „În luptele din februarie, proletariatul ceferist și petroliștii au suferit doar o înfringere vremelnică, motivată de superioritatea materială de forțe a adversarului. În realitate însă ei au ieșit din aceste lupte ca învingători politici și morali, obținând nu numai satisfacerea parțială a revendicărilor lor, dar cucerind și pentru întregul proletariat ca clasă poziții importante și afirmând rolul lui de hegemon în raport cu celelalte pături de oameni ai muncii”¹. Eroica luptă a muncitorilor din România a dat o serioasă lovitură politicii de fascizare a țării și „planului de asanare”. Luptele din februarie 1933 au avut loc curînd după ce în Germania venise la putere Hitler. Ele au constituit una din primele manifestări ale hotărîtei rezistențe opuse de clasa muncitoare a Romîniei fascismului care înălța capul și pregătea războiul antisovietic.

Luptele de clasă din 1929—1933 au fost o expresie a sentimentelor patriotice ale clasei muncitoare romîne, care a acționat în calitate de reprezentant al întregului popor român, în lupta împotriva aservirii Romîniei de către imperialiștii străini.

Lupta revoluționară a clasei muncitoare a demascat în fața întregului popor falsul democratism și politica antipopulară și antinațională a partidului național-țărănist. Găsindu-se pînă în 1928 în opoziție, acest partid, al doilea după marele partid burghezo-moșieresc din țară — partidul liberal — a făgăduit că de îndată ce va veni la putere, va face reforme democratice și va îmbunătăți traiul maselor populare. Viața a arătat cit de mincinoase erau aceste promisiuni. Putreziciunea, josnicia și venalitatea regimului condus de național-țărăniști s-au manifestat cu toată puterea în anii avîntului revoluționar. Demisia guvernului național-țărănist al lui Vaida-Voievod a fost o consecință directă a luptelor din februarie 1933. În perioada luptelor revoluționare ale clasei muncitoare s-a manifestat de asemenea limpede politica trădătoare, profascistă, a conducătorilor de dreapta ai partidului social-democrat, care s-au ridicat pe față în apărarea burgheziei.

Acțiunile revoluționare ale muncitorilor romîni în anii crizei economice au îmbogățit experiența proletariatului român și a partidului său cu noi forme și metode de luptă. Printre acestea, trebuie să amintim ocuparea de către muncitori a fabricilor și atelierelor, alegerea de largi comitete de acțiune pe baza înfăptuirii frontului unic de jos, organizarea apărării fabricilor și atelierelor, îmbinarea luptei din interiorul atelierelor cu lupta

¹ Rezoluții ale C.C. al P.C.R. din iulie 1934. Ed. ilegală a C.C. a. P.C.R., 1934.

oamenilor muncii veniți în ajutorul greviștilor, trimiterea de delegații din partea greviștilor în alte întreprinderi și organizarea în timpul grevei a unor demonstrații de stradă și mitinguri de solidaritate cu greviștii.

În perioada de avânt revoluționar al mișcării muncitorești din 1929-1933, legătura Partidului Comunist din România cu masele proletare s-a înfățișat. Înlăturând cu hotărâre lipsurile și greșelile în muncă și izgonind pe oportuniști din rândurile sale, Partidul Comunist a obținut mari succese în acțiunea de cîștigare de partea sa a majorității clasei muncitoare. El a primit în rândurile sale pe muncitorii înaintați care luptaseră cu abnegație pe baricadele de la Grivița, de la Ploești, Iași, Cluj și din alte centre proletare ale țării și, în focul luptelor de clasă, s-a dezvoltat neconținut, devenind conducătorul încercat și călit al proletariatului și al tuturor oamenilor muncii din România.

COLABORAREA MILITARĂ DINTRE ROMÎNI ȘI CAZACI ÎN ULTIMUL SFERT AL VEACULUI AL XVI-LEA *

DE

CONF. UNIV. EUGEN STĂNESCU

I

Evenimentele anului 1574 — încordarea prelungită a rezistenței moldovenești în fața puhoiului turcesc — alcătuiesc în istoria Țărilor Române un moment care nu împarte numai în părți egale cea de a doua jumătate a veacului al XVI-lea, ci separă în același timp planuri diferite ale istoriei.

Odată cu căderea Țărilor Române, către jumătatea veacului al XVI-lea, sub jugul turcesc, în urma marilor ofensive otomane din anii 1526—1529, 1538, 1541, începe lungă perioadă a dominației otomane (perioadă în care poporul român nu mai luptă pentru păstrarea independenței, ci pentru recucerirea ei, pentru scuturarea jugului turcesc). În cadrul acestei perioade de veacuri, cea de a doua jumătate a veacului al XVI-lea (sau pentru păstrarea exactității cronologice, răstimpul istoric dintre cel de al cincilea deceniu al veacului al XVI-lea, momentul aproximativ al cuceririi turcești și sfârșitul primului deceniu al veacului al XVII-lea, momentul venirii sub jugul turcesc) constituie faza istorică în care se cristalizează formele clasice ale dominației otomane. Însă, lipsa de experiență suficientă a cuceritorilor turci și a agenților lor lăuntrici, marii boieri a caror exploatare depășește limitele plusprodusului și atinge însăși substanța economică, împinge la prăbușirea întregii economii a Țărilor Române, de unde marea ridicare a poporului român împotriva jugului turcesc la sfârșitul veacului al XVI-lea și începutul veacului al XVII-lea.

Astfel, partea finală a acestei faze istorice este dominată de războiul dintre români și turci dintre anii 1594-1606 — început prin rășcoala condusă de Mihai Viteazul — război ale cărui victorii românești au obținut, mai ales în ceea ce privește Țara Românească, independență relativă pentru un deceniu și jumătate (cam pînă în 1611). Acest război a obligat pînă la urmă pe turci și pe boieri să „stabilizeze” exploatarea comună la un nivel

* Fragment din lucrarea: Colaborarea militară dintre români și cazaci în veacurile XVI—XVII, în curs de pregătire.

sensibil vecin de limitele posibilităților de suportare, dar fără să treacă peste acestea¹.

În lumina acestor date ale problemei, evenimentele din vremea domniei lui Ion Vodă „cel Cumplit“ și mai ales cele din 1574, compun conținutul unui anumit moment istoric. Însemnătatea acestui moment este definită de locul pe care-l ocupă în desfășurarea acestei faze istorice și totodată de sensul pe care-l capătă sub această perspectivă deznodământul dramei politico-militare pentru care anul 1574 a rămas în istorie. Astfel, în procesul de înlăturare de către Poarta otomană a tot ce e caracteristic în mecanismul de funcționare a statului feudal de sine stătător (proces care se va încheia prin lichidarea ultimelor resturi abia la începutul veacului al XVIII-lea), înainte de înabușirea răscoalei din 1574, Țările Române mai păstrau încă vadite elemente de independență. Aparatul militar (al cărui nivel de dezvoltare era strâns legat de gradul dependenței față de Poarta) se găsea tot mai mult sub control turcesc, dar funcționa totuși încă cu amplexarea pe care în chip firesc n-o putea îngădui transformarea completă a statului de sine stătător în provincie a imperiului otoman; exista și era organizat ca atare într-un mod nepotrivit cu starea de a servi completă. Campaniile militare de proporții în care armata regulată a Țărilor Române nu numai că participă dar ocupă chiar o poziție însemnată, cum sînt de pilda campania din Transilvania împotriva austriecilor în 1556, respingerea incursiunilor panilor poloni de către moldoveni fără ajutor turcesc în al șaptelea deceniu al veacului al XVI-lea, și altele, precum și păstrarea „în mare“ a vechii organizări militare (de împărțire în „oaste mică“ și „oaste mare“), acțiunea de dotare cu armament nou a armatei, conservarea încă oarecare vreme a sistemului de cetăți și fortificații², dovedesc aceasta.

În același timp cancelariile domnești întrețin o corespondență diplomatică, care atestă existența unor legături cu diferite curți regale și prințiare, legături care, chiar dacă nu sînt totdeauna potrivnice politicii otomane, scot în evidență menținerea unor elemente de politică externă proprie, fapt pe care mai tirziu turcii îl vor considera ca o încadrare calificată a „hainirii“. Negocierile germane, poloneze, brandenburgheze, venețiene — sub ochii turcilor — ale cancelariilor domnești din această vreme, în vederea ruperii cu Poarta otomană sau cu privire la alte probleme curente de stat, confirmă încă existența în această vreme a unei diplomații și a unei politici externe a Țărilor Române. Și viața politică internă păstrează aceste trăsături. Luptele feudale civile (ca cele din vremea domniei lui Mircea Ciobanu, Petru cel Tânăr, Alexandru Lăpușeanu, Iacob Eraclide

¹ Pacea încheiată în 1606 la Sztivatorok între turci și imperiali, încheia procesul de dizolvare al coaliției antiturcești. Silită de aceste împrejurări, Țara Românească ajungea la rîndul ei la pace cu Sultanul prin domnul Radu Șerban, pace prin care Poarta recunoaște independența relativă a țării. Acum, deci, abia se termină războiul dintre români și turci, început în 1594. Cîrînd imperiul otoman reia controlul asupra Transilvaniei și cîtiva ani după aceasta, în împrejurările tulburii create de invazia lui Gabriel Bathori, în 1610 izbuteste să înscăuneze un domn propriu în Țara Românească. Astfel — puțin după terminarea războiului — se încheia și durata temporară a independenței relative.

² N. Iorga, Studii și documente, vol. XXIII, p. 12, 24, 45; Hurmuzachi, Documente, vol. XV-2, p. 783; Vita Despotii principis Moldaviae, în «Mélanges d'histoire générale», vol. II, p. 409—411.

Despotul și alții), chiar dacă nu mai poartă pecetea farimițării feudale clasice, date fiind conflictele prelungite dintre grupările boierești aflate pe poziții pro- sau antidomnești, nu se puteau desfășura sub aceste forme în state încadrate complet în sistemul politico-economic otoman. Iar conștiința socială, atunci când e exprimată de oamenii acestei vremi, arata cât de puternică era amintirea vremilor de adevărată independență; limbajul folosit de Alexandru Lăpușeanu față de solii ardeleni este al unui monarh feudal sigur de forțele lui și nu cel al unui simplu „bey“ aflat undeva pe imensul teritoriu turcesc¹.

Toate acestea arată că înainte de anul 1574, cu toată starea de fapt a aservirii, instituțiile principale ale statului feudal nu erau încă adaptate întru totul condițiilor regimului dominației otomane înfățișându-se încă limitat, ca instituții ale unui stat de sine stătător. În această privință rolul evenimentelor anului 1574 a fost hotărâtor. Prăbușirea încercării din 1574 a grăbit, în chip violent, ritmul adaptării la condițiile impuse de sistemul turcesc într-un fel care explică în mare măsură ridicarea de o extraordinară putere a poporului român împotriva ocupanților turci la sfârșitul veacului al XVI-lea și începutul veacului al XVII-lea. După aceasta, guvernării otomani au fost obligați să îngăduie menținerea unor resturi de independență de-a lungul întregului veac al XVII-lea, mai puternice în prima jumătate a veacului, în scădere în a doua jumătate.

Din această cauză, ținând seama de locul pe care-l ocupă anul 1574 în istoria regimului turcesc și a luptei poporului român împotriva acestui regim, și în același timp de consecințele grave pentru dezvoltarea imediată a Țărilor Române determinate de eșecul răscoalei, trebuie puși în valoare factorii care au influențat în de aproape prăbușirea încercării din 1574 și care deci poartă răspunderea înrobirii, mai departe, a Țărilor Române.

În împrejurările nemijlocite ale acelui moment istoric a existat posibilitatea reală, aproape sigură, a eliberării Moldovei, și după ea a celorlalte două țări române, de tirania otomană. Organizarea de către Ion Voda a rezistenței antiturcești este departe de a fi acea aventură eroică și chiar nebunească — despre care au scris atîta istoricii burghezi — și care după ei n-ar fi putut duce în nici un caz la o soluție statornică. Catastrofa de la Lepanto din 1571 obliga pe turci la o concentrare amplă de forțe pentru apărarea flancului mediteranean; la granițele nord-vestice cu imperiul nu stăpînea liniștea și erau semne că se pregăteau și aici să bată tobele războiului; în același timp, în Asia, încurcăturile cu Perșii creau o situație încordată, care făcea de asemenea necesară menținerea unor forțe armate puternice. Toate acestea arată că în Țările Române era amenințat însuși regimul dominației otomane², că o bucată de vreme e de presupus că im-

¹ Hurmuzachi, op. cit., vol. II-5, p. 178—182.

² Vezi sintezele istoriei otomane: Leunclavius, *Neue Chronica Türkischer Nation von Türken selbst beschrieben*. Frankfurt, 1590, p. 61; Dimitrie Cantemir, *Istoria imperiului otoman*. București, 1876, vol. I, p. 330—336; Zinkeisen, *Geschichte des osmanischen Reiches in Europa*. Gotha, 1850, vol. II, p. 520—550; Hommer, *Geschichte des osmanischen Reiches*. Pest, 1829, vol. IV, p. 32—34; N. Iorga, *Geschichte des osmanischen Reiches*. Gotha, 1908, precum și unele narațiuni ale vremii: Gorecki, *Descriptio belli Ivoniae...*; Paprocki, *Wahrhaftige Beschreibung des Krieges...* Vezi și Engel, *Geschichte der Kosaken und der Ukraine*, p. 73.

periu otoman n-ar fi putut concentra împotriva Moldovei atâtea forțe ca în 1574 și că spulberarea ofensivei turcești ar fi putut aduce pentru destulă vreme libertate Moldovei și poate celorlalte două țări române. Cu atât mai mult se poate afirma aceasta, cu cât nimicirea unor însemnate grupuri de armată turcești, întâi la Jiliștea, apoi între Prut și Nistru, ocuparea de către moldoveni și cazaci a unor poziții strategice aproape inexpugnabile, și superioritatea categorică, în guri de foc, a armatei moldovenești, creau pe drept cuvânt premisele victoriei și deci ale eliberării.

Trădarea boierească este cel dintâi factor prin care sorții norocoși ai războiului au fost izgoniți de piaza neagră a înfrîngerii. Complotul boieresc împotriva independenței moldovenești organizat minuțios și în ansamblu (nu ca o serie de acțiuni izolate așa cum a vrut vechea istoriografie multă vreme să-l vadă) dezvoltă prin momentele sale principale înverșunata împotrivire cu care boierimea răspundea oricărei încercări statale sau populare de subminare sau înlăturare a dominației turcești. Caracterul de plan de ansamblu al complotului boieresc din 1574 este învederat de desfășurarea succesivă și graduată a trădării, ceea ce a permis nu numai victoria turcească, dar distrugerea întregii armate moldo-cazace. Succesiunea unor momente ca: predarea fără luptă a vadului Obluciței, greu de trecut altfel (ceea ce a permis turcilor să pătrundă cu foarte puține pierderi pe teritoriul moldovean), dezinformarea comandamentului suprem în ce privește efectivele reale ale armatei turcești (fapt pentru care s-a renunțat la planul de a înfrunța întâi pe tătari și apoi pe turci și în felul acesta s-a putut produce învăluirea tătarească), dezertarea unor numeroase steaguri boierești în noaptea înainte de luptă și a întregii călărimi boierești (care era aproape întreaga călărimă a ostirii) la începutul luptei (ceea ce a dus la desfășurarea în condiții nefavorabile a bătăliei de la Iezerul Cahului și în consecință la retragerea nefericită spre Roșcani) — toate acestea ilustrează o trădare determinată nu de presiunea evenimentelor, ci de o concepție politică care nu admitea eliberarea de turci¹.

Formula pe care „Letopisețul lui Azarie” o pune în gura boierului Golăi (dar care este a întregii boierimi): „Ci din două alege-ți pe cea mai bună sau pleacă-ți capul în fața împăratului sau părăsește țara, dar cu turcii nu te pune”², nu reprezintă numai o generalizare falsă a raportului de forță dintre popoarele subjugate și imperiul otoman menită să ascundă realitatea aceluși moment istoric când era cu putință eliberarea, ci în același timp un adevărat program de trădare continuă. Dar trădarea din 1574 nu a fost numai a boierimii moldovene, deoarece răscoala din 1574 n-a fost exclusiv moldovenească. După bătălia de la Jiliștea, masele populare din Țara Românească îngroașă rîndurile luptătorilor antiotomani; cu ajutorul moldovenilor și cazacilor un nou domnitor, Vintilă, partizan al scuturării jugului turcesc, este ridicat în scaunul de la București; erau create condițiile de extindere a răscoalei, de creștere deci a puterii ei. Boierimea

¹ Citeva izvoare privitoare la complotul boieresc din 1574. N. Iorga, *Acte și fragmente privind istoria românilor*, vol. I, p. 112—113; Hurmuzachi, *op. cit.*, vol. II—I, p. 730; Gorecki, *op. cit.*, p. 208—252; Paprocki, *op. cit.*, p. 273—286; Fredro, *Gestorum Populi Poloni...* p. 189—249, precum și unele materiale noi publicate de revista « Studii », 3/1950 și 2/1952.

² Letopisețul lui Azarie, ed. I. Bogdan, p. 157.

Țarii Românești a înlăturat, prin aderarea necondiționată la cauza ocupanților turci, aceste posibilități, fiind deci la rîndul ei un factor însemnat al înfrîngerii din 1574. De aceea, 1574 este un moment fundamental al solidarizării marii boierimi cu interesele jugului turcesc, fapt care va influența în de aproape de acum înainte caracterul și forța luptelor antiturcești. Astfel, în ultimul sfert al veacului al XVI-lea, apare pentru întâia dată, deosebit de clar, că turcii nu pot fi despărțiți de boieri, că lupta împotriva unora e și împotriva celorlalți. Aceeași mare boierime care a colaborat din plin la înrobirea Moldovei în 1538, care a zădărnicit tendințele antiotomane înfățișate de Lăpușneanu în prima domnie și care s-a ridicat împotriva lui Iacob Eraclid Despotul, deși l-a adus pe tron în clipa în care acesta a schițat unele planuri potrivnice sultanului, a jucat cu „măiestrie” rolul ei istoric în cadrul dramaticelor întîmplări din 1574.

Un al doilea factor care a influențat sensibil întorsătura din 1574, a fost situația internațională grea a Moldovei și în general a Țărilor Romîne. Și în aceste împrejurări a fost verificat faptul istoric, repetat periodic de un veac și mai bine, că acele puteri europene amenințate la rîndul lor de expansiunea turcească, care puteau constitui împreună cu Țările Romîne un puternic front antiturcesc, s-au mulțumit să cîștige în diferite feluri „bunăvoința” turcească. Aceasta a permis în continuare cîmpitorilor otomani să-și înfrîngă adversarii pe rînd. Un rol deosebit în greaua situație internațională a Moldovei l-a jucat Polonia panilor, gata să cadă la orice fel de rușinoasă învoială, dacă aceasta amîna scadența socotelilor cu Poarta otomană. În împrejurările tragice ale anului 1538 — care au adus căderea Moldovei sub jugul turcesc — Polonia panilor a fost, obiectiv, aliată cu imperiul sultanilor pe care l-a sprijinit, iar ulterior întreprinzînd luptele dintre fracțiunile boierești, a împiedicat întărirea unei autorități domnești capabilă să organizeze rezistența antiotomană. Totodată, regii Poloniei și șleahța au refuzat să pună în valoare natura antiotomană, în această vreme, a omagiului de vasalitate al domniei Moldovei față de coroana polonă (cum au fost tratatele lui Alexandru Lăpușneanu și Ion Vodă „cel Cumplit”), și folosindu-se de aceasta, în întrecere cu turcii, a căutat să înfeudeze Moldova.

Această poziție „diplomatică” a Poloniei se accentuează mai ales la începutul celui de al optulea deceniu, cînd monarhia franceză încearcă să-și creeze un aliat de nădejde în răsăritul Europei — obținînd chiar în 1573 alegerea lui Henri de Valois ca rege al Poloniei. Franța, legată de prevederile tratatului din 1546 pe care Francisc I, „regele prea creștin”, nu se sfiise să-l încheie cu Soliman Magnificul și ca primă beneficiară a capitulațiilor turcești apără în acest fel și marginile de miazănoapte ale granițelor otomane. De altfel interesele de stat nu erau respectate fără convingere și atitudinea lui Henri de Valois, fățiș ostilă cauzei moldovenești, nu se deosebea prin violența tonului de glasul cancelariei otomane. Ca urmare, a apărut la un moment dat chiar probabil ca forțele conjugate turco-tătaro-polone să acționeze împotriva armatei conduse de Ion Vodă „cel Cumplit”. Ceea ce se petrecea în strictă vecinătate a Moldovei era vașabil și pentru situația de la oarecare depărtare. Nici Scaunul Papal, nici Veneția, nici imperiul — în loc să valorifice în adîncime victoria de la Lepanto, sprijinind oriunde s-ar fi ivit focurile răscoalei antiotomane — nu s-au căznit să dea o mîină de ajutor unui popor ridicat împotriva unei

mari puteri. Imobilizați de îngustimea perspectivei lor istorice și urmînd în felul acesta aceeași linie politică care l-a obligat pe Ștefan cel Mare sa încheie, în 1487, pacea cu turcii, au acordat ca singur „folos“ Moldovei comentariile pline de laudă, care au însoțit acțiunile glorioase din 1574. Situația internațională a Moldovei a împiedicat, ca atare, împreună cu trădarea boiereasca, folosirea din plin a dificultăților turcești în folosul independenței Țărilor Romîne.

Dar înaintea campaniei din 1574 — ca și în vremea domniei lui Ștefan cel Mare și a lui Petru Rareș — s-a petrecut un eveniment care a atenuat într-o oarecare măsură situația internațională grea a Țărilor Romîne, caracterul de „singurătate“ al luptei lor împotriva jugului turcesc. În ceasul greu al încercării puterii cu urdiile turco-tatare, lupta Moldovei a fost sprijinită de un corp de oaste de cazaci care au răspuns cu o repeziciune uimitoare la cererea de ajutor adresată de Ion Vodă, caruia pe drept cuvînt, din cauza aceasta, refuzat și chiar dușmănit din toate părțile, i-au apărut — așa cum spune cronicarul — «ca înger din cer cu veste bună de izbînda pogorită»¹. În felul acesta, căzăcimea continua tradiția de lupta comună a poporului român și a popoarelor Rusiei, contribuind prin vitejiile și sacrificiul comun, săvîrșite laolaltă, la măreția unuia din cele mai frumoase momente din istoria patriei noastre. De aceea, însemnătatea anului 1574 ca moment al luptei antiotomane și în același timp ca moment istoric care scoate la lumină factorii înfrîngerilor în lupta antiotomană, acordă o amploare deosebită acestui moment al colaborării militare dintre romîni și cazaci, manifestare a comunității de existență istorică, de dezvoltare și de luptă pe același făgaș a acestor popoare.

Cu un veac înainte, în vremea domniei lui Ștefan cel Mare, vechile legături politice și economice ale Moldovei cu pămînturile rusești s-au transformat într-o puternică alianță moldo-rusă, politică și militară, care a funcționat ca atare de-a lungul perioadei finale a independenței moldo-venești (confirmări ale acestei alianțe au loc sub Ștefăniță și Petru Rareș)². Ca urmare a acestei linii politice tradiționale în deceniile 6 și 7 ale veacului al XVI-lea în condițiile în care statul moldovenesc nu mai putea întreține legături politice internaționale în deplină voie, se manifestă din partea domniei Moldovei tendința de a da putere nouă vechii alianțe. Negocierile moldo-ruse din 1574 (misiunea lui Isaia Rădăuțeanul la Moscova și înțelegerile perfectate acolo, care trebuiau să dea roade însă, din cauza distanței, abia după succesul armelor moldo-cazace, consolidîndu-l) și colaborarea militară dintre armata moldovenească și corpul de armată cazac, sînt în fapt un moment important al acestor încercări. E clar ca dacă Moldova și-ar fi recucerit independența, politica ei externă s-ar fi sprijinit în continuare pe alianța cu Rusia, ca singura în stare să înlature sau să atenueze primejdiile externe de tot felul. De altfel, împrejurările externe care au impus această alianță nu sînt în aspectul lor general, cu mult deosebite, în 1574, de cele ale întregului veac pe care-l

¹ Gr. Ureche, *Letopisețul Țării Moldovei*, 1915, p. 224.

² Uricariul, 1853, partea a III-a, p. 91 și urm.

încheie. Prin condițiile create însă de căderea Țărilor Române sub jugul turcesc, întărirea legăturilor de prietenie dintre poporul român și popoarele Rusiei trebuia să capete forma cooperării militare dintre români și cazaci ca manifestare dominantă din cauza vecinătății hotarnice. Pentru acest fapt, anul 1574 este deschizător al epocii luptelor comune ale românilor și cazacilor împotriva jugului turcesc, în istoria caror lupte ultimul sfert al veacului al XVI-lea ocupă un loc deosebit.

Înțelegerea acestei probleme poate fi ajutată de precizarea obiectivelor esențiale ale alianței încheiate între Moldova și Rusia către sfârșitul veacului al XV-lea. Această alianță era îndreptată împotriva pericolului reprezentat de imperiul otoman, care prin controlul obținut asupra litoralului vestic și nordic al Mării Negre, amenința cu cucerirea Moldova, Ucraina, Rusia, dar în același timp și împotriva expansiunii iagolonilor, stăpîni ai coroanei polone, care în calitate lor de mari duci ai Lituaniei ocupaseră Ucraina apuseană, tinzînd să se extindă atît spre nord, pe socoteala Moscovei, cît și spre apus, pe socoteala Moldovei. Unitatea obiectivă deci de luptă, a Moscovei și a Moldovei împotriva acestor dușmani comuni, a creat cu necesitate condiția de bază a puternicului sprijin pe care căzăcimea l-a dat poporului român în luptele sale pentru independență, mai amplu începînd cu ultimul sfert al veacului al XVI-lea. Și e firesc ca tăișul principal al acestei lupte unite să fi fost îndreptat împotriva primejdiei mai ascuțite, mai grave, care era cucerirea turco-tătara; dar atunci cînd momentul istoric (cum s-a întîmplat la sfârșitul veacului al XVI-lea) a cerut-o, ambii aliați au lovit cu putere în același timp și pe panii poloni și pe ienicerii otomani aflați sub același steag de luptă. Din această cauză, lupta alături de moldoveni a cazacilor împotriva năvălitorilor turco-tătari nu este un episod întîmplător, nu este expediția unor soldați viteji însetați de aventură, ci rezultatul procesului istoric de întărire a legăturilor politico-militare ale Țărilor Române (și în primul rînd Moldova) cu Rusia, rezultatul luptelor comune împotriva aceluiași dușmani. În condițiile date, era deci firesc ca lupta poporului român împotriva dominației turcești să se bucure de sprijinul permanent al celui mai important detașament al luptei antiotomane din vecinătatea imediată a țărilor noastre.

Crearea condițiilor pentru lupte comune pe o bază mai dezvoltată a fost grăbită de procesul istoric de formare — din vechiul neam rus — al ucrainenilor odată cu rușii și bielorușii¹. Procesul de formare și dezvoltare a naționalității ucrainene a fost ușurat de legătura tot mai puternică — creată prin luptă neîntreruptă împotriva magnaților poloni și lituanieni — dintre diferitele pămînturi ucrainene și totodată de legătura mereu mai trainică dintre pămînturile ucrainene și statul rus. Începînd cu sfârșitul veacului al XV-lea, statul centralizat rus joacă, din ce în ce mai mult, un rol de seamă în ce privește tendințele generale de dezvoltare ale poporului ucrainean. Ajutorul constant dat împotriva cuceririlor panilor polono-lituanieni și a agresorilor turco-tătari a slujit la dezvoltarea mai amplă a luptei de eliberare a poporului ucrainean și la adîncirea năzuințelor

¹ Tezele C.C. al P.C.U.S. cu privire la 300 de ani de la reunirea Ucrainei cu Rusia, p. 1.

de reunire cu poporul rus. Un loc important, în această privință, îl ocupă expedițiile militare organizate în veacul al XV-lea de guvernul rus pe teritoriul Ucrainei cu ajutorul cazacimii ucrainene împotriva agresorilor turco-tatari¹.

Astfel, pe la mijlocul veacului al XVI-lea un puternic centru militar al cazacimii se formează la „pragurile“ (cataractele) Niprului, la început pe insula Hortițki și apoi pe insulele Tomakovka și Bazarluk², adevărat centru al unei republici de caracter militar, alcătuită din oameni liberi, în cea mai mare parte a lor meseriași sau soldați³. Înspre acest centru se îndreptau tot mai mult cetele de țărani ucraineni, bieloruși și ruși și de multe ori polonezi și moldoveni, fugind de exploatarea tot mai necruțătoare a panilor poloni și ucraineni și a boierilor români, de povara jugului turcesc și de pustuirile tătărăști⁴. Tabăra aceasta fortificată a cazacilor și țăranilor fugari din atâtea părți a căpătat numele de Zaporozskaia Seci⁵. loc de unde încep a fi dirijate importante operații militare împotriva turcilor și tătarilor. De aici porneau cetele căzăcești care interceptau expedițiile tătărăști de pradă, la întoarcere, eliberând în masă pe cei înrobiți; de aici porneau expedițiile căzăcești de represalii, care obligau pe turci și pe tătari să-și răească raziile devastatoare; de aici porneau, în sfârșit, vizele acțiuni care îngrozeau pe turci și care ajungeau până dincolo de mare, pe țărmurile Anatoliei și chiar în împrejurimile Constantinoplei. Acest centru militar devine chiar înainte de 1574, un simbol al luptei împotriva turco-tătarilor și a panilor, considerat ca atare nu numai de cei prigoniți care-și îndreptau într-acolo speranțele, dar și de cancelariile de stat ale Porții otomane și Poloniei. Stilul aspru și poruncitor prin care sultanul cere adeseori regelui Poloniei să distrugă cuibul de „bandiți“ de la Seci și răspunsurile alambicate dar pline de neputincioasă ură împotriva aceluiași „bandiți“ — ilustrează prestigiul autoritar cîștigat prin luptă al centrului de la pragurile Niprului⁶.

În preajma răscoalei din 1574, aceste trăsături caracteristice ale centrului de la Seci au fost întărite de hotărârile din 1569 ale Dietei Poloniei convocată la Lublin. Rezultatul acestor hotărâri este Uniunea de la Lublin, unirea în același stat a Poloniei și a Lituaniei, uniune de stat în locuf uniunii personale de pînă atunci. În felul acesta, Ucraina, care era încorporată pînă atunci în teritoriul lituanian, a devenit dependentă direct de Polonia, ceea ce a permis magnaților poloni să treacă nemijlocit la înro-

¹ Tezele C.C. al P.C.U.S. cu privire la 300 de ani de la reunirea Ucrainei cu Rusia, p. 2 și 3. Vossvedenie Ukraini k Rossi. Dokumenti i Materiali (Prefața); Istoria Ukrainsoi SSR, p. 172.

² Istoria SSSR (pod red. B.D. Grekova), vol. I, p. 490; Istoria Ukrainsoi SSR, p. 174.

³ Tezele C.C. al P.C.U.S. cu privire la 300 de ani de la reunirea Ucrainei cu Rusia, p. 3. Istoria Ukrainsoi SSR, p. 173.

Numărul crescînd și puterea crescîndă a cazacilor, înfățișate de un document din 1546 în care se spune: « În prezent, stăpîne, sînt mulți cazaci în cîmpie: și cerkași, și kieveni, și de ai tăi domnești, au ieșit, stăpîne, în cîmpie din toate marginile ».

⁴ Istoria Ukrainsoi SSR, p. 173. Vossvedenie Ukraini k Rossi, Dokumenti i Materiali (Prefața).

⁵ Ceea ce înseamnă: « Fortăreața de la Zaporoje ».

⁶ Vezi documentele principale ale corespondenței diplomatice turco-polone din anii 1575-1580, menționate în partea a II-a a lucrării.

birea poporului ucrainean¹. Uniunea de la Lublin, statuînd totodată, eligibilitatea monarhiei și autoritatea atotputernică a seimului (singurul în drept să încheie, să declare război și să hotărască darile), a întărit considerabil pozițiile politice ale panilor²; aceștia au început, cu rezezițiune, să pună mîna pe pămînturile ucrainene situate la apus de Nipru³. Este epoca în care încep să se formeze marile domenii de mai tîrziu din Ucraina ale panilor poloni. Odată cu aceasta crește exploatarea țaranimii ucrainene, care, nemaiputînd suferi jugul panilor, înmulțește tot mai mult rîndurile celor aflați sub autoritatea centrului de la Zaporozskaia Seci⁴. Dar primejdiile pentru poporul Ucrainei nu se înmulțesc numai din partea aceasta. Totodată, politica externă a lui Resz-Pospolita (așa se numea statul polon după Uniunea de la Lublin), în ce privește relațiile cu imperiul otoman, era destul de echivocă, dispusă la concesii grave pentru a avea liniște la granițele de miazăzi. Aceasta era urmarea directă a faptului că magnații se fereau de război cu turcii, pentru a avea mîinile dezlegate în vederea întăririi asupririi lăuntrice și a ducerii mai departe a politicii de agresiune față de Moscova. O astfel de situație încuraja de la sine acțiunile devastatoare ale bandelor turco-tătare, acțiuni care se înmulțesc acum pentru că întîlnesc tot mai puțin rezistența organizată a milițiilor polone. Bunăvoința politicii panilor poloni față de turci costă scump țărănimea ucraineană și din această cauză crește în același timp însemnătatea centrului de la Seci, nu numai ca centru de luptă împotriva panilor, dar totodată și împotriva hoardelor turco-tătare. Acest centru devine principal reazim, în aceste împrejurări, al luptei tuturor popoarelor subjgate de turci, de la Carpați, la Nipru.

Ca atare, participarea corpului de armată comandat de hatmanul Svericiovski, alături de armata moldovenească, condusă de Ion Vodă „cel Cumplit“, la campania antiotomană din 1574, apare ca un act politico-militar determinat de întregul curs al istoriei politico-militare din această parte a Europei. Unitatea de acțiune a centrului militar de la Seci și a răscoalei moldovenești, care s-a putut desfășura în toată amploarea în 1574, învederează adaptarea formelor de luptă împotriva agresiunii externe la împrejurările date și arată că au existat momente, care, prin violența lor, au mobilizat în chip amplu energiile luptei populare, punînd în primjdie jugul asupririi. În acest fel valoarea istorică — sub influența centrului de la Seci — a anului 1574, explică în mare măsură violența și caracterul luptelor comune ale romînilor și oazacilor duse împotriva jugului turcesc în ultimul sfert al veacului al XVI-lea.

În tot timpul acestor douăzeci și cinci de ani — care alcătuiesc înșăși tema lucrării de față — lupta comună a poporului romîn și ucrainean dusă împotriva jugului turco-tătar, a dezvoltat în chip deosebit forma

¹ Istoria SSSR (pod red. B. D. Grekova), vol. I, p. 488; Istoria Ukrainșkoi SSR, p. 177.

² Ibidem, p. 488.

³ Ibidem.

⁴ Istoria SSSR (pod red. B. D. Grekova), vol. I, p. 489—490. Istoria Ukrainșkoi SSR, p. 177—178.

de acțiune comuna constituită de colaborarea militară dintre români și cazaci, desfășurată cu deosebită vigoare în această vreme pe teritoriile Moldovei, Țării Românești și Transilvaniei. Acest sfert de veac de istorie a țării noastre este dominat deci de luptele pe care le-au dus umăr la umăr cazacii și români împotriva acelorași dușmani în cadrul unor probleme istorice similare — așa cum vom vedea mai târziu — și a comunității de existență istorică făurită în epocile anterioare și întărită neîntrerupt în continuare. Din această cauză, principalul caracter al acestui fel de lupte este permanența lor, înfățișarea lor sub forma unui lanț neîntrerupt de acțiuni populare și militare care iau într-o adevărată stăpînire întreg acest răstimp istoric. Se poate vorbi, desigur, în acești douazeci și cinci de ani, de momente mari ale colaborării militare dintre români și cazaci (cum sînt cele din 1577, 1578, 1583, 1592 etc.) dar acestea trebuie socotite ca momente în care violența luptelor atinge un grad deosebit și zdruncina — din această cauză — echilibrul sistemului politic stabilit în această parte a Europei. Între ele, firul luptelor e continuu și neîntrerupt, an de an, lună de lună, zi de zi, ca o ilustrare a faptului că energia de luptă a poporului n-a scăzut niciodată sub nivelul necesar ca securitatea ocupanților să fie în permanență primejduită. Materialele folosite în partea a doua a acestei lucrări — prin despuierea unei serii de izvoare — încearcă tocmai să demonstreze caracterul permanent și nu sporadic, răzleț, al acestor lupte și lacunele rămase nu trebuie explicate altfel decît prin nedespuierea completa a tuturor izvoarelor. Colaborarea militară dintre români și cazaci în aceasta vreme se înfățișează ca un fapt zilnic al istoriei celor două popoare, ca un element intrat în firea obișnuită a existenței lor istorice. O astfel de înțelegere trebuie considerată valabilă nu numai pentru această formă principală, ci pentru întreaga luptă antiotomană a celor două popoare, ceea ce arată că lupta dusă împotriva jugului turcesc de poporul român, ca și de celelalte popoare vecine, a putut avea perioade de mai mare și mai mică intensitate (determinate de forța maselor participante la lupta) dar a fost continuă, zilnică, niciodată întreruptă pe tot teritoriul, alcatuind însăși adevărata istorie a acestor popoare în vremea dominației turcești.

Colaborarea militară dintre români și cazaci, de asemenea, nu constituie un capitol oarecare de istorie, ci se împletește cu importante evenimente ale epocii istorice, dovada deci a forței sale, a urmărilor pe care le-a determinat. Unii istorici români din trecut, ca N. Iorga¹, dintre cei care n-au trecut pur și simplu cu buretele peste acest capitol (cum au făcut de pilda Xenopol, Giurescu și alții²) au minimalizat însemnătatea colaborării militare dintre români și cazaci din această vreme, reducînd-o la cîteva banale ciocniri armate. În felul acesta se ajungea la zugrăvirea unui tablou istoric, în care nu numai colaborarea militară dintre români și cazaci era descrisă ca fara importanță, dar și cadrul ei de desfășurare era sarac și fără însemnătate istorică, ceea ce contravine cu totul realității istorice. Însemnătatea internă a colaborării militare dintre români și cazaci în ultimul sfert al veacului al XVI-lea este ilustrată între altele de rolul

¹ N. Iorga, *Istoria românilor*, vol. V, p. 157 și urm.

² A. D. Xenopol, *Istoria românilor din Dacia Traiană*; C. C. Giurescu, *Istoria românilor*, III-2.

jucat de această în ce privește soarta regimului politic instaurat de domnia lui Petru Șchiopul între 1574 și 1591, vreme avînd importanța ei pentru întărirea jugului turco-boieresc și cristalizarea formelor tradiționale ale dominației otomane; se poate spune că acest regim politic a fost slabit considerabil de luptele duse cot la cot de romîni și cazaci, care au dus pînă la urmă la pierderea de două ori a tronului Moldovei de către Petru Șchiopul; principalele mișcări populare sînt de asemenea strîns legate de această colaborare militară. Un rol important îl au, de asemenea, acțiunile cazacilor și romînilor în ce privește pregătirea morala și materială a ridicării antiotomane a poporului romîn de la sfîrșitul veacului al XVI-lea, răscoala care se înfățișează ca o treaptă superioară — de generalizare teritorială și de creștere de forță — a luptelor duse de la 1575 încolo. De o însemnătate deosebită, de asemenea, sînt aceste lupte care se desfășoară pe un teritoriu tot mai larg, pentru înrădăcinarea unui spirit ascuțit de luptă în masele populare din Țările Romîne, care învață tot mai mult că sînt legate de aceeași comunitate de existență istorică. Însemnătatea internațională a colaborării militare dintre romîni și cazaci este pusă în valoare de contribuția adusă zguduirii neîncetate a sistemului politico-militar, creat de imperiul otoman în regiunea Dunării și a Marii Negre, fapt fără de care nu poate fi conceput războiul dus de blocul habsburgic împotriva imperiului turcesc în ultimul deceniu al veacului al XVI-lea. Război în cadrul căruia frontul creat de romîni și cazaci a fost considerat ca un element de bază¹. Legătura colaborării militare dintre romîni și cazaci cu situația internațională din această parte a Europei este aratăată totodată de influența avută asupra formei pe care au trebuit s-o îmbrace relațiile turco-polone în evoluția lor, ieșirea hotărîită la lumina a caracterului „binevoitor“ al politicii panilor față de agresiunea și opresiunea otomană. În sfîrșit, înrîurirea adusă situației internaționale de luptele purtate împreună de romîni și cazaci este evidențiată și de faptul că în această epocă în care unele puteri occidentale se apropie și chiar se aliază cu imperiul sultanilor, ele se amestecă și în această problemă, bineînțeles în favoarea Porții otomane². Toate acestea ne arată cît de fals era tabloul șters, cenușiu, pe care istoricii din trecut l-au zugrăvit în ce privește această epocă.

O teză mult folosită de istoricii burghezi cu privire la colaborarea militară dintre romîni și cazaci la sfîrșitul veacului al XVI-lea, a fost cea privitoare la caracterul extern al acestor lupte, la neparticiparea masivă a poporului romîn la puternicile acțiuni antiotomane dintre 1575 și 1594³. Pentru unii istorici burghezi, ajutorul militar dat de cazaci luptei duse de poporul romîn se înfățișează sau ca o aventură străină de poporul țării a unor cavaleri însetați de glorie și de vitejii, sau ca incursiuni devastatoare ca cele ale tătarilor, deși izvoarele de mult cunoscute arată cu cîtă bucurie primeau masele pe frații de luptă cazaci. O astfel de teză urmărea desigur să minimalizeze rolul hotărîtor jucat de popor în făurirea propriei sale

¹ Vezi partea a II-a a acestei lucrări.

² Vezi partea a II-a a acestei lucrări.

³ N. Iorga, *Istoria romînilor*, vol. V, p. 169 și urm.; N. Iorga, *Istoria armatei*, vol. I, p. 246 și urm.

istorii (altfel nici nu pot fi înțelese evenimentele ultimului sfert al veacului al XVI-lea) și totodată să falsifice caracterul real al relațiilor dintre poporul român și popoarele de pe teritoriul Rusiei. O epocă de lupte glorioase duse, fără economie de sânge, de țărani și orașenii români alături de cazaci era transformată, sub pana istoricilor burghezi, într-o vreme de amorțeală a poporului, întru nimic deșteptat de acțiunile căzăcești care patrundeau adânc pe teritoriul Țărilor Române. Desfășurarea reală a evenimentelor istorice în acest ultim sfert al veacului al XVI-lea arată cât de falsă era această teză a istoricilor burghezi. Singura concesie „plătită” de acești istorici burghezi caracterului intern al luptelor duse pe teritoriul Țărilor Române împotriva stăpînirii otomane consistă în așa-zisa „teorie a pretendenților”¹. Pentru momentele de vîrf cînd participarea poporului român nu putea fi întru nimic tăgăduită, istoricii burghezi au construit o teorie ad-hoc după care exista la cazaci o „rezervă” de pretendenți români, fără legatură cu țara, și față de care țara era insensibilă, care din cînd în cînd se puneau în fruntea acțiunilor căzăcești din Țările Române. Cu toată absurditatea acestei teze — căci e greu de presupus o înstrăinare completă a acestor „pretendenți” care, ei, nu găsesc ecou în țară, deși pretendenți veniți din alte părți găseau — ea și-a aflat multă vreme loc în scrierile unor istorici burghezi. Din această cauză vom încerca în paragrafele care urmează — pe baza materialelor folosite în partea a doua a acestei lucrări, precum și a altor materiale — să arătăm care a fost caracterul istoric al acestor lupte și locul de importanță deosebită pe care-l ocupă în evoluția și adîncirea legăturilor de prietenie dintre poporul român și popoarele Ucrainei și Rusiei.

Falsitatea tezelor burgheze cu privire la o totală neparticipare sau la participarea în mică măsură a maselor românești la vitejiile cazacilor avea ca scop nu numai — așa cum am arătat — să minimalizeze rolul poporului în aceste evenimente, dar urmarea în același timp — dat fiind caracterul social al mișcărilor căzăcești — să „demonstreze” pasivitatea poporului român față de lupta de clasă, solidaritatea maselor cu opresiunea turco-boierească. Or, în tot veacul al XVI-lea, izvoarele abundă în informații privitoare la aflul de țărani din întreaga Europă centrală și de răsărit spre taberele căzăcești, simboluri ale luptei împotriva asuprii sociale și celei turco-tătărești. Ne vom referi în cele ce urmează numai la acele știri care se referă la epoca de alcătuieste tema lucrării de față. Cele mai importante știri sînt de proveniență polonă; cancelaria polonă urmărind să se scuture cât mai mult de răspundere în ce privește acțiunile căzăcești (deoarece cazacii erau formal supuși ai coroanei polone); neputînd demonstra „logic” Porții că acțiunile căzăcești sînt în fapt răscoale împotriva coroanei polone, diplomația panilor se străduia să-i convingă pe turci, cu mijloace exagerate, asupra caracterului multinațional al unor centre din Ucraina; astfel predomină știri cu privire la participarea românească în unitățile căzăcești propriu-zise. Astfel, la sfîrșitul anului 1574 un informator polonez explică că taberele căzăcești se măresc mereu cu

¹ N. Iorga, Pretendenți români în veacul al XVI-lea, *Analele Academiei Române*, seria a II-a, t. XIX (1896—1897), p. 193 și urm.

cei ce fug „nu numai din ținuturile noastre (poloneze — E.S.) ci și din cele ale Moscovei, Valahiei și din țările Luminăției voastre (adică din cele ale coroanei austriace) și chiar din întreaga lume...”¹. Doi ani mai târziu regele Poloniei Ștefan Bathori, în septembrie și octombrie 1576, este obligat să declare sultanului că din cauza mizeriei și a suferințelor, mase tot mai numeroase de ruși, poloni, lituanieni, români, luptă împreună cu cazacii². De altfel marel vizir Mehmet Sokoli este cu totul de acord cu regele Poloniei atunci cind spune referindu-se la cazaci: „...Sarăciți ș-au unit moldoveni, valahi și moscoviți cu tilharii ș răufăcătorii și au făcut multe pagube... musulmanilor noștri”³. În 1577 un sol polon trimis la hanul tătarilor susține aceleași lucruri. La începutul acestui an Ștefan Bathori definea cu destulă claritate, în felul său, căzăcimea („...oameni proveniți din diferite popoare: ruși, moldoveni, valahi și chiar supuși de ai noștri...”)⁴. Teoria aceasta a regelui Poloniei privitoare la izvoarele puterii căzăcești, dintre care unul sta în faptul că Ucraina este un loc de refugiu a numeroase popoare oprimate, se repetă des în corespondența sa diplomatică⁵. În 1584 se revine la vechea definiție și se spune că: „căzăcimea se compune în același timp din ruși, români”⁶. În 1585 un călător francez, François de Fourquevaux, despre care se va vorbi și în partea a doua a acestei lucrări, precizează că unitățile de cazaci, de care se tem grozav boierii români, conțin ostași din toate ținuturile învecinate⁷. Iar în 1591, în cadrul tratatelor pentru reînnoirea tratatului de pace duse de Polonia cu Poarta otomană se arată încă odată că alături de cazaci se găesc mulți locuitori din țările subjugate de turci⁸, iar guvernul turc, între altele, cere readucerea cu forța a celor fugiți la cazaci, din Moldova și Țara Românească⁹.

Participarea puternică a masele la acțiunile căzăcești, mai ales cînd acestea se desfășoară pe teritoriul Țărilor Romine, este ilustrată de caracterul dominant popular al luptelor duse împreună de români și cazaci împotriva stăpînirii otomane. Izvoarele dau în chip bogat amănunte privitoare la azeziunea populară, la susținerea de către popor a acestor acțiuni. În ce privește luptele din 1577 purtate sub conducerea lui Potcoavă se spune clar că „...moldovenii — aflînd că el se găsește acolo între cazaci — trimiseră în taină rugare să vină la ei...”¹⁰. Sosit în țară, Potcoavă este primit cu căldură de masele populare („poporul de rînd moldovean îl primi ca domn...”)¹¹. Oamenii din popor îngroașă cu miile armata lui Potcoavă („Mulți era și oameni de țară între cazaci, ce să închinasă la domn tinăr, Ion Vodă”)¹². Din această cauză, pătrunderea lui Potcoavă în Mol-

¹ N. Iorga, *Acte, și fragmente...*, vol. I, p. 116.

² *Ibidem*, p. 25

³ Hurmuzachi, *op. cit.*, Supliment **II**, vol. I, p. 285.

⁴ N. Iorga, *Acte și fragmente...*, vol. I, p. 25.

⁵ Hurmuzachi, *op. cit.*, vol. XI, p. 591.

⁶ *Ibidem*, vol. III, p. 20, p. 88; Engel, *op. cit.*, p. 82.

⁷ N. Iorga, *Acte și fragmente...* vol. I, p. 36.

⁸ Hurmuzachi, *op. cit.*, vol. III, p. 155—157.

⁹ *Ibidem*, vol. XI, p. 749.

¹⁰ «Kratkoe opisanie Malorosii», *loc. cit.*; Bielski, *Kronika Polska*, p. 693; Gr. Ureche, *op. cit.*, p. 236—237.

¹¹ *Ibidem*, N. Costin, p. 547; Bielski, *loc. cit.*

¹² Gr. Ureche, p. 242; www.dacoromanicaro.ro; Bielski, *loc. cit.*

dova este privită de unele cercuri din Constantinopol ca o adevărată „rebeliune”¹. Prizonierii aduși la poartă declară pe față ca „...poporul de jos — l-a dorit...”². Un raport din ianuarie 1578 adresat împăratului german spune clar despre Potcoavă că „...s-a așezat domn în Moldova cu învoirea țării”³. Caracterul popular al acțiunii lui Potcoavă este învederat nu numai de adeziunea populară din Moldova, ci și de cea din țările vecine, de opoziția orașenilor din Nemirow la predarea lui Potcoavă, de împotrivirea populației din Liow la executarea lui⁴. În ce privește acțiunea lui Alexandru din iarna lui 1578 se spune că acesta a fost chemat de „statele Moldovei”, deci nu poate fi vorba de o acțiune externă fără răsunet intern⁵. De altfel și în aceste împrejurări se vorbește în cercurile străine de o rebeliune contra turcilor⁶. La mijlocul anului 1578, în consecință, regele Poloniei caracterizează scurt aceasta stare de lucruri ca datorându-se „nestatornicei credințe valahe”, adică deci simpatiei nutrite de popor față de aceste acțiuni⁷. Acesta e doar începutul, deoarece de-a lungul unei îndelungate corespondențe cu Poarta otomana cancelaria polonă susține cu perseverența că trupele căzăcești patrund în Moldova chemate de locuitori, mai ales de „cei mai răi dintre moldoveni”. Altfel nu se poate explica faptul că aceasta țară, care altădată înfrunța mari oștiri, se sperie acum de atât de puțini atacatori⁸. D altfel și turcii își pun astfel de probleme din care cauză la sfârșitul anului 1578 divanul turcesc întreabă pe prizonierii cazaci dacă au intrat în Moldova cu învoirea regelui Poloniei sau a locuitorilor Moldovei. În general, acțiunile căzăcești sînt însoțite de stări de efervescentă populară care de pildă obligă pe principele Transilvaniei să ia măsuri în 1585 și 1586 împotriva „tulburătorilor” care ar putea veni din Moldova⁹. Lucrurile stau la fel și în ce privește momentul mai important din 1592 legat de numele lui Petre Cazacul. Știri numeroase arată că a fost adus de „oamenii țării”, că din cauză că a fost înscăunat de „oamenii din popor” domnitorul numit de turci a trebuit să fugă, și poporul îl amenință chiar pe sultan că va părăsi în masă țara dacă Petru nu va fi lăsat domn¹⁰. Aceste câteva știri nu întăresc numai caracterul intern al acestor lupte din ultimul sfert al veacului al XVI-lea, dar arată că ele au constituit totodată prilejul unor puternice mișcări populare.

Caracterul popular al colaborării militare dintre romîni și cazaci este învederat de chiar „teoria” pretendenților pomenită mai înainte. În general acești pretendenți sau au rădăcini în popor, sau creează o situație de instabilitate, dar în amîndouă cazurile sînt date condițiile pentru mișcări sau răscoale populare. În același timp, existența acestor pretendenți romîni în legătură cu luptele duse de romîni și cazaci dovedește legătura acestor lupte cu slăbirea interne ale Țarilor Romîne, participarea „oamenilor țării”

¹ A. Ciorănescu, Documente privind istoria romînilor, p. 70.

² Hurmuzachi, op. cit., vol. III, p. 5 și urm.

³ A. Veress, op. cit., vol. II, p. 141.

⁴ Gr. Ureche, op. cit., p. 540; A. Veress, op. cit., vol. II, p. 147; N. Iorga, Acte și fragmente, vol. I, p. 120.

⁵ Hurmuzachi, op. cit., vol. III, p. 13.

⁶ A. Ciorănescu, op. cit., p. 72.

⁷ Hurmuzachi, op. cit., vol. III, p. 36.

⁸ Ibidem, p. 32; p. 38—39.

⁹ Hurmuzachi, op. cit., vol. XI, p. 687; vol. XV-1, p. 701.

¹⁰ Ibidem, vol. XI, p. 761, 762, 766 și passim; Gr. Ureche, op. cit., p. 269.

deci la această formă a luptei antiotomane. De asemenea, important este și faptul că acești pretendenți — care în general încearcă să-și legitimeze pretențiile la tron pretinzându-și diferite obârșii — se considera, aproape toți, frați, fii sau nepoți ai lui Ion Vodă „cel Cumplit”, ceea ce nu ilustrează numai popularitatea numelui acestui domnitor ci și tendința de a relua programul sau politic ca singurul care poate întruni adeviziunea maselor. În noiembrie 1577 e vorba de Potcoavă, frate al lui Ion Vodă „cel Cumplit” și „coboritor al voevozilor Moldovei”¹. Două luni mai târziu, fratele său Alexandru nu domnește în nume propriu ci ca „regent” al său. Această, în felul ei, „putere delegată” dovedește tocmai încercarea de legitimare, amintită mai sus, cu toate urmările ei². Un alt pretendent presupus frate al lui Ion Vodă, pretinde „moștenirea parintească” în iunie 1578, un altul apare în iulie³. Un fiu al lui Potcoava este semnalat în octombrie 1578⁴. Numele de „uzurpator” cu care îl botează cancelaria otomană, nu poate ascunde totuși legătura cu țara a acestor adversari ai domnitorilor în scaun⁵. Un pretendent, Ilie, este adus de cazaci în 1582⁶. Un Ivan, de asemenea din neamul lui Ion Vodă, pătrunde în 1587⁷. Altul, din același neam, Lazăr, cu ajutor „din părțile Moscovei” se pregătește să intre în Moldova în mai 1591⁸. O lună mai târziu cazacii aduc „voievod nou”⁹. Și la fel sînt schițate faptele în legătura cu Petru Cazacul în 1592¹⁰.

Trebuie precizat însă că acest caracter popular își are limitele sale, că el constă mai ales în adeviziunea spontană a poporului care spera ca o nouă domnie poate aduce o înlăzire a asupririi și nicidecum ca „pretendenții” sau căpeteniile care conduc pe romîni și cazaci în aceste lupte ar intenționa să instaureze un fel de „democrație țărăneasca” în care să fie abolite privilegiile feudale și deci exploatarea feudală. Limitele acestor domnii „populare” sînt indicate de politica internă a acestor domnitori „vremelnici” care nu vad posibil să guverneze fără boieri, de unde tendința lor de a se sprijini pe unii (bineînțeleș mici sau mijlocii, boierimea mare fiind adversară „prin definiție” a unor astfel de domnii), fie de a face boieri „proprii”. În legătura cu luptele din 1577, de pildă, exista știri care anată că Potcoavă ar fi pătruns în Moldova și în urma cererii unor boieri¹¹. În primele lupte din noiembrie, după intrarea în țară, unii boieri, desigur puțini, au trecut de partea lui Potcoavă¹². O știre din Constantinopol exagerată, îl înfățișează pe Potcoavă ca ales de „baronii săi”¹³. Hatmanul Burlă, prezent în documentul din 26 decem-

¹ Hurmuzachi, op. cit., vol. XV-1, p. 669.

² N. Iorga, Studii și documente, vol. XXIII, p. 105; Hurmuzachi, op. cit., vol. XI, p. 608.

³ N. Iorga, Acte și fragmente... , vol. I, p. 120—121 și p. 28.

⁴ Hurmuzachi, op. cit., vol. III, p. 21.

⁵ Ibidem, p. 14—15.

⁶ A. Veress, op. cit., p. 235.

⁷ Gr. Ureche, op. cit., p. 257

⁸ Hurmuzachi, op. cit., vol. III, p. 149.

⁹ Ibidem, vol. XI, p. 267.

¹⁰ Vezi partea a II-a a acestei lucrări.

¹¹ Bielscki, loc. cit., N. Costin, op. cit., p. 544.

¹² Hurmuzachi, op. cit., vol. III, p. 7.

¹³ Al. Ciorănescu, op. cit., p. 70.

brie 1577, este probabil unul din boierii „facuți“ de Potcoavă, iar la unii din boierii „nefacuți“ de Potcoavă, dar care l-au sprijinit, ca Bălțatu logofătul sau Philipovschi „hiclean mare“, se referă un hrisov al lui Petru Șchiopul care le confiscă pământurile pentru „hiclenie“¹. Alexandru, fnatele lui Potcoavă, este prins, „cu boierii lui“². Un hrisov domnesc din 11 martie 1586 vorbește de doi boieri care „au pribegit în Țara leșească la Cazaci“ după ce l-au susținut pe pretendentul Petru³. De asemenea faptul că Petru Șchiopul dăruiește cu pământuri unii boieri care s-au ilustrat în luptele împotriva cazacilor, dovedește că existau și unele credințe mai „labile“⁴. De altfel caracterul parțial popular al acestor lupte era determinat și de procesul de diferențiere socială din interiorul căzăcimii datorită căruia unele căpetenii de cazaci puteau fi interesate în întărirea bazei feudale a acestor domnii. Din această cauză chiar mulți din boierii „facuți“ cu ocazia instaurării unor astfel de domnii, sînt de multe ori cazaci. Coroana polonă căutînd să-și subordoneze căzăcimea a inițiat „înregistrarea“ cazacilor, adică trecerea lor în serviciul militar al regelui Poloniei. Astfel de înregistrări au avut loc în 1572 și 1589. Acor-dînd privilegiile largi cazacilor înregistrați, coroana polonă a înăsprit contradicțiile dintre partea înstărită a căzăcimii și săracimea cazacă exploa-tată de virfurile bogate — proprietarii bărcilor, armelor și a rezervelor de sare și pîine — care accentuiază tot mai mult caracterul limitat al democratismului căzăcesc⁵. În felul acesta, acțiunile romîno-căzăcești au uneori nuanțe deosebite după gradul de participare a pretendenților“ domnești cu „boierii“ lor și a cazacilor privilegiați. Astfel, în ultimul deceniu al veacului al XVI-lea reprezentanții a două curente deosebite sînt hatmanii Lobodă și Nalevaico, sprijinți primul de căzăcimea bo-gată și al doilea de cea săracă, din care cauză acțiunile duse de cel din urma alături de romîni împotriva turcilor sînt continue și hotărîte⁶.

Totuși caracterul în mare parte popular rămîne în picioare; astfel rezulta din izvoare, astfel se reflectă și în conștiința oamenilor vremii. Un grup de boieri într-o scrisoare trimisă lui Petru Șchiopul după fuga lui din 1591, comentînd stările instabile din Moldova, le explică prin natura acestor domnii astfel definite: „...pentru că se schimbă domnii: unul cioban, altul argat, altul cazac...“, ceea ce arată că pretendenții care veneau cu ajutor de la cazaci, deși feudali, se bazau pe un sistem de guvernare care însemna totuși o răsturnare simțitoare a clișeelor obișnuite în ce privește baza socială a conducerii de stat⁷.

„Ajutorul de la cazaci, ilustrează nu numai crescînda colaborare militara dintre romîni și cazaci, legăturile de prietenie din ce în ce mai

¹ «Documente privind istoria Romniei», veacul XVI, A. Moldova (1571 — 1590). Doc. din 26 decembrie 1577 și cel din 7 aprilie 1578 — 1579.

² Gr. Ureche, op. cit., p. 245 — 246.

³ «Documente privind istoria Romniei», veacul XVI, A. Moldova (1571 — 1590), p. 308.

⁴ «Documente privind istoria Romniei», veacul XVI, A. Moldova (1571 — 1590), p. 308, p. 337, p. 350, p. 394, p. 412, p. 425.

⁵ Istoria Ukrainskoi SSR, p. 176.

⁶ Ilie Corfuz, Mihai Viteazul și Poloniei, anexă documentară, p. 217.

⁷ Hurmuzachi, op. cit., vol. XI, p. 309 (în original: τζόβαν).

apropiate dintre poporul român și poporul ucrainean, dar totodată adâncirea și lărgirea relațiilor de colaborare și ajutor reciproc ale Țărilor Române cu Rusia, ale poporului român cu popoarele Ucrainei și Rusiei și în primul rând cu marele popor rus. Colaborarea militară dintre români și cazaci în ultimul sfert al secolului al XVI-lea, este o formă specială a colaborării militare româno-ruse, încheiată în secolul anterior și întărită mereu de prezența la loc de frunte a popoarelor din Țările Române și din Rusia în frontul antiotoman. De o însemnată deosebită, în această privință, este faptul că începând cu cea de a doua jumătate a secolului al XVI-lea, relațiile ruso-turce se înăspresc și merg inevitabil către un violent conflict armat. Statul rus centralizat tindea să se transforme într-un stat multinațional; principala barieră în calea sa o constituia stăpânirea turco-tătără de la nord de litoralul Mării Negre. În felul acesta, războiul ruso-turc era inevitabil mai ales în condițiile întăririi puterii rusești sub conducerea iscusită a țarului Ivan al IV-lea, care îngeunghiase pe marii vasali și consolidase autoritatea centrală. Pentru aceasta au fost organizate expedițiile care s-au încheiat în 1551 cu cucerirea Kazanului și în 1556 a Astrahanului, victorii odată cu care frontul rus era puternic consolidat împotriva agresiunii otomane. Hanatul Crimeii reprezenta însă încă o primejdie gravă deoarece alcătuita o bază permanentă de atac a hoardelor tătarăști devastatoare. În 1557, de pildă, o armată tătarăască de mari proporții a pustiit îngrozitor ținuturile moscovite; ca răspuns a fost organizată o campanie militară împotriva Crimeii, care a liniștit tătarimea pentru o bucată de vreme. Ostilități fâțișe între armatele rusești și turcești izbucnesc din nou la sfârșitul celui de al șaptelea deceniu al secolului al XV-lea, Moscova urmărind să împiedice construirea unui puternic sistem de fortificații turcești între Don și Volga, ceea ce și izbutește printr-o importantă victorie militară. Puțin mai târziu luptele intestinale și trădarea marilor feudali a făcut cu puțință, o clipă, apropierea armatelor turco-tătare de inima țării. În felul acesta apare limpede că de la începutul celei de a doua jumătăți a secolului al XVI-lea, Rusia se pregătea să întîmpine, chiar preventiv, cu forțe puternice, agresiunea otomană, însă complicarea la apus a situației politice (desfășurarea în primul rând a războiului pentru litoralul baltic, cu Polonia și Suedia) a împiedicat dezvoltarea mai rapidă a politicii antiotomane a Rusiei. Ca principiu al politicii externe ruse aceasta rămîne în picioare și e cunoscută ca atare de guvernării care de pe acum văd în Moscova ocrotitoarea firească a popoarelor subjugate de imperiul otoman: Încă în 1576, ambasadorul venețian la Constantinopol, într-un raport informativ spunea limpede: „Sultanul se teme de marele duce al Moscovei deoarece acesta e ortodox și popoarele Bulgariei, Serbiei, Bosniei, Moraviei și Greciei devotate Moscovei, sînt de asemenea ortodoxe... și vor fi totdeauna gata să ia armele în mînă și să se ridice pentru a se dezrobi din sclavia otomană și a se pune sub „ocrotirea lui“¹. Astfel apare și mai limpede că ajutorul dat în ultimele decenii ale secolului al XVI-lea, de cazaci poporului român în lupta sa pentru libertate, ținînd seama de legăturile strînse dintre cazaci și Moscova, sînt o formă (în condiții istorice speciale) a sprijinului primit de poporul nostru din partea Rusiei.

¹ Zinkeisen, Geschichte des osmanischen Reiches, vol. III, p. 529.

De aceea, în chip firesc informatorii și comentatorii vremii pun în legătură, de multe ori, acțiunile comune ale românilor și cazacilor cu politica și unele acțiuni ale Rusiei, ceea ce arată că în conștiința oamenilor epocii toate acestea nu puteau fi despărțite. Chiar în timpul evenimentelor din 1574, de pildă, rapoarte sosite la curtea spaniolă în iunie și iulie, vorbeau nu numai de o alianță dintre Moldova și Rusia, ci și de mari pregătiri militare din partea Moscovei, pentru ajutorarea Moldovei¹. Cîțiva ani mai tîrziu, în vremea acțiunilor conduse de Ion Potcoavă, numeroase știri arată clar — și una e chiar din gura regelui Poloniei — că Moscova este adăpostul cel mai sigur pentru luptătorii antiotomani². Alte știri din aceeași vreme scot în evidență rolul esențial al Rusiei în activizarea luptelor purtate împotriva ocupanților turci la marginile de răsărit ale imperiului sultanilor³. Regele Poloniei, în apărarea sa față de Poartă de orice răspundere în ce privește atacurile căzăcești, arată că o cauză importantă a acestor atacuri este sprijinul Rusiei⁴. Guvernul turc reține acest lucru ca o importantă problemă de stat; discuții aprinse au loc în divanul turcesc și la sfîrșitul anului 1579, Sinan Pașa susține teza razboiului preventiv împotriva Moscovei⁵. Petru Șchiopul, domnul Moldovei — îndriduit să cunoască, pe propria-i piele, problemele legate de acțiunile comune ale românilor și cazacilor — confirmă în 1583 această situație, atunci cînd anunță iminența atacului unor cazaci veniți din țara Moscoviților⁶. Știri din 1585 și 1586 vorbesc în chip obișnuit de acțiuni militare purtate de ruși și de cazaci în regiunile limitrofe moldo-ucrainene⁷. În 1588, în cadrul unor puternice atacuri militare moldo-căzăcești se semnaleză prezența unor contingente ruse sub zidurile Benderului în timpul atacării cetății⁸. În 1591 un pretendent, Lazăr, este anunțat că se pregătește să pătrundă în Moldova cu forțe rusești, iar în 1594 conjugată cu acțiunile antiotomane, în pregătire în Țările Romîne, are loc o expediție cazaco-moscovită împotriva tătarilor, cu scopul de a-i împiedica pe aceștia să-și unească forțele cu turcii atunci cînd vor izbucni răscoalele din Țara Romînească, Moldova și Transilvania⁹. Un raport venețian și alte știri vestesc în aprilie 1594 ca o flotă și o armată rusă e pregătită să intervină împotriva turcilor în cadrul unor acțiuni coordonate cu răsculații din Țările Romine¹⁰. După această epocă încep negocierile lui Mihai Viteazul cu Rusia care se încheie cu o înțelegere politico-militară între Țara Romînească și Rusia, fapt care arată că întărirea colaborării militare dintre romîni și cazaci înseamnă în același timp întărirea legăturilor de stat dintre Țările Romîne și Rusia, trecerea legăturilor dintre poporul nostru și marele popor rus pe o treaptă mai înaltă de dezvoltare.

¹ Al. Ciorănescu, op. cit., p. 68.

² Hurmuzachi, op. cit., vol. III, p. 19; vol. XI, p. 615.

³ Ibidem, p. 27.

⁴ Hurmuzachi, op. cit., vol. III, p. 18—19, 38.

⁵ Ibidem, vol. XI, p. 642.

⁶ A. Veress, op. cit., p. 25.

⁷ Hurmuzachi, op. cit., vol. XI, p. 689, 693, 712.

⁸ Ibidem, vol. III, p. 460, 471; vol. XI, p. 747.

⁹ N. Iorga, Acte și fragmente..., vol. I, p. 143; vol. III, p. 497.

¹⁰ Hurmuzachi, op. cit., vol. III, p. 359; vezi și vol. III, p. 164.

Accentuarea ajutorului dat de Rusia și întărirea colaborării militare dintre romîni și cazaci au fost determinate în chip esențial de greaua primejdie pentru poporul romîn în această vreme de a-și pierde ființa proprie. Țările romîne și-au pierdut în primii 20 de ani ai ultimului sfert al veacului al XVI-lea aproape toate atribuțiile de state independente, fiind integrate complet în sistemul politico-militar turcesc; cuprinse între hotarele administrative ale imperiului otoman, Țările Romîne sînt considerate de guvernanții de la Constantinopol ca obișnuite provincii ale vastului imperiu, administrate de un înalt funcționar al sultanului. Definirea în 1578 de către marele vizir Mehmet Sokolli a Statutului juridic al Țărilor Romîne are în acest sens o valoare însemnata: „Moldova este o stăpînire a sultanului și voievodul ei este asemenea celorlalți begi, el este unul dintre begi.”¹ Asimilarea domnitorilor cu begii ilustra înfeudarea aproape completă a Țărilor Romîne de către Poarta otomană. De aici rezultă primejdia permanentă a transformării acestor țări în pașalicuri otomane, trecerea întregului pămînt în stăpînirea sultanului, cu toate consecințele grave în ce privește ființa proprie a poporului romîn, primejdie semnalată de repetate ori în acest ultim patrar al veacului al XVI-lea. La aceasta se adaugă ruina economică a țărilor Romîne care plăteau acum un haraciu de mai mult de zece ori mai mare decît la începutul veacului. Prin statornicirea monopolului comercial turcesc, le erau confiscate de către Poarta otomană nu numai întreaga producție de marfă dar și cele necesare unei vieți elementare, satele se depopulau progresiv și orașele se ruralizau tot mai mult. Prezența în număr tot mai mare a reprezentanților direcți ai Porții, nu numai pentru strîngerea produselor, dar și pentru cea a dărilor care acopereau haraciul a accentuat ruina economică a țărilor noastre, amenințate fiind de golirea lor de locuitori (de aici fenomenele economico-sociale de la sfîrșitul veacului al XVI-lea, mai ales înaintea izbucnirii războiului dintre romîni și turci: prăbușirea gospodăriei țărănești, aservirea în masă a țărănimii, decăderea orașelor, depopularea Țărilor Romîne, scaderea producției de marfă, părăgînirea terenurilor agricole etc.).

Primejdia pierderii ființei proprii a poporului era agravată în același timp de solidarizarea boierimii cu interesele jugului turcesc, de politica boierimii de a da turcilor tot ceea ce ar cere în scopul menținerii neștirbite a privilegiilor lor de clasă. Dar primejdia nu venea numai din această parte. Creșterea valului popular de rezistență antiturcescă a impus boierimii moldovenești, de pildă, urmărirea obiectivului ca în cazul unei victorii a coaliției antiturcești, Moldova să treacă sub stăpînire polonă. Din această cauză, încurajați de unirea forțată cu Roma a populației din Ucraina de apus — ca o pregătire „spirituala” a politicii lor — boierii moldoveni în frunte cu domnitorul și chiar cu Gavril Movilă mitropolitul „ortodox” și ei boier, urmăresc catolicizarea forțată a Moldovei², încercare spulberată însă de rezistența înverșunată a poporului. Acesta este un factor de seamă în întărirea colaborării militare dintre romîni și ca-

¹ Hurmuzachi, op. cit., vol. III, p. 359; vezi și vol. III, p. 146.

² Ibidem, p. 111 (Mitropolitul Moldovei către Papa la 15 octombrie 1588), vezi și vol. III p. 113; p. 385.

zaci, popoare care aveau de facut fața nu numai primejdiei turco-tătare, dar și politicii cotropitoare a panilor care urmăreau cu strășnicie „polonizarea” popoarelor din Europa de răsărit. Vitejia rominilor și cazacilor ajutați de marele popor rus a spulberat aceste încercări la sfârșitul veacului al XVI-lea, ca în deceniile următoare să-și unească forțele într-o luptă desfășurată de data aceasta în condiții istorice mult mai favorabile, în condițiile epocii reunirii Ucrainei cu Rusia.

II

Aceste lupte încep aproape imediat după ce hoardele turco-tătare cu ajutorul tradării boierești au înabușit în sânge încercarea poporului Moldovei, sprijinit de cazaci, de a se mîntui de povara opresiunii otomane. Dezlanțuirea imediată, cu deosebită violență, a acestor lupte a fost mult grabită de pustiirea îngrozitoare la care turcii și tătarii au supus țara, prefăcînd în cenușă satele și orașele, livezile și ogoarele, prădînd vitele și înrobînd pe oameni¹.

Și după aceasta, pentru întregirea operei de nimicire, spaima cumplită a foamei a cuprins Moldova; oamenii cădeau ca snopii, secerăți cu miile. Un ambasador al regelui Poloniei, ca să ajungă la Poartă, nu poate folosi drumurile Moldovei, care nu e în stare să asigure nici subzistența unui pumn de oameni, făcînd un ocol de cîteva orî mai lung decît drumul obișnuit². De altfel, o știre conținută într-un raport al ambasadorului venețian la Constantinopol, semnalează faptul că în Moldova se poate călători opt pînă la zece zile prin locuri cu desăvîrșire pustii, care altădată erau roditoare și bogat locuite³. Cel mai prețios dar pe care domnul Moldovei l-a putut face noului rege al Poloniei în drum spre capitala sa a fost o pîine de secară⁴. Jaful turco-tătar a prăbușit totul la pămînt, înlăturînd aproape toate semnele civilizației — așezări omenești și arături îngrijite — astfel că nu poate surprinde că poporul l-a denumit pe Petru Șchiopul, voievodul adus de turci, „domn al pîrloagelor” — fapt atestat și de unele acte ale cancelariilor străine⁵. Imaginea jalnica a Moldovei, înlănțuită din nou de temnicerii otomani, este minunat înfățișată de Grigore Ureche: „Iară dacă au pierit Ion Vodă, tatarii s-au lasat în prada peste toată țara, de au robît, de n-au fost niciodată mai mare pustietatea în țară decît atuncea că pe toți i-au acoperit fara grija pre la casele lor, unde pînă astăzi între Prut și între Nistru au rămas pustietate, de nu s-au mai descălecat oameni⁶. Și multă vreme după acest an grozav, hrisoavele cancelariei moldovenești, pentru a fixa în acel an o anumită tranzacție funciară, întrebunțau formula: „...cînd au prădat și ars turcii și tatarii toată țara...”⁷. Păreau aceste isprăvi ca

¹ A. Veress, Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești, vol. II, p. 39.

² Fragmente din memoriile ambasadorului Stoilovski, în « Arhiva Istorică », vol. II, p. 69.

³ Hurmuzachi, op. cit., vol. III-2, p. 375.

⁴ « Arhiva Istorică », I, 2, p. 30.

⁵ A. Veress, op. cit., vol. II, p. 40.

⁶ Gr. Ureche, op. cit., p. 234—235.

⁷ « Documente privind istoria Romîniei », veacul XVI, A. Moldova (1571—1590), p. 111, 155, 156, 212 etc.

săvârșite inadins ca să ramînă neștearsă în memoria poporului amintirea cumplitelor crime pe care boierii o făptuiseră împotriva patriei.

Cu toată amploarea devastatoare a expediției turco-tătare, care era în același timp de represiune, dar și de prevenire a unei noi răscoale, (menită deci să imobilizeze pe multă vreme energiile de luptă) chiar la sfîrșitul anului 1574 — după cum relatează o informație polona adresată împăratului german — noi mișcări antiturcești se semnaleză în Moldova legate de tendința unui grup numeros de cazaci de a lovi pe turci în ținuturile graniței moldovenești¹. Tonul raportului ilustrează orientarea generală de politică externă a coroanei poloneze pentru care, tot mai des, căzăcimea reprezintă o primejdie mai gravă decît presiunea turcească. De aici urmează sprijinul activ, permanent, pe care Polonia îl va da Porții în acțiunea acesteia de reprimare a luptelor comune moldo-caza-cești, formă caracteristică a luptei antiotomane în regiunile noastre pentru ultimul sfert al veacului al XVI-lea. Problema aceasta este destul de ascuțită pentru ca să fie inclusă în tratatul turco-polon din februarie 1575 care se ocupa îndeaproape de „împăcarea“ incidentelor care pot surveni la granițele răsăritene ale Moldovei². Era limpede că evenimentele anului 1574, cu toată groaznica lor înfațișare finală, nu făcuseră loc nici măcar unei pauze relative în ce privește răspunsul popular la opresiunea cotropitorilor. Cîrdășia lui Petru Șchiopul cu asupritorii turco-tătari se consolidează. Se pare chiar că domnitorul moldovean ar fi avut în 1575 o „cotă-parte“ din prada grozavă „realizată“ în acel an în ținuturile poloneze și ucrainene³.

De aceea trebuia să primească un răspuns de neuitat. De altfel se pare că hatmanul Sverciovscki, dus în prizonierat la Constantinopol, a folosit captivitatea pentru întocmirea unui inventar al pozițiilor turcești, mai ușor de lovit de atacurile repezi ale cazacilor⁴.

Departate de a se liniști, lucrurile se încordează. Schimbul de note diplomatice dintre cancelariile polonă și otomană înregistrează — cu comentariile diplomatice obișnuite — că cete puternice de ozacii, ruși, poloni, lituanieni, moldoveni și valahi acționează la granițele Moldovei risipind așezările turco-tătare ca răspuns la prădaciunile tătărești din anul anterior⁵. Caracterul militar al acestor acțiuni este învederat de ambasada turcească specială trimisă în Polonia pentru a protesta împotriva atacării de către cazaci a Akermanului cu 65 de luntre de asalt și totodată și a altor cetăți⁶. Vitejia acestor oșteni ai stepelor sud-estice n-a pregetat în fața zidurilor cetăților pe care le-au luat cu asalt pentru a răi rindurile garnizoanelor turcești. Astfel de întîmplări nu pot să aibă un caracter izolat deoarece un informator al vremii le pune în legătură

¹ N. Iorga, Acte și fragmente. . . , vol. II, p. 116.

² Ibidem, vol. I, p. 23.

³ Bielski, op. cit., p. 692; M. Costin, Letopisețul Țării Moldovei de la facerea lumii pînă la anul 1600, p. 541.

⁴ Engel, Geschichte der Kosaken und der Ukraine (795), p. 74.

⁵ N. Iorga, Acte și fragmente . . . , vol. I, p. 25.

⁶ Hurmuzachi, op. cit., Supliment II, vol. I, p. 285.

cu știrile referitoare la o nouă „răzmeriță moldovenească”¹. În chip firesc stările efervescente ale acestor puncte controlate de Poarta otomana atrag ca un magnet acțiunea acelor forțe organizate, care, în acest moment, se găsesc în primele rânduri ale frontului antiturcesc.

La aceeași sete de răzbunare a popoarelor Europei răsăritene: ruși, cazaci, români, poloni, se referă negocierile polono-tatara și polono-otomane de la începutul anului 1577. Asasinarea mișeleasca de către turco-tatari a soțiilor, copiilor și fraților celor în luptă împotriva semilunii, este dată chiar de către reprezentanții regelui Ștefan Bathori nu din simpatie pentru luptători, ci din oportunitate diplomatică, ca o justificare a vehemenței sporite a luptelor duse împotriva subjugatorilor turco-tatari². Cu toată cazuistica diplomației polone (guvernul din Varșovia nu era dispus încă să mobilizeze forțe mai ample atâta vreme cât cazacii se ocupau mai ales de turci), relațiile turco-polone ajung — din cauza „afacerii cazacilor” (cum o numesc actele vremii) — la o încordare supărătoare pentru coroana polona. Tonul sultanului în scrisorile sale devine tot mai amenințator, revendicând de urgență soluționarea acestei probleme pe care a ridicat-o de mai multe ori până atunci³. Mediația principelui Transilvaniei nu izbutește mare lucru, astfel ca la jumătatea lunii martie începe a se vorbi frecvent în cercurile diplomatice din Constantinopol de război⁴. Acțiunile cazacimii, sprijinite de popoarele subjugate, tulbura în astfel de măsură desfășurarea normală a opresiunii otomane încât Poarta se vede nevoită să recurgă la măsuri extreme. De altfel, tătarii, fără nici un înconjur, cer lichidarea căzăcimii ca fiind cea mai mare primădie a dominației lor de la nordul Mării Negre⁵.

Ca urmare directă a cursului pe care-l luau evenimentele, luptele comune ale moldovenilor și cazacilor împotriva jugului turcesc ating o intensitate deosebită în a doua jumătate a anului 1577. În fruntea acestor lupte se găsește un personaj pe care în general izvoarele îl denumesc hatmanul⁶ Ioan Potcoavă — de la însușirea pe care o avea de a fringe potcoavele în mâini — și-i conferă calitatea de frate a lui Ion Vodă „cel Cumplit”. Bărbat viteaz, cu deosebite însușiri trupești și spirituale, Potcoava a dominat un an și mai bine istoria Moldovei și a ocupat atenția activității diplomatice a curților dimprejurul Moldovei⁷. În ce privește cauzele expediției pe care o conduce Ioan Potcoavă împotriva regimului politic personificat de Petru Șchiopul, ca și în cazul luptelor anterioare,

¹ Al. Ciorănescu, op. cit., p. 70.

² N. Iorga, Acte și fragmente..., vol. I, p. 25; Hurmuzachi, op. cit., vol. XI, p. 591

³ Hurmuzachi, op. cit., vol. XI, p. 592.

⁴ Ibidem, p. 593, și passim.

⁵ Engel, op. cit., p. 79.

⁶ *Kratkoe opisanie Malorosii* (în trad. lui M. P. Dan), p. 251.

⁷ Portretul lui Ioan Potcoavă. Leunclavius, op. cit., p. 114; N. Iorga, Acte și fragmente... vol. I, p. 120; A. Veress, op. cit., vol. II, p. 54; Hurmuzachi, op. cit., vol. XI, p. 195; Gr. Ureche, Letopisețul Țării Moldovei, 1915, p. 236; Heidenstein, Rerum Polonicarum Libri XII, Frankfurt, 1672, p. 119; Engel, op. cit., p. 78; Izvoarele narative (Gr. Ureche și N. Costin), precum și documentele interne referindu-se la expedițiile din 1577 (cea din vară și cea din toamnă) le leagă de un *Crețu* și de un *frate al Crețului*. Cum aceste izvoare sînt izolate față de celelalte știri, socotim că sub ambele nume se ascunde Ioan Potcoavă (Potcoavă Crețul în numeroase izvoare românești).

cele din a doua jumătate a anului 1577 vădesc împletirea acțiunilor militare externe cu frământările și mișcările interne. Cronica lui Bielski afirmă răspicat ca Potcoavă a dat urmare cererii moldovenilor care-l considerau singur „moștenitor al țării sale” și care se rasculară împotriva domnitorului în scaun (Petru Șchiopul), sătui de nedreptățile suferite din partea acestuia și a turcilor pe care-i „oploșia la curtea lui”¹. Nu e întâmplător din această cauză, că ceva mai târziu Grigore Ureche (care ca mare boier nu putea privi cu ochi buni acțiunile duse împotriva unui domn care se arătase ocrotitor al marilor boieri) a pus la îndoiala autenticitatea scrisorilor trimise de moldoveni lui Potcoavă².

Planul de campanie al expediției prevedea ca un prim moment marșul forțat pînă la Nistru, cu sprijinul cneazului din Kiev și al starostelui de Bar carora li se trimisese de asemenea cereri de ajutor. Dincoace de Nistru urma să aibă loc ca un al doilea moment, întâlnirea cu răsculații moldoveni³. Vestea celor plănuite se răspîndește însă, și ordinea regelui Ștefan Bathori încep să frîneze acțiunea, împiedicînd concentrarea mai amplă a forțelor cazacești. Astfel, starostele de Bar refuză orice ajutor. Intervenția hotărîtă însă a hatmanului căzacesc Kopicki și a altor comandanți, cazaci între care Sah și Cepla (Ceapa sau Țopa) (pe acesta din urmă Ureche îl consideră moldovean) este determinantă pentru ca expediția să aibă totuși loc⁴. Știri trimise împăratului german vorbesc de noi puternice mișcări în aceste părți, împotriva ocupanților turci; una dintre ele fixează chiar numărul cazacilor participanți la o astfel de acțiune la 2000⁵. Timpul pierdut însă întîrziînd pregătirile a făcut ca Petru Șchiopul să prindă de asemenea de veste și să concentreze suficiente forțe pentru reprimarea mișcărilor interne astfel că în fața acestor împrejurări schimbate, conducătorii expediției au preferat să pornească, deocamdata, trupele înapoi. Mișcările de trupe au fost însă destul de serioase pentru ca zvonul unor lupte de amploare legate de numele lui Ioan Potcoavă să se mențină⁶.

Autoritățile polone încearcă să împiedice reluarea expediției. În acest scop a fost organizată prinderea prin șiretlic a lui Potcoava aflat la Nemirowo. Refuzul dregătorilor orășenești de a fi amestecați într-o asemenea faptă a făcut ca prinderea să dea greș⁷. Fără întârziere însă, Potcoavă și cazacii primind întărituri se mișcă și trec Nistrul pe la Soroca, primiți cu bucurie de norod (oamenii de jos cei dinții l-au întîmpinat pe Potcoavă ca pe un „domn”⁸. Intrarea în Moldova a avut loc probabil la sfîrșitul lunii octombrie sau la începutul lunii noiembrie⁹. De

¹ Bielski, op. cit., (tradusă în « Cercetări Istorice », Iași, 1925), p. 693; St. V. Lucomski, « Sobranie istoriceskoe » (în trad. lui M. P. Dan), p. 351—357.

² Gr. Ureche, op. cit., p. 236—237; fără negare la N. Costin, p. 544.

³ Bielski, op. cit., în « Sobranie istoriceskoe », loc. cit.

⁴ Bielski, op. cit., Cepla în « Sobranie istoriceskoe », Țopa la N. Costin.

⁵ Hurmuzachi, op. cit., vol. XI, p. 597, 601.

⁶ Hurmuzachi, op. cit., vol. XI, p. 601, vol. XV, partea I-a, p. 669.

⁷ Bielski, op. cit.; Gr; Ureche, op. cit., p. 240.

⁸ Gr. Ureche, op. cit., în « Sobranie istoriceskoe », loc. cit. («... Și-l conduseseră cazacii pe Potcoavă pînă la cetatea Soroca unde poporul de rînd moldovean îl primi ca domn... »); N. Costin, op. cit. p. 347.

⁹ A. Veress, Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești, vol. II, p. 136.

altfel la sfârșitul lunii Ioan Potcoavă, într-o scrisoare către bistrițeni, se intitulează „domn al țării Moldovei“, și se referă la „întoarcerea sa în domnie“ ceea ce arată importanța pe care o acordă întâmplărilor din iunie-iulie pe care probabil le consideră ca prima înscăunare¹. Insistența ordinelor date de principele Transilvaniei în primele zile ale lunii următoare, ilustrează cotitura clară pe care o luau evenimentele din Moldova, lucru care cerea totuși un anumit timp². Astfel, după o serie de operațiuni locale răsfinite care îl înșeală pe domnul moldovean împiedicându-l să înțeleagă amploarea acțiunii, moldovenii și cazacii, unindu-și forțele, pornesc cu toata puterea asupra scaunului domnesc.

Unele știri vorbesc de o luptă la „Apa Prutului“ unde s-au înregistrat defecțiuni în armata lui Petru Șchiopul. Cele mai multe vorbesc însă de lupta de lângă Iași care a dus la izgonirea temporară a lui Petru de pe tronul Moldovei. În această luptă armata mai mult turcească a acestui domnitor e complet zdrobită, mai ales după ce iscusința căzăcească neutralizase artileria vrăjmașă³. Ocuparea Iașilor are loc la 23 noiembrie 1577 și este însoțită nu de jafuri și de înrobiri în masă, ci de o acțiune amplă de eliberare a robilor luați de turci și de tătari. Venindu-i numeroase trupe turcești în ajutor, Petru s-a întors împotriva lui Potcoavă și a cazacilor care-și întăriseră puternic efectivele cu țărani care se strânseseră sub steagul de luptă antiturcesc⁴. La Docolina, lângă Iași, turcii au suferit o noua grea înfrângere. „Și dând război vitejește, după multa nevoiță a cazacilor, întâi și al doilea rînd pierdu războiul Petru Vodă și iarăși rămase izbînda la cazaci“ spune Ureche⁵.

Imperiul otoman se vedea în primejdie să piardă Moldova, ceea ce obliga pe turci să mobilizeze forțele pe care le destinaseră altor scopuri și care dovedesc prin calitatea și cantitatea lor cât de grav era considerat momentul de către guvernânții otomani. Trupe de elită, cum sînt ienicerii, se trimit în Moldova (mai ales în urma știrilor că Rusia se pregătește de război), întâi 500 la mijlocul lui decembrie, apoi 1 000 la sfârșitul lunii⁶. Se trimit de asemenea ordine să-și reunească forțele pentru o acțiune comună împotriva lui Potcoavă, begilor de Silistra, Vidin, Nicopole, Akerman și Bender, precum și voievozilor din Transilvania și Țara Românească⁷. Și pentru că toate acestea nu erau socotite ca îndestulătoare pentru înlăturarea primejdiei, o mare armată turcească este concentrată în tabăra de lângă Sofia pentru a porni spre Moldova⁸.

În acest timp Ioan Potcoavă încearcă să guverneze ca un adevărat domnitor. Trecînd la organizarea politică a statului, acordă cele mai însemnate dregătorii tovarășilor săi de arme (Sah și Burlă devin hatmani, Cepla-vornic, Kopicki-pircălab al Hotinului)⁹. Dintr-un hrisov din

¹ Hurmuzachi, op. cit., vol. XV, partea I, p. 670.

² Ibidem și vol. XI, p. 670.

³ Hurmuzachi, op. cit., vol. III, p. 7; Gr. Ureche, op. cit., p. 241; «Sobranie istoriceskoe», loc. cit.

⁴ Bielski, ibidem «Sobranie istoriceskoe» loc. cit., N. Costin, p. 549.

⁵ Gr. Ureche, op. cit., p. 242.

⁶ Hurmuzachi, op. cit. Supliment I 1, p. 77—78.

⁷ Ibidem, vol. III; p. 7.

⁸ Al. Ciorănescu, op. cit., p. 70.

⁹ «Documente privind istoria României», veacul XVI, A. Moldova, (1571—1590), p. 91—92; Bielski, op. cit., în «Sobranie istoriceskoe», loc. cit., Cepla (Ceapa) e velpostelnic.

26 decembrie 1577 prin care Ion Voevod da o scutire minăstirii Vînătorii (de peste Bistrița) se vede că autoritatea domnească se exercita pe un teritoriu destul de cuprinzător¹. În acest fel își permite ca la sfârșitul lunii decembrie, într-o scrisoare pe care o adresează bistrițenilor, să ridice glasul și să-i amenințe chiar cu represalii dacă vor fi aduse ceva pagube negustorilor moldoveni². Ținându-se de fagașul politicii externe a lui Ion Vodă „cel Cumplit“, se așteptau de la Moscova ajutoare iminente, în urma unor negocieri care avuseseră probabil loc³. Evenimentele anului 1577 erau însă deosebite de cele ale anului 1574. Pentru a se menține noul regim politic instaurat de Potcoavă, și a face față mariei concentrării de forțe care-l amenința, avea nevoie de timp pentru întărirea bazei interne și venirea la vreme a ajutorului extern, timp pe care într-o oarecare măsură Ion Vodă „cel Cumplit“ îl avusese, dar Potcoavă nu-l avea, dată fiind iminenta contraofensivă turcească⁴. Din această cauză, ca să evite Moldovei un nou prăpad, Potcoavă părăsește de bunăvoie scaunul Moldovei⁵. Lângă Hotin are loc o ultimă luptă cu turcii care-l luaseră prizonier pe pîrcălabul Kopiciki; turcii sînt învinși și pîrcălabul eliberat. În primele zile ale anului 1578, părăsirea Moldovei de către Potcoava și cazaci era un fapt împlinit din nefericire, din pricina marilor zăpezi ale iernii, nu pot apuca drumurile libere ale Ucrainei și în urma promisiunii că vor fi eliberați trebuie să se predea autorităților polone⁶. Se pare că regele Ștefan Bathori intenționa să-l execute imediat pe Potcoavă dar n-a făcut-o de frica opiniei publice din Polonia care-l respecta pe Potcoavă ca pe un bărbat „foarte viteaz“. O altă informație, tot de la începutul lui 1578, constată cu regret prinderea prin trădare de către Ivan de Zborow, voievod de Brașlav, a acestui bărbat „a cărui vitejie ar fi putut fi folosită cu spor împotriva dușmanului străvechi⁷. Prestigiul numelui lui Ioan Potcoavă era atât de mare încît un ceauș turc în drum spre Polonia — în a doua jumătate a lunii ianuarie 1578 — ocolește drumurile Moldovei de frica celui ce nu se mai afla de cîteva săptămîni în Moldova (fapt îndeobște cunoscut)⁸.

Executarea lui Potcoavă a avut loc la mijlocul lui 1578, deci o jumătate de an de la arestare. Imprejurările care au decis execuția arată cît de înfeudat era regele Ștefan Bathori Porții otomane. Trimiși speciali turci și moldoveni de ai lui Petru Șchiopul presează fără întrerupere pe mai marii regatului, în frunte cu regele, ca să poruncească uciderea lui Potcoavă⁹. Judecătorii înșiși, care primiseră ordin să dea un verdict de moarte, au șovăit multă vreme pînă la pronunțarea hotărîrii, conștienți

¹ « Documente privind istoria Romîniei », veacul XVI, A. Moldova (1571 — 1590), p. 91.

² Hurmuzachi, op. cit., vol. XV-1, p. 674.

³ A. Veress, op. cit., vol. II, p. 141.

⁴ Ibidem, p. 142; Hurmuzachi, op. cit., vol. XI, p. 603.

⁵ A. Veress, op. cit., vol. II, p. 142; Hurmuzachi, op. cit., vol. XI, p. 605—606; Gr. Ureche, op. cit., p. 243.

⁶ N. Iorga, op. cit., p. 114; Bielski, op. cit.

⁷ A. Veress, op. cit., vol. II, p. 142; Bielski, op. cit.; vezi și A. K. Petrușevski, Kazn Moldovskogo gospodara Ivana Podkovi. Lvov, 1875, p. 2.

⁸ Hurmuzachi, op. cit., vol. XV-1, p. 672.

⁹ N. Iorga, Studii și documente, vol. XXIII, p. 106—107; A. Veress, op. cit., vol. II, p. 154; Leunclavius, op. cit., p. 114—115.

ca vor fi obiectul furiei populare, Potcoavă fiind privit ca un erou al luptei împotriva semilunei¹. Actele vremii ne arată clar că poporul și o parte a nobilimii (nobilimea mică și mijlocie) — care suferea de pe urma prădăciunilor turco-tatare — se împotriveau executării eroului, și un puternic curent de opinie publică (care vroia menținerea independenței Poloniei și rezistența față de pretențiile Porții) a paralizat o bucată de vreme înfăptuirea asasinatului. Mîrșava fapta a fost totuși savîrșită sub presiunea directă a solilor turci care prin amenințări și mituiri au cautat să influențeze deliberările dietei de la Liov². Frica de popor era atît de mare încît în ziua execuției lui Potcoavă și a tovarășilor săi de arme, cazaci și moldoveni, au fost luate masuri de pază speciale: intrările orașului au fost complet blocate, iar turcii au împînzit ulițele Liovului cu spioni ca nu cumva sa fie păcăliți și să fie executat altcineva în locul lui Ioan Potcoava³. Această, „figura impunătoare, cavaleriească, princiară și razboinică...“, cum spune o scrisoare a vremii⁴, înainte de a-și pune capul pe butuc, a ținut să-și expuna încă o dată în fața mulțimii adunate programul sau de luptă pentru independența Moldovei, justificarea propriu-zisă a misiunii sale istorice: „...M-am străduit în folosul patriei mele, cu scopul de a face din ea un zid, un bastion contra necredincioșilor, pentru ca ei să stea pe loc între hotarele lor și să nu poată trece Dunărea; dar țelul acesta n-a putut fi îndeplinit pentru că turcul, cîinele păgîn, a poruncit regelui vostru, supusul său, să facă aceasta...“⁵. Așa și-a încheiat Potcoavă viața sa de luptă. Atît de puțin populară era această crimă, încît în împrejurările imediate uciderii sale, se pregătea o răscoală militara, armata fiind revoltată de ceea ce se punea la cale⁶.

Se pare chiar că o ceată de cazaci ar fi ucis, ca represalii, o parte din membrii ambasadei turcești și moldovenești⁷, iar după unele știri, eroul moldovean a fost înmormîntat în ținuturile căzăcești (se pare la Mînastirea de la Kanev)⁸. Și ca un act final al acestui capitol vitejesc al secularei lupte antiotomane, la începutul lui iulie 1578, regele Poloniei raporteaza, plecat pîna la pămînt, sultanului, că a îndeplinit întocmai porunca de a-l executa pe Ioan Potcoavă⁹.

(Urmare în numărul viitor)

¹ Engel, op. cit., p. 80.

² Hurmuzachi, op. cit., vol. III, p. 20—21, și A. Veress, op. cit., vol. II, p. 151. Se pare că Ștefan Bathori a fost «dăruit» în acest scop de Petru Șchiopul cu 50 de bol, patru butoaie de vin, două butoaie de pește sărat și un cal (Vezi și A. K. Petrușevschi, op. cit., p. 4, 5). Amănunte, la Leunclavius, op. cit. p. 115. și în «Sobranie istoriceskoe», loc. cit.

³ A. Veress, op. cit., vol. II, p. 147 și Hurmuzachi, op. cit.

⁴ N. Iorga, Acte și fragmente... , vol. I, p. 120.

⁵ A. Veress, op. cit., vol. II, p. 152—155.

⁶ Ibidem.

⁷ Hurmuzachi, op. cit., vol. XI, p. 618—619.

⁸ «Kratkoe opisanie Malorosii», p. 215; Engel, op. cit., p. 81; «Sobranie istoriceskoe», loc. cit.

⁹ Hurmuzachi, op. cit., vol. III, p. 19.

ION IONESCU DE LA BRAD

LUPTĂTORUL REVOLUȚIONAR, GÎNDITORUL PROGRESIST,
INTRODUCĂTORUL ȘTIINȚEI AGRICOLE ÎN PATRIA NOASTRĂ

DE

CONF. UNIV. VASILE MACIU
și ING. AGRONOM CONSTANTIN VASILESCU

Activitatea luptătorului revoluționar Ion Ionescu de la Brad, colaboratorul apropiat al lui N. Bălcescu în timpul revoluției de la 1848 și apoi continuatorul său în acțiunea de împrăștiere a țărănilor clăcași a fost în trecut deseori, în mod voit, ținută în întuneric, prezentată unilateral de către unii și falsificată de către alții.

Revalorificarea figurii luminoase a gânditorului progresist și a luptătorului revoluționar, introducătorului științei agricole în țara noastră din veacul trecut este o datorie de cinste.

În paginile care urmează vom încerca să prezentăm în linii generale această mare figura a poporului nostru din secolul al XIX-lea, urmînd ca adîncirea problemei să fie obiectul unor studii mai ample a biologilor, istoricilor și filozofilor.

Procesul de destrămarea a feudalismului în țara noastră a fost grabit de răscoala populară condusă de Tudor Vladimirescu, care a zdruncinat pozițiile boierimii, a trezit la lupta contra feudalității noi elemente ale orașenimii și a întărit lupta pentru scuturarea jugului otoman și pentru cucerirea independenței Țărilor Romîne.

În urma victoriei obținute de Rusia împotriva imperiului otoman, Rusia a impus Turciei prin tratatul de la Adrianopol din 1829, printre altele, desființarea monopolului asupra comerțului Moldovei și Țării Romînești pe Dunăre și totodată deplina lor autonomie administrativă. În zece ani, suprafața cultivată a țării, exportul de cereale și prețul acestora s-au dublat. Valuri de aur curgeau neconținut în pungile fără fund ale boierilor producători de cereale-marfă, în timp ce masele țărănimii clăcașe gemeau sub apăsarea unei exploatare tot mai crunte. Pentru a mări și mai mult producția agricolă, stăpînii de moșii au început a introduce alături de metodele feudale și metodele de exploatare capitalistă, făcînd „tocmeli“ libere cu proprii lor clăcași, angajînd salariați în sezonul recoltării etc. Specialiștii autohtoni în agricultură erau însă puțini, iar cei aduși din străinătate

cereau salarii mari, astfel încît interesele clasei dominante au determinat mărirea relativă a numărului agronomilor din țara prin crearea de școli și cursuri de agricultură, precum și prin trimiterea la studii în străinătate.

Printre tinerii care s-au dedicat studiului agronomiei a fost și Ion Ionescu de la Brad.

Ion Ionescu de la Brad s-a născut la 24 iunie 1818 în Roman, puțin înainte de răscoala din 1821. Tatăl lui era meseriaș-blănar, ulterior devenit preot. Între 1825 și 1832, Ion Ionescu de la Brad a învățat carte în limba română și limba greacă la școala episcopiei din Roman. La 1832 a intrat la școala de la Trei Erarhi din Iași condusă de Gheorghe Asachi, pentru a trece în anul 1835 la Academia Mihăileană. În anii aceștia a avut ca profesori între alții pe Gheorghe Asachi, Eftimie Murgu, M. Seulescu. Eftimie Murgu a avut asupra sa o influență puternică, făcându-l să privească cu simpatie țărănimea clacășă.

Remarcându-se prin silința sa la învățatura, domnitorul Moldovei, Mihail Sturdza, îl trimite în anul 1838 să studieze agronomia în Franța. Aici, un an și jumătate el a muncit la ferma Roville de lângă Nancy, învățînd repede științele agricole. Apoi o jumătate de an a studiat viticultura la Auxerre în Champagne, pentru că în alta jumătate de an să studieze creșterea viermilor de mătase la Camille Beauvais în localitatea Bois-de-Senant de lângă Paris. Pentru a-și desăvîrși cunoștințele, a studiat apoi la Sorbonne fizica, chimia, botanica, istoria naturală și totodată cursul de economie politică făcut de A. Blanqui la Conservatoire des Arts et Métiers.

În acești ani de muncă încordată, el a studiat metodele înaintate ale producției agricole ale aceluși timp, a urmat cursurile de economie politică cele mai cercetate din Paris și a discutat cu aprindere concepțiile socialiştilor utopici: Saint Simon, Fourier și Robert Owen, pe care nu le-a uitat niciodată.

La întoarcerea din străinătate, Ion Ionescu de la Brad fu silit să se angajeze în serviciul domnitorului Mihail Sturdza, care-l trimisese la studii pentru a-l putea folosi apoi. În mica autobiografie, scrisă către sfîrșitul vieții, el povestește cum, întorcîndu-se în țară, Mihail Sturdza „...m-au trimis la țară, unde avea vite și m-au făcut văcariu, văcar ce-i drept, mai mare peste ceilalți vacari, mîncam brînză și mamaliga, ascultam de toate poruncile arendașilor, ce veneau de ma privegheau”¹. La crescătoria lui Mihail Sturdza el a îngrășat două cîrduri de vite, pe care apoi le-a vîndut, pe unul la Pesta și pe altul la Viena, predînd, la întoarcere, aurul luat pe ele lui voda. Acesta, mulțumit de priceperea lui, l-a numit director în administrația moșiilor sale. Pentru a face și pe alții din țară să învețe cum să crească mai bine vitele, tînărul agronom a tradus și a tipărit în 1842 lucrarea agronomului scoțian David Low, căreia i-a adăugat și unele considerații proprii, sub titlul „Vitele albe din Englitera”.

Jaful exercitat de boieri asupra țărănilor clăcași, disprețul lor pentru știința, încrederea în forțele creatoare ale poporului l-au apropiat pe Ion Ionescu de la Brad de mișcarea revoluționară din ajunul anului 1848. În anii 1843-1844 a cunoscut pe Ion Ghica, care venise la Iași sub pre-

¹ Ion Ionescu de la Brad, Opere, București, 1943, vol. II, p. 342.

textul predării unui curs de economie politică la Academia Mihaileana, în realitate trimis acolo de societatea revoluționară „Fratia“ înființată la 1843 de N. Bălcescu, pentru a face legătura cu tinerii luptători ai grupului moldovean în fruntea căreia stăteau Mihail Kogalniceanu, Costache Negri și Vasile Alecsandri.

După ce apar în 1844, „Propășirea, Foaie științifică și literară“, revista ce indica prin titlul ei lupta pentru progres, Ion Ionescu de la Brad s-a grăbit să colaboreze, începând să publice încă de la 19 martie studiul său intitulat caracteristic „Îmbunătățiri în agricultura noastră“. În această lucrare el glorifică munca, arătând că ea singură este izvorul oricărui bogății. El afirma că: „...în Moldova cu munca de 12 zile de boieresc a țaranului, socotita patru galbeni, se cumpără de veci o jumătate falce de pământ, în Valahia și cu mai puțin“. În continuare, el cere să se acorde atenția cuvenită muncii și îndeamnă pe agricultori să folosească pentru creșterea producției mașinile și agronomii care să fie studiate în școli speciale, să se organizeze ferme-model separat pentru practica la deal și la câmpie, după specificul producției agricole a regiunii. De aici înainte, lucrările sale în care da îndrumări pentru îmbunătățirea producției agricole tuturor producătorilor și în special țăranilor se înmulțesc, făcându-l cunoscut nu numai în Moldova, unde începe să predea cursuri de agronomie la Academia Mihaileană, ci și în Țara Românească și în Transilvania. N. Bălcescu și Gheorghe Barițiu, conducătorii mișcării progresiste din cele două țări, îl apreciază ca pe un om de știință valoros și ca pe unul din luptătorii pentru binele poporului.

În primăvara anului 1846, Ion Ionescu de la Brad se întâlnește cu N. Bălcescu la moșia Mînjina din fostul județ Covurlui, a lui Costache Negri. Tîrziu peste câteva zeci de ani, el scria astfel într-una din lucrările sale, despre această întâlnire: „Nicolae Bălcescu... venind la Mînjina la Costache Negri... unde eram și eu de paștele anului 1846, m-au făcut să dobîndesc o convicțiune profundă, că este de neapărată trebuința a se îmbunătăți moralicește și materialicește soarta țaranului nostru“¹. De aici înainte, el a rămas pentru toată viața adeptul marelui democrat revoluționar, ascultînd în anul 1848 chemarea lui pentru conducerea lucrărilor de eliberare și împroprietărire a țăranilor clacași din Țara Românească, continuînd apoi după moartea lui N. Bălcescu lupta sa pentru zdrobirea lanțurilor feudale și îmbunătățirea vieții maselor țărănești.

În al patrulea deceniu al secolului al XIX-lea se aprindea mai mult flacăra luptei revoluționare pentru sfărîmarea feudalității și cucerirea libertății și independenței naționale. În vara anului 1846, o bună parte dintre luptătorii pentru libertatea și independența poporului român în frunte cu N. Bălcescu s-au întrunit la Paris sub diferite pretexte. Motivînd continuarea cercetărilor sale agronomice, Ion Ionescu de la Brad a venit și el. Întorcîndu-se apoi în țară, a intrat repede în conflict cu oamenii ideilor învechite, ajungînd chiar să dorească plecarea în Transilvania, unde activitatea sa progresistă era cunoscută și apreciată. Cînd a izbucnit revoluția din Țara Românească la 1848 el a fost chemat de N. Bălcescu la București, pentru a conduce ca specialist Comisiunea proprietății, ce trebuia

¹ Ion Ionescu de la Brad, *Agricultura romîna de la Bradu, Roman, 1886*, p. 24.

sa hotanască modul în care clăcașii vor fi emancipați și împrorietăriți. La 2 august 1848, cu câteva zile deci înainte de a începe lucrările pentru care venise, el a publicat în gazeta bucureșteană „Poporul suveran“, ce apare sub influența lui N. Balcescu, articolul „Cauza revoluțiilor“, în care face apologia luptei revoluționare a claselor asuprite pentru libertate. Revoluțiile sînt deci manifestările necesității ce simte omenirea a înlaturarea robia, și „durerile de naștere ale libertății...“.

Lupta pentru emanciparea clacașilor nu este altceva decît o „luptă între proprietari și proletari, între boier și țaran“ la fel cu lupta dintre muncitori și capitaliști, căci toți „...proprietarii, boierii, bogații, capitaliștii“ au un interes comun, acela de a-și apara „privilegiurile și monopolurile împotriva proletarilor, țaranilor, saracilor...“, ce se răscoală „...spre a-și asigura libertatea, egalitatea și frăția...“.

În Comisiunea proprietății, a cărei conducere efectivă a îndeplinit-o în calitate de vicepreședinte, Ion Ionescu de la Brad a respins cu pricepere argumentele reacționare ale deputaților boieri și a apărat revendicările exprimate de deputații țaranimii clăcașe. Combătînd prevederile dușmănoase față de clăcași ale Regulamentului organic, el declara cu îndrăzneală că „...il desființam fiindcă în tocmeala lui s-au robit munca mulțimii poporului“¹. Față de atitudinea ostilă a deputaților boieri, care voiau să închidă discuțiile pentru a împiedica aplicarea prevederilor articolului 13 al proclamației de la Izlaz, Ion Ionescu de la Brad cu îndrăzneala a pus la vot propria sa întrebare dacă munca este liberă sau nu. Cu alt prilej, caracterizînd prevederile Regulamentului organic referitoare la relațiile clăcașilor cu boierii, el le arată ca vrăjmașă omenirii și robitoare², ajungînd să ceară ca tocmeala „să fie liberă, tocmeala trebuie să se supună la împrejurările localității și la prețurile curente... Libertatea în tocmeală, iată principiul care va putea pune în armonie munca cu pămîntul“³. Combătînd argumentele deputaților boieri potrivnice revendicărilor țărănești, Ion Ionescu de la Brad dezvoltă în fața Comisiei vaste expuneri teoretice referitoare la originea proprietății, indicînd că aceasta e în funcție de necesitățile societății și arătînd moșierilor că în nesatisfacerea revendicărilor populare stă cauza oricărei revoluții⁴.

Nemulțumiți că el lua apărarea deputaților clăcași sprijinindu-i viguros cu argumente istorice și filozofice, reprezentanții boierimii liberale și ai burgheziei legate prin interese de boierime, ce aveau în mînă locotenența domnească, s-au grăbit să închidă discuțiile Comisiunii proprietății. La câteva luni de zile după închiderea forțată a lucrărilor Comisiunii proprietății, Ion Ionescu de la Brad expune pe larg într-un articol publicat în „Foaie pentru minte, inimă și literatură“ uneltirile boierimii reacționare împotriva eliberării clăcașilor prin împrorietărire, arătînd că ținta revoluției fusesse de a desființa privilegiile, claca și monopolul boierilor asupra pămîntului. Alături de N. Bălcescu, țaranii clăcași au avut în Ion

¹ D. C. Scheianu, Acte și legiuiri privitoare la chestia țărănească, București 1907, seria I. vol. I, p. 468.

² Ibidem, p. 480.

³ Ibidem, p. 488.

⁴ Ibidem.

Ionescu de la Brad în tot timpul revoluției de la 1848 un aparator priceput și hotărît.

La înfrîngerea revoluției, Ion Ionescu de la Brad a fost arestat și exilat împreună cu N. Bălcescu și alții. Scăpînd din închisoare, petrece citeva luni în Transilvania, unde a fost bine primit de iobagii rasculați împotriva profilor. După aceasta pleacă în Turcia.

În timp ce se afla în Transilvania, a publicat un studiu în „Foaie pentru minte, inima și literatură”¹, în care amenință pe boieri — „omizile acelea ce rod frunzele și rodirile arborului prosperității publice” — cu răzburarea țaranilor care vor ști să curețe țara „de dușmanii dreptății, de lupii acei ce bîntuiesc turma...”, căci pînă atunci „... numai țaranii au făcut sacrificii, numai ei au suferit zăduful zilei și arșița soarelui, spre a purta toate sarcinile statului, sarcini de care toți ciocoi se bucură, folosindu-se în slujba interesului lor...“.

În Turcia, cu sprijinul lui Ion Ghica a scăpat de a fi trimis la Brusa, unde erau deportați mulți dintre revoluționarii romîni, rămînînd pînă la 1857, cînd a putut să se reîntoarcă în Moldova. În Turcia, prin intermediul lui Ion Ghica, a păstrat contactul cu Nicolae Bălcescu². Deoarece speranța în izbucnirea unei noi revoluții îi slăbînea pe mulți dintre conducătorii emigrației revoluționare, Ion Ionescu de la Brad a întreprins în primăvara anului 1850 o călătorie în Dobrogea, cu scopul aparent de a descoperi resursele economice ale provinciei, dar, în realitate, pentru a stabili contactul pentru reorganizarea luptei revoluționare în Țara Romînească și Transilvania prin intermediul țaranilor romîni și al mocanilor din această regiune³. N. Bălcescu însuși urmărea de aproape acțiunea lui Ion Ionescu de la Brad, angajîndu-se să o întărească prin prezența sa⁴. Din Paris, la 16 iunie 1850, N. Bălcescu scria lui Ion Ghica sa-i trimită „raportul” lui Ion Ionescu de la Brad, specificînd totodată ca „prin mocani s-ar putea face propagandă și în Principate”⁵.

Totuși, după 1851, speranța în reizbucnirea unei noi revoluții generale în Europa a slăbit. N. Bălcescu, grav bolnav, a folosit toată energia de care mai dispunea spre a termina opera lui: „Istoria romînilor sub Mihai-Vodă-Viteazul”. Spirit fecund, Ion Ionescu de la Brad se ocupa în anii 1851—1857 să găsească venituri bănești cu care, desigur, alimenta lupta pentru unirea Moldovei cu Țara Romînească, luptă care a apărut posibilă după 1853, cînd Europa s-a vazut silită s-o ia în considerație odată cu războiul Crimeei.

Căpătînd învoire, în primăvara anului 1857, Ion Ionescu de la Brad s-a reîntors în Moldova, de unde plecase cu nouă ani mai înainte. Pentru susținerea revendicărilor țărănimii clăcașe împotriva boierilor, el s-a grăbit să scoată la 1 august 1857 „Jurnalul de agricultura”, care a durat, schimbîndu-și numele, ceva mai mult de doi ani. Ajutat de Vasile Mali-

¹ « Foaie pentru minte, inimă și literatură », din 13 și 20 decembrie 1848.

² Ion Ghica, Amintiri din pribegia după 1848. Ed. Scrisul Romînesc Craiova, vol. II, p. 16 și 165.

³ Corespondența dintre Ion Ionescu de la Brad și Ion Ghica, București, 1943, p. 51.

⁴ Ion Ghica, op. cit., vol. II, p. 245, 264 și 265.

⁵ Ibidem, p. 245.

nescu, un alt colaborator al lui N. Balcescu, el dă în această foaie viguroase lovituri adversarilor emancipării clacașilor prin împroprietarire. Boierilor care spuneau cu viclenie ca țaranii n-ar putea achita prețuț pământului ce li s-a da la emancipare — Ion Ionescu de la Brad le răspunde că „brațele țaranilor sînt capabile de a crea munți de aur și de argint cu care sa se plateasca boierescul cu asupra de măsura“.

În studiul său despre emanciparea țaranilor din care am reprodus pasajul de mai sus, aparut în anul 1858 în „Jurnalul de agricultură“, după ce analizează în mod critic propunerile deputaților diferitelor pături sociale reprezentate în divanul ad-hoc moldovean, referitoare la modul de emancipare al țaranilor clacași, condamnînd lăcomia și egoismul boierilor. Ion Ionescu de la Brad expune pe larg părerile oamenilor de la 1848 pornind de la aceea a lui N. Bălcescu, în această chestiune, făcînd din emanciparea țaranilor clacași prin împroprietărire problema centrală a reorganizării patriei. Încercător în progresul social, în articolul apărut în iulie 1859 sub titlul „Contra lui Grigore A. Ghica Voievod“, în aceeași publicație ce-și schimbase din ianuarie 1859 titlul devenind „Foaia de agricultură practică“, el înfruntă boierimea scriind că „au trecut timpurile acelea cînd gloatele de oameni ca niște turme de dobitoace erau exploatate de domni și de pastorii lor“. Boierii, în frunte cu domnitorul, sînt puși față în față cu țaranii, el însuși declarîndu-se hotărît „...a face întîmpinările din partea mulțimii țaranilor...“. Țaranii, spune el, nu sînt obligați să întretină bogăția boierilor. „Fiecare trebuie să fie croitoriu de pîne pentru sine; de aceea proprietarii caută să muncească și ei, după cîm muncesc țaranii astăzi. Cine nu va munci, de bună seamă va sărăci, căci numai prin muncă se învațuțește omul“.

Înainte de dispariția „Foaiei de agricultură practică“, Ion Ionescu de la Brad începuse a colabora la gazeta „Tribuna romîină“, ce începuse să apară de la 10 mai 1859 la Iași, sub conducerea fratelui său Nicolae Ionescu, cu articole de economie politică și finanțe, cerînd între altele înființarea băncilor agricole, egalitatea tuturor cetățenilor în fața dărilor și lărgirea dreptului de vot prin reducerea censului. Pentru activitatea sa democratică din „Tribuna romîină“ se văzu condamnat în 1860 la 15 zile închisoare, iar în 1861 la trei luni închisoare în Mănastirea Neamțului. În scurta sa autobiografie povestește că boierii dîndu-și seama: „că își pierd munca de boieresc, s-au supărat cu toții în contra mea și în 1861 m-au dat în judecată sub nume de agitator, fiindcă susțineam în presă emanciparea țaranilor“¹.

Masele țărănești, care sprijiniseră atît de puternic înfăptuirea unirii Moldovei cu Țara Romîneasca, se vedeau după trei ani de așteptare zadarnică înșelate încă odată în speranțele lor; desființarea clăcășiei prin împroprietărire se amîna la nesfîrșit. Ca exponent al lor, Ion Ionescu de la Brad s-a hotărît în 1861 să intensifice lupta și a scos la 12 noiembrie gazeta săptămînală „Țăranul romîn“, care a apărut pînă în martie 1863. În articolul-program intitulat „Calea noastră“, redactorul susținea că „...regenerarea noastră trebuie să înceapa cu reformele sociale, cu emanciparea poporului, și mai ales cu îmbunătățirea stării sociale a țana-

¹ Ion Ionescu de la Brad, Opere, București, 1943, vol. II p. 345.

nului". Ca purtător de cuvânt al maselor țărănești ce constituiau majoritatea impozantă a locuitorilor țării, „Țăranul român” se declara hotărât să lupte ca țărăni să devină și ei „cetățeni și liberi prin a lor împroprietărire cu despăgubire”. Se cerea ca toate interesele națiunii să fie reprezentate în adunarea națională pe baza unei legi electorale foarte întinse, iar întregul popor să fie înarmat. Se expune aproape în întregime programul social și politic al lui N. Bălcescu.

Mișcarea țărănească, ajutată de campania „Țăranului român”, devenea tot mai puternică. Cu prilejul aniversării unirii Moldovei și Țării Românești, numeroase cete de țărani înarmați încercau să pătrundă sub conducerea lui Mircea Mălăeru în București pentru a alunga guvernul boierilor conservatori condus de Barbu Catargiu, care se opunea împroprietăririi clăcașilor. Majoritatea burgheziei a pactizat însă curînd, la începutul lui 1863, cu moșierimea. Țărăni trădați nu au rezolvat atunci pe cale revoluționară revendicările lor. Ion Ionescu de la Brad, ramas fără bani se văzu nevoit să înceteze apariția „Țăranului român”. Legiuirea de la 1864 se face nu sub conducerea exponenților țărănimii clăcașe, în frunte cu fostul colaborator al lui Nicolae Bălcescu, ci sub aceea a unor moșieri liberali, ce au utilizat calea prusacă.

După decretarea legii rurale din 16 august 1864, Ion Ionescu de la Brad sperînd că va putea contribui la aplicarea ei în favoarea țărănilor, a primit să fie numit inspector general al agriculturii. În această calitate a depus o muncă stăruitoare și plină de dragoste pentru țărani, dar n-a putut schimba caracterul legiurii și nici împiedica nenumăratele abuzuri ale aparatului de stat dominat de moșierime. Indată venită deziluziile, deși la început el se arătase bucuros că poate supraveghea aplicarea legii rurale și că în 8 luni „mai toți țărăni erau împroprietăriți”. Cercetînd însă mai adînc rezultatele împroprietăririi din 1864 în trei lucrări importante prin mărirea și adîncimea lor, scrise succesiv în anii 1865, 1866 și 1868 cu titlurile: „Agricultura romînă din județul Dorohoi”, „Agricultura romînă din județul Mehedinți” și „Agricultura romînă din județul Putna”. Ion Ionescu de la Brad constată cu durere că moșierii sprijiniți de aparatul administrativ au răpit țărănilor loturile lor proprii spre a le da în schimb pămînturile cele mai rele, cînd nu i-au alungat fără a le mai da nimic. „Claca s-a desființat într-un fel și s-a înființat într-altul”, pentru că pămîntul primit nu le ajungea țărănilor pentru hrana. Moșierii pun la cale „tocmeli” false și apăsătoare pentru a-i sili pe țărani să le muncească pe gratis. Mulți săteni au rămas neîmproprietăriți. „Nimeni alții nu sînt mai interesați decît arendașii și proprietarii mari, ca proprietarii mici și foștii clăcași să aibă o neconținută lipsă de bani și o nevoie atît de mare încît să fie siliți a-și da munca lor mai pe nimic”¹. Agitația antimosierească a lui Ion Ionescu de la Brad, manifestată în special în cele trei volume menționate, a făcut ca în anul 1869 postul său de inspector general al agriculturii să fie scos din buget. Mîhnit, dar nu învins, luptătorul pentru țărănime se întoarce la proprietatea pe care o cumpărase în satul Bradu, unde copilărise, spre a realiza cu mijloace proprii ferma-model și școala particulară de agricultură, despre care scrisese încă din tinerețe. Mai tîrziu, în

¹ Ion Ionescu de la Brad, *Agricultura romînă din județul Putna*, p. 99—100.

anul 1886, într-o lucrare intitulată „Agricultura română de la Bradu“, el a prezentat cititorilor felul cum a putut pune în practică ideile sale de ridicare a țărănimii prin învățătura și aplicarea științei agronomice.

Dupa cîțiva ani însă, în 1875, și-a reluat activitatea politică luptînd pentru desființarea resturilor feudale în agricultura, în special împotriva executării silite a tocmelilor de atitea ori false și pentru eliberarea țărănimii din mîinile camatarilor prin organizarea băncii sătești, de fapt o cooperativa de credit. În anul 1876, țărani din fostul județ Roman l-au ales ca deputat al Colegiului al IV-lea electoral. În această calitate, el a cerut — în adunarea deputaților: împrumutarea însurăteilor, ce fusese prevăzută de legea rurala dar lăsată în uitare, împrumutarea țărănilor fără pămînt cu cîte 5—10 pogoane vîndute lor din moșiile statului cu prețuri mici, înființarea creditelor rurale județene pentru scoaterea țărănilor din robia banilor în care cazuseră după ce scăpaseră din robia pămîntului, cum repeta el adesea și desființarea executării silite a tocmelilor de munci agricole.

Democratul Ion Ionescu de la Brad a luat bunul obicei de a face alegătorilor sai țărani dări de seamă anuale asupra activității sale ca deputat. Dările de seamă pentru alegerile Colegiului al IV-lea din fostul județ Roman le-a adunat într-un volum și le-a publicat în anul 1885. În darea de seamă către alegători, făcută pentru activitatea sa parlamentară din anul 1876, el scrie: „... greu de găsit astăzi banul, capitalul. Producerea agricolă este supusă astăzi capitalului, precum adinioară era supusa pămîntului, de aceea chiar în cele dintii zile ale intrării mele în Adunarea deputaților am făcut o propunere de a se pune la îndemîna sătenilor capitalul de care au neapărată trebuință prin înființarea unei bănci sătenești“¹.

Deoarece s-a opus dictaturii brătieniste în 1883, n-a mai putut fi ales deputat al țărănilor din fostul județ Roman, pentru că, așa cum spunea el, țărani au fost împiedicați de a-l vota.

Îmbătrînit de valorile altor campanii, pe care le duse pentru binele poporului, cu toate limitele care s-au manifestat la el și de zbciumul unei vieți frămîntate de politici aspre, la doi ani după ce și-a scris scurta autobiografie, intitulată „Viața mea de mine însumi“, muri în satul Bradu, lîngă țărani pentru care luptase zeci de ani, fără să fi realizat țelurile pentru care începuse în tinerețe, alături de N. Bălcescu, lupta sa de eliberare a țărănimii.

Ducînd lupta pentru înlăturarea feudalității, burghezia din Țările Romîne a început să-și însușească treptat deși limitat, concepția că viața omenirii se poate îmbunătăți neconținut prin aplicarea datelor științei atît în producție, cît și în organizarea societății. Lupta pentru progresul economic și social apărea astfel ca expresie de clasă pentru transformarea și reorganizarea burghezi a societății. Ion Cîmpineanu și Ion Eliade au înființat la București — în 1833 — Societatea Filarmonică, în cadrul căreia se atacă deschis fanatismul religios și se deschide drumul liberei cugetări, în timp ce la Iași începea să funcționeze legal Societatea de medici și

¹ Ion Ionescu de la Brad, Opere, București, 1943, vol. II, p. 325.

naturaliști, înființată într-un cerc restrâns de Cihac încă din anul 1830, care îndruma intelectualitatea către studiul științelor naturii pe baze materialiste.

Sub impulsul dat de venirea lui Ion Ghica la Iași, în 1843, pentru a preda un curs de economie politica, grupul de scriitori moldoveni, ce se afirmase în paginile „Daciei literare”, în colaborare cu „Asociația literară” din București, condusă de N. Balcescu, a înființat în 1844 revista „Propășirea”, al carei nume, respins de cenzură ca periculos, preciza menirea ei de a lupta pentru progres, cum indica de altfel și subtilul „Foaie științifică și literară”, sub care a putut apărea. Ion Ionescu de la Brad a devenit numai decît un colaborator asiduu al acestei publicații căreia îi dădea prin articolele sale o orientare progresistă.

Ion Ionescu de la Brad s-a plasat, în momentul cînd se intensifica lupta pentru înlăturarea feudalității, pe pozițiile ideologice înaintate ale acestei lupte. Trimis la studii în Franța spre a deveni un bun instrument pentru mărirea și îmbunătățirea producției boierilor producători de cereale-marfă, el nu s-a mulțumit să devină un excelent cunoscător al științei agricole, ci și-a însușit din științele pe care le studia: fizica, chimia, botanica, zoologia, economia politică — și elementele teoretice, care l-au ajutat să-și formeze o gîndire filozofică înaintată. Deși nu s-a declarat pe față socialist, iar după înfrîngerea revoluției din 1848 a contestat ca ar fi comunist, Ion Ionescu de la Brad era partizanul unor idei înaintate pentru perioada respectivă în țara noastră. El a fost partizanul asociației producătorilor, încercînd la Bradu, cu toate confuziile pe care le manifesta, aplicarea concepției sociale a lui Fourier, pentru care a arătat în tinerețe o simpatie deosebită. Într-un scurt articol publicat în „Pruncul român” din 7 august 1848 adică tocmai cînd se înverșuna întru apărarea drepturilor țaranilor clăcași la emanciparea prin improprietărire, Ion Ionescu de la Brad — după ce arată că socialiștii sînt filozofii și filantropii care „văzînd relele ce bîntuiesc societatea de astăzi au cunoscut că organizația ei este rea”, au scos la iveală diferite sisteme „pentru a pregăti un viitor ferice” omenirii, sisteme ce neagă proprietatea particulară asupra capitalului și pămîntului — prezintă într-o lumină favorabilă concepția că proprietatea „este legitimă numai atunci cînd izvorăște din muncă, de unde urmează că pămîntul, ca element, nu poate fi supus la a fi proprietatea cuiva în parte”. De aici, continuă el, partizanii lui Fourier „propun omenirii asociația agricolă în locul stării lucrurilor de astăzi”.

După 1848, Ion Ionescu de la Brad a revenit în repetate rînduri, în special după improprietărire din 1864, la părerea că asociația pentru munca și mai ales pentru credit putea fi cheia scăpării din robia banilor, în care căzuseră țaranii după ce deveniseră liberi de robia pămîntului.

În articolul „Asociațiunea la muncă”, publicat în „Țăranul român”, din 16 decembrie 1862 el recomandă „...asociațiunea lucrătorilor întru sine; unirea tuturor agenților producției, în scopul de a crea fericirea și prosperitatea indivizilor și a popoarelor, urmează legilor admirabilei armonii la care sînt supuse toate ființele organice”.

Căutînd mereu soluții pentru combaterea mizeriei în care vedea ca se zbătea majoritatea omenirii, Ion Ionescu de la Brad a studiat nu numai concepția lui Fourier, ci și pe acelea ale socialiștilor utopiști: Robert Owen, Saint-Simon și www.dacoromanica.ro eseori în lucrările sale.

Spirit profund realist și practic, dar totodată fermecat de perspectiva înfăptuirii unei societăți fericite, prezentată de socialiștii utopici, el și-a dat seama ca sistemele lor erau nerealizabile. Deși cunoștea lupta de clasă ce se da între proletariatul industrial și capitaliști, se pare ca el n-a cunoscut lucrările lui Marx și Engels. El a ramas limitat de condițiile economice și sociale din țara sa și a luptei pentru sfărâmarea feudalismului și apoi a resturilor feudale. Pornind de la constatarea ca în timpul său majoritatea zdrobitoare a oamenilor zacea în robie — așa numea el exploatarea — fie a feudalilor stăpînitori de pămînturi, fie a capitaliștilor, încrezător în progresul determinat de dezvoltarea științei și a tehnicii, Ion Ionescu de la Brad manifesta convingerea că prin revoluție țarani și proletarii industriali vor putea scapa de asupra-rea împilatorilor lor. În articolul publicat la 2 august 1848 în „Poporul suveran”, sub titlul „Cauza revoluțiilor”, la care ne-am mai referit, el arata bucuria că în vremea sa revoluția era generala, și că scînteia „...emancipării a aprins inimile oamenilor de prin toate țările și a fulgerat trosnind grozav capetele tuturor împilatorilor de prin toate locurile”.

Înca de la prima sa lucrare originala „Îmbunătățiri în agricultura noastră”, publicata în „Foaie științifică și literară” cu începere din 19 martie 1844, Ion Ionescu de la Brad dovedește că orice bun este produsul muncii. Pentru a demonstra acest adevăr, el arată că pămîntul fără munca „...nu produce nimic și numai prin munca ce se întrebuițează la dînsul dobîndește cîndva oarecare folos”. Dar, pentru ca producția sa fie mare, sa creasca, trebuie să se asigure muncii libertatea, nu silnicia, căci în cazul acesta ea este dușmană și leneșă. Lipsa brațelor de muncă trebuie înlaturata prin utilizarea mașinilor, care înmiesc producția. Pentru ca mașinile sa poata fi folosite în mod productiv, este nevoie ca oamenii ce le mînuiesc să aiba priceperea, întemeiată pe cunoștințele teoretice și practice necesare, ce nu pot fi obținute decît în școli de specialitate.

Gîndirea profundă a lui Ion Ionescu de la Brad este orientată spre *recunoașterea* omului, a maselor de oameni ai muncii, ca *subiect* și *obiect* al istoriei.

Se știe că în secolul al XIX-lea opoziția împotriva idealismului, a celui hegelian în deosebi, s-a manifestat în filozofia premarxista prin promovarea antropologismului, care cu toate neajunsurile și îngustimea, pregatea revoluția pe care avea să o savîrșeasca marxismul în filozofie, proclamînd ca scopul istoriei este exclusiv „omul și nevoile lui”.

Ion Ionescu de la Brad afirmă remarcabila idee despre masele de oameni ai muncii ca fauritoare a istoriei, ca singure făuritoare a tuturor bunurilor materiale, a forței sociale a oamenilor. Despre țarani, Ion Ionescu de la Brad spune că: „Sînt cetățenii cei mai buni, căci munca lor creează subzistența publica, abundența și înavușirea tuturor”. În alt loc, se arată că ei: „creează avuția și puterea acestei țări”. Ideea că toate eforturile sociale trebuie sa aiba în vedere ridicarea materiala și morală a țaranelor îl conduce mereu pe gînditorul pe de poziții înaintate de la Brad. Acesta și nu altul trebuie sa fie și scopul științelor agricole.

„Putem — spune el — îmbunătăți pămîntul prin om, dar sîntem mult mai mult datori a îmbunătăți omul prin pămînt”.

Scopul fiind bunăstarea omului, este necesar să fie aflate mijloacele pentru atingerea acestui scop. Am văzut mai sus că Ionescu de la Brad

înțelesese că asemenea mijloace constă numai în schimbarea revoluționara a condițiilor sociale de existență a maselor și că a pașit el însuși pe calea revoluției.

De pe aceeași poziție răspunde și la problema originii și scopului științei.

Teoreticienilor reacționari — care propovăduiau atunci ca și acum — ideea antisocială a unei așa-zise științe „pure“ care ar avea izvorul într-un „geniu“ misterios dat omului superior, și numai lui, de la naștere, Ionescu de la Brad le răspunde :

„Noi sîntem din școala aceea care reduce toată învățătura la practică și care de la practică se ridică la teorie și care nu admite decît teoria ieșită din practică și rezumată pe practică“.

El vede limpede — împotriva celor care, disprețuind practica socială a maselor de oameni ai muncii — considerau ca strădania teoretică este opusă activității practice, că nu există cuceriri teoretice decît în condițiile contactului viu cu practica, că teoria însăși este doar rezultatul cel mai înalt al practicii.

„Știința nu este opusă practicii, știința nu este altceva decît explicația și generalizarea multor fapte care vin din practică“.

De asemenea el arată că singurul scop al științei este acela de a servi practicii sociale a omului, de a satisface nevoile acestui ideal caruia oamenii de știință trebuie să-i consacre toată viața lor.

Semnificația filozofică a acestor idei e cu atât mai remarcabilă, cu cît ea izbea în altă concepție idealistă, aceea despre teoria ca expresie a spiritului absolut care ar precede existența socială a omului. Împotriva acestei poziții idealiste, care ducea direct la fideism, Ion Ionescu de la Brad se apropie astfel de teza materialista, care ar pune practica socială la originea ideilor teoretice ale omului.

Conștient de rolul practicii în zămislirea și orientarea științei, Ion Ionescu de la Brad a văzut și însemnătatea practicii pentru verificarea adevărurilor științifice, pentru adîncirea cunoașterii umane. El spune :

„Știința nu însemnează să desființăm fără înțelegere tot ceea ce am moștenit bun și folositor. Ceea ce am moștenit trebuie să fie supus unei verificări și să vedem dacă se potrivește cu timpul de față. Ceea ce este bun se păstrează, ceea ce este rău se înlocuiește“.

Mîndrie patriotică, anticospopolită, pentru creația științifică din trecut a poporului pe de o parte; spirit înaintat care cere confruntarea neconținută a datelor științei cu practica, care nu recunoaște autoritatea ideilor învechite, înfirmate de progresul cunoașterii, pe de alta parte; viziunea dialectică care își dă seama că mișcarea și transformarea societății determină și mișcarea cunoașterii științifice, înlocuirea tezelor învechite cu altele noi, iată unele din tezele filozofice de pe poziții înaintate care conduc cercetările științifice ale lui Ion Ionescu de la Brad.

Idei înaintate despre dezvoltarea societății omenesci a manifestat Ion Ionescu de la Brad aproape în toate lucrările sale în deosebi în articolul „Societatea de astăzi în comparație cu cea veche“ sau „Rezbelul și pacea“, apărut în gazeta „Pruncul român“ din 2 septembrie 1848, cînd revoluția era grav amenințată. Impresionat de constatarea neconținutului progres al omenirii, el observă că între societatea veche și cea modernă este o mare deosebire. În timp ce în vechime popoarele se luptau între ele

spre a se distruge sau subjugă, în societatea modernă, spunea Ion Ionescu de la Brad, popoarele se întrec pentru a crește și a se întări, legându-se între ele prin interese reciproce „...făcînd tuneluri pe sub pămînt, ridicînd canaluri pe deasupra vailor, durînd poduri peste înalțimile munților, sfărîmînd zavoarele de arama ale marginilor țărilor, unînd neamurile de aceeași obîrșie... cu un cuvînt așternînd calea către înființarea națiunilor omogene și către legaturile pașnice dintre toate puterile omenirii“.

Societatea modernă — așa cum și-o închipuia Ion Ionescu de la Brad — spre deosebire de cea veche, trebuie să fie întemeiată pe libena dezvoltare a muncii și pe datele științifice, a căror aplicare alcătuiesc civilizația „...această stare în care se află un popor care locuiește în case curate și igiene, care se îmbracă cu vesminte bune, care mănîncă alese și variate mîncări, care respectează persoanele și proprietățile...“. Calea spre civilizație este producția industrială bazată pe minunatele descoperiri științifice și invenții tehnice, ce constituie coloana de sprijin a societății moderne.

Arkwright a dat de lucru la peste 2 milioane de englezi, Bertholet a revoluționat industria textilă, mașina de tipărit produce într-o oră cît 1.440.000 copii ai lumii vechi, gazul aerian luminează orașele, iar locomotiva inventată de Stephenson va schimba înfașurarea lumii, apropiînd toate națiunile și împăcîndu-le. Societatea modernă — continuă Ion Ionescu de la Brad în entuziasmul său pentru creșterea nemăsurată a forțelor de producție ale omului prin aplicarea științei în economie — consideră deci, „pe om ca pe instrumentul cel mai însemnat, cel mai de preț din toate mijloacele producerii bogăției...“ Pentru ca forțele sale creatoare să poată crește neconținut, omul „...trebuie scos din întuneric la lumină, din robie la libertate...“.

Ion Ionescu de la Brad a expus pe larg ideile sale economice într-o serie de articole publicate în anii 1861—1863 în gazeta „Țăranul român“, redactată de el scriînd în primul articol, intitulat „Ce este economia politică“ „...nici o știință nu este de mai mare folos omului decît economia politică, căci ea asigură nu numai subzistența omului, ci și independența, pe care se reazămă demnitatea lui“.

Ion Ionescu de la Brad și-a creat o teorie din necesitatea de a servi practica. Dragostea sa adîncă de popor și convingerea că numai printr-o producție mai ridicată cantitativ și calitativ acesta va putea să trăiască mai bine, l-au împins să scrie cele mai multe din lucrările sale și să ducă lupta sa revoluționară pentru dărîmarea feudalității. În vederea realizării acestor ținte, el a stăruit să se înființeze ferme-model și școli practice de agricultură, care să învețe masele țărănești cum să folosească datele științei pentru îmbunătățirea producției agricole și zootehnice. Pentru a realiza propriile sale mijloace, ceea ce nu putuse să convingă statul să facă, a înființat în satul Bradul unde trăia modest aproape ca un țăran, o fermă-model pentru cultura mică, menită să învețe pe gospodarii țărani să devină independenți din punct de vedere economic prin aplicarea metodelor științei agronomice, o școală practică de agricultură și o casă de cruțare școlară, care să dea totodată cunoștințe generale și de practică agricolă înaintată țărănimii.

În acțiunea dusă pentru difuzarea datelor științei agricole în masele largi ale producătorilor, el a publicat în afară de prima sa tipăritură, de fapt o traducere „Vitele albe din Englitera“, o lucrare vastă apărută apoi

încă în două ediții mereu adăugite; „Calendarul bunului gospodar“ (Iași, 1845), apoi „Ferma-model“, în 1847, „Proiect de cultură pentru moșia Pantelimon“, în 1865, „Lecțiuni elementare de agricultură“, în 1870 etc.

Forța care l-a condus și întărit în lunga sa activitate publicistică și politica a fost dragostea nemarginită față de masele țăranimii și încrederea ce avea în popor. Pe cînd conducea dezbaterile Comisiunii proprietății, în timpul revoluției de la 1848, a ramas profund impresionat de înțelegerea adîncă a relațiilor sociale și economice pe care le dovedeau în cuvîntările lor deputații clacași, ale caror argumentari le-a folosit mai tirziu în lupta sa politică.

Petrecîndu-și o parte din copilărie în mijlocul țăranilor clăcași, din satul Bradu, unde tatal sau administra moșia episcopiei Roman, Ion Ionescu de la Brad avea, la plecarea sa în strainatate pentru a studia agronomia, cunoștința generală de felul înapoiat în care se facea agricultura în țara sa. La Roville, o societate particulară înființase pentru prima oară în Franța o fermă-model, care a fost, de fapt, o școală de agricultura. Societatea luase ca asociat „...pe omul cel mai renumit atunci pentru lucrarile sale agricole și mai ales pentru îmbunătățirea plugului pe Matheiu de Dombasle, scrie Ion Ionescu de la Brad, căruia i s-a dat moșia în exploatare“¹. Sub conducerea savantului conducător al fermei-model, unde se întrebuițau uneltele agricole cele mai perfecționate și metodele de muncă cele mai înaintate, tînarul moldovean și-a însușit repede cunoștințe temeinice de agronomie și o practică desavîrșită. Dese excursii de studii agricole, făcute, cît a stat în Franța, la diferite ferme din nordul Franței, din Belgia și Olanda, sub conducerea profesorului Barrat, i-au lărgit orizonturile și i-au adîncit cunoștințele, convingîndu-l totodată că o producție agricolă dezvoltată din punct de vedere cantitativ și calitativ nu este cu puțință decît prin folosirea forței de muncă libere a unor unelte perfecționate și a metodelor științifice îndelung experimentate. Prima sa lucrare de îndrumare agricolă publicată în „Foaie științifică și literară“, cu începere de la 19 martie 1844 este intitulată „Îmbunătățiri în agricultura noastră“. Aici, el stăruie îndelung asupra faptului că numai prin muncă pămîntul își dobîndește o valoare și cu cît munca depusă pe el va fi mai intensă și de mai bună calitate cu atît și producția agricolă va fi de mai mare valoare. Analizînd situația agriculturii românești, constată că munca întrebuițată este silită, din care cauză nu e *indeajuns* de productivă. Pe de altă parte, pămînturi erau destule, dar brațe de muncă puține. Pentru a înlătura lipsa de muncitori agricoli, el îndeamnă la îmbunătățirea instrumentelor și la introducerea mașinilor agricole, care vor mări producția. Deplînge faptul că fabrica de unelte agricole înființată de Sachetti a fost lăsată curînd în părăsire.

Mașinile agricole trebuie folosite însă de muncitori pricepuți, care să fi fost deprinși în mînuirea lor, nu numai prin îndemnuri și învățături teoretice, ci și prin fapte practice, care să le dovedească folosința lor. E necesar să se înființeze societăți agricole, care să difuzeze cunoștințele agronomice și să combată nepăsarea multor producători, precum și un institut de agricultură „...ce singur nu mai poate da niște nădejdi priin-

¹ «Foaie de agricultură practică», 1859, p. 198.

cioase și de cât toate mai sigure...". După exemplul Roville-ului, Ion Ionescu de la Brad șocoate ca dintre toate mijloacele ce pot fi utilizate pentru dezvoltarea agriculturii „numai înființarea unei ferme-model este cel ce ne poate îndemna intru propășirea trebuitoare celui mai însemnat ram al industriei noastre“. Ferma-model e necesară pentru a se putea adapta cu clima, pamintul, împrejurările comerciale și politice din țara noastră, cunoștințele și metodele agricole științifice, precum și îmbunătățirile practicate în alte țări, ajungându-se astfel la obținerea unei producții mai mari și mai bune „daca am întrebuința o sistemă de cultură mai raționala decît cea obișnuită astazi în țara“. E necesar să se faca o fermă-model în regiunea șesului, iar alta la munte, pentru ca agricultura diferita a celor doua regiuni sa fie experimentata deosebit. Recomandă pentru alcatuirea celor doua ferme-model metoda întrebuințata la fundarea fermei-model de la Roville, încredințându-se conducerea fiecăreia unui director specializat în științele agricole.

Continuînd sa dezvolte opera sa de îndrumător al agriculturii românești, în 1845 a publicat „Calendarul bunului cultivator“ ce aparut apoi în doua ediții îmbunătățite, ultima fiind din anul 1861. În prefața acestuia, autorul arata necesitatea ce l-a determinat sa scrie aceasta lucrare folositoare, deși modesta în forma. Cultivatorii romini „...întrebuințeaza și astazi, scria el, obiceiurile de care se slujeau moșii și stramoșii noștri, predecisorii ce viețuiau simplu și moderat și pe cînd pamîntul Romîniei era mai puțin locuit și avea mai puțin preț. Romîni de astăzi, împinsi de propășirile industriei și ale civilizației se gasesc fața în fața cu o mulțime de nevoi și trebuințe noi, pe care nu au alte mijloace de a le îndestula decît acele vechi și cu acele nu le pot îndestula“¹. Intenția sa era prin urmare de a combate practicile agricole înapoiate „...nepotrivite cu împrejurările de astazi“², înlocuindu-le prin metode noi de munca, științifice. Pentru îmbunătățirea producției agricole cu ajutorul științei și uneltelor perfecționate, recomanda înca odata ferma-model.

Cum arată și titlul, „Calendarul bunului cultivator“, expune calendaristic pe fiecare luna în parte lucrările necesare ce trebuie sa îndeplinească agricultorul, deși nu se ține de aceasta metoda în mod rigid. Astfel dacă în *ianuarie* tratează despre lucrările lunii, plugăria și pastoria, căutarea de vite, vitele albe, îngrășatul vitelor, folosirea sării, oile, porcii, stupii, pasarile, treieratul, îngrijirea țarinilor, drenajul, araturile de iarnă și căratul gunoierului, în *august*, după ce arată pe scurt care sînt lucrările acestei luni, înateaza despre lucrutul miriștilor, culesul macului, culesul linteii, semanatul napului, topitul inuului și al cînepii, araturile de toamnă, pregătirea de vin și gradinarie.

Expuse într-un stil curgător, sfaturile date pentru fiecare lună în parte agricultorilor, au putut fi de un mare folos, contribuind la îmbunătățirea producției.

Reluînd tema fermei-model, discutată în studiul său „Îmbunătățiri în agricultura noastră“, în 1847, a publicat lucrarea „Ferma-model“ și „Institutul de agricultura“ în care arata în ce fel vede el organizarea celor

¹ Ion Ionescu de la Brad, *Opere*. București, 1943, vol. I. p. 233.

² *Ibidem*.

două instituții de la a caror realizare spena într-o grabnică îmbunătățire a agriculturii patriei sale.

Lucrarea se termină printr-un „Apel către patrioți“, în care cere să i se dea concursul pentru a realiza ferma-model, de la care aștepta ridicarea economică a poporului. „Am jertfit toată agoniseala mea pentru a mă face vrădnic de lucrul către care simt în mine o îmboldire neînvingătoare, scrie el, încît acum cînd cerul cu îndurare mi-a dăruit, ce numai imaginația mea desfătînd, a fost în stare să mă țină încordat într-o așteptare de 9 ani, acum cînd pîinea mea de toate zilele se afla asigurată în sudoarea feții mele, defiez de oricine de a mă vedea ocupat cu nimic altceva, decît numai a munci“¹.

În calitate de profesor de științe agricole la Academia Mihaileana, a fost însărcinat de guvernul revoluționar la 1848 să predea un curs de agronomie la București, iar în calitate de profesor de științe agricole în 1867 la Școala Normală de învățatori din București, Ion Ionescu de la Brad a putut să publice în 1870 un cuprinzător tratat de agronomie, intitulat cu modestie „Lecțiuni elementare de agricultură“, în care expune — cum spune el însuși — experiența sa de 30 de ani. În această lucrare temeinică, prima de felul său în limba romîna, el se dovedea un om de știință înaintat, deoarece nu se mulțumea să expună datele și metodele cele mai noi ale științei agricole, ci le dădea o interpretare personală și le adapta împrejurărilor din Romînia, pe bază cercetarilor și adîncilor sale observații.

În prefața lucrării, autorul afirma că fundează știința agriculturii pe știința și arta cultivatorilor sateni, pe care înțelege să le dezvolte, potrivit noilor împrejurări create de transformările societății, științei și tehnicii.

Agricultura a făcut progrese mari, mașinile au sporit mult puterea de muncă a oamenilor, viața plantelor și animalelor a fost studiată amănunțit, administrarea se poate face astfel încît să se obțină reduceri însemnate de cheltuieli și sporirea veniturilor, așa încît metodele noi și uneltele perfecționate trebuie recomandate cultivatorilor romîni care au încă neîncredere în știința agricolă modernă. „A scoate pe cultivatorii noștri din această credința deșartă și a-i face să abandoneze unele din obiceiurile cele vechi și ruinătoare și a pune în locul lor altele noi și folositoare pentru asta am primit să fiu învățator...“². Elevii săi *trebuie să învețe* și ei la rîndul lor pe copiii satenilor metodele noi de muncă pe ôgoare, dar ei nu vor putea să o facă în bune condiții dacă, avînd multe cunoștințe nu le vor fi pus deloc în practică. „Unind teoria cu practica, vom ști cum să facem și pentru ce să facem“³.

Pentru a combate rutina cultivatorilor mari și mici, a alcatuit în 1865 una dintre lucrările sale cele mai temeinice, intitulată „Proiect de cultură pentru exploatarea moșiei Pantelimonului“, care trebuia să demonstreze în chip practic superioritatea științei asupra rutinei, pentru îmbunătățirea agriculturii. „Pîna ce nu se va dovedi, că o cultură luminată scoate din pămînt mai mult venit decît cea ignoranță și rutinieră, nu este cea mai

¹ Ion Ionescu de la Brad, Opere. București, 1943, vol. II, p. 77.

² Ion Ionescu de la Brad, Opere. București, 1943, vol. I, p. 3.

³ Ibidem, vol. II, p. 4.

mica speranța a îndupleca pe cultivatorii noștri să intre pe calea progreselor agricole¹.

Pentru a încorona activitatea sa de cercetător în știința agricolă, de practician și de îndrumător al agriculturii din patria sa, Ion Ionescu de la Brad a publicat în 1886 studiul „Agricultura română de la Bradu“, în care expune rezultatele straduințelor sale de a ridica nivelul economic și tehnic al țăranilor cu ajutorul științei agricole aplicate într-o fermă-model, pe care o conducea din 1869 în satul Bradu, din fostul județ Roman.

O serie deosebită a lucrărilor lui Ion Ionescu de la Brad o alcătuiesc excursiile agricole. Încă din anii studiilor sale el devenise pasionat cercetător al agriculturii diferitelor țări din Europa. În cei opt ani de exil politic, petrecuți mai ales în Turcia, el a publicat în limba franceză pentru a fi cunoscute și de străini, șase lucrări în care expune constatările facute în urma studierii agriculturii în diferite părți ale imperiului otoman, — în Dobrogea, în Asia Mică, în Tesalia etc.

Pentru poporul nostru, deosebit de interesantă este lucrarea: „Excursie agricolă în Dobrogea. În „Excursiile“ sale agricole, inițiatorul științei agricole românești nu se mulțumește numai să prezinte diferitele aspecte ale agriculturii ținutului vizitat, ci și împrejurările economice, sociale și politice menite să explice starea ei de înapoiere și drumul spre prosperitate.

Spirit vast și multilateral, cu toată activitatea sa bogată, închinată poporului român și în special țăranimii, Ion Ionescu de la Brad a fost totuși dat uitării curînd după moartea sa. În 1883, anul cînd țăranii din fostul județ Roman au fost împiedicați de a-l mai alege reprezentantul lor în Adunarea deputaților, se plămădeau marile rascoale țărănești. În afara de două volume, care cuprind o parte din lucrările sale agronomice, opera lui a rămas împrăștiată sub formă de studii și articole, în reviste, broșuri și gazete ce nu mai pot fi utilizate decît cu mare greutate, deși ele mai prezintă și un interes practic, nu numai unul istoric, atît prin spiritul ce le animă, cît și prin unele din recomandările sale, ce rămîn valabile și azi. Oglîndînd activitatea unuia dintre cei mai avansați oameni ai veacului trecut, cercetările științifice și îndrumările sale, opera lui trebuie valorificată de constructorii societății socialiste, al cărui premergător a fost. Ea reprezintă prin luminile sale — cu toate îngrădirile pe care le-a manifestat — o frumoasă pagină a istoriei, a gîndirii înaintate și a științei agricole din patria noastră.

¹ Ion Ionescu de la Brad, Opere. București, 1943, introducerea.

DESPRE DEZVOLTAREA ȘTIINȚEI ISTORICE DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ ÎN DECENIUL 1944—1954

DE

V. CHERESTEȘIU, EUGEN STANESCU, I. IONAȘCU

S-au împlinit zece ani de la eliberarea României de către Armata Sovietică, zece ani de la doborârea dictaturii hitleristo-antonesciene de către forțele patriotice conduse de Partidul Comunist Român. În acești zece ani, transformări revoluționare au schimbat complet înfațișarea patriei noastre, căreia prin victoria de la 23 August 1944, prin ruperea din lanțurile imperialismului i s-au deschis perspective nebănuite. Instaurarea regimului democrat popular, prin lupta maselor populare conduse de Partid, zdrobirea puterii economice și politice a burgheziei și moșierimii și alungarea monarhiei trădătoare au adus avuția țării în patrimoniul poporului, au făcut cu puțință ca România să devină dintr-o țară înapoiată, focar al foametei și războiului, o țară înaintată, o brigadă de șoc în frontul pacii și al socialismului.

În acești zece ani, pe lângă marile transformări politice și social-economice, în urma acestor transformări și ca un factor de activare a lor, — s-a desfășurat o puternică revoluție culturală care a pus pe alt făgaș activitatea din domeniul științei, literaturii și artelor. Cultura care altădată în România era apanajul claselor avute, ale căror averi nu erau în siguranță decât în măsura în care masele erau ținute în întuneric, a devenit azi un bun al întregului popor.

Reforma învățământului a creat posibilități largi fiilor de muncitori și țărani, de a-și însuși ceea ce era cu neputință în trecut: comorile culturale create de mase de-a lungul vremurilor. Oamenii de cultură își pun azi întreaga lor muncă și activitate în slujba poporului pentru ridicarea pe o treaptă superioară a nivelului cultural al maselor. Oamenii de litere și de arte redau azi în operele lor munca și lupta poporului, făuresc chipul pozitiv și măreț al eroilor ieșiți din rândurile oamenilor muncii, contribuie din plin la făurirea conștiinței socialiste a poporului nostru. Oamenii de știință muncesc din răspuțeri să lege activitatea științifică de practica producției și a vieții sociale, să sprijine în felul acesta lupta partidului pentru ridicarea buneii stări a poporului, conform legii fundamentale a socialismului.

www.dacoromanica.ro

Ca o parte integrantă a frontului oamenilor de știință, de litere și de arte, istoricii din Republica Populară Română, prin activitatea lor din acești zece ani, contribuie și ei la construirea României socialiste. Înainte de 23 August 1944, unii istorici români, îndrumați de Partid, au înțeles ca știința istorică nu se poate dezvolta cu adevărat decât fundamentându-și cercetările pe învățatura marxist-leninistă și înlăturând tot ceea ce conținea fals, antiștiințific și antipopular, istoriografia României burghezo-moșierești. După 23 August 1944 numărul acestor istorici s-a înmulțit cuprinzând majoritatea istoricilor. Înarmați cu puternica armă a materialismului istoric, istoricii din țara noastră au izbutit treptat să creeze un cadru de sinteză al istoriei României, să lămurească numeroase probleme ale istoriei patriei, să înlătore multe resturi ale influenței ideologiei burgheze.

Un moment important în dezvoltarea pe baze noi a științei istorice din Republica Populară Română l-a constituit înființarea Institutului de istorie din București, în anul 1947, a Institutului de istorie din Iași și Cluj odată cu reorganizarea Academiei R.P.R. din anul 1948, organizarea Secțiunii de științe istorice, filozofice și economico-juridice, precum și reorganizarea Muzeului național de antichități, înființarea, respectiv reorganizarea unor muzee și arhive în toate colțurile țării. Reorganizarea activității din domeniul istoriei a permis strângerea laolaltă a istoricilor și ca atare, organizarea mai sistematică, mai coordonată a cercetărilor din domeniul istoriei, a permis introducerea planificării în domeniul acestei activități științifice a permis schimbul de experiență între istorici și posibilitatea de transmitere mai departe a realizărilor obținute.

Primele cuceriri, ca și cele de mai târziu, ale noii științe istorice din patria noastră au devenit publice prin revista „Studii“, al cărei prim număr a apărut la începutul anului 1948. Revista „Studii“ a jucat un rol important în dezvoltarea științei noastre istorice, datorită faptului că prin apariția ei istoricii au avut la dispoziție o tribună de la care au putut să-și prezinte rezultatele, problemele de discutat și țelurile de viitor. Discuțiile care au avut loc în coloanele revistei „Studii“ au izbutit să limpezească total sau parțial unele probleme din istoria patriei. Împreună cu revista „Studii“, care se ocupă mai ales de problemele de istorie medie, modernă și contemporană, revista „Studii și Cercetări de Istorie veche“, tribuna arheologilor din R.P.R., a jucat de asemenea un rol important în dezvoltarea arheologiei și a istoriei noastre vechi.

Zeci de ani de-a rândul istoriografia regimului burghezo-moșieresc a falsificat în mod consecvent adevărul istoric privitor la legăturile vechi și glorioase, de prietenie și de luptă comună ale poporului român cu popoarele ce locuiesc azi pe teritoriul U.R.S.S. Prin înființarea Muzeului romîno-rus în 1948, adunându-se în acest muzeu, precum și în muzeul închinat frăției de arme romîno-sovietice, un material prețios și concludent privitor la trecutul relațiilor romîno-ruse, prin o serie de cercetări făcute de istoricii tineri și mai vîrstnici în acest domeniu, masele largi din țara noastră au putut să cunoască caracterul străvechi, continuu al acestor relații, dîndu-și seama de ajutorul primit de-a lungul veacurilor de la popoarele de pe teritoriul de azi al U.R.S.S. Multe capitole din istoria țării noastre au căpătat un înțeles mai amplu, mai clar, pe baza acestor materiale populare.

De asemenea, un loc important în această etapă de dezvoltare a științei istorice, l-a constituit deschiderea în anul 1948 a Muzeului „Lupta revoluționară a poporului“, care înfațișează lupta de veacuri cu care poporul a răspuns exploatării seculare și care a dus pînă la sfîrșit la victoria asupra împotrivă asupritorilor, la victoria regimului democrat popular în România. Pentru întia oară în țara noastră au fost puse în valoare pentru a fi cunoscute de mase cît mai largi, momente mărețe din istoria poporului nostru, cum a fost răscoala țaranilor iobagi din Transilvania din 1437 (de la Bobilna), războiul țărănesc din 1514 de sub conducerea lui Gheorghe Doja, răscoala din 1784 de sub conducerea lui Horia, Cloșca și Crișan, răscoala d.n 1821, condusă de Tudor Vladimirescu, revoluția burghezo-democratică din 1848, răscoalele țărănești din 1888 și 1907, mișcările muncitorești după primul război mondial, luptele glorioase ale ceferiștilor și petroliștilor din 1933 etc. În felul acesta se înlătura definitiv o altă falsificare a istoriografiei burgheze, aceea după care în România n-au existat clase asupritoare și asuprite, n-a existat lupta de clasă.

În lupta istoricilor romîni pentru dezvoltarea științei istorice pe baza învățaturii marxist-leniniste, un moment important l-a constituit munca de redactare și apariția în 1947 a manualului unic din istoria R.P.R. (aliniat de un colectiv sub redacția acad. Mihail Roller). Autorii acestei lucrări de sinteză spre diferență de lucrările de istorie din trecut, s-au bazat în primul rînd pe izvoare, pe documentele publicate înainte și pe multe descoperite recent. În același timp, autorii manualului — și aceasta a fost o indicație pentru cercetările ulterioare — au folosit tot ceea ce a fost bun din moștenirea trecutului, manualul fiind în felul acesta o continuare pe o treaptă superioară a tradițiilor progresiste ale științei istorice din patria noastră.

De asemenea manualul — care nu e ferit de lipsuri serioase — a însemnat o contribuție principală la dezvoltarea științei istorice prin concepția care-l însuflețește. Redînd modul de viață și de gîndire al oamenilor din societatea care s-a dezvoltat pe teritoriul de azi al Romîniei, felul în care s-au schimbat acestea de-a lungul vremurilor și lupta pe care a dus-o poporul nostru pentru a împinge înainte viața sa materială și spirituală, manualul a arătat că știința istorică marxist-leninista nu poate fi concepută decît ocupîndu-se de viața și de lupta producătorilor direcți ai bunurilor materiale și spirituale. Înfațișînd lupta socială din interiorul țării pentru bună stare și libertate, înriurirea reciprocă a popoarelor din aceasta parte a Europei și lupta comună dusă de aceste popoare împotriva jugului țătar, otoman, habsburgic și al imperialiștilor din epoca contemporană, manualul a arătat că adevărata știință a patriei nu se poate dezvolta decît prin eliminarea a orice resturi de șovinism și naționalism, prin demonstrarea comunității de existență istorică a popoarelor din Europa centrală, de răsărit și de sud-est.

Toți acești pași făcuți înainte de știința istorică întemeiată pe concepția materialist-istorică, se loveau de un obstacol dificil și anume de puțînătatea documentelor publicate în vremea regimului burghezo-moșieresc și în același timp de caracterul neștiințific al unora dintre ele, de nivelul limitat în general al adunării și publicării izvoarelor istoriei R.P.R. În ce privește izvoarele istoriei vechi, săpăturile arheologice efectuate mai înainte au fost răzlețe și fără continuitate (ca metodă), iar ca idei fun-

damentale au urmărit de multe ori să demonstreze caracterul „civilizator” al cotropirii romane în Dacia. În felul acesta au rămas întunecate o serie de capitole din istoria veche a țării noastre, cum a fost de pildă apariția și evoluția statului sclavagist-dac, lupta dacilor împotriva cotropirii romanilor, migrația popoarelor, formarea poporului român etc.

În domeniul istoriei medii, în trecut, înainte de eliberare, au fost publicate de predilecție în colecții unele izvoare diplomatice, venite din cancelariile străine, dar și multe izvoare narative, care după cum se știe, au o valoare de informație de multe ori incertă, știrile fiind trecute prin mai multe mâini. Documentele interne provenite din cancelariile Țărilor Române (hrisoavele domnești), menite să dea informații autentice cu privire la istoria social-economică a țării noastre, au fost neglijate sau publicate răzleț în zeci și zeci de periodice, așa fel încât accesul la aceste documente era cât se poate de dificil. Unele documente au fost publicate în regeste și rezumate, potrivit intereselor regimului burghez-moșieresc. În același timp, fonduri imense de documente stăteau neinventariate, nedespuiate, saracind în felul acesta în chip considerabil posibilitățile de lămurire al unor aspecte ale istoriei medievale și mai ales problema dezvoltării relațiilor feudale, a caracterului proprietății feudale, a luptei de clasă în feudalism etc.

În legătură cu izvoarele istoriei moderne și contemporane, situația era aceeași. Zaceau în arhive, necercetate și nepublicate, fondurile de documente a caror cunoaștere ar fi scos la iveală rolul hotărîtor jucat de masele populare și în primul rînd de clasa muncitoare în marile evenimente ale veacurilor XIX și XX. Din cauza nepublicării acestor izvoare a rămas multă vreme puțin cunoscută înfățișarea adevărată a revoluției din 1848, rascoalele țărănești din veacurile XIX și XX, luptele muncitorimii, luptele poporului împotriva imperialiștilor străini, lupta eroică a Partidului Comunist Român.

Pentru a pune capăt acestui factor de frînare a dezvoltării științei istorice, Academia Republicii Populare Române prin secția de științe istorice, prin institutele ei de istorie, a pus în planul de activitate, încă din 1949, acțiuni concrete menite să scoată la lumină izvoarele fundamentale ale istoriei patriei.

Astfel, în 1949 au început să fie organizate în diferite puncte ale țării noastre șantiere arheologice ale căror săpături prin rezultatele lor au contribuit la cunoașterea unor aspecte importante ale istoriei vechi. Șantierele arheologice au fost în așa fel organizate ca rezultatele lor să lămurească cât mai multe perioade. De pildă șantierele de la Sărata-Monteoru, Trușești (I. Nestor, M. Petrescu-Dîmbovița) au obținut rezultate importante în ce privește perioada comunei primitive. Șantierul de la Poiana, Grădiștea Muncelului, (G. Daicoviciu, R. Vulpe, I. Ferenczi, O. Floca) a obținut rezultate concludente în ce privește apariția și dezvoltarea statului sclavagist dac. Săpăturile de la șantierul Histria (E. Condurache, Gr. Florescu, V. Canarache) au clarificat problemele legate de dezvoltarea societății sclavagiste de pe litoralul Mării Negre și ale legăturilor populației băștinașe cu cetățile pontice. Rezultatele obținute de șantierul de la Garvăn (Gh. Ștefan, I. Barnea) au scos la iveală elemente de cunoaștere a situației societății omenesti de la Dunărea de Sus, în vremea trecerii spre feudalism și www.dacoromanica.ro de la Morești (D. Pro-

dan, K. Horedt, D. Popescu) scoate la iveală existența continuă a așezărilor omenești în Transilvania de nord și a permanenței societății în vremea migrației popoarelor. Sapaturile care se fac din 1950 la Suceava (D. Mi-re, Martinovici, Diaconu) fosta capitala a Moldovei, au dus la rezultatele importante cu privire la dezvoltarea puterii de stat, în epoca faramitării feudale și a înfloririi feudalismului. Din 1953 s-a deschis șantierul de la București (I. Ionașcu, L. Ionescu, S. Morintz) ale cărui sapaturi au dat rezultate însemnate în ce privește continuitatea așezărilor omenești de pe teritoriul capitalei R.P.R. Începînd din vremurile îndepărtate (neolitic), a monumentelor din veacurile XIV, XV, XVII etc.

Totodată, Academia R.P.R., pe baza concluziilor consfătuirii istoricilor medievaliști din 1950, a hotărît publicarea unei lucrări de proporții necunoscute pînă atunci în țara noastră, colecția „Documente privind istoria Romîniei“. Publicarea volumelor facînd parte din această colecție a început în anul 1951. Pînă acum au apărut 34 de volume din care 25 privesc istoria medie a Romîniei. Aceste volume sînt distribuite în trei grupe, potrivit celor trei state feudale pe al cărui teritoriu se afla astăzi Republica Populară Romîna: Moldova, Țara Romînească și Transilvania. Un număr de 9 volume de documente privesc istoria modernă a Romîniei, războiul pentru independența națională a Romîniei, desfășurat, în 1877—1878, alături de Rusia împotriva imperiului otoman.

Rapoartele publicate în urma săpăturilor arheologice, discutate în consfăturile arheologilor și volumele de documente medievale dezbătute în consfăturile medievaliștilor, au adus de asemenea o contribuție la întocmirea unei adevărate istorii științifice a Romîniei. Publicarea în anii din urmă a acestor izvoare a scos la iveală caracterul științific al periodizării marxist-leniniste a istoriei, faptul că în istoria universală Romînia n-a constituit un caz aparte neintegrat în evoluția clasică a istoriei omenirii.

Materialele scoase la iveală de săpăturile arheologice și datele furnizate de documente au dovedit că pe teritoriul Romîniei s-au perindat orînduirile clasice: comuna primitivă, sclavagismul, feudalismul, capitalismul, bineînțeles, cu specificul determinat de condițiile deosebite în care s-a dezvoltat societatea omenească pe teritoriul patriei noastre. În felul acesta a fost spulberată pentru totdeauna încercarea istoriografiei burgheze de a-și fundamenta tezele reacționare pe baza unui caracter cu totul deosebit al istoriei Țărilor Romîne.

Importanța izvoarelor publicate mai în urmă stă de asemenea și în faptul că s-a dovedit în acest fel că de-a lungul întregii istorii a Romîniei trece ca un fir roșu lupta permanentă a maselor asupra împotriva exploataților dinăuntru și a cîmpărilor din afară. Aceste izvoare au scos în evidență rolul hotărîtor al maselor populare în fărîmarea istoriei Romîniei, în lupta între vechi și nou, în înlocuirea societăților depășite de vremuri de către cele corespunzătoare noilor vremi. Izvoarele publicate au dovedit că poporul a fost acela care s-a luptat de-a lungul veacurilor împotriva tuturor regimurilor de asupra de pe teritoriul Romîniei, împotriva cîmpăririi lătare și otomane, împotriva jugului habsburgic, împotriva aservirii țării de către imperialiștii străini. Documentele au dezvăluit și rolul trădător al boierimii și marii burghezii în lupta pentru independența țării.

Dar poporul n-a luptat numai împotriva asuprașilor din afară. Vreme îndelungată istoricii regimului burghez-moșieresc s-au străduit să

nege exploatarea de clasă și în consecință lupta de clasă; au fost chiar unii istorici care nu s-au silit să afirme că țaranii liberi se supuneau de bunăvoie boierilor. Societatea românească din trecut e departe însă de a avea înfățișarea patriarhală despre care au vorbit istoricii burghezi. O crâncenă luptă de clasă a framântat în chip permanent istoria patriei noastre. Izvoarele publicate pînă acum au scos la iveală numeroase cazuri de răscoală a sclavilor, mai ales în vremea cuceririi romane, de răscoale ale populației băstinașe împotriva stăpînitorilor locali, în vremea migrației popoarelor, de răscoale ale țaranilor iobagi în veacurile feudalismului, de răscoale ale țaranilor în perioada capitalismului, de răscoale ale orașenilor din orașele medievale în veacurile XVI-XVIII, ale muncitorilor din orașe în prima jumătate a secolului al XIX-lea și lupte ale proletariatului industrial începînd cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea. În acest fel era spulberată o altă denaturare a istoriei românești, încercată de către istoricii burghezi.

Metodele noi folosite de către cercetătorii din domeniul istoriei și concepția nouă care a fost la baza cercetărilor lor, au făcut ca știința istorică din patria noastră să obțină unele rezultate importante în clarificarea unor probleme pînă acum puțin lămurite sau voit întunecate de istoricii burghezi.

Astfel, cercetările din domeniul istoriei vechi (mai ales datorită organizării sapaturilor arheologice în puncte atît de diverse ale teritoriului țării) au dovedit continuitatea așezărilor omenești de pe teritoriul patriei noastre din epoci străvechi, au dovedit existența pe teritoriul patriei noastre a paleoliticului inferior și superior, al mezoliticului și a neoliticului, a epocilor de bronz și de fier.

Cercetările din domeniul istoriei vechi au dovedit, împotriva afirmațiilor istoriografiei burgheze, existența civilizației pe teritoriul țării noastre înainte de cucerirea romană, au dovedit în acest fel existența unei civilizații sclavagiste înaintate pe litoralul Mării Negre și a unui stat sclavagist dac în stare să ridice monumentele mărețe de pildă de la Grădiștea Muncelului. Recent, în cadrul Sesiunii lărgite a secțiunii de științe istorice, filozofice și economico-juridice a Acad. R.P.R. din decembrie 1953, majoritatea specialiștilor au combătut cu succes încercările care voiau să acrediteze din nou teza că înainte de romani a existat la noi numai salbaticie.

Mitul Romei a dominat multă vreme vechea istoriografie, care din pricina naționaliste n-a vrut să cunoască din istoria noastră veche altceva decît perioada romană. Cercetările din domeniul istoriei vechi din ultimii ani au dovedit și caracterul de frînă al cuceririi romane, care a stăvilit dezvoltarea pe întreg teritoriul patriei noastre a unei civilizații autohtone autentice și care a împiedicat în acest fel trecerea pe o treaptă superioară de dezvoltare istorică a unei părți importante din teritoriul de azi al patriei noastre. Cercetările din ultimii ani au de asemenea meritul de seamă de a fi spulberat legenda așa-zisului mileniu necunoscut, legendă după care nu se știe și nu se va ști niciodată nimic despre cei o mie de ani care despart retragerea romanilor din Dacia de apariția primelor state feudale de sine statatoare. Ultimele cercetări au dovedit existența nu numai a așezărilor omenești și a unei societăți continue, dar și a unor

formațiuni statale feudale încă din veacurile IX-X. Cercetările din domeniul istoriei vechi în ansamblul lor lasă mult în urmă cercetările istoricilor burghezi, care cu toate meritele mari ale unor istorici arheologi, n-au izbutit totuși să întocmească decît o istorie cu totul fragmentară a epocii vechi.

Cercetări multiple au avut loc de asemenea în domeniul istoriei medii efectuate de către D. Prodan, B. T. Cîmpina, S. Vianu, E. Stanescu și alții cu rezultate însemnate.

Astfel, cercetările din domeniul istoriei medii desfășurate pîna acum au arătat că hotarul feudalismului trebuie împins mult în urmă decît s-a crezut pînă deunăzi. Multă vreme s-a crezut de pildă că în Moldova și Țara Romînească relațiile feudale au apărut mult mai tîrziu decît o dovedesc în fapt documentele. Materialele publicate pînă acum (între altele inscripția slavă din 943, descoperită în 1950) au arătat că pe teritoriul patriei noastre existau dezvoltate relații feudale încă înainte de veacul al X-lea, și că evenimentele veacurilor XIII-XIV nu ilustrează apariția feudalismului, ci cristalizarea statelor feudale independente. Cercetările din domeniul istoriei medii au dovedit de asemenea că pe teritoriul Romîniei s-au dezvoltat relații feudale tipice, că proprietatea feudală asupra pămîntului era tipic feudală, și că deci tezele istoriografiei burgheze, după care în țara noastră ar fi stăpînit o orînduire patriarhală, sînt cu totul false. S-a adîncit studiul privind imunitatea feudală (purtînd denumiri diferite în țările Romîne: imunitate, ohabă, uric) a servituțiilor feudale (deci a exploatații feudale) a vasalității, a marii nobilimi înzestrată cu proprietate necondiționată și a nobilimii teritoriale înzestrată cu proprietate condiționată etc.

Cercetările din domeniul istoriei medii au adus clarificări importante în ce privește regimul dominației otomane instaurat în Țările Romîne spre jumătatea veacului al XVI-lea. S-a dovedit astfel caracterul jugului turcesc de frînă a dezvoltării istorice a poporului romîn, stăvilirea dezvoltării social-economice (frînarea dezvoltării forțelor de producție, îngrădirea producției etc.). S-a dovedit de asemenea ca nefastele consecințe ale regimului dominației turcești au fost în mare parte cu putință datorită faptului că marea boierime s-a solidarizat cu interesele jugului turcesc și a colaborat cu turcii, atît în ce privește cucerirea otomană a Țărilor Romîne, cît și în ce privește menținerea tiraniei otomane. Din această cauză, lupta împotriva asupritorilor turci n-a putut fi despărțită de lupta împotriva asupritorilor boieri, și întreaga istorie medie a Romîniei este dominată de împlinirea luptei de clasă cu lupta antiotomană.

Cercetările din domeniul istoriei medii au dovedit de asemenea, că situația grea a Țărilor Romîne în Evul Mediu s-a datorat nu numai trădării interne a boierimii, dar și situației internaționale precare, faptului că în momentele cele mai grave Țările Romîne n-au primit sprijinul puterilor europene apusene. În această situație puterea europeană care a ajutat Țările Romîne în lupta împotriva turcilor și tătarilor a fost Rusia.

Noua istoriografie din patria noastră a înțeles și dovedit că istoria patriei noastre nu poate fi lamurită fără studierea luptelor comune duse de poporul romîn, maghiar, bulgar etc. și în primul rînd fara cunoașterea

ajutorului primit din partea Rusiei. În toate momentele mari ale luptei împotriva jugului turcesc, Rusia a fost alături de lupta poporului român (în timpul lui Ștefan cel Mare, a lui Petru Rareș, a răscoalei din 1574, a războiului dus de români și maghiari contra imperiului otoman la sfârșitul veacului al XVI-lea, a răscoalei din anii 1657—60). Mai ales s-a dovedit ca rolul Rusiei devine hotărâtor în timpul războaielor ruso-turce din veacul al XVIII-lea care au prilejuit mari mișcări populare pe teritoriul țării noastre și au grăbit descompunerea feudalismului.

Cercetările în domeniul istoriei moderne și contemporane, făcute de Vasile Maciu, A. Roman, L. Bányai, S. Știrbu, I. Gheorghiu, Gh. Haupt, V. Rața, Gh. Matei, P. Nichita, V. Chereșteșiu și alții, au ajuns de asemenea la rezultate importante. Au fost de pildă clarificate unele probleme legate de răscoala din 1821 pe care istoriografia burgheză a vrut să o înfațișeze ca o răscoală exclusiv antitanariotă. S-a dovedit astfel caracterul național (antiturcesc) și social (îndreptat împotriva boierilor) al acestei răscoale ale cărei documente programatice au fost multă vreme ascunse de regimul burghezo-moșieresc. Unele cercetări au scos de asemenea la lumină legăturile strinse ale răscoalei din 1821 cu mișcările de eliberare din țările vecine, mai ales cu mișcarea decembristă din Rusia. Alte cercetări au dovedit că între 1821—1848 în mișcarea revoluționară n-a existat nicio întrerupere și că această perioadă este caracterizată printr-o serie de frământări și lupte sociale.

Cercetătorii din domeniul istoriei moderne au clarificat de asemenea o serie de probleme, legate de anul revoluționar 1848. A fost astfel complet spulberată teza burgheză, după care mișcarea din 1848 a fost un fel de import de marfă străină, fără rădăcini interne. În acest sens au fost arătate forțele motrice reale ale revoluției din 1848, poziția diferitelor clase care au participat la revoluție. S-a dovedit că o parte a burgheziei a început de atunci să trădeze cauza revoluției, că atunci au fost puse primele temelii ale monstruoasei coaliții dintre burghezie și moșierime, că acest început de trădare a burgheziei (prin nesatisfacerea revendicărilor populare) a fost unul din factorii principali care au dus la înfringerea revoluției din 1848. Tocmai din această cauză apare într-o puternică lumină rolul revoluționarului democrat Nicolae Bălcescu, care s-a plasat pe pozițiile cele mai înaintate ale vremii sale, a luptat din răzputeri pentru păstrarea caracterului burghezo-democratic al revoluției din 1848 și a arătat calea justă în ceea ce privește rezolvarea problemei naționale în cadrul revoluției. Studiile apărute cu ocazia centenarului nașterii lui Nicolae Bălcescu au adus importante lămuriri în această privință și au precizat rolul important pe lângă cel al lui Nicolae Bălcescu, al lui A. Golescu Arăpîlă, Ion Ionescu de la Brad, E. Murgu, Gábor Aron, Gh. Bariț, Avram Iancu etc.

Cu ocazia împlinirii a 75 de ani de la începerea războiului pentru independența națională a României, au fost întocmite o serie de studii care au pus în lumina adevărului istoric nu numai caracterul just progresist al războiului, dar și rolul covârșitor al maselor populare în acest război, și poziția întregii societăți românești față de cauza independenței naționale (P. Constantinescu-Iași, Gh. Ștefan). Au fost scoase în evidență, astfel,

rolul trădător al moșierimii, potrivnică ruperii României de Poarta otomană, rolul șovăitor al unei bune părți a burgheziei, gata la concesii și în același timp, poziția categoric patriotică a maselor de țărani de la sate și a muncitorimii de la orașe. Documentele publicate în legătura cu războiul din 1877—1878 au aratat de asemenea că ajutorul Rusiei, frația de arme romîno-rusă, au jucat un rol hotărîtor în dobîndirea independenței noastre de stat și că această atitudine a Rusiei trebuie comparată cu atitudinea față de ostilă a guvernelor capitaliste ale Angliei, Germaniei, Austriei față de cauza independenței Romîniei, fapte care ilustrează din nou cine au fost adevărații prieteni ai Romîniei de-a lungul vremurilor.

Studii recente au adus contribuții importante la cunoașterea primelor începuturi ale dezvoltării mișcării revoluționare din Romînia, mai ales în deceniul al 8-lea al veacului al XIX-lea. Documentele privitoare la activitatea mișcării revoluționare din anii 1871—1881 publicate în primul volum al colecției războiul pentru independență, sînt concludente în ce privește faptul că mișcarea revoluționară din Romînia s-a dezvoltat în legătură și sub influența mișcării revoluționare din Rusia. Aceleași studii și documente aduc de asemenea contribuții importante la cunoașterea începutului răspîndirii ideilor marxiste în Romînia, care încep să aibă o răspîndire în a doua jumătate a veacului al XIX-lea.

Cercetările din domeniul istoriei moderne și contemporane au scos la lumină, prin publicarea unor documente care zăceau pînă de curînd în arhive, caracterul și forța luptelor populare de la sfîrșitul veacului al XIX-lea și începutul veacului al XX-lea. Au putut fi în acest fel mai bine cunoscute răscoalele țărănești din 1888 și 1907, mișcările muncitorilor din a doua jumătate a veacului al XIX-lea și primele decenii ale veacului al XX-lea, perioada mișcării muncitorești dintre 1872—1917. A putut fi în acest fel încă odată precizat rolul odios al regimului burghezo-moșieresc, vrăjmaș de moarte al maselor populare, autor al unor măceluri groaznice (11.000 de țărani uciși în răscoala din 1907) și în același timp rolul odios al monarhiei prusace, principal stîlp de susținere al regimului burghezo-moșieresc.

Sub îngrijirea Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R., au apărut volumele de „Documente privind lupta Partidului Comunist din Romînia“. Aceste documente pun în lumină împrejurările înființării partidului revoluționar al clasei muncitoare, și a primilor săi ani de luptă pînă la aruncarea în ilegalitate. Ele dovedesc încă odată că în împrejurările de după primul război mondial, al intensificării exploatării maselor populare și aservirii mai accentuate a țării față de imperialism, partidul clasei muncitoare a fost singura forță cu adevărat patriotică care a luptat nu numai pentru eliberarea socială, dar și pentru cea națională a poporului romîn.

Studii întocmite atît sub îngrijirea Institutului de istorie a partidului cît și sub cea a Institutului de istorie al Academiei R.P.R. au clarificat de asemenea unele probleme în legătură cu perioada fascizării țării (1933—1938), a aservirii Romîniei de către imperialism, a pregătirii războiului antisovietic. Aceste studii au dat la iveală materiale care au confirmat

Încă odată tradarea de către clasele conducătoare a intereselor celor mai sfinte ale poporului român. S-a dovedit fără putință de tăgădă cum burghezia și moșierimea au vîndut România capitaliștilor străini. În timpul crizei economice clasele exploatoare au organizat măceluri groaznice în interiorul țării, au acceptat amputarea hotarelor românești, au pregătit pieirea pe frontul de rasărit a sute de mii de romîni.

Aceasta este doar un bilanț rezumativ al cercetărilor desfășurate în domeniul istoriei Romîniei în acești ultimi zece ani de la eliberarea patriei noastre.

Recent au aparut în Editura Academiei R.P.R. în cinstea zilei de 23 August, două volume de mari proporții intitulate „Studii și referate privind istoria Romîniei” conținînd o mare parte din lucrările istorice prezentate la Sesiunea largită a secțiunii de științe istorice, filozofice și economico-juridice care s-a desfășurat în decembrie 1953. Aceste volume conțin studii care se referă la problemele cele mai importante ale patriei noastre, studii care alcătuiesc începutul pregătitor al marelui lucrări de sinteză „Istoria Republicii Populare Romîne”. Aceste volume alcătuiesc un bilanț al dezvoltării științei istorice în deceniul glorios pe care îl sărbătorim acum și totodată constituie un aport prețios adus de cercetătorii istorici istoriografiei romîne, puse în slujba poporului. În studiile și referatele publicate în cele două volume și în general în publicațiile din ultimii ani se remarcă influența lucrărilor istoricilor sovietici, traduse în romînește și apărute fie în volume aparte, fie în „Analele Romîno-Sovietice”. Un tot mai mare număr de cercetători romîni au ajuns să consulte în original operele sovietice.

Realizările obținute pe tărîmul cercetărilor istorice în deceniul 1944—1954 nu pot nicîdecum să ne facă să uităm marile lipsuri ale muncii istoricilor noștri. Dezbaterile sesiunii din decembrie 1953 au arătat unele lipsuri principale ale istoriografiei noastre. Un ajutor prețios ne-a dat revista „Lupta de clasă”, organul teoretic al C.C. al P.M.R. prin articolul „Îmbunătățirea manualului de istorie a R.P.R., o sarcină de cinste a istoricilor”. În articolul acesta, arătîndu-se că apariția manualului constituie o etapă importantă pe calea creării unei lucrări de istorie a R.P.R. cu adevărat științifice, s-a insistat în mod critic și asupra lipsurilor manualului. Lipsurile acestea reflectă de fapt stadiul în care se găsește istoriografia noastră în momentul de față, lipsa unor studii științifice și monografii care să lămurească probleme și etape importante ale istoriei poporului nostru. Indicăm pe cele care ni se par mai importante.

Nu avem încă nici pînă-n ziua de azi un studiu amplu, științific asupra procesului de formare a poporului român.

Nu s-a studiat îndeostul starea juridică a clăcașilor. Sînt răscoale țărănești care au ramas nestudiate încă îndeostul. Nu li s-a dat atenție variatelor forme de luptă a poporului împotriva asupritorilor turci și a boierimii exploatoare. Formele de luptă specifice secolelor XVII și XVIII și chiar în parte, primei jumătăți a secolului al XIX-lea s-au păstrat adînc înradacinate în tradițiile populare și folclor și constituie o puternică mărturie a acestor manifestări de luptă revoluționară.

N-a fost rezolvată problema delimitării orînduirii feudale de orînduirea capitalistă, n-avem studii destul de adîncite asupra descompunerii feudalismului, asupra apariției elementelor capitaliste în epoca orînduirii feudale, asupra manufacturilor cu muncă de iobag și a celor cu muncă salariată, asupra începutului producției capitaliste de marfuri. Dezvoltării economice a țării i s-a dat prea puțină atenție de către cercetătorii noștri. E prea slabă încă colaborarea între economiști și istorici. Nu avem studii temeinice în ce privește dezvoltarea industrială a țării, pătrunderea capitalismului în agricultură. Din lipsurile acestea rezultă că nu s-a putut studia îndeustul nici procesul de formare și dezvoltarea clasei muncitoare și a mișcării muncitorești, care trebuie să fie pusă în strînsă legatură cu dezvoltarea forțelor și relațiilor de producție. Pentru aceasta se cer studiate temeinic condițiile specifice în care a avut loc în general revoluția industrială în România.

Prea puține sînt încă studiile privitoare la luptele muncitorimii, grevele ei economice și cele politice. Nu avem încă o istorie a mișcării sindicale, a sindicatelor din România. Nu s-a studiat îndeustul procesul unirii mișcării muncitorești cu socialismul științific, lupta împotriva oportunistului, reformiștilor, trădătorilor din mișcarea muncitorească, lupta pentru crearea unui partid marxist-leninist al clasei muncitoare. În cursurile universitare, în studiile și lucrările istoricilor noștri nu se pornește întotdeauna de la principiul singur valabil că în studierea vieții sociale și politice din epoca contemporană, trebuie să se aibă în primul rînd în vedere lupta clasei muncitoare, a elementului celui mai înaintat al societății. Pentru epoca de după 23 August 1944, nu s-a studiat îndeustul rolul partidului clasei muncitoare ca organizator al luptei pentru construirea socialismului, avînd ca aliat țărănimea muncitoare.

În tematica cercetărilor de istorie i s-a dat o prea mică atenție culturii, științei, dezvoltării gîndirii social-politice și filozofice. Se remarcă și în privința aceasta, o prea slabă colaborare a istoricilor cu cercetătorii din domeniul filozofiei, economiei, diferitelor ramuri de știință, de tehnică, artă, folclor etc.

Lipsurile acestea în munca istoricilor noștri au mai fost semnalate, precum am arătat, de către presa de partid și, în parte, în sesiunile Academiei R.P.R. Una din cauzele pentru care eliminarea acestor lipsuri întîrzie, e că problemele n-au fost dezbătute în adîncime de către totalitatea cercetătorilor în domeniul istoriei. Ca urmare a acestei situații lupta de opinii este slab stimulată și slab dezvoltată, fapt ce constituie o frînă serioasă în desfășurarea muncii științifice și în aplicarea creatoare a tezelor clasice ale marxismului la condițiile concrete, specifice țării noastre. Arma criticii și autocriticii și îndeosebi critica de jos este slab și timid folosită — lucru ce se oglindește de altfel și în dezbaterile sesiunii de comunicări din august a. c. Aceasta explică în mare măsură persistența îndelungată a unor lipsuri importante în munca de conducere a secțiunii de științe istorice, filozofice și economico-juridice și a institutelor de istorie ale Academiei, în stimularea morală și materială a creației științifice în domeniul cercetărilor istorice, în metodele de însușire a experienței de muncă a istoricilor sovietici, în promovarea de cadre tinere etc.

Pentru a face un pas înainte în lichidarea lipsurilor existente în domeniul istoriografiei, institutele de istorie ale Academiei R.P.R. împreună cu catedrele de istorie din învățământul superior, cu concursul cercetătorilor din domeniul economiei și filozofiei vor trebui să organizeze dezbateri științifice în baza unui șir întreg de referate bine pregătite cu privire la problemele cruciale ale istoriei R.P.R.

În urma acestor dezbateri se vor ataca și rezolva prin cercetări colective sau individuale, problemele care așteaptă încă o soluție.

Folosind experiența istoriografiei sovietice, colaborând la teme comune cu istoricii sovietici și cu cei din democrațiile populare, aplicând în mod creator la condițiile țării noastre tezele clasice ale marxism-leninismului, cercetătorii istoriei R.P.R. vor obține noi succese în munca lor. Cercetările lor vor constitui o valoroasă contribuție la ridicarea nivelului cultural al poporului, la dezvoltarea iubirii de țară și de popor, a poporului făuritor de istorie și constructor eroic al socialismului în R.P.R.

UN AN DE LA APARIȚIA HOTĂRÎRII C.C. AL P.M.R. CU PRIVIRE LA ÎMBUNĂTĂȚIREA ACTIVITĂȚII CATEDRELOR DE ȘTIINȚE SOCIALE DIN ÎNVĂȚĂMÎNTUL SUPERIOR

DE

F. MEZINCESCU

Călăuzit de teza marxist-leninistă potrivit căreia fiecare specialist, fiecare om de știință, indiferent de domeniul în care lucrează trebuie să-și însușească știința marxist-leninistă, Partidul Muncitoresc Român acordă o atenție deosebită pregătirii marxist-leniniste a noii intelectualități. De aceea în planurile de învățămînt ale institutelor de învățămînt superior un loc important îl ocupă studierea teoriei marxist-leniniste.

Se împlinește un an de cînd C.C. al P.M.R. analizînd activitatea catedrelor de științe sociale a elaborat Hotărîrea din august 1953 „cu privire la îmbunătățirea activității catedrelor de științe sociale din instituțiile de învățămînt superior“.

Prin sarcinile concrete puse în fața catedrelor, a instituțiilor de învățămînt superior, a Ministerului Învățămîntului și organelor regionale de partid, Hotărîrea a stabilit un program larg de acțiune, a cărui îndeplinire constituie chezașia sigură a ridicării activității catedrelor de științe sociale la nivelul cerințelor construirii socialismului și a posibilităților create de statul nostru democrat popular, de poporul muncitor condus de Partid.

Analiza făcută recent de colegiul Ministerului Învățămîntului asupra rezultatelor activității catedrelor de științe sociale în anul universitar 1953—1954 a arătat că datorită măsurilor luate pe linie de partid și de stat pentru aplicarea Hotărîrii partidului, cît și datorită muncii sporite a cadrelor didactice, calitatea muncii la disciplinele sociale s-a ridicat.

În linii generale se poate aprecia că catedrele de științe sociale asigură justa orientare ideologico-politică a predării bazelor marxism-leninismului, a economiei politice, a filozofiei, a istoriei R.P.R. Lecțiile prezintă la un nivel teoretic mai ridicat bazele științei marxist-leniniste, explică politica partidului și guvernului. La unele catedre cum sînt cele de bazele marxism-leninismului de la Institutul Agronomic „N. Bălcescu“ din București și I.S.E.P. „V. I. Lenin“, București, de la Institutul Politehnic și Institutul Medico-Farmaceutic Iași, de economie politică de la

Institutul Politehnic din București, unde în anul 1952—53 au existat serioase deficiențe în conținutul predării și în organizarea muncii, activitatea s-a îmbunătățit.

Cele mai multe catedre se preocupă de perfecționarea metodelor de muncă. Se organizează discutarea lecțiilor și pregătirea cadrelor pentru seminarii, se organizează dezbateri privind metodele de conducere ale seminarului și îndrumarea studiului individual al studenților și se elaborează materiale metodice.

A crescut răspunderea conducătorilor institutelor de învățământ superior față de munca catedrelor (I.S.E.P. „V. I. Lenin“, Institutul Politehnic București, Institutul de Petrol și Gaze). La unele din institutele de învățământ superior conducerea institutelor a organizat analiza muncii catedrelor de științe sociale, ajutându-le astfel în munca lor.

În unele centre universitare cum sînt București și Iași s-a întărit ajutorul dat catedrelor de științe sociale de organele de partid prin sprijin de cadre, control și analiza muncii catedrelor.

Potrivit sarcinii trasate de Hotărîrea Comitetului Central al P.M.R. din august 1953 Ministerului Învățămîntului și organelor de partid, a fost organizat un sistem complex de cursuri pe baza căruia se desfășoară activitatea de ridicare a calificării cadrelor ce predau științele sociale. Peste 60 % din totalul cadrelor de la științele sociale au fost cuprinse în diferite cursuri serale, curs de un an, etc. Datorită acestei munci a crescut numărul cadrelor care țin lecții și seminarii vii, interesante cu privire la problemele teoriei marxist-leniniste.

Aceste realizări s-au oglindit în rezultatele examenelor de sfîrșit de an. Interesul studenților pentru studiul teoriei marxist-leniniste a crescut. Studenții studiază și conspicează mai mult decît în trecut lucrările clasicii marxism-leninismului, hotărîrile partidului și guvernului nostru. Media promovărilor la examene la disciplinele sociale este ridicată. De exemplu la universitatea „C. I. Parhon“ 89,9% dintre studenți au promovat examenul de bazele marxism-leninismului. Dintre aceștia 64,4% au note bune și foarte bune. La I.S.E.P. „V. I. Lenin“ 91,5% dintre studenți au promovat examenele de economie politică dintre care 72,3% au note bune și foarte bune, etc.

Cu toate aceste succese unele lipsuri mari semnalate în Hotărîrea Partidului continuă să existe. Hotărîrea C.C. al P.M.R. subliniază în mod deosebit sarcina catedrelor de științe sociale de a pune în centrul atenției și preocupării lor grija pentru conținutul de idei al lecțiilor și seminariilor, pentru puritatea lor ideologică și pentru legarea teoriei marxist-leniniste de practica revoluționară, de problemele ridicate de perioada de trecere de la capitalism la socialism în țara noastră. Cu toate acestea la multe catedre se mai găsesc exemple de prezentare greșită sau confuză a tezilor marxism-leninismului. Unele lecții continuă să fie abstracte, rupte de problemele actualității.

În mod deosebit trebuie semnalate deficiențe în predarea lecțiilor de materialism dialectic și materialism istoric; în lecțiile privind istoria P.M.R. cit și în explicarea problemelor N.E.P. a alianței clasei muncitoare

cu țărănimea muncitoare, a problemelor războiului și păcii, din cadrul cursului de bazele marxism-leninismului și de economie politică.

Astfel, în lecția „Materialismul filozofic marxist“ (catedra de marxism-leninism Galați) se spune printre altele „precum există o diferență între noțiunea filozofică și fizică a materiei. Ia fel există o diferență, a carei neglijare poate să ne ducă la grave confuzii și greșeli, între noțiunea filozofică și fizică a timpului și spațiului“.

În mai multe lecții cit și în unele răspunsuri ale studenților la examene se vădesc confuzii și greșeli în înțelegerea tezei marxist-leniniste despre inevitabilitatea războaielor dintre țările capitaliste.

Vorbind despre actualitatea tezei lui Lenin potrivit căreia imperialismul generează inevitabil războaie, nu se scoate puternic în evidență posibilitatea coexistenței pașnice între orînduiri sociale diferite, caracterul și forța mișcării contemporane pentru pace, posibilitățile preîntîpinării războiului.

Caracterul și forța mișcării contemporane pentru pace, capabilă să preîntîmpine un nou război mondial, nu-și găsește încă o tratare multilaterală și concludentă în lecții și seminarii. (Catedra de marxism-leninism de la Universitatea Bolyai Cluj).

În conducerea unor seminarii se produc de asemenea grave denaturări. La un seminar de materialism istoric, de la catedra Institutului Agronomic din Craiova, discutînd despre problema bazei și suprastructurii, se desenează pe tablă o schemă pe care studenții au copiat-o pe caete — din care rezultă că baza este formată din totalitatea relațiilor de producție existente în cele cinci formațiuni sociale, luate la un loc, iar suprastructura este situată undeva sub bază.

În urma Plenarei C.C. al P.M.R. din august 1953, Partidul și guvernul acordă o atenție deosebită dezvoltării agriculturii care în momentul de față constituie veriga principală pentru dezvoltarea armonioasă a întregii economii naționale și a ridicării nivelului de trai al oamenilor muncii. Cu toate acestea problemele noi și complexe pe care le ridică lupta pentru dezvoltarea agriculturii, sînt încă slab oglindite în multe lecții și seminarii.

Astfel, în lecția despre transformarea socialistă a agriculturii în țara noastră, elaborată de catedra de bazele marxism-leninismului de la Universitatea Parhon, lipsește ideea subliniată de Plenara din August a necesității cointeresării materiale a țărănimii în vederea ridicării productivității muncii în agricultură. Sînt de asemenea trecute sub tăcere lipsurile în politica economică, privind sectorul micii producții de mărfuri, lipsuri semnalate de partid și care au izvorit din cauza nerespectării legilor proprii, micii producții de mărfuri. Ocolirea problemelor actuale puse de viață, lipsesc multe lecții de argumentarea convingătoare a tezelor prezentate și ducе în mod inevitabil la o prezentare bucheră, dogmatică a tezelor marxist-leniniste.

Marxism-leninismul a demascat caracterul antiștiințific, dăunător, al teoriilor subiectiviste privind legile economice ale socialismului.

Hotărîrea C.C. al P.M.R. a dezvăluit faptul că în multe lecții și seminarii ținute la catedrele de științe sociale s-au propagat teze idealiste,

subiectiviste. Cu toate acestea asemenea greșeli n-au fost încă pe deplin lichidate.

În unele lecții politica partidului este prezentată fără legătură cu cerințele economice, iar analiza concretă și profundă a politicii partidului este înlocuită prin fraze declarative.

Partidul de tip nou, atît în alcătuirea programului său cît și în activitatea sa practică, porrește de la cunoașterea și folosirea legilor de dezvoltare a producției, de la legile de dezvoltare economică a societății.

Este limpede că numai analizînd baza economică a politicii partidului în diferitele etape ale revoluției în țara noastră, condițiile specifice istorice ale construirii socialismului la noi, în condiția existenței statului sovietic și a lagărului păcii, democrației și socialismului, putem prezenta în lumina istorică justă politica partidului.

O condiție determinantă pentru calitatea lecțiilor de bazele marxism-leninismului, de economie politică, filozofie, istorie, este priceperea de a arăta justețea profundă a politicii partidului ce oglindește năzuințele maselor și reprezintă unitatea de nedespărțit între teorie și practică.

În procesul predării științelor sociale nu se arată întotdeauna condițiile istorice, obstacolele și greutățile ce stau în fața partidului în construirea socialismului, munca devotată și plină de avînt patriotic a oamenilor muncii mobilizați de partid pentru învingerea acestor greutăți și se scoate slab în evidență rolul maselor, făuritoare ale istoriei.

Din multe lecții continuă să lipsească aproape cu totul o critică serioasă a teoriilor idealiste atît în domeniul științelor sociale cît și în domeniul științelor naturii, iar marea superioritate a orînduirii socialiste față de orînduirea capitalistă este uneori prezentată numai în mod declarativ.

Astfel de lipsuri în predarea științelor sociale nu pot să nu dăuneze însușirii creatoare de către studenți a teoriei marxist-leniniste.

Cu tot procentul ridicat de promovări la disciplinele sociale examenele au arătat că un număr important de studenți învață în mod bucher marxism-leninismul, vădesc încă confuzii îndată ce sînt scoși din litera cărții și trebuie să lege concret teoria de problemele actualității, dau dovadă de o slabă combativitate în demascarea ideologiei dușmane marxismului.

Pentru a ridica nivelul științific al predării teoriei marxist-leniniste, catedrele de științe sociale trebuie să considere ca sarcina lor centrală lupta pentru apararea purității învățaturii marxist-leniniste, combătînd orice concesii față de ideologia burgheză în domeniul științei și culturii. În centrul activității catedrelor de științe sociale, precum subliniază Hotărîrea C.C. al P.M.R. din 28 august 1953, trebuie să stea însușirea aprofundată de către cadrele didactice a operelor clasice ale marxism-leninismului, a glorioasei experiențe de luptă a PCUS, experiența revoluționară a mișcării comuniste internaționale, experiența revoluționară, cucerită de a lungul deceniilor de Partidul Comunist Român în lupta pentru interesele vitale ale poporului pentru dobîndirea independenței și suveranității naționale, pentru doborîrea regimului burghezo-moșieresc și cucerirea puterii politice; să studieze rezoluțiile și Hotărîrile C.C. al P.M.R., care constituie o aplicare creatoare a marxism-leninismului la condițiile concrete ale construirii socialismului în țara noastră.

Hotărîrea C.C. al P.M.R. cu privire la îmbunătățirea activității catedrelor de științe sociale, subliniază că pentru îmbunătățirea radicală a conținutului lecțiilor și seminariilor în cadrul catedrelor trebuie să devină o metoda curentă de muncă, pregătirea individuală a lecției de către profesorul care o predă și discutarea ei în colectivul catedrei.

Discutarea lecțiilor în cadrul colectivului de catedră a devenit la cele mai multe catedre o metodă curentă de muncă. Nu însă în aceeași măsură s-a ridicat și nivelul discuțiilor în cadrul colectivelor de catedră. Există încă cadre ce lipsesc de la ședințele de discutare a lecțiilor sau vin nepregătite. Din această cauză lupta de opinii se desfășoară slab la multe catedre. De asemenea metoda pregătirii individuale a lecției de către profesorul care o predă, deci pregătirea de către fiecare profesor a întregului curs, nu se aplică încă la catedrele de științe sociale. Vechea metodă a pregătirii prin rotație a lecțiilor a devenit o frână în creșterea ideologică a cadrelor. Sunt profesori care într-un an universitar nu pregătesc decât două sau trei lecții, iar în restul cursului ei citesc lecții întocmite de ceilalți membri ai catedrei, uneori chiar fără a ține cont de observațiile critice făcute cu ocazia discutării lor.

Catedrele de științe sociale trebuie să ia măsuri hotărîte pentru a trece la lichidarea acestei situații necorespunzătoare pentru învățământul superior în care lectorii predau lecții după texte scrise de alții....

Un alt aspect negativ al organizării predării științelor sociale este expunerea lecțiilor în fața unor serii mari de studenți (300 — 350). Acest fapt nu permite conferențiarului să urmărească cu atenție modul cum studenții înțeleg problemele expuse. De asemenea este greșită metoda folosită de unele cadre didactice de a citi lecția fără să-și ridice ochii de pe text, ceea ce împiedică stabilirea unui contact viu între lector și masa studenților. În acest sens, Ministerul Învățământului a stabilit că începând din anul universitar 1954 — 1955 predarea cursurilor de bazele marxism-leninismului și economie politică să se facă pe grupe de 100—150 de studenți.

Lipsurile semnalate în lecții se întilnesc frecvent și în organizarea seminariilor și consultațiilor. Multe seminarii se desfășoară la un nivel teoretic scăzut. Metoda școlărească a întrebărilor și răspunsurilor care nu dezvoltă la studenți deprinderea de a gândi independent, metodă combătută de Hotărîrea partidului n-a fost încă lichidată. Acest fapt se datorește în primul rînd nivelului științific și metodic scăzut al multor conducători de seminar, în majoritate cadre tinere și neexperimentate și ajutorului slab pe care îl dau profesorii, organizării studiului individual al asistenților și studenților.

De asemenea trebuie semnalat că forma actuală de desfășurare a preseminarului are în cele mai multe cazuri un aspect școlăresc; că ea nu stimulează creșterea răspunderii asistentului pentru pregătirea sa individuală pentru seminar.

În discuția organizată în revista „Contemporanul“, privind munca în seminar la catedrele de bazele marxism-leninismului, această problemă ridicată de unele catedre nu a fost analizată pînă la capăt. Este necesar ca direcția științelor sociale din Minister și catedrele de științe sociale să studieze în viitor metode noi pentru a ridica nivelul preseminarului,

îndrumînd preocupările în primul rînd spre conţinutul metodic al conducerii seminarului. La nivelul încă scăzut al muncii în seminar contribuie şi faptul că profesorii şi conferenţiarilor nu ţin cu regularitate seminarii, nu cunosc în de aproape studenţii, greutăţile acestora în însuşirea teoriei marxist-leniniste şi nu ajută astfel cadrele tinere de asistenţi să-şi însuşească metode mai înaintate de muncă în conducerea seminarului. Este necesar ca în viitorul an universitar fiecare cadru de predare să conducă şi seminariile cu cel puţin o grupă de studenţi. Acest lucru va contribui şi la ridicarea nivelului consultaţiilor, la lichidarea aspectelor de formalism în organizarea acestora. Totodată pentru a întări legătura dintre catedră şi studenţi, Ministerul a stabilit să se treacă sarcini privind orele de consultaţii şi în seama asistentului.

Hotărîrea C.C. al P.M.R. stabileşte ca sarcină permanentă a catedrelor de ştiinţe sociale, de a participa activ la lupta ce se desfăşoară în institutele de învăţămînt superior pentru o ştiinţă materialistă, pentru stîrpirea influenţelor cosmopolite din învăţămînt. Unele catedre de ştiinţe sociale participă la analiza cursurilor de la disciplinele de specialitate (ISEP „V.I.Lenin“, Universitatea „Al.I.Cuza“) dau sprijin la ridicarea nivelului politic şi ideologic al celorlalte cadre didactice din institut. Cu ajutorul catedrelor de marxism-leninism s-a organizat în anul 1953 în institutele agronomice, prelucrarea documentelor de partid cu privire la dezvoltarea agriculturii. La sesiunile cercurilor ştiinţifice studenţeşti cit şi a cadrelor didactice, catedrele de ştiinţe sociale au avut unele comunicări ştiinţifice pe teme de actualitate (Universitatea „C. I. Parhon“).

Dar tendinţele de izolare de viaţa institutelor, a cadrelor de la catedrele de ştiinţe sociale, nu au fost lichidate. Multe catedre nu participă de loc la lupta ce se desfăşoară pe plan ideologic în institutele de învăţămînt superior (Inst. de arte, Inst. pedagogic de 2 ani din Bucureşti, etc.) sau participarea lor este la un nivel scăzut (Institutul politehnic Bucureşti).

Deşi partidul şi guvernul au pus ca sarcină catedrelor de ştiinţe sociale să desfăşoare o vie activitate ştiinţifică, să publice lecţii, studii, şi monografiile, care să contribuie la elaborarea teoretică a problemelor construirii socialismului, activitatea ştiinţifică n-a intrat adînc în preocupările catedrelor. Cu toate că temele pentru cercetarea ştiinţifică au fost confirmate încă din cursul lunii ianuarie 1954, multe catedre sînt încă în stadiul întocmirii tematicii, iar unele din comunicările făcute la sesiunile ştiinţifice ale instituţiilor de învăţămînt superior s-au desfăşurat la un nivel scăzut, fără să atace cu curaj problemele noi (Universitatea „C. I. Parhon“).

Este limpede că nu poate fi vorba de o prezentare vie şi creatoare a tezelor marxist-leniniste, fără a lega ştiinţa de viaţă, fără a studia practica, fără a contribui la sintetizarea experienţei luptei contemporane a oamenilor muncii.

Cercetarea ştiinţifică ne ajută să pătrundem mai adînc în esenţa proceselor şi fenomenelor în domeniul studiat, dezvoltă priceperea de a aborda multilateral fenomenele, ajutîndu-ne astfel să aprofundăm tezele marxism-leninismului, să le descoperim noi lături. Tocmai de aceea munca de cercetare ştiinţifică constituie cel mai bun mijloc pentru perfecţionarea cadrelor din învăţămîntul superior şi prin aceasta contribuie la ridicarea la un nivel înalt al procesului de învăţămînt.

Una din cauzele principale ale lipsurilor constatate în predarea teoriei marxist-leniniste în instituțiile de învățămînt superior o constituie fără îndoială problema cadrelor de la disciplinele sociale.

Hotărîrea C.C. al partidului sublinia că Ministerul Învățămîntului și organele locale de partid nu au acordat atenția cuvenită muncii de calificare și de completare a cadrelor necesare catedrelor de științe sociale. Din această cauză majoritatea cadrelor ce predau disciplinele sociale nu au munca de bază în învățămînt, iar o mare parte nu au calificarea științifică corespunzătoare și posedă o slabă pregătire pedagogică. Hotărîrea trasează ca sarcină, ca în decurs de trei ani Ministerul Învățămîntului și organele locale de partid să asigure ca majoritatea cadrelor să aibă munca de bază la catedră.

De la apariția Hotărîrii și pînă la deschiderea noului an universitar, vor fi încadrați cu munca de bază la catedră un număr de cadre noi la catedrele de științe sociale ceea ce face ca în anul universitar 1954 — 1955, un număr mai mare de cadre să aibă munca de bază în învățămînt. Dar în selecționarea acestor cadre Ministerul Învățămîntului a comis și unele greșeli recrutînd uneori fără o cunoaștere suficient de temeinică elemente slab pregătite teoretic, fără perspective de dezvoltare. O mare parte din răspunderi pentru această situație revine catedrelor de științe sociale și conducerilor institutelor de învățămînt superior, care consideră că de aceste probleme nu trebuie să se ocupe catedrele.

Ministerul Învățămîntului n-a repartizat aceste cadre cu suficient discernămint. Din această cauză catedrele de științe sociale din București au un număr foarte redus de cadre cu munca de bază în învățămînt. Ținînd seama de această situație în noul an universitar va trebui să se dea o deosebită atenție întăririi catedrelor de științe sociale din București și în special catedrelor de la Universitatea „C. I. Parhon“, Institutul Agronomic și Institutul Politehnic.

Existența unui număr mare de cadre tîrîere la catedră și insuficiența calificare științifică a multora din cadrele mai vechi de la catedrele de științe sociale necesită un sistem complex de măsuri, menit să le ajute în munca de dezvoltare teoretică și perfecționare pedagogică.

Sistemul de cursuri organizat pe linie de partid și de stat pe baza Hotărîrii C.C. al P.M.R. a constituit un ajutor prețios dat cadrelor didactice în munca lor de perfecționare. Nu în aceeași măsură a stat această problemă în atenția colectivelor de catedră. Conducerile catedrelor nu se preocupă sau se preocupă slab de astfel de probleme, ca îndrumarea și controlul studiului individual al cadrelor, organizarea de discuții teoretice asupra tematicii științifice, asupra unor referate științifice, organizarea de lecții pentru lectori, de conferințe teoretice și alte forme de activitate menite să ridice nivelul științific al activității colectivului de catedră și să ajute creșterea cadrelor.

Principala formă pentru pregătirea de cadre calificate pentru științele sociale, ca și pentru celelalte discipline este însă aspirantura.

Hotărîrea C.C. al P.M.R. a trasat Ministerului Învățămîntului sarcina de a crea condițiile prielnice de muncă cadrelor de la catedrele de științe sociale și să oblige aceste cadre să-și ridice pregătirea profesională, să susțină tezele de candidați și să participe în toate acestea numărul

cadrelor înscrise la examenul de minimum de candidat se menține scazut (12%). Cauza principală a acestei situații trebuie căutată în subaprecierea problemei calificării cadrelor de către conducerile institutelor de învățămînt superior și de conducerile catedrelor.

Sînt șefi de catedră care nu se preocupă de ridicarea nivelului lor teoretic și servesc drept exemplu negativ pentru ceilalți membri ai catedrei în munca de calificare metodico-științifică.

O vina serioasă poartă în această privință și Ministerul Învățămîntului care n-a elaborat un plan concret de pregătire a cadrelor de la catedrele de științe sociale și n-a stabilit termene precise în care aceste cadre să fie obligate să-și treacă tezele de candidat și doctor în științe.

Pentru a sprijini cadrele ce se pregătesc pentru examenul de minimum de candidat, Ministerul Învățămîntului va organiza în anul 1954—1955 la universitățile din București, Iași și Cluj, centre de consultații pentru cei ce-și pregătesc aspirantura.

Îmbunătățirea muncii catedrelor de științe sociale din instituțiile de învățămînt superior depinde în mare măsură de îmbunătățirea muncii de conducere din partea Ministerului Învățămîntului. Pe baza sarcinilor trasate de Hotărîrea C. C. al P.M.R., s-a îmbunătățit conducerea organizatorico-melodică a muncii catedrelor din partea Ministerului Învățămîntului. Au fost elaborate programele cursurilor de bazele marxism-leninismului, economie politică și materialism istoric, cit și liste de bibliografie pentru aspirantură la materialism dialectic și materialism istoric și Istoria PCUS. S-a trimis cadrelor un proiect de program al Istoriei P.M.R. S-a organizat o consfătuire cu șefii cabinetelor de marxism-leninism și o consfătuire cu studenții fruntași la învățătură. Există unele începuturi de organizare a schimbului de experiențe între catedre. Direcția Predării Științelor Sociale din Minister a început să-și îmbunătățească activitatea de control. Într-o serie de cazuri Direcția Predării Științelor Sociale a trimis cadrelor, în scris, observații în urma controlului făcut, privind constatările făcute cu propuneri de măsuri ce trebuie luate pentru îmbunătățirea muncii. Pe baza sarcinii trasate de Hotărîrea C.C. al P.M.R. s-au organizat 13 catedre noi de științe sociale și s-au luat măsuri pentru asigurarea fiecărei catedre cu un nucleu de cadre cu funcție de bază. Cu toate acestea în activitatea Direcției Predării Științelor Sociale se manifestă încă serioase lipsuri.

Ajutorul pe care Direcția îl acordă cadrelor nu este însă suficient de calificat și de operativ. Lipsurile existente în programele elaborate de Minister pentru disciplinele de științe sociale, și în primul rînd faptul că sînt supraincărcate, influențează asupra calității predării. Volumul bibliografiilor recomandate la unele teme este excesiv de mare, ceea ce nu poate asigura studiul temeinic din partea studenților. Lipsa de coordonare în elaborarea programelor a dus la numeroase repetări în cursul de bazele marxism-leninismului și economie politică. Unele probleme tratate pe larg în cursul de economie politică erau tratate și în cursul de bazele marxism-leninismului, studenții nefiind încă pregătiți pentru înțelegerea acestor probleme. De asemenea experiența a dovedit că în mod nejust problemele construirii socialismului în țara noastră au fost tratate în cadrul temelor respective din Istoria PCUS. Aceasta a dus la ruperea în mod artificial a tratării acestor probleme de condițiile istorice din țara noastră, la o actualizare forțată a tezelor marxist-leniniste, care nu ajută la o însușire creatoare a bazelor marxism-leniniste și la studii de cercetare a studiului studenților.

Folosind observațiile catedrelor și constatările ministerului, în noul program de bazele marxism-leninismului și economie politică pentru anul universitar 1954—1955 s-au făcut o serie de îmbunătățiri, evitându-se astfel supraîncărcarea studenților. În ceea ce privește problemele Istoriei P.M.R. ele formează în programul din viitorul an universitar un capitol separat.

Succesele obținute într-un an de la apariția Hotărârii C. C. al P.M.R. cu privire la îmbunătățirea activității catedrelor de științe sociale nu au ridicat munca acestora la nivelul cerințelor actuale. Lipsurile semnalate dovedesc acest lucru.

În anul universitar curent catedrele de științe sociale vor trebui să-și sporească eforturile în vederea ridicării nivelului ideologic și politic al predării și să îndeplinească în mai mare măsură această sarcină trasată de Hotărârea Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român. Ele vor trebui să acorde o atenție deosebită problemelor de conținut, de o metodică a predării lecțiilor și a ținerii seminariilor și să-și îmbunătățească metodele de muncă cu studenții. O cotitură hotărâtoare va trebui să facă catedrele de științe sociale în domeniul muncii de calificare prin aspiratură a cadrelor și de perfecționare a lor. Trecerea cu hotărâre și mai mult spirit de organizare la munca de cercetare științifică va contribui în cea mai mare măsură la ridicarea calității întregului proces de învățămînt la științele sociale și la transformarea catedrelor de științe sociale în puternice centre ale ideologiei marxist-leniniste în institutele de învățămînt superior.

Hotărârea C.C. al P.M.R. din august 1953 „Cu privire la îmbunătățirea activității catedrelor de științe sociale din instituțiile de învățămînt superior” rămîne ca îndrumar principal în activitatea catedrelor de științe sociale. Îndeplinirea cu exigență și cu mai mult simț de răspundere a sarcinilor trasate de Hotărâre constituie chezașia îmbunătățirii muncii catedrelor de științe sociale.

Un eveniment de mare însemnătate în viața partidului și a poporului nostru îl constituie Congresul al II-lea al P.M.R. Documentele și Hotărârile Congresului al II-lea al Partidului constituie o armă puternică în munca ideologică a catedrelor de științe sociale. Organizarea, studierea atentă și prelucrarea acestor documente atît în cadrul catedrelor cît și în lecții și seminarii, trebuie să ducă la ridicarea nivelului creator al predării științelor sociale, la mobilizarea cadrelor și studenților pentru îndeplinirea Hotărîrilor Congresului P.M.R.

VIAȚA ȘTIINȚIFICĂ

LUCRĂRILE SESIUNII INSTITUTELOR DE ISTORIE, FILOZOFIE ȘI CERCETĂRI ECONOMICE ALE ACADEMIEI R.P.R. ÎNCHINATE CELEI DE A 10-a ANIVERSĂRI A ELIBERĂRII PATRIEI

(18—19 AUGUST 1954)

CUVÎNT DE DESCHIDERE

DE

ACAD. P. CONSTANTINESCU-IAȘI

Deschidem lucrările Sesiunii științifice, a Institutelor de istorie, filozofie și cercetări economice, închinată celei de a zecea aniversări a eliberării patriei.

Permiteți-mi să vă transmit din partea Prezidiului Academiei R.P.R. un salut tovrășesc cu prilejul sărbătoririi gloriosului deceniu de la instaurarea puterii populare în țara noastră.

În istoria poporului nostru, ziua de 23 August este marea sărbătoare a eliberării României de către invincibilele oști sovietice și a răsturnării dictaturii fasciste de către forțele patriotice, conduse de P.C.R.

23 August 1944 marchează momentul unei coticuri radicale în viața țării, când eroica noastră clasă muncitoare, în alianță cu țărănimea muncitoare, sub conducerea P.C.R., a scuturat definitiv jugul imperialist, a îndepărtat de la putere regimul burghezo-moșieresc și a făurit Republica Populară Română, statul democrat-popular, stat cu adevărat independent și suveran, al cărui singur stăpîn e poporul, constructorul vieții noi, socialiste.

De-a lungul a zece ani, forța creatoare a înzestratului nostru popor a înfăptuit, sub conducerea clasei muncitoare și a partidului său, în condițiile unor înverșunate lupte de clasă, mari înnoiri revoluționare pe tărîm economic, politic și cultural.

Acestate reprezintă victorii deosebite în lupta pentru lichidarea înăpoderii economice și culturale moștenite de la regimul exploatator, pe drumul dezvoltării economiei și culturii, pe drumul făuririi unui trai din ce în ce mai bun pentru oamenii muncii.

Aniversarea eliberării patriei prilejuiește poporului din țara noastră exprimarea celor mai calde sentimente de dragoste și recunoștință nepieritoare față de marea Uniune Sovietică, eliberatoarea și sprijinitoarea noastră.

Poporul nostru își exprimă încrederea nețărmurită în P.M.R., forța conducătoare și îndrumătoare în R.P.R. Continuator al celor mai bune tradiții de luptă ale poporului, partidul apără cu fermitate interesele fundamentale ale celor ce muncesc, zdrobind împotrivirea dușmanului de clasă, piedicile și greutatea care-i mai stau în față.

Apropierea Congresului al II-lea al P.M.R., care constituie un eveniment de imensă importanță pentru construirea victorioasă a socialismului în țara noastră, mobilizează cu și mai mare avânt forțele și energia creatoare a poporului pentru înlăptuirea hotărârilor partidului și guvernului privind dezvoltarea economiei naționale și ridicarea nivelului de trai al poporului.

Unitatea dintre partid, guvern și popor este cheazășia victoriilor noastre în opera de construire a societății socialiste în scumpa noastră patrie.

Drumul parcurs de poporul român în timp de zece ani este bogat în cuceriri și în domeniul științelor istorice, filozofice și economice.

Amintească-și lucrătorii noștri științifici, de pildă, de situația dezastroasă a științelor istorice, moștenită de la regimul burghezo-moșieresc.

Subordonată — ca și economia și întreaga cultură — intereselor regimului trecut, înfeudată apusului capitalist, istoria devenise o marfă falsificată potrivit intereselor claselor stăpînitoare.

Avînd la bază concepția idealistă, antiștiințifică, lucrările istoricilor burghezi prezentau istoria ca un haos de întîmplări nesemnificative, slăveau „personalitățile” ca regi etc. și ignorau complet sau falsificau cu nerușinare rolul poporului român în istoria sa, răsplineau otrava rasismului, obscurantismului și a naționalismului.

Istoricii cinstiți, atașați poporului muncitor, erau prigonîți, lipsiți de condițiile elementare, necesare activității și traiului.

Împotriva marasmului și descompunerii ce domneau în știința istorică, cercetătorii din R.P.R., îndrumați și ajutați permanent de partid, au depus eforturi mari pentru a restructura din temelii studiul istoriei, pentru a combate interpretările false ale istoriografiei burgheze și a restabili adevărul științific.

Călăuziți de geniala învățătură marxist-leninistă, de concepția materialismului istoric despre popor ca făuritor al istoriei și ținînd seama de tradițiile progresiste ale istoriografiei romînești (cronicarii, D. Cantemir, N. Bălcescu etc.), istoricii noștri au trecut cu curaj ațit la cercetarea cît și la reconsiderarea științifică a principalelor probleme din istoria țării.

În cursul unui adînc proces de cristalizare, din care nu au lipsit și greutatea luptei împotriva concepțiilor reacționare, s-au obținut succese

serioase în dezvaluirea rolului maselor populare în făurirea istoriei patriei noastre.

În numeroase studii, comunicări, articole, au fost tratate răscoalele dacilor, răscoalele țănanilor de la Bobilna, răscoalele populare sub conducerea lui Horia, a lui Tudor Vladimirescu, luptele revoluționare din anul 1848.

Din materialele scoase la iveală, tipărite, privind luptele în care au sîngerat țăranii în răscoalele din 1888 și 1907, se desprinde clar că împlinirea năzuințelor populare, cucerirea drepturilor țăranimii muncitoare sînt cheazășuite numai de alianța cu clasa muncitoare, sub conducerea acesteia din urmă, în frunte cu partidul marxist-leninist.

Momente importante din lupta poporului român și a minorităților naționale au fost cercetate în legătură cu mișcarea revoluționară a proletariatului din România, cu înfrîurirea exercitată asupra ei de mișcarea revoluționară rusă, cu influența covârșitoare a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie asupra țării noastre, în formarea P.C.R., care a condus cu fermitate luptele eroice ale clasei muncitoare și ale oamenilor muncii pentru libertate, pentru instaurarea democrației populare.

În studiile și documentele apărute, istoricii și filozofii încep să se apropie de înțelegerea justă a rolului personalității în istorie, a figurilor progresiste din trecutul nostru de luptă ca: Mircea cel Bătrîn, Ștefan cel Mare, Gheorghe Doja, Mihai Viteazul, D. Cantemir, Nicolae Bălcescu, Ion Ionescu de la Brad etc.

În anii democrației populare, istoricii au depus un deosebit interes în studierea alianței frățești și a strînsei colaborări legate prin mii de fire între poporul rus și poporul român.

Prietenia romîno-rusă, bazată pe interese comune, este prezentată în decursul întregii noastre istorii. Astfel, rolul slavilor în formarea poporului și a limbii romîne, influența stăutului kievian în procesul formării și dezvoltării relațiilor feudale pe teritoriul nostru se oglindesc într-o serie de cercetări.

Ajutorul hotărîtor dat poporului român de poporul rus împotriva înrobitorilor turci în războaiele ruso-turce din secolul XVIII și XIX și mai ales războiul pentru cucerirea independenței de stat (1877), ocupă un loc central în studiile istoricilor (Culegerea elaborată cu prilejul sărbătoririi celor 75 de ani de la proclamarea independenței de stat), în cele 9 volume de documente privind războiul național de independență (1877-1878).

Materialele istorice ne arată că marele ajutor pe care-l primim azi din partea U.R.S.S. în opera de construire a socialismului și de apărare a independenței țării are rădăcini străvechi în prietenia ruso-romîna din trecut și a luat forme superioare prin relațiile frățești, socialiste între U.R.S.S. și R.P.R.

Au început de asemenea să fie cercetate luptele comune duse de poporul român și poporul maghiar etc.

Vorbînd despre realizările lucrătorilor științifici obținute pînă acum, trebuie subliniată contribuția pe care ei au adus-o în rezolvarea unor probleme fundamentale, în studierea și elaborarea istoriei poporului nostru.

Istoricii burghezi au incurcat sau nesocotit problema periodizării. Le revine istoricilor din R.P.R. meritul de a fi reușit în bună măsură să stabilească o periodizare științifică a istoriei patriei noastre, pe baza luării

în considerație a modului de producție ca factor determinant în dezvoltarea societății.

În cursul deceniului nostru, în sectorul istoriei vechi, cercetările materialelor arheologice culese din cele 5 campanii au dovedit cu prisosință succesiunea orînduirilor social-economice și continuitatea așezărilor ome-nești din timpuri îndepărtate pe teritoriul patriei noastre.

În sectorul istoriei medii a R.P.R. sînt de subliniat rezultatele muncii științifice, cu atît mai mult cu cît istoricii burghezi au contestat organizația feudală pe teritoriul țării noastre. Lucrările editate, și în special seria privind istoria medie din colecția „Documente privind istoria Romîniei” (Moldova, Țara Romînească și Transilvania), din care au apărut pînă azi 25 volume, prezintă lupta dirză a poporului împotriva exploatării feudale, pentru libertate și independență națională.

În sectorul istoriei moderne și contemporane a R.P.R., în ultimii doi ani istoricii au început să studieze probleme de bază ca : lupta clasei muncitoare din țara noastră, grevele muncitorești, legăturile dintre mișcarea muncitorească și luptele țărănimii, caracterul prădalnic al capitalului străin în cîrdășie cu cel autohton, lupta P.C.R., lupta maselor populare după 23 August etc.

Rezultatele muncii în acest sector s-au oglindit mai ales în comunicările înmănușiate în „Studii și referate privind istoria Romîniei”, două volume, menite să fie un ajutor prețios în alcătuirea unui manual pentru învățămîntul superior.

În mersul înainte al științei istorice, al elaborării unei istorii cu adevărat științifice a patriei noastre, o contribuție serioasă o are manualul de istoria R.P.R. Pentru prima dată în istoriografia romîna istoria poporului a fost interpretată de pe pozițiile materialismului istoric. Acest manual — deși mai are lipsuri pe care nu avem voie să le neglijăm — constituie un puternic instrument în desfășurarea revoluției culturale, de răs-pîndire a cunoștințelor istorice în rîndurile tineretului și ale oamenilor muncii, de educare a lor în spiritul patriotismului socialist și al internaționalismului proletar.

În dezvoltarea cercetărilor din domeniul istoriei, un rol de seamă îl are și revista „Studii”.

Avîntul continuu al științei istorice în anii democrației populare este rodul nemijlocit al sprijinului neobosit și al îndrumării permanente a partidului clasei muncitoare și a guvernului nostru.

Hotărîrile Comitetului Central, documentele de partid, lucrările conducătorilor partidului au ajutat oamenii noștri de știință să-și însușească și să aplice în munca de cercetare învățăturile clasicilor marxism-leninismului, să combată viguros concepțiile idealiste, voluntariste, reacționare și să asigure o orientare tot mai justă studierii istoriei poporului nostru.

În cadrul Secției de istorie și filozofie a Academiei R.P.R. funcționează 7 unități științifice cu peste 200 de colaboratori.

Activitatea pe tărîmul filozofiei, economiei începe să dea roade. O parte din aceste roade le găsim în revista „Studii și cercetări filozofice”, în „Probleme economice”.

Comunicările de filozofie și economie ce vor fi prezentate la actuala sesiune ne vor înfățișa noi roade ale începutului de activitate în aceste domenii.

Niciodată ca pînă acum nu s-a statornicit un climat atît de prielnic dezvoltării cercetărilor de istorie, filozofie, economie, drept. Experiența celei mai înaintate gîndiri istorice, filozofice etc., din lume, istoriografia, cercetarea filozofică, economică sovietică, servește cercetătorilor noștri drept îndreptar și exemplu luminos în lucrările lor.

Ne bucurăm cu rezultatele activității obținute în timp de 10 ani, de perspectivele minunate ce se deschid în sectorul nostru științific.

Automulțumirea însă este străină omului nou, omului liber, care trebuie să răspundă neîncetat problemelor noi, arzătoare, ridicate de viață, de cerințele construirii socialismului.

Mai avem încă mult de lucrat pentru a trece de la tratarea generală a unor probleme de istorie, filozofie, economie etc. la aprofundarea și concretizarea lor, la generalizări și sintetizări mai îndrăznețe, prin studierea legilor obiective care acționează în procesele istorice din țara noastră, pe baza materialului factual care se îmbogățește necontenit. Tematica cercetărilor nu corespunde încă exigențelor poporului, iar lupta de opinii și critica de jos, organizarea dezbaterilor științifice sînt încă nesatisfăcătoare.

Sîntem convinși că vom lichida cu hotărîre aceste lipsuri, că vom considera succesele înregistrate pînă acum ca punct de pornire în vederea îmbunătățirii muncii noastre, a îndeplinirii sarcinii de cinste trasate de partid, de a mobiliza istoricii, filozofii, economiștii și juriștii să scrie lucrări valoroase, capabile să ajute și să însuflețească poporul în construirea vieții noi, în apărarea păcii.

Cu aceasta, declar deschise lucrările sesiunii.

Au fost prezentate următoarele comunicări și referate :

1. 10 ani de la eliberarea țării noastre — 10 ani de transformări revoluționare de I. GHEORGHIU și A. ROMAN.
2. Lupta maselor populare din țara noastră condusă de P. C. R. între 23 August 1944 — 6 Martie 1945 de S. SAFTA și TR. LUNGU.
3. Reforma agrară din 1945 de C. MURGESCU.
4. Propunerile P.C.R. din anul 1947 în vederea îmbunătățirii situației economice și financiare a țării de N. FOTINO.
5. Unele probleme privind întărirea alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare în țara noastră de GH. CHEPEȘ.
6. Ajutorul economic sovietic, factor hotărîtor pentru construirea bazei economice a socialismului în R.P.R. de GH. BADRUS.
7. Unele aspecte ale procesului de transformare socialistă a agriculturii noastre de C. POPESCU și I. BERCEANU.
8. Naționalizarea principalelor mijloace de producție din industrie și crearea sectorului socialist din R.P.R. de C. SABIN.
9. Politica de industrializare socialistă în R.P.R. de A. POPPER.
10. Politica construcțiilor în R.P.R. de GH. HOSSU.

11. Ajutorul sovietic — izvor al unei noi forțe motrice de dezvoltare a patriei noastre de H. CULEA.

12. Lupta P.M.R. pentru făurirea și întărirea continuă a statului democrat-popular de M. LUPAN.

13. Rolul maselor populare în lupta pentru democrație și socialism în țara noastră de GR. SMEU și O. HOFFMAN.

14. Patriotismul oamenilor muncii, forța motrice a dezvoltării țării noastre pe drumul socialismului de E. GHERAN.

15. Grijă față de om — legea supremă a activității Partidului Muncitoresc Român și statului democrat-popular de AL. TĂNASE și AL. R. NICHITA.

DEZBATERI

privitoare la lucrările sesiunii institutelor de istorie, filozofie și cercetări economice

D. HUREZEANU :

În lumina celor 10 ani de înlăptuiri mărețe care au avut loc de la eliberarea țării noastre, tot mai vie și mai puternică iese la iveală însemnătatea istorică a perioadei de la 23 August 1944, perioadă în care poporul nostru a găsit, sub conducerea P.C.R., atâtea metode, forme și mijloace de luptă, cum n-au mai fost înainte și a îmbogățit, lărgit și adâncit conștiința politică a poporului nostru.

Iată pentru ce lucrarea tovarășilor S. Safta și Tr. Lungu „Lupta maselor populare din țara noastră condusă de P.C.R. între 23 August 1944—6 Martie 1945” prezintă un interes științific și politic deosebit, asupra căruia nu este necesar să mai insistăm. Din lucrarea amintită, am să încerc să privesc în linii generale numai două capitole, și anume, cap. I : Situația economică a României imediat după eliberarea sa de către glorioasa Armată Sovietică și cap. II : Raportul de forțe stabilit în România după 23 August 1944.

În primul capitol, după ce se anată cauzele care au dus la starea economică dezastruoasă în care se afla România imediat după eliberarea sa, autorii trec la prezentarea foarte amănunțită a situației în care se găseau diferite ramuri de producție ale țării, în special industria petroliferă, transportul, agricultura etc. De asemenea un loc însemnat îl ocupă descrierea condițiilor grele materiale în care trăiau masele populare. Materialul cu care lucrează tovarășii e foarte interesant și concludent. De asemenea e bine, atât în ceea ce privește structura lucrării, cât și metodologic, că autorii au legat lupta maselor populare conduse de Partidul Comunist Român, de situația obiectivă economică în care se găsea România după eliberare.

În capitolul II — Raportul de forțe stabilit în România după 23 August 1944 — se accentuează nimerit faptul că, după răsturnarea dictaturii fasciste antonesciene, principalele focare ale reacțiunii în jurul cărora s-au grupat toate elementele antidemocratice, dușmănoase poporului —

de la „Garda de fier“ pînă la elementele corupte și trădătoare ale social-democrației de dreapta — erau așa zisele partide istorice, în deosebi partidul național-țărănesc. De altfel și pînă la 23 August 1944 partidele „istorice“ au colaborat cu clica fascistă condusă de Antonescu, iar după aceea au sprijinit atît direct cît și indirect guvernul de „tehnicieni“ condus de Sănătescu.

Trecînd la formele concrete de manifestare ale politicei reacționare atît a guvernului Sănătescu cît și a partidelor național-țărănesc și liberal, autorii arată că pe plan extern aceste partide nu respectau convenția de armistițiu cu Uniunea Sovietică, iar pe plan intern erau împotriva democratizării aparatului de stat, a exproprierei marii proprietăți și a înfăptuirii unei reforme agrare cu adevărat democratice, care să corespundă intereselor maselor largi țărănești, că ele erau împotriva înlăturării elementelor legionare și fasciste din posturile administrative însemnate, elemente care își găseau adăpost tocmai în partidele istorice. În capitol se găsește material prețios referitor la lupta dusă de Partidul Comunist Român pentru înmănușchiera tuturor forțelor democratice, pentru consolidarea, întărirea și lărgirea frontului democratic popular condus de partid.

Cu toate cele spuse mai sus, capitolele de față nu sînt lipsite și de deficiențe serioase, care, fără îndoială, scad valoarea lucrării.

Așa de pildă, în primul capitol, referitor la situația economică a Romîniei imediat după 23 August 1944, nu se pomenește nici un cuvînt în legătură cu faptul că, pe lîngă exploatarea nemiloasă a bogățiilor țării de către imperialismul german, pe lîngă jaful de nedescris la care s-au dat trupele hitleriste, pe lîngă bombardamentele ruinătoare săvîșite de către aviația americană și engleză, principala cauză a haosului și dezorganizării economice din țara noastră rezultă din înseși condițiile regimului social-economic al Romîniei de atunci.

În ceea ce privește structura capitolului, se poate spune că materialul prețios pe care îl aduc autorii nu este bine sistematizat. Așa, de pildă, în loc să se facă o privire de ansamblu a stării economice a țării și apoi să se caracterizeze fiecare ramură de producție, se trece deodată la expunerea situației în care se aflau căile ferate, pentru ca apoi să se dea considerații cu caracter general, sau să se introducă chestiuni care nu aveau nici o contingență cu problema tratată și apoi să se revină la lucruri deja abordate.

Mai departe, e necesar să se arate că în lucrare se face abuz de date mărunte neînsemnate, de cifre, menite în intenția autorilor să ilustreze o problemă propusă, dar care în realitate nu reușesc decît să ilustreze tratarea ei, să abată atenția de la chestiunile imporțante, principale. Materialul faptic a depășit oarecum pe autori, ei nu l-au structurat în așa fel încît să-i dea o legătură organică, unitară, să tragă întotdeauna concluziile de rigoare și să-l analizeze mai amplu, într-un cuvînt, să-l stăpînească pe deplin.

În capitolul II, cele două lagăre create după 23 August 1944 sînt privite oarecum static, ca și cum ar fi fost două tabere odată pentru totdeauna bine definite, absolut determinate, ori esențialul constă tocmai în a le privi în mișcare, în desfășurare, dinamic; adică să se arate că așa zisele partide istorice slăbesc tot mai mult, își pierd influența pe care

o mai aveau, iar Partidul Comunist își stringe și își lărgeste zi cu zi legăturile sale cu masele, se face cunoscut și ascultat de noi pături ale popoului.

În sfârșit, dacă se fac relatări foarte amănunțite asupra căilor de pătrundere a elementelor fasciste în partidul țărănesc și liberal, se evită alte probleme, cum ar fi componența acestor partide, de ce ele duceau o politică reacționară, dușmănoasă noilor transformări democratice, o politică aservită intereselor capitalului străin englez și american.

În concluzie, privind lucrarea tovarășilor Safta și Lungu în general, se poate spune că autorii au făcut pași serioși în tratarea unei probleme istorice foarte însemnate. Materialul adunat de ei — în afara celui ce este de prisos — e bun, e un material valoros; trebuie însă mai mult sistematizat, trebuiesc evitate înclinările spre factologie, trebuie aprofundată analiza materialului.

Înlăturînd cele arătate mai sus, se poate ajunge la o lucrare binevenită, actuală și necesară.

S. GHIȚA :

Nu voi face un rezumat, chiar cît de scurt, al lucrărilor la care mă voi referi, deoarece vă sînt cunoscute, ci voi face numai cîteva observații critice.

În general, în această sesiune se constată o îmbunătățire a comunicărilor prezentate de Institutul de filozofie, față de comunicările anterioare.

În intervenția mea, mă voi referi în special la comunicarea tov. E. Gheran și în parte la comunicarea tov. H. Culea.

Tov. E. Gheran a reușit în general să rezolve problemele principale pe care și le pune și a prezentat lucrarea sa într-o formă clară. Totuși, lucrarea prezintă, după mine, unele lipsuri.

În adevăr, tov. E. Gheran a menționat că și în trecut masele muncitoare au fost acelea care au contribuit la dezvoltarea societății. Totuși cred că această idee trebuia să fie la baza studiului său. Pornind de la ideea că masele populare sînt acelea care făuresc istoria, să se arate că și astăzi, în noile condiții, masele muncitoare sînt acelea care duc societatea noastră înainte.

În altă ordine de idei, tov. E. Gheran nu definește noțiunea de forță motrice. Dacă ar fi făcut lucrul acesta, ar fi putut elimina unele confuzii, deoarece noi știm că forțele de producție sînt factorul material care determină în ultimă instanță dezvoltarea societății, și nu — cum ar rezulta de aci — patriotismul, care este un fenomen de conștiință socială.

Apoi, tov. E. Gheran, deși uneori lasă impresia că include în noțiunea de patriotism și ideea construirii socialismului, totuși într-o parte esențială a lucrării vorbește despre împletirea ideii de construire a socialismului cu patriotismul, ca și cum ar fi vorba aci despre două noțiuni complet diferite.

Ar trebui precizat și subliniat că ideea construirii socialismului este o notă esențială în conținutul noțiunii de patriotism.

Apoi eu cred că ar putea să intre în conținutul noțiunii de patriotism și dragostea de pământul în care poporul a trăit și suferit, după cum a subliniat în poezia sa marele Eminescu :

Eu îmi apăr sărăcia, și nevoile și neamul,
Și de aceea tot ce mișcă'n țara asta, riul, ramul,
Mi-e priten numai mie, iară ție dușman este...

Tov. E. Gheran face oarecare referiri la exemple de patriotism în trecutul poporului nostru, însă dă ca exemplu numai patriotismul oamenilor muncii din războiul de independență.

Eu cred că tov. E. Gheran putea să dea mai multe exemple de patriotism din istoria poporului nostru ; putea să se refere, spre exemplu, la patriotismul marelui democrat-revoluționar Nicolae Bălcescu, la patriotismul Anei Ipătescu și la lupta dusă de masele muncitoare din București, care au eliberat guvernul prorevoluționar ce fusese arestat de reacțiune etc.

De asemenea tov. Gheran în lucrarea sa a dat naștere și la oarecare confuzie în ceea ce privește începutul regimului burghezo-moșieresc în țara noastră. Vorbind, de pildă, despre perioada lui Nicolae Bălcescu, despre asuprirea feudală în general, tov. Gheran spune că în acest timp masele muncitorești s-au ridicat în contra regimului burghezo-moșieresc. Or, nu putem să vorbim despre existența regimului burghezo-moșieresc în perioada în care a trăit și a luptat Nicolae Bălcescu.

În concluzie, după cum am spus de la început, lucrarea este o lucrare bună și socotesc că dacă s-ar ține seamă de observațiile făcute, ea ar putea fi îmbunătățită.

În ceea ce privește lucrarea privitoare la ajutorul Uniunii Sovietice, ea prezintă, în general, diferite forme ale ajutorului sovietic, deși nu într-o formă sistematică. În lucrarea prezentată aci este vorba numai de anumite aspecte ale problemei. Or, eu socotesc că din moment ce autorul și-a luat această sarcină, trebuia să vorbească sistematic despre toate formele ajutorului sovietic : politic, ideologic, economic, tehnic etc.

Dar ceea ce este și mai important și ceea ce trebuie în deosebi subliniat, este faptul că lucrarea nu are un nivel teoretic suficient de ridicat și nu rezolvă problema fundamentală : n-a demonstrat de ce ajutorul sovietic este condiția determinantă a dezvoltării societății noastre spre socialism.

Pe de altă parte, autorul nu dă o caracterizare clară, precisă a ajutorului sovietic. După ce caracterizează ajutorul sovietic drept condiția hotărâtoare, determinantă a dezvoltării societății noastre spre socialism, în ultima parte a lucrării caracterizează ajutorul sovietic ca forță motrice. Ar fi trebuit să arate care este raportul dintre noțiunea de condiție hotărâtoare și noțiunea de forță motrice.

După părerea mea, ajutorul sovietic este o condiție necesară și poate fi în același timp una din forțele motrice ale dezvoltării noastre spre socialism. Condiția determinantă, factorul hotărâtor al dezvoltării fenomenelor, conform materialismului dialectic, trebuie căutată în interiorul fenomenului respectiv, și nu în afara lui.

V. LIVIANU :

Mă voi referi la comunicarea tov. M. Lupan intitulată „Unele probleme ale construcției și activității de stat în țara noastră“. Meritul autorului este ca a ridicat o problemă relativ puțin discutată de cercetătorii noștri și anume, problema trăsăturilor specifice ale democrației populare ca formă a dictaturii proletare deosebită de democrația sovietică. Tov. Lupan subliniază — după părerea mea — în mod just că procesul de sfărîmarea vechiului aparat de stat burghezo-moșieresc și de construire a noului aparat de stat al dictaturii proletare s-a desfășurat în mod treptat. Dar dat fiind că pînă la 23 August statul burghezo-moșieresc avea un caracter deschis fascist, tov. Lupan ar fi trebuit să precizeze că vechiul aparat de stat a fost radical defascizat după instaurarea guvernului democratic de la 6 Martie. Ar fi trebuit, cred, să se precizeze că ceea ce s-a păstrat de la vechiul aparat de stat au fost numai unele instituții și legi caracteristice democrației parlamentare.

Tov. Lupan subliniază în mod just că caracterul treptat al sfărîmării vechiului aparat de stat a fost o necesitate obiectivă.

El susține că această necesitate obiectivă a fost urmarea condițiilor specifice ale dezvoltării revoluției democrat-populare. Dat fiind că în fața clasei muncitoare se punea mai întîi sarcina desăvîrșirii revoluției burghezo-democratice, era necesar — după părerea tov. Lupan — ca sfărîmarea vechiului aparat de stat să se desfășoare treptat. Se știe însă că, în anumite condiții istorice, dictatura revoluționar-democratică a proletariatului și a țărănimii a putut avea forma sovietelor. În Rusia, sovietele au apărut ca organe ale revoluției burghezo-democratice.

În rezoluțiile Congresului al V-lea al P.C.R. se spune: „Problema revoluției din România constă în doborîrea cu forța a puterii de stat burghezo-moșierești și a monarhiei semi-feudale imperialiste și în stabilirea dictaturii revoluționar-democratice a proletariatului și a țărănimii, adică a guvernului revoluționar muncitoresc-țărănesc, a sfaturilor de deputați muncitori, argați, țărani, soldați“...¹. Deci caracterul treptat al sfărîmării vechiului aparat de stat nu se explică prin trăsături generale, inerente oricărui revoluții burghezo-democratice.

Faptul că în țara noastră puterea revoluționară nu a luat forma sovietelor se explică prin condițiile concrete în care a avut loc desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice în România, condiții care au apărut în urma eliberării noastre de către Armata Sovietică și pe care Congresul al V-lea al P.C.R. nu le-a putut prevedea.

Tov. Lupan susține că, în al doilea rînd, caracterul treptat al sfărîmării vechiului aparat de stat se explică prin aceea că eliberarea Romîniei de către Armata Sovietică a ferit poporul nostru de intervenția armatelor imperialiste și de război civil, ceea ce e just. Dar eliberarea țării noastre de către Armata Sovietică a ușurat extrem de mult lupta pentru sfărîmarea aparatului de stat burghezo-moșieresc. Pentru a explica din ce cauză, în condițiile extrem de favorabile create de eliberarea țării de către Uniunea Sovietică — a fost necesar ca clasa muncitoare să sfarme

¹ Documente din istoria Partidului Comunist din România Ed. P.M.R. 1951, 177—178.

vechiul aparat de stat nu dintr-odată ci treptat, tov. Lupan ar fi trebuit să analizeze mai adânc condițiile istorice concrete, interne și internaționale. În care s-a desfășurat lupta pentru democrația populară în țara noastră.

Cred că tov. Lupan a scăpat din vedere anumite împrejurări deosebit de însemnate asupra cărora mă voi opri foarte pe scurt.

Odată cu ascuțirea crizei generale a capitalismului, burghezia a încetat să mai facă paradă de liberalism și a îmbrățișat în mod deschis fascismul. În preajma celui de al doilea război mondial burghezia a suprimat ultimele resturi ale libertăților burghezo-democratice și a instaurat dictatura fascistă. Aruncând peste bord steagul libertăților burghezo-democratice, burghezia a aruncat peste bord steagul independenței naționale. Burghezia, instaurând dictatura fascistă, a vîndut independența țării, imperiaștilor hitleriști. Lupta împotriva fascismului s-a contopit în mod individual cu lupta pentru independența națională. Sigurul partid care a ținut sus steagul libertăților democratice și al independenței naționale părăsit de burghezie a fost Partidul Comunist din România. Partidul Comunist din România a fost singurul care a luptat împotriva dictaturii fasciste și a cotropitorilor străini, împotriva războiului anti-sovietic. Singura platformă care putea asigura mobilizarea maselor la lupta pentru doborîrea imediată a dictaturii fasciste și a jugului hitlerist era platforma luptei pentru statornicirea anumitor instituții și legiuri democratice. În primele luni după 23 August, partidele burgheze ajutate de imperialiștii americani se străduiau să mențină aparatul de stat fascist, să înăbușe lupta maselor prin metode teroriste fasciste și să saboteze războiul just împotriva hitlerismului. Numai platforma luptei pentru defascizarea țării, pentru respectarea libertăților burghezo-democratice (alături de lupta pentru celelalte transformări agrare, antif feudale, antiimperialiste) — era în stare să asigure victoria clasei muncitoare condusă de comuniști, în bătălia pentru aliați. După instaurarea guvernului democrat de la 6 Martie — în care clasa muncitoare avea rolul conducător — partidele burgheze combăteau chiar și acele transformări democratice înlăptuite de puterea populară, care nu ieșeau din cadrul, democrației parlamentare (amintesc numai campania dusă de partidele „istorice“ împotriva legiferării votului universal în alegerile parlamentare din 1946). Partidele burgheze s-au transformat în organizații teroriste, fasciste, a căror principală formă de activitate erau provocările sîngeroase, sabotajul și spionajul, încercările de a provoca intervenția imperialiștilor străini împotriva țării noastre. În aceste condiții, clasa muncitoare a folosit unele instituții ale democrației parlamentare în lupta pentru instaurarea dictaturii proletariatului. (Amintesc aici numai faptul că înlăturarea ultimilor reprezentanți ai burgheziei din guvern și proclamarea Republicii Populare Romîne, înlăptuită ca rezultat al luptei revoluționare a maselor, au primit sancționarea legală în parlament, în care majoritatea o aveau reprezentanții clasei muncitoare și a țărănimii muncitoare). Dacă clasa muncitoare ar fi renunțat să folosească unele instituții caracteristice pentru democrația parlamentară (după ce introdusese în ele un conținut nou), aceasta ar fi folosit numai claselor exploataatoare dornice să restabilească dictatura fascistă.

Aceste împrejurări nu au fost urmarea unor factori subiectivi. Ascuițirea crizei generale a capitalismului a pus burghezia în imposibilitate

de a mai folosi metodele burghezo-democratice, metodele democrației parlamentare, în lupta împotriva maselor. Criza generală a capitalismului a împins burghezia pe pozițiile fascismului și a pus în fața partidului comunist sarcina de a ridica steagul libertăților burghezo-democratice, steagul luptei împotriva fascismului.

Trecerea burgheziei din România pe pozițiile fascismului a fost expresia pe plan național a unui fenomen internațional. Nu trebuie să uităm că situația internațională la începutul luptei pentru democrație populară se caracteriza prin aceea că popoarele lumii în frunte cu popoarele sovietice duceau un război just, antifascist. După terminarea celui de al doilea război mondial, toate forțele democratice ale lumii s-au unit în jurul Uniunii Sovietice, bastionul lagărului antiimperialist, care apăra libertățile democratice și independența națională a popoarelor. Pe de altă parte, pe arena internațională s-a cristalizat lagărul imperialist, antidemocratic, condus de imperialiștii americani, care a părăsit în mod fățiș steagul libertăților burghezo-democratice și al independenței naționale, ridicând din nou steagul fascismului. În aceste condiții, folosirea de către puterea populară a anumitor instituții parlamentare a ușurat mai întâi lupta împotriva hitlerismului și, după sfârșitul celui de al doilea război mondial, lupta împotriva încercărilor imperialiștilor străini de a interveni în treburile interne ale țării noastre.

În concluzie, pentru a explica caracterul specific al dictaturii proletarietului în țara noastră, tov. Lupan trebuia să țină seama de faptul că în condițiile crizei generale a capitalismului, burghezia a aruncat peste bord steagul libertăților burghezo-democratice și al independenței naționale, acest steag fiind purtat de clasa muncitoare, de comuniști.

M. ANDERCOU :

Lucrarea intitulată „Zece ani de la eliberarea țării noastre, zece ani de transformări revoluționare“ a tovarășilor I. Gheorghiu și A. Roman este o lucrare interesantă pentru studiul istoriei contemporane.

Autorii acestei lucrări prezintă un material bogat, în parte nou, care permite să se adâncească analiza evenimentelor petrecute în țara noastră de la eliberare și pînă astăzi.

Lucrarea prezintă o serie de fapte care oglindesc transformările revoluționare ce au avut loc la noi în țară în această perioadă. Ca o observație generală este faptul că acestei lucrări îi lipsește unitatea de interpretare a materialului.

Astfel sînt unele probleme care în prima parte a lucrării sînt socotite ca probleme centrale și care nu sînt continuate în a doua parte a lucrării. Așa, de exemplu, tov. Roman accentuează în mod deosebit importanța relațiilor externe, subliniind îndeosebi acordurile cu Uniunea Sovietică și cu țările de democrație populară. Acestei probleme în schimb nu i se acordă aceeași atenție în partea a doua a lucrării. Lucrarea, în parte, este lipsită de aparat științific. Se fac unele afirmații fără să se dea și trimiterile necesare.

În partea lucrării care tratează evenimentele de la 23 August 1944 pînă la 31 decembrie 1947 nu se vorbește suficient și îndeajuns de clar

despre acțiunile contrarevoluționare ale burgheziei romine și maghiare din Ardeal.

În lucrare se menționează foarte puține lucruri despre lupta P.C.R. pentru rezolvarea problemei naționale în Transilvania. Or, această problemă a constituit una din sarcinile centrale ale partidului și felul cum ea a fost rezolvată de partid cu ajutorul clasei muncitoare și al întregii populații muncitoare din Transilvania a constituit o victorie a regimului nostru democratic. În consecință cred că ea merita o analiză mai amănunțită în lucrare.

Cu aceste observații, consider că lucrarea va servi la cunoașterea mai temeinică a evenimentelor petrecute de la eliberarea țării noastre pînă azi, constituind un ajutor pentru cercetătorii în domeniul istoriei contemporane.

E. GHERAN :

Mă voi referi la lucrarea : „Zece ani de transformări revoluționare“, în special la partea întâia.

Voi ridica unele probleme care am socotit că ar fi necesar să fie tratate mai pe larg și a căror rezolvare impune o revizuire a textului și în special a unor concluzii pripite.

Materiul prezentat de autori este destul de interesant prin noutatea și caracterul lui. El ne dă posibilitatea să înțelegem mai clar lupta desfășurată de partidul nostru și rolul său conducător în lupta maselor muncitoare pentru înfringerea forțelor reacționare și antipatriotice în perioada ce a urmat după 23 August 1944 pînă la 31 decembrie 1947.

Aș vrea să spun însă că acest material care este atît de important nu a fost îndeajuns de valorificat. Această cred că se datorește faptului că autorii n-au reușit să aleagă faptele cele mai caracteristice, n-au reușit să prezinte materialul pe probleme și să urmărească îndeaproape evoluția acestora. De aceea materialul lasă impresia cititorilor că nu este încheșat și sistematizat. Problemele tratate în comunicare se amestecă, cele din domeniul politic cu cel din domeniul economic etc.

Nu se vorbește de o serie de acțiuni și nu se vede clar lupta desfășurată de partid pentru realizarea unor obiective caracteristice etapelor revoluției democrat-populare.

Este tratat insuficient procesul zdrobirii aparatului de stat burghezo-moșieresc de la noi. Nu se pune deloc problema conținutului puterii de stat în această perioadă.

Problema conținutului puterii de stat este rezolvată de către autori doar în treacăt, amintindu-se un citat al lui I. V. Stalin din 1928, care prevedea că țara noastră, ca de altfel și Polonia și alte țări mai puțin dezvoltate din punct de vedere capitalist, vor parcurge anumite trepte intermediare spre dictatura proletariatului. Nu se arată care a fost specificul acestui proces la noi în noile condiții istorice și cum s-a manifestat concret în perioada ce a urmat după 23 August 1944. Se trece foarte ușor peste caracterul puterii de stat în etapele revoluției.

Pe alocuri există unele aprecieri pripite ca, de pildă, atunci cînd se afirmă că Tătărescu a deschis calea fascizării țării noastre. Nu se

insistă asupra importanței demascării partidelor burgheze și a social-democrației de dreapta.

Consider că materialul, așa cum se prezintă, impune o revizuire mai atentă care să permită înlăturarea caracterului său, pe alocuri factologic. Trebuie generalizate faptele cele mai semnificative care aduc lumină asupra etapelor și momentelor celor mai importante din această perioadă.

M. IONESCU :

Am să mă refer la lucrarea tov. Fotino cu privire la propunerile P.C.R., din iunie 1947. După aprecierea mea, lucrarea în ansamblul ei poate deveni, cu unele modificări, o lucrare reușită. Ținând seama de economia lucrării, autorul reușește să cuprindă ansamblul situației din etapa istorică dată și să tneaze în mod just unele din problemele ei fundamentale. Însă autorul ignorează sau tratează insuficient în lucrarea sa unele probleme importante. Despre acestea voi vorbi.

Am să mă refer întâi la lipsa de preocupare a autorului pentru o problemă atât de importantă ca inflația. Desigur că tema centrală și spațiul lucrării nu permit o tratare amănunțită a fenomenului economic al inflației ca atare, cum s-ar putea deduce dintr-un referat al unor tovarăși de la Institutul economic. Studiarea acestui fenomen necesită ea însăși o lucrare separată și de proporții mari. Însă referenții au dreptate acolo unde arată că autorul a trecut sub tăcere cauzele multiple ale inflației. Acestea puteau fi enunțate și tratate, desigur mai pe scurt. Eu cred în legătură cu aceasta că ar trebui menționate cel puțin două aspecte în legătură cu acțiunea burgheziei pentru adâncirea inflației și a haosului economic. Unul se referă la emisiunea de medalii de către Romniceanu și Alexandrini. Arătarea motivelor și rezultatelor dezastruoase ale acestei emisiuni — care a avut un atât de larg răsunet în țară și care a influențat atât de hotărîtor poziția internațională a monedei noastre — și nu numai a monedei — ar fi de natură să contribuie la adâncirea lucrării și să demaște concret pe vinovații reali ai mizeriei și haosului economic ce domneau în țară pe atunci. Un alt aspect l-ar constitui manevrele lui Alexandrini după reforma monetară, în legătură cu încălcarea dispoziției guvernului de a se da drumul la numerar pe piață în mod gradat, precum și în legătură cu alte căi de torpilară a succesului reformei din 15 august 1947. De altfel în lucrare este ignorat și marele succes pe care l-a dobîndit partidul și poporul muncitor prin constrîngerea economică, și apoi și extraeconomică, a unei părți a burgheziei de a preda statului cantități importante de aur și devize forte.

O altă scădere a lucrării este aceea că ea trece sub tăcere cea mai importantă încercare de subjugare a Romîniei de către imperialismul american în timpul secetei. După cum se știe țara noastră a trebuit să plătească lui Chase Bank aur mult pentru a-și procura porumbul importat și pentru a nu se supune condițiilor politice pe care a încercat să le impună guvernul S.U.A. Calitatea porumbului vîndut și mai cu seamă tărăgănarea tratativelor și a livrării lui — într-o vreme (aprilie-iunie 1947) cînd fiecare zi pierdută aducea înrăutățirea situației în rîndurile multor familii — sînt fapte importante de demascare concretă a imperialismului american, care trebuie neapărat folosite în lucrare.

Cred de asemenea că este necesar ca lucrarea să menționeze și unele din măsurile partidului luate cu puțin înaintea reformei monetare. Aș dori să citez aici faptul că în iulie și august 1947 guvernul, prin Controlul Economic, a dat o grea și dureroasă lovitură burgheziei prin blocarea unor stocuri gigantice — de importanță națională — de mărfuri dosite de bănci prin sistemul „gajurilor“. (De exemplu au fost blocate 1 milion metri de textile și cca. jumătate de milion de perechi încălțăminte).

Aceste mărfuri au fost plătite proprietarilor la preț oficial și în monedă veche cu câteva zile înainte de reformă.

Caracterul real al acestei lovituri a fost acela al unei măsuri de expropriere, deși ea era — aparent — conformă cu legile burgheze.

Cred că ceea ce mai lipsește lucrării este descrierea campaniei de masă împotriva speculei din zilele imediat următoare reformei. Trebuie scos în evidență faptul că lovitura grea, dată burgheziei urbane și rurale la 15 august 1947, a sporit considerabil prestigiul partidului; e necesară descrierea atmosferei combative, a cotiturii brusce în atitudinea maselor largi față de problemele obștești și în general a tuturor aspectelor care sînt de natură să redea creșterea autorității și influenței partidului. În afară de toate acestea, nu sînt de acord cu felul cum au fost puse unele probleme. De exemplu, acolo unde se vorbește despre reorganizarea Ministerului Industriei și Comerțului și despre Oficiile industriale, tonul e foarte nepotrivit. Se încearcă de pildă să se arate avantajele acestora pentru patroni. Pentru faza actuală, cînd noi i-am expropriat de mult pe capitaliști, numai este indicat un asemenea mod de a pune chestiunea limitării exploatării. Poate și acest amănunt a putut da impresia că autorul nu privește în perspectivă și nu arată îndeajuns de clar locul propunerilor P.C.R. în drumul înlăptuirii revoluției socialiste. Fără a-și axa întru totul lucrarea pe perspectivă, este totuși necesar să se adîncească mai mult caracterul reformei bănești din 1947 și să se folosească astfel acest prilej pentru a se adînci o problemă cu caracter teoretic, care trebuie să străbată ca un fir roșu întreaga lucrare: aceea a împletirii măsurilor pentru desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice, cu unele măsuri al căror caracter vestește apropierea exproprierei definitive a expropriatorilor, adică înlăptuirea revoluției socialiste.

I. BANU :

Am să mă refer la câteva probleme cuprinse îndeosebi în comunicarea tov. Roman, respectiv la acea parte a lucrării care se referă la transformările revoluționare pînă la sfîrșitul anului 1947 și, în legătură cu aceasta și la unele probleme ridicate în comunicarea tov. Fotino.

Nu privesc ansamblul lucrărilor și nu voi face aprecieri de ansamblu. Totuși, trebuie arătat că ele fac parte din acele lucrări care își propun să trateze, și reușesc în mare parte să trateze, problemele transformărilor revoluționare în țara noastră, pe baza analizei concrete a faptelor istorice, pe baza folosirii unor argumente concrete, convingătoare, pe baza folo-

sirii, în vederea demonstrației, a unor fapte tipice din bogăția uriașă de fapte pe care poporul nostru le-a realizat în perioadele respective. Și trebuie de asemenea arătat și subliniat efortul curajos cu care apar în această lucrare o serie de probleme noi care pînă acum nu au fost dezbătute mai pe larg.

În intervenția de față am să mă refer — pe scurt — la trei probleme : 1) Raportul între noțiunile „revoluție democrat-populară“ — „revoluție burghezo-democrată“ și „revoluție socialistă“ ; 2) Felul în care trebuie să punem problema celor două etape în revoluția democrat-populară ; 3) Problema dictaturii democrat-revoluționare a clasei muncitoare și țărănimii în țara noastră.

Bineînțeles, voi face acest lucru foarte sumar.

1) Problema raportului dintre noțiunile „revoluție democrat-populară“ — „revoluție burghezo-democratică“ și „revoluție socialistă“ constituie o preocupare pentru toți cei care studiază istoria, care încearcă o generalizare materialist-istorică a fenomenelor sociale din acești ani.

În lucrarea tov. Gheorghiu și Roman se vorbește despre „înfăptuirea sarcinilor revoluției socialiste, cea de a doua etapă a revoluției democrat-populare...“ ; așa dar aici se consideră că revoluția democrat-populară cuprinde și revoluția socialistă.

Eu nu sînt de acord cu aceasta. De ce ? Deoarece conținutul noțiunii de revoluție, este — așa cum știm foarte bine — determinat de chestiunea schimbării relațiilor de producție. Cu alte cuvinte, nu există alte tipuri de revoluție, din punct de vedere al conținutului, decît cele legate de schimbarea orînduirii sociale, de schimbarea relațiilor de producție. Din acest punct de vedere, există, de pildă, revoluție burgheză (respectiv burghezo-democratică, respectiv desăvîrșirea acesteia) există revoluție socialistă. Nu poate exista, din punct de vedere al conținutului, așa cum acesta este definit de știința marxist-leninistă, nici un fel de revoluție care să le includă pe amîndouă.

Tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej, în lucrarea sa „Intărirea continuă a regimului democrat-popular în Republica Populară Romînă“, arată că trecerea la revoluția socialistă are loc odată cu instaurarea dictaturii proletariatulului, la sfîrșitul anului 1947. Așadar, începînd cu această dată nu există în țara noastră altfel de revoluție decît cea socialistă.

Ce este în cazul acesta revoluția democrat-populară ? Cred că nu poate fi socotită decît o *formă specifică*, particulară, în condițiuni istorice determinate, a desăvîrșirii revoluției burghezo-democratice, una din formele posibile ale desăvîrșirii acestei revoluții. De aici rezultă că *revoluția democrat-populară*, duce la instaurarea *statului* democrat-popular al dictaturii proletariatulului și că se termină odată cu începutul construirii socialismului.

Aș vrea să atrag atenția și asupra faptului că la congresul al doilea al Partidului Muncitoresc Unit al Poloniei, în raportul Comitetului Central, prezentat de tov. Bierut, se vorbește în același sens și anume despre „frecerea de la revoluția de tip democrat-popular, la revoluția de tip socialist“.

2) Problema etapelor în revoluția democrat-populară :

Nu începe îndoielă că istoricul are dreptul să cerceteze diferitele faze prin care trece o revoluție, în cazul nostru, revoluția democrat-popu-

lară ; aceasta ne duce la unele idei exprimate în comunicarea tov. Fotino. După părerea autorului, propunerile P.C.R. în iunie 1947 marchează „treccrea la revoluția socialistă“. Autorul caută să arate în ce fel aceste propuneri justifică teza pe care domnia sa o dezvoltă, în ce fel — după părerea d-sale — înfăptuirea acestor propuneri ar constitui trecerea spre revoluția socialistă în țara noastră.

Din nou trebuie spus că problema definirii conținutului unei revoluții nu poate fi rezolvată decît în funcție de problema relațiilor de producție, de problema relațiilor de proprietate, înainte de toate, precum și în funcție de problema puterii. Socialismul înseamnă neapărat, în total sau în parte, relații socialiste de producție, bazate pe proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție.

Nu încapc nici o îndoială că revoluția democrat-populară a evoluat, că la un moment dat, într-o fază nouă, ea trece la măsuri care — așa cum tov. Fotino a arătat în mod just — depășesc cadrul revoluției burghezo-democratc. În perioada revoluției burghezo-democrate nu au putut, la un moment dat, să nu apară acte, care au lovit puternic în pozițiile burgheziei, care au venit chiar în aspră contradicție cu interesele acesteia, care au constituit pregătirea trecerii apropiate spre revoluția socialistă.

Cred că este bine, în această problemă, să ne amintim de următoarea indicație leninistă :

„cu toții opunem una alteia revoluția burgheză și revoluția socialistă, cu toții insistăm neapărat asupra necesității de a le distinge în mod cît se poate de riguros ; dar se poate oare nega că în istorie diferite elemente ale uneia și ale celeilalte dintre aceste revoluții se împletesc între ele ?“¹.

Am dat acest citat pentru că ne arată că problema pe care o discutăm prezintă o mare însemnătate. În această indicație leninistă sînt două elemente. Lenin vorbește mai întii de necesitatea *distingerii* riguroase a celor două revoluții, a neconfundării lor. A nu confunda aceste perioade înseamnă a ști cum urmează să fie folosită în revoluție acțiunea maselor, a avea în vedere nivelul lor de pregătire, a evita greșala antrenării maselor, — îndeosebi a celor țărănești — spre acțiuni pentru care ele nu sînt încă pregătite, a ține seama de ansamblul factorilor obiectivi și subiectivi de care depinde o revoluție, a avea în vedere linia nodală a salturilor calitative, a nu ignora această linie nodală în conducerea și înțelegerea fenomenelor istorice. Indicația leninistă a stat la baza politicii urmată de partidul nostru în conducerea revoluției în țara noastră și ne ajută să înțelegem temeiul teoretic al acestei politici.

Pe de altă parte, indicația leninistă subliniază *intrepătrunderea* între aceste două revoluții : necesitatea transformării revoluției burghezo-democratice în revoluție socialistă, necesitatea de a nu întîrzia, de a nu întreprinde această trecere, mai mult, de a lua, chiar în cadrul desăvîrșirii revoluției burghezo-democratice toate măsurile necesare pregătirii trecerii la revoluția socialistă, toate măsurile de pregătire a acestei revoluții.

¹ V. I. Lenin, Opere alese în două volume, vol. I, ediția a II-a. Ed. pentru literatură politică, 1945, p. 508.

Și această indicație a stat de asemenea la baza politicii urmate de partid și ne ajută să înțelegem evenimentele petrecute *într-o etapă nouă a revoluției democrat-populare, când trec pe prim plan măsurile pregătitoare ale revoluției socialiste.*

Dacă analizăm cele mai radicale măsuri economice din perioada dinainte de decembrie 1947, în deosebi cele bazate pe propunerile făcute de Partidul Comunist în luna iunie 1947, ne dăm seama că ele nu au caracterul de a schimba tipul relațiilor de producție existente în țara noastră, că ele nu schimbă tipul relațiilor de proprietate și că toate acestea au loc într-un moment în care nu avem de-a face încă cu dictatura proletariatului, condiție necesară și esențială a revoluției socialiste.

Etatizarea Băncii Naționale, oficiile industriale, raționala distribuire a forțelor de muncă, controlul producției, reglementarea consumului de materii prime, dezvoltarea transporturilor etc. au avut fără îndoială caracterul de a limita considerabil puterea burgheziei, au lovit în burghezie, au avut un caracter net anti-capitalist, au constituit măsuri economice de pregătire a unei treceri imediate spre revoluția socialistă, dar nu au avut caracter socialist, pentru că nu schimbau tipul relațiilor de producție existente în economie, nu expropriau pe capitaliști de mijloacele de producție aflate în mâinile lor.

După părerea mea, aceste măsuri aparțin uneia din formele *capitalismului de stat* (raportez noțiunea numai la întreprinderile aflate în proprietatea capitaliștilor) care, așa cum arată Lenin („Impozitul în natură,„) reprezintă — în condițiile existenței puterii populare — mai ales „evidență și control“, exercitate de popor asupra întreprinderilor capitaliste, înseamnă subordonarea acestor întreprinderi față de interesele puterii populare; în condițiile existenței unei puteri populare, capitalismul de stat poate sprijini trecerea spre socialism, poate fi *anticamera* socialismului, dar e totuși capitalism. Că nu trebuie să confundăm capitalismul de stat cu socialismul ne-o dovedește între altele și faptul că, chiar după luarea puterii de către proletariatul din Rusia, Lenin, menționând formațiunile sociale existente, în perioada de la începutul N.E.P.-ului, vorbește de capitalismul de stat (care, prin unele din formele lui, seamănă cu ceea ce era la noi în 1947) deosebit de formațiunea socialistă, deși se știe că în condițiile de atunci ale puterii, capitalismul de stat a contribuit la trecerea spre socialism.

Dacă teza tov. Fotino ar fi justă, am putea ajunge de exemplu la ideea că măsurile de control și normare economică pe care le-au folosit statele burgheze în anumite condiții — în război de pildă — ar fi cât de cât comune cu socialismul. Or, toată lumea știe că asemenea măsuri sînt folosite pe larg, în momente determinate, de statele burgheze, în scopul de a scoate burghezia din dificultățile în care se află, în scopul întăririi burgheziei, iar nu al lichidării ei (deși din punct de vedere istoric capitalismul monopolist de stat, constituie ultima etapă a capitalismului).

Eu nu omit însemnătatea problemei puterii. Ea e principalul în revoluție, în sensul că fără cucerirea dictaturii proletariatului nici un fel de revoluție socialistă nu e posibilă. Or, înainte de decembrie 1947, noi nu am avut încă o dictatură a proletariatului, fără de care nu se

poate trece la socialism. Apoi, este evident că chiar instaurarea noii puteri nu este suficientă, căci nu caracterul puterii de stat definește conținutul relațiilor de producție din sînul unei întreprinderi, ci caracterul *proprietății* asupra mijloacelor de producție. Criteriul puterii, care e principalul în revoluție, nu *înlocuiește* deci criteriul relațiilor de producție; altfel ar însemna să confundăm caracterul incontestabil socialist al *regimului* instaurat la 30 decembrie 1947, cu orînduirea economică socialistă.

3) Trec la ultima chestiune pe care mi-am propus să o pun în discuție, *problema puterii*, în perioada revoluției democrat-populare.

Precizez că nu am cîtuși de puțin pretenția de a rezolva problema. Nu cred că avem posibilitatea acum să dăm formulări cît de cît definitive. Îmi propun doar să discut unele afirmații cuprinse în lucrarea tov. Gheorghiu și Roman, sperînd că discuția deschisă să fie în viitor dusă mai departe, pentru ca să ajungem pe această cale la formulări foarte precise din punct de vedere teoretic și pe deplin justificate de faptele istorice.

O primă chestiune este aceea a *începutului* puterii populare în țara noastră. Pentru tov. Roman, ca și pentru mulți alți tovarăși, este în afară de discuție că acest început coincide cu preluarea puterii de către guvernul de la 6 martie 1945. Argumentul pe care se sprijină această teză este legat de faptul că înainte de această dată au existat guverne cu majoritate reacționară. În această argumentare, se pune semn de egalitate între problema puterii și problema guvernului.

Așa să fie oare?

În general, cred că problema puterii exercitată de o clasă sau alta în revoluție, nu este înainte de toate o chestiune organizatorică — de organ care exercită puterea — ci înainte de toate o chestiune de *eficiență*, de *capacitate de a obține atingerea obiectivelor revoluționare stabilite*.

În lucrarea „Despre dualitatea puterii“, Lenin, vorbind despre acel tip de putere dictatorială care a fost exercitat de Comuna din Paris, din 1871, arată că trăsăturile unui asemenea tip de putere sînt (redau ideea în rezumat): a) izvorul puterii nu-l constituie legea, ci „inițiativa de jos, directă și locală, a maselor populare“; b) înlocuirea organelor represive ale statului prin „înmarmarea directă“ a poporului; c) înlocuirea sau punerea sub control a înalților funcționari, a birocrăției. Precum se vede, exercitarea puterii revoluționare dictatoriale nu include în mod obligatoriu condiția deținerii guvernului, ba se consideră că nu-și merită cu nimic mai puțin numele de *putere dictatorială*, chiar dacă se exercită *împotriva* guvernului „legal“, cum s-a întîmplat în timpul Comunei din Paris, precum și în perioada de după februarie 1917, cînd o asemenea putere cu caracter de *dictatură* a fost exercitată de Soviete, alături de guvernul provizoriu și opusă acestuia.

Mai precis, putem întrevădea cazuri în care clasa care are rolul *conducător* al revoluției își exercită, *pentru un timp*, acest rol conducător fără a participa la guvern.

Acest lucru reiese, după părerea mea, din cercetarea documentelor celui de al treilea Congres al P.M.S.D.R.

Ne amintim ca Congresul al III-lea al P.M.S.D.R., respingînd tezele menşevice, a stabilit, pe baza directivelor lui Lenin, linia tactică a partidului proletar în revoluţia burghezo-democratică. Se ştie că una din tezele fundamentale stabilite cu acest prilej a fost aceea despre rolul *conducător* al proletariatului în revoluţia burghezo-democratică.

Aceasta este o condiţie *absolută*, care nu admite nici un fel de amendamente; este o teză fundamentală a teoriei marxist-leniniste a revoluţiei, reafirmată de altfel în Rezoluţia congresului referitoare la „Insurecţia armată” şi dezvoltată în toate lucrările lui Lenin, legate de documentele congresului.

Dar participarea la guvern? La punctul *b* al hotărîrilor congresului referitoare la „guvernul revoluţionar provizoriu” se arată că participarea la guvernul revoluţionar *poate fi admisă*:

„în funcţie de raportul de forţe şi de alţi factori care nu pot fi precis determinaţi dinainte”¹. iar la punctul *d* se completează ideea statornicindu-se că „indiferent de faptul dacă participarea social-democraţiei la guvernul revoluţionar provizoriu va fi posibilă, trebuie propagată în păturile cele mai largi ale proletariatului ideea necesităţii unei presiuni permanente asupra guvernului provizoriu din partea proletariatului înarmat şi condus de social-democraţie, în scopul apărării, consolidării şi lărgirii cuceririlor revoluţiei”².

E limpede că în timp ce rolul conducător al proletariatului are caracterul unei teze *absolute*, participarea la guvern e necesară, dar un timp, foarte scurt în care participarea „nu ar fi posibilă” poate să nu fie absolut necesară.

Din toate acestea rezultă limpede ideea că exercitarea puterii nu e tot una cu deţinerea guvernului, că *în anumite cazuri şi pentru timp limitat*, rolul conducător al proletariatului în revoluţia burghezo-democratică se poate exercita, fără participarea la guvern, *de jos*, cu sarcina ca, în fruntea maselor revoluţionare să oblige guvernul să ducă revoluţia mai departe sau, independent de atitudinea guvernului, să imprime desfăşurării revoluţiei acel curs care asigură realizarea obiectivelor istorice necesare.

Rezultă din toate cele de mai sus că *nu* deţinerea guvernului este singura condiţie în care se exercită puterea dictatorială în revoluţia burghezo-democratică, că nu numai prin guvern se poate exercita *rolul conducător* al proletariatului în această revoluţie, că o asemenea putere, *conducătoare a revoluţiei*, se poate exercita un oarecare timp şi de jos, în afara guvernului, presind asupra lui.

Tov. Gheorghiu şi Roman vorbesc despre existenţa în ţara noastră, începînd de la 6 martie 1945, a unei puteri în genul unei dictaturi democrat-revoluţionare a proletariatului şi ţărănimii, dar nu analizează conţinutul acestei puteri.

Or, cred că pe baza celor pomenite mai sus o primă îndreptare care trebuie adusă acestei formulări se referă la data de 6 martie.

Eliberarea ţării noastre de către Armata Sovietică, prezenţa în ţara noastră a trupelor sovietice, puternica poziţie internaţională a Uniunii

¹ Rezoluţiile şi hotărîrile Congreselor, Conferinţelor P.C.U.S. şi ale plenarelor C.C., partea I-a (1898-1925). Ed. pentru literatură politică, p. 79.

² Ibidem, p. 80.

Sovietice, care făurea victoria militară împotriva fascismului, toate acestea au creat o situația care a permis *constituirea unei anumite puteri de jos* în țara noastră, a unei anumite dictaturi democratice a proletariatului și țărănimii muncitoare, *imediat după 23 August 1944*. Impiedicind declanșarea de către reacționarii din guvern a unui război civil, împiedicând invadarea țării de către armatele imperialiste, prezența Armatei Sovietice a fost *condiția hotărâtoare* care a permis poporului nostru să-și ia soarta în propriile sale mâini, să făurească noua sa putere politică.

Că o asemenea putere, în care clasa muncitoare, în frunte cu Partidul Comunist a avut rol conducător, s-a constituit înainte de 6 Martie, apare evident dacă cercetăm evenimentele din această perioadă în lumina indicațiilor leniniste sus-menționate, referitoare la puterea Comunei din Paris. În adevăr, în țara noastră, a început, cu luni de zile înainte de 6 Martie, să acționeze o forță populară, al cărei izvor nu-l constituia legea ci „inițiativa de jos, directă și locală a maselor populare”, o putere care a exercitat adesea funcții represive, independent de organele oficiale de care dispuneau Sănătescu și Rădescu, o putere care a „înlocuit sau pus sub control, înalți funcționari”, ca de pildă prefectii, primarii etc.

Dar nu numai atât.

Confruntarea tezelor teoretice cu faptele istorice ale acestei perioade ne permite să înțelegem *de ce* este întemeiat să vorbim de existența în țara noastră a unei puteri în genul *dictaturii revoluționar-democratice a proletariatului și țărănimii muncitoare*, *de ce* este întemeiat să susținem că această dictatură s-a exercitat începând nu cu data de 6 Martie 1945, ci cu luni înainte, poate chiar de la 23 August — dictatură care pînă la 6 Martie a avut de înfruntat guvernele, cu majoritate reacționară.

Analiza istorică concretă a acestei perioade ne-ar arăta că chiar dacă a început să funcționeze foarte curînd după 23 August, totuși dezvoltarea și întărirea dictaturii muncitorești-țărănești a fost în funcție de încheierea alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, că obiectivele cele mai însemnate ale dictaturii au fost atinse de aceasta, avînd ca bază politică alianța dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare.

Care sînt sarcinile dictaturii proletariatului și țărănimii? Ni le arată Lenin. Ea va putea — spune Lenin —

„să facă o reîmpărțire radicală a proprietății funciare în folosul țărănimii, să înfăptuiască un democratism consecvent și deplin care să meargă pînă la republică, să smulgă din rădăcini toate trăsăturile aslatice și de robie nu numai din viața de la țară, ci și din viața fabricilor și să pună bazele unei serioase îmbunătățiri a situației muncitorilor și a ridicării nivelului lor de trai, în sfîrșit... ea va putea întinde flacăra revoluției în Europa”¹.

Cercetarea istorică ne dovedește că, *mutatis mutandis*, aproximativ acestea au fost printre altele și sarcinile puterii instaurate în țara noastră

¹ V. I. Lenin, Opere alese, în două volume, vol. I, ediția a II-a. Ed. pentru literatură politică, 1954, p. 486.

în fruntea revoluției democrat-populare, cercetarea istorică ne dovedește ca aceste sarcini au început să fie exercitate *înainte de 6 Martie*.

Să le luăm pe rînd :

a) „reîmpărțirea radicală a proprietății funciare în folosul țărănimii“, adică reforma agrară, a început să se îmfăptuiască în țana noastră — înfruntînd brutalitățile organelor guvernamentale — încă din iarna anului 1944-45, de către țărani conduși de muncitori, în frunte cu comuniștii ; b) pe linia „democratizării“, au fost impuse de către masele conduse de muncitori, avînd în frunte pe comuniști — cu mult înainte de 6 Martie — o serie de libertăți, ca libertatea sindicală, libertatea presei, libertatea intrunirilor, demonstrațiilor etc... de asemenea au fost înlocuiți prin forță, de jos, demnitari fasciști și criminali de război, procedîndu-se cu forța la o serie de măsuri de democratizare a aparatului de stat, a conducerii întreprinderilor economice, a unor instituții de cultură, etc., toate acestea prin nimicirea rezistenței neputincioase a agenților lui Sănătescu și Rădescu ; c) pe linia îmbunătățirii situației muncitorilor, succese importante au impus, începînd de după 23 August, comitetele sindicale din întreprinderi conduse de comuniști, împotriva patronilor susținuți de agenții lor din guvern.

Iată dar că puterea de jos a început să îndeplinească înainte de 6 Martie toate sarcinile pe care Lenin le consideră caracteristice pentru dictatura proletariatului și țărănimii.

Poate că cea mai puternică dovadă a existenței acestei puteri dictatoriale muncitorești-țărănești de jos, condusă de clasa muncitoare — înainte de 6 Martie — a fost tocmai faptul că a izbutit să impună, la 6 Martie, un guvern democrat, că a reușit cu alte cuvinte să asigure clasei muncitoare rolul de conducător și în guvern, să lichideze cea mai însemnată barieră care sta în calea consolidării dictaturii democratice.

Să ne gîndim și la aceasta : nu încapă nici o discuție despre faptul că în țara noastră a funcționat odată cu guvernul democrat de la 6 Martie puterea populară, condusă de proletariat, în ciuda faptului că mai exista regele — și *el* organ al unei anumite puteri — care și *după 6 Martie* a continuat să fie focar de acțiuni și mașinații reacționare cu caracter „oficial“ și organizat. De ce atunci organele și acțiunile lui Sănătescu și Rădescu dinainte de 6 Martie, care nici ele, în ciuda numeroaselor piedici pe care le-au creat și a jertfelor pe care le-au provocat, nu au izbutit să zădărnicească mersul revoluției, ne-ar împiedica să constatăm existența puterii populare care a îndeplinit o serie de sarcini ale revoluției ? De aceea cred că ar trebui eventual studiată problema unei duble puteri în țara noastră, atît în perioada dinainte de 6 Martie 1945, cît — poate, într-o măsură infimă — și în perioada dintre 6 Martie 1945 și 30 Decembrie 1947.

Așadar, instaurarea guvernului de la 6 Martie urmează a fi considerată nu ca punct de plecare al puterii populare ci ca un efect, deosebit de important, al existenței și eficacității ei, ca însemnat moment al procesului de creștere al acestei puteri.

Să mergem mai departe. Arătăm mai înainte că pe baza indicațiilor leniniste avem dreptul să considerăm, din punctul de vedere al sarcinilor pe care le-a îndeplinit, puterea populară care s-a exercitat după 23 August, ca o dictatură democratică a proletariatului și țărănimii muncitoare.

Această concluzie este întărită dacă cercetăm felul în care Lenin analizează conținutul noțiunii. Lenin spune :

„Această lozincă (a dictaturii democratice a proletariatului și țărănimii, N.N.) precizează și care sînt clasele pe care pot și trebuie să se sprijine noii „constructori“ ai noii suprastructuri și caracterul ei (dictatura „democratică“ spre deosebire de dictatura „socialistă“) și modul de construcție (dictatură, adică reprimare prin violență a împotrivirii violente, înarmarea claselor revoluționare ale poporului)“¹.

Cel mai important element al unei dictaturi este întotdeauna acela al claselor care exercită dictatura. Înainte de 6 Martie în procesul făuririi unei puternice alianțe între clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, aceste două clase sociale și-au exercitat dictatura comună condusă de muncitorime. Țăranii care, conduși de muncitorime, au intrat — înainte de 6 Martie — pe ogoarele moșierilor, în disprețul legilor și al „ordinii, semi-feudale, constituie cea mai pregnantă imagine a dictaturii care se exercita, a rolului jucat de țărănime în această dictatură, definindu-i totodată conținutul pe linia indicației leniniste. Dar uriașele demonstrații din capitala țării prin care și-au impus voința muncitorii bucureșteni și țărănimea muncitoare din regiunile învecinate capitalei ?

Această dictatură nu a fost socialistă ci *democratică*, unind proletariatul cu masa mic-burgheză țărănească ; exercitîndu-se în folosul majorității poporului muncitor și îndeplinind, înainte de toate, sarcini anti-feudale și anti-imperialiste. În sfîrșit a fost o *dictatură*, acționînd prin *violență*, adesea prin violență armată împotriva jandarmilor, a polițiștilor, a judecătorilor lui Sănătescu și Rădescu, împotriva birocrăției guvernamentale.

La toate acestea s-ar putea obiecta că o dictatură presupune existența unor *organe* care să exercite această dictatură. Au existat oare asemenea organe înainte de 6 Martie ?

Răspunsul la întrebare depinde de ceea ce înțelegem prin termenul de organe ale puterii. Dacă luăm termenul în sens absolut, consacrat, într-un sens în care să fie vorba de un sistem de verigi legate organic între ele etc... atunci nu putem rezolva problema. Să nu uităm că Lenin a considerat, în perioada de după februarie 1917, Sovietele a fi organe ale dictaturii de jos, deși ele se deosebeau profund de ceea ce numim în mod obișnuit organe ale puterii, de ceea ce aveau să devină Sovietele după octombrie 1917.

Problema poate fi rezolvată în ceea ce privește istoria noastră, dacă nu privim chestiunea ca pe o problemă de ordin birocratic, dacă nu uităm că e vorba de *organe ale revoluției*. Particularitatea unor asemenea organe nu este caracterul lor sistematic, originea sau durata lor, ci alte elemente ca de pildă : să aibă un *program*, o *conducere*, să aibă *disciplină* internă și *capacitate organizatorică*, să fie *ascultate*, să poată *antrena* masele.

Dacă admitem aceasta, atunci putem răspunde în mod afirmativ la întrebarea pusă adineaori. Putem considera că au existat la noi unele forme organizatorice care se apropie oarecum de niște organe ale puterii exercitate de jos.

¹ V. I. Lenin, Opere alese, în două volume, vol. I, ediția a II-a. Editura pentru literatură politică, 1954, p. 539.

Ne gândim la comitetele de reformă agrară, la comitetele de organizare a cuceririi primăriilor și prefecturilor, la comitetele de organizare a uriașelor demonstrații, la comitetele de fabrică, etc. *Programul* tuturor acestora era platforma F.N.D., conducerea era cu fermitate asigurată de muncitori, avînd în frunte pretulindenii pe comuniști, Partidul Comunist; cît despre *capacitatea organizatorică și mobilizatoare* a acestor comitete, *rolul lor conducător* în mase, acestea sînt prea bine cunoscute de toată lumea.

Încă o observație. Cred că expresia „dictatura democratică a proletariatului și țărănimii muncitoare” caracterizează cel mai bine puterea care a fost analizată mai sus deoarece — în conformitate cu directivele stabilite în rezoluțiile Congresului al V-lea al P.C.R. — după 23 August chiaburimea nu a fost cuprinsă în alianța dintre muncitori și țărani și, în fapt, n-a constituit un sprijin al dictaturii muncitorești-țărănești existente.

Așadar, ținînd seama de toate cele de mai sus, punem în discuție următoarele concluzii:

1) Revoluția democrat-populară care a început după 23 August în țara noastră, s-a încheiat la 30 Decembrie 1947 și a constituit *forma specifică a desăvîrșirii revoluției burghezo-democratice în țara noastră*.

2) Această revoluție-a trecut începînd de la un moment dat prin *capitalism de stat*, care în condițiile puterii existente a lovit în mod hotărît în puterea burgheziei, pregătind cu mult înainte de 30 Decembrie 1947, trecerea la revoluția socialistă.

3) În această revoluție, s-a dezvoltat treptat, începînd după 23 August, în condițiile hotărîtoare ale eliberării țării de către Armata Sovietică și a prezenței forțelor armate sovietice, o *putere revoluționară de jos*, bazată tot mai mult pe alianța dintre proletariat și țărănimia muncitoare, putere în care clasa muncitoare în frunte cu Partidul Comunist a avut un rol conducător; această putere a exercitat *dictatura democratică revoluționară a proletariatului și a țărănimii muncitoare*, dictatură a imensei majorități, dictatură care de asemenea s-a dezvoltat treptat și s-a întărit treptat între 23 August și 30 Decembrie, cînd s-a transformat în dictatură a proletariatului. În cursul acestui proces, momentul cel mai însemnat a fost acela al lichidării guvernelor reacționare și al instaurării guvernului democrat Groza, la 6 Martie 1945; acesta este deci momentul în care dictatura revoluționară a preluat și guvernul. Un moment important în acest proces a fost și data de 7 Noiembrie 1947 cînd ultimii reprezentanți ai burgheziei au fost izgoniți din guvern; dar actele de la 6 Martie sau 7 Noiembrie nu pot fi considerate a avea caracterul de salt calitativ în domeniul puterii politice. Asemenea salturi calitative ar putea fi considerate numai constituirea dictaturii muncitorești-țărănești și constituirea dictaturii proletariatului. Ultima observație mai scoate în evidență faptul că spre sfîrșitul perioadei analizate, *mai ales regele*, și incomparabil mai puțin miniștrii tătărescieni, reprezentau sprijinul, cazanul de intrigi și arma de acțiune contrarevoluționară a reacțiunii interne și externe. Procesul de întărire și extindere a dictaturii muncitorești-țărănești a trecut printr-o serie de etape de însemnătate *inegală*, care pe plan politic, au fost marcate de momente ca de pildă: întărirea treptată a poziției F.N.D. în guvernele lui Sănătescu și Rădescu, victoria deosebit de însemnată de la 6 Martie, respingerea ofensivei regale din vara anului 1945, înlăturarea mi-

niștrilor tăărăscieni, în sfârșit, ca moment culminant, actul de la 30 Decembrie 1947.

Dat fiind că în toată această perioadă de timp a fost necesară și s-a desfășurat în fapt o luptă pentru întărirea și extinderea puterii, noi putem vorbi, în acest sens, despre faptul că *lupta pentru putere* nu a încetat nici un moment de la 23 August și pînă la 30 Decembrie 1947, cînd dictatura muncitorească-țărănească, atingînd forma ei cea mai completă, dispăre, transformîndu-se în dictatură a proletariatului.

A. ROMAN :

Discuțiile purtate în sesiunea noastră au arătat cît de necesară este colaborarea strînsă între institutele de istorie, filozofie și cercetări economice. Faptul că nu am colaborat înaintea sesiunii, că lucrările elaborate nu au fost discutate în colectivele celor trei institute a dus la unele lipsuri pe care am fi putut să le înlăturăm înainte.

Vreau să fac cîteva observații asupra lucrărilor tov. Gh. Chepeș și Gr. Smeu.

În aceste două lucrări, spre deosebire de cele anterioare ale tovarășilor de la institutul de filozofie, se încearcă să se tragă anumite concluzii teoretice, pe baza unor materiale concrete.

Este un pas înainte în dezvoltarea lucrărilor filozofice deoarece pînă acum exista tendința de a se crede că filozofii pot face lucrări fără a întrebuița și material documentar. În același timp, vreau să subliniez că unele părți din text care prezintă lucruri arhicunoscute, puteau fi eliminate.

În lucrarea tov. Chepeș cred că este un lucru nou faptul că — spre deosebire de lucrările de pînă acum, care privesc alianța clasei muncitoare cu țărănimia muncitoare — autorul încearcă să scoată în evidență unele teze noi.

Totodată tov. Chepeș încearcă să aplice, uneori în mod mecanic, anumite teze la condițiile istorice concrete ale țării noastre, căutînd să găsească momentul favorabil pentru plasarea acestora (problema etapelor și lozincile privitoare la problema țărănească etc.). Consider că și problema contradicției neantagonice dintre muncitorime și țărănimia muncitoare trebuie adîncită. Tov. Chepeș a relevat numai un aspect al acestei contradicții neantagonice, și anume acela că muncitorul care nu are proprietate individuală și muncește în producție, în capitalism își vînde forța de muncă, iar în socialism fiind proprietar al mijloacelor de producție, spre deosebire de micul proprietar țăran nu-și mai vînde această forță, nu mai e proletar. Dar în condițiile concrete ale țării noastre, trecerea de la capitalism la socialism impune analiza unei alte categorii din rîndul țărănimii, care, din punct de vedere filozofic, încă nu și-a găsit lămurirea și anume, problema țărănimii care a intrat în întovărășiri de tip TOZ sau în gospodării agricole colective și care este în altă situație decît țăranul individual. Alt aspect îl prezintă țărăniile săraci, individuali, care lucrează însă o parte a anului în industria socialistă la orașe sau în gospodării agricole de stat și care sînt în același timp și proprietari ai unui lot de pămînt. Felul de a gîndi al acestor oameni, legați de industria socialistă, dar și de mica

proprietate individuală, face să se nască acest aspect de contradicții neantagonice dintre clasa muncitoare și țărâniea muncitoare.

În ceea ce privește lucrarea tov. Gr. Smeu și O. Hofman cred că este un lucru îmbucurător faptul că Institutul de filozofie prezintă un număr de lucrări ale unor tineri care abia de un an sau doi au părăsit facultatea și care au încercat, deseori cu mult succes, să aducă în fața noastră probleme noi. Tov. Smeu și Hofman încep lucrarea cu o problemă interesantă și nouă, și anume, aceea a componenței poporului muncitor. În lucrarea lor „Rolul maselor populare în construirea socialismului“, ei ridică problema : ce trebuie să fie înțeles în sfera noțiunii de popor muncitor ? Dar lămurirea acestei probleme nu este dusă pînă la capăt și aceasta o demonstrează întreaga tratare a lucrării, deoarece mai apoi nu se mai face delimitarea cine anume intră în sfera noțiunii de popor.

A doua problemă care este adeseori tratată la noi încă în mod simplist :

Acum o sută șase ani Marx a arătat că, proletariatul trebuie să fie conducătorul revoluției burgheze — acolo unde aceasta nu a fost terminată — și apoi conducătorul revoluției socialiste. În lucrare se arată în nenumărate rînduri că în fruntea poporului nostru trebuie să stea clasa muncitoare. Dar această frază, care se repetă, nu este argumentată teoretic nu se arată de ce în condițiile țării noastre, clasa muncitoare a putut să fie și a fost conducătoarea luptei pentru desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice, conducătoarea luptei pentru socialism.

În ultimul capitol se vorbește despre unitatea indisolubilă dintre partid, guvern și popor. Nu este suficient să spunem că poporul trimite pe reprezentanții săi cei mai buni la conducere, că astăzi poporul conduce țara, ci este vorba de a documenta din punct de vedere filozofic de ce trebuie să existe această indisolubilă legătură dintre popor, partid și guvern în perioada istorică dată. În timpul regimului burghezo-moșieresc nu putea exista legătură între partid, guvern și popor ; exista doar legătură între partidele burgheze și guvernele țării.

Or, trebuie arătat care este lucrul nou, ce se petrece în condițiile țării noastre, care este acest lucru ce dă posibilitatea strînsei și indisolubilei legături dintre partid, guvern și popor.

În ceea ce privește observațiile făcute cu privire la lucrarea pe care am scris-o împreună cu tov. I. Gheorghiu, eu vreau să mulțumesc de la început pentru problemele ridicate, probleme deosebit de interesante și importante.

În partea ce mi-a revenit mie — 23 August 1944 — 30 Decembrie 1947 — sarcina era aceea de a prezenta în mod cronologic și nu tematic, problemele cele mai importante ale acestei etape. Este adevărat că, pe baza observațiilor făcute, se pare că unele teze nu stau în picioare. În același timp există o problemă foarte mult discutată, în privința căreia nu sînt de acord cu tov. I. Banu. După părerea sa, revoluția democrat-populară este identică cu desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice. După părerea mea revoluția democrat-populară cuprinde o perioadă mult mai largă. Eu am presupus că revoluția democrat-populară cuprinde etapa desăvîrșirii revoluției burghezo-democratice, precum și revoluția socialistă, aceasta deoarece eu am pornit de la faptul că democrația populară îndeplinește cu succes

sarcinile dictaturii proletarijatului, iar dictatura proletariatului este primul act al revoluției socialiste.

În ceea ce privește problema etapelor :

Și în această privință cred că există o mica diferență între tov. I. Banu și mine. Există două revoluții : revoluția burgheză și revoluția socialistă. Aceasta din urmă poate fi înfăptuită atunci când sînt coapte condițiile obiective și clasa muncitoare are în fruntea ei un partid revoluționar. În condițiile țării noastre desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice se încheie prin instaurarea dictaturii proletariatului la sfîrșitul anului 1947, fiind urmată imediat de revoluția socialista. Dar încă de la sfîrșitul anului 1946 și începutul anului 1947, se fac după cum spunea V. I. Lenin unii pași spre socialism, care însă nu înseamnă încă socialism. Și etatizarea, și controlul economic, și propunerile P.C.R. și reforma monetară sînt desigur pași spre socialism, dar nu înseamnă încă socialism. Asupra acestui punct noi nu am concentrat în lucrare toată atenția noastră, nu a fost o preocupare pentru a lămuri toate problemele enunțate. Pentru a dezbate cit mai larg aceste probleme și pentru îmbunătățirea lucrărilor noastre* propun tovarășilor filozofi pentru viitor o colaborare strînsă între instituturile noastre.

L. LUPȘA :

Intrucît înaintea mea s-au mai făcut observații critice în legătură cu lucrarea tov. Culea, vreau să mai adaug o scurtă observație privitoare numai la ultimul capitol. (Capitolul IV din lucrare, capitolul intitulat : „Ajutorul U.R.S.S., izvor al unei noi forțe motrice de dezvoltare a patriei noastre,,). Această problema importantă și nouă poate fi privită sub un dublu aspect : 1) Se pune întrebarea dacă sentimentele noi ale oamenilor muncii din țara noastră izvorite din ajutorul sovietic trebuie considerate ca formînd conținutul unei noi forțe motrice de sine stătătoare, pe care s-o alăturăm celorlalte forțe motrice noi ce se nasc azi în țara noastră, sau 2) (și acesta e al doilea aspect al problemei) ajutorul sovietic este o condiție importantă pentru dezvoltarea *tuturor* celorlalte forțe motrice, *fără să reiasă ca absolut necesară considerarea laturii moral-politice din ajutorul sovietic*, ca o nouă forță de sine stătătoare.

Autorul lucrării se situează pe prima poziție, considera latura moral-politică izvorită din ajutorul sovietic ca pe o *nouă* forță motrice, deosebită de celelalte. Această poziție pe care o ia autorul o face însă cu multe rezerve în argumentație. Ceea ce vreau să subliniez aici este tocmai această lipsă a autorului, care nu vine să motiveze, să argumenteze deci în suficiență măsură, poziția sa *nouă* de altfel pe care o ia, susținînd nașterea unei noi forțe motrice din ajutorul sovietic. Această lipsă de argumentație lasă porțițe de nedumerire cititorului, care slăbesc tocmai concluzia la care încearcă să ne aducă autorul și care nasc întrebarea, dacă nu trebuie să considerăm ajutorul sovietic numai ca o condiție foarte importantă pentru dezvoltarea *tuturor* forțelor motrice noi ce se nasc azi în țara noastră. Și deci că nu este absolut necesar să vorbim despre o nouă forță motrice.

Autorul are meritul, și acest lucru trebuie subliniat, de a fi pus o problemă nouă și importantă, dar o lipsă e aceea de a nu fi rezolvat-o pînă la capăt în mod argumentat.

E. MUNTEANU :

Lucrarea „10 ani de la eliberarea țării, 10 ani de transformari revoluționare“ ne înfațișează clar evenimentele importante care au avut loc în țara noastră de la 23 August 1944 pînă în prezent.

Partea a doua a acestei lucrări este interesantă pentru că ne înfațișează toate realizările revoluționare de la proclamarea Republicii. Această parte are însă și lipsuri. Toate realizările revoluționare de la proclamarea Republicii sînt redade de autor sub forma unei înșiruii de fapte, fără a li se da explicația științifică. În altă ordine de idei, la începutul acestei părți a lucrării se face o afirmație care poate da naștere la confuzii

Bunaoara se afirma că în România burghezo-moșierească industria grea „lipsea aproape cu desăvîrșire“. Cred că nu se poate afirma acest lucru, căci o industrie grea a existat și în România de dinainte de 23 August. Uzinele Reșița, Hunedoara, Malaxa, I.A.R., etc. au existat în România burghezo-moșierească, însă era necesar de a se explica de ce aceste mari unitați nu constituiseră totuși o veritabilă industrie grea. Capitaliștii străini nu au fost interesați în dezvoltarea unei industrii grele de sine statătoare în România în afara aceleia de război care atinsese față de celelalte ramuri industriale o dezvoltare mai mare datorită faptului că se făceau pregătiri în vederea războiului antisovietic, fără a fi nici ea absolut independentă.

După părerea mea, cred că se vorbește prea puțin în lucrare — doar în trei fraze — despre realizările în industria noastră carboniferă care are un rol de seama în dezvoltarea industrializării țării noastre. În altă ordine de idei, partea a doua a lucrării nu face trimiteri. Această metodă nu este științifică și împiedică posibilitatea de adîncire a materialului expus.

Citind această lucrare rămîi cu impresia că autorii s-au lăsat antrenăți, mai ales în ultima parte, în redarea a cît mai multe fapte, neglijînd generalizarea lor, ceea ce face ca în unele momente să nu reiasă în mod clar concluziile la care vrea să ajungă autorul. Aceasta cred că este datorită și faptului că autorii nu s-au preocupat suficient de sistematizarea materialului pregătit ceea ce face de multe ori pe cititor să piardă firul conducător al lucrării.

Cu toate observațiile de mai sus, această lucrare oferă cercetătorilor din domeniul istoriei contemporane, un bogat material atît din punct de vedere al datelor citate cît și din punct de vedere al interpretării unor probleme importante.

T. NECȘA :

Din lucrările prezentate în această sesiune, consacrată celei de a zecea aniversari a eliberării patriei noastre, un interes deosebit prezintă comunicarea tovarășilor Stelian Safta și Traian Lungu, intitulată : „Lupta maselor populare din țara noastră sub conducerea P.C.R. între 23 August 1944—6 Martie 1945“. Pe baza unui bogat material documentar, se reușește să ni se redea o amplă analiză a evenimentelor cuprinse între 23 August 1944—6 Martie 1945, adică a perioadei istorice care se încadrează în etapa desăvîrșirii revoluției burghezo-democratice. Lucrarea are meritul ca ne prezintă o serie de materiale revelatoare pentru această etapă istorică, printre acestea fiind și o serie de documente provenite de la unele arhive regionale

Eu mă voi rezuma să fac numai unele observații. Astfel, partea introductivă a lucrării, mi se pare nu deajuns de documentată. Iau ca exemplu, numai faptul că autorii menționează colaborarea dusă în timpul războiului între monopolurile anglo-americane și cele germane, chiar în țara noastră, fără să ne prezinte și un material documentar concret. E îndeobște cunoscut faptul că imperialiștii anglo-americani, în colaborare cu cei germani, au realizat în țara noastră mari beneficii, în special în sectorul industriei petrolifere. Legăturile între trusturile anglo-americane și hitleriști se văd destul de clar, puțin înainte de agresiunea fascistă împotriva Uniunii Sovietice, adică în perioada când anglo-americanii făceau tot posibilul ca să sporească producția de petrol, deși știau că petrolul românesc era principalul combustibil care alimenta armata lui Hitler. Mai mult chiar, ei ofereau petrolul cu prețuri extrem de avantajoase armatei hitleriste. Astfel, în memoriul din 21 februarie 1941, adresat de Asociația industriașilor de petrol din România Ministerului Economiei Naționale, memoriu semnat și de reprezentanții societăților petrolifere anglo-americane: Romîno-Americană, Astra Romînă, Steaua Romînă, etc., se propunea printre altele să se cumpere de către grupul petrolifer german o cantitate de 100 000 tone, benzină lunar, făcându-se totodată și mari înlesniri de plată.

Trec la altă problemă. Autorii, după ce arată că în perioada 23 August 1944—6 martie 1945, sarcinile luptei antiimperialiste se împleteau strins cu cele antif feudale, menționează ca „introducerea unei serii de legi cu caracter iobagist au dus la creșterea puterii economice și politice a moșierilor și chiaburilor“. Aci ar trebui ca autorii să fie mai preciși, arătând dacă e vorba de perioada dictaturii legionaro-antonesciene și în cazul acesta să demonstreze acest fapt în mod concret, sau e vorba de perioada pînă la 6 Martie, în care caz nu întîlnim legi cu caracter iobagist introduse de burghezia și moșierimea romînă.

În continuare, la capitolul în care se vorbește de raportul de forțe stabilit în România după 23 August 1944, ar trebui să se amintească că încă în timpul dictaturii regale, partidele „istorice“ au sprijinit politica de fascizare a țării noastre, fiind de acord chiar în timpul guvernării lui Antonescu cu înlăturarea libertăților democratice burgheze. Totodata, manevrînd abil, partidele național-țărănesc și liberal căutau pentru cazul prăbușirii dictaturii antonesciene să apară ca niște partide democratice prigonite de fascism, pentru a înșela astfel masele populare și a le împiedica să se grupeze în jurul Partidului Comunist.

Partidul național-țărănesc după 23 August 1944, sabotînd convenția de armistițiu, a primit în sînul său resturile grupării fasciste Garda de Fier, în frunte cu Horațiu, Comanițiu și Augustin Popa, care a luat parte și la masacrele făcute de bandele lui Maniu în Ardeal împotriva populației maghiare. La această problemă, autorii ar trebui să insiste ceva mai mult, demascînd pe fruntași legionari trecuți la P.N.Ț.

De asemenea, după ce vorbește de crimele și jafurile organizate de gărzile lui Maniu, conduse de Olteanu și Popa în Ardeal împotriva populației maghiare, autorii ar trebui să ne arate mai departe și faptul că guvernul sovietic a fost silit, datorită crimelor făcute de aceste bande, care creaseră o primejdioasă amenințare în spatele armatei sovietice, să ia din miinile autorităților instalate de guvernul reacționar Sanatescu administrația din nordul Transilvaniei, administrație care a revenit

statului român la 9 martie 1945, după venirea la putere a guvernului democrat.

O altă problemă care ar trebui mai mult adâncită este lupta comitelor sătești pentru reforma agrară, precum și împotrivirea burghezo-moșierimii la această reformă. Aci ar trebui amintit faptul că încă înainte de 23 August 1944 în nordul Moldovei, când ofensiva armatei sovietice ajunsese la Iași, eliberând o parte a țării noastre, țărănimia muncitoare a pus stăpînire pe pămînturile moșierilor.

De asemenea ar trebui să fie conturate mai mult legăturile monarhiei de Hohenzollern cu imperialismii anglo-americani, precum și sprijinul pe care aceasta l-a dat guvernelor reacționare conduse de Sănătescu și Rădescu.

Ca observație generală, este faptul că deși autorii dau o serie de materiale interesante, totuși alături de unele de maximă importanță, prezintă și altele de o importanță secundară.

Lucrarea prezentată de tovarășii Stelian Safta și Traian Lungu deși are unele părți care cred că ar mai trebui adâncite, totuși este o lucrare valoroasă care ne arată pe baza unui bogat material documentar, lupta maselor populare din țara noastră sub conducerea Partidului Comunist pentru instaurarea unui guvern cu majoritate democratică.

M. LUPAN :

Mă refer la problema ridicată în lucrarea tov. Roman și Gheorghiu referitoare la transformările petrecute în urma instaurării dictaturii proletariatului.

Lucrarea cred că reușește să cuprindă bogăția de aspecte a transformărilor revoluționare petrecute în acești ani în țara noastră. Cred însă că trebuia să se dea și unele lămuriri. Străduința de a cuprinde toate aspectele, a făcut să se piardă din vedere tocmai ansamblul eforturilor revoluționare, care constituie un tot unitar. Or, în forma actuală în care se prezintă lucrarea nu s-a ținut seama de acest lucru.

Mă refer în primul rînd la locul pe care îl ocupă în lucrare, în această a doua parte a lucrării, problema luptei de clasă.

Locul rezervat tratării luptei de clasă nu este secundar. Însă analiza manifestărilor pe care le prezintă lupta de clasă pe diferite planuri importante, lipsește cu desăvîrșire. Dacă autorii ar fi dat mai multă atenție acestei probleme ar fi trebuit să arate și ar fi rezultat, așa cum se știe, că lupta de clasă este o manifestare a contradicției între vechi și nou. Or, lucrul acesta lipsește din lucrare, sau dacă există cîte ceva, există într-o măsură foarte redusă și tratate în treacăt.

A doua problemă generală : problemele sînt uneori tratate abstract, neținîndu-se seama de necesitatea rezolvării anumitor aspecte ale anumitor etape.

Lucrul acesta poate fi ilustrat prin două exemple : unul se referă la problema industrializării. Succesele obținute de poporul nostru în dezvoltarea industriei grele, se văd. Dar în lucrare nu se ține seama de constatările făcute de Plenara din august în domeniul industriei ușoare și alimentare. Și deși problema există în lucrare, ea nu și-a găsit tratarea cuvenită.

În ceea ce privește problema agriculturii, rămânerea în urmă în acest domeniu se pune pe seama fărâmițării. Dar Plenara din august și politica guvernului pornesc de la o altă premisă, de la necesitatea dezvoltării producției agricole în această direcție, chiar în condițiile menținerii micii gospodării individuale.

Cred că în tratarea problemelor trebuia să se dea în această lucrare o dezvoltare mai largă tratării aspectului luptei de clasă precum și ridicării și dezvoltării agriculturii noastre.

V. SPIRIDON :

A scos în evidență unele aspecte pozitive și a criticat unele teze nejuste din comunicările prezentate de colaboratorii Institutului de cercetări economice, tov. C. Sabin și C. Murgescu¹.

Tov. V. Spiridon a arătat că nu este justă explicarea pe care tov. Murgescu o dă înapoierii agriculturii din România între cele două războaie mondiale, socotind această înapoiere numai ca o consecință a nelichidării complete a relațiilor feudale din economia noastră.

Vorbitorul susține că și în cazul în care agricultura noastră s-ar fi dezvoltat pe bază pur capitalistă, nestînjinită de relațiile feudale, ea ar fi fost tot înapoiată dat fiind că și în capitalism agricultura rămîne în urmă față de industrie.

Tratarea acestei probleme în comunicarea lui C. Murgescu a fost făcută insuficient și este necesar să se adîncească studiul ei, arătîndu-se că relațiile capitaliste nu ar fi dus la o serioasă dezvoltare a forțelor de producție în agricultură.

O a doua observație critică a tov. V. Spiridon cu privire la această comunicare este legată de modul în care se pune problema naționalizării pămîntului. Vorbitorul nu este de acord cu felul în care lucrarea motivează de ce la noi nu a avut loc naționalizarea pămîntului și arată că aci autorul comunicării a greșit, așezînd România — oarecum — în rîndul țărilor din Apusul Europei în ceea ce privește asemănarea condițiilor în care s-ar pune această problemă. În explicarea acestei chestiuni, autorul comunicării ar fi trebuit să țină mai mult seama de faptul că lichidarea rămășițelor feudale la noi a avut loc prin împrăștiere și nu prin naționalizare, tocmai datorită faptului că lupta pentru eliberarea națională a poporului se împletea cu lupta antifeudală și antiimperialistă.

Alte observații critice a făcut tov. V. Spiridon cu privire la lucrarea tov. C. Sabin. El a arătat că tov. C. Sabin nu a făcut o analiză temeinică a felului în care a avut loc producția în țara noastră după eliberare și pînă la naționalizare.

A doua parte a comunicării tov. C. Sabin, după cum arată tov. V. Spiridon greșește că nu delimitează actul naționalizării de însăși procesul de creare a sectorului socialist care nu sînt același lucru, dacă se ține seama de faptul că Lenin considera naționalizarea ca prim pas în crearea sectorului socialist. A crea sector socialist, spune tov. Spiridon, nu înseamnă, după cum arată tov. C. Sabin, numai exproprierea expropriatorilor ci și organizarea socialistă a producției, crearea unei discipline socia-

¹ Stenograma revăzută a dezbaterilor privind comunicările prezentate de membrii Institutului de cercetări economice al Academiei R.P.R. va fi publicată mai amplu în revista „Probleme economice”. În textul de mai sus este redat un scurt rezumat al acestor intervenții.

liste de munca, organizarea controlului în producție și repartiție etc., lucruri importante care au scapat analizei autorului.

PAVEL DAN, luînd cuvîntul, arată că lucrarea tov. C. Murgulescu l-a interesat deosebit și ca este de acord cu concluziile acestuia în afară de cea care afirmă că în țara noastră n-ar exista rentă absolută. Vorbitorul combate explicația pe care o dă C. Murgulescu, cînd spune în lucrare ca modul de cheltuire ar determina calitatea rentei absolute. P. Dan arată că modul de folosire al rentei nu schimbă esența acesteia și că din moment ce există în economia noastră formație privat-capitalistă înseamnă că există rentă absolută. A afirma că nu există rentă absolută în agricultura noastră de trecere, înseamnă a nu recunoaște ca în formațiunea privat-capitalistă acționează legi economice proprii acesteia. Chiar dacă statul vine printr-o serie de mijloace și îi ia capitalistului din agricultură mare parte din venituri, aceasta nu schimbă modul de a privi problema. Existența rentei absolute este legată de faptul ca chiaburul are monopol de proprietate asupra unei părți din pămînt. Ingrădirea ce i se aplică în spirit de clasă chiaburului nu anulează dreptul de proprietate al acestuia asupra pămîntului ce-l deține, concluzie spre care împinge comunicarea.

P. Dan arată în continuare că a pune astfel problema, înseamnă a trage concluzii care să subaprecieze pericolul chiaburilor în economia noastră. Vorbitorul încheie arătînd că, prin urmare, tov. Murgulescu nu are dreptate atunci cînd afirmă ca nu ar mai exista renta absolută în economia noastră.

R. BALEANU ia cuvîntul pentru a critica afirmația făcută de către C. Sabin în comunicarea sa, cu privire la durata diferită, la noi și în Rusia, a perioadei în care au fost îndeplinite sarcinile revoluției burghezo-democratice. După părerea tov. Băleanu, comunicarea nu a dat o explicație justă și nu a arătat cauzele concrete pentru care la noi în țară îndeplinirea sarcinilor revoluției burghezo-democratice a cerut un timp mai îndelungat. În Rusia, spune tov. Băleanu, a fost necesar mai puțin timp, tocmai pentru ca 1905-1907 ca și revoluția din februarie, reprezintă perioade de luptă îndreptată spre același scop. Prin urmare nu faptul că la noi rămășițele feudale ar fi fost mai puternice și capitalismul mai puțin dezvoltat, a cerut o perioadă mai îndelungată pentru rezolvarea sarcinilor revoluției burghezo-democratice — cum afirmă autorul — pentru că acești factori existau și acționau și în Rusia în etapa respectivă.

I. DUMITRIU critică lucrarea tov. C. Sabin, în următoarele probleme: că nu a arătat mai clar natura statului existînd pînă la 30 decembrie 1947 și că nu a explicat cum chiar fără a fi naționalizate întreprinderile, muncitorii luptau cu abnegație pentru dezvoltarea producției. După părerea tov. Dumitriu, nu este clară problema oficiilor industriale ca forme ale capitalismului de stat, fiindcă autorul nu ar face o justă delimitare între capitalismul de stat în condițiile dictaturii proletarietului și capitalismul de stat întîlnit în alte condiții istorice. Vorbitorul critică apoi modul de întocmire al tabelelor cifrice din comunicare care, după părerea sa, nu au titluri clare și fac comparații discutabile.

În încheiere, tov. Dumitriu arată că nici el nu este de acord cu concluzia trasă de C. Murgulescu în comunicarea sa, conform căreia n-ar exista

rentă absolută la noi. Pentru a arata apoi ca exista rentă absolută în agricultura noastră, tov. Dumitriu aduce marturia faptului că într-o întovărire de la Lipova-Arad, unii întovărașiți, care nu lucrează ei înșiși, au posibilitatea să platească pentru munca facută pe pământurile lor de alții, ceea ce ne dovedește că există rentă absolută.

GH. DOBRE critica comunicarea tov. C. Sabin, pentru faptul că nu a tratat deloc problema controlului muncitoresc în întreprinderile nenaționalizate și care începe a se exercita în țara noastră imediat după 23 August 1944 ca izvorînd din lozincă lansată de Partidul Comunist Român: „totul pentru front, totul pentru victorie” împotriva sabotajului capitaliștilor și moșierilor. După ce dă câteva citate din unele cuvîntări ale tov. Gheorghe Gheorghiu Dej, vorbitorul arată ca tov. C. Sabin trebuia să prezinte controlul muncitoresc ca pe unul dintre factorii pregatitori ai actului naționalizării de mai tîrziu. De asemenea comunicarea trebuia să vorbească despre contractele colective și rolul economatelor, etc. După părerea vorbitorului, oficiile industriale nu sînt, după cum a arătat tov. C. Sabin în lucrarea sa, formă a capitalismului de stat, ci formă a controlului muncitoresc, așa cum era în aceasta perioadă și controlul economic.

N. BELLI aduce unele observații cu privire la comunicarea prezentată de tov. C. Popescu și I. Berceanu. După părerea tov. Belli, partea întîia a lucrării tratează o serie de probleme teoretice foarte importante, dar în a doua parte a sa, lucrarea este oarecum factologică și insuficient teoretizată. Socotește, în continuare, că în lucrarea amîntită mai sus, trebuie neapărat analizate și alte probleme. Printre acestea, cele mai de seamă ar fi: aceea a precizării rolului jucat de asociațiile țărănești pentru folosirea tractoarelor (în atragerea țărănimii muncitoare spre transformarea socialistă a agriculturii); problema cerealelor marfa, care după cum arată tov. Belli, deasemeni nu a fost suficient tratată; și problema dacă mica producție de marfuri — (gospodăria individuală a micului producător) poate sau nu să realizeze o reproducție lărgită. Acest lucru e important de lamurit, după cum spune tov. Belli, spre a vedea cum poate contribui mica producție țărănească la rezolvarea problemei cerealelor marfă. Deasemeni, tov. Belli spune că ar fi fost necesar ca în comunicarea tov. C. Popescu și I. Berceanu, să fie analizată și politica agrară a partidului, aplicată pînă la rezoluția din 3-5 martie 1949 — precum și înfățișarea modului în care trăiau țărani muncitori înainte de a se trece la transformarea socialistă a agriculturii.

În continuare, vorbitorul combate teza expusă în discuții de tov. Dumitriu, conform căreia ar exista rentă absolută în întovăririle de la noi din țară pentru lucrul în comun al pămîntului. Tov. Belli arată că a afirma acest lucru, înseamnă a considera în fond întovăririle ca dezvoltîndu-se pe baza capitalistă, ceea ce e cu totul injust. Tov. Belli aduce apoi observații critice la lucrarea tov. Sabin, arătînd că în aceasta ar fi trebuit să-și găsească un loc și problema conducerii în triunghi și a conducerii unice, și rolul acestora în economia noastră, în perioada istorică respectivă etc. Mai departe, vorbitorul arată că e discutabilă afirmația pe care A. Popper o face în lucrare, cu privire la faptul că sectorul socialist în economia noastră ar constitui baza www.daceroandica.ro proletariatului dat fiind

că noi am avut înainte de proclamarea R.P.R., un sector de Stat în economie (A.F.S.M. spune tov. Belli) fără a avea totuși dictatura proletariatului. Această problemă a fost destul de confuz ridicată de vorbitor, care s-a oprit aici.

C. SABIN arată ca criticile ce i s-au făcut îi vor ajuta în punerea la punct a lucrării și că este de acord cu mare parte dintre ele ca cele ale tov. R. Băleanu etc. Nu este însă de acord pe de-a întregul cu observațiile tov. Dobre în legătură cu faptul că oficiile industriale ar fi fost o formă a controlului muncitoresc și nu capitalism de stat.

În acest scop, C. Sabin arată că la Congresul P.M.R. tovarășul Gh. Gheorghiu Dej arăta că noi avem printre alte formațiuni economice și capitalism de stat.

H. WALD :

Mă voi referi, în primul rând, la comunicarea tovarășilor Al. Tănase și Al. Nichita : „Grija față de om, lege supremă a politicii partidului“. Este una din lucrările care ridică multe probleme deosebit de interesante, străduindu-se să limpezească întregul conținut al umanismului socialist.

Cred însă că nivelul filozofic al comunicării ar fi fost sensibil mai înalt, dacă autorii ar fi început prin a distinge umanismul socialist de toate curentele umaniste din trecut. Omul a ocupat locul central și în alte concepții despre lume din trecut. Însă, în antichitate, umanismul aristocraților bazat, mai ales, pe idealismul obiectiv, concepea omul ca pe o ființă supremă, creată de zei după chipul și asemănarea lor, destinată să le dea veșnic ascultare. Rădăcinile de clasă ale umanismului antic încep să iasă la iveală de îndată ce reamintim că pentru aristocrații elini sclavii nu erau oameni, ci niște „unelte cu glas“. Umanismul burghez, bazat mai ales pe idealismul subiectiv, concepea omul ca pe un centru creator al cosmosului, așezând în centrul liniei pe burghezul individualist, egocentric și egoist.

Între umanismul socialist și toate curentele umaniste din trecut există o deosebire fundamentală, calitativă, pe care comunicarea nu a reliefat-o îndeajuns. Umanismul socialist se bazează pe o concepție profund științifică despre lume și despre locul omului în această lume, se bazează pe materialismul dialectic, care concepe omul ca pe o ființă ajunsă la cel mai înalt grad de organizare a materiei în mișcare, ca pe o ființă devenită capabilă să transforme lumea după nevoile ei, ca pe o ființă la nivelul căreia materia în mișcare devine conștientă de ea însăși.

Cred că sporirea neîncetată a puterii oamenilor asupra naturii constituie, în ultima instanță, însăși esența procesului istoric, fără să neglijăm caracterul contradictoriu al acestui proces, în cadrul căruia relațiile de producție sînt, pe rînd, cînd motor, cînd frînă. Istoria omenirii este, în ultima analiză, istoria succeselor pe care le-au obținut oamenii în lupta lor de a-și supune natura.

Punînd astfel problema, autorii ar fi limpezit și raportul dintre materialismul filozofic al comuniștilor și idealismul lor moral. Ei ar fi izbutit să explice mai profund că grija față de om este o atitudine moral-politică perfect corespunzătoare legilor obiective ale dezvoltării naturii și societății.

În sfîrșit, ar fi apărut mult mai limpede raportul dintre scop și mijloc în viața socială. Scop este numai omul; toate celelalte sînt mijloace

pentru sporirea puterii lui asupra naturii. Comuniștii au luptat și au murit, cînd nu se putea altfel, pentru oameni, nu pentru niște idei abstracte. Comuniștii și-au pus viața în slujba vieții, nu în slujba morții.

Autorii ar fi izbutit să combată, astfel, mai adînc, birocratismul — această manifestare frecventă a intervertirii raportului dintre scop și mijloc. Unele organe administrative se comportă ca și cum cetățenii există, pentru ca să existe ele și nu invers. Din nefericire, Academia R.P.R. nu este nici ea scutită de asemenea organe administrative.

Fără să insist asupra celorlalte comunicări, vreau să spun numai că multe din ele nu au atins nivelul științific și filozofic necesar. Sînt prea multe considerații îndeobște cunoscute.

O comunicare științifică trebuie să ridice probleme esențiale și pe cît este posibil, să nu repete lucrurile arhicunoscute, ci să vină cu o contribuție personală, să spună idei noi, chiar dacă este vorba de idei discutabile.

În general însă unele probleme noi, chiar dacă au fost ridicate, au fost înecate într-o serie întreagă de considerațiuni generale arhi-cunoscute, care au coborît nivelul științific și au transformat comunicarea într-o lecție.

Dacă s-ar fi spus numai lucruri noi, fără să se mai piardă timpul cu generalități îndeajuns de cunoscute, am fi învățat mai mult.

TR. UDREA :

Pentru înțelegerea completă a procesului construirii societății socialiste o însemnătate deosebită o are analiza rolului jucat de masele populare din țara noastră în lupta pentru democrație și socialism.

Prezintă de asemenea un interes deosebit discuția privind unitatea indisolubilă dintre partid, guvern și popor, creată în anii de democrație-populară.

De aceea, aducerea în discuția actualei sesiuni a unei comunicări — mă refer la lucrarea tov. Smeu și Hoffmann — care dezbate tocmai aceste probleme, este nu numai bine venită dar reflectă totodată că în sinul cercetătorilor se frămîntă probleme legate de etapa actuală.

În afara scurtei introduceri teoretice, părțile cele mai reușite și cele mai interesante ale lucrării le constituiesc problema rolului creator al participării maselor la revoluția culturală ca și capitolul privind raportul dintre partid, guvern și popor, cu observația că o adîncire, o dezvoltare a tezelor se cere luată în considerare mai cu seamă la ultimul capitol, privitor la raportul dintre partid-guvern-popor.

În prezentarea materialului, autorii au recurs în prima parte a lucrării la o trecere în revistă a activității politice a maselor conduse de partid, în perioada ce a precedat instaurarea dictaturii proletariatului. În a doua parte a lucrării, s-a trecut la tratarea diferitelor aspecte pe care le cuprinde problema în sine.

O astfel de economie a lucrării a oferit autorilor posibilitatea ca în ultima parte a comunicării să adîncească și să-și aducă contribuția proprie la dezbaterile tezelor puse în discuție.

Trebuie observat însă faptul că, lucrarea este inegală ca valoare, partea întâia — cea istorică — fiind inferioară părții ultime, cea filozofică.

O lipsă care se resimte de asemenea în întreaga lucrare o constituie slabul material ilustrativ care e luat numai, și în cel mai fericit caz, din ziare.

Atît în privința stilului și a exactității științifice a folosirii unor termeni, cît și în privința sistematizării, lucrarea trebuie încăodată revăzută: formulări greoaie care pot crea confuzii, repetări, parafrazări din clasici, uneori nereușite, considerații mult prea generale, fraze-șablon etc.

Cu toate aceste lipsuri, lucrarea în genere este prețioasă pentru dezbateră problemelor în discuție.

Revenind la prima parte a lucrării, trebuie arătat că autorii încearcă sa descrie drumul concret parcurs de lupta revoluționară a maselor sub conducerea P.C.R. începînd de la 23 August și sfîrșind cu perioada revoluției socialiste în curs de desfășurare.

Un aspect prețios îl aduce încercarea de a face o limitare a sferei noțiunii de popor în ceea ce privește funcția sa social-politică. Autorii caută sa explice ce trebuie înțeles prin termenul generic de mase populare în anumite perioade istorice date.

Numai că, odata terminată discuția teoretică, pe care o consider de altfel mult prea redusă și incompletă față de importanța problemei — autorii renunță brusc la sarcina de a analiza în cazul concret al etapelor revoluționare de după 23 August — ce cuprindea această noțiune, să spunem în preajma lui 6 Martie 1945, în preajma abolirii monarhiei ș.a.m.d.

Acest lucru nu poate fi considerat numai ca o scăpare, ci e dovedit și prin faptul ca, ignorînd tocmai analiza conținutului social al noțiunii într-o etapă dată, autorii de cîte ori aduc în discuție spre pildă problema alianței recurg la fraze tip, care nu obliga la nimic și cari nu aduc nimic nou, ceea ce scade din valoarea prezentării.

Datorită folosirii termenului generic de „popor”, nu reiese de fel rolul ucucut, laturile pozitive și negative, ale participării micii burghezii orășenești și sălești la lupta revoluționară a clasei muncitoare pentru cucerirea puterii, pentru desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice și trecerea la revoluția socialistă.

Vorbînd despre participarea conștientă a maselor populare la revoluție, autorii nu justifică suficient prin ce se explică puternicul avînt revoluționar de care dau dovadă atît muncitorimea cît și țărănimea imediat după 23 August.

În legătură cu aceasta, are o deosebită importanță teza raportului C.C. de la conferința națională a P.C.R. din 1945, care arată că imediat după 23 August influența politică depășea posibilitățile organizatorice ale partidului. La baza explicației faptului că totuși în condițiile unor posibilități organizatorice limitate ale partidului, valul revoluționar a cuprins rapid întreaga țară, stă forța imensă a ideilor revoluționare răspîndite de partid și însușite de mase, faptul că masele populare s-au raliat acestor idei, programului concret de luptă al P.C.R. pentru etapa dată.

Masele populare simțeau justețea ideilor și programului partidului, se încadrau în lupta revoluționară împotriva reacțiunii interne și internaționale pentru că așa le dictau interesele lor de clasă. Alianța dintre clasa muncitoare și țărănime ca și recunoașterea rolului conducător al partidului era ceva firesc și necesar.

Spre deosebire de trecut, masele populare de la orașe și de la sate simțeau că după eliberarea țării de către Armata Sovietică, nu este vorba numai de o nouă reformă agrară ci de un lucru cu totul nou, de lichidarea pentru totdeauna a moșierimii ca clasă; că nu este vorba de o îmbunătă-

țire temporară a situației materiale, de acordarea temporară a anumitor drepturi și libertăți oamenilor muncii, ci de ducerea unei lupte la capatul careia se va instaura pentru totdeauna la cîrma țării clasa muncitoare în alianță cu țărănimea muncitoare.

Ori, peste acest conținut nou al atitudinii maselor populare față de problema principală: încontro va apuca țara, înapoi spre capitalism, sau pe un drum nou de progres, — autorii au trecut cu ușurința. De altfel în genere fenomenele suprastructurale, influența ideilor revoluționare, lupta ideologică legată strîns de lupta politica nu apar ca preocupari distincte în lucrarea autorilor.

Firește că datorită acestei lipse, descrierea realizării F.U.M., a F.N.D., a creierii P.M.R. apare și ea ca o înlănțuire de date cronologice, fara un conținut viu, bogat.

Lipsește descrierea cadrului mare în care se desfășoara lupta revoluționară a maselor populare. În locul ei este o înșiruire de formulari șablon care ascund în fond sărăcia de idei proprii.

Datorită acestui fapt, chiar menționarea periodică a faptului că „lupta de clasă se întetește“ apare oarecum „lipită“, ca sa fie. Și, material în această privință există la îndemîna oricui.

Ferindu-se de a cădea în boala citatomaniei, autorii cad în cealalta extrema.

Astfel, în primele 20 de pagini nu este decit un singur citat din „Documentele din istoria P.C.R.“ și niciunul din clasici sau din conducătorii P.M.R.

O ultimă observație. Voind să arate rolul activ al maselor în activitatea aparatului de stat și a vieții economice, autorii se rezuma doar la felul cum partidul și guvernul țin cont de propunerile venite din mase cu ocazia discutării diferitelor legi sau hotărîri luate. Este ignorata contribuția hotărîtoare a maselor (e vorba de exemple, căci altfel este „enunțată“) în procesul de producție a bunurilor materiale. Nu se spune mai nimic despre inovații, despre metode noi, despre eroismul în munca, reflectări ale atitudinii noi, socialiste, față de muncă și avutul obșlesc.

În general, înșirînd faptele principale ale luptei revoluționare a maselor, arătînd corect rolul conducător al clasei muncitoare în frunte cu partidul marxist-leninist, autorii nu reușesc totuși decit parțial să realizeze tratarea problemei, datorită lipsurilor arătate.

Cred că este util ca autorii, care dovedesc ca au parcurs materialul informativ de bază, să treacă la refacerea primei părți în așa fel ca lucrarea în întregul ei să se prezinte la un nivel satisfăcător.

C. ȘERBAN :

În sesiunea lărgită a Secției de științe istorico-filozofice și economico-juridice a Academiei R.P.R. din 21-24 decembrie 1953, lucrătorii științifici ai acestei secții au prezentat cîteva zeci de lucrări, a căror valoare științifică a fost discutata cu acel prilej. Cu toate lipsurile constatate în acele dezbateri, discuția din sesiunea lărgită din 21-24 decembrie 1953 a dus la concluzia că lucrările prezentate reprezintă o reala contribuție la dezvoltarea științei istorice, a filozofiei și a științelor economico-juridice din țara noastră în etapa actuală, cînd oamenii muncii au trecut la construirea socialismului. Printre referatele și comunicările prezentate cu acel prilej de către Secția istorică, erau și comunicări care pri-

veau dezvoltarea istorică a poporului nostru în ultimii zece ani. Aceste comunicări se refereau la : „Lupta maselor populare pentru reforma agrară și lichidarea moșierimii ca clasă în preajma lui 6 Martie 1945“ (P. Nichita, M. Ionescu și T. Udrea) și la „Ajutorul acordat României de către Uniunea Sovietică la Conferința de pace de la Paris în 1946“ (T. Georgescu și Gh. Matei). În raport cu celelalte referate și comunicări prezentate, aceste probleme reprezentau circa 8%.

A zecea aniversare a eliberării patriei noastre a constituit un nou prilej pentru istoricii, economiștii și filozofii din R.P.R., de a adînci cercetările lor asupra unor probleme legate de lupta poporului nostru pentru democrație, pace și socialism. În sesiunea Secției a V-a, convocată cu prilejul acestei sărbători mărețe, au fost prezentate un număr de 15 lucrări care se ocupă cu probleme privind această epocă. Așa dar, o serioasă creștere din punct de vedere cantitativ. Calitatea acestor lucrări a reieșit și va mai reieși din discuțiile purtate în jurul lor.

Subiectele comunicărilor sînt destul de variate și prezintă un interes deosebit pentru dezvoltarea științei istorice în țara noastră. Totuși se pare că alegerea subiectelor nu a constituit o preocupare riguroasă a conducerii Secției a V-a a Academiei și nici a institutelor de specialitate, întrucît conținutul lor nu reprezintă decît o parte din importante probleme ce trebuiau tratate; cu alte cuvinte, alcătuirea tematicii acestei sesiuni n-a rezultat dintr-o alegere a problemelor cheie, ci după depunerea lucrărilor.

Iată de ce nu există comunicări cu următoarele subiecte :

— Transformarea R.P.R. într-o țară industrial-agrară, în anii puterii populare.

— Ajutorul acordat de glorioasa Armată Sovietică pentru eliberarea țării noastre de sub jugul fascist.

— Frăția de arme romîno-sovietică.

— Dezvoltarea crescîndă a istoriografiei, filozofiei și științelor economice în R.P.R., în cei 10 ani.

În legătură cu acest al treilea subiect, tov. prof. acad. Constantinescu-Iași, a tratat, în mod sumar, cuceririle istoriografiei din țara noastră în anii puterii populare, în cuvîntul de deschidere al actualei sesiuni. Un asemenea subiect necesită însă un studiu separat, complet și care să conțină în mod concret o analiză a lucrărilor apărute în cei zece ani, să oglindească cuceririle istoricilor, filozofilor și economiștilor din țara noastră în domeniile lor de cercetare. În aceste lucrări trebuie să se oglindească ajutorul neprețuit al științei înaintate sovietice.

Așa cum se știe, după eliberarea patriei noastre un rol important în dezvoltarea științei în țara noastră l-au avut — între altele — istoriografia, filozofia și științele economice sovietice.

În ceea ce privește problemele la care mă voi opri, ele privesc ultimii 10 ani din istoria patriei noastre. În 1952 a fost redactată o nouă ediție a manualului de istorie a R.P.R. pentru școala medie. Acest manual a fost răspîndit în toată țara și citit de marea masă a oamenilor muncii de studenți și elevi. De curînd au apărut recenzii ale acestui manual și cu acest prilej s-au constatat unele lipsuri de ordin teoretic-ideologic și de ordin factic. Manualul va trebui deci îmbunătățit în viitoarea lui redactare. Ori, comunicările făcute în sesiunea lărgită din decembrie 1953 acum publi-

cate în două volume, precum și prezentele comunicări și referate de astăzi vor trebui luate în seamă în viitor de redactorii manualului.

Comunicările pe care le-am studiat se referă în general tocmai la ultima perioadă pe care o tratează manualul de istorie a R.P.R. și de aceea este necesar să ne oprim asupra lor pentru a constata în ce măsură ele vor reuși să îmbunătățească vechea redactare a manualului pentru școala medie.

Prima comunicare la care mă refer este cea redactată de tov. I. Gheorghiu și A. Roman. Autorii folosesc material documentar publicat (imprimate și presă), precum și material de arhivă provenit din Arhiva regională Oradea. Evenimentele sînt expuse cronologic ca și în manualul de istorie redactat în 1952, ceea ce nu este o soluție tocmai fericită. Materialul prezentat va putea să ajute pe redactorii viitorului manual cu materiale prețioase. Totuși, autorii n-au reușit în bună măsură să ne prezinte dezvoltarea economică a Romîniei în această perioadă. Această oglindă a economiei țării noastre între 1944-1947 i-ar fi ajutat foarte mult să motiveze mai tîrziu, în mod concret, necesitatea „Propunerilor P.C.R. din 14 iunie 1947” cu privire la îmbunătățirea situației economice și financiare a țării. Această motivare se putea face nu prin arătarea cîtorva procente scăzute ale producției industriei și agriculturii, ci prin prezentarea mai pe larg a adevăratului haos din economia Romîniei drept urmare a politicii reacționare a burgheziei și moșierimii. Se pare că publicarea unei culegeri de materiale care să privească situația economică a Romîniei în cei 10 ani se face din ce în ce mai necesară.

A doua parte a primei comunicări se ocupă cu perioada din istoria patriei noastre cuprinsă în intervalul de la 30 decembrie 1947 și pînă în prezent.

Și această comunicare aduce un bogat material factic și teoretic. Astfel, se poate urmări mărirea potențialului nostru economic industrial după 1948 pînă în prezent, care a crescut pe baza reformelor revoluționare și a planificării socialiste a economiei noastre.

Date importante se pot găsi în paginile care tratează dezvoltarea industriei, electrificarea, procesul de transformare socialistă a agriculturii, etapele sale de realizare, condițiile de dezvoltare a mecanizării agriculturii. Se găsesc în comunicare materiale privind reforma învățămîntului, dezvoltarea științei, literaturii, artelor plastice, a muzicii și presei etc.

Așadar, comunicarea tov. I. Gheorghiu și A. Roman, după ce autorii lor vor limpezi anumite probleme de ordin teoretic ridicate în dezbateri, va putea aduce un real folos înțelegerii problemelor studiate.

A doua comunicare, a tov. Tr. Lungu și St. Safta, tratează o problemă care a constituit o cotitură radicală în lupta maselor populare din țara noastră. Este perioada de la 23 August — 6 martie, caracterizată prin lupta maselor populare din țara noastră, sub conducerea P.C.R., pentru răsturnarea guvernelor cu majoritate reacționară conduse de Sănătescu și Rădescu.

Această comunicare folosește materiale publicate în ultimii 10 ani, imprimate, ziare din Capitală și din provincie, precum și material documentar din arhivele sfaturilor populare raionale din Oradea și Arad.

Folosind un material inedit, în special în ultimul capitol, autorii au demascat eforturile disprețuite ale burgheziei și moșierimii pentru sabotarea

îndeplinirii condițiilor armistițiului și împotriva instaurării unui guvern cu adevărat democratic. Prin exemple numeroase, autorii prezintă lupta muncitorilor pentru izgonirea vechilor conducători la unele mari uzine și fabrici, lupta comitetelor de fabrică împotriva sabotajului elementelor reacționare, lupta comitetelor cetățenești împotriva speculei și a acelor care sabotau aprovizionarea frontului antihitlerist, lupta comitetelor satești pentru realizarea reformei agrare.

Desfășurarea luptei de clasă în țara noastră în această perioadă are forme din cele mai ascuțite, care merg chiar pînă la ciocniri sîngeroase între masele populare și forțele reacționare.

Sînt convinși ca această lucrare va contribui în bună măsură la documentarea istoricilor și studenților și a tuturor cercetătorilor patriei noastre care studiază această perioadă.

Pentru înțelegerea deplină a celor expuse de autori, aș dori totuși să pun în discuție o problemă de ordin teoretic, care mi se pare că a fost expusă destul de îndrăzneț, dar și neclar. Este vorba de următoarea expresie :

„Perioada istorică de care ne ocupăm în această lucrare se încadrează în *prima etapă tactică a perioadei strategice de desăvîrșire a revoluției burghezo-democratice*“ (sublinierea noastră — C. Ș.).

Această frază cred că merita o deosebită atenție pentru înțelegerea întregului proces istoric pe care autorii îl studiază în această lucrare. Din cele discutate am înțeles că problema revoluției burghezo-democratice în țara noastră și mai precis desăvîrșirea acestei revoluții nu a fost încă clarificată pînă în prezent, nici de istorici și nici de filozofi sau economiști. În felul în care a fost expusă de către autori, cred că este necesar să se mai reflecteze dacă nu cumva s-au folosit termeni necorespunzători pentru caracterizarea acestei perioade.

E. HUTIRA :

Aș dori să fac cîteva observații și completări la comunicarea tov. Gh. Badrus care s-a referit la rolul pe care îl are ajutorul sovietic pentru dezvoltarea țării noastre.

În general, problema ridicată în lucrarea respectivă prezintă un interes deosebit.

Ma opresc asupra caracterizării făcute de autor acestui ajutor pe de o parte, iar pe de alta parte tratez problema colaborării economice între statele lagărului socialist, lucru care după părerea mea a fost scăpat din lucrarea respectivă. Despre aceasta vorbește înșasi faptul că autorul nu a amintit despre existența și munca Consiliului de asistență economică mutuală.

Înainte de a atinge problema susmenționată, vreau să amintesc că construirea socialismului în țara noastră are loc în condițiuni care diferă de cele care au existat cînd s-a construit socialismul în Uniunea Sovietică.

Pe lînga trasăturile generale ale perioadei de trecere de la capitalism la socialism, în țara noastră — ca și în celelalte țări de democrație populară — construirea socialismului are la noi următoarele condițiuni specifice, care se pot grupa astfel :

1. Existența Uniunii Sovietice și ajutorul multilateral acordat țării noastre.

2. Existența lagărului socialist și colaborarea acestui lagar, socialist pentru construirea și consolidarea sistemului economic socialist.

3. Gradul social-economic de dezvoltare al României și resursele naturale ale țării.

Ajutorul imens al Uniunii Sovietice consta în aceea ca ea nu numai că a eliberat țara noastră de sub jugul fascismului și prin aceasta s-au creat și condițiile necesare creșterii rapide a forțelor revoluționare interne, — ci și în ajutorul permanent și multilateral pe care îl acorda Uniunea Sovietică țării noastre în construirea regimului nostru de democrație populară, în construirea bazei economice a socialismului.

Despre importanța ajutorului frățesc al Uniunii Sovietice trebuie arătat că „fără ajutorul U.R.S.S., fără experiența ei, ar fi imposibilă construirea socialismului în țările de democrație populară”¹.

Înainte de toate este ajutorul imens pe care îl avem din partea Uniunii Sovietice în construirea socialismului la noi în țară, ajutor care constă în bogata experiență a Uniunii Sovietice în domeniul construirii societății comuniste. Această experiență a servit și servește de îndrumător sigur pentru toate partidele comuniste și muncitorești. Partidele comuniste și muncitorești merg pe un drum deschis și încercat și prin urmare au posibilitatea de a aplica metodele deja verificate ale socialismului victorios în Uniunea Sovietică.

Ritmul rapid de construire a socialismului în țările de democrație populară se explică prin aceea că oamenii muncii din aceste țări au nu numai experiența Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, ci și ajutorul multilateral al Uniunii Sovietice.

Ajutorul material al Uniunii Sovietice are o importanță deosebită pentru construirea socialismului la noi în țară, mai ales la începutul acestei construcții.

În legătură cu aceasta tov. Gh. Gheorghiu-Dej spune :

„Ajutorul material, bogat și frățesc pe care ni-l dă Uniunea Sovietică reprezintă singura posibilitate pentru o țară mică cum este a noastră, de a construi socialismul². Ajutorul tehnic, material, consta înainte de toate în aceea că el satisface cerințele cele mai arzătoare ale țării noastre și că este cel mai ieftin și de prim rang din punct de vedere tehnic. Datorită acestui ajutor noi putem construi socialismul cu tehnica și metodele constructorilor comunistului. În construirea bazei economice a societății socialiste, o importanță deosebită o reprezintă folosirea experienței tehnice, a organizării producției, precum și metodele înaintate ale fruntașilor sovietici în producție.

Acest lucru a fost subliniat sumar în comunicarea tov. Gh. Badrus.

Just a arătat referentul că apologeții de tot felul ai capitalismului caută prin toate mijloacele să ponegrească ajutorul Uniunii Sovietice, acordat țărilor de democrație populară.

Astfel, apologeții capitalismului declară sgomotos ca acest ajutor reprezintă „export de revoluție” din partea Uniunii Sovietice. Trebuie sa

¹ Gh. Gheorghiu-Dej, Articole și Cuvintări, Ed. pentru literatura politică, ed. a III-a, 1953, p. 585.

² Gh. Gheorghiu-Dej, Articole și Cuvintări, Ed. pentru literatura politică ed. a III-a, 1952, p. 392-393.

arătăm însă că ajutorul multilateral și colaborarea economică între țările de democrație populară și Uniunea Sovietică constituiesc o necesitate obiectivă pentru construirea socialismului în aceste țări și sînt o condiție de bază în opera de lichidare a exploatării omului de către om.

Ajutorul Uniunii Sovietice nu poate fi numit „export de revoluție” deoarece eliberarea și ajutorul dat de Uniunea Sovietică acestor țări nu însemnează însăși creerea democrațiilor populare ci numai creerea condițiilor care au permis forțelor interne să instaureze regimul de democrație populară.

Ajutorul Uniunii Sovietice, colaborarea țării noastre cu Uniunea Sovietică, sînt caracterizate de însăși rezultatele acestui ajutor.

Rezultatele istorice obținute de poporul nostru în construirea economiei și crearea culturii socialiste, în domeniul construcției de stat și partid au la bază ajutorul sovietic și colaborarea țării noastre cu Uniunea Sovietică.

Deci se poate afirma că ajutorul multilateral și colaborarea Uniunii Sovietice cu țara noastră constituie pentru noi — cît și pentru celelalte țări de democrație populară — una din forțele motrice de dezvoltare ale Republicii Populare pe drumul construirii socialismului.

Trec la a doua problema și anume la colaborarea și ajutorul reciproc între țările lagărului socialist, problemă care în etapa actuală prezintă o importanță deosebită. Aceasta pentru că colaborarea economică între țările lagărului socialist completează și ușurează construirea socialismului în aceste țări. Ea a primit și primește forme organizate prin convențiile economice semnate între țările lagărului socialist.

Dacă privim dinamica de dezvoltare a colaborării economice dintre aceste țări, vedem ca largirea ei se manifestă nu numai prin creșterea volumului de mărfuri, ci și prin aceea că ea devine din ce în ce mai multilaterală. Aceasta se explică prin faptul că în primul rînd sectorul socialist în țările de democrație populară se mărește în mod permanent și astfel se lărgeste și se consolidează baza economică a colaborării dintre aceste țări.

La rîndul lor, aceste relații de colaborare dau posibilități de dezvoltare mai departe a bazei economice, asigurînd prin urmare lărgirea sferelor de acțiune ale legilor economice socialiste.

Alt factor care a influențat și influențează creierea și intensificarea relațiilor multilaterale de colaborare economică între statele lagărului socialist, este și situația economică mondială creată după cel de al doilea război mondial.

Colaborarea economică și ajutorul reciproc dintre țările lagărului socialist primește forme concrete: comerțul exterior, exploatarea comună a resurselor naturale, acordarea de credite și împrumuturi, organizarea de întreprinderi comune, ajutor tehnic, colaborarea tehnic-științifică, schimb de experiențe și informație tehnică, colaborare în domeniul cadrelor, etc.

Despre toate aceste probleme, referatul prezentat trebuia să se ocupe mai pe larg.

În condițiile relațiilor de colaborare economică ale acestor țări are loc o diviziune a muncii condiționată de situația și necesitățile fiecărei țări în parte, precum și de cerințele generale de dezvoltare ale lagărului socialist în întregime. Astfel se creiază un nou sistem mondial socialist

de diviziune a muncii. Această diviziune a muncii asigura o dezvoltare rapidă și complexă a economiei țărilor de democrație populară, permite economisirea de forțe și mijloace uriase. Mai departe această diviziune a muncii asigură creșterea productivității muncii, a volumului de producție și a rentabilității întreprinderilor socialiste, lucru valabil pentru fiecare țară în parte cît și pentru întregul lagăr socialist.

Pe baza noilor condițiuni colaborarea economică a devenit o necesitate obiectivă.

Dezvoltarea permanentă a lagărului socialist și consolidarea acestor relații de colaborare economică derivă din necesitatea obiectivă a dezvoltării economice a țărilor de democrație populară și au ca rezultat *creierea și întărirea pieții lagărului socialist.*

Aceste noi condiții de colaborare economică, influențează ritmul rapid de construire a socialismului, în concordanță cu cerințele legii fundamentale a socialismului, pe baza căreia se dezvoltă și țările de democrație populară.

Această colaborare economică este o parte integrantă a politicii economice a acestor țări. Inșă, ca orice politică justă, ea depinde de cerințele legilor sociale și economice, pe baza cărora se dezvoltă economia țărilor lagărului socialist.

Prin urmare, înșăși existența unui număr de țări care se dezvoltă pe baza legilor economice ale socialismului, crează noi condiții care asigură tot mai mult lărgirea sferei de acțiune a legilor economice ale socialismului și apoi a noilor legi economice obiective, necesare pentru dezvoltarea lagărului socialist în întregime cît și pentru dezvoltarea fiecărei țări în parte.

După părerea mea *una din aceste legi economice o putem considera colaborarea permanentă și bazată pe înțelegerea reciprocă dintre țările lagărului socialist.*

Satisfacerea justă a acestei legi asigură ritmul rapid de dezvoltare al lagărului socialist în întregime, datorită cărui fapt se scurtează cu mult durata și se ușurează greutățile perioadei de trecere de la capitalism la socialism.

Aceasta ne dă posibilitatea să prevedem ca acele țări mai înapoiate care se vor desprinde în viitor de lagărul capitalismului vor lichida înapoierea lor și se vor dezvolta cu pași mult mai rezezi decît pînă în prezent. În această privință avem ca exemplu convingător China.

Satisfacerea cerințelor acestei legi asigură de asemenea stabilitatea pieții socialiste, asigură înșăși normele de funcționare a acestei piețe.

Piața socialistă, la urma urmei nu este o cauză, ci este o urmare a relațiilor permanente economice, care au la bază anumite legi de funcționare și astfel se explică că piața socialistă este ferită de toate crizele, de toate, acele trăsături care caracterizează piața capitalistă.

Consider că punctul de vedere nejust al tov. Badrus se reflectă prin această frază care se găsește la p. 12 din comunicarea sa : „În prezent relațiile externe inclusiv cele economice ale fiecăreia dintre țările lagărului socialist sînt îndreptate pe de o parte spre realizarea coexistenței pașnice cu țările capitaliste, iar pe de altă parte spre realizarea colaborării și ajutorului reciproc cu celelalte țări ale lagărului democrat“.

Dupa parerea mea însași ordinea este injustă.

Intr-adevăr accentul politicii externe trebuie pus pe baza colaborării interne a lagărului socialist, și pe urmă pe baza colaborării cu țările capitaliste.

Imi permit sa fac cîteva propuneri relativ la modul de organizare a sesiunilor în cadrul Academiei R.P.R.

Cred că ar fi mai bine, mai util pentru desfașurarea lucrurilor sesiunii, dacă tezele principale ale fiecărei comunicări, ar fi făcute cunoscute, în scurt, în esență, din timp, respectiv publicate, așa cum se practica în Uniunea Sovietica.

De asemenea cred că ar fi bine ca respectivele comunicari să fie depuse mai din timp pentru a putea fi consultate.

Imi permit de asemenea să propun ca să se ridice cerințele științifice față de comunicări, astfel încît ele să fie într-adevăr comunicări și nu lecții de popularizare a anumitor idei arhicunoscute, ci să se pună în discuție anumite probleme pentru a fi dezbătute.

O altă chestiune este că elementele noi care se aduc se înecă în partea generală a comunicărilor, din cauză că nu au la bază un studiu amănunțit de material concret.

Din această pricină s-a întîmplat ca la Secția economică unde se discutau probleme concrete din țara noastră, autorii comunicărilor cînd au dat răspunsurile — și mă refer la comunicarea în legătură cu renta absolută la noi — au spus că pentru lămurirea problemei cel mai bun lucru este să cităm pe clasici.

Este bine sa folosim clasicii în lămurirea problemelor teoretice, dar să nu abuzăm de acest lucru, ori în scurtul răspuns care s-a dat, au fost date cinci mari citate.

Cred că a termina o discuție cu darea unui citat nu este forma cea mai nimerită. Dacă lucrurile erau bazate pe studii mai amănunțite, atunci ar fi fost mult mai ușor de stabilit adevarul, care este numai unul singur.

Cred ca anumite teze teoretice nu trebuiesc gîtuite dar în același timp conducerea Institutului nu ar trebui să permită în referate anumite lipsuri teoretice, care contravin unor adevăruri deja stabilite, cum s-a întîmplat de exemplu cu comunicarea tovarășului Kepeș, în care s-a afirmat că singura formă a legaturilor economice dintre onaș și sat este forma schimbului de mărfuri, lucru care nu este adevărat, fiindcă între ele există și o directă legătură de producție.

Acestea am avut de spus.

I. BERCEANU :

Cred că în raport cu sesiunea din decembrie anul trecut, la care am participat cei mai mulți dintre noi, sesiunea de față marchează un progres serios, atît ca tematică și calitate cît și prin modul în care s-au rezolvat problemele din cuprinsul comunicărilor pe care le-am ascultat.

Se observă totuși în foarte multe cazuri — și aceasta cred că trebuie să se desprindă ca o preocupare de căpetenie pentru munca de viitor a Secției — că nu este destul de clar pentru foarte mulți dintre tovarășii

noștri ce se înțelege printr-o comunicare științifică propriu-zisă. În domeniul științelor sociale există, tocmai din această cauză, o alunecare fie spre un fel de publicistică, fie spre un fel de factologie în care cu o meticulozitate demnă de admirat, tovarășii au cules toate știrile ce au apărut în presă, dar framântarea acestui material, scoaterea în relief a legilor care au stat la baza desfășurării proceselor respective, aceasta a reieșit din puține comunicări.

În această privință, în sectorul în care eu însumi lucrez, este demn de remarcat modul în care a fost prezentată comunicarea elaborată de tov. Murgescu. Trebuie spus că nu întâmplător discuțiile care au avut loc au fost masiv axate pe problemele pe care această comunicare le-a pus.

Cred că o lipsă s-a putut vedea și în felul în care a fost stabilită tematica comunicărilor pe cele trei mari sectoare științifice pe care s-au desfășurat ședințele noastre din această sesiune. (Științe istorice, filozofice și economice).

Părerea mea este că nu au fost bine delimitate temele care au stat la baza comunicărilor prezentate.

Din cauza nedelimitării tematicelor s-au făcut întretăieri, repetări multe și cred că îmbunătățirea modului în care s-au pregătit și se pregătesc sesiunile de către conducerea Secției V-a ar fi menită a înalțura în mare măsură asemenea defecțiuni.

Cred că este necesar un contact mult mai strâns pe linia secției, pentru o mai bună delimitare a tematicii și profilului studiilor ce se elaborează de către cele trei institute, lucru care ar da un conținut mai strict legat de disciplinele respective în care activează cercetătorii din aceste institute.

Pe de altă parte trebuie să spun că pe mine m-a izbit mult caracterul factologic al lucrărilor. Cred că pentru lichidarea acestuia sînt multe încă de făcut.

Este regretabil că în cuvîntul de deschidere rostit aici ieri, de tov. acad. P. Constantinescu-Iași, care afirma că de fapt sesiunea, ca și cuvîntul de deschidere va trece în revistă rezultatele muncii celor trei institute, nu a fost făcută nici o succintă apreciere asupra activității economiștilor, filozofilor etc.

Noi am primi un ajutor serios în munca noastră, care după cum știm este la început, dacă controlul și îndrumarea secției s-ar extinde mai temeinic și spre noi și cred de asemenea că este regretabil că după 10 ani, cu un asemenea înalt prilej, tovarășii din sectorul științelor juridice nu s-au pronunțat în nici un chip. În sectorul științelor juridice au fost evenimente extraordinar de importante care trebuiau dezbătute; s-au schimbat raporturile de proprietate, raporturile juridice între oameni, și nu avem nici o lucrare în această direcție. Aceasta cred că marchează o rămînire în urmă în activitatea Secției a V-a și secția trebuie să-și pună în viitor ca o preocupare de seamă lichidarea acestei rămîneri în urmă. La ora actuală, după cît știu, există și un institut și un colectiv de științe juridice. Există deci forme organizate de activitate care ne dau dreptul să cerem ca și juriștii să vină să arate modul cum își duc activitatea.

H. MARINESCU :

Vreau să mă refer la o singură chestiune. În lucrarea tov. Popescu și Perceanu, „Despre unele aspecte ale procesului transformării socialiste a agriculturii noastre“, după părerea mea, nu se subliniază suficient unul dintre factorii care prezintă o importanță deosebită pentru creșterea producției agricole.

Este vorba de principiul cointeresării materiale a țaranului muncitor în dezvoltarea producției agricole. Folosirea cât mai largă a cointeresării materiale a oamenilor muncii în dezvoltarea producției este o necesitate obiectivă, o condiție pentru ridicarea producției și a nivelului material și cultural al oamenilor muncii.

Importanța aplicării acestui principiu a fost subliniată în mod deosebit de Lenin, care spune că : „Orice ramură importantă a economiei naționale trebuie construită pe această bază“.

Principiul formulat de Lenin are completă valabilitate și în condițiile țării noastre.

În economia socialistă, în condițiile proprietății sociale asupra mijloacelor de producție, stimulentele material și social bazate pe o atitudine conștientă față de muncă, au un rol foarte important pentru dezvoltarea producției. Repartizarea directă și indirectă a întregului produs social dă naștere cointeresării materiale personale a producătorului pentru creșterea producției sociale. Conștiința acestui fapt constituie un puternic imbold al dezvoltării producției sociale, deoarece odată cu creșterea producției cresc în același timp și veniturile materiale ale muncitorilor. Aplicarea consecventă a acestui principiu, îmbină interesele personale cu interesele societății.

Acest principiu este strins legat de legea economică fundamentală a socialismului, deoarece aplicarea lui intensifică activitatea muncitorilor pentru creșterea producției, a productivității muncii, pentru perfecționarea tehnică ; condiționează de asemenea folosirea justă a legii valorii întrucât obligă cadrele din economie să calculeze just cheltuielile de muncă vie și muncă materializată, să stabilească just veniturile producătorilor, să fixeze just raporturile de prețuri.

În condițiile țării noastre, când mai ales în agricultură există un număr considerabil de țărani muncitori cu gospodării individuale, care dețin o mare parte din producția agricolă, aplicarea acestui principiu este nu numai posibilă dar și necesară. Cointeresarea țărănimii muncitoare se realizează în condițiile statului de democrație populară, ale eliberării țărănimii de sub exploatarea moșierimii cât și în condițiile ajutorului multilateral acordat de statul popular. În realizarea acestui principiu, se ține de asemenea cont de dubla natură a micului producător de mărfuri : pe de o parte om al muncii, pe de altă parte proprietar de mijloace de producție.

Stimularea țaranului muncitor cu gospodărie individuală se face pe diferite căi : printre altele, ajutorul acordat de Stat prin S.M.T., prin centrele de închiriat mașini, prin schimb avantajos, prin cooperative, colecții, achiziții și prin contractări și prin posibilitatea vânzării libere a produselor pe piață etc. Folosirea justă a acestora, stabilirea justă a prețurilor produselor țărănimii muncitoare în vederea stimulării lor se efectuează ținând cont de legile economice care acționează în sfera micii producții de mărfuri.

Dar aceste legi trebuie analizate în interdependența lor cu legile care acționează în sectorul socialist al economiei naționale. Pe baza faptului că acesta are rol conducător în cadrul economiei naționale, legile care acționează în mica producție de mărfuri se află în mod sigur subordonate legilor economice ale socialismului și în primul rînd legii fundamentale a socialismului.

Eu cred că lucrarea tov. C. Popescu și I. Berceanu trebuie să cuprindă neapărat analiza acestei probleme și să încerce să dea unele soluții.

ACAD. MIHAIL ROLLER :

Mai mulți tovarăși au subliniat în cuvîntul lor că lucrările acestei sesiuni sînt deosebit de însemnate. Au fost puse în discuție și s-au făcut eforturi pentru a adînci probleme nemijlocit legate de evenimentele și transformările revoluționare în ultimii 10 ani.

Cred că aceste comunicări, rod al unei munci îndelungate, dovedesc, prin tematică și prin materialul bogat pe care-l conțin, că mulți cercetători din institutele care intră în raza de acțiune a secțiunii de științe istorice, filozofice și economico-juridice a Academiei R.P.R., au început să se ocupe mai intens de probleme contemporane.

Faptul că a avut loc sesiunea comună a institutelor de istorie, cercetări economice și filozofie, a ajutat, cred, pe cercetători să-și lărgescă cunoștințele în domenii de care nu se ocupă direct și aceasta contribuie, fără îndoială, la îmbogățirea cunoștințelor fiecărui cercetător, la ridicarea calității muncii fiecăruia și a tuturor.

În sfîrșit, cred că unul din meritele însemnate ale acestei sesiuni este că unii cercetători — e drept, nu toți — au încercat să ridice și să adîncească cel puțin parțial probleme teoretice care ne frămîntă și pe care nu le-am rezolvat încă.

Nu ne-am adunat însă, pentru a ne aduce reciproc laude. Esența este să ne ajutăm reciproc în muncă. De aceea cred că unele observații critice vor fi mai de folos scopului de a ridica la o treaptă superioară cercetările noastre puse în slujba poporului.

De aceea trec la unele observații critice.

În multe comunicări s-a vorbit despre însemnătatea actului istoric de la 23 August. Unii tovarăși au folosit definiția justă care redă conținutul acestui eveniment și condițiile istorice în care s-a desfășurat. Dar nu în toate comunicările factorii hotărîtori care au concurat la actul istoric de la 23 August sînt în măsură justă folosiți. Numai în măsura în care vom vedea clar care sînt acești factori și toți acești factori laolaltă vom putea înțelege evenimentele care s-au desfășurat în toți cei 10 ani de la eliberare.

Reamintiți-vă prima jumătate a anului 1944. În primăvară, Armatele Sovietice care au dat în 1941-1942-1944 lovituri tot mai puternice armatelor hitleriste, au eliberat în întregime teritoriul sovietic vremelnic ocupat de hitleriști. La începutul anului 1944, a fost eliberată o parte din teritoriul țării noastre: nordul Moldovei. În zilele de 19-20 august — și despre această dată mi se pare că s-a vorbit puțin în comunicări — s-a dezlănțuit ofensiva armatelor sovietice de la Iași-Chișinău. Frontul a fost rupt.

Ce s-a întâmplat în zilele care au urmat? Forțele hitleriste nu au mai fost în stare să-și formeze alt front de rezistență. Frontul Focșani-Nămoloasa nu a putut fi organizat. Datorită ofensivei începute în 19-20 august, nu a mai existat la noi un front militar puternic organizat. Hitleriștii nu au fost în stare să-și creeze un atare front după loviturile primite de la Armata Sovietică.

În săptămânile care au urmat lui 23 August, Armatele Sovietice — urmărind trupele hitleriste — au eliberat celelalte țări din sud-estul Europei.

Acesta este un factor de baza care a dus la eliberarea României din 23 August 1944.

Poporul nostru muncitor, care a luptat și muncit cu rîvna, știe ca eliberarea patriei noastre de către glorioasa Armată Sovietică, prezența armatelor sovietice pe teritoriul patriei noastre și ajutorul economic, diplomatic etc. pe care U.R.S.S. ni l-a acordat, ocupă un loc de seamă în succesele dobândite în gloriosul deceniu 1944-1954.

În condițiile istorice ale eliberării patriei noastre de către Armata Sovietică, forțele patriotice conduse de Partidul Comunist Român, au doborât dictatura fascistă antonesciană. Victoria obținută de forțele populare conduse de P.C.R. a fost pregătită de întregul mers al dezvoltării istorice și constituie rezultatul firesc al luptei de văecuri dusa de poporul român pentru libertate și independență.

Lupta forțelor patriotice populare conduse de P.C.R. este un factor de baza în savîrșirea actului de la 23 August 1944.

Foarte just a fost subliniat de un tovarăș antevorbitor, ca au fost și alte țări eliberate de Uniunea Sovietică — spre pildă Austria, Finlanda etc.; dar, din motive pe care nu le analizăm aici, forțele patriotice populare din acele țări, nu au reușit să folosească condițiile istorice create. Nu s-a ajuns, de pildă, în Finlanda la revoluție. De aici marele merit istoric al clasei muncitoare din țara noastră, și al partidului ei — Partidul Comunist Român — ca a știut să folosească aceste condiții și sa conducă poporul român și minoritățile naționale de pe teritoriul patriei noastre la realizarea actului istoric de la 23 August 1944.

În tratarea acestei probleme, ca și a oricărei probleme, trebuie să ținem seama de toți factorii, atunci cînd analizăm o problemă sau alta. Altminteri, greșim.

S-a vorbit în comunicările prezentate — și cred că foarte just — despre faptul ca 23 August a deschis o eră nouă în istoria țării noastre. După 23 August 1944, a fost instaurat un regim nou în țara noastră, un regim în care clasa muncitoare, poporul muncitor, condus de partid a înfăptuit profunde transformări revoluționare. S-a constatat — și pe drept cuvînt — că în cadrul acestor transformări, științele sociale au cunoscut la rîndul lor o dezvoltare. De asemeni s-a constatat o serie de transformări și în domeniul cercetărilor istorice, care au fost posibile datorită faptului că avem un regim de democrație populară în țara noastră.

Dar, și în tratarea acestei probleme nu se ține seama de o serie de factori care au conlucrat pentru a face posibilă această dezvoltare.

Care au fost factorii care au făcut posibil să se dezvolte în condițiile regimului de democrație populară — de pildă — cercetările istorice?

Indrumați și ajutați de partid, cercetatorii din domeniul științelor istorice — ca și în alte domenii — s-au străduit să fundamenteze cercetările lor pe concepția materialist-dialectică.

Și înainte de 23 August, oamenii de știință, litere și arte au fost ajutați de partid să-și fundamenteze cercetările și creația lor pe baze științifice.

Un număr de lucrări progresiste create înainte de 23 August se datoresc, în primul rând, ajutorului și îndrumării Partidului Comunist. Dar numai după 23 August 1944 cercetările științifice, în cazul nostru cercetările de istorie, au fost în stare să se fundamenteze în majoritatea lor pe baze marxist-leniniste.

Acesta este unul din factorii care au făcut posibil avântul pe care l-a luat cercetarea științifică după 23 August 1944 în regimul democrat-popular.

Alt factor este acela că tocmai datorită faptului că ne-am bazat pe concepția materialist-dialectică, a existat străduința de a valorifica critic tot ce a fost creat de către cercetatorii progresiști de-a lungul veacurilor. Mă refer la cronicari, Milescu, Cantemir, Bălcescu etc. De asemenea, între primul și al doilea război mondial, istoricii progresiști, legați de popor, au întocmit opere din care avem ce învăța. E drept că se mai găsesc unii care vor să facă *tabula rasa* din tot ce se făcuse în trecut. Dar, îndrumați de partid, călăuziți de concepția materialist-dialectică, am putut combate cu succes astfel de atitudini și să contribuim la valorificarea culturii naționale. Și acest factor a contribuit la dezvoltarea științelor istorice în anii 1944-1954.

Alt factor îl reprezintă folosirea propriei experiențe dobândită în ultimii 10 ani. În acești 10 ani, cercetătorii din domeniul istoriei, făcând apel la izvoare, la documente, pentru întocmirea unor lucrări care să lumineze probleme ignorate înainte vreme, au creat la rândul lor o experiență proprie, ca și în toate celelalte domenii—experiența care a îmbogățit tezaurul științei noastre istorice.

În acești 10 ani s-a muncit uneori cu greșeli, cu lipsuri. S-au obținut și unele rezultate pozitive. Creștând și discutând critic lucrările, combatând greșelile și lipsurile, s-a îmbogățit experiența noastră pe care, folosind-o, a fost grabit ritmul cercetărilor în știința istorică.

Munca depusă și rezultatele obținute pe tarimul cercetărilor istorice, mulțumită condițiilor create de regimul democrat-popular, fac parte integrantă din realizările regimului democrat-popular.

În mod just sînt combătute tendințele unora — e drept puțini la număr — care de pe poziții negativiste caută să nege realizările obținute în acești ani pe tarimul cercetărilor istorice.

De asemenea trebuie combatută cu hotărîre poziția altora care caută uneori să apere tot ce s-a făcut, inclusiv lipsurile și greșelile noastre.

Aceste poziții greșite nu pot decît să dăuneze cercetărilor istorice puse în slujba poporului. Noi avem încă serioase lipsuri și am comis nu puține greșeli.

Înlăturarea lipsurilor și combaterea greșelilor este o sarcină de frunte în lupta ce o depun pentru dezvoltarea științelor istorice. Însă, deși avem încă serioase lipsuri și greșeli, cercetările istorice, datorită condițiilor create de regimul democrat-popular, s-au dezvoltat într-un ritm de neconceput într-un regim capitalist.

Un alt factor deosebit de însemnat este folosirea cuceririlor științei istorice sovietice. În U.R.S.S. a fost aplicată pentru prima dată după Octombrie 1917, concepția materialist-dialectică în cercetările istorice luate în întregime, ceea ce a făcut posibil să se creeze o vastă și bogată literatură înaintată, care ne-a ajutat să dezvoltăm mai rapid cercetările istorice din țara noastră. Acest ajutor al științei istorice sovietice l-am primit direct și indirect : direct, prin vizitele cercetătorilor istorici sovietici în țara noastră și a istoricilor români în U.R.S.S. ; indirect, prin folosirea literaturii istorice sovietice, creată de-a lungul anilor după Revoluția din Octombrie și care reprezintă un factor fundamental care a ajutat la dezvoltarea științei istorice.

Toți factorii, împreună, au contribuit, în condițiile regimului de democrație populară — și numai în aceste condiții — să se dezvolte, să ia avânt și știința istorică, în cadrul dezvoltării generale a României. La baza existenței acestui avânt, în toate domeniile vieții noastre : economic, politic, social-științific, cultural, stă actul de la 23 August : eliberarea patriei noastre de către Armata Sovietică, răsturnarea dictaturii fasciste de către forțele patriotice conduse de Partidul Comunist Român. Numai astfel putem descifra și înțelege condițiile și factorii care au concurat la dezvoltarea și a științei în țara noastră.

În comunicările dezvoltate, acești factori laolaltă nu au fost totdeauna cuprinși în analiză.

În lupta pe care o ducem cu toții împreună pentru dezvoltarea științei istorice, noi combatem pe cei care, desconsiderând izvoarele, documentele, se retrag în birourile lor unde caută să „imagineze“ teorii asupra diferitelor epoci din istorie.

Combatem de asemenea pe cei care cad într-un practicisim îngust, cei care se afundă într-o serie de date și fapte pe care nu le înțeleg totdeauna bine, și care neglijează sintetizarea documentelor în vederea lărgirii orizontului nostru în înțelegerea problemelor. Lupta contra practicisimului îngust și contra neluării în seamă a izvoarelor trebuie să ducă la înțelegerea necesității imbinării muncii de strângere a documentelor cu studii teoretice de sinteză și generalizare care să aducă concluzii științifice în problemele pe care le studiem.

În comunicările prezentate, o serie de probleme teoretice care ne frământă pe fiecare în parte și pe toți laolaltă nu și-au găsit o justă soluționare.

Să luăm câteva exemple :

Știm cu toții de pildă, că în 23 August gărzile patriotice, formate din muncitori, țărani, intelectuali înarmați reprezentau o forță. Această putere organizată și condusă de P.C.R., sprijinită activ de masele populare mobilizate de Partidul Comunist, a reușit să aresteze pe Antonești, să dezarmeze forțele hitleriste, să ocupe o serie de instituții nodale din București : poșta, radio, calea ferată, aeroportul etc., și să înlătuască actul de la 23 August. Forțele patriotice au luptat eroic la Pipera, Băneasa, Tunari etc., împotriva forțelor armate hitleriste după 23 August 1944. În comunicările ce

s-au prezentat trebuie să se facă o temeinică analiză a forței mobilizatoare pe care a avut-o partidul, a rolului gărzilor patriotice, a caracterului politic al acestora în revoluția care a început la 23 August 1944 prin răsturnarea dictaturii fasciste.

Sau altă problemă :

În momentul cînd dictatura fascistă a fost doborîta la noi în țară, o problemă centrală a devenit colaborarea cu U.R.S.S. în lupta armată pentru zdrobirea hitlerismului. În tot timpul războiului, în fața partidelor comuniste din lumea întregă, în fața tuturor popoarelor, și, în primul rînd, în fața eroicului popor sovietic, problema centrală era zdrobirea hitlerismului. Aceasta era o condiție indispensabilă pentru eliberarea popoarelor. De aceea, orice problemă a fost subordonată acestui țel.

Partidul Comunist Român a luptat tot timpul împotriva criminalului război antisovietic. Partidul a luptat pentru scoaterea Romîniei din acel război și alăturarea ei de U.R.S.S. În armată, masa mare de ostași și o parte din ofițeri manifestau ură împotriva războiului dus alături de Hitler împotriva U.R.S.S. P.C.R. a dus acțiune și în rîndurile armatei. La începutul anului 1944, după înlăturarea agentului provocator Foriș, conducerea partidului a reușit să întărească lupta de partizani, să lărgească legătura cu armata. Din inițiativa P.C.R. a fost creat un comandament militar, la care a participat și un număr de generali, în vederea scoaterii Romîniei din războiul criminal antisovietic. Prin răsturnarea dictaturii fasciste, problema participării Romîniei la războiul drept antihitlerist, nu numai că a devenit actuală, dar a devenit și în țara noastră o problemă centrală care se îmbină cu problemele ce trebuiau rezolvate prin desăvîrșirea revoluției burghezo-democrată.

Partidul Comunist Român a chemat forțele armate ale Romîniei să întoarcă armele împotriva hitlerismului. Ostașii și ofițerii patrioți din armata romîină clocoteau de ură împotriva hitlerismului. De altă parte, încă din anul 1943, zeci de mii de prizonieri romîni și-au dat seama că interesele naționale ale Romîniei cer lupta împotriva hitlerismului și a dictaturii fasciste antonesciene. Din rîndurile acestora s-a format pe teritoriul U.R.S.S. și cu ajutorul guvernului sovietic divizia de voluntari romîni „Tudor Vladimirescu”. Împreună cu glorioasele Armate Sovietice, această divizie venea în țară să lupte împotriva hitlerismului.

Poziția armatei era de mare însemnătate pentru desfășurarea evenimentelor.

Dacă în revoluție problema centrală este trecerea puterii politice din mîna unei clase în mîna unei alte clase, trebuia lămurit în comunicări ce poziție politică a luat armata, de partea cui s-a situat ea în parte sau în întregime în ducerea războiului antihitlerist și în desfășurarea revoluției.

Puterea politică nu este ceva abstract. Puterea politică e formată din mai multe componente : forțele populare organizate, armata, justiția, aparatul administrativ etc.

Dînd ascultare chemării P.C.R., armata întoarce armele după 23 August 1944 împotriva hitlerismului și se alătură glorioasei Armate Sovietice.

14 divizii romînești au participat alături de Armata Sovietică la lupta împotriva hitleriștilor. Poporul muncitor, armata, au făptuit nenumărate acte de vitejie în această luptă dreaptă împotriva hitlerismului. În procesul luptei împotriva hitlerismului, în rîndurile armatei — formată în cea mai

mare parte din muncitori și țărani — se manifestă puternic spiritul patriotic de luptă în războiul drept antihitlerist. Totodată, are loc în rândurile armatei un proces de evoluție de la poziția de luptă împotriva hitlerismului spre poziții social-politice înaintate.

Sub lozincă lansată de P.C.R. : „Totul pentru front, totul pentru victorie“ și în ciuda tuturor greutăților pe care le întâmpină, clasa muncitoare luptă pentru aplicarea prevederilor armistițiului strins legate de rezolvarea problemei centrale inițiată și pentru care luptă partidul.

Cunoaștem o serie de date din care reiese cum partidele burghezo-moșierești, zise „istorice“, au sabotat înlăptuirea actului de la 23 August și ducerea războiului antihitlerist. Dar poporul muncitor condus de Partidul Comunist obține victorie după victorie. P.C.R. a reușit în ciuda piedicilor puse de partidele politice „istorice“ să mobilizeze armata, întregul spate al frontului și să asigure participarea României la lupta contra hitlerismului.

Cercetătorii trebuiau să analizeze temeinic și să lămurească aceste probleme în comunicările prezentate.

Să luăm alte câteva probleme în ordinea lor cronologică.

La 23 August 1944, Partidul Comunist Român a ieșit din ilegalitate. Social-democrații de dreapta au spart unitatea clasei muncitoare și vreme de ani de zile au refuzat propunerile de front unic. Partidul Comunist, prin lupta dusă împreună cu aripa stângă a P.S.D. împotriva spărgătorilor unității clasei muncitoare, încheie frontul unic în mai 1944 și reușește în septembrie 1944, puțina vreme după eliberare, să refacă unitatea sindicală, unitatea muncitorească. Este o mare victorie obținută de P.C.R. Ce însemnată a avut acest act pentru evenimentele ce s-au desfășurat, trebuia să fie lămurit în comunicările prezentate.

Sau : în toamna anului 1944, Ministerul Transporturilor și Comunicațiilor a fost preluat de P.C.R. Despre însemnătatea comunicațiilor pentru economia națională în genere și mai ales în timp de război vorbesc multe documente de partid. Iată ce spune tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej în luna noiembrie a anului 1944 despre această problemă :

„Comunicațiile au în momentul de față o importanță hotărâtoare căci de buna lor organizare se leagă soluționarea tuturor celorlalte probleme vitale de stat.

În adevăr transporturile sînt o condiție neapărată a ducerii războiului alături de glorioasa Armată Roșie pentru asigurarea libertății noastre ca popor și independenței noastre ca stat. Tot ele sînt acelea care vor hotărî refacerea noastră economică, după cum ele vor asigura funcționarea întregului aparat de stat. În sfîrșit, de buna funcționare a comunicațiilor depinde în mare măsură astăzi circulația normală a produselor și deci asigurarea aprovizionării populației cu cele necesare și ieftinirea vieții“.

Deci, în 1944, clasa muncitoare condusă de P.C.R. a cucerit poziții în stat care acționau pentru rezolvarea problemei centrale : „Totul pentru front, totul pentru victorie“ și pentru celelalte probleme la ordinea zilei izvorîte din sarcina desăvîrșirii revoluției burghezo-democratice. Aceste probleme trebuiau lămurite de cercetători, lămuriri care să ducă la determinarea științifică a caracterului conducerii de stat a regimului de după 23 August.

— La sfârșitul anului 1944 și începutul anului 1945, masele populare conduse de P.C.R. alungă cu forța elementele reacționare dintr-un mare număr de prefecturi și primării și pun în locul lor prefecți și primari democrați. Masele populare conduse de P.C.R. schimbă aparatul din aceste instituții, arestează un mare număr de fasciști și criminali de război.

Prefecturile și primăriile, ca parte a puterii de stat, trec astfel în mâinile poporului condus de P.C.R. Nu a fost lămurit în comunicări care a fost semnificația teoretică a acestor noi stări de lucruri.

— Congresul al V-lea al Partidului Comunist Român a insistat asupra însemnătății închegării alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, sub conducerea clasei muncitoare, ca factor de bază în desăvârșirea revoluției burghezo-democratice. În lunile decembrie 1944 — ianuarie-februarie 1945, la chemarea partidului, zeci de mii de muncitori s-au dus la sate să ajute țărănimea ca să rezolve în mod revoluționar problema împroprietăririi țăranilor, problemă rezolvată înainte de 6 martie și legiferată după 6 martie 1945.

În focul acestor lupte s-a încheat alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare. Aceasta a fost una din însemnatele victorii ale P.C.R. Trebuia arătat însă în comunicări cum s-a ajuns la închegarea alianței clasei muncitoare și a țărânimii muncitoare sub conducerea clasei muncitoare, pentru care P.C.R. a militat de decenii. Studiarea acestei probleme este deosebit de importantă și actuală. Alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare este temelia regimului de democrație populară.

— 6 Martie este o dată însemnată în desfășurarea evenimentelor revoluționare. Datorită luptei maselor populare, a manifestațiilor la care au participat milioane de oameni ai muncii conduși de P.C.R. se formează un guvern democrat în care clasa muncitoare are un rol precumpănitor.

Puțin după aceea urmează 9 Mai, ziua victoriei împotriva hitlerismului pentru care, în primul rând, gloriosul popor sovietic a luptat vitejește. În țara noastră trebuiau stabilite obiective noi. De aceea, după puțin timp are loc Conferința națională a Partidului Comunist care fixează noi sarcini în noile condiții istorice. La Conferința națională a P.C.R. au fost fixate și lămurite aceste obiective legate de problemele ce mai trebuiau rezolvate în cadrul desăvârșirii revoluției burghezo-democratice și trecerii spre revoluția socialistă.

Cercetărilor științifice le revine sarcina ca prin analize temeinice, prin generalizarea faptelor verificate de viață să lămurească aceste probleme, să vadă mereu noul care apare și care deși la început puțin numeros are perspective de dezvoltare, are viitorul în fața lui.

Lămurirea teoretică a acestor evenimente, generalizarea lor, nu ating nivelul cerut în comunicările prezentate.

Trebuie să recunoaștem că, deși tematica este deosebit de interesantă și materialul prezentat este relativ bogat — cu excepția unor încercări izbutite — o serie de probleme fundamentale au rămas nelămurite.

Trebuie să ne îngrijoreze serios faptul că dintr-o serie de referate reiese că asigurarea unui înalt nivel teoretic nu este încă o preocupare centrală a unor cercetători.

Aceasta îngrijorare este cu atât mai fundată, cu cât în afara de omisiuni, în studiile și referatele prezentate la sesiune s-au strecurat greșeli

ce puteau fi evitate dacă tovarășii ar fi depus un efort mai susținut în pregătirea lucrărilor.

Să luăm câteva exemple concrete :

Comunicarea tov. Ion Gheorghiu și A. Roman cuprinde un bogat material în care, după cum just au subliniat unii tovarăși, s-au și înecat unele idei originale pe care autorii au încercat să le prezinte. În această comunicare se spune cu referire la Congresul al V-lea că : „...înlăturînd rămășițele feudalismului, trebuie să se treacă imediat la revoluția socialistă“.

Așa spune Congresul al V-lea cu privire la sarcinile ce trebuie rezolvate prin desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice ?

După cîte știm, Congresul al V-lea arată — în esență — că desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice trebuie să lichideze resturile feudale, să asigure libertăți politice și de organizare pentru muncitorime și țărănime, să înlătore oprimarea națională la care erau supuse minoritățile naționale în regimul burghezo-moșieresc, să doboare monarhia feudală și așa mai departe.

Desăvîrșind revoluția burghezo-democratică — spune Lenin — se poate trece, fără să existe un zid chinezesc, spre revoluția socialistă. Trezirea de la desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice la revoluția socialistă depinde de capacitatea Partidului Comunist de a mobiliza poporul muncitor în vederea rezolvării acestor sarcini.

Congresul al V-lea n-a putut prevedea condițiile istorice concrete din țara noastră : eliberarea țării noastre de către Armata Sovietică, existența de la început a unor întreprinderi socialiste (întreprinderile ce au fost ale trusturilor hitleriste și care au trecut puterii sovietice) etc. Aceasta dovedește necesitatea unei multilaterale și temeinice analize a evenimentelor pentru a putea trage concluzii valabile.

Tov. I. Gheorghiu și A. Roman cunosc ca și noi problemele care s-au ridicat la Congresul al V-lea al partidului și condițiile istorice de după actul de la 23 August 1944. Dar în tratarea acestor probleme au luat problemele izolat, reducînd problemele ce are să le rezolve desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice, numai și numai la înlăturarea rămășițelor feudale — deși această problemă e foarte importantă.

Să luăm alt exemplu din aceeași comunicare. Autorii subliniază că la Conferința națională din 1945 s-a făcut un pas înainte pe calea reformelor democratice.

Am amintit sumar mai sus că Conferința națională a P.C.R. din 1945 a indicat noile obiective în desfășurarea revoluției și a deschis perspective. Conferința națională a avut un rol însemnat în orientarea și călăuzirea tuturor măsurilor economice, politice, social-culturale, care au fost luate ulterior sub conducerea Partidului Comunist Român.

Documentele Conferinței naționale conțin numeroase probleme teoretice peste care nu are voie nici un cercetător să treacă în modul în care au făcut-o autorii.

În discuție au fost arătate o serie de lipsuri pe care le are comunicarea prezentată de tov. S. Safta și Tr. Lungu. Sînt de acord cu o serie de critici aduse, și nu revin asupra lor.

Imi permit să cer totuși o lămurire cu privire la următoarele: autorii afirmă la începutul comunicării lor că oamenii muncii au cucerit imediat după 23 August libertatea de organizare, întrunire etc. Cu o pagină mai departe se afirmă că a existat pînă la 6 Martie o dictatură burghezo-moșierească. Pe baza condițiilor istorice concrete din țara noastră, situația dintre 23 August 1944 și 6 Martie 1945 este diferită de situația din timpul dictaturii burghezo-moșierești. Sarcina cercetătorilor constă tocmai în a lămuri clar în ce constă această deosebire.

Cred că o atentă revedere a textului ar ușura tov. Safta și Lungu să îmbunătățească comunicarea cu prilejul definitivării pentru publicare.

În comunicarea prezentată de conf. C. Sabin sînt ridicate probleme interesante. Ca și în alte comunicări, autorul prezintă un material bogat. Însă în lămurirea teoretică a problemei, iarăși nu am putut desprinde ceea ce se cere unei comunicări științifice.

Se vorbește de pildă de etatizarea Băncii Naționale a României și de naționalizarea din 1948. Dar etatizarea s-a făcut și se face și în regimul burghezo-moșieresc. Etatizarea unei bănci în regimul burghezo-moșieresc și etatizarea Băncii Naționale de la noi, din anul 1947, au la bază criterii diferite. În timp ce etatizările într-un regim capitalist sînt făcute în interesul capitaliștilor, în regimul nostru din anul 1947 a fost făcut în interesul dezvoltării economiei naționale, în interesul poporului. Și apoi, există o deosebire între etatizare și caracterul naționalizării principalelor mijloace de producție făcute la noi în anul 1948.

Baza teoretică a acestei explicații nu o găsim în comunicarea tov. C. Sabin. Poate ar fi fost mai bine să se citeze o cifră în minus, dar în schimb să se dea o explicație științifică, teoretică, acestor probleme.

În comunicarea tov. C. Sabin se vorbește și despre crearea oficiilor industriale. Cînd autorul dă explicații asupra acestor oficii enumeră pe puncte că aceste oficii industriale au permis evidența, au ușurat concentrarea aparatului de stat, pregătirea de cadre etc.

Dar despre caracterul anticapitalist, despre semnificația politică de clasă a acestor oficii industriale, despre rolul pe care l-au jucat în lupta care se desfășura în acea vreme pentru trecerea spre revoluția socialistă, nu vorbește autorul comunicării.

Înainte de a trece la revoluția socialistă au fost luate o serie de măsuri anticapitaliste. Noi am avut și controlul în fabrici, deși nu se trece la revoluția socialistă.

Trebuie arătat în comunicare cum au întărit aceste instituții poziția clasei muncitoare, cum au ușurat ele trecerea spre revoluția socialistă.

Am dat numai cîteva exemple din care reiese clar că sarcina esențială care stă în fața noastră nu este cantitatea, numărul și lungimea comunicărilor, ci calitatea, lămurirea teoretică, trătarea la un înalt nivel ideologic a problemelor de istorie, filozofie, economie.

Dacă nu înțelegem importanța acestei sarcini și necesitatea rezolvării ei concrete în activitatea pe care o desfășurăm, nu putem îndeplini cu succes obligațiile ce ne revin.

O trăsătură negativă care se desprinde din comunicări este *insuficiența combativitate*. Unele comunicări sînt cu totul lipsite de combativitate.

În analizarea diferitelor probleme, avem de înfruntat diferite teze. Într-o problemă de istorie avem de înfruntat tezele istoricilor burghezi, în filozofie—ale filozofilor burghezi, în economie—ale economiștilor burghezi. Aceste teze burgheze antiștiințifice au fost formulate pentru a servi interesele burgheziei. Pentru a sluji prin cercetările noastre clasa muncitoare, noi trebuie să demascăm și să distrugem concepțiile burgheze. Fără o astfel de atitudine combativă nu se poate concepe promovarea concepției științifice marxist-leniniste.

Dar noi nu avem de înfruntat numai tezele burgheze concepute înainte de 23 August 1944. Și astăzi există în țările capitaliste preținși oameni de știință care propovăduiesc fel de fel de teorii antiștiințifice, antiomane și care influențează pe unii — e drept puțini — din cercetătorii de la noi. În multe comunicări nu au fost combătute, demascate și zdrobite cu argumente aceste teorii născocite de lacheii imperiaștilor.

În sfîrșit, în tratarea unei probleme, noi ne putem ciocni și cu teze emise de cercetători cinstiți, dar cu care putem să nu fim de acord. Între cercetătorii care se străduie să-și fundamenteze lucrările pe baze marxiste pot exista și există păreri diferite în încercarea de a lămuri una sau alta din problemele luate în studiu.

Expunem punctul nostru de vedere și combatem cele cu care nu sîntem de acord.

Un exemplu al unei astfel de lupte de opinii a avut loc chiar în discuțiile care se desfășoară la această sesiune.

Trebuie însă să recunoaștem că în comunicările prezentate lipsește — cu unele excepții, de pildă parțial în comunicarea tov. Gh. Badrus — acest spirit combativ. În multe comunicări e tocit spiritul critic și auto-critic.

La unele comunicări lipsește în cercetarea problemelor spiritul partinic, exigența pentru un înalt nivel teoretic. Ne lasăm copleșiți de cifre, date, documente care sînt desigur interesante și necesare dar nu ocupăm totdeauna poziția de *luptător în știință*, deși știm prea bine că nimic nu se obține fara luptă.

Și acesta este unul din marile minusuri ale comunicărilor prezentate.

Să luăm cîteva exemple :

Una din comunicările prezentate a tratat problema reformei agrare din 1945.

În această comunicare autorul, cercetătorul C. Murgescu, nu a amintit nimic despre diferitele teorii ale ideologiei burgheze cu privire la „chestia agrară”. În trecut, autorul a amintit în două cuvinte despre „statul țărănesc”.

Cine nu știe ce vastă literatură există în țara noastră cu privire la diferitele teze enunțate de ideologii burgheziei și moșierimii în legătură cu problema agrară în țara noastră? Amintiți-vă de demagogia deșănțată pe care au făcut-o național-țărăniștii cu așa-zisul stat țărănesc ; de

încercările disperate ale brătieniștilor, ale maniștilor pentru a împiedica reforma agrară (din 1945). Autorul trece în două cuvinte asupra problemei statului țărănesc, nu demască caracterul profund reacționar și potrivit intereselor poporului, al acestei teorii etc.

O analiză adâncă a falsității acestei teze, a diversumii urmarite de național-țărăniști pentru a înșela masele populare, pentru a le opri să vadă drumul pe care Partidul Comunist îndruma masele țărănești, aceasta nu o găsim în comunicare.

În discuțiile de azi s-au ciocnit diferite păreri cu privire la existența sau inexistența rentei absolute în socialism. Unii cercetători au fost pentru, alții contra. Această luptă ajută la lămurirea problemei. În comunicări lipsesc însă polemicile, deși cercetătorii cunosc diferitele păreri care există în rândurile lor asupra unei probleme sau alteia.

Trebuie să fim pătrunși de marele adevăr propovăduit de partid că, fără ridicarea spiritului de combativitate, fără demascarea necruțătoare a tezelor antiștiințifice, antipopulare ale ideologilor burghezi pe de o parte, și fără o luptă de opinii curajoasă, critică și autocritică despre problemele pe care încercăm să le lămurim de pe poziții marxist-leniniste pe de altă parte, noi nu putem ridica nivelul ideologic-teoretic al cercetărilor noastre.

Din comunicările prezentate putem trage învățăminte și cu privire la alegerea tematicii, folosirea bibliografiei etc.

Dacă analizăm tematica, constatăm o alunecare spre teme generale, atotcuprinzătoare. Se pare că ne este frică să nu ne cadă galoanele dacă vom alege o temă „mai mărunță“.

Putem noi oare să ne facem iluzii că într-o comunicare — chiar dacă depășește 120 de pagini — vom rezolva toate problemele ridicate de transformările revoluționare ce au avut loc în cei zece ani? Nu ar fi mai bine să delimităm tema pe care o tratăm, dar în schimb să o analizăm din toate punctele de vedere pentru a o lămurii? Mergând pe acest drum vom reuși ca unii să rezolve o parte, alții altă parte și din lămurirea părților să putem ajunge la întreg.

Este fatul să cădem în generalități, să înecăm chiar ideile proprii, originale în multitudinea de fapte cunoscute, pe care sintem obligați să le dăm într-o comunicare cu temă „vastă“.

Este bine să tragem învățăminte. Să nu căutăm să abordăm numai probleme mari cu gândul că sintem chemați să rezolvăm toate problemele într-o singură comunicare. Mai bine să lămurim o problemă mai mărunță, dar să o lămurim și să știm că am plecat cu ceva lămurit, decât să ne aruncăm asupra unor probleme mari pe care, pînă la urmă, să le lăsăm nelămurite.

Legată de problema tematicii apare problema bibliografiei. Dacă analizăm aparatul științific folosit la unele comunicări constatăm o condamabilă sărăcie bibliografică.

Din două, una.: ori nu citesc acești tovarăși și atunci nu este bine, căci fără consultarea, pe cît posibil a întregii literaturi, nu se pot lămurii problemele; ori citesc și nu folosesc acest material, și atunci cui folosește? Unele comunicări au puține referiri la clasicii marxism-leninism-

mului, la hotărârile partidului — și la literatura de specialitate. Acest material există. Avem literatură românească dinainte și de după 23 August. Ni se pune tot mai mult la dispoziție la Biblioteca Academiei R.P.R. și la bibliotecile institutelor Academiei R.P.R. literatura de specialitate din toate țările, întocmită de cercetătorii progresiști din Franța, Italia, S.U.A. etc. Se găesc și lucrările unor pseudo-oameni de știință din țările capitaliste în care se propagă teoriile cele mai reacționare antiumane, care trebuie combătute. În tratarea problemelor nu poți să te limitezi numai la reviste și gazete, oricât de contemporane ar fi problemele tratate.

Sînt împotriva abuzului de citate și referiri la care înclină unii cercetători pentru a-și etala așz-zisele cunoștințe de „savant“.

Dar săraca bibliografie la unele comunicări oglindește superficialitatea cu care sînt tratate unele probleme. Cu atît mai gravă este problema, cu cît aceasta se manifestă la unii tineri cercetători.

Lupta care se duce pentru ridicarea de tineri cercetători este justă. Tinerii trebuie încurajați.

Trebuie să dăm tinerilor puțința să îrvețe de la cei vîrstnici și cei vîrstnici trebuie să ajute pe cei tineri să crească. Așa cum mereu ne învață partidul, acești tineri trebuie să devină *specialiști competenți*. De aceea nu e just ca sub motivul că încurajăm tineretul să permitem unor tineri, care au capacitatea să muncească, să se prezinte cu materiale nefinite. Cea mai mare lovitură care se poate da științei noastre în genere și tinerilor noștri în special este încurajarea lor de a merge pe linia superficialității. Aceasta poate duce la o gravă compromitere a viitorilor noștri cercetători.

Nu se poate ca tinerii noștri să greșescă și noi să-i lăsăm să alunece pe o pantă greșită. Partidul ne învață ca în loc să așteptăm ca cineva să greșescă și să-l judecăm după comiterea greșelii, mai bine să prevedem greșeala, să o evităm printr-o muncă sîrguincioasă, atenă, plină de grijă. Tinerii trebuie să știe că pregătirea cu grijă a unui referat sau a unei comunicări oglindește atitudinea lor față de problema tratată, respectul față de colectivul instituției în care lucrează, simțul de răspundere în fața cititorilor care așteaptă acest material de la cercetătorii științifici pentru a înțelege mai bine evenimentele care s-au desfășurat, cu scopul de a se înarma mai bine în vederea rezolvării problemelor ce stau astăzi în fața poporului muncitor.

Care sînt cauzele lipsurilor constatate la unii tineri cercetători? Sînt răspunzători cercetătorii cu experiență, specialiștii membri ai Secțiunii de științe istorice, filozofice și economico-juridice a Academiei R.P.R. Spre deosebire de Sesiunea lărgită a Secțiunii de științe istorice, filozofice și economico-juridice din 21—24 decembrie 1953 cînd, mai ales tinerii au fost serios ajutați, (s-au dezbătut cu ei tezele, au fost ajutați în definitivarea comunicărilor etc.), pentru această sesiune, membrii Secțiunii a V-a, inclusiv cel care vă vorbește, precum și conducerea institutelor au ajutat mai puțin pe tineri.

Ne-am ameuțit oarecum de unele succese. La sesiunea din decembrie 1953, peste 40 de tineri au ieșit pentru prima oară pe arenă. Sînt apreciate o serie de comunicări prezentate. Noi i-am considerat maturi. Nu ne-am mai ocupat suficient de ei. Aceasta a dus la faptul că unele referate și comu-

nicări, întocmite pentru această sesiune de către tineri, comunicări și referate deosebit de interesante prin tematica lor, au avut un nivel relativ scăzut.

Mai răspund conducătorii institutelor, membrii consiliilor științifice ale institutelor, colectivele fiecărei secții din institute.

Trebuie să fie o problemă de onoare pentru fiecare colectiv din secție, pentru fiecare colectiv din institut, pentru fiecare consiliu științific și pentru comitetele de conducere ale institutelor, ca fiecare membru al institutului, care vine cu o comunicare să atingă nivelul maxim pe care-l poate obține cu ajutorul colectivului.

Să nu gonim după cantitate, să nu căutăm să dăm un număr mare de comunicări, dar vulnerabile din punct de vedere al conținutului. Să luptăm pentru o calitate înaltă. Dar calitatea nu cade din cer. Numai prin muncă putem obține o calitate superioară.

Mai sînt și alți vinovați. Aceștia sînt autorii comunicărilor slabe. Just s-a spus aici că trebuie să facem deosebire între o notă, o informație, un referat și o comunicare științifică, unde trebuie să aduci elemente noi, pe care să le susții teoretic și faptic.

Opinia publică este pretențioasă, din ce în ce mai pretențioasă. Ea vrea lucrări bune și ne judecă aspru lipsurile.

Noi nu vom primi numai laude pentru lucrările prezentate în Sesiunea largită a Secțiunii de științe istorice, filozofice și economico-juridice a Academiei R.P.R. din 21-24 decembrie anul trecut. Vom fi și aspru criticați pentru că în acele comunicări — cu toată partea lor pozitivă — sînt o serie de lipsuri care puteau fi evitate printr-o muncă mai sîrguincioasă.

Atunci, cei peste 40 de tineri s-au prezentat pentru prima oară. Acum e a doua oară și pretențiile sînt mai mari.

Fiecare dintre noi trebuie să simtă răspunderea că, ceea ce face, ceea ce scrie, ceea ce vorbește și este publicat, servește ca bibliografie la Universitate, e folosit de studenți, de cetățeni, care caută să-și ridice nivelul. Și dacă vom prezenta teze greșite, probleme nejust rezolvate, nu vom ajuta la lămurirea maselor populare.

De aceea este necesar să fim tot mai conștienți de sarcina ce ne revine și cu multă seriozitate să abordăm problemele.

Numai astfel vom putea îndeplini sarcinile ce ne revin.

Regimul de democrație populară ne-a creat nebănuite posibilități de creație. Avem condiții, avem tot mai multe forțe.

Munca depusă pentru întocmirea comunicărilor prezentate, bogatul material prezentat, unele teze teoretice expuse, reprezintă rezultatul unei munci perseverente. Cu cît vom adînci aceste probleme, cu cît vom generaliza din punct de vedere teoretic bogatul material adunat, cu atît mai valoros va fi rodul muncii pe care-l va culege poporul.

Sărbătorind a zecea aniversare de la eliberarea patriei noastre de către glorioasa Armată Sovietică și de la doborîrea dictaturii fasciste de către forțele patriotice conduse de P.C.R., pornim cu puteri sporite la muncă. Să punem toată puterea noastră de creație în slujba luminării problemelor pe care le cere poporul, pentru a grăbi, și prin contribuția

noastra, ritmul de construire a socialismului în scumpa noastră patrie, Republica Populară Română.

Acad. P. Constantinescu-Iași, încheind dezbaterile sesiunii, recomandă autorilor să-și definitiveze lucrările în lumina discuțiilor critice ce au avut loc.

Deoarece unele lipsuri ale materialelor prezentate se datoresc faptului că la unele institute (Institutul de istorie din București) problemele nu au fost temeinic dezbătute în consilii științifice, Secțiunea de științe istorice, filozofice și economico-juridice a Academiei R.P.R. obligă conducerea institutelor să activeze consiliile științifice, să asigure funcționarea lor normală convocându-le cel puțin de trei ori la două luni, și să stimuleze în fiecare secție, în fiecare consiliu științific, în fiecare institut, dezbateri critice în care să se desfășoare cu curaj lupta de opinii.

C U P R I V I R E L A R E V I S T A « S T U D I I »

În ziua de 13 iulie, Secțiunea de științe istorice, filozofice și economico-juridice a Academiei R.P.R. a analizat în ședința largită cu membrii redacției și colaboratorii Institutului de istorie activitatea revistei „Studii” pe anul 1953 și pe primul semestru al anului curent. În urma analizei facute s-a ajuns la o serie de concluzii a căror traducere în viața va contribui la îmbunătățirea revistei, la mărirea aportului pe care aceasta este chemată să-l aducă în dezvoltarea istoriografiei din țara noastră pusă în slujba poporului.

...În lupta pentru realizarea sarcinilor pe care partidul și guvernul democrat popular le pun în fața cercetătorilor din domeniul istoriei și filozofiei, revistei „Studii” îi revine un rol de seamă¹. Ea are menirea de a lămuri de pe poziții marxist-leniniste probleme de istorie în general și mai ales probleme de istorie modernă și contemporană a României, de a face cunoscute cuceririle științei istorice din țara noastră. Revistei „Studii” îi revine sarcina de cinste de a servi ca armă de luptă pe frontul ideologic, de a combate cu hotărâre concepțiile putrede și antiștiințifice ale istoriografiei burgheze, de a cerceta opera gânditorilor înaintați ai poporului nostru, contribuind la valorificarea tradițiilor progresiste din trecutul nostru de luptă.

Pînă în prezent revista „Studii” a obținut unele succese în activitatea ei.

Din paginile revistei a reieșit preocuparea cercetătorilor de a ridica la un nivel corespunzător tratarea problemelor importante și de a îmbogăți neconținut tematica revistei. Au fost abordate teme noi din istoria patriei noastre și a dezvoltării gândirii social-politice. Au apărut articole combative care demască politica antinațională și antipopulară a guvernelor burghezo-moșierești, politică de asuprire și exploatare a maselor populare și de înfeudare a țării capitaliștilor străini

Revista „Studii” a publicat unele articole și studii cu un caracter de generalizare teoretică și s-a străduit să combată „factologia”, simpla descriere a evenimentelor istorice. Studiile istoricilor sovietici publicate în coloanele revistei au asigurat un contact viu cu mărețele realizări ale

¹ Extras din procesul verbal al ședinței Secțiunii de științe istorice, filozofice și economico-juridice a Academiei R. P. R.

științei istorice din U.R.S.S. și au fost de un neprețuit ajutor în orientarea justă a cercetărilor istorice din țara noastră.

S-au făcut unele progrese — deși insuficiente — pe calea lărgirii activului de colaboratori prin promovarea unor tineri cercetători ale căror articole, recenzii sau note au văzut pentru prima dată lumina tiparului. De asemenea, a publicat în unele numere discuțiile purtate pe variate probleme ale istoriei României etc.

Cu toate realizările obținute, Secțiunea de științe istorice, filozofice și economico-juridice a Academiei R.P.R. apreciază că în activitatea revistei „Studii“ există încă o serie de deficiențe serioase.

O lipsă importantă a revistei este publicarea nesatisfăcătoare a articolelor de sinteză, generalizare și îndrumare teoretică privind istoria patriei noastre și mai ales a problemelor de istorie modernă și contemporană. Inseși unele articole publicate în care s-a încercat generalizarea unor probleme de istorie, n-au atins totdeauna un înalt nivel teoretic. Planul tematic al revistei nu răspunde totdeauna problemelor arzătoare ridicate de practica construcției socialismului, cerințelor actuale ale poporului nostru. Revista publică un număr redus de articole privind istoria contemporană și articole care să trateze lupta maselor muncitorești și țărănești din țara noastră în diferitele perioade istorice. Rolul maselor populare în făurirea istoriei este insuficient scos în evidență și mai ales rolul clasei muncitoare, singura forță consecvent revoluționară în dezvoltarea societății.

Se constată o rămânere în urmă a revistei în ce privește publicarea articolelor de filozofie, menite să contribuie la clarificarea unor probleme teoretice actuale care preocupă pe cercetătorii din domeniul filozofiei și istoriei.

Comitetul de redacție a tolerat întârzieri inadmisibile în apariția revistei, fapt care are o consecință negativă în urmărirea ei regulată de către cititori și nu a asigurat participarea activă la revistă a cercetătorilor din Iași, Cluj etc. Foarte slab a popularizat revista lucrările de istorie din țările de democrație populară și momente din lupta comună cu popoarele vecine, pentru libertate.

Comitetul de redacție al revistei „Studii“ nu a ținut o legătură cu masa de cititori și a subapreciat inițierea și asigurarea sistematică a unor largi dezbateri științifice în paginile revistei. Nu s-a dus o muncă susținută în vederea lărgirii cercului de colaboratori ai revistei prin atragerea corpului didactic din învățământul superior și mediu, a membrilor cercurilor științifice studentești, a învățătorilor și a tuturor oamenilor muncii, tineri și vârstnici, preocupați de cercetările de istorie a patriei noastre. Comitetul redacțional a discutat tematica anuală a revistei într-un cadru restrâns, fiind astfel lipsit de sprijinul pe care cititorii și colaboratorii l-ar fi putut da cu prilejul consfătuirilor.

La lipsurile revistei a contribuit în bună măsură Secțiunea de științe istorice, filozofice și economico-juridice a Academiei R.P.R. care nu a acordat sprijinul necesar comitetului de redacție și nu l-a ajutat prin analiza critică a activității sale. Secțiunea nu a luat din timp măsuri pentru

a sprijini revista „Studii“ în ceea ce privește orientarea justă a muncii comitetului de redacție și buna lui funcționare.

Pe baza analizei făcute, Secțiunea de științe istorice, filozofice și economico-juridice a Academiei R.P.R. a luat o serie de hotărâri menite să ducă la îmbunătățirea activității revistei „Studii“.

În primul rînd s-a hotărît îmbunătățirea tematicii revistei pentru a corespunde sarcinilor actuale ale științei istorice din R.P.R. Comitetul de redacție trebuie neapărat să-și îndrepte atenția asupra problemelor de istorie modernă și contemporană a R.P.R., asupra problemelor istoriei regimului de democrație populară și ale construcției socialismului. Revista „Studii“ trebuie să se ocupe de trecutul de luptă revoluționară a muncitorimii și țărănimii și să demaște exploatarea la care era supus poporul nostru de către burghezia și moșierimea romînă în cîrdășie cu imperia-liștii străini. Revista trebuie să publice articole în care să demaște și să combată tezele reacționare ale istoriografiei burgheze.

O altă preocupare a revistei trebuie să o constituie publicarea regulată a informațiilor științifice despre realizările istoricilor din U.R.S.S. și din țările de democrație populară, precum și ale istoricilor progresiști din celelalte țări. Revista trebuie să publice studii privind legăturile frățești între popoarele romîn și rus de-a lungul vremurilor, precum și studii privind legăturile între lupta dusă de poporul romîn în colaborare cu poporul maghiar, bulgar etc., studii necesare pentru luminarea multor probleme din istoria Romîniei. Prin publicarea acestor materiale, revista trebuie să aducă un aport important în ridicarea calității muncii de cercetare științifică și în general de creștere a nivelului ideologic și politic al cititorilor.

Structura revistei trebuie îmbunătățită. Se vor publica articole mai numeroase dar mai scurte de 30—35 pagini care să trateze probleme științifice principale. Trebuie asigurate articole redacționale de orientare în domeniul cercetărilor istorice. Se vor publica de asemenea scurte articole redacționale în care să se analizeze în mod critic situația cercetărilor într-un anumit domeniu al istoriei, sau situația dintr-un sector de activitate științifică, și să se traseze sarcini de viitor. Trebuie permanentizată rubrica de „discuții“ asupra articolelor publicate, asupra problemelor însemnate care n-au primit o rezolvare definitivă. Se va extinde spațiul acordat rubricilor de critică și bibliografie. Se vor permanentiza rubricile „viața științifică în R.P.R.“, „viața științifică peste hotare“. Se va publica un rezumat al articolelor în limba rusă, franceză, engleză etc. la recomandarea autorilor și se va intensifica schimbul cu instituțiile de specialitate din alte țări.

Comitetul de redacție se va îngriji de întărirea rubricii de recenzii critice fără însă a renunța la notele de prezentare a diferitelor lucrări. În acest scop, redacția va antrena un număr cît mai mare de elemente tinere pentru a scrie scurte informații, dări de seamă, note etc.

Comitetul de redacție va analiza regulat conținutul numărului precedent. Articolele propuse pentru publicare se vor discuta și vor avea bunul de tipar de la cel puțin 2 membri ai comitetului de redacție. Revista „Studii“ va da viață subcomitetelor de redacție pentru istoria Romîniei și mai ales pentru istoria modernă și contemporană, note și recenzii, viață științifică — la București, Iași și Cluj. În acest fel se creează condițiile pentru ca revista să apară din 1955 de 6 ori pe an.

Secțiunea a V-a a Academiei R.P.R. va asigura buna funcționare a redacției revistei „Studii“ atât la București, cât și la subredacțiile din Iași, Cluj.

Secțiunea de științe istorice, filozofice și economico-juridice va analiza periodic munca revistei „Studii“ și va depune toate eforturile pentru a sprijini îndeplinirea sarcinilor acestei reviste, tribuna a istoricilor pe frontul ideologic al luptei pentru construirea socialismului în țara noastră...

STAREA ECONOMICĂ ȘI SOCIAL POLITICĂ ÎN AJUNUL ANULUI 1877. MIȘCAREA REVOLUȚIONARĂ (1871—1881) *

În cadrul colecției « Documente privind istoria României » publicăm zece volume care se referă la « Războiul pentru Independență 1877—1878 ».

În nouă volume reproducem 11.133 documente. Volumul zece cuprinde indicele.

În volumul I (Partea I-a și Partea II a) din numărul de zece volume care se referă la « Războiul pentru Independență 1877—1878 », publicăm 1396 documente (Partea I-a cuprinde 681 documente, iar Partea a II a—715 documente).

Spre deosebire de celelalte volume în care se publică documente în ordine cronologică pînă la semnarea tratatului de la San-Stefano, volumul I (Partea I-a) cuprinde documente care redau pe probleme — e drept sumar — situația economică, socială și politică în anii care au premerat războiului.

Totodată publicăm în volumul I un număr de peste 400 de documente care redau momente necunoscute pînă azi din activitatea cercurilor revoluționare din România în perioada 1871—1880. Sînt scrisori ale lui Nicolae Petrovici Zubcu Codreanu, dr. Russel, C. D. Gherea etc. Din aceste documente 129 sînt date. Celelalte nu sînt date de fel sau sînt parțial date (ziua, luna sau anul). Acestea au fost însă grupate după autor, după limba originală în care au fost în tocmite (romînă, rusă etc).

Atît documentele publicate în acest volum cît și restul de documente nepublicate (în număr de peste 500) se găsesc depuse la Biblioteca Academiei R.P.R. (microfilm, transcrie și traducere). La sfîrșitul acestui volum sînt reproduse în fotocopie un număr de 35 documente.

*

În prima parte a volumului este redată starea deosebit de grea a țărănimii.

*) Prefață la Documente privind istoria României. Războiul pentru independență, vol. I (Partea I-a).

Reprezentanții burgheziei și moșierimii romîne voiau un timp să acrediteze părerea că prin legiuirea dela 1864 s-a înfăptuit improprietărea țăranilor și eliberarea clăcașilor. Legiuirea din 1864 a contribuit la dezvoltarea capitalismului, deși jugul otoman continuă să mai apese asupra poporului romîn. Dar « chestia agrară » n-a fost rezolvată pe cale democratică, ci pe cale prusacă.

Țăranii din comuna Bărbătești, de pildă judecînd legiuirea din 1864 și urmările ce le-a avut, spuneau la 19 iulie 1875 într-o plîngere adresată guvernului că: « ...am plătit clacă pe moșia statului Cotmeana din districtul Argeș, pînă la anul 1864 cînd atunci în virtutea legii rurale, ne-am împămîntenit, dîndu-ni-se pămînturile conform legii, însă care pămînturi ni s-au dat sînt foarte nefavorabile pentru hrană, agricultură ci mai mult favorabile pentru pășune de vite, fiind rîpoase și piscuri, după poziția pămîntului, pentru care pămînt plătim necurmat bani statului și fiindcă pămîntul nu este la îndemînă ca să-l cultivăm, l-am făcut islaz de vite și ne-am pășunat toți locui torii vitele ». În continuare țăranii spun în plîngerea lor că: « În anul expirat 1874 februarie 26 ne-a acționat în judecată la D. jude de pace local, ... arendașul zisei moșii Cotmeana, unde stînd noi prezenți la judecată de auzim — s-a văzut un act subscris de cîțiva locuitori din comuna noastră din cei ce au turme de vite și omologat de fostul primar, în acel an, care act citindu-se cuprindea condițiunile erbăritului vitelor locuitorilor dintr-însul între care ne-am văzut și noi iscăliți, fără ca să știm nici cituși de acel act, și ne-a iscălit ocel Primar fără știrea noastră și pentru care ne-a obligat Judecata ca să plătim niște mari sume de bani Domnului arendaș, pentru erbăritul vitelor pe cîțiva ani și noi nu știm să fi călcat moșia

Dlul arendaș nici cituși, fiindcă pe de o parte ne aflăm cu domiciliile în depărtare de hotarul Dlui arendaș și pe de alta *nici vite nu avem ca să învoim* (subliniat de noi — M.R.), precum am zis mai sus că din cauza sărăciei nu avem vite la bățatură și nu știm ca de moarte de această datorie, ce ne impune d. arendaș, în spinare, ca să plătim prin sentința ce a pronunțat Dnul Jude » (Partea I-a documentul nr. 63).

Mari întinderi de pământ continuau să rămână în stăpînirea boierilor. Un număr mare de țărani au rămas fără pământ, sau aveau pământ foarte puțin. Puternice resturi feudale au fost păstrate.

Prin legiuirea de la 1864 țărani erau declarați liberi. Dar realitatea dovedește că țărani erau ținuți în condiții pe care ei le apreciază uneori ca fiind mai grele decît în veacurile cînd erau clăcași — și prin lege. În plîngerea țărănilor din comuna Atîrnați, adresată Ministrului la 3 octombrie 1875, se spune printre altele: « Am zberiat la toate autoritățile și spuneam că proprietarul nostru în puterea unui înscris mincinos la dînsul și ce zice că am fi și iscălit și că ar fi și adevărit, nu ne lasă să ne ducem a ne hrăni unde ne putem găsi hrana, atît pentru noi cît și pentru vitele noastre, cu îndestulare și mai ieftin. Aceasta este o crimă din cele nemaipomenite, *nici pe cînd eram robi sub mare de clăcași*, dar acum cînd ni s-a zis că sîntem proprietari și guvernul ne silește să plătim proprietățile noastre » (subliniat de noi — M. R.).

« Sînt trei săptămîni, de cînd pe de o parte ispravnicul ne-a scos la șosea, iar pe de alta pe semne că să înlesnească pe proprietari ni s-a luat carele și vitele noastre chiar de la șosea și a le trage în curte la proprietar cu sila și cu zorul, ce nici la turci nu s-a pomenit, să mergem la dînsul să-i nuncim astfel încît de atunci și pînă acum ne stă carele și vitele secfestrate în curtea proprietarului nostru și ne-am lăsat muncuța în zilele cele mai bune de lucru cîmpului, încît plîngem cu copilașii pe bățatură și ne-am disperat neștiind ce trebuie să facem. Toți, cu toții de la vătășel, proprietar, zapciu și ispravnic sînt una ca să ne răpue.

De ne veți trimite în cercetare și mi-lostentia lor, pune mai bine să ne omoare aici pe toți ca pe niște vite, de cît să mai eșdem în urgia acestor împilatori » (Partea I-a, documentul nr. 87).

O perioadă de timp după legiuirea de la 1864, țărani credeau că legile erau bine făcute dar că erau prost aplicate de către organele locale de stat. Dar reali-

tatea le-a deschis curînd ochii. Țărani încep să se frămînte, apoi să se răscoale.

În ajunul războiului din 1877—1878, I. C. Brătianu încearcă să potolească nemulțumirile crescînde ale țărănilor, vînturînd posibilitatea creșrii unor comisii care să se ocupe de problema împrietăririi țărănilor. El e nevoit să recunoască la 27 octombrie 1876 că « sînt 12 ani, de cînd acești săteni, așteaptă aducerea la îndeplinire a dreptului ce li s-a recunoscut prin lege » (Partea I-a, documentul nr. 204 — circulara Ministrului de Finanțe).

Cunoscînd situația internațională, răscoala din Bosnia, Herțegovina, Bulgaria, lupta din Muntenegru și Serbia, simpatia Rusiei față de războiul dus de aceste popoare împotriva imperiului otoman și mai ales dorința poporului care năzuia liberarca națională, Brătianu vrea să acrediteze că ține seama de glasul țărăniinii care răsună tot mai puternic, cu gîndul de a toci ural maselor împotriva boierilor, în condițiile cînd ar fi nevoit să se facă totuși mobilizarea.

În ura lor împotriva boierilor și a jugului otoman, țărani legau tot mai mult lupta pentru independență cu năzuința de a căpăta pământ, de a scăpa de resturile feudale și de condițiile deosebit de grele în care trăiau. Căci foarte grea era viața țărănilor.

În prima parte a volumului sînt redată — pentru exemplificare — unele din nenumăratele plîngeri adresate autorităților de către țărani.

Plîngerile individuale, și mai ales plîngerile colective — semuate, sau mai bine zis împodobite cu amprentele digitale ale țărănilor care nu știau carte — reprezintă una din formele prin care țărani își manifestau nemulțumirile.

În aceste plîngeri, țărani descriu condițiile lor grele de viață. Într-una din aceste plîngeri, țărani din comuna Ghindăoani scriau în ziua de 20 decembrie 1874, următoarele:

« Am lucrat, Domnule Ministru, de cu primăvară pînă în iarnă neîntreput, căci nu ne mai dădea drumul măcar să ne vedem casele și copiii, eram întocmai ca robii, însă acum la finele anilor în loc să ni se mai cuvină să luăm plata anului al treilea, ne vedem încă scoși datori cu o sumă mai atît de mare ca și aceea ce o promisem la începutul anilor, adică am muncit trei ani fără ca munca noastră să poată plăti aceea ce promisem și să putem măcar rămîne achitați de aceea ce promisem, dacă nu ni se cuvine să primim și restul. Răfuiala ce ne-a făcut d. nul Albu este că după ce ne-a ținut ca pe făcători de rele, sub pază, în decursul întregului an, apoi în

loc să ne dea hrana pe prețuri omenoase, ne a pus o în socoteală cu prețuri neauzite; pe lângă aceasta ne-a pus pe spatele nostru, pe fugiți, morți de moarte bună și chiar pe cei spânzurați de nevoi» (Partea I a, documentul nr. 18).

Aoeste condiții grele de muncă, la care se adaugă arestările, bătăile, au reprezentat una din cauzele pentru care nenumărați țărani încep din nou să fugă de la casele lor.

Un grup de țărani din comuna Atirnați, preveneau guvernul la 28 iunie 1875 că sînt pe cale să-și lase vetrele, numai să scape de suferințele pe care sînt obligați să le suporte.

În plîngerea acestor țărani se spune: «Dle Ministru, sîntem arestați și bătuti de primar după cum vă puteți asigura din loviturile ce se văd pe spatele nostru; am vîndut vite pentru ca să avem parale să plătim pe avocați și recursul la Casație; arături pe anul acesta nu avem din cauză că am fost numai într-o bătaie și arest; astăzi sîntem lipsiți de hrana de toate zilele; am părăsit casele cu copii ca să venim la D-voastră spre a ni-se face dreptate fiindcă în comună nu mai avem nici un trai, dacă Dle Ministru nu vom găsi nici la D-voastră dreptatea la care ne așteptăm vom fi siliți ca să scăpăm de aceste suferințe și părăsim cu desăvîrșire locuințele și familiile noastre căci cu dreptatea noastră, autoritățile locale nu ne dau nici un ajutor, ba încă ne trimite și dorobanți de ne-au mîncat și mălaiul ce îl mai aveam pentru copii» (Partea I-a, documentul nr. 53.)

Pentru a ca să asigure învoielii agricole, favorabile moșierilor, clasa stăpînitoare punea tot mai mult în mișcare organele represive. Numai prin forță și înșelăciune țărani erau obligați să-și asume îndatoriri deosebit de grele pentru ei.

Pentru a semna învoielile agricole, țărani erau arestați, torturați pînă se învoiau «in mod liber».

Într-o plîngere adresată la 15 aprilie 1876, Ministrul de Interne, se arată de pildă următoarele:

«Sînt patru zile, de cînd sîntem toți locuitorii sechestrați, arestați și executați, bătuti; patruzeci milițieni și dorobanți, de ajutor subprefecturii Dumbrava și Dnul locotenent Dănescu Ion, al milițienilor, a face acte de învoire cu Dnul Pepa M. Colan, arendașii moșiei Podul Grosului, conform plăcerii sale, fără voia noastră astfel că în timpii barbarismului și de tristă memorie, fapt contra legii și bunului simț.

Sîntem săraci cu totul și cu aceasta voiesc a ne pune robi în eternitate. Am

reclamat pe toate căile, dreptate nu e, protestăm.

Vă rugăm respectos, ordonați ce veți crede legal, aceasta datorita noastră de buni pașnici cetățeni.

Plecați:

Petre Drăchiceanu, Ion Smadu, Vasile Draghiu, Dumitrache Nistor, Marin Anghel, Ion Cilibiul, Amza Mărculescu, Niță Bătrînu, Bața Căpraru, Stanca Caragiu» (Partea I-a, documentul nr. 131).

După ce contractele se întocmeau în condițiile mai sus arătate, intrau în acțiune dorobanții pentru a asigura îndeplinirea întocmai a acestor învoieli. Documentele din partea I-a, nr. 109, 110, 140, 159, 177 etc. redau felul în care erau folosiți dorobanții în acest scop.

Un număr de documente prezentate în prima parte a volumului ne arată cum cresc frămîntările țărănești. De la plîngeri, țărani trec la acțiuni, la răscoale (Partea I-a, documentele nr. 121, 122, 149 etc).

Nu ne-am propus să prezentăm o situație completă a stării țărănimii din acești ani. Dar din documentele prezentate reiese limpede starea deosebit de grea în care se găsea țărănimia în ajunul anului 1877, tocmai ca urmare a faptului că «chestia agrară» nu a fost rezolvată în 1864 pe cale democratică.

*

O parte din documentele volumului de față redau unele aspecte din dezvoltarea industriei transportului, comerțului etc.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea capitalismul se dezvoltă în țara noastră într-un ritm mai viu. Nu avem pînă azi o lucrare științifică care să trateze problema dezvoltării industriei în a doua jumătate a veacului al XIX-lea. Prin publicarea acestor documente, dorim însă să insistăm asupra atenției ce trebuie acordată acestui proces.

Fără lămurirea acestui proces, nu putem avea un tablou exact asupra stărilor de lucruri din acea epocă, și nu putem întocmi o lucrare de sinteză asupra războiului pentru independență din 1877—1878.

Deși datele reproduse sînt departe de a fi complete, ele ne indică însă unele momente interesante din viața noastră economică.

În documentul din partea I-a, nr. 249 găsim de pildă dezvoltarea producției de petrol din anii 1862—1873. În anul 1862 producția de petrol atîngea cifra de 37.730 hectolitri, iar în anul 1873, adică în 10 ani, această cifră crește pînă la 174.400 hectolitri. Nu a fost studiată încă tehnica

pe care s-a bizuit această dezvoltare. Dar cifrele denotă o anumită terdință. Tot în această perioadă începe construirea în țara noastră a căilor ferate. După cum se știe, construirea de căi ferate implică dezvoltarea industriei metalurgice, construirea de ateliere etc. și odată cu aceasta se dezvoltă proletariatul industrial.

Documentele reproduse ne arată condițiile în care se dezvoltă industria zahărului și societatea anonimă creată în acest scop, proiectul de statut al Băncii Naționale, felul în care se dezvoltă comerțul exterior etc. Cu privire la dezvoltarea comerțului exterior atragem atenția asupra documentului din 26 aprilie 1876 care tratează convenția de comerț și navigație între România și Rusia. Merită a fi subliniat că deși ne aflăm în anul 1876, Rusia trata România ca un stat independent.

În expunerea de motive asupra proiectului de lege pentru aprobarea convențiunii citim că « Prin convențiunea de comerț și navigație ce guvernul Măriei Sale Domnului, Augustul nostru Suveran, are onoare a prezenta astăzi Corpurilor Legiuitoare, ... una din Putețile garante ale imunităților României... confirmă din nou și într-un mod solemn dreptul țării de a trata direct și pe un picior de cea mai perfectă egalitate cu puterile străine...

Și era natural ca Rusia, care încă de la anul 1829 a recunoscut prin art. V al tratatului din Adrianopol, că posedăm o întreagă libertate de comerț, să fie una din cele dintâi puteri pentru a înlesni exercițiul unui drept străbun la care niciodată nu am renunțat. (Partea I-a, documentul nr. 229).

Prin reproducerea acestor documente nu am făcut decât să subliniem necesitatea studierii acestei probleme care a avut o influență asupra poziției diferitelor părturi sociale în războiul din 1877—1878, și în genere, asupra întregii evoluții a țării.

*

Volumul de față cuprinde de asemenea documente care redau situația politică internă a României în anii 1875—1877.

Începutul războiului împotriva imperiului otoman în Muntenegru și Serbia, a pus acut și în fața poporului nostru problema scuturării jugului otoman și cucerirea independenței.

Monstruoasa coaliție, cunoscând starea de nemulțumire a maselor și, mai ales, a maselor țărănești avea teamă de înarmarea poporului pentru ducerea unui război. Îi era teamă ca poporul să nu impună totodată prin forță și lichidarea resturilor feudale, împroprietărirea țăranilor etc. Boie-

rimea reacționară se găsește în fruntea acțiunii pentru totala izolare a României de lupta dusă de popoarele din sud-estul Europei împotriva Turciei.

Documentele publicate în acest volum arată că: « Principele Carol... refuză categoric să lupte... » (Partea a II-a, documentul nr. 694 din 26 decembrie 1876).

Guvernele României care s-au perindat la cirna țării (din ianuarie 1875 pînă în aprilie 1877 au avut loc 11 schimbări și remanieri de guvern) au făcut declarații de neutralitate. Ca o mauiestare a politicii de neutralitate s-a cerut în Cameră și Senat reducerea bugetului militar. Au fost luate o serie de măsuri pentru a îngreuna trecerea de arme spre Bulgaria și Serbia (Partea a II-a, documentul nr. 108 și documentul nr. 109 din 10 aprilie 1876, documentul nr. 120 din 29 aprilie 1876, documentul nr. 124 din 6 mai 1876 etc.).

D. Brătianu, prin acțiunea întreprinsă, caută cu prilejul trimiterii lui la Constantinopol să slujească guvernul englez și Poarta (Partea a II-a, documentul nr. 626 din 3 decembrie 1876).

Mihail Kogălniceanu afirmă că va ajuta Serbia pe ascuns (Partea a II-a, documentul nr. 195). Dar totodată el își face unora iluzii că independența se poate cuceri de la turci prin tratative « de sus ».

Într-o notă circulară adresată de Kogălniceanu reprezentanților diplomați ai României din diferite capitale ale Europei se spune că se va cere Porții rezolvarea următoarelor probleme:

1) Recunoașterea individualității Statului Român și a denumirii sale istorice.

2) Admiterea reprezentantului României în corpul diplomatic.

3) Regularizarea situației supușilor români așezați în Turcia, după modelul situației celorlalți supuși străini și recunoașterea dreptului de judecată al Agențiilor României asupra conaționaliilor lor.

4) Inviolabilitatea teritoriului român și delimitarea insulelor Dunării.

5) Încheierea cu imperiul a unor convenții comerciale, de extrădare a răufăcătorilor, poștale și telegrafice.

6) Recunoașterea pașaportului român și abținerea consilierilor turci de a se amesteca în afacerile privind pe români în străinătate.

7) Fixarea graniței între România și Turcia la Gurile Dunării, luând ca bază calea navigabilă (Thalweg) a brațului principal al acestui fluviu.

Numai din enunțarea lor, puțeți vedea, Domnule Agent, că cererile noastre sînt pe cît de moderate pe atît de drepte și de cumpănite.

Cu toate făgăduielile date însă de către diferiți Miniștri ai Turciei, nici una dintre aceste chestiuni n-a primit răspunsul favorabil pe care erau îndreptățiți a-l aștepta.

Veți recunoaște, Domnule Agent, că această stare de lucruri dacă s-ar prelungi la nesfârșit ar schimba cu desăvârșire firea legăturilor între România și Turcia și că, cu toată voința noastră statornică de a întreține cu Guvernul din Constantinopol cea mai desăvârșită armonie, am fi siliți la o atitudine alta decât aceea pe care am adoptat-o pînă astăzi, căci ea ne va da poate foloasele pe care purtarea noastră sinceră nu ni le-a adus. Îmi propun, Domnule Agent, să fac demersuri directe pe lângă Sublima Poartă pentru a-i cere, în interesul nostru reciproc, soluționarea tuturor chestiunilor mai sus citate. Înainte însă de a porni pe această cale, doresc să-mi asigur sprijinul binevoitor al guvernului pe lângă care sunteți acreditat» (Partea a II-a, documentul nr. 209 din 16 iunie 1876).

Deși manifestă uneori șovăieli, Kogălniceanu se plasează pînă la urmă pe poziția participării la lupta pentru cucerirea independentei.

Gazeta «Romînul», de sub conducerea lui C. A. Rosetti, ia uneori atitudine pentru sprijinirea popoarelor care luptă împotriva jugului otoman.

Într-un articol publicat în «Romînul» din 23 octombrie 1875 se spune, de pildă printre altele, următoarele:

«... Cînd guvernul unei mari puteri ajunge la atîta lipsă de cruțare față de guvernul unei alte puteri, încît să-i spuie verde că «orice încredere în promisiunile lui este absolutamente pierdută», și cînd acea mare putere este Rusia, care în același timp afirmă din nou «în fața Europei», cum zice comunicatul, «simpatiile sale pentru poporațiunile oprimate de turci», nu mai începe îndoială, după, noi că are intențiunea fermă de a interveni cu toată greutatea sa pe lângă Turcia spre a dobîndi, «în orice caz» să se puie capăt «tristei situațiuni a poporațiunilor creștine».

*

Poziția politică cea mai înaintată din țara noastră au avut-o cercurile revoluționare.

Cele peste 400 de documente din acest volum care se referă la activitatea cercurilor revoluționare din România (1871—1880), ne arată problemele care frămîntau aceste cercuri, concepția care stătea la baza mișcării revoluționare și evoluția acestei concepții precum și formele prin care ele încercau să slujească poporul.

Aceste documente trebuie temeinic studiate pentru a se putea trage toate concluziile. Unele din ele (inclusiv cele nepublicate, depuse la Biblioteca Academiei R. P. R.) vor trebui lămurite pe baza studierii mișcării revoluționare premarxiste din Rusia din anii 1871—1880 (unele din ele vor trebui abia descifrate).

Majoritatea documentelor confirmă prin date și fapte concrete, pentru perioada la care se referă, puternica influență a mișcării revoluționare din Rusia asupra creării cercurilor revoluționare din România, asupra începutului de răspîndire a literaturii marxiste în România. În corespondența lui Nicolae Petrovici Zuleu Codreanu dr. Russel etc. se vorbește de operele revoluționarilor democrați ruși, ca de pildă de lucrarea lui Cernîșevski «Ce-i de făcut?» Se vorbește de «Economia Politică» a lui Cernîșevski, în genere de ideile lui Cernîșevski (Partea I-a, documentele nr. 420, 645 etc). sau se spune de pildă: «vă urez succes în popularizarea operelor lui Cernîșevski» (Partea I-a, documentul nr. 297).

Concepția care stătea la baza cercurilor revoluționare din Rusia sau a cercurilor revoluționare ruse din Elveția, Franța Anglia etc. cu care cercurile revoluționare din România aveau legătură nu era încă cea marxistă. Se resimte în acel timp influența revoluționarilor democrați ruși.

În afară de lucrările revoluționarilor democrați ruși, documentele sînt bogate în alte informații. Într-un document e amintit revoluționarul bulgar H. Botev. care a fost puternic influențat de ideile revoluționarilor democrați ruși (Partea I a, documentul nr. 311). În alt document, Plehanov arată că începe să abandoneze principiile narodniciste (Partea I-a, documentul nr. 679).

Nicolae Petrovici Zuleu Codreanu vorbește într-un document de componența redacției gazetei «Obșcina»: «Începînd cu anul nou, Rally, Clemens și încă citeva persoane vor edita revista «Obșcina», se înțelege cu caracter revoluționar» (Partea I-a, documentul nr. 428).

În documente se vorbește de editarea precum și de redacția gazetei «Robotnik» (Partea I a, documentele nr. 304, 515 etc).

Rally (Zamfir Arbore) propagă și idei anarhiste (Partea I-a, documentul nr. 307). Acesta ia legătură apoi cu liberalii (prin Emil Costinescu) și se afundă în lagărul lor.

Este deosebit de important că din unele documente apare că au existat legături (problema merită a fi studiată) cu uniunile din sudul și nordul Rusiei.

«În anul 1875 fu organizată la Odesa

« Uniunea muncitorilor din sudul Rusiei ». Această primă organizație muncitorească a existat 8-9 luni, după care ea a fost distrusă de guvernul țarist¹⁾.

O serie de documente (Partea I-a, nr. 582, 592 etc.) arată legături cu cercurile din Odesa, Nicolaev etc.

În anul 1878 a fost organizată la Petersburg « Uniunea de nord a muncitorilor ruși » în frunte cu timplarul Halturin și lăcătușul Obnorski. Programul acestei uniuni afirma că prin sarcinile pe care le fixează uniunea adică la idcile partidelor muncitorești social democratice din Apus. Ea își punea ca scop final înfăptuirea revoluției socialiste — « răsturnarea regimului de stat politic și economic existent, regim extrem de nedrept »²⁾.

Documentele vorbesc de legătura cu cercurile revoluționare din Petersburg (Peter). Se vorbește și de o unire a organizațiilor din nord (Partea I-a, documentul nr. 616). Atragem atenția cercetătorilor că Nicolae-Petrovici Zubcu Codreanu vorbește într-o scrisoare de Halturin.

Tot Nicolae Petrovici Zubcu Codreanu spune într-o altă scrisoare următoarele:

« Sper să găsec *gala* la Dumneata programul și statutul organizației *Societatea social democratică română* » (Partea I-a, documentul nr. 429. Scrisoarea este în tocmită în limba rusă, dar cuvintele « *Societatea social democratică română* » sînt scrise în limba română).

Mulțumită — în mare parte — cercurilor revoluționare ruse din Geneva, Paris, Londra etc., cercurile revoluționare din România iau legătură cu internaționalistii, cu operele lui Marx, cu marxștii.

Documentele vorbesc de opera « Capitalul » de K. Marx. Cercurile din România cer această operă în ediția rusă. Se cer rezumate sau capitole din « Capitalul » lui Marx (Partea I-a, documentele nr. 624, 529, 625 etc.). Se vorbește de legături cu Liebknecht, Bēbel (Partea I-a, documentul nr. 289).

În anul 1874—1878 circulă în România un material (în limba franceză) în care se vorbește despre dictatura proletariatului (Partea I-a, documentul nr. 266, tipărit în anul 1874).

La începutul formării cercurilor revoluționare din România, s-a resimțit, puternic concepția revoluționarilor democrați ruși. În a doua jumătate a decadei 1874—1880 încep să se formeze uneori, paralel cu cercurile revoluționare, și cercuri mun-

citorești. Studiul dezvoltării capitalismului și al luptelor greviste care au avut loc (1875, 1876 etc.) va îmbogăți materialul în această privință. Dar documentele ne îndreptățesc a afirma că în a doua jumătate a acestei decade am început să depășim stadiul concepției revoluționar-democrate. E drept că în afară de aceste tendințe s-au manifestat și influențe utopiste, anarhiste etc., dar ele n-au avut așa cum reiese din documente, urmările concepțiilor mai sus amintite.

*

Multe documente din volumul de față se referă la cercurile revoluționare din perioada premarxistă. Este firesc, deci, că acestea nu au văzut limpede pe ce cale poate fi asigurată liberarea de exploatare, dezvoltarea societății. Cu toate confuziile, greșelile și neconsecvențele care se manifestau în aceste cercuri, apare însă vădit dragostea de popor, ura împotriva celor care cauzează suferința poporului, de care erau pătrunși membrii cinstiți ai acestor cercuri. Vorbindu-se într-un document despre boieri și popor, se spune printre altele:

« Față de nobili « boierii » români, poporul are o atitudine dușmănoasă, ceea ce dovedesc între altele cîntecele populare românești. Țăranii români, mai ales cei care trăiesc în munții Valahiei așteaptă ca și rușii care trăiesc pe malurile Volgăi, să apară din nou un oarecare român — revoluționar — Vladimirescu, care să-i organizeze și să-i conducă împotriva boierilor și ciocoilor » (Partea I a, documentul nr. 555).

Manifestînd în anul 1876 ura împotriva exploatare și dragostea pentru poporul muncitor, Nicolae P. Zubcu Codreanu scrie :

« ...Să trecem la proprietatea urbană. Să luăm toate aceste palate, comptoare, magazine etc. Și putea-vom oare zice că ele reprezintă munca proprietarilor cărora aparțin? Vezi scumpe amice, un savant însemnat a zis că: dacă axioma de 2 ori 2 face 4, ar lovi în interesul unei clase a societății, desigur s-ar forma partide care ar demonstra cu înverșunare că de 2 ori 2 fac 5,6 sau poate o luminare de spermanțet. Nicăieri nu simți mai bine toată profunditatea acestor cuvinte, decît atunci cînd discuți despre proprietate. Să te uiți odată împrejurul tău cu atenție și ce vei vedea? Cine a creat aceste palate, oase, teatre, castele? Poporul muncitor. Cine trăiește în niște găuri umede în care un bun stăpîn nu și ar lăsa nici cîinele? Poporul muncitor. Cine a creat toate aceste mătăsuri, catifele, atlasuri, pînzeturi fine? »

¹⁾ Cursul scurt de istorie a Partidului Comunist (bolșevic) al Uniunii Sovietice. Ed. P.M.R., 1948, ed. a III-a, p. 13.

²⁾ Ibidem.

Poporul muncitor. Cine umblă învelit în zdrențe atât vara cât și iarna, cu corpul mai mult gol? Poporul muncitor. Cine a produs toate aceste vinuri, mâncăruri gastronomice, într-un cuvânt toate produsele alimentare? Poporul muncitor. Cine moare de foame și nu are cîte odată, nici chiar o bucată de mămăligă pentru a-și hrăni copiii flămânzi? Poporul muncitor. Cine a creat toate aceste Muzee, Universități, Tipografii, pe a cui spinare s-au creat toate aceste cărți, jurnale în fine tot cu ceea ce se fălește civilizația actuală? Poporul muncitor. Cine rămîne în ignoranță aproape preistorică? Poporul muncitor... »

Ridicîndu-se împotriva acestei stări de lucruri, membrii cercurilor revoluționare nu vedeau rolul istoric al proletariatului și că numai un partid revoluționar al clasei muncitoare, un partid marxist, poate să organizeze și să conducă clasa muncitoare și întregul popor muncitor la doborîrea claselor dominante și instaurarea unei noi orînduiri sociale, fără exploatarea omului de către om.

Membrii acestor cercuri evoluează însă în gîndirea lor. Ei caută să se lămurească, să editeze o presă a lor, să se organizeze. Se vorbește de crearea unor societăți, de crearea unui partid, și după cum s-a arătat și de «Societatea social democratică romînă».

«... În scurt mai vorbim uă dată asupra celor de mai sus, și spun D-le Codreanu că, pe cît am putut înțelege din scurta întrevorbire ce am avut-o cu Costic² asupra scrisorii D-tale, ellu ca și mine crede că celle ce urmează: 1) că sîntem subțiri la buzunar (și eu cred că chiar la minte de a ceea ce ne interesează; ne trebuie înainte de toate cărți) 2-lea. Trebuie să dispară cu totul această criză cu cauzele ei și apoi să ne constituim în societate (recunoscută de stat) 3-lea. Trebuie să dobîndim adeziunea altora, căci numai 4—5 inși cîți sîntem ce o să facem noi? Prin fundarea societății noastre înțeleg strîngerea la un locu a cîtorva membrii care să lucreze incontinuu la jurnalul; uă bibliotecă cît de mică; ședințe si uă corespondență (?). Acestea toate ceru opințeli grosnice?... care puse în lucrare *nu acum*, vor reuși... ». (Partea I-a, documentul nr. 356).

Documentele vorbesc de crearea unor societăți cu caracter literar și social-politic.

«Sînt fericit a-ți comunica că aici s-a format uă societate de tineri, numită, «progresul» — științe, litere, sociologie; dezvoltarea și răspîndirea lor. S-a ținut 3 ședințe la școala normală, din care două de poporațiune; eu am vorbit despre

științe, necesitatea ideologică socialiste, și am criticat soiului de literatură intimă, sentimentală, și tot produsul imaginațiilor bolnave de amor și alte bole... Joi ce vine vom vota Statutele și regu lament. Ce zici?... ». (Partea I-a, documentul nr. 372 din 26 noiembrie 1878).

Publicîndu-se la începutul anului 1878 o corespondență despre Romînia în Gazeta «Obșcina», autorul scrie:

«Voi descrie pentru cititorii Obșcinei» cîteva pasaje triste lipsite de veselie din Romînia. În Romînia există ca și pretutîndeni o masă exploatată, care muncește, suferă, degerează și pier, și există și o minoritate exploatoare, trîndavă, parazitară. Dar învătătura cea nouă care promite fiecărui muncitor fericire în muncă și posibilitatea de dezvoltare a tuturor facultăților, încă nu răsună în țara noastră, încă nu a început la noi aceea luptă conștientă împotriva exploatării muncitorului și pentru o nouă orînduire a societății, luptă care în Apus revarsă de pe acum oarecare lumină, deși nu tocmai abundentă, sub formă de propagandă și organizare social-revoluționară, asupra fondului sumbru, înfinit de trist al tabloului suferințelor muncitorului proletar de acolo. În Romînia încă, nu a început propovăduirea socialismului... » (Partea I-a, documentul nr. 359 din 6 februarie 1878, «Obșcina» nr. 3 și 4 din martie și aprilie, p. 46—48).

Probabil pentru a propovădui socialismul N. P. Zubcu scrie în același timp despre «posibilitatea dezvoltării societății proiectate în Romînia» (Partea I-a, documentul nr. 358 din 4 februarie 1878, Pittești).

Într-o scrisoare a lui Nicolae P. Zubcu Codreanu adresată dr. Russel se vorbește chiar de crearea unui partid.

«... Dl. Aivaza, după cum știți, a venit pentru mult timp în Romînia. Dlui mai ales năzuiește și se gîndește foarte serios la același lucru, la care ne gîndim și noi, formarea în Romînia unui partid socialist. Neapărat, că eu sînt nespus bucurous, de venirea D. Aivaza. Dlui ne va aduce o foarte bună bibliotecă și o tipografie franceză, care prea lesne, se va putea transforma în Romînească... » (Partea I-a, documentul nr. 447 din 1 septembrie).

În multe documente se vorbește despre Congres, Consfătuire, întruniri și editarea de reviste (Partea I-a, documentele nr. 454, 455 etc).

Crearea unei prese prin care să-și propage ideile lor era o preocupare a cercurilor. În volum sînt reproduce articole din gazeta «Socialistul» (martie 1877). Dar

editarea unei gazete nu era lucru ușor. Membrii cercurilor aveau o situație materială foarte grea. Găsim de pildă propuneri pentru a face unele concesiuni (nu știm de ce natură) pentru a putea edita un ziar. Într-un document se spune de pildă:

«...Codreanule. Precum mi-a spus cunoscutul meu, d-ta ai avea oarecări divergențe cu Holban, în ceea ce privește anumite tendințe practice mărunte, dar nu fundamentale. Desigur, în lipsă de ceva literatură în România, acest ziar, chiar dacă va avea o oarecare nuanță iacobină, e totuși un lucru foarte important. Ei bine eu nu trebuie să vă înșir toate consecințele bune ale acestui fapt, d-ta le cunoști mai bine...» (Partea I-a, documentul nr. 610).

Într-o scrisoare nedatată iscălită Costică (C. D. Gherea) se vorbește concret despre o gazetă intitulată «România viitoare». Se spune în scrisoare:

«... S-a hotărât ca «România Viitoare» să se dea la tiparu, dar totuși mai înainte de două săptămâni n-are să esa. Despre jurnalul s-a aranjatu astfel: jurnalul are să fie lunaru de 500 de exemplare. O jumătate din cantitate asta adevă 250 exemplare se vor expedia, vou la Iași pentru cari după cum am vorbit veți da o jumătate din cheltueta. Veți aive prin urmare o jumătate din edițiunea la dispozițiunea voastră și veți purta o jumătate din cheltueta. Jurnalul are să aibă 4 coli și are să coste 200 franci. Jurnalul se va tipări la tipografia lui Grecescu. Tipografia a lui Scorțescu e prea mică. Jurnalul va fi redactatu după cum am vorbit eu cu Russel, adevă va fi mai mult jurnalul de dezvoltarea ideilor teoretice de cit jurnalul agitatoru...» (Partea I-a documentul, nr. 473).

Documentele publicate în volum conțin și texte întocmite cu scopuri programatice. Se reproduce textul intitulat «Credo al socialiștilor» (Partea I-a, documentul nr. 485); puncte incomplete ale unui statut (Partea I-a documentul nr. 496). Unii recomandă lui Zubcu Codreanu lucrările lui Băleescu, Șincai etc. (Partea I-a, documentul nr. 448). Sînt reproduse (redactate probabil mai tîrziu) «Statutul Societății lucrătorilor din Orașul Iași» (Partea I-a, documentul nr. 494), un apel către lucrătorii ciobotari din Iași (Partea I-a, documentul nr. 495).

În unele documente, dezbătîndu-se problema evoluției societății, se spune de pildă următoarele: «... Ne avînd nici o pretențiune la stabilirea formei veșnice și definitive a societății, socialismul nu este decît o direcțiune altruistică a evoluției formelor sociale. Din formele socie-

tății altruiste putem numi primitive acele care se vor lua îndată după revoluția socială și care vor fi bazate pe principiul: *fiecare consumă atît cît produce* (colectivism). Societatea va trece pe nesimțite printr-un șir nenumărat de forme sociale pentru a ajunge odată la forma ideală, cînd pămîntul întreg sau părțile lumii întregi nu vor fi decît o singură familie, în care producțiunea și distribuțiunea se va baza pe principiul: *fiecare muncește cît poate și consumă atît cît are trebuință* (comunismul). Din punctul de vedere al principiului *practic* socialismul nu este decît o evoluțiune treptată și nesimțită a societății în direcțiunea substituirii principiului *de autoritate* (care principiu e unica bază a statului actual prin principiul *de bună și liberă înțelegere*) între oameni» (Partea I-a, documentul nr. 486).

Asupra unor idei asemănătoare se revine și în alt text.

«... Problemele și modul de acțiune a socialismului științific stau în strictă dependență de la circumstanțele timpului și locului, se schimbă după epoca, după localitatea, după gradul culturii, civilizațiunii etc.

Cestiunea «ce e de făcut?» se rezolvă în fiecare țară și în fiecare epocă în mod diferit. Problemele imediate generațiunilor noue precum și a tuturor oamenilor cinstiți se schimbă după localitate.

Altminteri nici nu poate fi, căci socialismul științific nu este decît o direcțiune altruistă a dezvoltării vieții sociale. Condițiunea vieții sociale la diferite popoare fiind diferite, puncte de plecare prin urmare ne fiind tot același nu va fi același nici drumul prin care vom veni la revoluția socială în diferite localități...» (Partea I-a, documentul nr. 484).

Reproducînd textele de mai sus, nu avem intenția (nici posibilitatea) de a trage aici concluzii definitive asupra concepției social-politice (revoluționar-democrate și evoluției spre o treaptă superioară) care a stat la baza mișcării revoluționare din anii 1871—1880. Ele ne arată însă frămîntările din cercurile revoluționare, inclusiv confuziile și greșelile de care erau stăpînite. Totodată ele scot la lumină gîndirea înaintată din țara noastră în acea vreme.

*

Documentele din volum se ocupă și de războiul pentru independență de la 1877—1878. Apare tot mai limpede că numai masele populare au dus tot greul războiului. Pe front, fiii poporului au luptat cu eroism la Grivița și Plevna. În spatele frontului, burghezia și moșierimea au luat țaranilor ultimele alimente. Țaranilor li se

rechiziționa ultima vită, singura căruță (dacă le aveau).

În același timp «...asemenea rechiziții nu-i atingeau deloc pe moșieri și arendași, care puteau să-și dea frtu liber în liniștea entuziasmului său patriotic pentru vitejia militară și pentru neînfricarea arătată de țaranul soldat român de dorobanț».

Arătînd însemnătatea cuceririi independenței, membrii cercurilor revoluționare nu încetau să arate jaful făptuit de brătienii și suferințele poporului.

«Dar poporul care a suferit, dar noi, puținii socialiști români care încercăm acum să ne organizăm nu vom uita cu al cui sînge, cu ale cui lacrimi, cu a cui sărăcire a fost cumpărată independența țării. Poporul va transmite generațiilor viitoare sub formă de legende, de cîntece populare, jalea nenorocirii sale, amarul său pricinuit de război pentru neatîrnare, iar noi socialiștii români, nu vom uita să amintim mereu poporului, atunci cînd propovăduim revoluția socială, acest an de neuitat care a trecut, plin de nenorociri naționale, nu vom uita să folosim, mereu ca una din numeroasele arme de luptă împotriva liberalilor cei cu vorbe mieroase, toate declarațiile, toate lămuririle pe care ei le-au făcut în ședința publică a Camerei din 18 ianuarie 1878 — an care este însemnat credem, prin recunoașterea independenței Romîniei și printr-o îndoită sărăcire a țaranilor romîni» (din «Obscina», articolul citat).

Din documentele publicate în acest volum reiese și poziția guvernelor diferitelor țări față de interesele Romîniei.

Turcia refuză să recunoască independența țării;

În documentele din volum apare clar sprijinul acordat de către Rusia popoarelor răscolite (în oamcnî, armament, bani, fără a mai vorbi de ajutorul diplomatic)

înainte de a intra direct în acțiune (ceea ce se întîmplă în anul 1877);

Guvernul francez refuză să sprijine Romînia (Partea a II-a, documentul nr. 652 din 13 decembrie 1876);

Guvernul german face tot mai multe aluzii la afacerea Strousberg (Partea a II-a, documentul nr. 689).

Cît privește guvernul englez, agentul diplomatic al țării noastre la Viena comunicînd poziția reprezentanților diferitelor țări cu privire la Romînia, comunică:

«Atît lordul Gladstone, cît și lordul Derby i-au declarat-o pozitiv. Ca parte a imperiului otoman, sîntem garantați fiindcă Englitera are interes la existența acestui imperiu, iar ca stat independent puțin îi importă de este sau nu o Romînie» (Partea a II-a, documentul nr. 62).

De aceea Sir Elliot sprijină Turcia (Partea a II-a, documentul nr. 691 din 25 decembrie 1876). Deseori se constată că «Sir Henry Elliot a apărut, după obiceiul său, teoriile Sublimei Porți cu o rîvnă mai mult decît otomană» (documentul nr. 695 din 27 decembrie 1876).

*

Am reprodus citate numai din documentele cuprinse în volumul I (Partea I-a și Partea a II-a). Fiecare volum conține o prefață în care se subliniază documentele pe care redacția le consideră mai importante.

Din studiul tuturor acestor documente apare poziția diferitelor clase sociale și a diferitelor guverne europene față de războiul de independență a Romîniei din 1877—1878, precum și desfășurarea războiului.

Ceea ce apare deosebit de limpede din documente este eroismul poporului în lupta pentru cucerirea independenței, și frăția care s-a cimentat între ostașul rus și ostașul român, legături de prietenie care au căpătat un conținut superior socialist după 23 August 1944 între Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste și Republica Populară Romînă.

Acad. Mihail Roller

DOCUMENTE DIN ISTORIA PARTIDULUI COMUNIST
DIN ROMÎNIA (1923—1928)

(Editura pentru literatură politică, 1953, vol. II, p. 677).

La sfârșitul anului 1953, editura pentru literatură politică, a publicat volumul II de „Documente din istoria Partidului Comunist din România” (1923-1928). Culegerea de documente întocmită de Institutul de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R. conține un bogat și variat material care reflectă activitatea P.C.R. în cursul perioadei de stabilizare relativă a capitalismului, când clasele exploatoare din România, bucurându-se de sprijinul larg al trădătorilor social-democrați de dreapta au dezlănțuit ofensiva împotriva drepturilor câștigate cu jertfe de masele muncitoare, producând o stăvilire temporară a avântului revoluționar.

În volumul II figurează documentele Congresului al III-lea al P.C.R. din anul 1924 care arată lupta împotriva manifestărilor legaliste, lichidatoriste din sînul partidului. De asemenea un loc important îl ocupă documentele Congresului al IV-lea al P.C.R. din anul 1928, care a trasat sarcinile luptei organizate împotriva planurilor reacțiunii imperialiste internaționale de a transforma România într-un cap de pod al agresiunii anti-sovietice.

Documentele publicate constituie o dovadă strălucită a modului în care P.C.R., în-sușindu-și bogata experiență a P.C.U.S., a reușit să îmbine munca ilegală cu cea legală, asigurînd legătura cu masele largi populare, pe care le-a organizat și ridicat

la luptă împotriva regimului terorist-polițienesc burghezo-moșieresc.

Documentele publicate constituie un izvor prețios de cunoaștere a activității P.C.R. într-o perioadă în care clasa muncitoare din patria noastră a dus lupte grele împotriva burgheziei și moșierimii și cînd, ajutat de Internaționala Comunistă, P.C.R. a continuat lupta pentru bolșevizarea rîndurilor sale.

Acești factori au asigurat partidului posibilitatea de a organiza și conduce lupta maselor împotriva teroarei și exploatării crîncene dezlănțuite de regimul burghezo-moșieresc din România în perioada 1923-1928.

Perioada 1923-1928 se caracterizează prin refluxul general al avîntului revoluționar și prin refacerea și consolidarea vremelnică a sistemului capitalist. Stabilizarea relativă a capitalismului s-a caracterizat printr-o continuă ascuțire a contradicțiilor de neîmpăcat între burghezie și proletariat, prin contradicțiile dintre metropole și colonii, prin rivalitatea din ce în ce mai acută între principalele puteri imperialiste S.U.A., Anglia, Franța, Japonia în a acapara rezerve de materii prime, piețe de desfacere și noi colonii, prin antagonismul din ce în ce mai pronunțat între statele

învingătoare și cele învinse în primul război imperialist.

Apărută pe fondul crizei generale a sistemului capitalist, stabilizarea relativă a capitalismului, departe de a fi însemnat o stabilizare traicică, a marcat o perioadă de regrupare și de organizare a proletariatului în vederea asalturilor viitoare împotriva orînduirii capitaliste. Scindarea lumii în două sisteme : capitalist și socialist. ca urmare a Marelui Revoluții Socialiste din Octombrie, precum și victoria deplină a ținerii puteri sovietice în războiul civil, au constituit factori cari determinau caracterul instabil și vremelnice al stabilizării relative a capitalismului. Istoria a dovedit justăteza tezelor marxist-leniniste cu privire la caracterul vremelnice al stabilizării relative a capitalismului. Criza economică mondială din perioada 1929-1933, însoțită de grave repercursiuni asupra economiei principalelor state imperialiste, S.U.A., Anglia, Franța, Japonia și Germania a zdruncinat și mai mult putredul sistem capitalist, făcînd să se spulbere toate visurile economiștilor și sociologilor burghezi, care preconizau apariția unor timpuri de aur, de stabilizare „veșnică” a capitalismului, „de pace” și de „împăcare a claselor”.

În timp ce pentru statele capitaliste, perioada stabilizării relative a capitalismului s-a concretizat printr-o ascuțire a contradicțiilor, pentru Uniunea Sovietică această perioadă a constituit o etapă însemnată pe drumul construirii socialismului. În cursul perioadei 1923-1928 economia sovietică a fost refăcută, ritmul rapid de construcție și de reutilizare cu mașini noi a unor serii de întreprinderi au dus la o stabilizare traicică a regimului sovietic. Întărirea politică a Uniunii Sovietice, creșterea prestigiului său internațional, au marcat superioritatea absolută a orînduirii socialiste în plină dezvoltare față de sistemul capitalist, în plin proces de dezagregare.

În România burghezo-moșierească, ca și în celelalte țări capitaliste, perioada 1923-1928 s-a caracterizat printr-un reflux bur-

porar al mișcării revoluționare. Profitînd de condițiile nou create, burghezia și moșierimea din țara noastră, în strînsă legătură cu trădătorii social-democrați de dreapta au început acțiunea de refacere a pozițiilor economice și politice ale regimului capitalist, care fuseseră puternic zdruncinate de războiul imperialist și mai cu seamă de avîntul revoluționar al clasei muncitoare ca urmare a Marelui Revoluții Socialiste din Octombrie. Stabilizarea relativă a regimului burghezo-moșieresc s-a efectuat prin dezlănțuirea celei mai crunte terori împotriva mișcării muncitorești și a Partidului Comunist din România, printr-o ofensivă susținută împotriva drepturilor politice și economice obținute de masele de muncitori, țărani muncitori și ceilalți oameni ai muncii, o scădere progresivă a nivelului de trai, ca urmare a scumpirii articolelor de primă necesitate și în același timp a creșterii cu totul necorespunzătoare a salariilor, în raport cu scumpetea. În această perioadă s-a accentuat procesul de pauperizare și ruinare a oamenilor muncii, ca urmare a intensificării ofensivei patronale și a creșterii progresive a impozitelor impuse de statul burghezo-moșieresc.

Infruntînd teroarea deslănțuită de aparatul represiv al regimului burghezo-moșieresc, Partidul Comunist din România, a organizat și a condus lupta maselor largi populare zădărnice planurile claselor exploatare și ale trădătorilor social-democrați, de a zdrobi prin forță mișcarea revoluționară din România.

Mărirea teritoriului României, în urma anexiunii imperialiste efectuate de regimul burghezo-moșieresc în primul război imperialist, ridică problema împărțirii prăzii între capitaliștii români.

Partidul național-liberal, care a guvernat țara cu mici întreruperi în întreaga perioadă 1918-1928, a dus o puternică acțiune de centralizare a capitalului și de expropriere a capitalurilor din Transilvania. Legea de „naționalizare” a bogățiilor subsolului și a marilor industrii, legea comercializării, precum și legea minelor din anul 1924 au

mentul necesar preluării de către finanța liberală a acestor bunuri

Prin aceste măsuri burghezia liberală reușea într-o măsură însemnată să-și lărgească sfera afacerilor prin acapararea unei părți însemnate a bogățiilor economice ale României. Condițiile de aservire economică și politică a României față de imperialismul american, englez și francez au imprimat stabilizării relative a capitalismului din țara noastră nota unei și mai puternice dependențe a economiei față de capitalurile străine. În această perioadă, capitalurile străine ocupă — cu complicitatea guvernelor burghezo-moșierești — poziții noi în economia țării noastre acaparând industria noastră extractivă — în special cea petroliferă și metalurgică. Politica finanței liberale în această perioadă urmărea vinderea bogățiilor naturale ale României capitalurilor străine, la un preț cât mai bun, pentru a obține o cotă-parte mai ridicată pentru capitalul românesc, la exploatarea comună a acestor bunuri. Această concepție a stat la baza politicii „prin noi înșine“, pe care ideologii liberali căutau să o prezinte în mod demagogic ca o „luptă“ a capitalului național împotriva acaparării bogățiilor naturale ale țării de către capitalurile străine. Intreaga politică economică a guvernelor burghezo-moșierești care s-au perindat la cirna țării în perioada 1923-1928 se baza pe „efortul“ obținerii cointeresării capitalurilor străine la exploatarea bogățiilor naturale ale țării, cu respectarea unei cote cât mai ridicate afectate capitalului român în întreprinderile respective. Departe de a constitui factorii care să asigure preponderanța capitalului românesc în exploatarea bogățiilor economice ale României, legile naționalizării bogățiilor subsolului și industriilor, de comercializare a bunurilor aparținând statului și legea minelor, au constituit de fapt instrumentul de vindere a bogățiilor economice ale României capitalurilor americane, engleze și franceze. Faptul că majoritatea instituțiilor bancare liberale: Banca Națională a României, Banca Marmorosh Blank, Banca Ro-

minească etc., erau subvenționate de capitalurile străine, ne da o imagine mai clară asupra marilor profituri și exploatarea bogățiilor economice ale României: capitaliștii americani, englezi și francezi.

În goana pentru realizarea unui profit maxim, clasele exploatoare din România și-au îndreptat direcția loviturii asupra clasei muncitoare, țărănimii muncitoare și a celorlalți oameni ai muncii, exploatându-i la maximum și călcând în picioare toate drepturile cîștigate cu jertfe de masele largi populare, în cursul perioadei avântului revoluționar.

În urma intensificării progresive a exploatarea maselor populare, nivelul de trai a acestor mase înregistra scăderi vertiginoase. Impozitele ridicate impuse de statul burghezo-moșieresc oamenilor muncii, salariile mizerabile date de stat și de capitaliști, amenzile frecvente puse pe salariile muncitorilor de către patroni, punerea în practică a lock-out-urilor banditești, au contribuit efectiv la pauperizarea crescîndă a oamenilor muncii, în vreme ce clasele exploatoare cumula bogățiile din sudoarea și truda celor ce munceau. Reforma agrară înfăptuită de regimul burghezo-moșieresc în anii 1921-1923 s-a dovedit a fi fost o sinistră acțiune de amăgire a maselor largi ale țărănimii muncitoare. Adevărații beneficiari ai acestei „reformă“ n-au fost masele țărănești ci chiaburii, care au acaparat pămînturile cele mai bune intrate în prevederile legii reformei agrare. Prin această măsură regimul burghezo-moșieresc urma să-și asigure o întărire a bazei sale politice și sociale la sate. În urma reformei agrare din anii 1921-1923 țărănimea săracă lipsită în marea ei majoritate de un inventar agricol corespunzător și de capitalul necesar achiziționării utilajului de lucru a pămîntului, a fost obligată să plătească în schimbul pămîntului primit mari despăgubiri, fapt care i-a agravat situația economică, aducînd-o la sapă de lemn.

Dacă vom adăuga coeficientul cu totul redus al țărănilor impropietăriți, ne vom da seama de caracterul reacționar al ace-

stei reforme, care avea menirea sa înşele masele de ţărani muncitori. Într-un manifest adresat de Partidului Comunist Român muncitorilor şi ţaranilor în anul 1924 se arată situaţia de cruntă mizerie a ţărănimii. „În ţara grîului sîntem nevoiţi să mincam pîine din tîriţe şi nici aceasta nu este asigurata... vinovat pentru aceasta este dezorganizarea agriculturii provocată prin *politica de jaş*, prin impunerea de biruri şi sarcini grele pe spinarea ţărănimii, prin darea ţărănimii pe mîna camătarilor... *Ţărănimea e în mizerie. Ea nu mai poate compara nimic*”¹.

Chemînd masele de ţărani la lupta împotriva exploatării burgheziei şi moşierimii, Partidul Comunist Român a demascat minciuna „caracterului democratic” al reformei agrare din anii 1921-1923. Conducînd lupta oamenilor muncii de la ţară Partidul Comunist Român cerea:

1. Exproprierea fără plata a întregului pămînt...
2. Niciun petec de pămînt celor ce nu-l muncesc singuri.
3. Nicio plată, nici din partea statului şi nici din partea ţaranilor pentru pămîntul expropriat pînă acum.
4. Darea de către stat cu preţuri ieftine a tot felul de inventar pentru gospodăriile ţărăneşti: vite, maşini, căruţe, seminţe.
5. Anularea ipotecilor şi datoriilor cămătăreşti, care apasă pe ţăranii săraci şi mijlocaşi, credit ieftin dat de către stat.
6. Desfiinţarea dărilor indirecte. Dări mari pe veniturile, capitalurile şi moştenirile ciocoilor şi capitaliştilor.
7. Amnistia generală militară şi politică. Eliberarea neîntîrziată a ţăranilor şi soldaţilor condamnaţi de la 1907...²

Partidul Comunist din România a dus în această perioadă o puternică acţiune de atragere şi mobilizare a ţărănimii sărace şi mijlocaşe la lupta împotriva regimului burghezo-moşieresc, ducînd o muncă susţinută de izolare a ţărănimii de sub influenţa

burghezo-moşierimii şi a chiaburimii. Deosebit de interesante sînt materialele care demască demagogia partidelor burgheze: „ţărănesc” şi „al poporului” care afixau un program fals democratic, susţinînd că sînt apărătorii intereselor ţărănimii. Într-un manifest al Partidului Comunist Român din anul 1924 intitulat: „Ce vor ţăranii şi cum îi trădează conducătorii partidului ţărănesc?”, se demască trădarea ţărănimii de către conducătorii partidului ţărănesc, care pregătea unirea cu partidul naţional ce grupa elementele cele mai reacţionare şi şovine din Transilvania.

Scoţînd în evidenţă rolul trădător al conducătorilor partidului ţărănesc, manifestul scria următoarele:

1. Conducătorii ţărănişti au renunţat la lărgirea reformei agrare.
2. Au renunţat la desfiinţarea jandarmeriei, poliţiei, siguranţei şi armatei permanente şi la înlocuirea lor cu miliţia poporului muncitor;
3. Au renunţat la anularea tuturor legiurilor contra muncitorilor şi ţăranilor, ca legea învoielilor agricole şi legile lui Trancu-Iaşii.
4. Au renunţat la lupta de clasă împotriva ciocoilor şi capitaliştilor, pe care pînă acum a susţineau în programul lor; şi
5. Au renunţat la cerinţa proprietăţii de muncă, cu alte cuvinte, numai ţăranul care munceşte pămîntul să aibă dreptul la pămînt.

„...Conducătorii partidului ţărănesc au fost gata, trădînd interesele ţăranilor şi muncitorilor, să se unească cu ciocoii şi chiaburii, pentru a servi pe rege, pe bancheri şi capitalişti”³.

În încheierea manifestului adresat ţăranilor se spune: „Nici o vorbă de contopire sau alianţă cu vreun partid ciocoiesc — front unic alianţă strînsă cu fraţii muncitori de la oraşe, pentru luarea puterii în mîinile poporului şi aşezarea în fruntea statului a guvernului muncitoresc-ţărănesc”⁴.

¹ Documente din istoria Partidului Comunist din România 1923—1928. Ed. pentru literatură politică, 1953, vol. II, p. 215.

² Ibidem, p. 211.

³ Ibidem, p. 209.

Principalii aliați ai regimului burghezo-moșieresc în ofensiva îndreptată împotriva drepturilor câștigate de poporul muncitor și în acțiunea de intensificare a exploatării maselor populare, au fost trădătorii social-democrați. Aceștia turbînd de minie nepuțincoasă în fața succeselor politice de masă înregistrate de Partidul Comunist din România, au dezlănțuit o vie campanie, în vederea spargerii unității mișcării sindicale, în cursul anului 1923.

Liderii social-democrați aflați în conducerea Consiliului general al sindicatelor: Jumanca, Flueraș, Grigorovici, Mișescu, Voinea, Moscovici, etc. au organizat ținerea unui congres sindical la Cluj, punînd ca prim punct la ordinea de zi a congresului afilierea la Internaționala sindicală de la Amsterdam

Trădătorii social-democrați urmăreau spargerea mișcării sindicale, sperînd că astfel vor putea să împiedice influența din ce în ce mai puternică a comuniștilor în cadrul sindicatelor. În dorința lor criminală de a sparge unitatea mișcării sindicale, social-democrații au refuzat să includa pe ordinea de zi a Congresului de la Cluj, o serie de probleme importante ale clasei muncitoare ca: lupta împotriva ofensivei patronale, lupta împotriva scumpirii traiului, pentru ridicarea corespunzătoare a salariilor oamenilor muncii, luarea de poziție împotriva legilor antimuncitorești etc

Partidul Comunist din România a dus o puternică acțiune de demascare a planurilor trădătorilor social-democrați. În acest sens un manifest publicat de „Socialismul” din 20 iulie 1923 scria următoarele: „Singura chestiune care le stă pe inimă social-democraților pare că este afilierea Consiliului general la Amsterdam... Muncitorimea va lua însă seama... Noi știm că Amsterdam însemnează sciziunea mișcării sindicale... Flueraș, Damian, toți domnii cu moț din rîndurile lor recunosc pe față intențiile lor spărgătoare. În fața Amsterdamului galben și spărgător, în fața nerușinării social-democrate, muncitorii vor opune lozincă :

Contra afilierii la Amsterdam,

Pentru unitatea sindicală,

Pentru discutarea nevoilor muncitorești”¹.

În acțiunea de spargere a mișcării sindicale, trădătorii social-democrați se bucurau de sprijinul nelimitat al poliției și siguranței burghezo-moșierești. Demascînd cîrdășia dintre conducerea social-democrată a Consiliului general sindical și siguranța burghezo-moșierească, „Socialismul” din 29 iulie 1923 scria următoarele: „Ingrozii de perspectiva pierderii definitive a organizațiilor din „mîna” lor, social-democrații sînt porniți pe spargerea mișcării. Ei nădăduiesc, dat fiind că minoritatea ce-i va urma se va bucura de tot sprijinul poliției și al siguranței, că masa mare a sindicatelor roșii va fi distrusă de reacțiune... Au crezut că comuniștii și muncitorii revoluționari nu vor îndrăzni să ducă lupta în sindicatele autonome, sub ploaia de denunțuri ale social-democraților. S-au înșelat... Uniuni întregi au alunecat din „mîinile” social-polițiștilor...

Acum social-democrații aleg o armă nouă: ei vor să spargă sindicatele... spre a denunța sindicatele roșii drept comuniste, periculoase pentru stat”...² „Social-polițiștii plănuiesc spargerea sindicatelor.

La luptă îndrîjită pentru unitatea sindicală”³.

Congresul sindical de la Cluj din septembrie 1923 s-a desfășurat în condițiile celei mai crunte terori dezlănțuite de siguranța și poliția din Cluj cu sprijinul social-democraților. Arestînd și expulzînd din Congres majoritatea delegaților care se împotriveau afilierii la Internaționala galbenă de la Amsterdam, conducerea social-democrată a Consiliului general sindical a reușit să obțină prin presiuni votul necesar afilierii. Rupînd unitatea mișcării sindicale, social-democrații s-au demascat ca agentură a burgheziei în rîndurile mișcării muncitorești și ca principali aparători ai „ordinei” burgheze.

¹ Ibidem, p. 67—68.

² Ibidem, p. 75.

³ Ibidem, p. 77.

Comentînd cele întîmplate la Congresul sindical de la Cluj, „Socialismul” din 23 septembrie 1923 demască astfel poziția trădătoare a social-democraților: „La Cluj social-polițiștii au dat fățiș mîna cu poliția și jandarmeria, au început din primul moment cu provocări, brutalizări și terorizare împotriva majorității congresului... iar pe cei care li se împotriveau în mod serios îi predau prefectului de poliție Popovici... muncitorii... vor ști de azi înainte că pe față sau pe ascuns alături de sugrumătorii lor și ajutîndu-i din răpputeri se găsesc social polițiștii, trădătorii cei mai sfruntați ai clasei muncitoare”¹.

Partidul Comunist din România a dus în cursul anului 1923, o puternică acțiune de refacere a unității sindicale. Această activitate s-a concretizat prin Congresul de la București, la care au participat delegați reprezentînd 30.000 de muncitori sindicalişti, care au ales Consiliul general sindical unitar, care și-a fixat ca sarcini principale lupta pentru refacerea unității mișcării sindicale și lupta împotriva ofensivei patronale. În ciuda încercărilor disperate ale social-democraților de a distruge prin denunțuri calomnioase sindicatele unitare, acestea s-au dezvoltat continuu, grupînd mase tot mai largi de oameni ai muncii.

Reacțiunea burghezo-moșierească în strînsa legătură cu trădătorii social-democrați, au dezlănțuit atacul împotriva detașamentului de avangardă al clasei muncitoare, căutînd un pretext pentru a-l lichida. Acest pretext a fost scornit cu prilejul tratativelor de la Viena din anul 1924 dintre Guvernul Sovietic și Guvernul Romîniei în legătură cu Basarabia, anexată de imperialiștii romîni în anii 1918. Partidul Comunist din România, consecvent principiilor marxist-leniniste cu privire la problema națională a subliniat în organul său de presă, „Socialismul” justetea cererii formulate de Guvernul Sovietic în legătură cu eliberarea Basarabiei.

În „Socialismul” Partidul Comunist Român a pus deschis problema dreptului la

autodeterminare a poporului din Basarabia. Guvernul liberal, calificînd linia partidului în chestiunea Basarabiei Sovietice ca ofensatoare la adresa regimului burghezo-moșieresc din România, a scos P.C.R. în afara legii, năpustindu-se cu toată furia împotriva detașamentului organizat al clasei muncitoare, sperînd că va reuși să lipsească mișcarea revoluționară de conducătorul ei firesc și că astfel va putea să o aducă pe făgașul liniei oportuniste, reformiste, social-democrate.

În urma ilegalizării Partidului Comunist din România, zbirii Siguranței și poliția, cu participarea activă a trădătorilor social-democrați, au trecut la ofensivă pentru lichidarea drepturilor democratice, pentru desființarea mișcării sindicale unitare, pentru suprimarea presii și literaturii marxiste. Asupra comuniștilor s-a abătut un puternic val de teroare, care avea scopul de a dezorganiza rîndurile partidului. Dar cu tot efortul unit al regimului burghezo-moșieresc și al trădătorilor social-democrați de a lichida prin forță detașamentul de avangardă al clasei muncitoare, Partidul Comunist Român a dus în această perioadă o asiduă activitate de organizare pe baze ilegale asigurînd în același timp o strînsă legătură cu masele muncitoare din afara partidului. Un rol important în desfășurarea activității Partidului Comunist Român l-a avut Congresul al III-lea din anul 1924. Aplicînd linia leninistă cu privire la mutarea centrului de greutate în celule de fabrică, comuniștii au reușit să lege strîns activitatea de partid cu oamenii muncii, să întărească frontul de luptă anticapitalist. Congresul al III-lea al Partidului Comunist din România a combătut manifestările oportuniste de dreapta și intelectual-individualiste de stînga, care se manifestau la unii membrii ai Comitetului Central, ca incompatibile cu linia partidului.

Această situație existentă în Partid își găsește explicația în faptul că în sinul conducerii Partidului în perioada 1921—1924 își făcuseră loc o serie de elemente oportuniste conciliatoare, care urmau o linie

¹ Ibidem, p. 101.

antipartinică de împăciuitoare față de clasele exploatare urmărind să golească de conținutul său revoluționar programul Partidului Comunist din România. Aceste elemente propagau concepții lichidatoriste, urmărind să slăbească structura organizatorică a partidului. La fel de periculoase erau manifestările intelectualiste de stînga care trebuiau combătute și nimicite înlăturîndu-se astfel din sînul conducerii Partidului adepții acestor principii contra-revoluționare. În rezoluția adoptată la Congres cu privire la activitatea Comitetului Central s-au scos la iveală o serie de lipsuri grave, manifestate, arătîndu-se ca „C.C. nu a avut aproape deloc legătura cu masa partidului, nu a dat organizațiilor nici un fel de instrucțiuni și nici nu a putut controla munca lor. Urmarea acestor lipsuri a fost o completă dezorientare a secțiunilor și membrilor partidului în fața evenimentelor și a mai tuturor chestiunilor la ordinea zilei”¹. În rezoluție s-au semnalat de asemenea lipsuri însemnate în linia C.C. al P.C.R. în problema țărănească, în problema națională, cit și în chestiunea mișcării sindicale. Rădăcinile acestor lipsuri în activitatea C.C. al P.C.R. le constituiau existența tendințelor legaliste oportuniste de dreapta și a manifestărilor lichidatoriste, individualist-intelectualiste de stînga.

Calificînd activitatea vechiului C.C. al P.C.R. ca nesatisfăcătoare, rezoluția Congresului a pus în fața noului Comitet Central sarcinile lichidării manifestărilor antipartinice și neprincipiale de „dreapta” și de „stînga”, stabilirea unui program al partidului, bine orientat din punct de vedere organizatoric și ideologic, capabil să asigure bolșevizarea rîndurilor Partidului Comunist din România și fixarea unei linii unitare în problemele centrale: Chestiunea țărănească, chestiunea națională, activitatea comuniștilor în cadrul sindicatelor unitare etc. În rezoluțiile Congresului al III-lea un loc însemnat l-au avut problemele politico-organizatorice, stabilindu-se că

centrul de greutate al acestei munci trebuie să fie mutat în cadrul celulelor de fabrică², care constituiau singurele forme organizatorice impuse de condițiile activității ilegale. Punînd bazele unei puternice organizări ilegale, Partidul n-a neglijat activitatea legală, stabilind metode de muncă în vederea păstrării legăturilor cu masele largi populare și a coordonării mișcărilor îndreptate împotriva regimului burghezo-moșieresc.

Congresul al III-lea a pus în fața partidului sarcina organizării frontului unic muncitoresc — îndreptat împotriva regimului burghezo-moșieresc și a tradătorilor social-democrați. Congresul al III-lea al P.C.R.-ului din anul 1924 a avut o mare însemnătate pentru activitatea partidului în condițiile ilegalității, constituind un pas hotărîtor în ceea ce privește bolșevizarea rîndurilor sale.

O însemnătate mare pentru activitatea partidului a avut-o Plenara C.C. al P.C.R. din iulie 1925, care a trasat o serie de sarcini noi ce stăteau în fața mișcării revoluționare din țara noastră. Trebuie subliniată rezoluția Plenarei C.C. al P.C.R. și a Comisiei centrale de control intitulată: „Tezele asupra bolșevizării P.C.R.”. Cu o deosebită vigoare au fost combătute în cadrul Plenarei concepțiile neioabăgiste ale lui Dobrogeanu-Gherea, care mai continuau să circule în sînul partidului, constituind un balast ideologic rămas de la vechiul partid socialist. Plenara a stabilit ca linie a partidului principiile leniniste cu privire la revoluția proletară, dictatura proletariatului și alianța de nezdrunținat a proletariatului cu țărănimea muncitoare. Cu toate că Plenara C.C. al P.C.R. a criticat aspru de pe pozițiile marxism-leninismului concepțiile neioabăgiste subliniind că „în lipsurile teoretice ale operii lui Gherea se oglindeau lipsurile teoretice ale Internaționalei a II-a”³, influența nefastă a neioabăgiei a continuat să se exercite asupra mișcării muncitorești din țara noastră pînă la Con-

¹ Ibidem, p. 265.

² Ibidem, p. 303.

¹ Ibidem, p. 245.

gresul al V-lea al P.C.R., cînd a fost complet lichidată.

Plenara a combătut de asemenea curentul anarhist stîngist „putchist“ care urma în fond lichidarea partidului prin ruperea sa de mase și prin transformarea lui într-un grup restrîns complotist de tip blanquist. Condamnînd aceste manifestări anarhiste stîngiste, Plenara C.C. al P.C.R. a fixat ca linie a partidului principiile leniniste care arată că revoluția proletară se poate înfăptui numai în condițiile participării active a clasei de avangardă care să coordoneze mișcarea revoluționară a poporului împotriva claselor dominante, tocmai în acel moment de cotitură cînd clasa guvernantă nu mai poate atrage de partea sa masele exploatate.

În cadrul plenarei a fost semnalat pericolul dinspre dreapta care, neînțînind seama de caracterul vremelnic al stabilizării relative a capitalismului, credea într-o „apropiată schimbare de regim“¹ și într-o apropiată instalare a unei ere democratice, cînd „se va putea face pe-ndelete educația maselor, se va putea face organizarea lor pentru luptele viitoare“². Aceste elemente neglijau problemele centrale ale educației și organizării maselor populare în condițiile ilegalității, considerînd cu totul fals că această acțiune nu poate fi înfăptuită în luptă, ci în condițiile „apropiatei instalări a unui regim democratic“, ceea ce în condițiile de atunci era o utopie și în acelaș timp o deviere periculoasă menită să producă confuzii în sînul mișcării revoluționare. Demascînd curentele „putchist“ și de dreapta, plenara a subliniat necesitatea studiului amănunțit a condițiilor politice sociale și economice de dezvoltare a Romîniei burghezo-moșierești, cunoașterea temeinică a istoriei mișcării muncitorești și țărănești, a luptei minorităților naționale și a istoriei aservirii politice și economice a Romîniei de către imperiaștii americani, englezi și francezi. Acest studiu, însoțit de o temeinică analiză a lu-

crărilor clasicilor marxism-leninismului de către marea masă a oamenilor muncii, constituie veriga principală în radicalizarea revoluționară a maselor muncitorești și în participarea lor activă la lupta împotriva regimului burghezo-moșieresc. Plenara a arătat necesitatea creerii unei bogate literaturi marxiste ca o condiție esențială pentru bolșevizarea partidului. Un loc însemnat în lucrările Plenarei C.C. al P.C.R. din iulie 1925 a avut munca de strîngere a legăturii cu masele largi populare, care constituia un factor însemnat în bolșevizarea partidului.

Plenara a arătat că problemele centrale ale acestei munci sînt: „A cucerii majoritatea clasei muncitoare, a pune marea masă a poporului, țărănimia sub înfrurirea ideologică și politică a Partidului Comunist din Romînia, a lua conducerea luptei muncitorimii, țărănimii și a naționalitășilor asupra... pentru doborîrea oligarhiei și pentru luarea puterii în mîinile poporului muncitor, prin constituirea guvernului muncitoresc țărănesc“³.

Plenara a pus problema activității în cadrul sindicatelor unitare și a sprijinirii formării de fracțiuni comuniste în cadrul sindicatelor profesionale și chiar în cele amsterdamiste. De asemenea au fost analizate posibilitățile activității comuștilor în cadrul organizațiilor legale ca: asociații cooperatiste, culturale, sportive etc. în vederea păstrării legăturii cu masele largi populare și a feririi lor de influența burgheziei, moșierimii și a trădătorilor social-democrași. Desfășurîndu-se în condițiile accentuării procesului de radicalizare revoluționară a maselor muncitoare, marcat prin lupta împotriva regimului burghezo-moșieresc, Plenara C.C. al P.C.R. din iulie 1925 a avut o mare însemnătate istorică prin faptul că a fixat linia partidului în vederea organizării coordonării și conducerii luptei maselor populare împotriva claselor exploatătoare. Situîndu-se ferm pe pozițiile marxism-leninismului în combaterea

¹ Ibidem, p. 305.

² Ibidem, p. 305—306.

³ Ibidem, p. 308—309.

unor manifestări dăunătoare din sinul partidului, în fixarea directivelor tactice, rezoluția Plenarei din iulie 1925 a contribuit efectiv la bolșevizarea partidului. Documentele plenarei din iulie 1925 s-au inspirat din experiența de luptă a P.C.U.S. și s-au ghidat după directivele Congresului al V-lea al Internaționalei Comuniste, constituind o dovadă în plus a maturizării revoluționare a rîndurilor P.C.R.-ului care s-a dovedit și cu acest prilej a fi singurul partid revoluționar al clasei muncitoare capabil să conducă masele muncitoare în lupta pentru doborîrea regimului burghezo-moșieresc.

Numeroasele documente publicate care reflectă accentuarea procesului de radicalizare a maselor muncitoare în perioada 1923—1928, marcat prin mișcări greviste, revolte țărănești cu caracter local și lupta naționalităților asuprite, constituiesc un indiciu în plus asupra caracterului vremelnic al stabilizării relative a capitalismului. Cu toată teroarea dezlănțuită de clasele exploatare, cu toată scoaterea din ilegalitate a P.C.R., acesta a reușit să îmbine just munca ilegală cu cea legală stînd în fruntea luptei maselor largi de oameni ai muncii împotriva regimului burghezo-moșieresc. Partidul a organizat și a condus puternicele mișcări greviste din valea Mureșului, București, Arad, Timișoara etc., dîndu-le un pronunțat caracter politic. Cu toată lipsa unei linii unitare a țărănimii, Partidul a condus mișcărilor țărănești, demascînd caracterul banditesc al reformei agrare burghezo-moșierești și jaful exercitat asupra țăranilor prin legile de învoielii agricole, care constituiau instrumentul cu ajutorul cărora moșierii și arendașii spoliiau masele țărănimii muncitoare. Partidul a dus o intensă activitate în vederea scoaterii țărănimii de sub influența nefastă a partidelor burgheze „țărănesc“ și al „poporului“, căuțînd să dea mișcărilor spontane și locale ale țărănimii un caracter organizat, creînd astfel condițiile necesare

sudării alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare în focul luptelor revoluționare. Unul din principalele obiective ale activității partidului în această perioadă l-a constituit crearea frontului muncitoresc țărănesc, sub conducerea clasei muncitoare.

Căuțînd să stăvilească procesul de creștere al mișcării muncitorești și țărănești, regimul burghezo-moșieresc din România a declanșat o puternică acțiune de înșelare a maselor populare, aducînd la putere în locul partidului liberal compromis în ochii maselor, un guvern paravan al liberalilor alcătuit din reprezentanții partidului „poporului“ condus de generalul Averescu.

În presa reacționară se ducea o intensă campanie demagogică în scopul creării în jurul acestei schimbări de guvern a unei false aureole democratice.

Documentele publicate reflectă activitatea P.C.R. în demascarea falsului caracter democratic al partidului „poporului“ și al figurii contrarevoluționare a generalului Averescu, călău în serviciul statului burghezo-moșieresc în represiunea sîngeroasă a răscoalei țăranilor din 1907.

Avertizînd masele populare asupra falsului caracter democratic al partidelor burgheze „țărănesc“ și al „poporului“, un manifest al P.C.R. din anul 1926 scria: „...burghezia va înăspri teroarea prin oricare din reprezentanții ei care vor veni la guvern: țărăniști, averescani sau naționaliști. Clasa muncitoare înțelegînd acest joc capitalist, nu se va lăsa intimidată... încetînd de a mai susține partidele burgheze, care fac numai gălăgie democratică“¹.

Scurta guvernare a țării de către partidul „poporului“ condus de generalul Averescu s-a caracterizat prin înăsprirea teroarei îndreptată împotriva Partidului Comunist din România și a maselor de muncitori și țărani. Mii de comuniști au fost arestați, schingiuți și aruncați în închisorile regimului burghezo-moșieresc. În timp ce situația economică a masei de oameni ai muncii se înrăutățește din ce în ce mai

¹ Ibidem, p. 431.

mult, liderii partidului „poporului“, aflați la cîrma țării, fraudînd fondurile statului și făcînd afaceri cu capitaliștii straini, prin înstrăinarea avuțiilor economice ale țării, au realizat cîștiguri grase pe spinarea poporului muncitor. Dovedindu-se ca totul incapabili de a face față cîrînelor guvernării, averescanii au fost înlocuiți din nou cu liberalii, care nu mai puteau însă să se mențină la putere datorită opiniei publice cu totul defavorabile. Căutînd să aducă la guvernare un partid cu „priză“ în masele populare, burghezia și moșierimea au apelat la serviciile partidului național-țărănesc. Acest partid, desfășurînd o intensă campanie demagogică în lunga perioadă cît a stat în „opoziție“ făcea presiuni de îmbunătățire a situației oamenilor muncii, căutînd îndeosebi să înșele masele țărănești. Un ajutor însemnat în campania sa demagogică de înșelare a maseilor populare l-a avut partidul național-țărănesc din partea trădătorilor social-democrați, care au făcut front comun cu acest partid burghezo-moșieresc împotriva maseilor muncitoare și a Partidului Comunist din România.

Aducerea la putere a partidului național-țărănesc a avut loc în condițiile accentuării simptomelor crizei economice, care avea să cuprindă curînd statele capitaliste. România, datorită caracterului specific al dezvoltării sale economice, datorită caracterului agrar al economiei sale naționale și datorită situației ei de semicolonie a imperialismului american, englez și francez, a intrat în criza economică mai de vreme decît alte state capitaliste mai evolute din occident

Perspectivile apropiatei crize au făcut ca burghezia și moșierimea din România să-și pună toate speranțele în „capacitatea“ partidului național țărănesc de a abate masele populare de la lupta revoluționară.

În fața avîntului revoluționar al maseilor muncitoare din toată lumea, statele imperialiste, S.U.A., Anglia și Franța, pentru a crea din nou o diversivune, au declanșat

în acești ani o vie campanie de pregătire a agresiunii împotriva Uniunii Sovietice, căutînd să folosească statele vecine cu U.R.S.S., Polonia și România burghezo-moșierească, ca baze de atac împotriva Republicilor Sovietice.

La chemarea Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste, partidele comuniste din statele capitaliste, printre care și Partidul Comunist din România, au dus o intensă activitate de zădărnăcire a planurilor imperialiste de dezlănțuire a războiului antisovietic.

Congresul al IV-lea al Partidului Comunist din România care a avut loc în octombrie 1928, a avut ca principal punct al ordinei de zi organizarea luptei maseilor populare împotriva planurilor imperialiste de dezlănțuire a războiului împotriva Uniunii Sovietice.

În rezoluția adoptată în această problemă se arată că: „În contra monstruoasei campanii de calomniere, cu ajutorul căreia burghezia pregătește războiul împotriva statului proletar, partidul trebuie să răspîndească sistematic adevărul despre U.R.S.S. Trebuie să se arate în special, cum a fost rezolvată chestiunea țărănească în U.R.S.S., cum a fost expropriată fără plată marea proprietate, cum au primit țărani pămîntul liber de orice sarcini și cu inventar. Chestiunea națională în U.R.S.S. soluționată în sensul adevăratei autodeterminări a naționalităților“¹. Scoțînd în evidență necesitatea luptei împotriva planurilor de dezlănțuire a războiului antisovietic, rezoluția Partidului Comunist din România arată că în caz de război „Muncitorii și țărani din România, independent de naționalitate, trebuie să ia poziție pentru înfringerea în război a propriei burghezii, ei trebuie să contribuie activ la victoria U.R.S.S.“².

Prin această rezoluție, Congresul al IV-lea aplica consecvent principiile leniniste de transformare a războiului imperialist în război civil îndreptat împotriva propriei burghezii agresoare.

¹ Ibidem, p. 576—577.
² Ibidem, p. 577.

În Documentele Congresului al IV-lea al Partidului Comunist din România, un loc însemnat l-au ocupat rezoluțiile cu privire la chestiunea țărănească, sindicală, națională, activitatea Ajutorului roșu internațional și activitatea Uniunii tineretului comunist. În rezoluția cu privire la problema țărănească, Congresul al IV-lea a luat poziție împotriva a două devieri de la principiile marxist-leniniste, semnalate de rezoluția Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste din 1926.

În rezoluția Congresului al IV-lea s-a arătat că prima abatere „supraprețuiește rămășițele feudale în România și subprețuiește caracterul burghezo-capitalist al țării. Această abatere s-a evidențiat clar în teoria „...neoiobăgiei“, și a avut o influență negativă foarte mare asupra muncii C.C. Altă abatere constă din contra într-o oarecare suapraprețuire a caracterului capitalist al țării, fără a se ține seamă de rămășițele feudalismului”¹. Cum se știe, aceste devieri în problema țărănească care subminau bazele alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare au fost combătute de către Congresul al IV-lea, fiind nimicite mai târziu de Congresul al V-lea.

Congresul a atras atenția partidului asupra necesității întăririi muncii comuniștilor la sate, în vederea demascării partidului național-țărănist și a trădătorilor social-democrați ca dușmani ai poporului muncitor.

Congresul a trasat sarcina luptei pentru scoaterea unei însemnate părți a țărănimii de sub influența nefastă a partidului național-țărănist.

În rezoluția privind problema muncii sindicale, Congresul al IV-lea a trasat sarcinile care stăteau în fața mișcării sindicale: lupta pentru continua întărire a sindicatelor unitare, formele revoluționare de organizare sindicală, crearea frontului unic de jos, întărirea opoziției roșii în cadrul sindicatelor reformiste, în scopul unificării miș-

cării sindicale sub îndrumarea Partidului Comunist din România. Ca șarcină centrală a activității sindicale în această perioadă s-a pus problema luptei politice și economice a maselor largi de oameni ai muncii împotriva ofensivei patronale dezlănțuită de clasele exploatoare.

Rezoluția în chestiunea națională adoptată de Congresul al IV-lea a arătat că lozincă fundamentală a partidului în această problemă o constituie „autodeterminarea tuturor naționalităților pînă la dezlipire“. Subliniind însemnătatea faptului ca prin activitatea sa Partidul Comunist din România atrage masele naționalităților asuprite la lupta împotriva regimului burghezo-moșieresc, rezoluția scria următoarele: „...Partidul Comunist din România e obligat a studia riguros particularitățile mișcării naționale din fiecare provincie. E nevoie să se explice muncitorilor și țărănilor de diferite naționalități că succesul eliberării lor social-economice și naționale depinde de lupta comună a proletariatului și țărănimii din România atît împotriva burgheziei românești, cît și împotriva burgheziei lor naționale pentru răsturnarea regimului burghezo-capitalist”¹.

Congresul al IV-lea al Partidului Comunist din România a scos în evidență importanța muncii în cadrul Uniunii Tineretului Comunist, arătînd că ținînd seama că U.T.C. este rezervorul unde se formează și se dezvoltă viitorii membri ai Partidului Comunist — luptătorii revoluționari — partidul trebuie să acorde cea mai serioasă atenție bolșevizării, centralizării și dezvoltării rapide a U.T.C., sprijinind-o în munca de organizare, de ridicare a nivelului politic și ideologic al membrilor U.T.C. Pentru aceasta este necesar ca în toate organizațiile U.T.C. să fie reprezentanți ai partidului. Congresul a fixat sarcinile Uniunii Tineretului Comunist în acea perioadă, subliniind că activitatea printre soldați, recruți și demobilizați trebuie să constituie sectorul cel mai important al activității sale. În rezoluție se spu-

¹ Ibidem, p. 581.

¹ Ibidem, p. 593.

ne ca „Intensificându-și activitatea ilegală, U.T.C. trebuie să utilizeze diferite forme și posibilități de muncă legală, căutînd să cucerească în toate organizațiile legale ale tineretului muncitor și țărănesc cu caracter politic-cultural și sportiv, conducerea și să le dea acestor organizații un caracter revoluționar“¹.

Rezoluțiile Congresului al IV-lea al Partidului Comunist din România din octombrie 1928 au avut o mare influență asupra desfășurării evenimentelor revoluționare ulterioare ale clasei muncitoare.

Volumul II de „Documente din Istoria Partidului Comunist din România“ (1923—1928) constituie pentru cercetătorii de pe tărîmul istoriei un izvor nesecat de noi cunoștințe cu privire la istoria luptei revoluționare a maselor muncitoare, conduse de partid în perioada stabilizării relative a capitalismului. Aceste documente care reflectă lupta eroică și plină de sacrificii a comuniștilor, în condițiile teroarei dezlănțuite de regimul burghezo-moșieresc, constituie o pildă pentru poporul nostru muncitor aflat astăzi pe drumul construirii socialismului. Din lupta consecvent revoluționară a Partidului Comunist din România, poporul nostru muncitor care își făurește astăzi liber un viitor fericit, trebuie să învețe

¹ Ibidem, p. 597.

sa-și iubească patria așa cum au iubit-o comuniștii înfruntînd teroarea claselor exploatoare.

Documentele publicate constituiesc un ajutor prețios pentru cercetătorii istoriei contemporane a patriei noastre și pentru masele largi de oameni ai muncii care în cadrul universităților, școlilor de partid, precum și în alte forme de învățămînt politic, studiază istoria mișcării muncitorești din România.

Volumul II de „Documente din Istoria Partidului Comunist din România“ (1923—1928) reflectă lupta revoluționară a detașamentului organizat al clasei muncitoare pentru aplicarea în practică a principiilor leniniste, pentru nimicirea fără cruțare a devierilor oportuniste.

Impărtășind bogata experiență revoluționară a P.C.U.S. și ajutat de Internaționala Comunistă, Partidul Comunist din România a stat în fruntea luptei maselor muncitoare, ridicînd sus stindardul revoluției, organizînd și conducînd asaltul împotriva orînduirii capitaliste din țara noastră.

Documentele publicate reflectă o etapă însemnată din activitatea Partidului Comunist din România, din lupta sa glorioasă pentru doborîrea regimului burghezo-moșieresc și pentru construirea unei noi orînduirii în țara noastră — orînduirea socialistă

Eugen C. Munteanu

MAO ȚZE-DUN — Opere alese — vol. I

(Ed. pentru literatură politică, 1953, vol. I, 540 p.)

În urma unei hotărîri a Comitetului Central al Partidului Comunist Chinez, apărută în 1951, s-a format o comisie specială pentru publicarea unei ediții noi a operelor alese ale tovarășului Mao Țze-dun. Noua ediție în patru volume cuprinde cele mai importante lucrări scrise de tovarășul Mao Țze-dun în diferitele perioade ale revoluției chineze.

În prefață, comisia Comitetului Central

al Partidului Comunist Chinez pentru editarea operelor alese ale lui Mao Țze-dun arată că, spre deosebire de edițiile anterioare, care nu erau revăzute de autor și care păcătuiau atît în privința sistematizării și a ordinii de publicare a materialului cît și în privința exactității textului, în noua ediție, lucrările sînt dispuse în ordine cronologică, în conformitate cu cele cinci perioade ale istoriei Partidului Co-

munist Chinez. În noua ediție au fost incluse pe cât a fost cu putință și lucrările importante care nu intraseră în edițiile anterioare.

Totodată „toate lucrările incluse în prezenta culegere au fost revăzute de către autor care a introdus în ele unele îndreptări cu caracter stilistic, iar în unele lucrări — completări și îndreptări de conținut”¹.

Tot în prefață se dă informația că noua culegere nu e completă, o parte din documentele revoluției scrise de autor (mai ales scrisori, telegrame) au fost fie distruse, fie pierdute fără urmă în perioada anilor îndelungați de război. De asemenea câteva lucrări nu mai apar sau apar fragmentar conform dorinței autorului.

Ediția e însoțită de o serie de adnotări

O primă categorie o constituie notele critice care prefațează lucrările (sînt date sub formă de note de subsol la foaia de titlu a lucrărilor). Ele dau informații sumare asupra momentului politic în care apare articolul respectiv, sînt prezentate pe scurt devierile sau greutățile împotriva cărora e îndreptat, precum și tezele susținute de autor și uneori însemnătatea generală a articolului.

Aceste adnotări sînt mai largi sau sumare în funcție de necesitățile de introducere în subiect a cititorului.

A doua categorie de adnotări sînt notele explicative publicate la sfîrșitul fiecărui articol în care se dau informații asupra diverselor evenimente, curente, personaje, grupuri, partide politice citate în cursul expunerii.

Numai în volumul I pe care-l recenzăm întîlnim cîteva sute de astfel de adnotări care constituiesc un prețios și bine-venit sprijin pentru cititorul mai mult sau mai puțin informat asupra istoriei revoluției chineze.

În ediția sovietică (traducere integrală a

ediției chineze) apar în plus note ale redacției care explică unele cuvinte și expresii necunoscute cititorului rus. Mai puțin numeroase, ele aduc totuși lămuriri utile înțelegerii textului. Notele redacției ruse se disting clar de adnotările redacției chineze deoarece spre deosebire de acestea din urmă, notele ediției ruse nu apar la sfîrșitul lucrării (articolului), ci în subsolul paginilor.

Primul volum, în romînește, cuprinde operele scrise de autor în perioada primului și a celui de al doilea război civil revoluționar (respectiv între anii 1926—1937 inclusiv).

El este o traducere a volumului I din ediția sovietică apărut în Editura pentru literatură străină, Moscova, în 1952².

Apariția în romînește a primului volum al operelor alese ale lui Mao Tze-dun aduce o contribuție însemnată la cunoașterea îndeaproape a istoriei contemporane a marelui popor chinez.

Viața și activitatea revoluționară a lui Mao Tze-dun este indisolubil legată de lupta poporului chinez pentru libertatea și independența sa națională.

Situîndu-se în permanență pe pozițiile teoriei marxist-leniniste și dezvoltînd-o creator în condițiile revoluției chineze, Mao Tze-dun a fost neînterupt în primele rînduri ale luptei revoluționare a poporului chinez împotriva jugului feudalo-imperialist, pentru eliberarea națională și socială a maselor populare, pentru crearea unui staf de democrație populară.

În activitatea sa, ca și în lucrările sale, tovarășul Mao Tze-dun a dus necontenit lupta pentru puritatea ideologică și organizatorică a Partidului Comunist Chinez, a fost un luptător hotărît pentru dezvoltarea și adîncirea relațiilor de prietenie între poporul sovietic și chinez, vîzînd în aceasta cheazășia victoriei revoluției chineze.

¹ În U.R.S.S. plîu la sfîrșitul anului 1953 au apărut primele patru volume ale culegerii (deoarece volumul II al ed. chineze era prea voluminos, el a fost publicat în ediția rusă în două volume: 2 și 3. Ediția rusă se mărește deci cu un volum).

² Mao Tze-dun, Opere alese. Ed. pentru literatură politică, 1953, vol. I, p. 7.

În opera tovarășului Mao Tze-dun se oglindesc pozițiile cele mai înaintate din activitatea Partidului Comunist Chinez și totodată sînt demascate cu tărie toate acțiunile scizioniste, demobilizatoare, trădătoare ale oportuniștilor de toate nuanțele, îndeobște agenți ai social democrației de dreapta și ai blocurilor troțchisto-zinovieviste care se găseau în solda imperia-liștilor.

În legătură cu creșterea unui nou val revoluționar în China în preajma anului 1925 în fața conducătorilor mișcării revoluționare se puneau o serie de probleme cu privire la perspectivele revoluției, la raportul de forțe, la caracterul revoluției ce începea, cît și în privința chestiunii cine va fi conducătorul revoluției: burghezia sau proletariatul.

Partidul Comunist Chinez care colabora cu burghezia națională în cadrul gomindanului era încă redus numericeste (în 1925 avea 1.000 de membri) și la conducerea lui se strecuraseră elemente oportuniste antisovietice care constituiau o piedică în dezvoltarea mai departe a partidului.

Activitatea lor mergea atît de departe încît chiar se puneau piedici răspîndirii materialului Internaționalei Comuniste.

Deviatorii de dreapta, în cap cu Cen Dsiu, fostul secretar general al partidului, au adoptat de-alungul întregii perioade a primului război civil revoluționar, o atitudine împăciuitoare, trădătoare față de acțiunile contrarevoluționare fățișe ale gomindaniștilor de dreapta și militau pentru aplicarea tacticii neprincipiale a „menținerii bunelor relații” cu gomindaniștii de dreapta cu orice preț.

Această tactică pornea de la concepția menșevică cum că revoluția care începea era o revoluție burgheză, deci burghezia trebuia să conducă revoluția, iar proletariatul nu trebuie să treacă la acțiuni care să neliniștească și să îndepărteze de revoluție burghezia, care era după afirmațiile deviatorilor de dreapta singura clasă „revoluționară” în afară de proletariat.

Ei nu recunoșteau potențialul revoluțio-

nar ce zăcea în sînul maselor țărănești și se declarau împotriva mișcării democratice pentru pămînt și libertății țărănimii și mai ales împotriva „exceselor” săvîrșite de aceasta.

Partizanii devierii de stînga în cap cu Cian Go-tao acordau atenție numai mișcării muncitorești, nutreau neîncredere față de întreaga burghezie și de asemenea nu considerau țărănimea ca un aliat posibil în lupta revoluționară.

Împotriva acestor devieri s-a ridicat tovarășul Mao Tze-dun încă de la începutul noului avînt revoluționar.

În lucrările sale din perioada primului război civil revoluționar „Despre clasele societății chineze” și „Mișcarea țărănească din provincia Hunan”, autorul a combătut tezele oportuniste din sînul partidului și totodată a arătat cum trebuie soluționate problemele ce se pun în fața partidului.

În articolul „Despre clasele societății chineze” (martie 1926) tovarășul Mao Tze-dun a făcut o succintă, dar completă caracterizare și apreciere marxistă a forțelor de clasă din China în perioada primului război civil revoluționar.

Mai întîi era clasa moșierilor și burghezia compradoră care, în condițiile existenței unei Chine semicoloniale, înapoiată economiceste, erau vasalii burgheziei internaționale și reprezentau cele mai reacționare forțe ale țării. În al doilea rînd venea burghezia mijlocie (așa numita burghezie națională) care în dezvoltarea sa capitalistă se ciocnea tot mai des de concurența imperialistă din care cauză participa la lupta antiimperialistă, era însă împotriva transformării revoluției antiimperialiste într-o revoluție socială. Burghezia națională luptă pentru înlăturarea jugului imperialist, dar numai pentru a putea să devină singurul exploatator al poporului chinez. Credo-ul ei era: „Ridică mîna stîngă pentru a zdrobi imperialismul, iar dreapta pentru a zdrobi partidul comunist”¹. Însă acesta era un vis —

¹ Mao Tze-dun, Opere alese. Ed. pentru literatură politică, 1953, vol. I, p. 16-17.

aşa cum arată tovarăşul Mao Ţze-dun — irealizabil. În lume se înfruntau două forţe uriaşe: revoluţie şi contrarevoluţie. Posibilitatea de a lupta împotriva imperialismului pe plan extern şi tot odată de a te menţine în lagărul contrarevoluţiei pe plan intern, era exclusă. „De aceea concepţia burgheziei mijlocii chineze care visează la o revoluţie „independentă”, în care această clasă ar fi personajul principal, este o pură iluzie”.

Această clasă, aşa cum arată tovarăşul Mao Ţze-dun, în perioada avântului revoluţionar se va scinda în două: aripa ei dreaptă va luneca — pornind pe calea luptei contrarevoluţionare — în lagărul imperialismului, iar aripa ei stângă — nevoită să-şi apere poziţiile tot mai ameninţate de concurenţa imperialiştilor — va colabora cu lagărul revoluţiei.

O atenţie deosebită acordă autorul, micii burghezii (aşa numitele pături intermediare) pe care o împarte în trei grupuri mari:

1. Oameni cu oarecare stare care au ceva mai mult decât strictul necesar, care sînt avizi după îmbogăţire şi care se apropie prin situaţie şi concepţii politice de burghezia de mijloc. Ei sînt înclinaţi să dea crezare propagandei burgheziei mijlocii şi sînt plini de neîncredere faţă de revoluţie. Alcătuiesc aripa dreaptă a micii burghezii

2. Grupul de mijloc, cel mai numeros (aproximativ jumătate din întreaga mică burghezie), îl formează acei care izbutesc tot mai greu să-şi satisfacă nevoile de trai, care nu mai întrevăd posibilitatea unei îmbogăţiri rapide. Ei urăsc pe imperialişti, însă se tem de aceştia şi de militarişti, astfel că nu vor să „rişte” participînd la revoluţie. Ei stau de o parte.

3. Grupul micii burghezi ruinate sau în curs de ruinare ale cărei condiţii de viaţă se înrăutăţesc pe zi ce trece. Datorită situaţiei lor grele, ei participă la revoluţie.

Autorul, analizînd raportul de forţe ce lua naştere în cazul unui puternic avînt

revoluţionar, arată că în aceasta eventualitate „la revoluţie iau parte nu numai elemente de stînga ale micii burghezii, ci şi acele pături ale ei care ocupă o poziţie de mijloc; şi chiar elementele de dreapta, cuprinse de valul acţiunilor revoluţionare ale proletariatului şi ale elementelor de stînga ale micii burghezii, se vad silite să se alătore revoluţiei”².

Semiproletariatul constituia cea mai numeroasă categorie socială. Ea cuprindea majoritatea covârşitoare a țăranilor semiarendăşi, țăranii săraci, şi datorită condiţiilor mizere în care trăiau acele categorii în China, meseriaşii de la sate, funcţionarii comerciali şi vînzătorii de pe strada.

În sîmul acestei categorii sociale exista o stare revoluţionară care putea fi uşor canalizată de proletariat pe calea revoluţiei antiimperialiste şi antif feudale.

La sfîrşitul articolului, autorul analizează situaţia proletariatului chinez. Ca urmare a stării de înapoiere economică a ţării, proletariatul industrial număra numai aproximativ 2 milioane de oameni, grupaţi în general în transportul feroviar, industrie minieră, transportul maritim, industria textilă şi industria construcţiilor navale. O situaţie precară o aveau culii (hamalii din porturi şi ricşalele).

O parte însemnată a clasei muncitoare suporta îndoită exploatare a capitaliştilor chinezi şi a burgheziei imperialiste.

Fiind concentrat în cîteva centre mari, proletariatul putea juca şi a jucat un rol hotărîtor în revoluţia chineză.

În sfîrşit, veneau elementele declassate, cu o existenţă şi mai grea şi mai nesigură decît a proletariatului.

Infrîngîndu-li-se anumite tendinţe anarhice şi educaţi în spirit revoluţionar şi aceste elemente puteau deveni o forţă revoluţionară.

La capătul acestei analize autorul ajunge la concluzia că militariştii, birocrăţii, compradorii, marii moşieri care s-au unit cu imperialismul, precum şi partea reacţionară a intelectualităţii legate de ei, sînt duşmanii revoluţiei.

¹ Ibidem, p. 17.

² Ibidem, p. 20.

Împotriva lor trebuia îndreptată lovitura principală a revoluției.

În fruntea revoluției trebuia să stea proletariatul care era singura clasă consecventă pînă la capăt în lupta antiimperialistă și antifeudală.

Aliatul cel mai de nădejde în această etapă îl constituia țărănimea.

În condițiile creșterii avîntului revoluționar, mica burghezie putea fi antrenată în întregime pe făgașul revoluției. De asemenea era de prevăzută o colaborare cu aripa stîngă a burgheziei naționale.

Așadar, crearea unui front larg antiimperialist sub conducerea proletariatului era nu numai necesară dar și posibilă. Evenimentele ce au urmat au confirmat justetea acestei analize.

Conducerea oportunistă a Partidului Comunist Chinez în cap cu Cen Du-siu se menținea însă pe vechile poziții oportuniste, iar atunci, cînd odată cu creșterea avîntului revoluționar ia amploare lupta revoluționară a țărănimii, ea se declară contra „exceselor” săvîrșite de țărani răzvrățiți împotriva asupritorilor de veacuri ai satelor: senșii, tuhao-ii și lesen-ii (senșii cei răi).

La începutul anului 1927 tovarășul Mao Tze-dun se deplasează special în regiunea Hunan unde mișcarea țărănească luase un puternic avînt și studiază la fața locului situația de acolo.

La înapoiere, el face un „raport cu privire la studierea mișcării țărănești din provincia Hunan” (martie 1927).

Pe baza materialului concret strîns, el demonstrează justetea tezei marxist-leniniste că țărănimea poate constitui un aliat de masă al proletariatului și totodată arată formele pe care le-a îmbrăcat mișcarea revoluționară a țărănimii chineze în lupta ei pentru drepturi, libertăți și un trai mai bun.

Este descris pe larg rolul jucat de uniunile țărănești în mobilizarea și organizarea țărănimii sărace. Autoritățile gomindaniste locale sînt nevoite să țină cont în toate acțiunile lor de părerea comitetelor uniunilor țărănești.

Dezvoltînd în condițiile Chinei tezele clasice ale marxism-leninismului cu privire la raporturile de clasă la sate și sarcinile Partidului Comunist în ceea ce privește antrenarea maselor țărănești asupra lupta revoluționară, autorul se ridică împotriva acelor care recomandă ca față de lipitorile satelor să se procedeze cu mînuși și care se pronunță împotriva acțiunilor hotărîte ale țărănimii de înlăturare a influenței politice și economice a moșierilor, împotriva lichidării vechilor organe ale puterii raionale și de plasă, lichidării forțelor armate moșierești și înarmării poporului, precum și împotriva măsurilor cu caracter economic, financiar luate de uniunile țărănești în vederea ușurării condițiilor de trai ale sărăcimii.

„Revoluția — arată Mao Tze-dun — nu este o masă mare, nu este o creație literară, nu este un desen sau o broderie; ea nu poate fi făcută atît de elegant, atît de liniștit și de delicat, atît de ceremonios și de politicos. Revoluția este un act de violență, ea reprezintă acțiunile necruțătoare ale unei clase care răstoarnă puterea altei clase... Numai un puternic avînt revoluționar la sate este în stare să pună în mișcare masele de milioane ale țărănimii”¹.

În dosul criticării „exceselor” țărănimii se ascundea în fond dorința burgheziei și a oportunismului din mișcarea revoluționară chineză de a nu se realiza o revoluție antifeudală la sate.

Ori, tocmai o astfel de revoluție începuse și se manifesta cu vigoare în provincia Hunan.

Apreciînd importanța excepțională a acestor evenimente în lumea satelor chineze, autorul arată că „masele largi ale țărănimii s-au ridicat pentru a-și îndeplini misiunea lor istorică; s-au ridicat forțele democratice ale satului pentru a răsturna forțele lui feudale... Tocmai răsturnarea acestor forțe feudale constituie adevăratul scop al revoluției naționale. Sun Iat-sen și-a închinat toate forțele timp de patruzeci de ani revoluției naționale, dar ceea

¹ Ibidem, p. 41—42.

ce el a năzuit și ce n-a putut să înfăptuiască, țaranii au realizat în câteva luni”¹.

Și în legatură cu perspectivele războiului civil la sate, cu durata și intensitatea sa, tovarășul Mao Țze-dun făcea remarcă pe care evenimentele ce au urmat au confirmat-o pe deplin.

„Va trece foarte puțin timp și în toate provinciile Chinei Centrale, de sud și de nord se vor ridica sute de milioane de țărani, mișcarea lor va fi vijelioasă și de nebiruit, ca un uragan și nici o forță n-o va putea opri. Ei vor sfărâma toate lanțurile care îi leagă și vor înainta spre eliberare”².

Dar totodată tovarășul Mao Țze-dun remarca o serie de lipsuri în activitatea organizatorică, politică, în orientarea ideologică a mișcărilor țărănești.

Numai conducerea proletariatului și a partidului său de avangarda ar fi transformat acest uriaș potențial revoluționar în „mormîntul tuturor imperialiștilor, militanților, funcționarilor — delapidatori de bani publici și corupți, tuhao-ilor și leșenilor”³.

Raportul cu privire la mișcarea țărănească din provincia Hunan readecea în discuție, în primul rînd, problema aliatului. Din analiza situației existente în provincia Hunan se desprindea că „forța principală în această luptă cumplită și înverșunată care se ducea la sate, o constituie pretutindeni, țaranii saraci. Și în cursul perioadei de ilegalitate și în perioada activității deschise, ei au dus o luptă activă. Ei urmează partidul mai bucuros decît toți”⁴.

Odată mai mult era dovedită existența unor impresionante forțe revoluționare în satul chinezesc, care au intrat sau vor intra în acțiune, într-un viitor apropiat.

Revoluția burghezo-democratică în China, în condițiile internaționale și interne din acea vreme, nu putea fi decît în egală măsură, o revoluție antiimperialistă și anti-feudală a poporului înarmat.

Se impunea de la sine o alianță strînsă de luptă între proletariat și țărani, în care rolul de hegemon al revoluției revenea proletariatului și în care revoluția agrară reprezenta miezul revoluției democratice.

Cu totul altfel au procedat oportuniștii de dreapta din conducerea partidului, care nici nu au voit să audă de o conducere de către partid, a mișcării revoluționare țărănești și care cautau în continuare, să nu „supere” gomindanul printr-o eventuală apropiere de țărani.

O astfel de politică ducea la izolarea clasei muncitoare de aliații săi firești și a permis gomindaniștilor de dreapta, să înfăptuiască lovitura de stat din aprilie 1927.

Congresul al V-lea al Partidului Comunist Chinez, care își începe lucrările curînd după lovitura de stat a lui Cian-Kai-și, critică principiile menșevice, oportuniste, de dreapta ale lui Cen Du-siu și greșelile din munca Comitetului Central.

Cen Du-siu care în cadrul raportului politic la Congres căutase să opună revoluției agrare, revoluția națională propunînd ca, în vederea ducerii „cu toate forțele” a războiului antiimperialist, rezolvarea problemei agrare și declararea grevelor să fie amînate pentru mai tîrziu, a fost demascat curînd după Congres ca agent al burgheziei, strecurat în mișcarea muncitorească.

Oportunismul suferise o grea înfrîngere, dar nu fusese lichidat. Un rol însemnat în demascarea oportunismului de dreapta l-a jucat apariția lucrărilor tovarășului Mao Țze-dun, care a combătut și nimicît tezele menșevice oportuniste de dreapta ale grupului Cen Du-siu.

Ca urmare a rolului însemnat, pe care-l mai aveau în conducerea partidului elementele oportuniste (cu toate că fusese demascat, Cen Du-siu fusese menținut secretar general al partidului) și în perioada Uhan conducerea partidului nu izbutește să dea o orientare justă membrilor de partid. Cu toate succesele parțiale realizate de organizațiile periferice ale partidului, neajunsurile

¹ Ibidem, p. 39.

² Ibidem, p. 34.

³ Ibidem, p. 34.

⁴ Ibidem, p. 47.

se resimțeau puternic de pe urma balastului existenței în sinul său, a diferitelor grupuri oportuniste.

Acest lucru apare deosebit de clar în perioada înfringerii vremelnice a revoluției la sfârșitul anului 1927 și în anul următor, când se punea problema tacticii ce trebuia adoptată pentru viitor.

O deosebită primejdie pentru partid o constituia activitatea agenturii troțchistozimovieviste în sinul partidului Comunist Chinez, care în aprilie, într-o perioadă când mai era încă posibilă alianța cu gomindanul de stînga, propusese retragerea Partidului Comunist Chinez din gomindan și crearea de soviete, ceea ce ar fi dus atunci, la izolarea partidului și la subminarea luptei de masă, pe care o desfășurau organizațiile sale de bază. O ruptură cu gomindanul la începutul perioadei Uhan ar fi dat apă la moară reacțiunii.

„Lansînd lozinca de creări de Soviete în momentul de față — spune I. V. Stalin — opoziția face jocul dușmanilor revoluției chineze”¹.

Abia după ce conducerea de la Uhan a gomindaniștilor de stînga rupe legăturile cu partidul comunist (iunie 1927) lozinca „puterea în mîna sovietelor”, devine actuală.

Împotriva acelor, care în urma înfringerii vremelnice a revoluției, adoptaseră o poziție defetistă, sau erau pentru „revoluția permanentă”, Mao Tze-dun a dus o luptă intransigentă.

În lucrările „Dece poate exista puterea roșie în China” (5 octombrie 1928), „Lupta din Tzinganșan” (25 noiembrie 1928). „Dintr-o scintie poate izbucni un incendiu” (5 ianuarie 1930), toarașul Mao Tze-dun a dezvoltat o serie de teze de o importanță deosebită, pentru mesul înaintea revoluției

Autorul arată procesul apariției puterii roșii (sovietice) pe anumite teritorii din China și da indicații prețioase politice, economice și militare asupra formării bazei re-

voluționare de la granița provinciilor Hunan și Tziansi și asupra dezvoltării mișcării de partizani.

El arată cât de greșit au procedat aceia care supra-apreciind forțele proprii și subapreciind însemnătatea existenței unei perioade de calmie în lupta dintre diferitele grupări gomindaniste (care reprezentau în fond lupta pentru piața Chinei a diferitelor state imperialiste care erau în spatele lor generalilor), au organizat în august 1928 o ofensivă care a fost înfrîntă. Aceasta a pus în primejdie însăși existența bazei revoluționare Hunan-Tziansi.

Apreciind condițiile existenței și lărgirii bazelor revoluționare, Mao Tze-dun le pune în legătură cu desfășurarea mișcării revoluționare din întreaga țară. „Dacă situația revoluționară se dezvoltă în întreaga țară, posibilitatea existenței îndelungate a micilor regiuni roșii este înafara de orice îndoială; mai mult, ele vor deveni inevitabil una dintre numeroasele forțe care asigură cucerirea puterii în întreaga țară”².

Relevînd importanța menținerii și dezvoltării regiunilor sovietice, Mao-Tze-dun se ridică împotriva acelor care recomandau desființarea acelor baze și trecerea la o activitate de partizani pe întreaga țară care să ducă masele pe făgașul unei insurecții generale.

Autorul arată că numai politica acțiunilor fulger de partizani nu poate să îndeplinească sarcina grăbirii avîntului revoluționar în toată țara. O astfel de sarcină nu o poate îndeplini decît politica care prevede formarea de baze, crearea sistematică de organe ale puterii, adîncirea revoluției agrare, desfășurarea forțelor armate ale poporului prin crearea de detașamente de plasă, raionale și județene ale gîrzii roșii și de trupe locale ale Armatei Roșii în vederea creierii unei armate roșii regulate, lărgirea fermă, în valuri, a regiunilor puterii roșii etc.

Dezvoltînd însemnătatea pe care o avea crearea unei puternice armate roșii în răs-

¹ I. V. Stalin. Opere Ld. P.M.R. 1951, vol. 9, p. 240.

² Mao Tze-dun. Opere alese, Ed. pentru literatură, 1952, vol. I, p. 102.

turnarea vechii orînduirii, tovarăşul Mao Ţze-dun arată că armata roşie revoluţionară va fi „cel mai puternic instrument al măreţei revoluţii ce va veni”¹.

Intr-o serie de articole şi lucrări scrise în perioada celui de al doilea război civil revoluţionar (1927—1937), tovarăşul Mao Ţze-dun arată caracterul profund popular, revoluţionar al armatei roşii chineze şi arată calea care trebuie urmată în munca de instruire şi educare politică a acesteia.

Astfel, referindu-se la însemnătatea excepţională a muncii politice din armata, arată încă din 1928 că „în China democraţia este necesară nu numai poporului, ea este necesară şi armatei. Regimul democratic din armată va constitui un foarte important instrument de zdrobire a armatei feudale mercenare². În acest fel armata roşie va deveni „un cuptor în care soldaţii luaţi prizonieri sînt supuşi dintrodăată retopirii”³.

În lucrările „Despre dezrădăcinarea concepţiilor greşite din partid” (decembrie 1929) şi „Problemele strategice ale războiului revoluţionar din China”, (decembrie 1936), tovarăşul Mao Tze-dun atacă două grupări principale de probleme:

1. Organizarea unei armate de tip nou capabilă să ducă cu succes lupta împotriva duşmanilor poporului chinez.

2. Principiile şi metodele după care să se călăuzească partidul în munca politică în perioada războiului revoluţionar

Călăuzindu-se în munca sa de tezele din aceste lucrări, Partidul Comunist Chinez a izbutit să canalizeze avîntul revoluţionar al maselor spre revoluţia în armată şi sa formeze uriaşe armate populare pregătite militar şi politic, care au avut o contribuţie extrem de mare în victoria definitivă a puterii populare asupra tuturor duşmanilor ei.

Un loc aparte l-au ocupat în perioada celui de al doilea război civil revoluţionar problemele activităţii economice şi so-

cială ale partidului. În lucrările „Să dăm atenţie muncii economice” (20 august 1933), „Cum să stabilim apartenenţa de clasă la sate” (octombrie 1933), „Politica noastră economică” (23 ianuarie 1934), „Mai multă grijă pentru traiul poporului, mai multă atenţie metodelor de muncă” (27 februarie 1934) ca şi în alte lucrări, tovarăşul Mao Ţze-dun analizează condiţiile economice existente în China şi trasează o serie de sarcini de natură să contribuie la înlăturarea unei greutăţi şi lipsurii din munca partidului în această direcţie.

Criticînd cu asprime pe tovarăşii care desconsiderau munca economică şi nu se interesau de problema ridicării nivelului de trai a populaţiei, care susţineau că abia după victoria revoluţiei se poate vorbi de o construcţie economică, tovarăşul Mao Ţze-dun arată că pentru a spori încrederea maselor în partid e nevoie ca problemele vieţii de toate zilele ale maselor populare sa constituie obiectul celor mai atente preocupări.

Tovarăşul Mao Ţze-dun atrage atenţia ca membrii partidului nu trebuie să uite nici un moment că ei sînt reprezentanţii poporului, că la baza unei creşteri ferme a numărului şi calităţii armatei roşii, stă fără îndoială sprijinul pe care îl va da poporul acestei armate.

„Noi sîntem conducătorii şi oraganizatorii războiului revoluţionar şi în acelaşi timp sîntem conducătorii şi organizatorii vieţii maselor. Organizarea războiului revoluţionar şi îmbunătăţirea condiţiilor de trai a maselor — iată cele două mari sarcini ale noastre”⁴.

În legătură cu realizarea unei cotituri în muncă ale unor organe ale partidului, tovarăşul Mao Ţze-dun ridică problema metodelor de lucru care vor trebui folosite. Greşelile din munca partidului, atît în problemele politico-economice, cit şi militare, se datorau existenţei încă în partid a diferitelor grupuri oportuniste. Cel mai influent grup oportunist îl formau deviatorii de „stînga” care deţineau poziţii im-

¹ Ibidem, p. 195.

² Ibidem, p. 132—133.

³ Ibidem, p. 132.

⁴ Ibidem, p. 254.

portante în aparatul de conducere al Partidului Comunist Chinez.

Datorită activității acestui grup, partidul, mișcarea revoluționară și armata roșie au suferit serioase înfringeri mai cu seamă în prima perioadă a marșului cel lung. În legătură cu creșterea unui nou avânt revoluționar și cu necesitatea formării unui front unic cât mai cuprinzător împotriva imperialismului japonez, care trece la o acțiune de cotropire armată a țării, existența unei conduceri oportuniste de stînga în fruntea partidului devenea o serioasă piedică care trebuia neapărat înlăturată. În ianuarie 1935, în perioada marșului cel lung, vechea conducere e înlăturată și este instituită o nouă conducere a partidului în frunte cu tovarășul Mao Țze-dun.

În decembrie 1935 cînd marșul cel lung luase sfîrșit, a avut loc la Vaiaobao (în nordul provinciei Senși) o ședință a biroului politic, care a luat atitudine împotriva concepției greșite existente în partid, după care burghezia națională chineză în întregime ei n-ar fi în stare să ducă, în alianță cu proletariatul și țărănimea, lupta împotriva imperialismului japonez.

S-a adoptat tactica frontului național unic. Un rol însemnat în demascarea și înlăturarea (ianuarie 1935) conducerii oportuniste de stînga din sînul partidului, l-a avut activitatea și lucrările tovarășului Mao Țze-dun.

În lucrarea „Despre tactica luptei împotriva imperialismului japonez” (27 decembrie 1935) care reprezintă raportul ținut la consfătuirea activului de partid din Vaiaobao, tovarășul Mao Țze-dun a demonstrat posibilitatea și importanța creierii unui nou front unic cu burghezia națională în condițiile luptei naționale împotriva cotropitorilor japonezi.

El a subliniat rolul hotărîtor, conducător pe care-l va avea în acest front Partidul Comunist și Armata Roșie, subliniind totodată că în ducerea războiului anti-japonez și în lupta revoluționară a poporului, trebuie ținut seama de caracterul de durată ce-l vor avea acestea. Și în

legătură cu acest fapt arată care trebuie să fie strategia și tactica partidului în această lungă perioadă.

Ideea creierii frontului unic anti-japonez și sarcinile care stăteau în fața partidului în situația politică de atunci este reluată și dezvoltată de autor într-o serie de lucrări ca „Declarația cu privire la declarația lui Cian Kai-și” (28 decembrie 1936), „Sarcinile Partidului Comunist Chinez în perioada războiului anti-japonez” (3 mai 1937), „Lupta pentru atragerea maselor de multe milioane în frontul național anti-japonez unic (7 mai 1937).

Aceste lucrări sînt de o importanță excepțională, deoarece înarmează partidul cu principii și metode de lucru pentru o întregă perioadă strategică.

Authorul explică cauzele care au dus la o nouă apropiere între Partidul Comunist și gomindan, condițiile în care se crează noul front antiimperialist.

Este combătută teza acelor care vedeau în înțelegerea dintre cele două partide o capitulare a partidului comunist. „Comuniștii — arată tovarășul Mao Țze-dun — nu renunță cîtuși de puțin la idealurile lor socialiste și comuniste; trecînd prin etapa revoluției burghezo-democratice, ei vor ajunge la etapa socialistă și comunistă”¹.

Totodată, tovarășul Mao Țze-dun atrage atenția că „crearea unui nou front național anti-japonez unic cu adevărat trainic nu este posibilă, desigur, fără pace înăuntrul țării, după cum nu este posibilă nici fără democrație înăuntrul țării. De aceea lupta pentru democrație este în aceasta etapă de dezvoltare principala verigă în lanțul general al sarcinilor revoluției. Dacă nu vom înțelege întreaga însemnătate a sarcinii instaurării democrației și dacă vom slăbi lupta pentru democrație, nu vom putea obține crearea unui front național anti-japonez unic, cu adevărat trainic”².

Această concluzie apare cu atît mai pre-

¹ Ibidem, p. 463.

² Ibidem, p. 456-457.

țioasă, cu cât știm că în timpul desfășurării luptei anti-japoneze, gomindaniștii n-au ținut cont tocmai de necesitatea realizării unui front anti-japonez trainic.

Politica reacționară a gomindaniștor a creiat fisuri în frontul unic anti-japonez și dacă acest front s-a menținut totuși, aceasta se datorește exclusiv Partidului Comunist din China care se călăuzește după lozincă „Să încetăm războiul civil, să dăm o ripostă unanimă Japoniei”.

În legătură cu problema cine va fi conducătorul luptei anti-japoneze, autorul arată că acesta nu poate fi decît proletariatul.

Era posibil și trebuia dusă în așa fel munca partidului, încît victoria împotriva crotropitorilor japonezi să ducă totodată la dezvoltarea revoluției chineze.

Republica democratică se creiaza în procesul îndeplinirii sarcinilor războiului național anti-japonez, se creiază sub conducerea proletariatului, se creiază într-o nouă situație internațională (victoria socialismului în Uniunea Sovietică, ajunul unei perioade în dezvoltarea revoluției mondiale).

De aceea, deși în virtutea condițiilor sociale și economice China rămîne prin caracterul ei un stat burghez-democratic, în virtutea condițiilor politice concrete, ea trebuie însă să devină un stat bazat pe alianța muncitorilor, țărănilor, micii burghezii și burgheziei — în aceasta și constă deosebirea dintre ea și o republică burghez-democratică.

Una din sarcinile cele mai importante ce stăteau în fața partidului, era problema ridicării nivelului ideologic al membrilor de partid, chează în înlăturării majorității confuziilor și abaterilor de la pozițiile principale ale partidului.

Necesitatea ridicării rapide a nivelului ideologic al membrilor de partid era legată de problema ridicării unor numeroase cadre de partid bine pregătite ideologic și politic, a căror lipsă se făcea imerios. Te-

simțită în condițiile în care partidul pornea ofensiva pentru cîștigarea de partea revoluției a majorității poporului chinez. „Ne trebuie — arată tovarășul Mao Țze-dun — cadre și conducători de partid care să și fi însușit marxism-leninismul, clarvăzători politicește, capabili de munca, patrunși de spirit de abnegație, capabili să rezolve singuri problemele, să nu șovaie în împrejurări grele și să muncească cu devotament pentru binele națiunii, al clasei și partidului lor”¹.

O ultimă lucrare a volumului I al operelor alese ale tovarășului Mao Țze-dun, este cunoscută lucrare teoretică „Cu privire la practică” (iulie 1937).

Oarecum diferită de restul lucrărilor prin conținutul ei filozofic, ea a avut o importanță deosebită în lupta pentru unitatea ideologică a rindurilor partidului. Ca urmare a unui nivel ideologic nesatisfăcător și a condițiilor excepționale în care fusese executat marșul lung, în sinul partidului nu exista un punct de vedere comun și nu se purtase o discuție asupra felului în care trebuie aplicată teoria marxistă în practică.

Exista o categorie de tovarăși — adepți ai empirismului — care puneau mai presus de teoria revoluționară, experiența practicei lor revoluționare.

Ei cădeau, de aceea, pradă unei serii de greșeli.

Mai însemnat și mai influent era grupul celor care transformaseră marxismul dintr-o călăuză într-o dogmă, care își ascundeau întreaga activitate în dosul a diverse citate din clasicii marxismului, răstălmăcite bine înțeles în interesul lor, care disprețuiau practica revoluționară.

Împotriva acestor concepții greșite, a scris tovarășul Mao Țze-dun articolul „Cu privire la practică”, avînd subtitlul „Despre legătura dintre cunoaștere și practică, dintre cunoștințe și acțiuni”.

În această lucrare, autorul, într-o formă clară și pe înțelesul tuturor, după ce

face o expunere a teoriei materialiste a cunoașterii ca teorie a reflectării, arată că cel mai sigur, cel mai adevărat criteriu de cunoaștere a naturii și a societății, îl constituie practica socială.

„Teoria cunoașterii a materialismului dialectic pune practica pe primul plan, considerând că cunoașterea umană nu poate cituși de puțin să se rupă de practică și respingând toate teoriile greșite care negă însemnătatea practicii și care rup cunoașterea de practică”¹.

În continuarea studiului, autorul zdrobește aberațiile teoretice ale dogmaticilor printr-o serie de exemple convingătoare și sugestive. El arată că esențialul în teoria cunoașterii este nu atât înțelegerea legilor lumii obiective, cât folosirea cunoașterii legilor obiective pentru a transforma în mod activ lumea.

Subliniind corelația dintre cunoaștere și practică, autorul arată în continuare, însemnătatea deosebită a teoriei revoluționare pentru practica revoluționară și invers.

Lucrarea „Cu privire la practică” a contribuit la lichidarea unui șir de confuzii și la întărirea ideologică-politică a rîndurilor Partidului Comunist Chinez.

Lucrările lui Mao Tze-dun din perioada primului și celui de al doilea război civil revoluționar, constituie un exemplu viu, strălucit de aplicare a teoriei marxist-leniniste la practica revoluției chineze.

Valoarea lor crește și mai mult în urma victoriei revoluției antiimperialiste, antif feudale din China, prin confirmarea justeții tezelor susținute de autor de desfășurarea ulterioară a evenimentelor.

În lucrările publicate în primul volum sînt viu oglindite toate evenimentele de seamă ale revoluției chineze și activitatea dusă de Partidul Comunist Chinez în perioada 1926—1937.

Sintetizînd într-un șir de teze teoretice, chipul în care se dezvoltă revoluția în China, țară semicolonială în acea vreme,

caracterul și forțele care participă la revoluție, lucrările tovarășului Mao Tze-dun constituie un izvor teoretic nesecat, o călăuză în activitatea partidelor comuniste frățești din țările Asiei, care se găsesc în fruntea mișcărilor antiimperialiste, de eliberare națională din țările respective. Nu mai puțin importantă apare lupta dusă de tovarășul Mao Tze-dun împotriva oportunismului.

În condițiile existenței celor două lagăre, înfrîngerea și apoi lichidarea agenturilor imperialiste în sînul mișcării muncitorești din China a însemnat o înfrîngere a oportunismului pe scară internațională. În drumul lor revoluționar partidele comuniste din țările coloniale folosesc experiența de luptă a partidului comunist chinez împotriva oportuniștilor de toate culorile.

Lucrările tovarășului Mao Tze-dun sînt pătrunse de ideile internaționalismului proletar, de o dragoste profundă față de Uniunea Sovietică.

Pornind de la teza că nu există cale de mijloc: ori mergi pe calea revoluției consecvente și atunci prietenia cu statul sovietic și folosirea experienței sovietice este lucrul cel mai firesc, ori luneci din „teamă” de „bolșevism” în lagărul imperialist, tovarășul Mao Tze-dun s-a ridicat cu tărie împotriva tuturor dușmanilor Uniunii Sovietice, demascîndu-i ca dușmani ai revoluției chineze.

În lucrările sale tovarășul Mao Tze-dun a subliniat că una din condițiile de bază ale victoriei revoluției chineze e tocmai existența primului stat socialist din lume și lupta dusă de proletariatul internațional împotriva imperialismului.

Prezentînd un mare interes teoretic și politic, volumul I, al operelor alese ale tovarășului Mao Tze-dun, care apare în condiții tehnice și grafice superioare, trebuie studiat cu deosebită atenție și de istoricii din țara noastră.

¹ Ibidem, p. 511.

DOCUMENTE ALESE
DIN ISTORIA MIȘCĂRII MUNCITOREȘTI MAGHIARE

(vol. I, 1848—1890)

A MAGYAR MUNKÁSMOZGALOM
KIALAKULÁSA 1848—1890

(*A magyar munkásmozgalom történetének válogatott dokumentumai. I. köt. Budapest, Szikra, 1951, 165 pag.*).

Cercetarea trecutului de luptă al clasei muncitoare maghiare a fost una din grijile principale ale Partidului celor ce muncesc din Ungaria după eliberarea de sub dictatura fascistă. Din inițiativa acestui partid a luat ființă în toamna anului 1948 Institutul de istorie a mișcării muncitorești maghiare. Scopul Institutului, după cum se spune în hotărârea Biroului Politic al Partidului celor ce muncesc, este adunarea sistematică și planificată a materialului documentar privitor la istoria mișcării muncitorești. Paralel cu aceasta, institutul a programat publicarea unei serii de volume de documente și lucrări privitoare la trecutul mișcării muncitorești, pentru popularizarea tradițiilor de luptă și eroism ale clasei muncitoare. În programul său de activitate, Institutul mai cuprinde și strângerea materialului documentar privitor la mișcarea muncitorească internațională.

Până acum în cadrul acestui Institut s-au realizat lucrări valoroase, s-au publicat lucrări și culegeri documentare de mare însemnătate. Intre cele mai importante amintim o culegere de documente în cinstea aniversării a 30 de ani de la proclamarea dictaturii proletariatului în Ungaria o altă culegere privitoare la « Republica Sovietică Maghiară din 1919 » (*Magyar Tanácsköztársaság, 1919*), apoi o serie de documente despre « Zilele de 1 Mai în Ungaria » (*Magyar Májuselsejék*), « Procesul Rákosi » (tradusă și în limba română) ș.a. Contribuții prețioase la cunoașterea diferitelor probleme legate de mișcarea muncitorească maghiară și legăturile ei cu mișcările muncitorești din alte țări găsim în lucrarea « Influența Comunei din Paris asupra Ungariei », sau în lucrarea « Pactul Bethlen—Payer » în care se demască atitudinea trădătoare a social-democraților, care după căderea Republicii Sovietice Maghiare au aservit muncitorimea și țărâniea maghiară contrarevoluției. Aranyossi Magda a elaborat o monografie asupra vieții lui Leo Frankel (Frankel Leo), una din figurile reprezentative ale mișcării muncitorești maghiare din secolul trecut.

Intre publicațiile documentare de mare importanță pentru cunoașterea

mișcării muncitorești din Ungaria este culegerea de « Documente alese din istoria mișcării muncitorești maghiare » (*Magyar munkásmozgalom válogatott dokumentumai*), lucrare proiectată în 10 volume a căror apariție este planificată pentru anii următori. În această serie de publicații documentare pînă acum a apărut « Formarea mișcării muncitorești maghiare, 1848—1890 » (*Documente alese din istoria mișcării muncitorești maghiare, vol. I*), Budapest, ed. Szikra, 1951, p. 651, care îmbrățișează întreaga perioadă a celei de a doua jumătăți a secolului al XIX-lea, epoca de constituire și consolidare a mișcării muncitorești din Ungaria. Faptul acesta este important, pentru că odată cu constituirea muncitorimii ca clasă începe o nouă perioadă în istoria Ungariei, care va duce în cele din urmă, cu ajutorul Uniunii Sovietice, la răsturnarea capitalismului în Ungaria și trecerea la socialism. Scopul acestei publicații este de a pune la îndemina celor care se preocupă cu trecutul mișcării muncitorești o serie de documente, rapoarte polițienești, procese verbale, acte din arhivele ministeriale, foi volante, manifeste în mare parte necunoscute și inaccesibile pînă acum. În lipsa unei monografii care să cuprindă în tot ansamblul istoria mișcării muncitorești maghiare, materialul documentar al acestor publicații va fi de un real ajutor pentru cercetători, împreună cu lucrarea elaborată de istoricul Andics Erzsébet apărută recent.¹

Volumul de care ne ocupăm se împarte în cinci capitole. La rîndul lor capitolele sînt subîmpărțite pe probleme.

Pentru istoricii din R.P.R. cunoașterea acestui volum prezintă o mare importanță, prin faptul că el cuprinde o serie de acte însemnate pentru cunoașterea și înțelegerea mișcării muncitorești din România (Transilvania).

Așa, de exemplu, volumul cuprinde documente cu privire la importanța înființării și activității asociațiilor muncitorești de la Timișoara și Reșița din anii 1869—1872, luptele din 1868 în legătură cu salariile în toate centrele muncitorești din Transilvania, procesul din Sibiu, mișcarea

¹ Andics Erzsébet, *A magyarországi munkásmozgalom az 1848—1849-es Forradalmtól az 1917-es Nagy Októberi Szocialista Forradalomig* (Mișcarea muncitorească din Ungaria de la revoluția din 1848—1849 pînă la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie 1917). Ed. Szikra, Budapest, 1954, p. 123. Conferința ținută la Școala Superioară de partid a Partidului Muncitoresc din Ungaria.

pentru reglementarea tarifelor de salarii a tâmplarilor din Arad (1885), mitingul din Timișoara din 1887 etc.

*

În primul capitol al culegerii (p. 9—16), cuprins sub titlul «Muncitorimea în revoluția din 1848—1849», se oglindește—destul de sumar de altfel—rolul și activitatea muncitorimii în revoluția din Ungaria în anii 1848—1849, scoțându-se în relief în mod deosebit figura revoluționarului Mihai Tâncsics, unul din inițiatorii mișcării muncitorești maghiare.

Capitolul al doilea, «Mișcări muncitorești în anii absolutismului», cuprinde documente mai importante din perioada 1849—1867, de la înăbușirea revoluției maghiare din 1848—1849, pînă la instaurarea dualismului austro-ungar. În această perioadă Bach, ministrul de interne austriac, caută să înăbușe orice mișcare care ar duce la reînvierea revoluției, încearcă să împiedice contactul păturilor muncitorești din Ungaria cu ideile «comuniste» din străinătate, să oprească printr-o drastică supraveghere polițienească și cenzură, răspîndirea literaturii socialiste. În acest scop Bach elaborează un decret pentru confiscarea tuturor scrierilor socialiste care soseau din Elveția, Kiel, Hamburg și Franța (p. 20, 21, 22). Luptele muncitorimii în această perioadă sînt încă reorganizate, spontane și cu caracter local. Ele au darul de a atrage de pe atunci luarea aminte asupra forței ce o reprezintă muncitorimea. În acest răstimp au avut loc numeroase greve muncitorești la minele din Selmecbánya (R. Cehoslovacă), la întreprinderea de cărămizi din Buda veche s.a. Cele mai multe din ele au fost înăbușite în sine.

Tot din documentele publicate în capitolul al doilea reiese că marile manifestații anti-habsburgice din anii de după 1860 au fost organizate și conduse în mod deosebit de muncitorime, fapt confirmat de un raport polițienesc contemporan, în care se spune textual că «astfel de demonstrații erau organizate mai ales de tineretul meșteșugăresc și în general de indivizi din masele populare de jos» (p. 34). De asemenea, elementele muncitorești au fost acelea care în diferite ocazii au ovaționat pe foștii conducători ai revoluției, exprimîndu-și astfel devotamentul față de cauza revoluției și a luptei purtate împotriva habsburgilor. Toate acestea nu fac decît să arate cât se poate de convingător că năzuințele de libertate continuau să trăiască mai departe în conștiința poporului muncitor. Contrarevoluția nu a reușit să le dezlănțuieze cu toată teroarea dezlănțuită. În contrast cu atitudinea hotărîtă a munci-

torimii, clasele avute se complăceau într-o pasivitate condamnabilă, plină de lașitate.

În perioada absolutismului habsburgic de după 1850 au avut loc cele dintîi încercări de a se pune bazele unor organizații muncitorești de sine stătătoare. Aceste organizații se conduceau după ideile de ajutorare reciprocă ale curentului Schultze—Delitsch. Cele dintîi asociații de acest fel, cum a fost aceea a tipografilor din Pesta și Buda, înființată la 1851, apoi cea a tipografilor romîni și maghiari din Timișoara (1853) și a tipografilor din Cluj (1862), au întîmpinat rezistența autorităților, care au făcut totul ca să le desființeze.

Ultimul document din cuprinsul acestui capitol ne dezvăluie un început de răscoală a muncitorilor agricoli din Orosháza pe la sfîrșitul toamnei anului 1863, cînd din cauza foametei, oamenii au asaltat primăria orașului cerînd grîu și alimente.

Din documentele capitolului al treilea (Asociația generală a lucrătorilor, Internaționala I și Mișcarea muncitorească maghiară, 1867—1872), se desprinde pe lîngă alte considerente, aprecierea greșită a social-democraților despre «Asociația generală a lucrătorilor» înființată în anul 1868. Asociația aceasta a fost socotită pînă acum o grupare muncitorească oportunistă lassaliană. În realitate, însă, în cadrul acestei asociații s-au ivit o serie de disensiuni care au dus la o luptă îndîrjită între elementele cu adevărat revoluționare și cele oportuniste, luptă care s-a sfîrșit în cele din urmă cu victoria grupei revoluționare. Pînă la înființarea Asociației generale a lucrătorilor, muncitorimea a dus o luptă dintre cele mai grele. Reacțiunea s-a străduit să spargă unitatea muncitorimii, să creeze unele asociații, care să compromită și să împiedice organizarea muncitorimii în asociații de sine stătătoare avînd ca scop consolidarea influenței autorităților guvernamentale în sinul mișcării muncitorești.

Între asociațiile create sub influența burgheziei au fost «Asociația muncitorească pentru instruirea profesională a muncitorilor din Budapesta» (Pest—Budai, Munkás-képző Egyeslet) și «Asociația muncitorească din Budapesta» (Budapesti Munkássegylet), ambele înființate de capitaliști și controlate de guvern. În urma unor lupte susținute revoluționarii Hrabie și Carol Farkas sprijiniți de muncitorimea radicală, au reușit să distrugă aceste asociații și să înființeze în anul 1868 Asociația generală a lucrătorilor (Általános Munkássegylet). Reprezentatul cel mai de seamă al muncitorimii din Ungaria din acel timp a fost Carol Farkas, muncitor mecanic originar din Reșița, adept al învățaturii lui Marx și

Engels, reprezentantul Internaționalei I în Ungaria. Reîntorcându-se din străinătate unde stătuse timp mai îndelungat, el a extins Asociația generală a lucrătorilor, care avea sediul la Budapesta, în numeroase orașe din provincie. Astfel, a luat ființă Asociația generală a lucrătorilor din Timișoara, care își începe activitatea în primăvara anului 1869. Alte asociații au fost înființate și în centrele muncitorești Reșița, Anina și Oravița, care au încadrat deopotrivă pe muncitorii români și maghiari.

Cea mai importantă asociație de acest fel dintre cele existente în Transilvania și cea dintâi din ordinea întemeierii, este fără îndoială cea din Timișoara. În cadrul acestei organizații muncitorești luptau alături muncitorii români, unguri, germani și sârbi contra jugului haabsburgic, contra exploatării capitaliste. Dar pînă la înființarea ei, muncitorii au trebuit să înfrunte numeroase piedici puse de autorități, a căror teamă de a vedea muncitorimea organizată este cât se poate de bine reliefată într-un raport contemporan al unui agent polițienesc: «Începînd de ieri — raportează agentul — au apărut lipite pe la colțurile străzilor noi apeluri tipărite, prin care toate muncitorii și meseriașii sînt chemați la o întrunire unde să se discute problema unei asociații...» Apelul a fost redactat în patru limbi și semnat de o comisie în fruntea căreia, printre alții, se afla și Carol Farkaș. Din același raport reiese că numărul muncitorilor și meseriașilor, după ultimele statistici privind numărul populației, atinge uriașă cifră de 8.000, care — spune raportorul — «ușor pot fi întrebuințați ca unelte în mîinile agitatorilor» (p. 122, planșa VII).

Asociația timișoreană în curs de organizare a acceptat ca program al activității sale programul Asociației generale a lucrătorilor din Budapesta (11 octombrie 1868). Autoritățile însă au respins acest program cerînd unul mai moderat. Cu toate greutățile întîmpinate, asociația își începe activitatea în anul următor. La congresul Internaționalei I de la Basel din anul 1869, ea reprezintă secția timișoreană a Internaționalei.

Organul de presă al secției elvețiene a Internaționalei I, «Vorbote», destul de răspîndit în cercurile muncitorești din Timișoara arată că în februarie 1869 numărul celor ce s-au alăturat internaționalei atinge în orașele Budapesta și Timișoara cifra de 2.500.¹

Pe lângă Asociația generală a lucrătorilor din Timișoara a mai activat o asociație muncitorească la Arad. Se amintește de asemenea încercarea de constituire a

unei asociații muncitorești în 1869 la Cluj (p. 608).

Importanța asociațiilor muncitorești e că, pe lângă faptul că pun bazele organizației muncitorimii ele contribuie la răspîndirea ideilor marxiste în centrele muncitorești mai importante din Ungaria și România (Transilvania). Într-o scrisoare adresată de Asociația generală a lucrătorilor din Timișoara lui P.F. Becker, șeful secției de la Geneva a Internaționalei I, se cere un catalog despre lucrările de bază ale socialismului. Cu alte cuvinte, în perioada aceasta încep să se răspîndească pe scară mai largă ideile marxiste în Transilvania.

La început Asociația generală a lucrătorilor a fost organizată pe baza principiilor lassaliene. Sub influența Internaționalei I, aceste principii au fost rînd pe rînd înlăturate, iar asociația s-a apropiat de linia principiilor marxiste. Numeroase elemente oportuniste din conducere, cum au fost Viola, Strauss și alții, care au încercat să sabotzeze și să subordoneze asociația intereselor guvernului prin promovarea unui așa-zis «socialism guvernamental» (1869—1870), au fost înlăturate.

Un mare merit al Asociației generale a lucrătorilor a fost atenția acordată aliaților clasei muncitoare, proletariatului agricol și intelectual. În manifestul adresat «muncitorilor agrari» se pune problema solidarității muncitorimii cu țărănimia: «Dacă vrem să ajutăm clasa muncitoare, în nici un caz nu trebuie să uităm de frații noștri care trudes pe ogoare și cîmpii» (p. 97). Un manifest asemănător a fost adresat și muncitorilor intelectuali, din care reiese limpede ideea conștiinței de clasă a proletariatului, bazată pe principiile marxiste, în care rolul conducător revine muncitorimii. Manifestul face apel la proletariatul intelectual de a se încadra în această mișcare unitară (p. 95).

În ceea ce privește problema națională, Asociația generală a lucrătorilor se situează pe poziția deplinei egalități de drepturi a tuturor naționalităților (p. 104).

Tot în această parte a volumului este publicat și materialul referitor la influența Comunei din Paris asupra mișcării muncitorești din Ungaria și Transilvania. Proclamarea Comunei din Paris a dat prilej la numeroase greve și demonstrații cu caracter politic, iar ca o expresie de solidarizare deplină a muncitorimii din Budapesta cu Comuna din Paris a fost marea manifestație politică din 1871 de la Budapesta, cînd manifestații asaltează parlamentul maghiar. Ca urmare a acestei acțiuni, autoritățile reacționare încenează «Procesul de infidelitate» (Hüttenségi per) împotriva conducătorilor mai de seamă ai asociațiilor

¹ Nemes Dezső, Az Általános Munkás egylet története, p. 51, 86, 91.

muncitorești. Între acuzații de frunte din acest proces de cea mai mare importanță pentru istoria mișcării muncitorești maghiare se desprind numele lui Carol Farkas, care întreținea strânse legături cu Internaționala I (p. 214). În actele aceluiași proces, manifestanților pentru Comuna din Paris li s-a dat numirea de «comunarzi». Un alt acuzat a fost zețarul Carol Firtinger, unul din fondatorii clubului politic secret și al unei asociații muncitorești din Arad, bazată și pe ideile Internaționalei I (p. 218). Dintr-un raport al ministerului de interne ungar referitor la activitatea Internaționala I în Ungaria aflăm că în acel timp activau în țară 25 de asociații și 10 organizații muncitorești de uzine sau sindicate profesionale, cu un total de 9.866 membri adepți ai Internaționalei (p. 195-196).

Capitolul al patrulea (Încercări de constituire a unui partid, Leo Frankel în fruntea mișcării muncitorești, 1872—1880) cuprinde o serie de documente alese cu o grijă deosebită mai ales în ceea ce privește activitatea lui Leo Frankel, discipolul și prietenul lui Marx, ministru al Muncii și Comerțului în timpul Comunei din Paris. Reîntors în Ungaria în 1876 autoritățile ungare l-au arestat. După eliberare, Frankel, ajuns în fruntea mișcării muncitorești, a preluat conducerea revistei «Arbeiter-Wochen Chronik», care a fost citită și răspândită în toată Ungaria de atunci. Nivelul înalt ideologic al acestei reviste este dovedit între altele și prin concepția sa referitoare la problema națională: «Ura de neam trebuie să dispară fiindcă între diferitele naționalități nu există contradicții de interese. Popoarele din Ungaria vor ajunge și ele odată la conștiința acestui fapt, pe care noi sintem obligați să-l impunem mai devreme» (p. 313). Această revistă este purtătoarea de cuvânt a luptei împotriva regimului burghez—moșieresc. Frankel a fost cel dintâi în Ungaria care a dat definiția marxistă a războaielor, cu prilejul cotovirii samavolnice a Bosniei de către Habsburgi. «Noi sintem împotriva acestui război, nu numai pentru că este un război nedrept, dar pentru că noi sintem împotriva tuturor acelor războaie pe care un stat le forțează asupra altui stat. Poporul muncitor trebuie să-și ridice cuvântul. Pustiirile pricinuite de războaie lovesc în primul rând chiar în poporul muncitor... Nu este numai o datorie morală, dar este și în interesul său material ca poporul muncitor să strige: Nu vrem războaie!... trăiască arbitrajul poporului în problema războiului și a păcii»¹. Atitudinea aceasta n-a fost pe placul cercurilor guvernamentale reacționare, și ca

urmare, în anul 1881 Leo Frankel este din nou închis pentru un an și jumătate. După eliberarea sa în 1883, în urma persecuției dezlănțuite împotriva sa, Frankel a fost nevoit să părăsească Ungaria.

În centrul activității revoluționare a lui Frankel în timpul șederii sale în Ungaria a fost crearea unui partid muncitoresc prin reunirea într-un bloc a tuturor grupărilor muncitorești scindate între ele datorită programelor diferite pe care le aveau. După lupte și frământări îndelungate, în anul 1880 el reușește să înființeze în mod legal «Partidul general al muncitorilor din Ungaria» (Magyarországi Általános Munkáspárt), care, din punct de vedere ideologic și politic, era mai unitar, superior Asociației generale a lucrătorilor. La Congresul de constituire a Partidului, alături de reprezentanții muncitorimii din orașele din Ungaria, au fost prezenți și numeroși reprezentanți ai muncitorimii române și maghiare din orașele ardelenne Sibiu, Brașov, Timișoara, Arad (p. 381).

Capitolul al cincilea, ultimul din acest volum, cuprinde un bogat material documentar privitor la activitatea Partidului general al muncitorilor din Ungaria și la istoria mișcării muncitorești din perioada dintre anii 1880—1890.

În Partidul general al muncitorilor s-au încadrat un număr considerabil de muncitori. Revendicările politice ridicate de acest partid au fost susținute în adunări și mitinguri largi de muncitorimea principalelor orașe din Ungaria și Transilvania, cerându-se decretarea lor în legile țării. Un astfel de miting popular a avut loc la Timișoara în anul 1877.

Între evenimentele petrecute în Transilvania în această perioadă amintim mișcarea grevistă a calfelor de timpłai din Arad. Revendicările formulate într-o petiție redactată de o comisie compusă din 25 de persoane cuprindeau ca puncte principale reducerea orelor de muncă la 10, repausul duminical și ridicarea salariilor cu 30%.

După plecarea lui Frankel, în fruntea mișcării muncitorești ajung o serie de conducători social-democrați oportuniști care, devinând de la linia trasată de Frankel, au fixat ca unic scop al mișcării în această perioadă cucerirea dreptului de vot universal. Întreaga mișcare muncitorească era dirijată pe un făgaș pașnic constituțional. Tocmai din cauza acestei slăbiciuni opoziția începe să-și deslășoare și ea activitatea în chip mai viguros.

În această ultimă parte a volumului se publică o serie de documente din care se desprinde influența Internaționalei a II-a din prima fază a ei asupra mișcării muncito

¹ «Századok», 1952, nr. 1, p. 248.

rești din Ungaria. La apelul Internaționalei, la 1 mai 1890, mii de muncitori au manifestat în toate orașele mari din Ungaria și Transilvania, la Budapesta, Timișoara, Arad, Cluj (p. 598). Cu acest prilej se pune problema luptei pentru cucerirea zilei de muncă de 8 ore. « Noi sărbătorim ziua de astăzi se spune într-un manifest lansat cu ocazia acestei zile — începutul unei ere noi ». ¹ Mitingurile de la 1 mai 1890 din Budapesta și din orașele transilvănene au avut un mare rol în trezirea conștiinței de clasă a proletariatului pentru unirea și organizarea lui. ² Cu acest au istoria mișcării muncitorești din Ungaria și Transilvania intră într-o fază nouă, într-un nou avânt.

Volumul prim din « Documente » se remarcă și prin publicarea unui suficient

¹ Magyar május elsejék, p. 9.

² A. N. Vladimirov, Voprosi istorii, nr. 3, 1954, p. 173.

material ilustrativ, fotografiile ale conducătorilor mișcării muncitorești, fotocopiile după diferitele documente și reviste muncitorești contemporane. Între acestea găsim și fotocopia unei scrisori a lui Carol Farkas către Karl Marx din 7 septembrie 1872 (planșa XII). Volumul se încheie cu un *tablou cronologic*, indicând evenimentele cele mai importante din trecutul mișcării muncitorești maghiare între anii 1848-1890, completat de un *indice* de nume, foarte cuprinzător și o *bibliografie* a principalelor lucrări și periodice referitoare la problemele în *legătură* cu trecutul mișcării muncitorești din Ungaria și Transilvania.

Institutul de istorie a mișcării muncitorești maghiare prin întocmirea acestui volum a adus o prețioasă contribuție la cunoașterea trecutului de luptă al clasei muncitoare din Ungaria în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și în parte la cunoașterea mișcării muncitorești din R.P.R. din aceste decenii.

C. Cîmpianu și A. Egyed

ABONAMENTELE SE FAC LA OFICIILE POȘTALE
PRIN FACTORII POȘTALI ȘI DIFUZORII VOLUNTARI
DIN INTREPRINDERI ȘI INSTITUȚII

www.dacoromanica.ro

DIN PARTEA REDACȚIEI

Redacția revistei „Studii“ aduce la cunoștință că stă la dispoziția colaboratorilor și cititorilor revistei, în toate zilele lucrătoare, între orele 17 și 20.

În prima sâmbătă a fiecărei luni, între orele 17 și 20, au loc discuții critice cu privire la conținutul revistei.

Toți colaboratorii și cititorii revistei sunt invitați călduros să participe la aceste debateri critice.

Sediul redacției se află în București, Bulevardul Generalissimul Stalin nr. 1, tel. 2.87.43.

INTREPRINDERE POLIGRAFICĂ Nr. 4
BUCUREȘTI
